



CANOANELE BISERICII ORTODOXE

CANOANELE SINOADELOR LOCALE

Studiu introductiv, introduceri, note și traducere
RĂZVAN PERȘA

- EDIȚIE BILINGVĂ -

II

Editor:

Pr. Mihai HAU

Redactor coordonator:

Pr. Cristian ANTONESCU

Redactori:

Alexandru ROTARIU

Andrei HLANDAN

Layout și coperta:

Daniela Gabriela PASCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Canoanele Bisericii Ortodoxe / studiu introd., introd., note și trad.: Răzvan

Perșa. - București: Basilica, 2018

3 vol.

ISBN 978-606-29-0205-6

Vol. 2.: Canoanele Sinoadelor locale. - 2018. - Conține bibliografie. -

ISBN 978-606-29-0207-0

I. Perșa, Răzvan (pref. ; note ; trad.)

28

© Editura *BASILICA* – 2018

ISBN 978-606-29-0205-6

www.editurapatriarhiei.ro

editura@patriarhia.ro

CANOANELE SINODULUI DE LA ANCIRA (314)

BIBLIOGRAFIE: S. PARVIS, „The Canons of Ancyra and Caesarea (314): Lebon’s Thesis Revisited”, în: *Journal of Theological Studies*, LII (2001), 2, pp. 625-636; J. LEBON, „Sur un concile de Césarée”, în: *Le Muséon*, 51/1938, pp. 89-132; E.W. WATSON, „The Sardican Canons, the Decretum Gelasianum, and the Sixth Canon of Nicaea”, în: *Journal of Theological Studies*, XXXIII (1931), 1, pp. 37; J.G. HERBST, „Die Synoden von Ancyra und Neucaesarea”, în: *Theologische Quartalschrift*, 3/1821, pp. 399-447; H. KAUFHOLD, „Griechisch-syrische Väterlisten der frühen griechischen Synoden”, în: *Oriens Christianus*, 77/1993, pp. 1-96; P. ANANIAN, „La data e le circostanze delle consecratione di s. Gregorio Illuminatore”, în: *Le Museon*, 64/1961, pp. 43-73, 317-60; E. HONIGMANN, „Two alleged «Bishops of Greater Armenia» as members of the Synods of Ancyra (314 AD) and Caesarea in Cappadocia”, în: *Patristic Studies*, 173/1953, pp. 1-5; Sara PARVIS, „Marcellus or Vitalis: who presided at Ancyra 314?”, în: *Studia Patristica*, 34/2001, pp. 197-20; J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, Paderborn, 1997, pp. 453-489; Heinz OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council (691/2) Councils and Church Fathers”, în Wilfred HARTMANN, Kenneth PENNINGTON (eds), *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, CUA Press, 2012, pp. 39-41; Ulrich HUTTNER, *Early Christianity in the Lycus Valley*, Brill, 2013, pp. 279-284; Karl SUDHOFF, „Hat Das Konzil Von Ankyra (314) Absonderungsvorschriften Für Leprakranke Erlassen?“, în: *Archiv für Geschichte der Medizin*, IV (1911), 5, pp. 379-383.

După moartea împăratului Maximinus Daia, care s-a sinucis, în Tarsos, la câteva luni după înfrângerea de la Adrianopole, în Tracia¹, suferită în fața lui Licinius în 30 aprilie 313, Biserica a ieșit din perioada sângeroasă a persecuțiilor². Motivul principal al întrunirii Sinodului de la Ancira a fost dat de stabilirea unor norme disciplinare de reprimore a celor

¹ J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, Paderborn, 1997, p. 453.

² Eusebiu de Cezareea oferă câteva detalii despre momentele care au urmat după încetarea persecuțiilor creștinilor: EUSEBIU DE CEZAREEA, *Scrieri*, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 13, trad. Pr. T. Bodogae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 363.

care au apostaziat de la credință în timpul acestor persecuții. Sinodul a fost întrunit în Ancira, capitala provinciei Galatia, în jurul Cincizecimii anului 314. Datarea sinodului este făcută în conformitate cu Canonul 6 al sinodului și cu data morții episcopului Vitalie al Antiohiei (în jurul anului 319), cel care a prezidat sinodul³. Canonul 6 Ancira menționează că cei care „au venit și au avut gând de întoarcere, s-a hotărât ca până la ziua cea mare să fie acceptați spre ascultare și după ziua cea mare să se prosterneze trei ani”. În conformitate cu vechiul obicei al întrunirilor sinodale, reflectat în Canonul 37 Apostolic, sinodul era de regulă convocat în a patra săptămână după Înviere. De aceea, se consideră că „ziua cea mare” se referă la ziua Cincizecimii, Sinodul de la Ancira fiind datat în a patra săptămână după Paștile anului 314.

Numărul episcopilor prezenți la acest sinod variază între 12 și 18, în funcție de listele participanților păstrate în cele trei traduceri latine. Listele regăsite în aceste traduceri conțin multe interpolări ulterioare sau, după cum se poate constata în cea din ediția lui Mansi, vol. II, 534, reflectă anumite titulaturi anacronice de provincii⁴, ceea ce arată că această listă trebuie datată mult mai târziu. Conform traducerii regăsite în *Prisca*⁵, considerată de către cercetători⁶ ca lipsită de alterări ulterioare, la Sinodul de la Ancira au participat 13 episcopi: Vitalie al Antiohiei, Marcel al Ancirei⁷, unul dintre aceștia doi prezidând sinodul⁸, Agricolaus al Cezareei, Lupus de Tars, Vasile de Amaseia, Filadelfius de Iuliopolis,

³ Heinz OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council (691/2). Councils and Church Fathers”, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, p. 39.

⁴ J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, p. 455.

⁵ După traducerea latină din *Prisca*, găsim următoarea listă: „Et subscriberunt qui convenerant in synodo Ancyre civitatis: Vitalis anthiochie, Marcellus ancyrae, Agricolaus caesariae, Lupus tarsi, Basilius amesais, Philadelfus iuliopolis, Eustolus nicomediae, Heraclius zenoniae, Petrus iconii, Nunechius laodiciae, Sergianus anthiochie pisidae, Epidaurus perges, Narcissus merodiades” – C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum interpretationes latine*, vol. II, Clarendoniano, Oxonii, 1907, p. 32. Lista de 13 episcopi corespunde cu cea din cea mai veche traducere siriacă – F. SCHULTHESS, *Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalkedon neubsteinigen zugehörigen Dokumenten*, Abh. Göttingen, Berlin, 1908, pp. 29-31.

⁶ Ulrich HUTTNER, *Early Christianity in the Lycus Valley*, Brill, 2013, p. 280.

⁷ Despre personalitatea și teologia lui Marcel al Ancirei, a se vedea: Friedrich LOOFS, „Die Trinitätslehre Marcell's von Ancyra und ihr Verhältnis zur älteren Tradition”, în Friedrich LOOFS, Ulrich JÖRG, Christof Brennecke HANNS, *Patristica: Ausgewählte Aufsätze zur Alten Kirche*, De Gruyter, Berlin, 1999, pp. 123-142.

⁸ Despre prezidarea sinodului, a se vedea: Sara PARVIS, „Marcellus or Vitalis: who presided at Ancyra 314?”, în: *Studia Patristica*, 34/2001, pp. 197-203, care susține că Marcel ar fi fost cel care a prezidat sinodului.

Eustolius de Nicomidia, Heraclius de Zela, Petru de Iconium, Nunechius de Laodiceea, Sergianus de Antiohia, Epidaurus de Perga, Narcissus de Nerania⁹. După cum se poate constata prin prezența episcopilor din mai multe regiuni, sinodul din Ancira poate fi considerat un sinod general al Orientului¹⁰, iar nu doar un simplu sinod local al unei provincii.

Sinodul din Ancira a dat un număr de 25 de canoane, dintre care 10 au în vedere primirea *lapsilor* (celor căzuți) în Biserică în funcție de modul prin care au apostaziat de la credință și au jertfit zeilor „*τοὺς ἐπιθύσαντας*” (Can. 1-9, 12). Aceste canoane de reprimire reprezintă mărturii fundamentale ale sistemului penitențial de la începutul secolului al IV-lea. Canoanele 10, 13, 14 și 15 au în vedere probleme legate de disciplina clericală. Canonul 13 este de o mare importanță, deoarece interzice horepiscopilor¹¹, menționați pentru prima dată în textele canonice, să hirotonească preoți sau diaconi sau preoți de oraș, fără consimțământul și aprobarea episcopului din *παροικία*, ceea ce semnifică limitarea dreptului de a hirotoni atât în afara teritoriului jurisdicțional, cât și în interiorul acestuia, fără permisiunea directă a episcopului locului¹², adică o limitare a funcțiilor sacramentale.

⁹ Aceiași episcopi sunt regăsiți, însă sub altă ordine, și în traducerea latină din colecția isidoriană – C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum interpretationes latine*, vol. II, p. 50. În traducerea Sf. Dionisie Exigul a fost adăugată ulterior o listă cu 18 participanți la Sinodul din Ancira. Pentru elemente biografice cu privire la fiecare episcop, a se vedea: J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, pp. 456-460.

¹⁰ H. OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council...”, p. 40.

¹¹ Cu privire la instituția horepiscopilor în Biserica primelor secole, a se vedea: Franz GILLMANN, *Das Institut der Chorbischofe in Orient*, München, Lentner, 1903; Th. GOTTLÖB, *Der abendländische Chorepiskopat*, Bonn, 1928; R. AMADOU, „Chorévêque et periodeutes”, în: *L'Orient Syrien*, 4/1959, pp. 233-240; R. KOTTJE, „Isidor von Sevilla und der Chorepiskopat”, în: *Deutsches Archiv*, 28/1972, pp. 533-537; Eugen MARINA, „Episcopii ajutători și episcopii vicari”, în: *Studii Teologice*, VII-VIII (1965), 7-8, pp. 418-440; † VASILE MANGRA, „Vicarii episcopesci”, în: *Biserica și Școala*, 32/1878, p. 250; Constantin ION, „Statutul canonic al horepiscopilor”, în: *Studii Teologice*, XIV (1962), 5-6, p. 300; † VENIAMIN POCITAN PLOIEȘTEANU, *Arhieriei vicari în Biserica Ortodoxă Românească. Vicarii Arhiepiscopiei Bucureștilor, Mitropoliei Ungro-Vlahiei și Patriarhiei Române*, București, 1937; Petru MAIOR, *Protopopadichia*, Ed. Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, 1998; P. RODOROULOS, *An Overview of Orthodox Canon Law*, p. 149; Johannes MADEY, „Chorepiscopi and periodeutes in the light of the canonical sources of the Syro-Antiochean Church”, în: *Christian Orient*, V (1984), 4, pp. 167-183; J. PARISOT, „Les chorévêques”, în: *Revue de l'Orient Chrétien*, 6/1901, pp. 157-171, 419-443; R. AMADOU, „Chorévêques et Periodeutes”, în: *L'Orient Syrien*, 4/1959, pp. 233-241; E. KIRSTEN, „Chorbischof”, în: *Reallexikon für Antike und Christentum*, 2/1954, pp. 1105-1114; Clemens SCHOLTEN, „Der Chorbischof bei Basilius”, în: *Zeitschrift für Kirchengeschichte*, 103/1992, p. 149.

¹² Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, p. 16; Elena GIANNAKOPOULOU, „A Canonical Approach to Holy Canon 89 of St. Basil the Great”, în Nicu DUMITRAȘCU,

Faptul că acest canon se referă atât la *πρεσβυτέρους ἢ διακόνους* din afara orașului, cât și la *πρεσβυτέρους πόλεως*¹³, termenul *παροικία* nu poate fi aplicat decât la întreaga jurisdicție teritorială a episcopului, atât asupra orașului, cât și asupra teritoriilor rurale supuse acestuia, unde activau horepiscopii, idee reluată de folosirea termenului *παροικία* în Canonul 18 al Sinodului de la Ancira. Canoanele 11 și 19 au în vedere fecioria, iar Canoanele 16, 17, 20-25 se referă la penitența pentru păcatele grave.

Cele 25 de canoane ale sinodului de la Ancira au fost receptate în Apus prin trei traduceri păstrate (Prisca, Isidoriana și Dionisiana), apoi au fost traduse în siriacă în anul 501, după originalul grecesc, și ulterior în limbile: coptă, armeană, georgiană, arabă, etiopiană și slavă¹⁴. Traducerile vechi ale canoanelor au un rol important pentru textul inițial, deoarece cele mai vechi manuscrise grecești păstrate ale canoanelor Sinodului din Ancira sunt datate în secolul al X-lea.

Unii cercetători au susținut ideea că ultimele canoane ale Sinodului de la Ancira (Can. 20-25) ar fi fost de fapt canoanele unui sinod din Cezareea, atribuite în mod eronat sinodului din Ancira¹⁵. Teza lui J. Lebon pornea de la o colecție armeană, datată în secolul al VIII-lea, care atribuie zece canoane de la Ancira sinodului din Cezareea. Cu toate acestea, teza sa a fost infirmată de cercetarea mai nouă¹⁶, afirmându-se că numărul total al canoanelor date de către sinodului din Ancira a fost de 25.

The Ecumenical Legacy of the Cappadocians, Palgrave Macmillan, 2015, pp. 117-138.

¹³ Unii autori traduc acest canon prin: „It is not permitted that country bishops should ordain presbyters or deacons, nor, moreover, may city presbyters do so, without the written permission of the bishop in each parish”, considerând că a existat o perioadă în viața Bisericii când chiar preoții de oraș puteau hirotoni alți preoți și diaconi – Cyril C. RICHARDSON, „The Riddle of the 13th Canon of Ancyra”, în: *Church History: Studies in Christianity and Culture*, 16/1947, pp. 32-36. Problema traductologică are în vedere coruperea textului acestui canon. Unele variante păstrează, într-adevăr, această idee folosind dativul: „πρεσβυτέροις πόλεως” („nu se permite nici preoților de oraș”), dar altele folosesc acuzativul: „nu se permite horepiscopilor să hirotonească preoți de oraș” („πρεσβυτέροις πόλεως”) – C.H. TURNER, „Canon XIII of Ancyra”, în Charles GORE, *The church and the ministry*, London, Green and Co., 1919, pp. 327-330.

¹⁴ J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, p. 463.

¹⁵ J. LEBON, „Sur un concile de Césarée”, în: *Le Muséon*, 51/1938, pp. 89-132. Teza a fost împrumutată de către mai mulți cercetători: E. HONIGMANN, „Two alleged «Bishops of Greater Armenia» as members”, în: *Patristic Studies*, 173/1953, pp. 336-338; P. L'HUILLIER, „Origines et développement de l'ancienne collection canonique grecque”, în: *Messenger de l'Exarchat du Patriarche russe en Europe occidentale*, 24/1976, pp. 57.

¹⁶ Sara PARVIS, „The Canons of Ancyra and Caesarea (314)”, în: *Journal of Theological Studies*, 52/2001, pp. 625-636.

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 56-73; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι*, Atena, ²1949, pp. 157-164; V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 229-237 [retipărire: Leipzig, 1974]; Friedrich LAUCHERT, *Die Kanones der wichtigsten altkirchlichen Concilien: Nebst den apostolischen Kanones*, în coll. *Sammlung ausgewählter Kirchen-und dogmengeschichtlicher Quellenschriften*, vol. 12, Freiburg im Breisgau, 1896, pp. 29-34; R.B. RACKHAM, „The Text of the Canons of Ancyra”, în: *Studia Biblica et Ecclesiastica*, 3/1891, pp. 139-216 [reeditare: R.B. RACKHAM, *The Text of the Canons of Ancyra: The Greek, Latin, Syriac and Armenian Versions* (Analecta Gorgiana 15), Gorgias Press, 2006]; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English translation, and a complete digest of the entire code of canon law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 198-211; K.J. HEFELE, *Conciliengeschichte*, Freiburg im Breisgau, 1873, pp. 222-242; K.J. HEFELE, *Histoire des conciles d'après les documents originaux*, trad. H. Leclercq, vol 1.1, Letouzey, Paris, 1907, pp. 301-326; William LAMBERT, *The Canons of the First Four General Councils of the Church and those of the Early Greek Synods*, London, 1868, pp. 111-121; H.T. BRUNS, *Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV, V, VI, VII, pars prior*, Bibliotheca Ecclesiastica 1, Berlin, 1839, pp. 66-70 [retipărire: Torino, 1959]; Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής των ορθοδόξων Εκκλησίας: ἤτοι ἀπαντες οἱ ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες, Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ὁ Πατριάρχης Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 371-385; Jean Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 441-448; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES, *Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων*, vol. 3, Atena, 1853, pp. 20-69; Martinus Josephus ROUTH, *Scriptorum ecclesiasticorum Opuscula praecipua quaedam*, Typographeo Academico, Oxonii, 1858, pp. 370-383.

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Armeană: Manea-Erna SHIRINIAN, Gohar MURADYAN, Aram TOPCHYAN, *The Armenian Version of the Greek Ecclesiastical Canons*, Forschungen zur

Byzantinischen Rechtsgeschichte, Löwenklau-Ges., Frankfurt am Main, 2010, pp. 99-106; V. HAKOBYAN, *Kanonagirk' Hayoc'*, vol. 1, Erevan, 1964, pp. 151-167; R.B. RACKHAM, *The Text of the Canons of Ancyra: The Greek, Latin, Syriac and Armenian Versions* (Analecta Gorgiana 15), Gorgias Press, 2006.

Georgiană: E. GABIDZASVILI, *Didi Szuliskanoni*, Tbilissi, 1975, pp. 236-240.

Latină: C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum graecorum interpretationes latinae*, vol. II, Clarendoniano, Oxonii, 1907, pp. 3-11, 18-27, 36-43, 48-51, 54-115; Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 56-73; Jean Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 441-448; Adolf STREWE, *Die Canonessammlung des Dionysius Exiguus in der ersten Redaktion*, Walter de Gruyter, Berlin, 1931, pp. 31-38; R.B. RACKHAM, *The Text of the Canons of Ancyra: The Greek, Latin, Syriac and Armenian Versions* (Analecta Gorgiana 15), Gorgias Press, 2006.

Siriacă: Jean Baptiste PITRA, *Analecta sacra spicilegio solesmensi parata*, vol. 4, Paris, 1883, pp. 215-221; F. SCHULTHESS, *Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalkedon nebst zugehörigen Dokumenten*, Abh. Göttingen, Berlin, 1908, pp. 29-44; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, vol. I, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 367, Löwen, 1975, pp. 93-100; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, vol. I, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 368, Löwen, 1975, pp. 101-109; R.B. RACKHAM, *The Text of the Canons of Ancyra: The Greek, Latin, Syriac and Armenian Versions* (Analecta Gorgiana 15), Gorgias Press, 2006.

Slavă veche: V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 229-237 [retipărire: Leipzig, 1974]; *Правила святых Поместных Соборов*, vol. 3, московского общества любителей духовного просвещения, Moscovia, 1880, pp. 1-70 [retipărire: Moscovia, 2000].

TRADUCERI ÎN LIMBI MODERNE:

Engleză: Sara PARVIS, *Marcellus of Ancyra and the lost years of the Arian controversy*, 325-345, Oxford University Press, 2006, pp. 17-20; *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox Christians*, Chicago, 1957, pp. 489-503; G.B. HOWARD, *The Canons of the Primitive Church Together with the Creeds of Nicaea and Constantinople and*

the Definition of the Faith Set Forth at Chalcedon, London, 1896, pp. 49-53; Henry R. PERCIVAL, *The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church: Their Canons and Dogmatic Decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have Received Ecumenical Acceptance*, Nicene and Post-Nicene Fathers 14, Oxford, New York, 1900, pp. 63-72; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English translation, and a complete digest of the entire code of canon law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 198-211; William Andrew HAMMOND, *The Definitions of Faith, and Canons of Discipline, of the Six Oecumenical Councils: With the Remaining Canons of the Code of the Universal Church*, Publisher Stanford & Swords, 1850, pp. 136-144.

Franceză: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 56-73; Archim. Grigorios D. PAPATHOMAS, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle). Le texte des Saints Canons ecclésiastiques*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 271-288; Karl J. VON HEFELE, *Histoire des conciles d'après les documents originaux*, trad. H. Leclercq, vol. 1.1, Letouzey, Paris, 1907, pp. 301-326; Wladimir GUETTÉE, *Histoire de l'église depuis la naissance de N.S. Jésus Christ jusqu'à nos jours, composée sur les documents originaux et authentiques*, vol. 2, Paris, Saint-Petersbourg, 1870, pp. 334-340.

Germană: C.J. HEFELE, *Conciliengeschichte*, vol. 1, Freiburg im Breisgau, 1873, pp. 222-242.

Italiană: A. Di BERARDINO, *I canoni dei concili della Chiesa antica*, vol. I: *I concili greci*, Roma, 2006, pp. 269-280.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ιερών κανόνων και εκκλησιαστικής νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Κείμενο – Ερμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Baniyas, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 183-194 [preia traducerea lui Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 3-27; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 2, Tipografia „Voința Națională”, București, 1906, pp. 200-214; † ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canone ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidiecezană, Sabiiu, 1871, pp. 213-224; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfințelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatykh Apostol, Svjatykh Soborov Vse-lenskikh i Pomestnykh i Svjatykh Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, ²1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAŠ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 2-25 [retipărire: Sibenik-Belgrad, 2004].

3. Bibliografie pentru interpretarea particulară a canoanelor

Sinodului de la Ancira

Canonul 2 Ancira: Paul GAVRILYUK, „The participation of the deacons in the distribution of communion in the early church”, în: *St Vladimir's Theological Quarterly*, 51/2007, 2-3, pp. 253-275.

Canonul 8 Ancira: R. GRYSON, *Les Origines du Celibat ecclésiastique du premier au septieme siecle*, Gembloux, 1970, p. 87.

Canonul 10 Ancira: Roman CHOLIJ, *Clerical Celibacy in East and West*, Gracewing Publishing, 1989, pp. 75-78; Chr. COCHINI, *Apostolic Origins of Priestly Celibacy*, San Francisco, 1990, pp. 169-177; Narciso JUBANY, *El Celibato eclesiástico y el Canon 10 del Concilio de Ancyra (a. 314)*, Balmesiana, 1942, 20pp.; Cristian-Vasile PETCU, „Current Issues Facing the Orthodox Family: Divorce and Mixed Marriages”, în: *Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Teologie Ortodoxă*, 2/2012, p. 103; Patrick VISCUSO, „Concerning the Second Marriage of Clergy”, în: *Greek Orthodox Theological Review*, 40 (1995), 1-2, pp. 201-211; George H. FREIN, *Celibacy: The Necessary Option*, Herder and Herder, 1968, pp. 36, 148; Stefan HEID, *Zölibat in der frühen Kirche: die Anfänge einer Enthaltenspflicht für Kleriker in Ost und West*, Schöningh, Paderborn, ³2003, pp. 111-113; F.X. FUNK, *Kirchengeschichtliche Abhandlungen und Untersuchungen*, vol. I, Paderborn, 1897, pp. 121-155; R. GRYSON, „Dix ans de Recherches sur les Origines du Célibat ecclésiastique. Réflexion sur les publications des années 1970-1979”, în: *Revue théologique de Louvain*, 11/1980, pp. 157-185; R. GRYSON, *Les Origines du Celibat ecclésiastique du premier au septieme Siecle*, Gembloux, 1970; Chr. COCHINI, „Fondamenti storici del celibato sacerdotale”, în: *Sacrum Ministerium*, 3/1997, pp. 58-78; Chr. COCHINI, „La legge del celibato sacerdotale nella chiesa latina. Compendio storico”, în C. SEPE, M. PIACENZA (eds), *Celibato e magistero. Interventi dei Padri nel Concilio Vaticano II e nei sinodi dei vescovi del 1971 e 1990*, Milan, 1994, pp. 33-114.

Canonul 13 Ancira: Franz GILLMANN, *Das Institut der Chorbischöfe in Orient*, Lentner, München, 1903; Th. GOTTLÖB, *Der abendländische Chorepiskopat*,

Bonn, 1928; R. AMADOU, „Chorévêque et periodeutes”, în: *L'Orient Syrien*, 4/1959, pp. 233-240; R. КОРТЪЕ, „Isidor von Sevilla und der Chorepiskopat”, în: *Deutsches Archiv*, 28/1972, pp. 533-537; Eugen MARINA, „Episcopii ajutători și episcopii vicari”, în: *Studii Teologice*, XVII (1965), 5-6; Vasile MANGRA, „Vicarii episcopesci”, în: *Biserica și Școala*, 32/1878, p. 250; Constantin ION, „Statutul canonic al horepiscopilor”, în: *Studii Teologice*, XIV (1962), 5-6, p. 300; † VENIAMIN POCITAN PLOIEȘTEANU, *Arhieriei vicari în Biserica Ortodoxă Românească. Vicarii Arhiepiscopiei Bucureștilor, Mitropoliei Ungro-Vlahiei și Patriarhiei Române*, București, 1937; Petru MAIOR, *Protopopadichia*, Ed. Muzeul Național al Unirii, Alba-Iulia, 1998; Panteleimon RODOPOULOS, *An Overview of Orthodox Canon Law*, Orthodox Research Institute, Rollinsford, 2007, p. 149; Johannes MADEY, „Chorepiscopi and periodeutes in the light of the canonical sources of the Syro-Antiochean Church”, în: *Christian Orient*, 5 (1984), 4, pp. 167-183; J. PARISOT, „Les chorévêques”, în: *Revue de l'Orient Chrétien*, 6/1901, pp. 157-171, 419-443; R. AMADOU, „Chorévêques et Periodeutes”, în: *L'Orient Syrien*, 4/1959, pp. 233-241; E. KIRSTEN, „Chorbischof”, în: *Reallexikon für Antike und Christentum*, 2/1954, pp. 1105-1114; Clemens SCHOLTEN, „Der Chorbischof bei Basilius”, în: *Zeitschrift für Kirchengeschichte*, 103/1992, p. 149; Onorato BUCCI, *Il Corepiscopato nella storia della Chiesa (Studia et Documenta Historiae et Juris aevi Christiani)*, Euroma – Editrice Universitaria di Roma, Roma, 1993; Walter WHITMAN, „The thirteenth canon of Ancyra”, în: *Anglican Theological Review*, 2 (1919), 3, pp. 225-226; Cyril Charles RICHARDSON, „The riddle of the 13th canon of Ancyra”, în: *Church History*, 16 (1947), 1, pp. 32-36; C.H. TURNER, „A Note on Canon 13 of Ancyra”, în Charles GORE, *The Church and the Ministry*, 1936, pp. 327-330; Jill HARRIES, *Imperial Rome AD 284 to 363: The New Empire*, Edinburgh University Press, 2012, p. 232; Elena GIANNAKOPOULOU, „A Canonical Approach to Holy Canon 89 of St. Basil the Great”, în Nicu DUMITRAȘCU, *The Ecumenical Legacy of the Cappadocians*, Palgrave Macmillan, 2015, pp. 117-138.

Canonul 14 Ancira: Matthew BLASTARES, Patrick VISCUSO, *Sexuality, Marriage, and Celibacy in Byzantine Law: Selections from a Fourteenth-Century Encyclopedia of Canon Law and Theology: The Alphabetical Collection of Matthew Blastares*, Holy Cross Orthodox Press, 2008, p. 85.

Canonul 16 Ancira: Peter DAMIAN, *Book of Gomorrah: An Eleventh-Century Treatise against Clerical Homosexual Practices*, Wilfrid Laurier Univ. Press, 2010, pp. 57-58; Derrick Sherwin BAILEY, *Homosexuality and the Western Christian tradition*, Archon Books, 1955, pp. 86-89.

Canonul 17 Ancira: F.X. FUNK, „Der 17. Kanon der Synode von Ancyra”, în: *Theologische Quartalschrift*, 61/1879, pp. 275-281; Jeffrey RICHARDS, *Sex, Dissidence and Damnation: Minority Groups in the Middle Ages*, Routledge, 2013, p. 20; Robert MILLS, *Seeing Sodomy in the Middle Ages*, University of Chicago Press, 2015, p. 35; Peter DAMIAN, *Book of Gomorrah: An Eleventh-Century Treatise against Clerical Homosexual Practices*, Wilfrid Laurier Univ. Press, 2010, p. 7; Karl. SUDHOFF, „Hat das Konzil Von Ankyra (314) Absonderungsvorschriften Für Leprakranke Erlassen?”, în: *Archiv für Geschichte der Medizin*, 4 (1911), 5, pp. 379-383; Mark Youngblood HERRING, *The Pro-life/choice Debate*, Greenwood Publishing Group, 2003, p. 11; Derrick Sherwin BAILEY, *Homosexuality and the Western Christian tradition*, Archon Books, 1955, pp. 86-89.

Canonul 19 Ancira: Susanna ELM, *‘Virgins of God’: The Making of Asceticism in Late Antiquity: The Making of Asceticism in Late Antiquity*, Oxford University Press, 1994, pp. 25, 37, 48; Elizabeth A. CLARK, „The celibate bridegroom and his virginal brides: metaphor and the marriage of Jesus in early Christian ascetic exegesis”, în: *Church History*, 77 (2008), 1 pp. 1-25.

Canonul 21 Ancira: Lavinia STAN, „Eastern orthodox views on sexuality and the body”, în: *Women’s Studies International Forum*, 33 (2010), 1, pp. 38-46; Lucian TURCESCU, Lavinia STAN, „Religion, Politics and Sexuality in Romania”, în: *Europe-Asia Studies Volume*, 57 (2005), 2, pp. 291-310; David Albert JONES, „The appeal to the christian tradition in the debate about embryonic stem cell research”, în: *Islam and Christian-Muslim Relations*, 16 (2005), 3, pp. 265-283; Jeffrey H. REIMAN, *Abortion and the Ways We Value Human Life*, Rowman & Littlefield, 1999, p. 20; Marie-Hélène CONGOURDEAU, *Embrionul și sufletul lui la Sfinții Părinți și în izvoarele filozofice și medicale grecești: (secolele VI î.Hr.-V d.Hr.)*, trad. M.C. Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 2014, p. 409; Dennis DI MAURO, *A Love for Life: Christianity’s Consistent Protection of the Unborn*, Wipf and Stock Publishers, 2008, pp. 14-15; Michael J. GORMAN, *Abortion and the Early Church: Christian, Jewish and Pagan Attitudes in the Greco-Roman World*, Wipf and Stock Publishers, 1998, pp. 64-66; Zubin MISTRY, *Abortion in the Early Middle Ages, C. 500-900*, Centre for Medieval Studies, University of York, York Medieval Press, 2015, pp. 44-46, 98-99; Michael A. BURATOVICH, *The Stem Cell Epistles: Letters to My Students about Bioethics, Embryos, Stem Cells, and Fertility Treatments*, Wipf and Stock Publishers, 2013, pp. 30-31; Emilian-Iustinian ROMAN, „Canonical and Theological Perspectives on Abortion and Incest”, în: *Analele Științifice ale Universității*

„Alexandru Ioan Cuza” din Iași. *Teologie Ortodoxă*, 2/2009, pp. 125-138; John T.Jr. NOONAN, „Abortion and the Catholic Church: A Summary History”, în: *Natural Law Forum*, 126/1967, pp. 94-97.

Canonul 24 Ancira: Isabel MOREIRA, „Dreams and Divination in Early Medieval Canonical and Narrative Sources: The Question of Clerical Control”, în: *The Catholic Historical Review*, 89 (2003), 4, pp. 621-642.

Canonul 25 Ancira: Richard HELLIE, „The Origins of Denunciation in Muscovy”, în: *Russian History*, 24/1997, pp. 11-26; Judith Evans GRUBBS, *Law and Family in Late Antiquity: The Emperor Constantine's Marriage Legislation*, Clarendon Press, 1995, pp. 77-78.

CANOANELE SINODULUI DIN ANCIRA

Canonul 1 Ancira

α'. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας, εἴτα ἀναπαλαίσαντας, μήτε ἐκ μεθόδου τινός, ἀλλ' ἐξ ἀληθείας, μήτε προκατασκευάσαντας, καὶ ἐπιτηδεύσαντας, καὶ πείσαντας, ἵνα δόξωσι μὲν βασάνοις ὑποβάλλεσθαι, ταύτας δὲ τῷ δοκεῖν καὶ τῷ σχήματι προσαχθῆναι τούτους ἔδοξε, τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν μετέχειν προσφέρειν δὲ αὐτοὺς, ἢ ὁμιλεῖν, ἢ ὅλως λειτουργεῖν τι τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν, μὴ ἐξεῖναι.

1. Preoții care au adus jertfe [zeilor], dar care s-au întors, nu dintr-un anumit subterfugiu, ci într-adevăr, neprefăcându-se sau urmărind intenționat și insistând să se creadă că erau supuși torturilor care, de fapt, au fost aduse asupra lor doar de aparență și de formă, s-a hotărât ca aceștia să aibă parte de cinstea care se referă la scaun. Însă nu este permis ca ei să aducă înainte cinstitele daruri sau să predice, sau, în general, să slujească ceva din slujbele preoțești.

Concordanță: Can. 62 Ap.; 10, 11 I Ec.; 102 Trulan; 2, 6, 12 Anc.; 3, 10 Petru; 45, 73, 81 Vasile; 2 Grig. Nyssa, 2 Teofil

Canonul 2 Ancira

β'. Διακόνους ὁμοίως θύσαντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας, τὴν μὲν ἄλλην τιμὴν ἔχειν, πεπαῦσθαι δὲ αὐτοὺς πάσης τῆς ἱεράς λειτουργίας, τῆς τε τοῦ ἄρτου ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, ἢ κηρύσσειν. Εἰ μέντοι τινές τῶν ἐπισκόπων τούτοις συνίδοιεν κάματόν τινα, ἢ ταπεινῶσιν πραότητος, καὶ ἐθέλοιεν πλέον τι διδόναι, ἢ ἀφαιρεῖν, ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τὴν ἐξουσίαν.

2. De asemenea, diaconii care au jertfit [zeilor], dar care s-au întors după acestea, să aibă parte de restul cinstirii, dar să fie opriți de la orice slujire sfântă și de la aducerea pâinii și a potirului, și de la propovăduire. Totuși, dacă unii dintre episcopi ar vedea la ei o anumită râvnă sau o smerenie a blândeții, și ar dori să le încredințeze ceva mai mult sau să le reducă ceva, atunci au această putere.

Concordanță: Can. 62 Ap.; 10, 11 I Ec.; 102 Trulan; 1, 6, 12 Anc.; 3, 10 Petru; 45, 73, 81 Vasile; 2 Grig. Nyssa, 2 Teofil

Canonul 3 Ancira

γ'. Τοὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας, ἢ ὑπὸ οἰκείων παραδοθέντας, ἢ ἄλλως τὰ ὑπάρχοντα ἀφαιρεθέντας, ἢ ὑπομείναντας βασάνους, ἢ εἰς δεσμοπήριον ἐμβληθέντας, βοῶντάς τε, ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, καὶ περισχισθέντας, ἢ τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς βίαν ἐμβαλλόντων τῶν βιαζομένων, ἢ βρῶμά τι πρὸς ἀνάγκην δεξαμένους, ὁμολογοῦντας δὲ διόλου ὅτι εἰσὶ Χριστιανοί, καὶ τὸ πένθος τοῦ συμβάντος ἀεὶ ἐπιδεικνυμένους τῇ πάσῃ καταστολῇ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ τοῦ βίου ταπεινότητι, τούτους, ὡς ἔξω ἁμαρτήματος ὄντας, τῆς κοινωνίας μὴ κωλύεσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐκωλύθησαν ὑπὸ τινος, περισσοτέρας ἀκριβείας ἕνεκεν, ἢ καὶ τινων ἀγνοία, εὐθὺς προσδεχθῆναι. Τοῦτο δὲ ὁμοίως ἐπὶ τε τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἄλλων λαϊκῶν. Προσεξετάσθη δὲ κάκεῖνο, εἰ δύνανται καὶ λαϊκοί, τῇ αὐτῇ ἀνάγκῃ ὑποπεσόντες, προάγεσθαι εἰς τάξιν· ἔδοξεν οὖν καὶ τούτους, ὡς μηδὲν ἡμαρτηκότας, εἰ καὶ ἢ προλαβοῦσα εὐρίσκοιτο ὀρθῇ τοῦ βίου πολιτεία, προχειρίζεσθαι.

3. Cei care au fugit și au fost prinși sau au fost trădați de către casnicii lor, sau au fost deposedați în vreun fel de averi, sau au îndurat torturi, sau au fost aruncați în închisoare și au strigat că sunt creștini și au fost sfâșiați, sau dacă cei care i-au constrâns le-au pus în mâini un anumit lucru prin forțare, sau cei care au acceptat vreo mâncare prin constrângere, dar care mărturisesc mereu că sunt creștini și își arată întotdeauna, prin întreaga lor modestie și înfățișare, cât și prin smerenia vieții, întristarea față de ceea ce s-a întâmplat, aceștia, ca unii care sunt în afară de păcat, să nu fie opriți de la împărțășire. Iar dacă au fost opriți de către cineva, pe baza unei acrivii prea mari sau din neștiința unora, să fie imediat acceptați. Însă același lucru să fie, de asemenea, valabil și pentru cei din cler, și pentru ceilalți laici. Pe deasupra, a mai fost examinată acea problemă, dacă și laicii care au fost supuși aceleiași constrângeri pot fi înaintați în treaptă. Astfel, s-a hotărât ca și aceștia, în cazul în care și conduita anterioară a vieții ar fi descoperită ca dreaptă, să fie rânduiți ca unii care nu au păcătuit cu nimic.

Concordanță: Can. 14 Petru

Canonul 4 Ancira

δ'. Περὶ τῶν πρὸς βίαν θυσάντων, ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τῶν δειπνησάντων εἰς τὰ εἶδωλα, ὅσοι μὲν ἀπαγόμενοι καὶ σχήματι φαιδροτέρῳ ἀνῆλθον, καὶ ἐσθῆτι ἐχρήσαντο πολυτελεστέρα, καὶ

μετέσχον τοῦ παρασκευασθέντος δείπνου ἀδιαφόρως, ἔδοξεν, ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσθαι, ὑποπεσεῖν δὲ τρία ἔτη, εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο, καὶ τότε ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον.

4. În privința celor care au jertfit [zeilor] din constrângere și, pe lângă aceștia, a aceluia care au participat la ospete pentru idoli, s-a hotărât ca toți cei care, după ce au adus jertfă, s-au întors totuși cu o înfățișare foarte veselă și au purtat o îmbrăcăminte foarte luxoasă și au luat parte cu indiferență la ospățul pregătit să fie un an ascultători, iar trei ani să se prosterneze, doi ani să ia parte numai la rugăciune și atunci să vină spre ceea ce este desăvârșit.

Concordanță: Can. 14 I Ec.; 7, 8 Anc.; 1, 2 Petru

Canonul 5 Ancira

ε'. Ὅσοι δὲ ἀνήλθον μετὰ ἐσθῆτος πενθικῆς, καὶ ἀναπεσόντες ἔφαγον, μεταξύ δι' ὅλης τῆς ἀνακλίσεως δακρύνοντες, εἰ ἐπλήρωσαν τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετῆ χρόνον, χωρὶς προσφορᾶς δεχθήτωσαν· εἰ δὲ μὴ ἔφαγον, δύο ὑποπεσόντες ἔτη, τῷ τρίτῳ κοινωνησάτωσαν ἔπειτα χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῆ τετραετία λάβωσι. Τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντας, φιλανθρωπεύεσθαι, ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον. Πρὸ πάντων δέ, καὶ ὁ προάγων βίος, καὶ ὁ μετὰ ταῦτα, ἐξεταζέσθω, καὶ οὕτως ἢ φιλανθρωπία ἐπιμετρείσθω.

5. Iar toți cei care au mers cu o îmbrăcăminte jalnică (potrivită celor care se pocăiesc) și, așezându-se la masă, au mâncat, însă în tot timpul sederii lor au lăcrimat, dacă au împlinit perioada de trei ani de prosternare, să fie primiți, însă fără aducerea Sfintelor Daruri¹⁷. Dar dacă nu au mâncat, după ce s-au prosternat doi ani, să fie trei ani în comuniune, însă fără aducerea Sfintelor Daruri, ca să ia în al patrulea an ceea ce este desăvârșit. Iar episcopii, după ce au examinat modul întoarcerii lor, au puterea fie de a-i trata cu blândețe, fie de a le adăuga o perioadă mai mare de timp. Însă, înainte de toate, să fie temeinic cercetată viața anterioară și cea de după acestea, și în acest fel să fie măsurată blândețea.

Concordanță: Can. 11 I Ec.

¹⁷ Am tradus termenul „προσφορά” prin *aducerea Sfintelor Daruri, ofrandei*, iar nu prin *aducerea Sfintei Jertfe*, precum la Canoanele Apostolice, pentru a nu se face o confuzie între *cei ce au jertfit zeilor și Jertfa euharistică*. Traducerea literală a pasajului „χωρὶς προσφορᾶς δεχθήτωσαν” este: „să fie primiți fără producere”.

Canonul 6 Ancira

ς'. Περί τῶν ἀπειλῆ μόνον εἰζάντων κολάσεων, καὶ ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων, ἢ μετοικίας, καὶ θυσάντων, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ μὴ μετανοησάντων, μηδὲ ἐπιστρεψάντων, νῦν δὲ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς συνόδου προσελθόντων, καὶ εἰς διάνοιαν τῆς ἐπιστροφῆς γενομένων, ἔδοξε μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰς ἀκρόασιν δεχθῆναι, καὶ μετὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν ὑποπεσεῖν τρία ἔτη, καὶ μετὰ ἄλλα δύο ἔτη κοινωνῆσαι, χωρὶς προσφορᾶς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον, ὥστε τὴν πᾶσαν ἔξαετίαν πληρῶσαι. Εἰ δὲ τινες πρὸ τῆς συνόδου ταύτης ἐδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου λελογίσθαι αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν τῆς ἔξαετίας. Εἰ μὲν τοι κίνδυνος καὶ θανάτου προσδοκία ἐκ νόσου, ἢ ἄλλης τινὸς προφάσεως συμβαίη, τούτους ἐπὶ ὄρω δεχθῆναι.

6. În privința celor ce au cedat numai din cauza amenințării unor pedepse și a confiscării averilor sau a strămutării, și au jertfit [zeilor], și care până în momentul de față nu s-au pocăit, nici nu s-au întors, dar acum, cu prilejul sinodului, au venit și au avut gând de întoarcere, s-a hotărât ca până la ziua cea mare¹⁸ să fie acceptați spre ascultare și după ziua cea mare să se prosterneze trei ani, și după aceea să fie încă trei ani în comuniune, însă fără aducerea Sfintelor Daruri, și astfel să vină spre ceea ce este desăvârșit, încât să îndeplinească toată perioada de șase ani. Iar dacă unii au fost acceptați spre pocăință înainte de acest sinod, să le fie calculat începutul perioadei de șase ani din acel moment. Dar dacă, într-adevăr, s-ar întâmpla vreun pericol sau vreo așteptare a morții din cauza unei boli sau dintr-o altă cauză, atunci să fie acceptați potrivit hotărârii.

Concordanță: Can. 62 Ap.; 11 I Ec.

Canonul 7 Ancira

ζ'. Περί τῶν συνεστιαθέντων ἐν ἐθνικῇ ἐορτῇ, ἐν τόπω ἀφωρισμένῳ τοῖς ἐθνικοῖς, ἴδια βρώματα ἐπικομισαμένων, καὶ φαγόντων, ἔδοξε διετίαν ὑποπεσόντας δεχθῆναι· τὸ δέ, εἰ χρὴ μετὰ τῆς προσφορᾶς ἕκαστον, τῶν ἐπισκόπων ἐστὶ δοκιμάσαι, καὶ τὸν ἄλλον βίον ἐφ' ἑκάστου ἐξετάσαι.

¹⁸ În conformitate cu vechiul obicei al întrunirilor sinodale, reflectat în Canonul 37 Apostolic, sinodul era de regulă convocat în a patra săptămână după Înviere. De aceea, se consideră că „ziua cea mare” se referă la ziua Cincizecimii, Sinodul de la Ancira fiind datat în a patra săptămână după Paștile anului 314.

7. În privința celor care s-au ospătat împreună cu alții la o sărbătoare păgână, în locul destinat păgânilor, și care și-au adus și au mâncat propria lor mâncare, s-a hotărât ca, după ce s-au prosternat timp de doi ani, să fie primiți. Însă este datorია episcopilor să examineze cealaltă viețuire a fiecăruia și să cerceteze dacă fiecare trebuie [primit] cu aducerea Sfintelor Daruri.

Concordanță: Can. 11 I Ec.

Canonul 8 Ancira

η'. Οἱ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον θύσαντες μετὰ βίας, τετρατίαν ὑποπεσέτωσαν, δύο δὲ ἔτη χωρὶς προσφορᾶς κοινωνησάτωσαν, καὶ τῷ ἐβδόμῳ τελείως δεχθήτωσαν.

8. Iar cei care din constrângere au jertfit [zeilor] a doua și a treia oară, să se prosterneze patru ani, iar apoi să fie în comuniune doi ani, însă fără aducerea Sfintelor Daruri. Și să fie acceptați în chip deplin în al șaptelea an.

Concordanță: Can. 11 I Ec., 4, 5, 7 Anc.; 1, 2 Petru

Canonul 9 Ancira

θ'. Ὅσοι δὲ μὴ μόνον ἀπέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπανέστησαν, καὶ ἠνάγκασαν ἀδελφούς, καὶ αἴτιοι ἐγένοντο τοῦ ἀναγκασθῆναι, οὔτοι ἔτη μὲν τρία, τὸν τῆς ἀκροάσεως δεξάσθωσαν τόπον, ἐν δὲ ἄλλῃ ἐξαετία τὸν τῆς ὑποπτώσεως· ἄλλον δὲ ἐνιαυτὸν κοινωνησάτωσαν χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὴν δεκαετίαν πληρῶσαντες, τοῦ τελείου μετᾶσχωσιν· ἐν μὲν τοι τούτῳ τῷ χρόνῳ, καὶ τὸν ἄλλον αὐτῶν ἐπιτηρεῖσθαι βίον.

9. Însă toți cei care nu numai că au apostaziat, dar s-au și răsculat și i-au constrâns pe frați și au fost responsabili pentru constrângere, aceștia să fie primiți timp de trei ani la locul ascultării, iar în alți șase ani la locul prosternării, iar apoi un alt an să fie în comuniune, însă fără aducerea Sfintelor Daruri, ca, după ce au îndeplinit zece ani, să se împărtaşească de ceea ce este desăvârșit. Însă în această perioadă să fie observată și cealaltă viețuire a lor.

Concordanță: Can. 14 I Ec., 8 Grig. Neocez.

Canonul 10 Ancira

ι'. Διάκονοι, ὅσοι καθίστανται, παρ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἰ ἐμαρτύραντο καὶ ἔφασαν χρῆναι γαμῆσαι, μὴ δυνάμενοι οὔτω

μένειν, οὔτοι μετὰ ταῦτα γαμήσαντες, ἔστωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, διὰ τὸ ἐπιτραπῆναι αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου. Τοῦτο δέ, εἴ τινες σιωπήσαντες, καὶ καταδεξάμενοι ἐν τῇ χειροτονίᾳ μένειν οὕτω, μετὰ ταῦτα ἦλθον ἐπὶ γάμον, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς διακονίας.

10. Dacă unii diaconi, fiind instituiți, au mărturisit și au spus la însăși instituirea lor că trebuie să se căsătorească, fiindcă nu pot să rămână astfel, aceștia, dacă s-au căsătorit după aceea, să rămână în slujbă prin faptul că le-a fost îngăduit de către episcop. Dar dacă unii, care au tăcut și au acceptat la hirotonie să rămână astfel singuri, și după aceea au mers spre căsătorie, aceștia să fie opriți de la diaconat.

Concordanță: Can. 26 Ap.; 14 IV Ec.; 6 Trulan; 15, 19, 25, 33 Cart.

Canonul 11 Ancira

ια'. Τὰς μνηστευθείσας κόρας, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ ἄλλων ἀρπαγείσας, ἔδοξεν ἀποδίδοσθαι τοῖς προμνηστευσαμένοις, εἰ καὶ βίαν ὑπ' αὐτῶν πάθοιεν.

11. S-a hotărât ca tinerele care au fost logodite și care, după acestea, au fost răpite de către alții, chiar dacă ar fi suferit de pe urma unei violențe din partea lor, să fie date înapoi celor cu care s-au logodit mai înainte.

Concordanță: Can. 27 IV Ec.; 92 Trulan; 22, 30, 38, 42, 53 Vasile

Canonul 12 Ancira

ιβ'. Τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος τεθυκότας, καὶ μετὰ ταῦτα βαπτισθέντας, ἔδοξεν εἰς τάξιν προάγεσθαι, ὡς ἀπολουσαμένους.

12. S-a hotărât ca cei care au jertfit [zeilor] înainte de botez și, după acestea, au fost botezați, să fie înaintați în treaptă, ca unii care s-au curățat [de păcat].

Concordanță: Can. 20 Vasile

Canonul 13 Ancira

ιγ'. Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν, ἀλλὰ μὴν μηδὲ πρεσβυτέρους πόλεως, χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων, ἐν ἐτέρα παροικία.

13. Nu este permis ca horepiscopii să hirotonească preoți sau diaconi, dar nici preoți de oraș în altă parohie, fără a le fi îngăduit acest lucru de către episcop, prin scrisori.

Concordanță: Can. 8 I Ec.; 14 Neoc.; 8, 10 Anc.; 89 Vasile

Canonul 14 Ancira

ιδ'. Τοὺς ἐν κλήρῳ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους ὄντας, ἀπεχομένους κρεῶν, ἔδοξεν ἐφάπτεσθαι, καὶ οὕτως, εἰ βούλονται, κρατεῖν ἑαυτῶν· εἰ δὲ μὴ βούλονται, ὡς μηδὲ τὰ μετὰ κρεῶν βαλλόμενα λάχανα ἐσθίειν, καὶ εἰ μὴ ὑπέκκοιεν τῷ κανόνι, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς τάξεως.

14. S-a hotărât ca preoții sau diaconii care sunt în cler, dacă se abțin de la cărnuri, să se atingă totuși de ele și astfel, dacă ar dori, să se înfrâneze apoi de la acestea. Iar dacă nu ar dori să mănânce nici măcar legumele așezate împreună cu cărnurile și dacă nu s-ar supune canonului, aceștia să fie oprți din treaptă.

Concordanță: Can. 51, 53 Ap.; 86 Vasile

Canonul 15 Ancira

ιε'. Περὶ τῶν διαφερόντων τῷ Κυριακῷ, ὅσα ἐπισκόπου μὴ ὄντος πρεσβύτεροι ἐπώλησαν, ἀνακαλεῖσθαι τὸ Κυριακόν. Ἐν δὲ τῇ κρίσει τοῦ ἐπισκόπου εἶναι, εἴπερ προσήκει ἀπολαβεῖν τὴν τιμὴν, εἴτε καὶ μὴ, διὰ τὸ πολλάκις τὴν πρόσοδον τῶν πεπραγμένων ἀποδεδωκέναι αὐτοῖς τούτοις πλείονα τὴν τιμὴν.

15. În privința lucrurilor care aparțin casei Domnului și pe care preoții, în absența episcopului, le-au vândut, să fie revendicate pentru casa Domnului. Însă este de judecata episcopului dacă se cuvine să primească ori nu suma de bani, pentru că de multe ori câștigul celor negociate le-ar oferi aceluia în schimb o sumă mai mare decât acele lucruri.

Concordanță: Can. 38, 41 Ap.

Canonul 16 Ancira

ις'. Περὶ τῶν ἀλογευσάμενων, ἢ καὶ ἀλογευσόμενων, ὅσοι πρὶν εἰκοσαετείς γενέσθαι, ἡμαρτον, πέντε καὶ δέκα ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς· εἶτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ διατελέσαντες ἔτη πέντε, τότε καὶ τῆς προσφορᾶς ἐφαπτέσθωσαν. Ἐξεταζέσθω δὲ αὐτῶν καὶ ὁ ἐν τῇ ὑποπτώσει βίος, καὶ οὕτω τυγχανέτωσαν τῆς φιλανθρωπίας. Εἰ δὲ τινες κατακόρως ἐν τοῖς ἁμαρτήμασι γεγόνασι, τὴν μακρὰν ἐχέτωσαν ὑπόπτωσιν. Ὅσοι δὲ ὑπερβάντες τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ γυναίκας ἔχοντες περιπεπτώκασι τῷ ἁμαρτήματι, πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς· εἶτα ἐκτελέσαντες πέντε ἔτη ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν, τυγχανέτωσαν

τῆς προσφορᾶς. Εἰ δέ τινες καὶ γυναῖκας ἔχοντες, καὶ ὑπερβάντες τὸν πεντηκονταετῆ χρόνον ἡμαρτον, ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου τυγχανέτωσαν τῆς κοινωνίας.

16. În privința celor care au comis sau comit un act de bestialitate¹⁹, toți cei care au păcătuit înainte de a împlini douăzeci de ani, după ce s-au prosternat cincisprezece ani, să ia parte la comuniunea pentru rugăciuni. Apoi, după ce au îndeplinit cinci ani în comuniune, să se împărtășească și de aducerea Sfintelor Daruri. Dar să fie examinată viețuirea lor din timpul prosternării și astfel să obțină blândețea. Iar dacă unii au fost excesivi în păcate, să aibă parte de prosternarea cea îndelungată. Iar cei care, trecând de vârsta aceasta, având și soții, au căzut în păcat, după ce s-au prosternat douăzeci și cinci de ani, să obțină comuniunea în rugăciuni. Apoi, după ce au îndeplinit cinci ani în comuniunea rugăciunilor, să fie părtași la aducerea Sfintelor Daruri. Iar dacă unii, având și soții și trecând și de vârsta de cincizeci de ani, au păcătuit, să obțină împărtășirea doar la ieșirea din viață.

Concordanță: *Can. 4 Grig. Nyssa, 7, 63 Vasile*

Canonul 17 Ancira

ιζ'. Τοὺς ἀλογευσμένους καὶ λεπρούς ὄντας, ἤτοι λεπρώσαντας, τούτους προσέταξεν ἡ ἀγία σύνοδος, εἰς τοὺς χεμιζομένους εὐχεσθαι.

17. Cei care au comis un act de bestialitate și sunt leproși²⁰ sau i-au făcut pe alții, probabil, leproși, Sfântul Sinod a poruncit ca aceștia să se roage cu cei tulburați de duhuri necurate.

Concordanță: *Can. 16 Anc.; 4 Grig. Nyssa; 7, 63 Vasile*

¹⁹ Verbul ἀλογεύομαι înseamnă „a comite un act de bestialitate” sau „a avea relații sexuale cu animale” – G. Lampe, *Patristic Greek Lexicon*, Oxford, 1961, p. 78; Erich Trapp, *Lexikon zur byzantinischen Gräzität: besonders des 9.-12. Jahrhunderts*, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Wien, 1994, p. 60. Sensul termenului se referă la toate păcatele respective, precum zoofilie, sodomia, pederastia sau *coitus pecudum*, sensuri regăsite în traducerile latine – Karl Sudhoff, „Hat Das Konzil Von Ankyra (314) Absonderungsvorschriften für Leprakranke Erlassen?”, în: *Archiv für Geschichte der Medizin*, IV (1911), 5, p. 382.

²⁰ Sensul acestui canon este foarte dificil de redat. Se pune întrebarea dacă termenul „λεπρούς” are chiar sensul medical sau este o exprimare a necurăției trupești cauzate de păcatul respectiv. Dacă ar avea sensul medical, atunci persoanele respective ar fi trebuit izolate de către întreaga comunitate, având în vedere că lepra era o boală foarte contagioasă, iar nu incluse în rugăciunea comunității, din motive strict medicale – K. Sudhoff, „Hat Das Konzil Von Ankyra (314) Absonderungsvorschriften für Leprakranke Erlassen?”, p. 382. În perioada medievală Canoanele 16 și 17 au fost folosite pentru legislația bisericească împotriva homosexualității – Peter Damian, *Book of Gomorrah: An Eleventh-Century Treatise against Clerical Homosexual Practices*, Wilfrid Laurier Univ. Press, 2010, pp. 7-8; Jeffrey Richards, *Sex, Dissidence and Damnation: Minority Groups in the Middle Ages*, Routledge, 2013, p. 20; Derrick Sherwin Bailey, *Homosexuality and the Western Christian tradition*, Archon Books, 1955, pp. 86-89.

Canonul 18 Ancira

ιη'. Εἴ τινες ἐπίσκοποι κατασταθέντες, καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ τῆς παροικίας ἐκείνης, εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἐτέραις βούλουντο παροικίας ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθεστῶτας, καὶ στάσεις κινεῖν κατ' αὐτῶν, τούτους ἀφορίζεσθαι. Ἐὰν μὲν τοι βούλουντο εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθεζεσθαι, ἔνθα ἦσαν πρότερον πρεσβύτεροι, μὴ ἀποβάλλεσθαι αὐτοὺς τῆς τιμῆς· ἐὰν δὲ διαστασιάζωσι πρὸς τοὺς καθεστῶτας ἐκεῖ ἐπισκόπους, ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίνεσθαι αὐτοὺς ἐκκηρύκτους.

18. Dacă unii care au fost instituiți episcopi și nu au fost acceptați de către acea parohie pentru care au fost numiți ar dori să se apropie de alte parohii și să-i constrângă pe cei instituiți [acolo] și să stârnească răzvrătire împotriva lor, aceștia să fie afurisiți. Dar dacă ar dori să se stabilească în prezbiterat, acolo unde au fost mai întâi preoți, să nu fie privați de cinste. Iar dacă ar fi în conflict cu episcopii instituiți acolo, aceștia să fie deposezați și de cinstea prezbiteratului și să fie alungați.

Concordanță: Can. 35, 36 Ap.; 37 Trulan; 18 Ant.

Canonul 19 Ancira

ιθ'. Ὅσοι παρθενίαν ἐπαγγελλόμενοι, ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν τῶν διγάμων ὅρον ἐκπληρούτωσαν. Τὰς μέντοι συνερχομένας παρθένοὺς τισὶν ὡς ἀδελφὰς ἐκωλύσαμεν.

19. Toți cei care, făgăduind fecioria, își încalcă promisiunea, să îndeplinească hotărârea pentru cei căsătoriți a doua oară. De asemenea, le-am oprit pe fecioarele care conviețuiesc cu unii ca surori.

Concordanță: Can. 3 I Ec.; 16 IV Ec.; 5, 44 Trulan

Canonul 20 Ancira

κ'. Ἐὰν τινος γυνὴ μοιχευθῆ, ἢ μοιχεύσῃ τις, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι δεῖ αὐτὸν τοῦ τελείου τυχεῖν, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας.

20. Dacă soția cuiva a fost adulteră sau dacă cineva a comis adulter, se cuvine ca acesta să dobândească ceea ce este desăvârșit după șapte ani, în conformitate cu treptele [de penitență] care duc într-acolo.

Concordanță: Can. 48 Ap.; 87 Trulan

Canonul 21 Ancira

κα'. Περί τῶν γυναικῶν τῶν ἐκπορνεουσῶν καὶ ἀναιρουσῶν τὰ γεννώμενα, καὶ σπουδαζουσῶν φθόρια ποιεῖν, ὁ μὲν πρότερος ὅρος

μέχρις ἐξόδου ἐκώλυσε, καὶ τούτω συντίθενται²¹. Φιλανθρωπότερον δέ τι εὐρόντες, ὠρίσαμεν δεκαετῆ χρόνον, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὠρισμένους πληρῶσαι.

20. În privința femeilor care desfrânează și care îi omoară pe cei pe care i-au zămislit și a celor care se ostenesc să realizeze medicamente avortive, hotărârea anterioară le-a oprit până la ieșirea [din viață] și au fost supuse acesteia²². Dar, găsind ceva mai binevoitor, am decis să îndeplinească perioada de zece ani, în conformitate cu treptele hotărâte.

Concordanță: Can. 91 Trulan; 2, 8 Vasile

Canonul 22 Ancira

κβ'. Περὶ ἐκουσίων φόνων, ὑποπιπτέτωσαν μὲν, τοῦ δὲ τελείου ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου καταξιούσθωσαν.

22. În privința crimelor intenționate, aceia să se prosterneze și numai la sfârșitul vieții să fie învredniciți de ceea ce este desăvârșit.

Concordanță: Can. 21, 23 Anc.; 2, 8, 11, 13, 43, 54, 55, 56, 57 Vasile, 5 Grig. Nyssa; 1 Atan.

Canonul 23 Ancira

κγ'. Ἐπὶ ἀκουσίων φόνων, ὁ μὲν πρότερος ὄρος ἐν ἑπταετία κελεύει τοῦ τελείου μετασχεῖν κατὰ τοὺς ὠρισμένους βαθμοὺς; ὁ δὲ δεύτερος, τὸν πενταετῆ χρόνον πληρῶσαι.

23. În legătură cu crimele neintenționate, prima hotărâre poruncește ca ei să se împărtășească de ceea ce este desăvârșit după șapte ani, conform treptelor hotărâte, iar a doua, să împlinească perioada de cinci ani.

Concordanță: Can. 65 Ap.; 21, 23 Anc.; 2, 8, 11, 13, 43, 54, 55, 56, 57 Vasile, 5 Grig. Nyssa; 1 Atan.

²¹ Formularea „καὶ τούτω συντίθενται” este omisă în ediția lui Joannou.

²² O condamnare explicită a avortului de către tradiția sinodală a Bisericii este deja întâlnită în canoanele primelor sinoade locale. Acest lucru este stabilit în Canoanele 63 și 68 ale Sinodului din Elvira (în jurul anului 306), nereceptat de către tradiția canonică bizantină. Totuși nu se poate stabili cu certitudine dacă este vorba despre avort sau despre uciderea unui copil deja născut. Prin Canonul 63 se afirmă că o femeie care a comis adulter și a avortat nu este primită la împărtășire nici măcar la sfârșitul vieții ei, deoarece și-a dublat păcatul, iar dacă aceasta este catehumenă, va fi botezată numai la sfârșitul vieții. Altfel, oprirea ar fi pe viață, potrivit hotărârii canonice de la Elvira. Canonul 63: „Dacă o femeie, când soțul ei este plecat, comite adulter și după această fărădelege comite avort, nu va primi comuniunea nici la sfârșit, fiindcă și-a dublat nelegiuirea”. Canonul 68: „Dacă o catehumenă a conceput un copil în adulter și apoi l-a sufocat va fi botezată numai la sfârșitul vieții” – Marie-Hélène CONGOURDEAU, *Embrionul și sufletul lui la Sfinții Părinți și în izvoarele filozofice și medicale grecești: (secolele VI î.Hr.-V d.Hr.)*, trad. M.C. Ică, Ed. Deisis, Sibiu, 2014, p. 409.

Canonul 24 Ancira

κδ'. Οἱ καταμαντευόμενοι, καὶ ταῖς συνηθείαις τῶν ἔθνων ἔξακολουθοῦντες, ἢ εἰσάγοντές τινες εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἶκους ἐπὶ ἀνευρέσει φαρμακειῶν, ἢ καὶ καθάρσει, ὑπὸ τὸν κανόνα πιπτέτωσαν τῆς πενταετίας, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὠρισμένους, τρία ἔτη ὑποπτώσεως, καὶ δυὸ ἔτη εὐχῆς, χωρὶς προσφορᾶς.

24. Prezicătorii și cei care urmează obiceiurilor păgânilor sau cei care aduc în propriile lor case pe unii pentru descoperirea vrăjitoriilor sau și pentru purificare să cadă sub canonul de cinci ani, conform treptelor hotărâte, trei ani să fie prosternați și doi ani să fie la rugăciune, dar fără aducerea Sfințelor Daruri.

Concordanță: Can. 61 Trulan; 36 Laod.; 65, 83 Vasile; 3 Grig. Nyssa

Canonul 25 Ancira

κε'. Μνηστευσάμενός τις κόρην, προσεφθάρη τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, ὡς καὶ ἐπιφορέσαι αὐτήν· ἔγημε δὲ τὴν μνηστήν μετὰ ταῦτα, ἢ δὲ φθαρεῖσα ἀπήγγεατο· οἱ συνειδότες ἐκελεύσθησαν ἐν δεκαετία δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας κατὰ τοὺς ὠρισμένους βαθμούς.

25. [Dacă] unul care, fiind logodit cu o tânără, a pângărit-o pe sora ei, încât aceasta a și rămas însărcinată, dar, după acestea, s-a căsătorit cu logodnica lui, iar cea pângărită s-a spânzurat, a fost poruncit ca cei implicați să fie primiți între cei care stau împreună [în biserică] după zece ani, conform treptelor hotărâte.

Concordanță: Can. 71, 78 Vasile

CANOANELE SINODULUI DIN NEOCEZAREEA (315)

BIBLIOGRAFIE: J.G. HERBST, „Die Synoden von Ancyra und Neucaesarea“, în: *Theologische Quartalschrift*, 3/1821, pp. 399-447; H. KAUFHOLD, „Griechisch-syrische Väterlisten der frühen griechischen Synoden“, în: *Oriens Christianus*, 77/1993, pp. 1-96; C. BUSUIOC, *Sinodul local din Neocesarea*, București, 1915; Friedrich LOOFS, „Die Trinitätslehre Marcell's von Ancyra und ihr Verhältnis zur älteren Tradition“, în Friedrich LOOFS, Ulrich JÖRG, Christof Brennecke HANNS, *Patristica: Ausgewählte Aufsätze zur Alten Kirche*, De Gruyter, Berlin, 1999, pp. 123-142; J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, Paderborn, 1997, pp. 489-504; Heinz OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council (691/2) Councils and Church Fathers“, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, pp. 41-42; Chr. COCHINI, *Apostolic Origins of Priestly Celibacy*, San Francisco, 1990, pp. 177-178.

Sinodul din Neocezareea, metropolă din Pontus Polemoniacus, poate fi datat între anii 314 și 319, în conformitate cu mai multe elemente: este ulterior sinodului din Ancira, deoarece nu se mai discută probleme legate despre primirea celor care au căzut de la credință sau problema persecuțiilor împotriva creștinilor²³, o parte dintre episcopii prezenți la Neocezareea apar pe listele sinoadelor de la Ancira (314) și Niceea (325), Sinodul din Neocezareea a fost prezidat de către Vitalie al Antiohiei, decedat în jurul anului 319 sau 320. De aceea, mulți cercetători optează pentru anul 315, imediat după Sinodul din Ancira²⁴.

²³ U. HUTTNER, *Early Christianity in the Lycus Valley*, p. 283.

²⁴ N. MILAS, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, vol. II, part. I, p. 42. Unii autori plasează sinodul între 315-319: Heinz OHME, *Kanon Ekklesiastikos: Die Bedeutung des Altkirchlichen Kanonbegriffs* (= Arbeiten zur Kirchengeschichte 67), Walter de Gruyter, Berlin/New York, 1998, p. 334; sau între 314-319: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, p. 74. Unii optează pentru anul 317: J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, p. 490. Între 314 și 325: urmând datării lui C.J. HEFELE; Constantin POPOVICI, „Fontănele și Codicii dreptului bisericesc ortodoxu“, în: *Candela*, 11/1885, p. 664.

Pe lângă cele 15 canoane pe care le-a dat Sinodul din Neocezareea, s-au păstrat în traduceri latine și liste cu participanții la sinod, care oscilează între 17, 19 sau 20 de persoane²⁵. Aceste liste încep cu Vitalie al Antiohiei, ceea ce confirmă faptul că acesta a prezidat sinodul. Conform *Libellus synodicus*, au luat parte la acest sinod un număr de 23 de episcopi, însă informația diferă cu mult față de celelalte trei liste menționate²⁶. Prezența numeroasă a episcopilor, nu doar din Asia Mică, ci și din Siria, Palestina și Armenia arată că se poate vorbi, precum la Ancira, de un sinod general al Orientului, iar nu doar de un sinod local sau regional.

În unele colecții, precum cea folosită de către Părinții sinodali la Sinodul IV Ecumenic, în *Synagoga* lui Ioan Scolasticul²⁷ sau în traducerea în latină a canoanelor, realizată de către Dionisie Exiguul²⁸, Sinodul de la Neocezareea are 14 canoane, deoarece Canoanele 13 și 14 constituie un singur canon, fiind ulterior divizat²⁹. Canoanele Sinodului de la Neocezareea au fost traduse încă de timpuriu în limbile latină, siriacă, armeană, georgiană, arabă, etiopiană și slavă³⁰.

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU (ed.), *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2: *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 75-82; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Oi ieroi κανόνες και οι έκκλησιαστικοί νόμοι*,

²⁵ C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum interpretationes latine*, vol. II, pp. 32, 52-53. În traducerea latină *Prisca* apar următorii participanți: „Vitalis, Lupus, Leontius, Basileus, Gregorius, Longinus, Heraclius, Amphidon, Sebius, Erytrius, Sanctus, Valentinus, Narcissus, Diciasus, Alphius, Germanus, Gerontius, Stephanus, Salaminos, Leontius”. În lista traducerii isidoriene apar 20 de episcopi participanți, iar în traducerea dionisiana-hadriana apar 19 participanți. Despre date cu privire la fiecare participant, a se vedea: J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, pp. 490-492.

²⁶ J.A. FISCHER, A. LUMPE, *Die Synoden von den Anfängen bis zum Vorabend des Nicaenums (Konziliengeschichte)*, p. 490.

²⁷ J. PITRA (ed.), *Ioannis Scholastici Patriarchae Cp. Quinquaginta Tituli*, vol. 2, pp. 377-378.

²⁸ Adolf STREWE, *Die Canonessammlung des Dionysius Exiguus in der ersten Redaktion*, Walter de Gruyter, Berlin, 1931, p. 40.

²⁹ Peter L'HUILLIER, *The Church of the Ancient Councils: The Disciplinary Work of the First Four Ecumenical Councils*, St. Vladimir's Seminary Press, 1996, p. 209.

³⁰ V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titulorum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco et vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 238-241.

Atena, 1949, pp. 157-164; V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 238-241 [retipărire: Leipzig, 1974]; Friedrich LAUCHERT, *Die Kanones der wichtigsten altkirchlichen Concilien: Nebst den apostolischen Kanones*, Freiburg im Breisgau, 1896, pp. 35-36; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English translation, and a complete digest of the entire code of canon law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 212-217; K.J. HEFELE, *Conciliengeschichte*, vol. 1, Freiburg im Breisgau, 1873, pp. 242-251; Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής των ορθοδόξων Εκκλησίας: ήτοι άπαντες οι ιεροί και θειοι κανόνες, Έκ του Τυπογραφείου ό Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 385-395; Jean Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 451-454; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τών θείων και ιερών κανόνων*, vol. 3, Ahena, 1853, pp. 70-95; H.T. BRUNS, *Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV, V, VI, VII, pars prior*, Berlin, 1839, pp. 71-72 [retipărire: Torino, 1959];

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Armeană: Manea-Erna SHIRINIAN, Gohar MURADYAN, Aram TOPCHYAN, *The Armenian Version of the Greek Ecclesiastical Canons*, Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte, Löwenklau-Ges., Frankfurt am Main, 2010, pp. 111-115; V. HAKOBYAN, *Kanonagirk' Hayoc'*, vol. 1, Erevan, 1964, pp. 177-187.

Georgiană: E. GABIDZASVILI, *Didi Sdzuliskanoni*, Tbilissi, 1975, pp. 240-242.

Latină: C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum graecorum interpretationes latinae*, vol. II, Clarendoniano, Oxonii, 1907, pp. 12-15, 28-32, 44-47, 52-53, 116-144; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 451-454; Adolf STREWE, *Die Canonessammlung des Dionysius Exiguus in der ersten Redaktion*, Walter de Gruyter, Berlin, 1931, pp. 38-40.

Siriacă: J.-B. Pitra, *Analecta sacra spicilegio solesmensi parata*, vol. 4, Paris, 1883, pp. 221-223; F. SCHULTHESS, *Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalkedon neubsteinigen zugehörigen Dokumenten*, Abh. Göttingen, Berlin, 1908, pp. 45-50; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 367, Löwen, 1975, pp. 100-103; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 368, Löwen, 1975, pp. 107-109.

Slavă veche: V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titulorum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 238-241 [retipărire: Leipzig, 1974]; *Правила святых Поместных Соборов*, vol. 3, московского общества любителей духовного просвещения, Moscova, 1880, pp. 71-104 [retipărire: Moscova, 2000].

LIMBI MODERNE:

Engleză: G.B. HOWARD, James PARKER (eds), *The Canons of the Primitive Church Together with the Creeds of Nicaea and Constantinople and the Definition of the Faith Set Forth at Chalcedon*, London, 1896, pp. 145-148; Henry R. PERCIVAL, *The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church: Their Canons and Dogmatic Decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have Received Ecumenical Acceptance*, în coll. *Nicene and Post-Nicene Fathers*, vol. 14, Oxford/New York, 1900, pp. 79-88; *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox Christians*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 507-519; William Andrew HAMMOND, *The Definitions of Faith, and Canons of Discipline, of the Six Oecumenical Councils: With the Remaining Canons of the Code of the Universal Church*, Stanford & Swords, 1850, pp. 145-148; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English translation, and a complete digest of the entire code of canon law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 212-217.

Franceză: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.), 1.2. Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 75-82; Archim. Grigorios D. ΠΑΡΑΘΙΟΜΑΣ, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle). Le texte des Saints Canons ecclésiastiques*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 289-295; Wladimir GUETÉE, *Histoire de l'église depuis la naissance de N.S. Jésus Christ jusqu' à nos jours, composée sur les documents originaux et authentiques*, vol. 2, Paris, Saint-Petersbourg, 1870, pp. 340-342.

Germană: C.J. HEFELE, *Conciliengeschichte*, vol. 1, Freiburg im Breisgau, 1873, pp. 242-251.

Italiană: A. Di BERARDINO, *I canoni dei concili della Chiesa antica*, vol. I: *I concili greci*, Roma, 2006, pp. 281-287.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ιερών κανόνων και εκκλησιαστικής νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Κείμενο – Ερμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Banias, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 194-199 [preia traducerea lui N. Milaş]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele*

Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 28-40; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 2, Tipografia „Voința Națională”, București, 1906, pp. 215-221; † ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canone ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidieceșană, Sibiu, 1871, pp. 224-229; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfințelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatych Apostol, Svjatych Soborov Vselenskich i Pomestnych i Svjatych Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, 1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAŠ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 26-36 [retipărire: Sibenik/Belgrad, 2004].

3. Bibliografie pentru interpretarea particulară a canoanelor

Sinodului de la Neocezareea

Canonul 1 Neocezareea: Stefan HEID, *Zölibat in der frühen Kirche: die Anfänge einer Enthaltenspflicht für Kleriker in Ost und West*, Schöningh, Paderborn, 2003, p. 111.

Canonul 2 Neocezareea: Karl UBL, *Inzestverbot und Gesetzgebung: Die Konstruktion eines Verbrechens (300-1100)*, Walter de Gruyter, 2008, pp. 51-52; Jack GOODY, *Geschichte der Familie*, C.H. Beck, 2002, pp. 48-49; Moritz SCHNIZLEIN, *Patchworkfamilien in der Spätantike*, Vandenhoeck & Ruprecht, p. 166.

Canonul 8 Neocezareea: Stefan HEID, *Zölibat in der frühen Kirche: die Anfänge einer Enthaltenspflicht für Kleriker in Ost und West*, Schöningh, Paderborn, 2003, pp. 117-118.

Canonul 11 Neocezareea: Daniel WEISSER, *Quis maritus salvetur?: Untersuchungen zur Radikalisierung des Jungfräulichkeitsideals im 4. Jahrhundert*, Walter de Gruyter, 2016, pp. 85-86.

Canonul 14 Neocezareea: Gregor PREDEL, *Vom Presbyter zum Sacerdos: historische und theologische Aspekte der Entwicklung der Leitungsverantwortung und Sacerdotalisierung des Presbyterates im spätantiken Gallien*, LIT Verlag Münster, 2005, p. 168.

CANOANELE SINODULUI DIN NEOCEZAREEA

Canonul 1 Neocezareea

α'. Πρεσβύτερος, ἐὰν γήμη, τῆς τάξεως αὐτὸν μετατίθεσθαι: ἐὰν δὲ πορνεύσῃ, ἢ μοιχεύσῃ, ἐξωθείσθαι αὐτὸν τέλεον, καὶ ἄγεσθαι εἰς μετάνοιαν.

1. Dacă un preot se căsătorește, să fie depus din treaptă. Iar dacă desfrânează sau comite adulter, să fie complet exclus și dus spre pocăință.

Concordanță: Can. 25 Ap.; 9 I Ec.; 9 Neoccz.

Canonul 2 Neocezareea

β'. Γυνή, ἐὰν γήμηται δύο ἀδελφοῖς, ἐξωθείσθω μέχρι θανάτου: πλήν ἐν τῷ θανάτῳ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν εἰποῦσα, ὡς ὑγιάνασα λύσει τὸν γάμον, ἔξει τὴν μετάνοιαν. Ἐὰν δὲ τελευτήσῃ ἡ γυνή ἐν τοιοῦτῳ γάμῳ οὕσα, ἦτοι ὁ ἀνὴρ, δυσχερῆς τῷ μείναντι ἢ μετάνοια.

2. Dacă o femeie se căsătorește cu doi frați, să fie exclusă până la moarte. Cu toate acestea, dacă în [ceasul] morții a spus că, de se va însănătoși, va desface căsătoria, atunci, datorită blândeții, va primi pocăință. Dar dacă femeia sau bărbatul care se află într-o asemenea căsătorie moare, atunci pocăința va fi dificilă pentru cel rămas [în viață].

Concordanță: Can. 12, 78 Ap.; 23, 78, 87 Vasile

Canonul 3 Neocezareea

γ'. Περὶ τῶν πλείστοις γάμοις περιπιπτόντων ὁ μὲν χρόνος σαφῆς ὁ ὠρισμένος, ἡ δὲ ἀναστροφή καὶ ἡ πίστις αὐτῶν συντέμνει τὸν χρόνον.

3. În privința celor care cad în mai multe căsătorii, este evidentă perioada hotărâtă pentru ei, dar conduita și credința lor scurtează perioada.

Concordanță: Can. 4 Vasile

Canonul 4 Neocezareea

δ'. Ἐὰν πρόθηταί τις, ἐπιθυμήσας γυναικός, συγκαθευδῆσαι μετ' αὐτῆς, μὴ ἔλθῃ δὴ εἰς ἔργον αὐτοῦ ἢ ἐνθύμησις, φαίνεται ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐρρύσθη.

4. Dacă cineva, râvnind o femeie, își propune să se culce cu ea, dar gândul lui nu a mers spre faptă, atunci se pare că a fost salvat prin har.

Concordanță: Can. 70 Vasile

Canonul 5 Neocezareea

ε'. Κατηχούμενος, ἐὰν εἰσερχόμενος εἰς Κυριακόν, ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τάξει στήκη, οὗτος δὲ ἀμαρτάνη, ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων, ἀκροάσθω μηκέτι ἀμαρτάνων· ἐὰν δὲ καὶ ἀκροώμενος ἔτι ἀμαρτάνη, ἐξωθείσθω.

5. Dacă un catehumen care intră în casa Domnului și stă în rândul catehumenilor păcătuiește, dacă este dintre cei care-și pleacă genunchii, nemaipăcătuind, să fie între cei care ascultă. Dar dacă păcătuiește și când este între cei care ascultă, să fie exclus.

Concordanță: Can. 14 1 Ec.; 20 Vasile; 6 Tim.; 5 Chiril

Canonul 6 Neocezareea

ζ'. Περὶ κυοφορούσης, ὅτι δεῖ φωτίζεσθαι, ὅποτε βούλεται οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ κοινωνεῖ ἢ τίκτουσα τῷ τικτομένῳ· διὰ τὸ ἐκάστου ἰδίαν τὴν προαίρεσιν τὴν ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ δείκνυσθαι.

6. În privința celei însărcinate, trebuie să fie iluminată [prin Botez]³¹ când va dori ea, căci prin aceasta cea care naște nu împărtășește nimic celui ce este născut, pentru a fi arătată prin mărturisire propria alegere liberă a fiecăruia.

Canonul 7 Neocezareea

ζ'. Πρεσβύτερον εἰς γάμους διγαμούντων μὴ ἐστιᾶσθαι· ἐπεὶ μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου, τίς ἔσται ὁ πρεσβύτερος, ὁ διὰ τῆς ἐστιάσεως συγκατατιθέμενος τοῖς γάμοις;

7. Un preot să nu fie oaspete la nunțile celor căsătoriți a doua oară, fiindcă a doua căsătorie cere pocăință. Cine va fi preotul care, prin ospățare, aprobă aceste căsătorii?

Concordanță: Can. 4 Vasile

Canonul 8 Neocezareea

η'. Γυνή τινος μοιχευθεῖσα λαϊκοῦ ὄντος, ἐὰν ἐλεγχθῆ φανερώς, ὁ τοιοῦτος εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν οὐ δύναται. Ἐὰν δὲ καὶ μετὰ τὴν

³¹ Termenul φωτίζεσθαι este folosit pentru iluminarea oferită prin Taina Botezului.

χειροτονίαν μοιχευθῆ, ὀφείλει ἀπολυῖσθαι αὐτήν· ἐὰν δὲ συζῆ, οὐ δύναται ἔχουσθαι τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ ὑπηρεσίας.

8. Dacă soția unuia care este laic a comis adulter și a fost dovedită în mod evident, unul ca acela nu poate veni spre slujire. Iar dacă ea a comis adulter după hirotonie, el este dator să o alunge. Iar dacă trăiește împreună cu ea, nu poate să dețină slujirea care i-a fost încredințată.

Canonul 9 Neocezarea

θ'. Πρεσβύτερος, ἐὰν προημαρτηκῶς σώματι προαχθῆ, καὶ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡμαρτε πρὸ τῆς χειροτονίας, μὴ προσφερέτω, μένων ἐν τοῖς λοιποῖς, διὰ τὴν ἄλλην σπουδὴν· τὰ γὰρ λοιπὰ ἁμαρτήματα ἔφασαν οἱ πολλοὶ καὶ τὴν χειροθεσίαν ἀφιέναι. Ἐὰν δὲ αὐτὸς μὴ ὁμολογῆ, ἐλεγχθῆναι δὲ φανερώς μὴ δυναθῆ, ἐπ' αὐτῷ ἐκείνῳ ποιῆσθαι τὴν ἐξουσίαν.

9. Dacă un preot a fost înaintat după ce mai înainte păcătuse cu trupul și mărturisește că a păcătuit înainte de hirotonie, acesta să nu aducă Sfintele Daruri, dar să rămână în celelalte datorită râvnei deosebite. Căci mulți au afirmat că și hirotesia iartă celelalte păcate. Iar dacă el nu mărturisește, însă nici nu poate fi dovedit în mod evident, atunci el are puterea să facă după [cum consideră] el.

Concordanță: Can. 25 Ap.; 9 I Ec.; 4, 21 Trulan; 16, 19 Cart.; 1, 8, 10 Neoccez.; 3, 17, 32, 51 Vasile

Canonul 10 Neocezarea

ι'. Ὁμοίως καὶ διάκονος, ἐὰν τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι περιπέσῃ, τὴν τοῦ ὑπηρέτου τάξιν ἐχέτω.

10. De asemenea, și un diacon, dacă va cădea în același păcat, să dețină treapta slujitorului [inferior].

Concordanță: Can. 25 Ap.; 9 I Ec.; 4, 21 Trulan; 16, 19 Cart.; 1, 8, 9 Neoccez.; 3, 17, 32, 51 Vasile

Canonul 11 Neocezarea

ια'. Πρεσβύτερος πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονείσθω, ἐὰν καὶ πάνυ ἦ ὁ ἄνθρωπος ἄξιος, ἀλλὰ ἀποτηρείσθω. Ὁ γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη, καὶ ἤρξατο διδάσκειν.

11. Un preot să nu fie hirotonit înainte de treizeci de ani, chiar dacă ar fi un om oricât de vrednic, ci să aștepte. Căci Domnul Iisus Hristos a fost botezat și a început să învețe la treizeci de ani.

Concordanță: Can. 14, 15 Trulan

Canonul 12 Neocezareea

ιβ'. Ἐάν νοσῶν τις φωτισθῆ, εἰς πρεσβυτέριον ἄγεσθαι οὐ δύναται· οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ ἡ πίστις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης· εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοῦ σπουδὴν καὶ πίστιν, καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων.

12. Dacă cineva a fost iluminat [prin Botez] deoarece era bolnav, nu trebuie să fie adus spre preoție decât probabil după aceea, pe baza râvnei și a credinței lui, și din cauza lipsei de oameni, deoarece credința lui nu este din alegere liberă, ci din necesitate.

Concordanță: Can. 80 Ap.; 2 I Ec.; 4 Chiril

Canonul 13 Neocezareea

ιγ'. Ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι ἐν τῷ Κυριακῷ τῆς πόλεως προσφέρειν οὐ δύναται, παρόντος ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρων πόλεως· οὔτε μὴν ἄρτον δίδοναι ἐν εὐχῇ, οὐδὲ ποτήριον· ἐάν δὲ ἀπῶσι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῆ μόνος, δίδωσιν.

13. Preoții de la țară nu pot să aducă Sfintele Daruri într-o biserică de oraș când este prezent un episcop sau preoți de oraș și nici să ofere pâinea și potirul la rugăciune. Dar dacă aceia sunt absenți și el este singurul chemat, atunci să le ofere.

Concordanță: Can. 6 IV Ec.

Canonul 14 Neocezareea

ιδ'. Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι, εἰσὶ μὲν εἰς τύπον τῶν ἑβδομήκοντα· ὡς δὲ συλλειτουργοί, διὰ τὴν σπουδὴν τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς προσφέρουσι τιμώμενοι.

14. Dar horepiscopii, care sunt după modelul celor șaptezeci [de ucenici], ca unii care sunt coliturghisitori și respectați datorită râvnei pentru săraci, să aducă Sfintele Daruri.

Concordanță: Can. 8 I Ec.; 8, 10 Ant.; 13 Anc.

Canonul 15 Neocezareea

ιε'. Διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, κἂν πάνυ μεγάλη ἢ ἡ πόλις. Πεισθείση δὲ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν Πράξεων.

15. Conform canonului, trebuie să fie șapte diaconi, chiar dacă ar fi cetatea oricât de mare, fiindcă suntem încredințați de aceasta de către cartea *Faptelor* (*Faptele Apostolilor* 6, 1-6).

Concordanță: Can. 16 Trulan

CANOANELE SINODULUI DE LA GANGRA (CCA. 340)

BIBLIOGRAFIE: Daniel WEISSER, *Quis maritus salvetur?: Untersuchungen zur Radikalisierung des Jungfräulichkeitsideals im 4. Jahrhundert*, Walter de Gruyter, 2016, pp. 89-94; Tomislav Z. TENSEK, *L'ascetismo nel Concilio di Gangra: Eustazio di Sebaste nell'ambiente ascetico siriano dell'Asia Minore nel IV° secolo*, Pontificia Universitas Gregoriana, Facultas Theologiae, 1991; Aram MARDIROSIAN, *La Collection canonique d'Antioche. Droit et hérésie à travers le premier recueil de législation ecclésiastique (IV^e siècle)*, Monographie 34, Paris, 2010, p. 99; W.A. JURGENS, „The Date of the Council of Gangra”, în: *Jurist*, 20/1960, pp. 1-12; Avshalom LANIADO, „Note sur la datation conservée en syriaque du Concile de Gangres”, în: *Orientalia christiana periodica*, 61 (1995), 1, p. 195; J. GRIBOMONT, „Le monachisme au IV^e siècle en Asie Mineure: de Gangres au messalianisme”, în: *Studia Patristica*, 2/1957, pp. 400-415; Anna SILVAS, „The date of Gangra and a point of comparison between Basil's Small and Great Asketikon”, în: *Studia Patristica*, 2006, pp. 409-413; LT.D. BARNES, „The Date of the Council of Gangra”, în: *Journal of Theological Studies*, 40/1989, pp. 121-124; Phil BOOTH, *Crisis of Empire: Doctrine and Dissent at the End of Late Antiquity*, University of California Press, 2013, pp. 8-9; Andrea STERK, *Renouncing the World Yet Leading the Church: The Monk-Bishop in Late Antiquity*, Harvard University Press, 2009, pp. 28-34; Barbara MÜLLER, „Zwingli und das Konzil von Gangra”, în: *Zwingliana*, XXXIII (2006), pp. 29-50; Andreas MERKT, *Das frühe christliche Mönchtum. Quellen und Dokumente von den Anfängen bis Benedikt*, Wiss. Buchges, Darmstadt, 2008, pp. 83-84.

Sinodul din Gangra, metropolă a provinciei Paphlagonia, din dieceza Pontului, a fost întrunit între anii 340³² și 342. Istoricii bisericești aduc câteva mărturii cu privire la acest sinod, Socrates datându-l după anul 360, iar Sozomen înaintea Sinodului din Antiohia (SOCRATES, *Historia ecclesiastica* 2, 43, 1; SOZOMEN, *Historia ecclesiastica* 4, 24, 9). Majoritatea cercetătorilor optează, urmând lui Sozomen, pentru anul 340³³.

³² Anna SILVAS, *The Asketikon of St Basil the Great*, OUP Oxford, 2005, p. 19.

³³ A se vedea: Oskar BRAUN, „Die Abhaltung der Synode von Gangra”, în: *Historisches Jahrbuch*, 16/1895, p. 586; William JURGENS, „The Date of the Council of Gangra”, în: *The Jurist*, 20/1960, pp. 1-12; Avshalom LANIADO, „Note sur la datation conservée en syriaque du Concile de Gangres”, în: *Orientalia christiana periodica*, LXI (1995), 11, p. 95; J. GRIBOMONT,

Una dintre cele mai actuale cercetări asupra datei întrunirii Sinodului de la Gangra a fost realizată de către Daniel Weisser³⁴. Acesta rezumă toate părerile precedente ale cercetătorilor și ajunge la concluzia că sinodul poate fi încadrat în perioada dintre anii 340 și 358, mai exact între anii 342-343³⁵. Prin urmare, datarea lui Sozomen este mult mai aproape de realitate.

Motivul întrunirii acestui sinod, după cum menționează și epistola sinodală, a fost legat de cercetarea problemelor ridicate de viziunile ascetice ale lui Eustatie al Sevastei³⁶ și a adepților acestuia, contrare practicii Bisericii. Informații despre Eustatie al Sevastei au fost păstrate în epistolele Sf. Vasile cel Mare, în actele unor Sinoade și la alți istorici creștini³⁷. Sf. Vasile cel Mare, în *Epistola 263*, oferă o scurtă biografie a acestui Eustatie al Sevastei:

„Unul dintre cei care au provocat la noi mare supărare este Eustațiu de Sebasta, din Armenia Mică, pe vremuri fost ucenic al lui Arie, când acesta strălucea în Alexandria și afirma blasfemiile lui urâte împotriva Fiului Unuia-Născut, rămânând și după aceea între cei mai autentici aderenți, în schimb, când s-a reîntors în patrie, a dat episcopului Hermoghen de Capadochia, care-l acuzase de erezie, mărturisire de dreaptă credință. Și astfel, primindu-și hirotonia de la Hermoghen, după moartea acestuia, s-a grăbit să se apropie de Eusebiu al Constantinopolului, care primise și el învățătura tot de la același Arie”³⁸.

În urma Sinodului de la Gangra, Eustatie este acuzat de erezie, iar tatăl acestuia, episcopul Eulalius al Sevastei, îl condamnă și îl caterisește

„Le monachisme au sein de l'Eglise en Syrie et en Cappadoce”, în: *Studia Monastica*, 7/1965, p. 401. T.D. Barnes datează sinodul în anul 370 – T.D. BARNES, „The Date of the Council of Gangra”, în: *Journal of Theological Studies*, 40/1989, pp. 121-122.

³⁴ Daniel WEISSER, *Quis maritus salvetur?: Untersuchungen zur Radikalisierung des Jungfräulichkeitsideals im 4. Jahrhundert*, Walter de Gruyter, 2016, pp. 89-94.

³⁵ D. WEISSER, *Quis maritus salvetur?...*, p. 93.

³⁶ C.A. FRAZEE, „Anatolian asceticism in the fourth century: Eustathios of Sebastea and Basil of Caesarea”, în: *The Catholic historical review*, LXVI (1980), 1, pp. 16-33; Jean GRIBOMONT, „Saint Basile et le monachisme enthousiaste”, în: *Irénikon*, LIII (1980), 2, pp. 123-144.

³⁷ D. WEISSER, *Quis maritus salvetur?...*, p. 83.

³⁸ Sf. VASILE CEL MARE, *Scrieri*, în coll. *Părinți și Scriitori Bisericești*, vol. 12, trad. Pr. C. Cornițescu, Pr. T. Bodogae, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988, p. 543.

pe propriul său fiu³⁹. Acesta este excomunicat ulterior de un sinod din Neocezareea, după cum afirmă Sozomen în *Istoria bisericească*.

Viziunea pe care o impunea Eustatie de Sevasta⁴⁰, pe lângă cea pnevmatomahică, era una eminamente anahoretic-ascetică, prin care era condamnată căsătoria, conviețuirea soților, consumul cărnurilor, preoții căsătoriți, respingând împărțășirea cu Sfintele Taine în liturghiile săvârșite de către aceștia. Această viziune era dublată și de o viziune socială extremă, impunând celibatul tuturor celor care „doreau să aibă nădejde către Dumnezeu”, abolirea forțată a sclaviei, prin părăsirea stăpânilor, schimbarea obiceiurilor vestimentare comune societății greco-romane, dar și de o practică de denigrare a ierarhiei și structurilor eclesiale, prin schimbarea rânduielilor bisericești, printre care postul, rugăciunea în comun, cinstirea martirilor sau condamnarea bogăților⁴¹. Cu toate acestea, epilogul sinodului, preluat în colecțiile grecești și considerat ca al 21-lea canon, arată că sinodul nu condamnă viața ascetică, ci abuzurile care pot fi făcute prin considerarea vieții ascetice ca singură cale către Dumnezeu, impunându-se prin aceasta condamnarea căsătoriei și a anumitor lucruri create de către Dumnezeu, prin care s-ar putea ajunge la concluzia că El ar fi creator al relelor.

La acest sinod au participat 13 episcopi: Eusebiu, Aelianus, Eugeni-
nius, Olympius, Bithynikus, Grigorie, Philetus, Pappus, Eulalius,
Hypatius, Prohaeresius, Vasile, Bassus, după cum arată epistola sino-
dală. Nu este indicată cetatea acestor episcop, de aceea identificarea lor

³⁹ W.A. JURGENS, *Eustathius of Sebaste*, Pontificia Universitas Gregoriana, Roma, 1959, p. 22.

⁴⁰ Despre Eustatie al Sevastei s-au scris mai multe studii și lucrări care tratează în deta-
liu biografia și viziunea lui asupra vieții creștine, mai ales asupra ascezei și monahismului:
F. LOOFS, *Eustathius von Sebaste und die Chronologieder Basiliius-Briefe*, Halle, 1898, pp. 79-90;
Saverio MONGELLI, „Eustazio di Sebaste, Basilio e lo scisma macedoniano”, în: *Nicolaus*,
3/1975, pp. 455-469; Tomislav Z. TENSEK, *L'ascetismo nel concilio di Gangra. Eustazio di Sebaste
nell'ambiente ascetico siriano dell'Asia Minore nel IV secolo*, Pontificia Universitas Gregoriana,
Roma, 1991; C.A. FRAZEE, „Anatolian asceticism in the fourth century: Eustathios of Sebaste
and Basil of Caesarea”, în: *The Catholic Historical Review*, LXVI (1980), 1, pp. 16-33; Terrence
G. KARDONG, „Who was Basil's mentor?”, în: *American Benedictine Review*, LX (2009), pp. 183-
201; Jean GRIBOMONT, „Saint Basile et le monachisme enthousiaste”, în: *Irénikon*, LIII (1980),
2, pp. 123-144; Federico FATTI, „Monachesimo anatolico: Eustazio di Sebastia e Basilio di
Cesarea”, în *Monachesimo orientale: un'introduzione*, Morcelliana, Brescia, 2010, pp. 53-91;
Karl Suso FRANK, „Monastische Reform im Altertum: Eustathius von Sebaste und Basilius
von Caesarea”, în *Reformatio Ecclesiae: Beiträge zu kirchlichen Reformbemühungen von der Alten
Kirche bis zur Neuzeit*, Ferdinand Schöningh, Paderborn, 1980, pp. 35-49.

⁴¹ Phil BOOTH, *Crisis of Empire: Doctrine and Dissent at the End of Late Antiquity*, Univer-
sity of California Press, 2013, p. 7.

este destul de dificilă⁴². Doar anumite liste latine ulterioare adaugă și numele cetății la numele episcopilor. Unii îl identifică pe Eusebiu cu Eusebiu de Nicomidia, care ar fi prezidat acest sinod⁴³.

Sinodul din Gangra a dat o epistolă canonică, 20 de canoane și un epilog, considerat în unele ediții drept Canonul 21 al sinodului. Scrisoarea sinodală a fost păstrată în greacă, mai multe traduceri latine și în georgiană, iar canoanele au fost transmise, pe lângă originalul grecesc, în latină, siriacă, armeană, arabă, etiopiană, georgiană și slavonă⁴⁴. Canoanele sunt redactate sub formă de anateme, prin formula „Εἰ τις [...] ἀνάθεμα ἔστω (Dacă cineva [...] să fie anatema)”.

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Daniel WEISSER, *Quis maritus salvetur?: Untersuchungen zur Radikalisierung des Jungfräulichkeitsideals im 4. Jahrhundert*, Walter de Gruyter, 2016, pp. 83-139; Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.), 1.2: Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.), Série 1*, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 85-99; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι*, Atena, ²1949, pp. 210-216; V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 242-250 [retipărire: Leipzig, 1974]; Friedrich LAUCHERT, *Die Kanones der wichtigsten altkirchlichen Concilien: Nebst den apostolischen Kanones*, Freiburg im Breisgau, 1896, pp. 79-83; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English translation, and a complete digest of the entire code of canon law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 212-217; William LAMBERT, *The Canons of the First Four General Councils of the Church and those of the Early Greek Synods*, London, s.d., pp. 111-121; H.T. BRUNS, *Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV, V, VI, VII, pars prior*, în coll. *Bibliotheca ecclesiastica*, vol. 1, Berlin, 1839, pp. 106-110 [retipărire: Torino, 1959]; *Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής*

⁴² A se vedea încercările de reconstruire a listelor participanților la D. WEISSER, *Quis maritus salvetur?...*, pp. 95-96.

⁴³ C. NARDI, „Gangra”, în Angelo Di BERARDINO, Thomas C. ODEN, Joel C. ELOWSKY, James HOOVER, *Encyclopedia of Ancient Christianity*, vol. 2: F-O, InterVarsity Press, 2014, p. 98.

⁴⁴ T.D. BARNES, „The Date of the Council of Gangra”, în: *Journal of Theological Studies*, XL (1989), p. 121.

και Αποστολικής των ορθοδόξων Εκκλησίας: ήτοι άπαντες οι ιεροί και θείοι κανόνες, Έκ του Τυπογραφείου ό Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 398-405; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 487-492; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τῶν θείων και ιερῶν κανόνων*, vol. 3, Atena, 1853, pp. 96-121 [retipărire: Atena, 1966].

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Armeană: Manea-Erna SHIRINIAN, Gohar MURADYAN, Aram TOPCHYAN, *The Armenian Version of the Greek Ecclesiastical Canons*, Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte, Löwenklau-Ges., Frankfurt am Main, 2010, pp. 116-123; V. HAKOBYAN, *Kanonagirk' Hayoc'*, vol. 1, Erevan, 1964, pp. 188-201.

Etiopiană: L. GUERRIER, S. GREBAUT, „Les canons du Concile de Gangres”, în: *Revue de l'Orient Chrétien*, 23/1922, pp. 303-313.

Georgiană: E. GABIDZASVILI, *Didi Sdzuliskanoni*, Tbilissi, 1975, pp. 244-246.

Latină: C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum graecorum interpretationes latinae*, vol. II, Clarendoniano, Oxonii, 1907, pp. 145-214; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 487-492; Adolf STREWE, *Die Canonessammlung des Dionysius Exiguus in der ersten Redaktion*, Walter de Gruyter, Berlin, 1931, pp. 41-44.

Siriacă: F. SCHULTHESS, *Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalkedon nebst zugehörigen Dokumenten*, Abh. Göttingen, Berlin, 1908, pp. 51-63; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 367, Löwen, 1975, pp. 103-104; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 368, Löwen, 1975, p. 110.

Slavă veche: V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 105-137 [retipărire: Leipzig, 1974]; *Правила святых Поместных Соборов*, vol. 3, московского общества любителей духовного просвещения, Moscova, 1880, pp. 2-74 [retipărire: Moscova, 2000].

TRADUCERI ÎN LIMBI MODERNE:

Engleză: Anna SILVAS, *The Asketikon of St Basil the Great*, OUP, Oxford, 2005, pp. 490-493; G.B. HOWARD, James PARKER (eds), *The Canons of the*

Primitive Church Together with the Creeds of Nicaea and Constantinople and the Definition of the Faith Set Forth at Chalcedon, London, 1896, pp. 26-32; Henry R. PERCIVAL, *The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church: Their Canons and Dogmatic Decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have Received Ecumenical Acceptance*, în coll. *Nicene and Post-Nicene Fathers*, vol. 14, Oxford/New York, 1900, pp. 91-103; *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox Christians*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 523-531; William Andrew HAMMOND, *The Definitions of Faith, and Canons of Discipline, of the Six Oecumenical Councils: With the Remaining Canons of the Code of the Universal Church*, Stanford & Swords, 1850, pp. 149-152; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English translation, and a complete digest of the entire code of canon law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 212-217; William LAMBERT, *The Canons of the First Four General Councils of the Church and those of the Early Greek Synods*, London, 1868, pp. 111-121; O. Larry YARBROUGH, „Canons from the Council of Gangra”, în V.L. WIMBUSH (ed.), *Ascetic Behavior in Greco-Roman Antiquity: A Sourcesbook*, Minneapolis, 1990, pp. 448-455.

Franceză: Archim. Grigorios D. PAPATHOMAS, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle). Le texte des Saints Canons ecclésiiaux*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 317-331; J. GRIBOMONT, „Le monachisme au sein de l'Église en Syrie et en Cappadoce”, în: *Studia Monastica*, 7/1965, pp. 7-24; Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.), 1.2: Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 85-99.

Germană: C.J. HEFELE, *Conciliengeschichte*, vol. 1, Freiburg im Breisgau, 1873, pp. 780-788; Daniel WEISSER, *Quis maritus salvetur?: Untersuchungen zur Radikalisierung des Jungfräulichkeitsideals im 4. Jahrhundert*, Walter de Gruyter, 2016, pp. 83-139.

Neogrecă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ιερών κανόνων και εκκλησιαστικής νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Κείμενο – Ερμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Banias, Tesalonic, 2009.

Italiană: A. di BERARDINO (ed.), *I concili della chiesa antica*, vol. I: *I concili greci*, Roma, 2006, pp. 289-297.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 199-205 [preia traducerea lui Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 41-45; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 2, Tipografia „Voința Națională”, București, 1906, pp. 222-231; † ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de*

canone ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare, Tipografia archidieceșană, Sibiu, 1871, pp. 230-236; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfințelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatykh Apostol, Svjatykh Soborov Vseleenskikh i Pomestnykh i Svjatykh Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, ²1971 [rețipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAŠ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 37-48 [rețipărire: Sibenik/Belgrad, 2004].

3. Bibliografie pentru interpretarea particulară a canoanelor Sinodului de la Gangra

Comentarii: Daniel WEISSER, *Quis maritus salvetur?: Untersuchungen zur Radikalisierung des Jungfräulichkeitsideals im 4. Jahrhundert*, Walter de Gruyter, 2016, pp. 83-139.

Canonul 1 Gangra: Patrick VISCUSO, *Sexuality, Marriage, and Celibacy in Byzantine Law: Selections from a Fourteenth-Century Encyclopedia of Canon Law and Theology: The Alphabetical Collection of Matthew Blastares*, Holy Cross Orthodox Press, 2008, p. 85; Timothy D. BARNES „The Date of the Council of Gangra”, în: *The Journal of Theological Studies*, 40/1989, pp. 121-124.

Canonul 4 Gangra: Roman CHOLIJ, *Clerical Celibacy in East and West*, Graecwing Publishing, 1989, pp. 92-97; Stefan HEID, *Zölibat in der frühen Kirche: die Anfänge einer Enthaltenspflicht für Kleriker in Ost und West*, Schönningh, Paderborn, ³2003, p. 164.

Canonul 13 Gangra: Juan de CHURRUCA, „L'anathème du concile de Gangres contre ceux qui sous prétexte de Christianisme incite les esclaves à quitter leurs maîtres”, în: *Revue Historique de Droit Français et Étranger*, 60/1982, pp. 261-278.

Canoanele 15-16 Gangra: Elena GIANNAKOPOULOU, „The Christian family according to the Sacred Canons of the Orthodox Church”, în Nicu DUMITRAȘCU (ed.), *Christian Family and Contemporary Society*, Bloomsbury T&T Clark, 2014, pp. 51-52.

Canonul 21 Gangra: Andrea STERK, *Renouncing the World Yet Leading the Church: The Monk-Bishop in Late Antiquity*, Harvard University Press, 2009, pp. 28-34; Elena GIANNAKOPOULOU, „The Christian family according to the Sacred Canons of the Orthodox Church”, în Nicu DUMITRAȘCU (ed.), *Christian Family and Contemporary Society*, Bloomsbury T&T Clark, 2014, pp. 42-43.

EPISTOLA SINODALĂ A SINODULUI DIN GANGRA

Epistola sinodală⁴⁵ este transmisă în colecțiile grecești și adăugată de Zonaras la începutul canoanelor sinodului din Gangra. În continuare, redăm această epistolă regăsită în *Syntagma ateniană* și în *Patrologia Graeca*⁴⁶, datorită listei episcopilor cu care aceasta începe și a argumentelor oferite, necesare pentru înțelegerea cât mai aprofundată a canoanelor.

Κυρίοις τιμιωτάτοις ἐν Ἀρμενία συλλειτουργοῖς Εὐσέβιος, Αἰλιανός, Εὐγένιος, Ὀλύμπιος, Βιθυνικός, Γρηγόριος, Φιλητός, Πάππος, Εὐλάλιος, Ὑπάτιος, Προαιρέσιος, Βασίλειος, Βάσσος, οἱ συνελθόντες εἰς τὴν κατὰ Γάγγραν ἀγίαν σύνοδον, ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Ἐπειδὴ συνελθοῦσα ἡ ἀγιωτάτη Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων ἐν τῇ κατὰ Γάγγραν Ἐκκλησίᾳ διὰ τινὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, ζητούμενων καὶ τῶν κατ' Εὐστάθιον, εὔρισκε πολλὰ ἀθέσμως γινόμενα ὑπὸ τούτων αὐτῶν τῶν περὶ Εὐστάθιον, ἀναγκαίως ὄρισε καὶ πᾶσι φανερόν ποιῆσαι ἐσπούδασεν εἰς ἀναίρεσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς γινόμενων. Καὶ γὰρ ἐκ τοῦ καταμémφεσθαι αὐτοὺς τὸν γάμον καὶ ὑποτίθεσθαι ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐν γάμῳ ὄντων ἐλπίδα παρὰ Θεῶ ἔχει, πολλαὶ γυναῖκες ὑπανδροὶ ἀπατηθεῖσαι τῶν ἑαυτῶν ἀνδρῶν ἀνεχώρησαν καὶ ἄνδρες τῶν ἰδίων γυναικῶν· εἶτα ἐν τῷ μεταξύ, μὴ δυνηθεῖσαι ἐγκρατεῖν, ἐμοιχεύθησαν καὶ διὰ τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν ὠνειδίσθησαν. Εὐρίσκοντο δὲ καὶ ἀναχωρήσεις ἐκ τῶν οἰκῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ποιούμενοι, καταφρονητικῶς διακεείμενοι κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἴδια συνάξεις ποιούμενοι καὶ ἐκκλησιάσεις καὶ διδασκαλίας ἑτέρας καὶ τὰ ἄλλα κατὰ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ξένα ἀμφιάσματα ἐπὶ καταπτώσει τῆς κοινότητος τῶν ἀμφιασμάτων, συνάγοντες καρποφορίας τε ἐκκλησιαστικὰς, τὰς ἀνέκαθεν διδομένας τῇ

⁴⁵ Pentru o analiză detaliată a acesteia, a se vedea: D. WEISSER, *Quis maritus salvetur?...*, pp. 94-133.

⁴⁶ GEORGIOS A. RHALLES, MICHAEL POTLES, *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων*, vol. 3, 1853, pp. 98-100; PG 137, coll. 1240A-1241A.

Ἐκκλησία, ἑαυτοῖς καὶ τοῖς σὺν αὐτοῖς ὡς ἀγίοις τὰς διαδόσεις ποιούμενοι, καὶ δοῦλοι δεσποτῶν ἀναχωροῦντες, καὶ διὰ τοῦ ξένου ἀμφιάσματος καταφρόνησιν κατὰ τῶν δεσποτῶν ποιούμενοι, καὶ γυναῖκες παρὰ τὸ σύνηθες ἀντὶ ἀμφιασμάτων γυναικείων ἀνδρικὰ ἀμφιάσματα ἀναλαμβάνουσαι, καὶ ἐκ τούτων οἰόμενοι δικαιοῦσθαι· πολλοὶ δὲ καὶ ἀποκείρονται προφάσει θεοσεβείας τὴν φύσιν τῆς κόμης τῆς γυναικειάς· νηστείας τε ἐν Κυριακῇ ποιούμενοι καὶ τῆς ἀγιότητος τῆς ἐλευθέρας ἡμέρας καταφρονοῦντες καὶ τῶν νηστειῶν τῶν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τεταγμένων ὑπερφρονοῦντες καὶ ἐσθίοντες· καὶ τινες τῶν αὐτῶν μεταλήψεις κρεῶν βδελυττόμενοι, καὶ ἐν οἴκοις γεγαμηκότων εὐχὰς ποιῆσθαι μὴ βουλομενοι, καὶ γινομενων εὐχῶν καταφρονοῦντες, καὶ πολλάκις προσφορῶν ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκίαις τῶν γεγαμηκότων γινομένων μὴ μεταλαμβάνοντες, καὶ πρεσβυτέρων γεγαμηκότων ὑπερφρονοῦντες, καὶ τῶν λειτουργιῶν τῶν ὑπ' αὐτῶν γινομένων μὴ ἀπτόμενοι, καὶ τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἐκεῖ συνερχομένων καὶ λειτουργούντων καταγινώσκοντες· καὶ πλουσίων δὲ τῶν μὴ πάντων τῶν ὑπαρχόντων ἀναχωρούντων ὡς ἐλπίδα παρὰ Θεῶ μὴ ἐχόντων· καὶ πολλὰ ἀλλὰ, ἃ ἀριθμῆσαι οὐδεὶς δυνηθεῖη. Ἐκαστος γὰρ αὐτῶν, ἐπειδὴ τοῦ κανόνος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἐξῆλθεν, ὥσπερ νόμους ἰδιάζοντος ἔσχεν. Οὐτε γὰρ κοινὴ γνώμη αὐτῶν ἀπάντων ἐγένετο· ἀλλ' ἕκαστος, ὅπερ ἂν ἐνεθυμήθη, τοῦτο προσέθηκεν ἐπὶ διαβολῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἑαυτοῦ βλάβη. Δι' οὖν πάντα ἠναγκάσθη ἢ παραγενομένη ἐν Γάγγραις ἁγία Σύνοδος καταψηφίσασθαι αὐτῶν καὶ ὅρους ἐκθέσθαι ἐκτὸς αὐτοῦ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας· εἰ δὲ μεταγνοῖεν καὶ ἀναθεματίζοιεν ἕκαστον τούτων τῶν κακῶς λεχθέντων, δεκτοῦς αὐτοῦς γίνεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο ἐξέθετο ἡ ἁγία σύνοδος ἕκαστον, ὃ ὀφείλουσιν ἀναθεματίσαντες δεχθῆναι. Εἰ δέ τις μὴ πεισθεῖη τοῖς λεχθείσιν, ὡς αἰρετικὸν αὐτὸν ἀναθεματισθῆναι, καὶ εἶναι ἀκοινωνήτον καὶ κεχωρισμένον τῆς Ἐκκλησίας· καὶ δεήσει τοὺς ἐπισκόπους ἐπὶ πάντων τῶν εὐρισκομένων παρ' αὐτοῖς τοιοῦτον παραφυλάξασθαι.

EPISTOLA SINODULUI DIN GANGRA
CĂTRE EPISCOPII DIN ARMENIA

Eusebiu, Aelianus, Eugenius, Olympius, Bithynikus, Grigorie, Philetus, Pappus, Eulalius, Hypatius, Prohaeresius, Vasile, Bassus, întruniți în sfântul Sinod din Gangra, preacinstiților stăpâni coliturghisitori din Armenia, salutări în Domnul.

Fiindcă Preasfântul Sinod al episcopilor, întrunit în Biserica din Gangra, din pricina anumitor necesități bisericești, cercetându-le și pe cele cu privire la Eustatie, a descoperit că au fost făcute multe lucruri în mod nelegiuit de către aceia care sunt în jurul lui Eustatie și a hotărât în chip necesar și s-a străduit să le facă tuturor cunoscute spre nimicirea celor săvârșite în chip rău de către acesta. Căci, din cauza faptului că aceștia hulesc căsătoria și presupun că nimeni dintre cei care sunt în căsătorie nu are nicio nădejde către Dumnezeu, multe femei căsătorite, fiind amăgite, și-au părăsit bărbații și bărbații, pe propriile lor soții. Iar apoi, fiindcă nu au putut să se înfrâneze, au comis adulter și din cauza unei asemenea presupuneri au fost ocărate. Dar au fost descoperiți că s-au separat și de casele lui Dumnezeu, și de Biserică, fiindcă se comportă cu dispreț față de Biserică și față de cei din Biserică și au făcut întruniri și adunări particulare și învățături diferite și alte lucruri contrare Bisericii și celor din Biserică, și fiindcă poartă îmbrăcăminte neobișnuită, pentru suprimarea obiceiului comun al îmbrăcămînții și fiindcă adună darurile bisericești, care înainte erau oferite Bisericii, pe care și le oferă lor și celor împreună cu ei, precum unor sfinți, iar sclavii își părăsesc stăpânii și din cauza îmbrăcămînții lor neobișnuite arată dispreț împotriva stăpânilor. De asemenea și femeile, contrar obiceiului, se îmbracă cu haine bărbătești în locul hainelor femeiești, considerând că din acestea sunt îndreptățite, și multe își distrug firea părului femeiesc, tăindu-l, iar alții țin posturi duminica, disprețuind sfințenia zilei libere, dar le desconsideră și mănâncă în posturile rânduite în Biserici, iar unii se scârbesc de consumarea cărnurilor și nu doresc să facă rugăciuni în casele celor căsătoriți, disprețuind rugăciunile făcute astfel, și adeseori nu se împărtășesc de aducerile Sfințelor Daruri făcute în aceste case ale celor căsătoriți, disprețuind mai mult pe preoții

căsătoriți și refuzând să se atingă de slujbele făcute de către aceștia, și condamnă adunările martirilor și ale celor care se adună și slujesc acolo, dar și pe bogații care nu și-au părăsit toate bunurile, ca pe unii care nu au nicio nădejde către Dumnezeu. Și multe alte lucruri pe care nimeni nu poate să le enumere, deoarece fiecare dintre ei, de vreme ce a părăsit canonul bisericesc, a acceptat ceea ce este deosebit ca și cum ar fi legi. Căci nu exista o hotărâre comună a tuturor acestora, ci fiecare hotăra după cum considera, spre defăimarea Bisericii și spre propria lui pieire. De aceea, Sfântul Sinod întrunit în Gangra a fost nevoit să decidă pentru condamnarea lor și să expună hotărârea că aceștia sunt în afara Bisericii. Dar, dacă s-ar pocăi și ar anatematiza fiecare lucru dintre cele afirmate în chip greșit, atunci aceștia vor putea fi primiți. De aceea, Sfântul Sinod a expus fiecare lucru care trebuie să fie anatematizat astfel încât să fie primiți. Iar dacă cineva nu se va supune celor afirmate, să fie anatematizat ca eretic și să fie excomunicat și separat de Biserică, și se va cuveni ca episcopii să păzească un asemenea lucru pentru toți cei care sunt descoperiți printre ei.

CANOANELE SINODULUI DIN GANGRA

Canonul 1 Gangra

α'. Εἴ τις τὸν γάμον μέμφοιτο, καὶ τὴν καθεύδουσιν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, οὐσαν πιστὴν καὶ εὐλαβῆ, βδελύσσοιτο ἢ μέμφοιτο, ὡς ἂν μὴ δυναμένην εἰς βασιλείαν εἰσελθεῖν, ἀνάθεμα ἔστω.

1. Dacă cineva ar defăima căsătoria sau ar fi dezgustat sau ar hulii-o și pe ceea care, fiind credincioasă și evlavioasă, se culcă cu bărbatul ei, ca și cum ea nu ar putea intra în Împărăție, să fie anatema.

Concordanță: Can. 5, 51 Ap.; 13 Trulan; 4, 9, 14 Gangra

Canonul 2 Gangra

β'. Εἴ τις ἐσθίοντα κρέα, χωρὶς αἵματος, καὶ εἰδωλοθύτου, καὶ πνικτοῦ, μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, κατακρίνοι ὡς ἂν διὰ τὸ μεταλαμβάνειν ἐλπίδα μὴ ἔχοντα, ἀνάθεμα ἔστω.

2. Dacă cineva ar osândi pe cei care cu evlavie și cu credință consumă carne, în afară de cea cu sânge și jertfită idolilor și sugrumată, ca și cum nu ar avea nădejde [de mântuire] din cauza consumării ei, să fie anatema.

Concordanță: Can. 51, 63 Ap.; 67 Trulan; 14 Anc.; 80 Vasile

Canonul 3 Gangra

γ'. Εἴ τις δοῦλον προφάσει θεοσεβείας διδάσκει καταφρονεῖν δεσπότη, καὶ ἀναχωρεῖν τῆς ὑπηρεσίας, καὶ μὴ μετ' εὐνοίας καὶ πάσης τιμῆς τῷ ἑαυτοῦ δεσπότη ἐξυπηρετεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

3. Dacă cineva ar învâța pe un sclav ca, sub pretextul cinstirii de Dumnezeu, să își disprețuiască stăpânul și să se retragă de la slujire și să nu-i slujească însuși stăpânului său cu bunăvoință și cu toată cinstea, să fie anatema.

Concordanță: Can. 83 Ap.; 4 IV Ec.; 85 Trulan; 55 Cart.; 40, 42 Vasile

Canonul 4 Gangra

δ'. Εἴ τις διακρίνοιτο παρὰ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, ὡς μὴ χρῆναι, λειτουργήσαντος αὐτοῦ, προσφορᾶς μεταλαμβάνειν, ἀνάθεμα ἔστω.

4. Dacă cineva ar considera că nu trebuie să se împărtășească de aducerea Sfintelor Daruri de la un preot căsătorit, când acesta liturghisește, să fie anatema.

Concordanță: Can. 5 Ap.; 13, 48 Trulan; 4, 18 Cart.

Canonul 5 Gangra

ε'. Εἰ τις διδάσκει, τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ εὐκαταφρόνητον εἶναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ συνάξεις, ἀνάθεμα ἔστω.

5. Dacă cineva învață că locașul lui Dumnezeu și adunările din el sunt vrednice de dispreț, să fie anatema.

Concordanță: Can. 80 Trulan; 20, 21 Gangra; 11, 12 Sard.

Canonul 6 Gangra

ς'. Εἰ τις παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιαῖζοι, καὶ καταφρονῶν τῆς ἐκκλησίας, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐθέλοι πράττειν, μὴ συνόντος τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἀνάθεμα ἔστω.

6. Dacă cineva ar ține adunări proprii contrar Bisericii și, disprețuind Biserica, ar vrea să le săvârșească pe cele ale Bisericii, fără a fi alături preotul, conform voinței episcopului, să fie anatema.

Concordanță: Can. 31 Ap., 18 IV Ec.; 31, 34 Trulan; 5 Ant.; 10, 11, 53 Cart.; 12, 13, 14, 15 I-II

Canonul 7 Gangra

ζ'. Εἰ τις καρποφορίας ἐκκλησιαστικὰς ἐθέλοι λαμβάνειν, ἢ διδόναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐθέλοι πράττειν, ἀνάθεμα ἔστω.

7. Dacă cineva ar vrea să ia prinoasele bisericesti sau să le ofere în afara Bisericii, contrar voinței episcopului sau a aceluia căruia i-au fost încredințate unele ca acestea, și nu ar dori să săvârșească aceasta cu voința episcopului său, să fie anatema.

Concordanță: Can. 38 Ap.

Canonul 8 Gangra

η'. Εἰ τις διδοῖ, ἢ λαμβάνει καρποφορίαν παρεκτὸς τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐπιτεταγμένου εἰς οἰκονομίαν εὐποΐας, καὶ ὁ διδούς, καὶ ὁ λαμβάνων, ἀνάθεμα ἔστω.

8. Dacă cineva, cu excepția episcopului sau a celui care a fost rânduit pentru administrarea binefacerii, ar oferi sau ar primi un prinos, să fie anatema și cel care îl oferă, și cel care îl primește.

Concordanță: Can. 38 Ap.

Canonul 9 Gangra

θ'. Εἴ τις παρθενεύοι ἢ ἐγκρατεύοιτο, ὡς ἂν βδελυκτῶν τῶν γάμων ἀναχωρήσας, καὶ μὴ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ ἅγιον τῆς παρθενίας, ἀνάθεμα ἔστω.

9. Dacă cineva ar trăi în feciorie sau s-ar înfrâna ca unul care s-a retras deoarece căsătoriile ar fi dezgustătoare, și nu pentru însași frumusețea și sfințenia fecioriei, să fie anatema.

Concordanță: Can. 5, 51 Ap.

Canonul 10 Gangra

ι'. Εἴ τις τῶν παρθενευόντων διὰ τὸν Κύριον, κατεπαίροιτο τῶν γεγαμηκότων, ἀνάθεμα ἔστω.

10. Dacă cineva dintre cei care trăiesc în feciorie pentru Domnul i-ar defăima pe cei căsătoriți, să fie anatema.

Canonul 11 Gangra

ια'. Εἴ τις καταφρονοίη τῶν ἐκ πίστεως ἀγάπας ποιούντων, καὶ διὰ τιμὴν τοῦ Κυρίου συγκαλούντων τοὺς ἀδελφούς, καὶ μὴ ἐθέλοι κοινωνεῖν ταῖς κλήσεσι, διὰ τὸ ἐξευτελίζειν τὸ γινόμενον, ἀνάθεμα ἔστω.

11. Dacă cineva i-ar disprețui pe cei ce din credință fac agape și care îi cheamă împreună pe frați pentru cinstea Domnului și nu ar vrea să se facă părtași chemărilor din cauza desconsiderării față de ceea ce se face, să fie anatema.

Concordanță: Can. 74 Trulan; 27 Laod.; 42 Cart.

Canonul 12 Gangra

ιβ'. Εἴ τις ἀνδρῶν διὰ νομιζομένην ἄσκησιν περιβολαίῳ χρῆται, καὶ ὡς ἂν ἐκ τούτου τὴν δικαιοσύνην ἔχων καταψηφίσοιτο τῶν μετ' εὐλαβείας τοὺς βήρους φορούντων, καὶ τῇ ἄλλῃ κοινῇ καὶ ἐν συνηθείᾳ οὐσῇ ἐσθῆτι κεχρημένων, ἀνάθεμα ἔστω.

12. Dacă vreunul dintre bărbați, din cauza unei presupuse asceze, întrebuițează un veșmânt lung și, ca unul care prin aceasta ar avea dreptate, ar condamna pe cei care poartă cu evlavie haine de mătase și pe cei care întrebuițează altă îmbrăcămintă comună și care este în obicei, să fie anatema.

Concordanță: Can. 27 Trulan; 16 VII Ec.

Canonul 13 Gangra

ιγ'. Εἴ τις γυνή διὰ νομιζομένην ἄσκησιν μεταβάλλοιτο ἀμφιάσμα, καὶ ἀντὶ τοῦ εἰωθότος γυναικείου ἀμφιάσματος ἀνδρῶν ἀναλάβοι, ἀνάθεμα ἔστω.

13. Dacă vreo femeie, din cauza unei presupuse asceze, și-ar schimba îmbrăcămintea și în loc de îmbrăcămintea obișnuită pentru femei ar lua-o pe cea bărbătească, să fie anatema.

Concordanță: Can. 62 Trulan

Canonul 14 Gangra

ιδ'. Εἴ τις γυνή καταλιμπάνοι τὸν ἄνδρα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐθέλοι, βδελυττομένη τὸν γάμον, ἀνάθεμα ἔστω.

14. Dacă vreo femeie și-ar părăsi bărbatul și ar dori să se retragă deoarece este dezgustată de căsătorie, să fie anatema.

Concordanță: Can. 5, 51, Ap.; 13 Trulan; 1, 4, 9 Gangra

Canonul 15 Gangra

ιε'. Εἴ τις καταλιμπάνοι τὰ ἑαυτοῦ τέκνα, καὶ μὴ τεκνοτροφοῖ, καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῶ πρὸς θεοσεβειαν τὴν προσήκουσαν ἀνάγοι, ἀλλὰ προφάσει τῆς ἀσκήσεως ἀμελοίη, ἀνάθεμα ἔστω.

15. Dacă cineva și-ar părăsi propriii copii și nu i-ar hrăni și nu i-ar crește, după cât îi stă lui în putință, spre cuvenita cinstire de Dumnezeu, ci, sub pretextul ascezei, i-ar neglija, să fie anatema.

Concordanță: Can. 27 Cart.

Canonul 16 Gangra

ις'. Εἴ τινα τέκνα γονέων, μάλιστα πιστῶν, ἀναχωροίη προφάσει θεοσεβείας, καὶ μὴ τὴν καθήκουσαν τιμὴν τοῖς γονεῦσιν ἀπονέμοι, προτιμωμένης δηλονότι παρ' αὐτοῖς τῆς θεοσεβείας, ἀνάθεμα ἔστω.

16. Dacă, sub pretextul cinstirii de Dumnezeu, anumiți copii s-ar depărta de părinți, mai ales de cei care sunt credincioși, și nu ar acorda

părinților cinstea cuvenită, pentru faptul că cinstirea de Dumnezeu este preferată mai mult de către ei, să fie anatema.

Canonul 17 Gangra

ιζ'. Εἴ τις γυναικῶν διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἀποκείροιο τὰς κόμας, ἅς ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς, ὡς παραλύουσα τὸ πρόσταγμα τῆς ὑποταγῆς, ἀνάθεμα ἔστω.

17. Dacă vreuna dintre femei, din cauza unei presupuse asceze, și-ar tunde părul pe care i l-a dat Dumnezeu spre aducerea aminte de supunere, să fie anatema, ca una care distruge porunca supunerii.

Canonul 18 Gangra

ιη'. Εἴ τις διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἐν τῇ Κυριακῇ νηστεύοι, ἀνάθεμα ἔστω.

18. Dacă cineva, din cauza unei presupuse asceze, ar posti dumini-ca, să fie anatema.

Concordanță: Can. 66 Ap.

Canonul 19 Gangra

ιθ'. Εἴ τις τῶν ἀσκουμένων, χωρὶς σωματικῆς ἀνάγκης, ὑπερηφανεύοιο, καὶ τὰς παραδεδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινόν, καὶ φυλασσομένας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραλύοι, ὑποικουροῦντος ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

19. Dacă vreunul dintre cei care practică asceza ar desconsidera și ar lăsa la o parte posturile transmise în mod general și păzite de către Biserică, în afară de o necesitate trupească, fiindcă o rațiune absolută sălășluiește în el, să fie anatema.

Concordanță: Can. 66 Ap.

Canonul 20 Gangra

κ'. Εἴ τις αἰτιῶτο, ὑπερηφάνῳ διαθέσει κεχρημένος καὶ βδελυσσόμενος, τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων, ἢ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας λειτουργίας, καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν, ἀνάθεμα ἔστω.

20. Dacă cineva, purtându-se cu o dispoziție disprețuitoare și fiind dezgustat, ar condamna adunările în cinstea martirilor sau slujbele care se fac în acestea și pomenirea lor, să fie anatema.

Concordanță: Can. 70 Trulan; 5, 21 Gangra; 11, 12 Sard.

Canonul 21 Gangra

κα'. Ταῦτα δὲ γράφομεν, οὐκ ἐκκόπτοντες τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὰς Γραφὰς ἀσκεῖσθαι βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς λαμβάνοντας τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀσκήσεως εἰς ὑπερηφανίαν, κατὰ τῶν ἀφελέστερον βιούντων ἐπαιρομένους τε, καὶ παρὰ τὰς Γραφὰς καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας καινισμοὺς εἰσάγοντας. Ἡμεῖς τοιγαροῦν, καὶ παρθενίαν μετὰ ταπεινοφροσύνης θαυμάζομεν, καὶ ἐγκράτειαν μετὰ σεμνότητος καὶ θεοσεβείας γινομένην ἀποδεχόμεθα, καὶ ἀναχώρησιν τῶν ἐγκοσμίων πραγμάτων μετὰ ταπεινοφροσύνης ἀγάμεθα, καὶ γάμου συνοίκησιν σεμνήν τιμῶμεν, καὶ πλοῦτον μετὰ δικαιοσύνης καὶ εὐποιίας οὐκ ἐξουθενοῦμεν, καὶ λιτότητα καὶ εὐτέλειαν ἀμφιασμάτων δι' ἐπιμέλειαν μόνον τοῦ σώματος ἀπεριεργον ἐπαινοῦμεν· τὰς δὲ ἐκλύτους καὶ τεθρυμμένας ἐν τῇ ἐσθῆτι προόδους ἀποστρεφόμεθα, καὶ τοὺς οἴκους τοῦ Θεοῦ τιμῶμεν, καὶ τὰς συνόδους τὰς ἐπ' αὐτοῖς, ὡς ἀγίας καὶ ἐπωφελεῖς ἀσπαζόμεθα, οὐ συγκλείοντες τὴν εὐσέβειαν ἐν τοῖς οἴκοις, ἀλλὰ πάντα τόπον τὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ οἰκοδομηθέντα τιμῶντες, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ συνέλευσιν εἰς ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ προσιέμεθα, καὶ τὰς καθ' ὑπερβολὴν εὐποιίας τῶν ἀδελφῶν, τὰς κατὰ τὰς παραδόσεις διὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τοὺς πτωχοὺς γινομένας, μακαρίζομεν, καὶ πάντα, συνελόντας εἰπεῖν, τὰ παραδοθέντα, ὑπὸ τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γίνεσθαι εὐχόμεθα.

21. Scriem acestea nu pentru a înlătura pe cei care doresc să practice asceza în Biserica lui Dumnezeu conform Scripturilor, ci pe cei care preiau pretextul ascezei spre mândrie și se ridică împotriva celor care trăiesc mai simplu, cât și pe cei care introduc inovații contrare Scripturilor și canoanelor bisericesti. De aceea, noi admirăm fecioria însoțită de smerenie și acceptăm înfrânarea făcută cu demnitate și cinstitie de Dumnezeu. Prețuim retragerea de la lucrurile lumești însoțită de smerenie și cinstim și conviețuirea cucernică a căsătoriei. Nu disprețuim bogăția însoțită de dreptate și binefacere și aprobăm și simplitatea și modestia hainelor numai pentru simpla îngrijire a trupului. Însă abandonăm excesele voluptuoase și dezmiertătoare în îmbrăcăminte. Cinstim casele lui Dumnezeu și îmbrățișăm adunările din ele

CANOANELE BISERICII ORTODOXE

ca fiind sfinte și folositoare, nu fiindcă închidem cucernicia în case, ci fiindcă cinstim fiecare loc care a fost zidit în numele lui Dumnezeu. Și aprobăm și adunarea din Biserica însăși spre folosul comun și ferim binefacerile peste măsură ale fraților, care se fac, conform tradițiilor, prin Biserica, către cei săraci. Și, spunând mai pe scurt, ne rugăm ca toate cele ce au fost transmise de către Dumnezeu Scriptură și de către tradițiile apostolice să se realizeze în Biserica.

Concordanță: Can. 51, 53 Ap.; 27, 80 Trulan; 16 VII Ec.; 5, 20 Gangra

CANOANELE SINODULUI DE LA ANTIOHIA (338-341)

BIBLIOGRAFIE: W. SCHNEEMELCHER, „Die Kirchweihsynode von Antiochien 341”, în A. LIPPOLD, N. HIMMELMANN (eds), *Bonner Festgabe Johannes Straub zum 65. Geburtstag*, Bonn, Rheinland, 1977, pp. 319-346; C.B. STEPHENS, „The canons of Antioch”, în *Discipline and diversity: papers read at the 2005 Summer Meeting and the 2006 Winter Meeting of the Ecclesiastical History Society*, 2007, pp. 46-56; Christopher STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority: The Canons of Antioch and Serdica*, Oxford University Press, 2015; Aram MARDIROSSIAN, *La collection canonique d'Antioche: droit et hérésie à travers le premier recueil de législation ecclésiastique (IV^e siècle)*, ACHC Byz, Paris, 2010; Hamilton HESS, *The Early Development of Canon Law and the Council of Serdica*, Oxford Early Christian Studies, Oxford, 2002, pp. 182-184; G. BARDY, „Antioche (Concile et Canons d')”, în: *DDC*, 1/1935, col. 589-598; Heinz OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council (691/2) Councils and Church Fathers”, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, pp. 44-47; M. TETZ, „Die Kirchweihsynod von Antiochien (341) und Marcellus von Ancyra. Zu der Glaubenserklärung des Theophronius von Tyana und ihren Folgen”, în D. PAPANDREOU, W.A. BIENERT, K. SCHÄFERDIEK (eds), *Oecumenica et Patristica: Festschrift für Wilhelm Schneemelcher zum 75. Geburtstag*, Metropole der Schweiz, Geneva, 1989, pp. 199-217.

În ceea ce privește data și împrejurările desfășurării Sinodului din Antiohia, părerile cercetătorilor sunt împărțite. Unii, bazându-se pe mărturiile autorilor din secolul al V-lea și pe mărturiile ulterioare, susțin că acest sinod poate fi datat în anul 341, fiind identificat cu sinodul „*in encaeniis*”⁴⁷, adică sinodul prilejuit de sfințirea catedralei din Antiohia, iar alții plasează acest sinod înaintea anului 341, susținând că este vorba de un alt sinod întrunit în Antiohia, diferit de sinodul consacării mării Bisericii a Antiohiei din 341.

⁴⁷ N. MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, vol. II, part. I, p. 43; Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2: *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, pp. 100-101; P. MENEVISOGLOU, *Ιστορικὴ*, pp. 351-366.

Prima teză pornește de la faptul că în anul 341, la inițiativa împăratului Constanțiu al II-lea, fiul lui Constantin cel Mare, a avut loc sfințirea mării biserici a cetății Antiohiei, *Domus Aurea*, începută de către împăratul Constantin cel Mare. Cu prilejul acestei ocazii, au fost invitați numeroși episcopi care, concomitent cu această sfințire, s-au întrunit într-un sinod general⁴⁸, prezidat de către Flaccillus al Antiohiei. Datarea sinodului din Antiohia în anul 341 a fost făcută încă de timpuriu. Istoricii bisericești Sozomen și Socrate oferă date importante despre sinodul din Antiohia, din anul 341. Socrate susține că acest sinod, după ce a expus o mărturisire de credință diferită de cea din Niceea, a dat anumite canoane⁴⁹. Sinodul din Antiohia este descris în termeni duri de către cei doi istorici bisericești, deoarece a încercat să denatureze credința Bisericii și să îl condamne pe Sf. Atanasie cel Mare conform Canonului 4 pe care ei înșiși l-au formulat. Socrates susține în istoria sa că au fost prezenți 90 de episcopi la sinod, iar Sozomen afirmă că au fost 97 de episcopi, majoritatea anti-niceeni, menționând că nu au participat la Sinod: Maximus, episcopul Ierusalimului, și Iulius, episcopul Romei. Astfel, o descriere în detaliu a sinodului din 341 este oferită de către Socrates. În *Istoria Bisericească II.8*, Socrate afirmă:

„Dar Eusebiu nu a vrut să se liniștească în niciun fel, ci, după cum se zice, a mișcat fiecare piatră, ca să ajungă astfel la ceea ce și-a propus. De aceea, a pregătit să facă un sinod în Antiohia Siriei, sub pretextul sfințirii bisericii (τῶν ἐγκαινίων τῆς ἐκκλησίας) pe care a început să o construiască tatăl Augustului și pe care, după zece ani de la punerea temeliei, a terminat-o fiul lui, Constantius, dar, în realitate, l-a pregătit pentru răsturnarea și distrugerea credinței în „deoființime” (τῆς ὁμοουσίου πίστεως). La acest sinod s-au adunat 90 de episcopi (ἐνενήκοντα) din diferite cetăți. Totuși, Maximus, episcopul Ierusalimului, care a urmat după Macarie, nu a participat la acesta, afirmând că ar fi fost arătat că nu participă în acesta, deoarece susținea că i-ar fi fost smulsă semnătura pentru caterisirea lui Atanasie. Dar nici Iulius, episcopul

⁴⁸ W. SCHNEEMELCHER, „Die Kirchweihsynode von Antiochien 341”, în A. LIPPOLD, N. HIMMELMANN, *Bonner Festgabe Johannes Straub zum 65. Geburtstag*, Bonn, Rheinland, 1977, pp. 319-346.

⁴⁹ Pentru întreaga dezbatere, a se vedea: Christopher STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority: The Canons of Antioch and Serdica*, Oxford University Press, 2015, p. 15.

marii Rome, nu a participat, nici un alt trimis în locul lui, deși un canon bisericesc poruncește că nu trebuie să se canonizeze (κανονίζεσθαι) bisericile fără voința episcopului Romei. Astfel, acest sinod s-a întrunit în Antiohia, fiind prezent și împăratul Constantius, în perioada consulatului lui Marcellus și Probius, care era al cincilea an după moartea lui Constantin, tatăl acestui Augustus. Flaccillus al Bisericii Antiohiei, urmașul lui Eufronius, a prezidat sinodul. Susținătorii lui Eusebiu (Οἱ περὶ Εὐσέβιον) și-au propus un lucru: să îl denigreze înainte de toate pe Atanasie, ca pe unul care, în primul rând, a acționat împotriva unui canon pe care ei l-au stabilit atunci, deoarece nu și-a luat înapoi rânduiala preoției cu voința unui sinod general al episcopilor, ci, când s-a reîntors, a intrat repede în biserică după decizia lui însuși, iar apoi, fiindcă s-a făcut o tulburare la intrarea lui în biserică, mulți au murit în această împrejurare, și fiindcă unii au fost torturați de către Atanasie, iar alții trimiși în fața judecătorilor”⁵⁰.

Caracterul acestui sinod a fost contestat pentru prima dată în disputa dintre anii 403-404 cu privire la caterisirea Sf. Ioan Gură de Aur, fiind citat Canonul 4 al Sinodului din Antiohia de către adepții lui Teofil al Alexandriei împotriva Sf. Ioan Gură de Aur. Apărătorii celui din urmă au contestat acest canon, deoarece ar fi provenit de la un sinod arian întrunit împotriva Sf. Atanasie al Alexandriei. Sinodul din Antiohia, de la anul 341, a fost considerat un sinod anti-niceean⁵¹. Paladie susține că acest sinod a fost profund arian:

„Aceștia, fără să fie învinși de amenințările guvernanților, însă amăgiți de speranța [că vor primi] daruri de la împărat, au sugerat la al doilea sinod (împotriva lui Ioan) o părere socotită aspră chiar de adepții lui Acacius și Antioh, [anume] să mențină, fără a se reanaliza, sentința lui Teofil și să nu-i dea lui Ioan, în niciun chip, posibilitatea de a se apăra; să se prevaleze de canoanele trimise de către Teofil, [canoane] pe care le-au rânduit cei 40 [de episcopi] care au fost în comuniune cu Arie, care au scris: «Dacă vreun episcop sau

⁵⁰ Traducere proprie după textul grecesc al lui: P. MARAVAL, P. PÉRICHON, *Socrate de Constantinople, Histoire ecclésiastique (Livres I-VII)*, în coll. *Sources Chrétiennes*, vol. 493, Éd. du Cerf, Paris, 2004.

⁵¹ C. STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority...*, pp. 21-22.

preot, pe drept sau pe nedrept caterisit, ar reveni la Biserica sa fără asentimentul sinodului, unui astfel de episcop să nu i se dea posibilitatea de apărare și să fie îndepărtat definitiv din Biserică». Acest canon însă a fost abrogat la [sinodul] din Sardica, de către romani, italieni, iliri, macedoneni și greci, ca fiind împotriva legii, legiuit de niște nelegiuți, precum prea bine știi și tu, Teodore, tu, cel cu nume mare, când [papa] Liberius sau Iulius a primit în comuniune, pe vremea Împăratului Constans, pe Atanasie și pe Marcel din Galatia, pentru care se dăduse acel canon”⁵².

De asemenea, și Papa Inochentie I contestă folosirea acestui canon al sinodului antiohian, afirmând despre canoanele sinodului din Antiohia că:

„Nu numai că nu trebuie să urmărim unora ca acestea, ci ele trebuie să fie condamnate împreună cu dogmele ereticilor și schismaticilor (μετὰ αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν δογματῶν), precum a fost făcut acest lucru mai înainte de către episcopii dinaintea noastră în sinodul din Sardica”⁵³.

Totuși, după cum se poate vedea din citatul precedent, Paladie afirmă că aceste canoane, păstrate în colecțiile ulterioare, au fost date de către un sinod la care au participat 40 de episcopi⁵⁴. De aici, mulți autori contemporani afirmă că aceste canoane au fost date de către un alt sinod similar celui dedicat sfințirii catedralei din Antiohia, tot anti-atanasian, dar care a avut loc înainte de anul 341. Pentru aceasta, autorii propun mai multe date între anii 328 și 338⁵⁵. Separarea Sinodului care a stabilit canoanele de cel anti-niceean din Antiohia, de la anul 341, s-a bazat pe mai multe argumente: imposibilitatea de a avea canoane receptate de

⁵² PALLADIUS, *Dialogus de Vita Sancti Joannis Chrysostomi*, IX, pp. 53-72; *Dialogul istoric al lui Paladie*, trad. Pr. C. Cornițescu, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2001, p. 70.

⁵³ Traducere după: SOZOMEN, H.E., VIII.26.XVI; J. BIDEZ, G.C. HANSEN, *Sozomenus. Kirchengeschichte*, în coll. *Die griechischen christlichen Schriftsteller*, vol. 50, Akademie Verlag, Berlin, 1960, p. 386.

⁵⁴ PALLADIUS, *Dialogus*, IX, pp. 60-62.

⁵⁵ Hamilton HESS, *The Early Development of Canon Law and the Council of Serdica*, *Oxford Early Christian Studies*, Oxford, 2002, p. 88, n. 161. Alți autori susțin că sinodul a avut loc în jurul anului 330: H. OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council...”, p. 45.

către întreaga Biserică de la un sinod arian sau semiarian⁵⁶, diferența dintre participanții de pe listele care însoțesc, în anumite manuscrise, canoanele antiohiene și participanții regăsiți la Sinodul din Antiohia de la anul 341, cât și a numărului acestora, listele alăturate canoanelor nu conțin mai mult de 30 episcopi, pe când, la Sinodul din Antiohia, din 341 s-au adunat 90 sau 97 de episcopi. Această ultimă teză, dezvoltată pe baza listelor participanților, a fost propusă pentru prima dată de către canoniștii catolici Girolamo și Pietro Ballerini⁵⁷, elaborată ulterior, prin recursul la tradiția manuscriselor de limbă siriacă, de către Eduard Schwartz⁵⁸. Comparând cele două sinoade, s-a constatat că la Sinodul din 341 a fost prezent Acacius, urmașul lui Eusebiu de Cezareea, iar pe listele sinodului care a dat canoanele este prezent Eusebiu de Cezareea însuși, mort în jurul anului 340, care nu ar fi putut participa la sinodul din 341. Alți episcopi regăsiți pe listele respective, precum Iacob de Nisibis și Anatolius de Emesa au murit înainte de anul 340⁵⁹. De asemenea, mulți dintre participanții de la sinodul antiohian, care ar fi dat cele 25 de canoane, se regăsesc pe listele Sinodului de la Niceea, ceea ce arată că acest sinod trebuie poziționat mai aproape de anul 325. Cel care a prezidat sinodul antiohian a fost, conform unor liste de participanți, Eusebiu de Cezareea însuși, de aceea unii autori au plasat Sinodul din Antiohia în jurul anului 330. În lucrarea sa recentă, Christopher Stephens adună toate dovezile cercetătorilor și ajunge la concluzia că sinodul poate fi datat între anii 337 și 339, cel mai probabil în anul 338⁶⁰. Totuși, chiar dacă aceste canoane sunt redactate de către un sinod din Antiohia din anul 338, ele sunt în strânsă legătură cu sinodul din Antiohia de la anul 341⁶¹.

Receptarea canoanelor antiohiene a fost foarte timpurie, în ciuda afirmațiilor și contestațiilor istoricilor bisericești. Cercetătorii au arătat⁶², pe baza mărturiilor sinodale, că a existat o colecție sau un corpus

⁵⁶ C. STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority...*, pp. 25-26.

⁵⁷ BALLERINI, *S. Leonis Magni opera* 3. XXV-XXVII, în *PL* 56, col. 35-41.

⁵⁸ E. SCHWARTZ, *Gesammelte Schriften*, vol. 3, pp. 216-226.

⁵⁹ C. STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority...*, p. 29.

⁶⁰ C. STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority...*, pp. 35-36, 48.

⁶¹ C. STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority...*, pp. 50-82.

⁶² E. SCHWARTZ, „Die Kanonensammlungen der alten Reichskirche”, în: *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, Kan. Abt.*, XXV (1936), pp. 1-114; P. L'HUILLIER, „Origines et développement de l'ancienne collection canonique grecque”, în: *Messenger de l'Exarchat du Patriarche russe en Europe occidentale*, 24/1976, pp. 53-65; Aram MARDIROSIAN, *La collection canonique d'Antioche: droit et hérésie à travers le premier recueil de législation ecclésiastique, IVe siècle*, ACHCByz, Paris, 2010, p. 42.

antiohian care conținea canoanele sinoadelor din Ancira, Neocezareea, Gangra, Antiohia și, probabil, Laodiceea. În anul 379, prin victoria episcopilor niceani, Meletie al Antiohiei, fiind repus în scaun, adoptă acest corpus la care adaugă, la început, canoanele niceene. Această structurare a canoanelor schimbă organizarea cronologică a corpusului, datorită importanței pe care canoanele niceene trebuiau să o dețină pentru acceptarea unei colecții din spațiul antiohian⁶³. De asemenea, Sinodul de la Calcedon 451 receptează canoanele de la Antiohia integrate în colecția pe care sinodul o folosește. Acest fapt este atestat de către actele Sinodului Ecumenic de la Calcedon. Astfel, în sesiunea din 29 octombrie 451 (a XII-a, conform textului grecesc, a XI-a, conform celui latin), care a avut în vedere disputa dintre Bassianos și Ștefan al Efesului asupra alegerii episcopale din Efes⁶⁴, episcopul Ștefan cere să fie citit canonul care afirmă că un episcop dintr-o cetate nu poate fi instalat într-o altă cetate. Episcopul Leontie de Magnezia citește: „Κανὼν 4ε. Εἴ τις ἐπίσκοπος σχολάζων ἐπὶ σχολάζουσιν ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιρρίψας ὑφαρπάξει τὸν θρόνον δίχα συνόδου τελείας, τοῦτον ἀπόβλητον εἶναι, κἂν εἰ πᾶς ὁ λαὸς ὦν ὑφῆρπασεν, ἔλοιτο αὐτόν. τελείαν δὲ εἶναι σύνοδον ἐκείνην ἣ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως”⁶⁵. Acest Canon 95 este identic cu Canonul 16 Antiohia. De asemenea, episcopul Leontie citește „din aceeași carte” (ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου) și Canonul 96, care este identic cu Canonul 17 Antiohia⁶⁶. La sesiunea din 20 octombrie 451 (a XVIII-a în textul grecesc și omisă în textul latin), care a avut în vedere cazurile lui Carosus și Dorotheus⁶⁷, arhidiaconul Aetius al Bisericii

⁶³ David WAGSCHAL, *Law and Legality in the Greek East: The Byzantine Canonical Tradition, 381-883*, Oxford University Press, 2015, pp. 33-34.

⁶⁴ A se vedea disputa generală și contextul acesteia descrise de către Richard PRICE, Michael GADDIS, *The Acts of the Council of Chalcedon*, vol. 3, Liverpool University Press, 2005, pp. 1-3.

⁶⁵ E. SCHWARTZ, *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, t. II, vol. I, part. III, Walter de Gruyter, Berlin, 1935, p. 48 (407).

⁶⁶ „Κανὼν 4ε. Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροτονίαν λάβοι ἐπισκόπου καὶ ὀρισθεὶς προεστάναι λαοῦ μὴ καταδέξοιτο τὴν χειροτονίαν μηδὲ πείθοιτο ἀπιέναι εἰς τὴν ἐγχειρωθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, τοῦτον εἶναι ἀκοινωνῆτον, ἕως ἂν ἀναγκασθεὶς κατα- δέξηται ἢ ὀρίσῃ τι περὶ αὐτοῦ ἢ τελεία σύνοδος τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐπισκόπων” / „Dacă un episcop, care a luat hirotesia de episcop și care a fost rânduit să fie întâistătătorul unui popor, nu ar accepta hirotonia și nici nu s-ar supune să meargă în biserică încredințată lui, acesta să fie excomunicat, până când, după ce a fost constrâns, ar accepta, sau până când sinodul deplin al episcopilor din eparhie ar hotărî alceva în privința acestuia” – E. SCHWARTZ, *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, t. II, vol. I, part. III, p. 48 (407).

⁶⁷ Pentru o descriere a acestor cazuri, a se vedea: Richard PRICE, Michael GADDIS, *The Acts of the Council of Chalcedon*, vol. 2, Liverpool University Press, 2005, p. 165.

Constantinopolului, la aprobarea Sfântului Sinod care solicită trecerea lor în actele sinodale, citește dintr-o carte⁶⁸ Canoanele 83⁶⁹ și 84⁷⁰. Aceste două canoane sunt identice cu Canoanele 4 și 5 Antiohia. Canonul 83 din aceeași colecție este citit și la sesiunea a IV-a a Sinodului de la Calcedon, de către Aetius, arhidiaconul Bisericii Constantinopolului⁷¹. Folosirea canoanelor antiohiene la al IV-lea Sinod Ecumenic atestă faptul că ele au fost deja încadrate în tradiția canonică a Bisericii și receptate prin colecțiile

⁶⁸ „Καὶ λαβὼν τὴν βίβλον Αἰτίος ἀρχιδιάκονος καὶ πριμικήριος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀνέγνω (40) Κανῶν πγ [...]. Περί τῶν ἑαυτοὺς ἀφορίζοντων ἕτερος κανῶν πδ” („Și luând cartea, Aetius, arhidiaconul și primicier al Marii Biserici citește Canonul 83 [...]. În privința celor ce se afuriscă pe ei înșiși este un al canon 84”) – E. SCHWARTZ, *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, t. II, vol. I, part. III, pp. 100-101.

⁶⁹ „Εἰ τις ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὄλως τοῦ κανόνος ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου τολμήσειεν τι πρᾶξαι τῆς λειτουργίας εἴτε ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὴν προάγουσαν συνήθειαν εἴτε ὁ πρεσβύτερος εἴτε ὁ διάκονος, μηκέτι ἐξὸν εἶναι αὐτῷ μηδὲ ἐν ἑτέροι συνόδοι ἐπιθεῖν ἀποκαταστάσεως μηδὲ ἀπολογίας χώραν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ πάντας ἀποβάλλεσθαι τῆς ἐκκλησίας καὶ μάλιστα, εἰ μαθόντες τὴν ἀπόφασιν τὴν κατὰ τῶν προειρημένων ἐξενεχθεῖσαν τολμήσειαν αὐτοῖς κοινωνεῖν” („Dacă un episcop, care a fost caterisit de către un sinod, sau un preot, sau un diacon, sau oricare din canon, caterisit de către propriul episcop, ar îndrăzni să săvârșească ceva din slujire – fie că este episcop, conform obiceiului precedent, fie preot, sau diacon, – să nu-i mai fie loc de apărare pentru el, ci chiar și toți cei ce sunt în comuniune cu el să fie lepădați de Biserică, mai ales dacă, cunoscând decizia pronunțată împotriva celor menționați mai înainte, ar îndrăzni să fie în comuniune cu aceștia”) – E. SCHWARTZ, *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, t. II, vol. I, part. III, p. 100.

⁷⁰ „Κανῶν πδ. Εἰ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἰδίᾳ συνήγαγεν καὶ θυσιαστήριον ἔστησεν καὶ τοῦ ἐπισκόπου προσκαλουμένου αὐτὸν ἀπειθοῖηκαὶ μὴ βουλοῖτο αὐτῷ πείθεσθαι μηδὲ ὑπακοῦειν καὶ πρῶτον καὶ δεῦτερον καὶ τρίτον, τοῦτον παντελῶς καθαιρεῖσθαι καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν μήτε ἀπολαμβάνειν αὐτὸν δύνασθαι τὴν τιμὴν. εἰ δὲ παραμένει θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς στασιῶδη αὐτὸν ἐπιστρέφεισθαι” („Dacă un preot, sau un diacon, disprețuindu-și propriul episcop, s-a separat de Biserică și a făcut o adunare privată și a întemeiat un altar și, cu toate că l-a chemat episcopul, ar fie neascultător și nu ar dori să i se supună și nici să facă ascultare de cel ce-l cheamă prima și a doua oară și a treia oară, atunci acesta să fie cu desăvârșire caterisit și să nu mai dobândească slujirea și nici să nu mai poată primi cinstea. Iar dacă ar continua să tulbure și să deranjeze Biserica, să fie supus corecției de către puterea exterioară ca un răzvrătit”) – E. SCHWARTZ, *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, t. II, vol. I, part. III, pp. 100-101.

⁷¹ „Αἰτίος ἀρχιδιάκονος τῆς κατὰ Κωνσταντινουπόλιν ἀγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας εἶπεν Κανὼν ἐστὶν οὗτος ὃς μετὰ τῶν ἄλλων τέθειται παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, οὓς φυλάττοντες οἱ ἅγιοι πατέρες οἱ ἐπίσκοποι ἐκδιδάσκουσι κληρικούς καὶ μοναχοὺς καὶ πάντας τοὺς Χριστιανίζοντας, εἰ εὖθοιεν ἢ ἀφηνιώντας ἢ μὴ βουλομένους πείθεσθαι, κεχρῆσθαι τῷ κανόνι τούτῳ” („Aetius, arhidiaconul sfintei și soborniceștii Biserici din Constantinopol a spus: Este acest canon care împreună cu altele a fost stabilit de către Sfinții Părinți. Păzindu-le pe acestea, sfinții părinți episcopi îi învață pe clerici, monahi și pe toți credincioșii, dacă i-ar descoperi fie răzvrătiți, fie că nu doresc se se supună, să se facă folosință de acest canon”) – E. SCHWARTZ, *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, t. II, vol. I, part. III, p. 118.

foliosite. Canonul 2 de la Sinodul Trulan receptează nominal canoanele sinodului antiohian. Cele mai vechi manuscrise care atribuie canoanele antiohiene Sinodului din Antiohia din anul 341 pot fi datate în secolele al V-lea și al VI-lea, reprezentând traduceri latine – precum *Prisca* – ale corpusului de canoane și traduceri în siriacă ale corpusului antiohian⁷².

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 104-126; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι*, Atena, 1949, pp. 171-181; V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 251-266 [retipărire: Leipzig, 1974]; Friedrich LAUCHERT, *Die Kanones der wichtigsten altkirchlichen Concilien: Nebst den apostolischen Kanones*, Freiburg im Breisgau, 1896, pp. 43-50; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English translation, and a complete digest of the entire code of canon law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 232-249; H.T. BRUNS, *Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV, V, VI, VII, pars prior*, în coll. *Bibliotheca ecclesiastica*, vol. 1, Berlin, 1839, pp. 80-87 [retipărire: Torino, 1959]; Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής των ορθόδοξων Εκκλησίας: ἦτοι ἀπαντες οἱ ἱεροὶ καὶ θεῖοι κανόνες, Εκ τοῦ Τυπογραφείου ὁ Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 406-419; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 454-467; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων*, vol. 3, Atena, 1853, pp. 122-170 [retipărire: Atena, 1966].

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Armeană: Manea-Erna SHIRINIAN, Gohar MURADYAN, Aram TOPCHYAN, *The Armenian Version of the Greek Ecclesiastical Canons*, Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte, Löwenklau-Ges., Frankfurt am Main, 2010, pp. 123-131; V. HAKOBYAN, *Kanonagirk' Hayoc'*, vol. 1, Erevan, 1964, pp. 202-223.

⁷² Christopher Stephens arată că atribuirea canoanelor sinodului din 341 nu a fost prezentă în colecțiile canonice grecești ale secolului al IV-lea – C. STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority...*, p. 17.

Georgiană: E. GABIDZASVILI, *Didi Sdzuliskanoni*, Tbilissi, 1975, pp. 247-253.

Latină: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2: *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 104-126; C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum graecorum interpretationes latinae*, vol. II, Clarendoniano, Oxonii, 1907, pp. 218-320; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 454-467; Adolf STREWE, *Die Canonessammlung des Dionysius Exiguus in der ersten Redaktion*, Walter de Gruyter, Berlin, 1931, pp. 44-52.

Siriacă: F. SCHULTHESS, *Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalkedon nebst zugehörigen Dokumenten*, Abh. Göttingen, Berlin, 1908, pp. 65-85; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 367, Löwen, 1975, pp. 105-115; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 368, Löwen, 1975, pp. 111-119.

Slavă veche: V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 251-266 [retipărire: Leipzig, 1974]; *Правила святых Поместных Соборов*, vol. 3, московского общества любителей духовного просвещения, Moscova, 1880, pp. 137-206 [retipărire: Moscova, 2000].

TRADUCERI ÎN LIMBI MODERNE:

Engleză: Christopher STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority: The Canons of Antioch and Serdica*, Oxford University Press, 2015, pp. 241-246; Henry R. PERCIVAL, *The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church: Their Canons and Dogmatic Decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have Received Ecumenical Acceptance*, în coll. *Nicene and Post-Nicene Fathers*, vol. 14, Oxford/New York, 1900, pp. 104-122; *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox Christians*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 534-549; William Andrew HAMMOND, *The Definitions of Faith, and Canons of Discipline, of the Six Oecumenical Councils: With the Remaining Canons of the Code of the Universal Church*, Stanford & Swords, 1850, pp. 155-164; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English Translation, and a Complete Digest of the Entire Code of Canon Law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 232-249.

Franceză: Archim. Grigorios D. PΑΡΑΘΟΜΑS, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècles). Le texte des Saints Canons ecclésiastiques*, Ed. Epectasis, 2015,

pp. 333-356; Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2: *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 104-126.

Germană: C.J. HEFELE, *Conciliengeschichte*, vol. 1, Freiburg im Breisgau, 1873, pp. 513-520.

Italiană: Angelo Di BERARDINO, *I canoni dei concili della Chiesa antica*, vol. I, Roma, 2006, pp. 299-314.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ιερών κανόνων και εκκλησιαστικής νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Κείμενο – Ερμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Banias, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 205-216 [preia traducerea lui N. Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 54-81; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 2, Tipografia „Voința Națională”, București, 1906, pp. 231-252; + Andrei ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canone ale unei, sântei, sobornicesci și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidiecezană, Sibiu, 1871, pp. 237-250; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfințelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatych Apostol, Svjatych Soborov Vse-lenskich i Pomestnych i Svjatych Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, ²1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAŠ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 49-69 [retipărire: Sibenik/Belgrad, 2004].

3. Bibliografie pentru interpretarea particulară a canoanelor Sinodului de la Antiohia

Canonul 1 Antiohia: J. PITRA, *Spicilegium Solesmense, complectens Sanctorum Patrum scriptorumque ecclesiasticorum anecdota hactenus*, vol. 4, Paris, 1858, pp. 540-555 (541); Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 435-436. J. SCHMID, *Die Osterfestfrage auf dem ersten Allgemeinen Konzil von Nicäa*, Vienna, 1905, p. 66; W. HUBER, *Passa und Ostern*, ZNW 35, Berlin, 1969, p. 65, n. 27; Ortiz de URBINA, *Nicée et Constantinople. Histoire des conciles oecuméniques*, vol. 1, Paris, 1963 [trad. germ.: *Nizäa und Konstantinopel*, Geschichteder ökumenischen Konzilien, Mainz,

1964, pp. 106, 228]; G. LARENTZAKIS, „Das Osterfestdatum nach dem I. ökumenischen Konzil von Nikaia (325)“, în: *ZKTh*, 101/1979, pp. 67-78.

Canonul 2 Antiohia: Roman CHOLIJ, *Clerical Celibacy in East and West*, Gracewing Publishing, 1989, p. 153; Michael PLEKON, *Tradition Alive: On the Church and the Christian Life in Our Time. Readings from the Eastern Church*, Rowman & Littlefield, 2003, p. 41.

Canonul 9 Antiohia: Jakob SPEIGL, „Die Kanonischen Bestimmungen der Altkirchlichen Konzilien. Über die Territoriale Bindung des Geistlichen Amtes“, în: *Ostkirchliche Studien*, 53/2004, pp. 112-114; Mihai SĂSĂUJAN, „Die lokalen orthodoxen Kirchen und die Problematik des „kanonischen Territoriums“, în: *Ostkirchliche Studien*, 53/2004, pp. 159-183.

Canonul 16 Antiohia: Gabriel Pan. PAPANICOLAOU, *La translation des Evêques dans la tradition canonique de l'Eglise*, Ed. Epektasi, Katérini, 2003, pp. 73-74.

Canonul 19 Antiohia: MÉTROP. JEAN DE PERGAME, „L'institution synodale. Problèmes historiques, ecclésiologiques et canoniques“, în: *Istina*, 47/2002, pp. 14-44.

Canonul 21 Antiohia: Irimie MARGA, „The Jurisdictional Principle in the Orthodox Church“, în: *Anuarul Facultății de Teologie Sibiu*, 2011-2012, pp. 229-255 (238); Gabriel Pan. PAPANICOLAOU, *La translation des Evêques dans la tradition canonique de l'Eglise*, Ed. Epektasi, Katérini, 2003, pp. 73-74.

CANOANELE SINODULUI DIN ANTIOHIA

Canonul 1 Antiohia

α'. Πάντας τοὺς τολμῶντας παραλύειν τὸν ὄρον τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου τῆς ἐν Νικαία συγκροτηθείσης ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς εὐσεβείας τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως Κωνσταντίνου, περὶ τῆς ἀγίας ἑορτῆς τοῦ σωτηριώδους Πάσχα, ἀκοινωνήτους καὶ ἀποβλήτους εἶναι τῆς ἐκκλησίας, εἰ ἐπιμένειεν φιλονεικότερον ἐνιστάμενοι πρὸς τὰ καλῶς δεδογμένα, καὶ ταῦτα εἰρήσθω περὶ τῶν λαϊκῶν. Εἰ δέ τις τῶν προεστώτων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, μετὰ τὸν ὄρον τοῦτον τολμήσειεν ἐπὶ διαστροφῇ τῶν λαῶν καὶ ταραχῇ τῶν ἐκκλησιῶν ἰδιάζειν, καὶ μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐπιτελεῖν τὸ Πάσχα· τοῦτον ἡ ἀγία σύνοδος ἐντεῦθεν ἤδη ἀλλότριον ἔκρινε τῆς ἐκκλησίας, ὡς οὐ μόνον ἑαυτῷ ἁμαρτίας ἐπισωρεύοντα, ἀλλὰ πολλοῖς διαφθορᾶς καὶ διαστροφῆς γινόμενον αἴτιον· καὶ οὐ μόνον τοὺς τοιοῦτους καθαιρεῖ τῆς λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τολμῶντας τούτοις κοινωνεῖν μετὰ τὴν καθαιρέσιν. Τοὺς δὲ καθαιρεθέντας ἀποστερεῖσθαι καὶ τῆς ἕξωθεν τιμῆς, ἧς ὁ ἅγιος Κανὼν καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἱερατεῖον μετείληφεν.

1. Toți cei care îndrăznesc să surpe hotărârea Sfântului și Mare-lui Sinod întrunit în Niceea în prezența evlaviei preaiubitorului de Dumnezeu împărat Constantin cu privire la sfânta sărbătoare a Paștilor celor aducătoare de mântuire, dacă vor continua să stea cu mai multă dorință de dispută împotriva celor ce au fost hotărâte în chip frumos, să fie excomunicați și lepădați de Biserică. Și acestea să fie spuse în privința laicilor. Iar dacă un episcop dintre întâistătătorii Bisericii sau un preot, sau diacon va îndrăzni, după această hotărâre, să se diferențieze pe sine [de aceasta], spre abaterea mulțimilor și spre tulburarea bisericilor, și să săvârșească Paștile împreună cu iudeii, Sfântul Sinod a socotit ca acesta să fie de atunci înainte străin de Biserică, ca unul care își adună nu numai sieși o mulțime de păcate, ci devine pentru mulți pricină de abatere și de stricăciune. Și îi caterisește nu numai pe unii ca aceștia de la slujire, ci și pe cei care îndrăznesc să fie în comuniune cu ei după caterisire. Iar cei caterisiți să fie lipsiți și de cinstea exterioară pe care le-au împărțășit-o sfântul canon și preoția lui Dumnezeu.

Concordanță: Can. 7 Ap.

Canonul 2 Antiohia

β'. Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν ἀγίαν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατὰ τινα ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι, καὶ δείξαντες καρποὺς μετανοίας, καὶ παρακαλέσαντες, τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης· μὴ ἐξεῖναι δὲ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις, μηδὲ κατ' οἴκους συνελθόντας συνεύχεσθαι τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ συνευχομένοις, μηδὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ μὴ συναγομένους. Εἰ δὲ φανεῖη τις τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ τις τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ἀκοινωνήτον εἶναι, ὡς ἂν συγχέοντα τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας.

2. Toți cei care intră în biserică și ascultă Sfintele Scripturi, dar nu iau parte la rugăciune împreună cu poporul sau, din cauza vreunei neorânduiri, se îndepărtează pe ei de la Sfânta Împărtășire a Euharistiei, aceștia să fie lepădați de Biserică, până când, după ce s-au mărturisit și au arătat roadele pocăinței și s-au rugat cu insistență, vor putea dobândi iertare. Dar să nu fie permis cuiva să fie în comuniune cu cei excomunicați, nici [să nu se permită] ca cei care se întănesc în anumite case să se roage împreună cu cei care nu se roagă în biserică și nici ca cei care nu se adună într-o biserică să fie acceptați în altă biserică. Iar dacă vreunul dintre episcopi sau dintre preoți, sau dintre diaconi, sau unul dintre cei care fac parte din canon ar fi descoperit că are comuniune cu cei excomunicați, să fie și el excomunicat, ca unul care ar tulbura canonul bisericesc.

Concordanță: Can. 9, 10, 11 Ap.

Canonul 3 Antiohia

γ'. Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τῶν τοῦ ἱερατείου τις, καταλιπὼν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, εἰς ἑτέραν ἀπέλθοι, ἔπειτα παντελῶς μεταστάς, διατριβεῖν ἐν ἄλλῃ παροικίᾳ πειράεται ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ, μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα καλοῦντι τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἰδίῳ, καὶ ἐπανελθεῖν εἰς τὴν παροικίαν τὴν ἑαυτοῦ παραινοῦντι, μὴ ὑπακούοι. Εἰ δὲ καὶ ἐπιμένοι τῇ ἀταξίᾳ, παντελῶς αὐτὸν καθαιρεῖσθαι τῆς λειτουργίας, ὡς μηκέτι χώραν ἔχειν ἀποκαταστάσεως. Εἰ δὲ καθαιρεθέντα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δέχοιτο ἕτερος ἐπίσκοπος, κάκεῖνον ἐπιτιμίας τυγχάνειν ὑπὸ κοινῆς συνόδου, ὡς παραλύοντα τοὺς θεσμοὺς τοὺς ἐκκλησιαστικούς.

3. Dacă un preot, diacon sau, în general, cineva dintre cei din preoțime, părăsindu-și parohia, ar merge în alta, iar apoi, mutându-se cu totul, ar încerca să petreacă o perioadă lungă în altă parohie, să nu mai slujească, mai ales dacă nu ar asculta de episcopul său care îl cheamă și-i propune să se întoarcă în parohia sa. Iar dacă ar rămâne în neorânduială, să fie cu desăvârșire caterisit de la slujire, încât să nu mai fie loc de întoarcere. Iar dacă un alt episcop l-ar primi pe cel caterisit din această cauză, atunci și el să dobândească o pedeapsă de la un sinod general, ca unul care distruge legiurile bisericești.

Concordanță: Can. 15, 16 Ap.; 16 I Ec.; 5 IV Ec.

Canonul 4 Antiohia

δ'. Εἴ τις ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεῖς, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τολμήσειέ τι πρᾶξαι τῆς λειτουργίας, εἴτε ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὴν προάγουσαν συνήθειαν, εἴτε ὁ πρεσβύτερος, εἴτε ὁ διάκονος· μηκέτι ἐξὸν εἶναι αὐτῶ, μηδὲ ἐν ἑτέρῳ συνόδῳ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως, μήτε ἀπολογίας χώραν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῶ πάντας ἀποβάλλεσθαι τῆς ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα, εἰ μαθόντες τὴν ἀπόφασιν τὴν κατὰ τῶν προειρημένων ἐξενεχθεῖσαν, τολμήσειαν αὐτοῖς κοινωνεῖν.

4. Dacă un episcop, care a fost caterisit de către un sinod, sau un preot sau un diacon caterisit de către propriul episcop ar îndrăzni să săvârșească ceva din slujire – fie că este episcop, conform obiceiului precedent, fie preot sau diacon – să nu-i mai fie cu putință acestuia să aibă vreo nădejde de restabilire într-un alt sinod și să nu mai fie loc de apărare pentru el, ci chiar și toți cei care sunt în comuniune cu el să fie lepădați de Biserică, mai ales dacă, cunoscând decizia pronunțată împotriva celor menționați mai înainte, ar îndrăzni să fie în comuniune cu aceștia.

Concordanță: Can. 28 Ap.; 12, 15 Ant.

Canonul 5 Antiohia

ε'. Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ συνήγαγε, καὶ θυσιαστήριον ἔστησε, καὶ τοῦ ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου, ἀπειθοίη, καὶ μὴ βούλοιο αὐτῶ πείθεσθαι, μηδὲ ὑπακούειν καὶ πρῶτον καὶ δευτέρον καλοῦντι, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μηδὲ δύνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ

τιμήν. Εἰ δὲ παραμένοι θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας ὡς στασιώδη αὐτὸν ἐπιστρέφεισθαι.

5. Dacă un preot sau un diacon, disprețuindu-și propriul episcop, s-a separat de Biserică și a făcut o adunare privată și a întemeiat un altar și, cu toate că l-a chemat episcopul, ar fi neascultător și nu ar dori să i se supună și nici să facă ascultare de cel care-l cheamă prima și a doua oară, atunci acesta să fie cu desăvârșire caterisit și să nu mai dobândească slujirea și nici să nu-și mai poată primi cinstea. Iar dacă ar continua să tulbure și să deranjeze Biserica, să fie supus îndreptării de către puterea exterioară ca un răzvrătit.

Concordanță: Can. 31 Ap.; 16 IV Ec.; 31, 34 Trulan; 6 Gangra; 10, 11 Cart.; 13, 14, 15 I-II

Canonul 6 Antiohia

ζ'. Εἰ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀκοινωνήτος γέγονε, μὴ πρότερον αὐτὸν παρ' ἑτέρων δεχθῆναι, εἰ μὴ ὑπ' αὐτοῦ παραδεχθεῖν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ, συνόδου γενομένης, ἀπαντήσας ἀπολογήσεται, πείσας τε τὴν σύνοδον, κατεδέξειτο ἑτέραν ἀπόφασιν. Ὁ αὐτὸς δὲ ὄρος ἐπὶ λαϊκῶν, καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κανόνι.

6. Dacă cineva a fost excomunicat de către propriul episcop, să nu fie acceptat de către alții, dacă nu a fost primit mai întâi de către propriul său episcop sau dacă, făcându-se sinod, după ce s-a prezentat, va vorbi în apărarea lui și, după ce a convins sinodul, va primi o altă sentință. Iar această hotărâre este și pentru laici, și pentru preoți, și pentru diaconi, și pentru toți cei din canon.

Concordanță: Can. 12, 13, 32 Ap.; 14 Sard.; 1 Sf. Sofia

Canonul 7 Antiohia

ζ'. Μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν δέχεσθαι τῶν ξένων.

7. Niciunul dintre străini să nu fie primit fără [scrisori] de pace.

Concordanță: Can. 12, 15 Ap.; 47 Cart.

Canonul 8 Antiohia

η'. Μηδὲ πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ταῖς χώραις κανονικὰς ἐπιστολάς διδόναι, ἢ πρὸς μόνους τοὺς γείτονας ἐπισκόπους ἐπιστολάς ἐκπέμπειν· τοὺς δὲ ἀνεπιλήπτους χωρεπισκόπους διδόναι εἰρηνικάς.

8. Preoții de la țară să nu confere scrisori canonice, ci să trimită scrisori numai episcopilor învecinați. Dar horepiscopii care nu pot fi suspecți de nimic să confere scrisori de pace.

Concordanță: Can. 12 Ap.; 8 I Ec.

Canonul 9 Antiohia

θ'. Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν τῇ μητροπόλει προεστώτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχασθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας. Ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγῆσθαι αὐτόν, μηδὲν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα ἐκ τῶν Πατέρων ἡμῶν κανόνα· ἢ ταῦτα μόνα, ὅσα τῇ ἐκάστου ἐπιβάλλει παροικία, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις. Ἐκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἔξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, διοικεῖν τε κατὰ τὴν ἐκάστῳ ἐπιβάλλουσαν εὐλάβειαν, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν· ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν· περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν, δίχα τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου, μηδὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης.

9. Episcopii din fiecare eparhie trebuie să știe că episcopul întâistătător din metropolă primește și purtarea de grijă a întregii eparhii, datorită faptului că toți cei care au anumite treburi se întâlnesc din toate părțile în metropolă. De aceea, s-a hotărât ca acesta să aibă întâietate prin cinste și ceilalți episcopi să nu facă ceva deosebit fără el, conform vechiului canon care a fost în vigoare de la Părinții noștri, decât numai cele care aparțin fiecărei parohii și teritoriilor supuse acesteia. Căci fiecare episcop are putere asupra propriei parohii, ca să o administreze conform evlaviei cuvenite fiecăruia și să aibă grijă de teritoriul supus cetății lui, încât să hirotonească preoți și diaconi și să trateze fiecare lucru cu judecată. Dar să nu încerce să facă nimic mai mult fără episcopul metropolei și nici acesta fără voința celorlalți.

Concordanță: Can. 34 Ap.

Canonul 10 Antiohia

ι'. Τοὺς ἐν ταῖς κώμαις, ἢ ταῖς χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν ἐπισκόπου εἰληφότες, ἔδοξε τῇ ἀγία συνόδῳ εἰδέναι τὰ ἑαυτῶν μέτρα, καὶ διοικεῖν τὰς

ὑποκειμένας αὐτοῖς ἐκκλησίας, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι φροντίδι καὶ κηδεμονίᾳ, καθιστᾶν δὲ ἀναγνώστας, καὶ ὑποδιακόνους, καὶ ἐφορκιστάς, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προαγωγῇ· μήτε δὲ πρεσβύτερον, μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾶν δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ἢ ὑπόκεινται αὐτός τε καὶ ἡ χώρα. Εἰ δὲ τολμήσειέ τις παραβῆναι τὰ ὀρισθέντα, καθαιρεῖσθαι αὐτὸν καὶ ἡς μετέχει τιμῆς. Χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως, ἢ ὑπόκειται, ἐπισκόπου.

10. Sfântul Sinod a hotărât ca cei de prin sate sau cei de la țară, sau cei care sunt numiți horepiscopi, deși sunt cei care au primit hirotezia de episcop, să-și cunoască totuși propriile limite și să administreze bisericile supuse lor și să se mulțumească cu purtarea de grijă și păzirea acestora. Însă să instituie citeți, ipodiaconi și exorciști și să se mulțumească cu înaintarea acestora. Dar să nu îndrăznească să hirotonească vreun preot sau vreun diacon fără episcopul din cetatea căreia sunt supuși și el, și teritoriul. Iar dacă va îndrăzni cineva să încalce cele hotărâte, să fie caterisit și de la cinstea la care este părtaş. Iar horepiscopul să fie instituit de către episcopul cetății căreia îi este supus.

Concordanță: Can. 8 I Ec.; 13 Anc.

Canonul 11 Antiohia

ια'. Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κανόνος, ἄνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα τοῦ κατὰ τὴν μητροπόλιν, ὀρμήσειε πρὸς βασιλέα ἀπελθεῖν, τοῦτον ἀποκηρύττεσθαι, καὶ ἀπόβλητον γίνεσθαι, οὐ μόνον τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀξίας, ἡς μετέχων τυγχάνει ὡς παρενοχλεῖν τολμῶντα τὰς τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως ἡμῶν ἀκοάς, παρὰ τὸν θεσμόν τῆς ἐκκλησίας. Εἰ δὲ ἀναγκαῖα καλοῖη χρεῖα πρὸς βασιλέα ὀρμᾶν, τοῦτο πρῶττειν μετὰ σκέψεως καὶ γνώμης τοῦ κατὰ τὴν μητροπόλιν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ, τοῖς τε τούτων γραμμασιν ἐφοδιάζεσθαι.

11. Dacă un episcop sau un preot, sau oricine din canon s-ar grăbi să meargă la împărat fără voința și fără scrisori de la episcopii din eparhie și, mai ales, de la cel din metropolă, acesta să fie îndepărtat și lepădat nu numai din comuniune, ci și din demnitatea la care se întâmplă să fie părtaş, ca unul care îndrăznește să deranjeze urechile preaiubitului nostru împărat, contrar legiurii Bisericii. Iar dacă o trebuință

constrângătoare l-ar îndemna să se grăbească la împărat, să facă aceasta cu chibzuința și voința episcopului din metropola eparhiei și a celor din ea, și să-și procure scrisori de la aceștia.

Concordanță: Can. 7, 8, 9, 20 Sard.; 106 Cart.

Canonul 12 Antiohia

ιβ'. Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καθαιρεθεὶς πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ καὶ ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου, ἐνοχλῆσαι τολμήσειε τὰς βασιλέως ἀκοάς, δέον ἐπὶ μείζονα ἐπισκόπων σύνοδον τρέπεσθαι, καὶ ἃ νομίζει δίκαια ἔχειν, προσαναφέρειν πλείοσιν ἐπισκόποις, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐξέτασιν τε καὶ ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι, ὁ δέ, τούτων ὀλιγωρήσας ἐνοχλείσειε τῷ βασιλεῖ· καὶ τοῦτον μηδεμιᾶς συγγνώμης ἀξιουῖσθαι, μηδὲ χώραν ἀπολογίας ἔχειν, μηδ' ἐλπίδα μελλούσης ἀποκαταστάσεως προσδοκᾶν.

12. Dacă vreun preot sau diacon caterisit de către propriul episcop, sau un episcop caterisit de către un sinod ar îndrăzni să deranjeze urechile împăratului, deși trebuie să se îndrepte către un sinod mai mare al episcopilor și să raporteze mai multor episcopi cele despre care consideră că are dreptate și să accepte examinarea și hotărârea lor, dar el, nesocotindu-i pe aceștia, ar deranja pe împărat, atunci el nu este vrednic de nicio iertare și să nu mai fie loc de apărare pentru el și să nu se aștepte la vreo speranță viitoare de restabilire.

Concordanță: Can. 6 II Ec.; 17 IV Ec.; 104 Cart.

Canonul 13 Antiohia

ιγ'. Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν, καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μηδὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῷ ἑτέρους, εἰ παρακληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ τε μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων, ὧν εἰς τὴν χώραν παρέρχοιτο. Εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος ἀπέλθοι ἀτάκτως ἐπὶ χειροθεσίᾳ τινῶν, καὶ καταστάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, μὴ προσηκόντων αὐτῷ, ἄκρᾳ μὲν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα τυγχάνειν, καὶ αὐτὸν δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ, καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως τὴν προσήκουσαν δίκην, καθηρημένον ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς ἀγίας συνόδου.

13. Niciun episcop să nu îndrăznească să treacă dintr-o eparhie într-alta și să hirotonească pe unii într-o biserică spre înaintarea

în slujire, nici dacă i-ar aduce pe alții împreună cu el, ci doar dacă ar merge acolo fiindcă a fost chemat prin scrisorile mitropolitului și ale episcopilor care-l însoțesc și în al căror teritoriu ar trece. Iar dacă, nefiind chemat, s-ar duce pentru hirotesia unora fără rânduială sau spre reglementarea problemelor bisericești care nu i se cuvin, atunci cele făcute de el să fie nule, iar el să suporte pedeapsa cuvenită neorânduie-lui lui și încercării lui nechibzuite, fiind, prin urmare, de atunci înainte, caterisit de către Sfântul Sinod.

Concordanță: Can. 35 Ap.; 2 II Ec.; 8 III Ec.; 22 Ant.; 3, 11, 12 Sard.

Canonul 14 Antiohia

ιδ'. Εἰ τις ἐπίσκοπος ἐπί τισιν ἐγκλήμασι κρίνοιτο, ἔπειτα συμβαίη περὶ αὐτοῦ διαφωνεῖν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, τῶν μὲν ἀθῶον τὸν κρινόμενον ἀποφαινόντων, τῶν δὲ ἔνοχον ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς πάσης ἀμφισβητήσεως, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινάς, τοὺς ἐπικρινούοντας, καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσοντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον.

14. Dacă un episcop ar fi judecat pentru anumite acuzații, iar apoi s-ar întâmpla ca episcopii din eparhie să fie în dezacord în privința acestuia, fiindcă unii îl declară pe cel judecat drept nevinovat, iar alții îl declară vinovat, Sfântul Sinod a hotărât ca, pentru îndepărtarea oricărei controversă, episcopul metropolei să convoace pe alții din eparhia învecinată, care să decidă și să rezolve controversa, încât să statornicească împreună cu cei ai eparhiei problema expusă.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9, 17 IV Ec.

Canonul 15 Antiohia

ιε'. Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἐπί τισιν ἐγκλήμασι κατηγορηθείς, κριθείη ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, πάντες τε σύμφωνοι μίαν κατ' αὐτοῦ ἔξενέγκοιεν ψῆφον, τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν σύμφωνον τῶν ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων ἀπόφασιν.

15. Dacă un episcop care a fost acuzat pentru anumite învinuiri ar fi judecat de către toți episcopii din eparhie și toți ar prezenta unanim o singură sentință împotriva lui, atunci acesta să nu mai fie judecat de

către alții, ci să rămână neclintită decizia unanimă a episcopilor din eparhie.

Concordanță: Can. 28 Ap.; 6 II Ec.; 9, 17 IV Ec.; 4 Ant.; 4 Sard.

Canonul 16 Antiohia

ις'. Εἴ τις ἐπίσκοπος σχολάζων, ἐπὶ σχολάζουσιν ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιθροῖψας, ὑφαρπάξοι τὸν θρόνον δίχα συνόδου τελείας, τοῦτον ἀπόβλητον εἶναι, κὰν εἰ πᾶς ὁ λαὸς, ὃν ὑφῆρπασεν, ἔλοιτο αὐτόν. Τελείαν δὲ ἐκείνην εἶναι σύνοδον, ἣ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως.

16. Dacă un episcop care nu are episcopie s-ar năpustit asupra unei biserici vacante și ar răpi tronul fără vreun sinod deplin, acesta să fie lepădat, chiar dacă întregul popor pe care l-a răpit l-ar alege pe el. Iar sinodul deplin este acela la care este prezent și mitropolitul⁷³.

Concordanță: Can. 16 Ap.

Canonul 17 Antiohia

ιζ'. Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροθεσίαν ἐπισκόπου λαβὼν, καὶ ὀρισθεὶς προεστάναι λαοῦ, μὴ καταδέξοιτο τὴν λειτουργίαν, μὴδὲ πείθοιτο ἀπιέναι εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, τοῦτον εἶναι ἀκοινωνητον, ἕως ἂν ἀναγκασθεὶς κατεδέξοιτο, ἢ ὀρίσοι τι περὶ αὐτοῦ ἢ τελεία σύνοδος τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐπισκόπων.

17. Dacă un episcop care a luat hirotesia de episcop și care a fost rânduit să fie întâistătorul unui popor nu ar accepta slujirea și nici nu s-ar supune să meargă în biserică încredințată lui, acesta să fie excomunicat până când, după ce a fost obligat, ar accepta, sau până când sinodul deplin al episcopilor din eparhie ar hotărî altceva în privința acestuia.

Concordanță: Can. 36 Ap.

Canonul 18 Antiohia

ιη'. Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν, μὴ ἀπέλθῃ εἰς ἦν ἐχειροτονήθη, οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, ἀλλ' ἦτοι διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν οὐκ ἐξ αὐτοῦ γενομένην, τοῦτον μετέχειν τῆς τιμῆς καὶ τῆς λειτουργίας, μόνον μὴδὲν παρενοχλοῦντα τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας, ἔνθα ἂν συνάγοιτο· ἐκδέχεσθαι

⁷³ Literal, „ὁ τῆς μητροπόλεως” se traduce prin „cel al metropolei” sau „[episcopul] metropolei”.

δὲ τοῦτον, ὃ ἂν ἢ τῆς ἐπαρχίας τελεία σύνοδος κρίνασα τὸ παριστάμενον ὀρίση.

18. Dacă un episcop care a fost hirotonit într-o parohie nu ar merge la aceea pentru care a fost hirotonit, nu din cauza lui, ci fie din cauza refuzului poporului, fie din pricina unei alte cauze care nu a fost provocată de către el, acesta să aibă parte de cinste și de slujire, numai să nu deranjeze chestiunile bisericii acolo unde s-ar face adunarea. Iar acesta să accepte ceea ce ar stabili sinodul deplin al eparhiei după ce a judecat problema expusă.

Concordanță: Can. 36 Ap.

Canonul 19 Antiohia

ιθ'. Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχρα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας· τούτου δὲ παρόντος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν συνεῖναι αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, οὓς καὶ προσήκει δι' ἐπιστολῆς τὸν ἐν τῇ μητροπόλει συγκαλεῖν. Καὶ εἰ μὲν ἀπαντοῖεν οἱ πάντες, βέλτιον· εἰ δὲ δυσχερὲς τοῦτο εἴη, τοὺς γε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι, καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων ἤτοι παρουσίας, ἢ ψήφου, γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ ὠρισμένα γίγνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν. εἰ δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον κανόνα γίγνοιτο ἢ κατάστασις, ἀντιλέγοιεν δὲ τινες δι' οἰκείαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τὴν τῶν πλειόνων ψήφον.

19. Un episcop să nu fie hirotonit fără un sinod și fără prezența celui din metropola eparhiei. Iar dacă acesta este cu siguranță prezent, ar fi mai bine ca toți coslujitorii lui, pe care cel din metropolă se cuvine să îi convoace printr-o scrisoare, să fie împreună cu el. Și ar fi mai bine dacă s-ar întâlni toți, dar dacă acest lucru ar fi dificil, se cuvine să fie neapărat mulți prezenți sau să exprime același vot prin scrisori, și astfel să se facă instituirea cu prezența multora sau prin vot. Dar dacă s-ar proceda altcumva, contrar celor hotărâte, hirotonia să fie nulă. Iar dacă instituirea ar fi făcută conform canonului hotărât, însă unii, din dorință proprie de ceartă, s-ar opune, atunci să predomine votul celor mai mulți.

Concordanță: Can. 1 Ap.; 6 I Ec.; 6 IV Ec.; 3 VII Ec.; 49, 50 Cart.

Canonul 20 Antiohia

κ'. Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, καὶ τὰς τῶν ἀμφισβητουμένων διαλύσεις, καλῶς ἔχειν ἔδοξε συνόδους καθ' ἐκάστην ἐπαρχίαν

τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι δεύτερον τοῦ ἔτους· ἅπαξ μὲν μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς Πεντηκοστῆς ἐπιτελεῖσθαι τὴν σύνοδον, ὑπομιμνήσκοντας τοὺς ἐπαρχιώτας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει· τὴν δὲ δευτέραν σύνοδον, γίνεσθαι εἰδοῖς ὀκτωβρίαις, ἧτις ἐστὶ δεκάτη Ὑπερβερεταίου· ὥστε ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς συνόδοις προσιέναι πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς ἡδικεῖσθαι νομίζοντας, καὶ παρὰ τῆς συνόδου ἐπικρίσεως τυγχάνειν. Μὴ ἐξεῖναι δὲ τινας καθ' ἑαυτοὺς συνόδους ποιεῖσθαι, ἄνευ τῶν πεπιστευμένων τὰς μητροπόλεις.

20. S-a hotărât că este bine ca pentru trebuințele bisericești și pentru rezolvarea controverselor să se țină în fiecare eparhie sinoade ale episcopilor de două ori pe an: o dată după a treia săptămână a sărbătorii Paștilor, încât să se încheie sinodul cu a patra săptămână a Cincizecimii, cel din metropolă reamintindu-le episcopilor eparhioți, iar al doilea sinod să se țină la *Idele* lui octombrie, care este a zecea zi a lui *Hyperberetaeus*⁷⁴. Astfel încât preoții și diaconii și toți cei care socotesc că au fost neîndreptățiți să fie prezenți la aceste sinoade și să dobândească judecată de la sinod. Însă nu este permis ca unii să facă sinoade după ei înșiși, fără cei cărora le-au fost încredințate metropolele.

Concordanță: *Can. 37 Ap.; 5 I Ec.; 19 IV Ec.; 8 Trulan; 6 VII Ec.; 40 Sard.; 18, 51, 52, 73, 76, 77, 95 Cart.*

Canonul 21 Antiohia

κα'. Ἐπίσκοπον ἀπὸ παρούκίας ἑτέρας εἰς ἑτέραν μὴ μεθίστασθαι, μήτε αὐθαιρέτως ἐπιρρίπτοντα ἑαυτόν, μήτε ὑπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον, μήτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμενον· μένειν δὲ εἰς ἣν ἐκληρώθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐκκλησίαν, καὶ μὴ μεθίστασθαι αὐτῆς, κατὰ τὸν ἤδη πρότερον περὶ τούτου ἐξενεχθέντα ὄρον.

21. Niciun episcop să nu se mute dintr-o parohie într-alta, nici dacă se năpustește acolo din proprie inițiativă, nici dacă este forțat de către popor, nici dacă este constrâns de episcopi. Ci să rămână în biserica în care a fost desemnat de la început și să nu se mute din ea, conform hotărârii de mai înainte care a fost deja pronunțată în privința acestui fapt.

Concordanță: *Can. 14 Ap.; 15 I Ec.; 5 IV Ec.; 1, 2 Sard.; 48 Cart.*

⁷⁴ *Hyperberetaeus* este numele lunii din anumite calendare grecești care corespunde lunii octombrie.

Canonul 22 Antiohia

κβ'. Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει τῇ μὴ ὑποκειμένη αὐτῷ, μηδὲ χώρα τῇ αὐτῷ μὴ διαφεροῦση, ἐπὶ χειροτονία τινός, μηδὲ καθιστᾶν πρεσβυτέρους ἢ διακόνους εἰς τόπους ἑτέρω ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους, εἰ μὴ ἄρα μετὰ γνώμης τοῦ οἰκείου τῆς χώρας ἐπισκόπου. Εἰ δὲ τολμήσειέ τις τοιοῦτον, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν, καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν.

22. Niciun episcop să nu meargă pentru hirotonia cuiva într-o cetate străină, care nu îi este supusă, nici într-un teritoriu care nu-i aparține. Dar să nu instituie nici preoți sau diaconi în locuri supuse altui episcop, decât, eventual, cu voința propriului episcop al teritoriului. Iar dacă cineva ar îndrăzni un asemenea lucru, hirotesia să fie nulă și el să primească o pedeapsă de la sinod.

Concordanță: Can. 35 Ap.; 12 II Ec.; 8 III Ec.; 20 Trulan; 13 Ant.

Canonul 23 Antiohia

κγ'. Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾶν ἕτερον ἑαυτοῦ διάδοχον, κἂν πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ βίου τυγχάνῃ· εἰ δέ τι, τοιοῦτον γίγνοιτο, ἄκυρον εἶναι τὴν κατάστασιν. Φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμὸν τὸν ἐκκλησιαστικὸν περιέχοντα, μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι ἐπίσκοπον, ἢ μετὰ συνόδου καὶ ἐπικρίσεως ἐπισκόπων, τῶν μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀναπαυσαμένου τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων τοῦ προάγεσθαι τὸν ἄξιον.

23. Nu este permis ca un episcop să instituie în locul său un alt succesori, chiar dacă el ar fi la sfârșitul vieții. Iar dacă s-ar face ceva de acest fel, instituirea să fie nulă. Dar să fie păzită legiuirea bisericească care cuprinde faptul că nu se cuvine ca un episcop să fie făcut în alt fel decât printr-un sinod și prin judecata episcopilor care au putere ca, după adormirea celui răposat, să-l promoveze pe unul vrednic.

Concordanță: Can. 76 Ap.

Canonul 24 Antiohia

κδ'. Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχειν φυλάττεσθαι δεῖ μετὰ πάσης ἐπιμελείας, καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως, καὶ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον καὶ κριτὴν Θεόν. Ἄ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πεπιστευμένου πάντα τὸν λαόν, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων. Φανερὰ δὲ εἶναι τὰ διαφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ, μετὰ γνώσεως τῶν

περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὥστε τούτους εἰδέναι καὶ μὴ ἀγνοεῖν, τίνα ποτὲ τὰ ἴδια ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς λανθάνειν· ἴν' εἰ συμβαίῃ τὸν ἐπίσκοπον μεταλλάττειν τὸν βίον, φανερῶν ὄντων τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ πραγμάτων, μήτε αὐτὰ διαπίπτειν καὶ ἀπόλλυσθαι, μήτε τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου ἐνοχλεῖσθαι, προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Δίκαιον γὰρ καὶ ἀρεστὸν παρὰ τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου, οἷς ἂν αὐτὸς βούληται καταλιμπάνεσθαι· τὰ μέντοι τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ φυλάττεσθαι· καὶ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ὑπομένειν τινὰ ζημίαν, μήτε τὸν ἐπίσκοπον προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, μετὰ τοῦ καὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον δυσφημία περιβάλλεσθαι.

24. Bunurile Bisericii trebuie să fie bine păstrate pentru Biserică și să fie păzite cu toată îngrijirea, cu conștiință bună și cu credință în Dumnezeu, purtătorul de grijă și judecătorul tuturor. Și se cuvine ca acestea să fie administrate cu judecata și autoritatea episcopului, căruia i-a fost încredințat întregul popor și sufletele celor din adunare. Însă bunurile care aparțin Bisericii să fie evidente și să fie cu voința preoților și a diaconilor dimprejurul lui, ca aceștia să știe și să nu le fie niciodată necunoscute cele ce sunt ale Bisericii și să nu le fie ascuns nimic. Astfel încât, dacă se întâmplă ca episcopul să moară, de vreme ce bunurile care aparțin Bisericii sunt evidente, acestea nici nu se risipesc și nici nu se pierd și nici lucrurile personale ale episcopului nu sunt tulburate sub pretextul bunurilor bisericesti. Căci este un lucru drept și plăcut în fața lui Dumnezeu și a oamenilor ca lucrurile personale ale episcopului să fie lăsate celor cărora ar dori el, iar lucrurile Bisericii să fie păstrate pentru ea. Și astfel nici Biserica să nu sufere nicio pagubă și nici episcopul să nu fie deposedat de bunuri sub pretextul Bisericii, și nici aparținătorii episcopului să nu cadă în procese și prin aceasta el să fie învăluit, după moartea sa, de calomnie.

Concordanță: Can. 38, 40, 41 Ap.

Canonul 25 Antiohia

κε'. Ἐπίσκοπον ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐξουσίαν ὥστε αὐτὰ διοικεῖν εἰς πάντας τοὺς δεομένους, μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ· μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων, εἴγε δέοιτο, εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς

στερεῖσθαι, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, λέγοντα· Ἐχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα· εἰ δὲ μὴ τούτοις ἀρκοῖτο, μεταβάλλοι δὲ τὰ πράγματα εἰς οἰκείας αὐτοῦ χρείας, καὶ τοὺς πόρους τῆς ἐκκλησίας, ἢ τοὺς τῶν ἀγρῶν καρποὺς, μὴ μετὰ γνώμης τῶν πρεσβυτέρων, ἢ τῶν διακόνων χειρίζοι, ἀλλ' οἰκείοις αὐτοῦ καὶ συγγενέσιν, ἢ ἀδελφοῖς, ἢ υἱοῖς παράσχοιτο τὴν ἐξουσίαν, ὥστε διὰ τῶν τοιούτων λεληθότως βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας, τοῦτον εὐθύνας παρέχειν τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ καὶ ἄλλως διαβάλλοιτο ὁ ἐπίσκοπος, ἢ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι, ὡς τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφέροντα, ἢτοι ἐξ ἀγρῶν, ἢ καὶ ἐξ ἑτέρας προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς, εἰς ἑαυτοὺς ἀποφερόμενοι, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας, διαβολὴν δὲ καὶ δυσφημίαν προστρίβεσθαι τῷ τε λόγῳ καὶ τοῖς οὕτω διοικοῦσι, καὶ τούτους διορθώσεως τυγχάνειν, τὸ πρέπον δοκιμαζούσης τῆς ἀγίας συνόδου.

25. Episcopul să aibă putere asupra bunurilor Bisericii, încât să le administreze cu toată evlavia și frica de Dumnezeu pentru toți cei care au nevoie. Dar, dacă ar avea trebuință, atunci să se împărtășească și el de cele de care are nevoie pentru necesitățile sale constrângătoare și ale fraților primiți de el ca oaspeți, pentru ca aceștia să nu fie în niciun fel lipsiți, conform dumnezeiescului Apostol, care spune: „Dacă avem hrană și îmbrăcăminte, vom fi mulțumiți cu acestea” [1 Timotei 6, 8]. Iar dacă nu s-ar mulțumi cu acestea, ci ar preschimba bunurile în necesitățile lui proprii și nu ar mânui veniturile Bisericii sau roadele țărinilor cu voința preoților sau a diaconilor, ci le-ar conferi puterea sa casnicilor și rudelor lui sau fraților sau fiilor, încât gestiunile Bisericii să fie vătămate în ascuns prin unii ca aceștia, atunci el să dea socoteală sinodului eparhiei. Iar dacă episcopul sau preoții cei dimpreună cu el ar fi acuzați în vreun alt mod, fiindcă sustrag pentru ei înșiși lucrurile care aparțin Bisericii sau dintre cele ale țărinilor sau și dintr-un alt pretext bisericesc, încât cei săraci sunt strâmtorați, iar defăimarea și calomnia ar fi atribuite gestiunii și celor care le administrează în acest fel, atunci aceștia să primească o îndreptare, Sfântul Sinod hotărând ceea ce li se cuvine.

Concordanță: Can. 38, 41 Ap.

CANOANELE SINODULUI DIN LAODICEEA

BIBLIOGRAFIE: Ulrich HUTTNER, *Early Christianity in the Lycus Valley*, Brill, 2013, pp. 291-314; Heinz OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council (691/2) Councils and Church Fathers”, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, CUA Press, 2012, pp. 47-49; C. NARDI, „Gangra”, în Angelo Di BERARDINO, Thomas C. ODEN, Joel C. ELOWSKY, James HOOVER, *Encyclopedia of Ancient Christianity*, vol. 2: F-O, InterVarsity Press, 2014, p. 519; P. MENEVISOGLU, „Ο χρόνος συγκλήσεως τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου (περὶ το 380)”, în: *Εκκλησία καὶ Θεολογία*, 5/1984, pp. 861-874.

Sinodul ținut la Laodiceea, în Frigia Pacatiana, este sinodul cu cele mai puține atestări și detalii istorice, ceea ce ridică problema datării, a contextului, a numărului de episcopi participanți, a numărului de sesiuni sau de sinoade care au dat cele 60 de canoane, toate acestea putând fi doar aproximative. Totuși, Sinodul din Laodiceea s-a bucurat de atenția multor cercetători care au emis nenumărate teze. Majoritatea cercetărilor pleacă de la faptul că atât edițiile grecești, cât și cele latinești au o scurtă introducere care oferă câteva detalii despre sinodul din Laodiceea. Astfel, manuscrisele grecești au înaintea canoanelor următorul text: „Ἡ ἀγία σύνοδος ἡ κατὰ Λαοδικείαν τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν Ἀσιανῆς ὄρους ἐξέθετο ἐκκλησιαστικούς, οὓς ὑποτέτακται”⁷⁵ („Sfântul Sinod din Laodiceea Frigiei Pacatiana, compus din eparhii diferite ale Asiei, a dat decizii bisericești pe care le-a așezat după aceasta”)⁷⁶. Nu se păstrează nicio informație cu privire la participanții sau motivele întrunirii sinodului. Primul autor care menționează Sinodul din Laodiceea este Teodoret de Cyr, în comentariul său la *Epistola către Coloseni 2, 18*, redactat

⁷⁵ E.J. JONKERS, *Acta et symbola conciliorum quae saeculo quarto habita sunt*, Leiden, 1954, p. 86.

⁷⁶ În traducerea Sf. Dionisie Exiguul, apare înaintea canoanelor textul: „Sancta synodus quae apud Laodiciam Phrigiae Pacatinae convenit ex diversis regionibus Asiae, definitiones exposuit ecclesiasticas quae subter annexae sunt” – A. STREWE, *Die Canonessammlung des Dionysius Exiguus in der ersten Redaktion*, p. 52.

în jurul anului 430⁷⁷, fără a da detalii despre acesta. Având în vedere că în primele colecții de canoane, precum cea folosită la Sinodul IV Ecumenic, canoanele de la Laodiceea erau puse după canoanele sinodului din Antiohia 341 și înaintea canoanelor Sinodului II Ecumenic, datarea Sinodului poate fi făcută între anii 341 și 381, sau între 338, după cum am văzut la Sinodul din Antiohia, și 381. Un alt indiciu în datarea sinodului, examinat de către cercetători, este menționarea în Canonul 6 al Sinodului a mai multor grupe de eretici, printre care: „novațieni, fotinieni, quartodecimani”. Photinus de Sirmium⁷⁸ era un adept al lui Marcel al Antiohiei și a fost ales episcop în anul 343/344, dar a fost ceterisit în anul 351, din cauza ereziilor lui trinitare. De aceea, Canonul 7 al sinodului respinge botezul făcut de către aceștia. Totuși, unele ediții latine nu conțin în Canonul 7 și numele fotinienilor, ceea ce a dus la respingerea unei încadrări fixe a sinodului, păstrându-se perioada dintre anii 341 și 381⁷⁹. Este probabil ca un număr de 100 de episcopi să fi participat la acest sinod. Numărul de 22 de episcopi pe care îl propune Grațian în secolul al XII-lea este doar o supoziție⁸⁰.

Numărul canoanelor în manuscrisele grecești este de 60, ultimul canon, care nu este prezent în traduceri în limba latină sau siriacă, reprezintă o listă a cărților canonice ale Vechiului și Noului Testament⁸¹. Există o diferență între Canoanele 1-19 și restul canoanelor, primele începând cu formula „Περὶ τοῦ”, iar Canoanele 20-60 cu formula „Ὅτι οὐ δεῖ”, ceea ce i-a făcut pe mai mulți cercetători să considere că au existat două sinoade care au compus aceste canoane, primul dând 19 canoane, iar al doilea 41⁸². Totuși, această teză nu poate fi susținută

⁷⁷ În comentariul său la v. 18 al celui de-al doilea capitol al *Epistolei către Coloseni*, Teodoret al Cirului afirmă: „Fiindcă un sinod, care a fost întrunit în Laodiceea Frigiei, a interzis printr-o lege rugăciunea către îngeri”. Termenul νόμος („printr-o lege”) se referă la Canonul 35 al Sinodului din Laodiceea (PG 82, col. 613). Pentru venerarea îngerilor în Laodiceea și comentariul lui Teodoret de Cyr, a se vedea: Rangar CLINE, *Ancient Angels: Conceptualizing Angels in the Roman Empire*, Brill, 2011, pp. 158-159.

⁷⁸ Daniel H. WILLIAMS, „Monarchianism and Photinus of Sirmium as the persistent heretical face of the fourth century”, în: *Harvard Theological Review*, XCIX (2006), 2, pp. 187-206.

⁷⁹ U. HUTTNER, *Early Christianity in the Lycus Valley*, pp. 295-296.

⁸⁰ U. HUTTNER, *Early Christianity in the Lycus Valley*, p. 293.

⁸¹ Constantin RUS, *Canonul cărților Sfintei Scripturi după canoanele Bisericii Ortodoxe*, Ed. Mirador, Arad, 2001.

⁸² Alexandre FAIVRE, *Naissance d'une hiérarchie: Les premières étapes du cursus clérical*, Paris, 1977, p. 228; Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, p. 128; H. ΟΗΜΕ, *Kanon Ekklesiastikos: Die Bedeutung des Altkirchlichen Kanonbegriffs*, p. 403.

până la sfârșit. Chiar dacă am avea două sinoade, corpusul canoanelor este dat de cel din urmă. Canoanele pot fi divizate în trei grupe: cu referire la eretici, evrei și păgâni (Can. 6-10, 29-35, 37-39, 53, 54), cu referire la organizarea și disciplina bisericească (Can. 1,2, 3, 4, 11-13, 19, 20-27, 36, 40-42, 55, 57) și cu referire la cult și slujire (Can. 5, 14-19, 28, 43-52, 56, 58, 59).

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.), 1.2. Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 130-155; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι*, Atena, 1949, pp. 210-216; V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titulorum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 267-279 [retipărire: Leipzig, 1974]; Friedrich LAUCHERT, *Die Kanones der wichtigsten altkirchlichen Concilien: Nebst den apostolischen Kanones*, în coll. *Sammlung ausgewählter Kirchen-und dogmengeschichtlicher Quellenschriften*, vol. 12, Freiburg im Breisgau, 1896, pp. 72-79; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English Translation, and a Complete Digest of the Entire Code of Canon Law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 250-269; H.T. BRUNS, *Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV, V, VI, VII, pars prior*, în coll. *Bibliotheca ecclesiastica*, vol. 1, Berlin, 1839, pp. 73-80 [retipărire: Torino, 1959]; *Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής των ορθόδοξων Εκκλησίας: ήτοι άπαντες οι ιεροί και θείοι κανόνες*, Έκ του Τυπογραφείου ό Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 420-442; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 495-504; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τών θείων και ιερών κανόνων*, vol. 3, Atena, 1853, pp. 171-226 [retipărire: Atena, 1966].

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Armeană: Manea-Erna SHIRINIAN, Gohar MURADYAN, Aram TOPCHYAN, *The Armenian Version of the Greek Ecclesiastical Canons*, Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte, Löwenklau-Ges., Frankfurt am Main, 2010, pp. 131-142; V. HAKOBYAN, *Kanonagirk' Hayoc'*, vol. 1, Erevan, 1964, pp. 224-242.

Georgiană: E. GABIDZASVILI, *Didi Sdzuliskanoni*, Tbilissi, 1975, pp. 254-259.

Latină: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 130-155; C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum graecorum interpretationes latinae*, vol. II, Clarendoniano, Oxonii, 1907, pp. 321-400; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 495-504; Adolf STREWE, *Die Canonessammlung des Dionysius Exiguus in der ersten Redaktion*, Walter de Gruyter, Berlin, 1931, pp. 52-60.

Siriaă: F. SCHULTHESS, *Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalkedon nebst den zugehörigen Dokumenten*, Abh. Göttingen, Berlin, 1908, pp. 86-106; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 367, Löwen, 1975, pp. 115-125; A. VÖÖBUS, *The Synodicon in the West Syrian Tradition*, în coll. *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium*, vol. 368, Löwen, 1975, pp. 119-126.

Slavă veche: V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titulorum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 267-279 [retipărire: Leipzig, 1974]; *Правила святых Поместных Соборов*, vol. 3, московского общества любителей духовного просвещения, Moscova, 1880, pp. 207-281 [retipărire: Moscova, 2000].

TRADUCERI ÎN LIMBI MODERNE:

Engleză: G.B. HOWARD, *The Canons of the Primitive Church Together with the Creeds of Nicaea and Constantinople and the Definition of the Faith Set Forth at Chalcedon*, James Parker, London, 1896, pp. 165-174; Henry R. PERCIVAL, *The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church: Their Canons and Dogmatic Decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have Received Ecumenical Acceptance*, în coll. *Nicene and Post-Nicene Fathers*, vol. 14, Oxford, New York, 1900, pp. 123-134; *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox Christians*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 551-578; John FULTON, *Index canonum: the Greek text, an English Translation, and a Complete Digest of the Entire Code of Canon Law*, Wells Gardner, London, 1883, pp. 250-269.

Franceză: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 130-155; Archim. Grigorios D. PΑΡΑΘΟΜΑS, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle)*. *Le texte des Saints Canons ecclésiastiques*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 510-539.

Germană: K.J. HEFELE, *Conciliengeschichte*, vol. 1, Freiburg im Breisgau, 1873, pp. 746-777.

Italiană: Angelo DI BERARDINO, *I canoni dei concili della Chiesa antica*, vol. I, Roma, 2006, pp. 335-352.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ιερών κανόνων και εκκλησιαστικής νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Κείμενο – Ερμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Baniyas, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 216-231 [preia traducerea lui N. Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 82-119; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 2, Tipografia „Voința Națională”, București, 1906, pp. 253-275; † ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canone ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidiecezană, Sibiu, 1871, pp. 251-267; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfințelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatych Apostol, Svjatych Soborov Vse- lenskich i Pomestnych i Svjatych Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, ²1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAŠ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 70-103 [retipărire: Sibenik/Belgrad, 2004].

3. Bibliografie pentru interpretarea particulară a canoanelor

Sinodului de la Laodiceea

Canoanele 10 și 31 Laodiceea: vezi Canonul 72 Trulan.

Canonul 11 Laodiceea: Anne JENSEN, *God's Self-confident Daughters: Early Christianity and the Liberation of Women*, Westminster John Knox Press, 1996, p. 185.

Canonul 13 Laodiceea: Бердников, „Илья Степанович Смысл XIII правила Лаодикийского собора”, în: *Православный Собеседник*, № 5, 6 и 9, 1908.

Canoanele 12-13 Laodiceea: J. GAUDEMET, „Note sur la transmission des C. 12 et 13 du concile de Laodicée relatifs à la désignation des évêques” în: *Liber Amicorum Moseigneur Onelin*, Louvain, 1976, pp. 87-98

Canoanele 35-36 Laodiceea: CLERICUS, „Council of Laodicea, Canon 35”, în: *Notes and Queries*, 2 July 1853, p. 7.

Canonul 53-55 Laodiceea: Maroula PERISANIDI, „Entertainment in the twelfth-century Canonical Commentaries: Were Standards the same for Byzantine Clerics and Laymen?“, în: *Byzantine & Modern Greek Studies*, XXXVIII (2014), 2, pp. 185-200; E. ANAGNOSTAKES, „Οἶνος ὁ Βυζαντινός“, în M.Z. KOPIDAKES, E. ANAGNOSTAKES, A. GEORGANTA (eds), *Οἶνος στην Ποίηση*, vol. B2, Atena, 1995, pp. 32-33, 102-105.

Canonul 60 Laodiceea: Constantin Rus, *Canonul cărților Sfintei Scripturi după canoanele Bisericii Ortodoxe*, Ed. Mirador, Arad, 2001, pp. 85-100; Th. ZAHN, *Geschichte des neutestamentlichen Kanons*, vol. II.1, Erlangen, 1890, pp. 193-202; John MEYENDORFF, *Byzantine Theology: Historical Trends and Doctrinal Themes*, Fordham Univ Press, 1979, pp. 7-8; Arthur J. BELLINZONI, *The New Testament: An Introduction to Biblical Scholarship*, Wipf and Stock Publishers, 2016, p. 425; Jean-Claude Loba MKOLE, „Biblical Canons in Church Traditions and Translations“, în: *The Bible Translator*, XLVII (2016), 2, pp. 108-119; Lénart J. DE REGT, „Canon and Biblical Text in the Slavonic Tradition in Russia“, în: *The Bible Translator*, XLVII (2016), 2, pp. 223-239; William H.P. HATCH, „The Position of Hebrews in the Canon of the New Testament“, în: *Harvard Theological Review*, 29 (1936), 2, pp. 133-151; Maroula PERISANIDI, „Entertainment in the Twelfth-Century Canonical Commentaries: were Standards the Same for Byzantine Clerics and Laymen?“, în: *Byzantine & Modern Greek Studies*, XXXVIII (2014), 2, pp. 185-200.

CANOANELE SINODULUI DIN LAODICEEA

Canonul 1 Laodiceea

α'. Περί τοῦ δεῖν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, τοὺς ἐλευθέρως καὶ νομίμως συναφθέντας δευτέροις γάμοις, μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντας, ὀλίγου χρόνου παρελθόντος, καὶ σχολάσαντας, ταῖς προσευχαῖς καὶ νηστείαις, κατὰ συγγνώμην ἀποδίδοσθαι αὐτοῖς τὴν κοινωνίαν ὠρίσαμεν.

1. În ceea ce-i privește pe cei care au fost uniți în mod liber și legal prin a doua căsătorie și care nu au încheiat o căsătorie secretă, conform canonului bisericesc, am hotărât ca, după trecerea unei perioade scurte de timp și după ce au petrecut în rugăciuni și posturi, trebuie, prin îngăduință, să li se ofere din nou comuniunea.

Concordanță: Can. 12 I Ec.; 4 Vasile

Canonul 2 Laodiceea

β'. Περί τοῦ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἐν διαφόροις πταίσματι, καὶ προσκαρτεροῦντας τῇ προσευχῇ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὴν ἀποστροφὴν τῶν κακῶν τελείαν ποιούμενους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος, καιροῦ μετανοίας δοθέντος τοῖς τοιούτοις, διὰ τοὺς οἰκτιροὺς καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ προσάγεσθαι τῇ κοινωνίᾳ.

2. În ceea ce-i privește pe cei care păcătuiesc prin diferite greșeli și care stăruie în rugăciunea mărturisirii și a pocăinței și înfăptuiesc întoarcerea deplină de la cele rele, după ce le-a fost acordată acestora o perioadă de pocăință, în funcție de măsura greșelii, să fie aduși la comuniune datorită milostiviilor și bunătății lui Dumnezeu.

Concordanță: Can. 12 I Ec.;

Canonul 3 Laodiceea

γ'. Περί τοῦ μὴ δεῖν προσφάτως φωτισθέντα προσάγεσθαι ἐν τάγματι ἱερατικῷ.

3. În ceea ce-l privește pe cel care a fost de curând iluminat [prin Botez], nu se cuvine să fie adus în tagma preoțească.

Concordanță: Can. 80 Ap.; 2 I Ec.; 12 Neoc.; 10 Sard.; 4 Chiril

Canonul 4 Laodiceea

δ'. Περί τοῦ μὴ δεῖν ἱερατικούς δανείζειν, καὶ τόκους, καὶ τὰς λεγόμενος ἡμιολίας λαμβάνειν.

4. În ceea ce-i privește pe cei consacrați, nu se cuvine să împrumute bani și să ia dobânzi și așa-numita camătă de încă jumătate.

Concordanță: Can. 44 Ap.; 17 I Ec.; 10 Trulan; 5, 16 Cart.; 14 Vasile

Canonul 5 Laodiceea

ε'. Περί τοῦ μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσία ἀκρωμένων γίνεσθαι.

5. În ceea ce privește hirotoniile, nu se cuvine să fie făcute în prezența celor din treapta ascultătorilor.

Concordanță: Can. 30 Ap.; 4 I Ec.; 3 VII Ec.; 7 Teofil

Canonul 6 Laodiceea

ς'. Περί τοῦ μὴ συγχωρεῖν τοῖς αἰρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ἐπιμένοντας τῇ αἰρέσει.

6. În privința ereticilor, dacă stăruie în erezie, nu le este permis să intre în casa lui Dumnezeu.

Concordanță: Can. 10, 45, 65 Ap.; 9, 32, 33, 34 Laod.; 9 Tim.

Canonul 7 Laodiceea

ζ'. Περί τοῦ τοὺς ἐκ τῶν αἰρέσεων, τούτέστι Ναυατιανῶν, ἦτοι Φωτεινιανῶν, ἢ Τεσσαρεσκαίδεκατιτῶν, ἐπιστρεφόμενους, εἴτε κατηχουμένους, εἴτε πιστοὺς τοὺς παρ' ἐκείνοις, μὴ προσδέχεσθαι, πρὶν ἀναθεματίσωσι πᾶσαν αἴρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ἧ κατεῖχοντο καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς πιστοὺς, ἐκμαθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κοινωνεῖν τῶν μυστηρίων τῶν ἁγίων.

7. În ceea ce-i privește pe cei care se întorc dintreeretici, adică dintre novațieni sau dintre fotinieni, sau dintre quartodecimani, fie că sunt la aceia catehumeni, fie credincioși, să nu fie primiți înainte de a fi anatematizat toată erezia, dar în special pe cea în care erau ținuți cu tărie. Și după aceea, cei care sunt numiți credincioși de către aceia, după ce învață pe de rost simbolurile de credință și după ce sunt unși cu Sfânta Mirungere, să se împărtășească astfel de Sfintele Taine.

Concordanță: Can. 46, 47, 68 Ap.; 8, 19 I Ec.; 7 II Ec.; 95 Trulan, 8 Laod.

Canonul 8 Laodiceea

η'. Περὶ τοῦ τούσ ἀπό τῆς αἰρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ καὶ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ' αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο, τούσ τοιούτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαι τε καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων.

8. În ceea ce-i privește pe cei care se întorc de la erezia așa-numiților frigieni, chiar dacă ar fi în ceea ce este considerat de către ei drept cler și chiar dacă ar fi numiți drept „cei mai mari”, unii ca aceștia să fie și catehizați, și botezați de către episcopii și preoții Bisericii.

Concordanță: Can. 46, 47, 68 Ap.; 8, 19 I Ec.; 7 II Ec.; 95 Trulan, 7 Laod.

Canonul 9 Laodiceea

θ'. Περὶ τοῦ μὴ συγχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα μαρτύρια πάντων τῶν αἰρετικῶν ἀπιέναι τούσ τῆς ἐκκλησίας, εὐχῆς ἢ θεραπείας ἔνεκα· ἀλλὰ τούσ τοιούτους, ἐὰν ὡσι πιστοί, ἀκοινωνήτους γίνεσθαι μέχρι τινός. Μετανοοῦντας δέ, καὶ ἐξομολογούμενους, ἐσφάλθαι, παραδέχεσθαι.

9. În ceea ce-i privește pe cei ai Bisericii, nu li se permite să meargă pentru rugăciune sau vindecare la cimitirele sau la așa-zisele locașuri ale martirilor oricărora dintre eretici. Iar unii ca aceștia, dacă ar fi credincioși, să fie excomunicați până la un timp anume. Dar dacă se pocăiesc și mărturisesc că au căzut, să fie primiți.

Concordanță: Can. 45 Ap.

Canonul 10 Laodiceea

ι'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τούσ τῆς ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς γάμου κοινωνίαν συνάπτειν τὰ ἑαυτῶν παιδιά αἰρετικοῖς.

10. În ceea ce-i privește pe cei ai Bisericii, nu se cuvine să-și unească propriii copii în chip indiferent cu eretici spre comuniunea căsătoriei.

Concordanță: Can. 14 IV Ec.; 72 Trulan; 31 Laod.; 21 Cart.

Canonul 11 Laodiceea

ια'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι προκαθημένας, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι.

11. În ceea ce le privește pe așa-numitele presbitere, adică înainte-stătătoare, nu se cuvine să fie instituite în biserică.

Canonul 12 Laodiceea

ιβ'. Περὶ τοῦ τοὺς ἐπισκόπους κρίσει τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν πέριξ ἐπισκόπων καθίστασθαι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, ὄντας ἐκ πολλοῦ δεδοκιμασμένους ἔν τε τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, καὶ τῇ τοῦ εὐθέως βίου πολιτεία.

12. În ceea ce-i privește pe episcopi, să fie instituți în demnitatea bisericască prin judecata mitropoliților și a episcopilor din împrejurimi, după ce au fost examinați mult timp, atât în cuvântul credinței, cât și în conduita vieții celei drepte.

Concordanță: Can. 1 Ap.; 4 I Ec.

Canonul 13 Laodiceea

ιγ'. Περὶ τοῦ μὴ τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατεῖον.

13. În legătură cu mulțimile, să nu li se dea permisiunea să facă alegerile celor ce vor fi instituți în preoțime.

Concordanță: Can. 30, 51 Ap.; 5 Laod.; 50 Cart.

Canonul 14 Laodiceea

ιδ'. Περὶ τοῦ μὴ τὰ ἄγια, εἰς λόγον εὐλογιῶν, κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα, εἰς ἑτέρας παροικίας διαπέμπεσθαι.

14. În ceea ce privește cele sfinte, să nu fie trimise în alte parohii la sărbătoarea Paștilor în locul celor binecuvântate.

Canonul 15 Laodiceea

ιε'. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν πλὴν τῶν κανονικῶν ψαλτῶν, τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων, ἑτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν ἐκκλησίᾳ.

15. În legătură cu faptul că nu se cuvine ca alții să cânte în biserică în afară de cântăreții canonici⁸³ care se urcă pe amvon și cântă din carte.

Concordanță: Can. 33, 75 Trulan

⁸³ Canonul de față interzice altor persoane neconsacrate să exercite funcția cântăreților bisericești, instruiți pentru aceasta. În izvoarele literare bizantine, aceștia purtau denumirea de psalți sau ieropsalți (ψάλτης, ἱεροψάλτης, ψαλμωδός). Primele dovezi istorice și literare ale existenței psalților sau a cântăreților bisericești pot fi datate numai în a doua jumătate a secolului al IV-lea. La Sf. Grigorie de Nazianz, în *Constituțiile Apostolice* și, ulterior, în legislația bizantină cântăreții sunt plasați în clerul bisericesc hirotosit după citeți sau lectori și înaintea ușierilor.

Canonul 16 Laodiceea

ιζ'. Περί τοῦ ἐν σαββάτῳ εὐαγγέλια μετὰ ἐτέρων Γραφῶν ἀναγινώσκεισθαι.

16. În ceea ce privește Evangheliile, să fie citite sâmbăta, împreună cu celelalte Scripturi.

Canonul 17 Laodiceea

ιζ'. Περί τοῦ μὴ δεῖν ἐπισυνάπτειν ἐν ταῖς συνάξεσι τοὺς ψαλμούς, ἀλλὰ διὰ μέσου καθ' ἕκαστον ψαλμὸν γίνεσθαι ἀνάγνωσιν.

17. În legătură cu psalmii, nu se cuvine să se urmeze unul după altul în timpul adunărilor, ci între fiecare psalm să se facă o citire.

Concordanță: Can. 75 Trulan

Canonul 18 Laodiceea

ιη'. Περί τοῦ τὴν αὐτὴν λειτουργίαν τῶν εὐχῶν πάντοτε καὶ ἐν ταῖς ἐννάταις, καὶ ἐν ταῖς ἐσπέραις ὀφείλειν γίνεσθαι.

18. În legătură cu faptul că trebuie să fie făcută întotdeauna aceeași slujbă a rugăciunilor și la ceasul al nouălea, și la vecernii.

Concordanță: Can. 103 Cart.

Canonul 19 Laodiceea

ιθ'. Περί τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον, μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων, καὶ τῶν κατηχουμένων εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι· καὶ μετὰ τὸ ἐξελεῖν τοὺς κατηχουμένους, τῶν ἐν μετανοίᾳ τὴν εὐχὴν γίνεσθαι· καὶ τούτων προσελθόντων ὑπὸ χεῖρα καὶ ὑποχωρησάντων, οὕτω τῶν πιστῶν τὰς εὐχὰς γίνεσθαι τρεῖς, μίαν μὲν τὴν πρώτην διὰ σιωπῆς, τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην διὰ προσφωνήσεως πληροῦσθαι· εἴθ' οὕτω τὴν εἰρήνην δίδοσθαι· καὶ μετὰ τὸ τοὺς πρεσβυτέρους δοῦναι τῷ ἐπισκόπῳ τὴν εἰρήνην, τότε τοὺς λαϊκοὺς τὴν εἰρήνην δίδοι, καὶ οὕτω τὴν ἁγίαν προσφορὰν ἐπιτελεῖσθαι· καὶ μόνοις ἐξὸν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον, καὶ κοινωνεῖν.

19. În legătură cu faptul că se cuvine ca, după predicile episcopilor, să fie săvârșită mai întâi rugăciunea catehumenilor și, după ce au ieșit catehumenii, să se facă rugăciunea celor care sunt în penitență și, după ce aceștia au trecut pe sub mâna [episcopului] și s-au retras, să fie făcute astfel trei rugăciuni ale credincioșilor, prima în tăcere, iar a doua și

a treia să fie săvârșite cu glas puternic. Apoi să se dea astfel sărutarea păcii. Și după ce preoții au dat episcopului sărutarea păcii, să-și dea apoi și laicii sărutarea păcii și astfel să fie săvârșită Sfânta Aducere a Darurilor. Și este permis numai celor consacrați să intre în Altar și să se împărtășească.

Concordanță: Can. 16 I Ec.

Canonul 20 Laodiceea

κ'. Ὅτι οὐ δεῖ διάκονον ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κελεύσεως τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι. Ὁμοίως δὲ ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς διακόνους ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ πάντων τῶν κληρικῶν.

20. Nu se cuvine ca un diacon să se așeze în fața unui preot, ci să se așeze după porunca preotului. Dar, de asemenea, și diaconii să aibă cinste din partea slujitorilor și a tuturor clericilor.

Concordanță: Can. 18 I Ec.; 60 Trulan; 56 Laod.

Canonul 21 Laodiceea

κα'. Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἔχειν ἐν τῷ διακονικῷ, καὶ ἄπτεισθαι τῶν ἱερῶν σκευῶν.

21. Nu se cuvine ca slujitorii inferiori să aibă un loc în diaconicon și să atingă Vasele Sfinte.

Concordanță: Can. 43 Laod.

Canonul 22 Laodiceea

κβ'. Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην ὀράριον φορεῖν, οὐδὲ τὰς θύρας ἐγκαταλιμπάνειν.

22. Nu se cuvine ca un slujitor inferior să poarte orar și nici să părăsească ușile.

Concordanță: Can. 43 Laod.

Canonul 23 Laodiceea

κγ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἀναγνώστας, ἢ ψάλτας ὀράριον φορεῖν, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν, ἢ ψάλλειν.

23. Nu se cuvine ca citeții sau cântăreții să poarte orar și astfel să citească sau să cânte.

Concordanță: Can. 33, 75 Trulan; 14 VII Ec.

Canonul 24 Laodiceea

κδ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἀπὸ πρεσβυτέρων ἕως διακόνων, καὶ ἑξῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἕως ὑπηρετῶν, ἢ ἀναγνωστῶν, ἢ ψαλτῶν, ἢ ἐφορκιστῶν, ἢ θυρωρῶν, ἢ τοῦ τάγματος τῶν ἀσκητῶν, εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι.

24. Nu se cuvine ca cei consacrați, de la preoți până la diaconi, și în continuarea orânduirii bisericesti până la slujitorii inferiori, citeți, cântăreți, exorcști, ușieri sau cei din tagma asceților să intre într-o cârciumă.

Concordanță: Can. 42, 43, 54 Ap.; 9 Trulan; 22 VII Ec.; 40, 60 Cart.

Canonul 25 Laodiceea

κε'. Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην ἄρτον διδόναι, οὐδὲ ποτήριον εὐλογεῖν.

25. Nu se cuvine ca un slujitor inferior să ofere pâinea și nici să binecuvânteze potirul.

Canonul 26 Laodiceea

κς'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προαχθέντας ὑπὸ ἐπισκόπων, μήτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, μήτε ἐν ταῖς οἰκίαις.

26. Nu se cuvine ca cei care nu au fost înaintați de episcopi să săvârșească exorcismele, nici în biserici, nici în case.

Concordanță: Can. 10 Ant.

Canonul 27 Laodiceea

κζ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς, ἢ κληρικούς, ἢ λαϊκούς, καλουμένους εἰς ἀγάπην, μέρη αἰρεῖν, διὰ τὸ τὴν ὕβριν τῇ τάξει προστρίβεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ.

27. Nu se cuvine ca cei consacrați sau clericii sau laicii, când sunt chemați la agapă, să ia anumite porții, căci din cauza acestui lucru este atribuită ocară orânduirii bisericesti.

Concordanță: Can. 74, 76, 97 Trulan; 11 Gangra; 28 Laod.; 42 Cart.

Canonul 28 Laodiceea

κη'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς Κυριακοῖς, ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐσθίειν, καὶ ἀκούβιτα στρωννύειν.

28. Nu se cuvine să se săvârșească așa-zisele agape în locașurile Domnului sau în biserici, să se mănânce în casa lui Dumnezeu și să se așeze locuri de odihnă.

Concordanță: Can. 74, 76, 88, 97 Trulan; 11 Gangra; 27 Laod.; 42 Cart.

Canonul 29 Laodiceea

κθ'. Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανούς ἰουδαΐζειν καὶ ἐν τῷ σαββάτῳ σχολάζειν, ἀλλ' ἐργάζεσθαι αὐτούς καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὴν δὲ Κυριακὴν προτιμώντας, εἶγε δύναιντο, σχολάζειν ὡς Χριστιανοί. Εἰ δὲ εὐρεθεῖεν Ἰουδαῖοι, ἔστωσαν ἀνάθεμα παρὰ Χριστῶ.

29. Nu se cuvine creștinilor să-i imite pe evrei și să se odihnească în zi de sâmbătă, ci să lucreze și în această zi. Însă să cinstească mai mult duminica și, dacă ar putea, să se odihnească atunci ca niște creștini. Iar dacă ar fi descoperiți că sunt iudaizanți, să fie anatema de la Hristos.

Concordanță: Can. 65 Ap.

Canonul 30 Laodiceea

λ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς, ἢ κληρικούς, ἢ ἀσκητάς, ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μηδὲ πάντα Χριστιανόν, ἢ λαϊκόν· αὕτη γὰρ πρώτη κατάγνωσις παρὰ τοῖς ἔθνεσιν.

30. Nu se cuvine ca cei consacrați, clericii, sau asceții, să se spele într-o baie împreună cu femei, de asemenea niciunui creștin sau laic, căci aceasta este prima învinuire din partea păgânilor.

Concordanță: Can. 77 Trulan

Canonul 31 Laodiceea

λα'. Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς πάντας αἰρετικούς ἐπιγαμίας ποιεῖν, ἢ δίδοναι υἱούς, ἢ θυγατέρας, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἶγε ἐπαγγέλοιτο Χριστιανοὶ γίνεσθαι.

31. Nu se cuvine să se săvârșească vreo căsătorie cu niciun fel de eretici sau să-și dea fiii sau fiicele, ci să-i ia pe ei [în căsătorie] numai dacă ar făgădui că devin creștini.

Concordanță: Can. 14 IV Ec.; 72 Trulan; 10 Laod.; 21 Cart.

Canonul 32 Laodiceea

λβ'. Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικῶν εὐλογίας λαμβάνειν, αἵτινές εἰσιν ἀλογία μᾶλλον, ἢ εὐλογία.

32. Nu se cuvine să se primească binecuvântările ereticilor, care sunt mai degrabă absurdități, decât binecuvântări.

Concordanță: Can. 45, 65 Ap.

Canonul 33 Laodiceea

λγ'. Ὅτι οὐ δεῖ αἰρετικοῖς, ἢ σχισματικοῖς συνεύχεσθαι.

33. Nu se cuvine nimănui să se roage împreună cu ereticii sau schismaticii.

Concordanță: Can. 45 Ap.; 1 Vasile

Canonul 34 Laodiceea

λδ'. Ὅτι οὐ δεῖ πάντα Χριστιανὸν ἐγκαταλείπειν μάρτυρας Χριστοῦ, καὶ ἀπιέναι πρὸς τοὺς ψευδομάρτυρας, τουτέστιναἰρετικῶν, ἢ αὐτοὺς πρὸς τοὺς προειρημένους αἰρετικούς γενομένους· οὗτοι γὰρ ἀλλότριοι τοῦ Θεοῦ τυγχάνουσιν. Ἔστωσαν οὖν ἀνάθεμα οἱ ἀπερχόμενοι πρὸς αὐτούς.

34. Nu se cuvine niciunui creștin să părăsească martirii lui Hristos și să meargă la falșii martiri, adică la cei ai ereticilor sau la aceia care au fost menționați mai înainte ca fiind eretici, căci ei sunt străini de Dumnezeu. Astfel, cei care se duc la ei să fie anatema.

Concordanță: Can. 45 Ap.; 9 Laod.

Canonul 35 Laodiceea

λε'. Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανούς ἐγκαταλείπειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπιέναι, καὶ ἀγγέλους ὀνομάζειν, καὶ συνάξεις ποιεῖν, ἀπερ ἀπηγόρευται. Εἴ τις οὖν εὐρεθῇ ταύτη κεκρυμμένη εἰδωλολατρεία σχολάζων, ἔστω ἀνάθεμα, ὅτι ἐγκατέλιπε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰδωλολατρεία προσῆλθεν.

35. Nu se cuvine creștinilor să părăsească Biserica lui Dumnezeu și să meargă și să invoce îngeri și să facă adunări, lucruri care sunt interzise în mod precis. Astfel, dacă cineva va fi descoperit petrecându-și timpul cu această idolatrie ascunsă, să fie anatema, căci a părăsit pe Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și s-a apropiat de idolatrie.

Canonul 36 Laodiceea

λς'. Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἢ κληρικούς, μάγους ἢ ἐπαοιδούς εἶναι, ἢ μαθηματικούς, ἢ ἀστρολόγους, ἢ ποιεῖν τὰ λεγόμενα

φυλακτήρια, ἅτινά ἐστι δεσμωτήρια τῶν ψυχῶν αὐτῶν. Τοὺς δὲ φοροῦντας, ῥίπτεσθαι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκελεύσαμεν.

36. Nu se cuvine ca cei consacrați sau clericii să fie vrăjitori sau descântători, sau numerologi, sau astrologi, sau să confecționeze așa-numitele amulete care sunt închisori ale sufletelor lor. Am poruncit ca cei care le poartă să fie dați afară din Biserică.

Concordanță: Can. 61 Trulan; 24 Anc.; 7, 65, 72, 83 Vasile; 3 Grig. Nyssa

Canonul 37 Laodiceea

λζ'. Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἢ αἰρετικῶν, τὰ πεμπόμενα ἑορταστικὰ λαμβάνειν, μηδὲ συνορτάζειν αὐτοῖς.

37. Nu se cuvine să se primească cadouri festive de la iudei sau de la eretici și nici să se sărbătorească împreună cu ei.

Concordanță: Can. 70 Ap.

Canonul 38 Laodiceea

λη'. Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἄζυμα λαμβάνειν, ἢ κοινωνεῖν ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν.

38. Nu se cuvine să se primească azima iudeilor și să se împărtășească cineva de necucerniciile lor.

Concordanță: Can. 70 Ap.

Canonul 39 Laodiceea

λθ'. Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἔθνεσι συνορτάζειν, καὶ κοινωνεῖν τῇ ἀθεότητι αὐτῶν.

39. Nu se cuvine să se sărbătorească împreună cu păgânii și să se împărtășească cineva de ateismul lor.

Concordanță: Can. 71 Ap.

Canonul 40 Laodiceea

μ'. Ὅτι οὐδεὶς ἐπισκόπος καλουμένους εἰς σύνοδον καταφρονεῖν, ἀλλ' ἀπιέναι, καὶ διδάσκειν, ἢ διδάσκεσθαι, εἰς κατόρθωσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν. Εἰ δὲ καταφρονήσειεν ὁ τοιοῦτος, ἑαυτὸν αἰτιάσεται, παρεκτός εἰ μὴ δι' ἄνωμαλίαν ἀπολιμπάνοιτο.

40. Nu se cuvine ca episcopii, dacă sunt chemați la sinod, să se poarte cu dispreț, ci să meargă și să învețe sau să fie învățați spre îndreptarea Bisericii și a celorlalți. Iar dacă s-ar purta cu dispreț, unul ca acesta se

va condamna pe sine însuși, doar dacă nu cumva ar fi absent din cauza unei metehne.

Concordanță: Can. 37 Ap.; 5 I Ec.; 19 IV Ec.; 8 Trulan; 6 VII Ec.; 20 Ant.; 18, 73, 76, 77, 95 Cart.

Canonul 41 Laodiceea

μα'. Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν ἄνευ κελεύσεως ἐπισκόπου ὀδεύειν.

41. Nu se cuvine ca cel consacrat sau clericul să călătorească fără porunca episcopului.

Concordanță: Can. 12 Ap.

Canonul 42 Laodiceea

μβ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς, ἢ κληρικούς ἄνευ κανονικῶν γραμμάτων ὀδεύειν.

42. Nu se cuvine ca cei consacrați sau clericii să călătorească fără scrisori canonice.

Concordanță: Can. 12 Ap.; 13 IV Ec.; 7, 8, 11 Ant.

Canonul 43 Laodiceea

μγ'. Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας, κἂν βραχύ, τὰς θύρας ἐγκαταλείπειν, καὶ τῇ εὐχῇ σχολάζειν.

43. Nu se cuvine ca slujitorii inferiori să părăsească ușile și să petreacă la rugăciune, nici măcar pentru o scurtă perioadă.

Concordanță: Can. 21, 22 Laod.

Canonul 44 Laodiceea

μδ'. Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσερχεσθαι.

44. Nu se cuvine ca femeile să intre în altar.

Concordanță: Can. 69 Trulan

Canonul 45 Laodiceea

με'. Ὅτι οὐ δεῖ μετὰ δυὸ ἐβδομάδας τῆς Τεσσαρακοστῆς δέχεσθαι εἰς τὸ φώτισμα.

45. Nu se cuvine ca cei pentru iluminarea [Botezului] să fie primiți după a doua săptămână a postului Patruzecimii.

Concordanță: Can. 78 Trulan

Canonul 46 Laodiceea

μζ'. Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος ἀπαγγέλειν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις.

46. Se cuvine ca cei care sunt pentru iluminarea [Botezului] să învețe credința pe de rost și în a cincea zi din săptămână să o mărturisească episcopului sau preoților.

Concordanță: Can. 78 Trulan

Canonul 47 Laodiceea

μζ'. Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ παραλαμβάνοντας τὸ φῶτισμα, καὶ εἶτα ἀναστάντας, ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν, καὶ γινώσκειν, ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθησαν.

47. Se cuvine ca cei care primesc iluminarea în caz de boală și apoi s-au recuperat să învețe credința pe de rost și să știe că au fost învredniciți de un dar dumnezeiesc.

Canonul 48 Laodiceea

μη'. Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.

48. Se cuvine ca cei care sunt pentru iluminare să fie unși după botez cu mirungere cerească și să fie părtași Împărăției lui Hristos.

Canonul 49 Laodiceea

μθ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ ἄρτον προσφέρειν, εἰ μὴ ἐν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ μόνον.

49. Nu se cuvine să se aducă pâinea ca Jertfă în postul Patruzecimii, decât numai sâmbăta și duminica.

Concordanță: Can. 69 Ap.; 89 Trulan; 50, 51, 52 Laod.; 41, 47 Cart.; 1 Dionisie; 8, 10 Tim.

Canonul 50 Laodiceea

ν'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστέρᾳ ἑβδομάδι τὴν πέμπτην λύειν, καὶ ὅλην τὴν Τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν· ἀλλὰ δεῖ πᾶσαν τὴν Τεσσαρακοστὴν νηστεύειν ξηροφαγούντας.

50. Nu se cuvine să se dezlege joia⁸⁴ din ultima săptămână a Postului Patruzecimii și să se necinstească întreaga Patruzecime, ci se cuvine să se postească toată Patruzecimea, mâncându-se hrană uscată.

Concordanță: Can. 69 Ap.; 89 Trulan; 49 Laod.; 41, 47 Cart.; 1 Dionisie; 8, 10 Tim.

Canonul 51 Laodiceea

να'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ μαρτύρων γενέθλια ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων μνήμας ποιεῖν ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς Κυριακαῖς.

51. Nu se cuvine să se săvârșească zilele de naștere ale martirilor în postul Patruzecimii, ci să se facă pomenirile Sfinților Martiri în sâmbete și duminici.

Canonul 52 Laodiceea

νβ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ Τεσσαρακοστῇ γάμους ἢ γενέθλια ἐπιτελεῖν.

52. Nu se cuvine să se săvârșească nunți sau zile de naștere în postul Patruzecimii.

Canonul 53 Laodiceea

νγ'. Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανούς εἰς γάμους ἀπερχόμενους, βαλλίζειν, ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀλλὰ σεμνῶς δειπνεῖν ἢ ἀριστᾶν, ὡς πρέπει Χριστιανοῖς.

53. Nu se cuvine creștinilor, dacă merg la nunți, să joace sau să danseze, ci să cineze sau să dejuneze după cum este potrivit pentru creștini.

Concordanță: Can. 24 Trulan; 22 VII Ec.

Canonul 54 Laodiceea

νδ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἢ κληρικούς τινας θεωρίας θεωρεῖν ἐν γάμοις, ἢ δειπνοῖς, ἀλλὰ, πρὸ τοῦ εἰσερχεσθαι τοὺς θυμελικούς, ἐγείρεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀναχωρεῖν.

⁸⁴ Termenul πέμπτη („joi”) desemnează a cincea zi din săptămână, deoarece sistemul de numerotare a zilelor este preluat din tradiția iudaică în care prima zi a săptămânii era duminică. Există un obicei ca în Joia Mare din ultima săptămână a Postului Paștilor să se ofere dezlegare la produse de origine animală datorită sărbătoririi Cinei celei de Taină. Acest canon înlătură obiceiul respectiv.

54. Nu se cuvine ca cei consacrați, sau clericii, să privească anumite spectacole la nunți sau la ospete, ci, înainte ca actorii să își facă apariția, să se ridice și să se retragă.

Concordanță: Can. 24 Trulan

Canonul 55 Laodiceea

νε'. Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἢ κληρικούς ἐκ συμβολῆς συμπόσια ἐπιτελεῖν, ἀλλ' οὐδὲ λαϊκούς.

55. Nu se cuvine ca cei consacrați sau clericii să săvârșească banchete din contribuții de bani. De asemenea, nici laicii.

Concordanță: Can. 18 I Ec.

Canonul 56 Laodiceea

νζ'. Ὅτι οὐ δεῖ πρεσβυτέρους πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι καὶ καθέζεσθαι ἐν τῷ βημάτι, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι· πλὴν εἰ μὴ ἀνωμαλοῖη ἢ ἀποδημοῖ ὁ ἐπίσκοπος.

56. Nu se cuvine ca preoții să intre și să ia loc în Altar înainte de intrarea episcopului, ci să intre împreună cu episcopul, doar dacă nu cumva ar fi într-o neputință sau episcopul ar fi plecat în călătorie.

Canonul 57 Laodiceea

νζ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίστασθαι ἐπισκόπους, ἀλλὰ περιοδεύτας· τοὺς μὲν τοι ἤδη προκατασταθέντας, μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐν τῇ πόλει· ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

57. Nu se cuvine să fie instituți episcopi în sate sau regiuni rurale, ci supraveghetori⁸⁵. Iar cei care au fost deja mai înainte instituți să nu facă nimic fără voința episcopului din oraș. Dar, de asemenea, și preoții să nu facă nimic fără voința episcopului.

Concordanță: Can. 38 Ap.; 8 I Ec.; 6 Sard.

Canonul 58 Laodiceea

νη'. Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς οἴκοις προσφορὰν γίνεσθαι παρὰ ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων.

⁸⁵ Termenul περιοδεύτας desemna preoții cărora le era încredințată misiunea de a vizita și supraveghea zonele rurale – G. Lampe, *Patristic Greek Lexicon*, p. 1068.

58. Nu se cuvine să se săvârșească aducerea Sfințelor Daruri de către episcopi sau preoți în case particulare.

Canonul 59 Laodiceea

νθ'. Ὅτι οὐ δεῖ ἰδιωτικούς ψαλμούς λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδὲ ἀκανόνιστα βιβλία, ἀλλὰ μόνα τὰ κανονικὰ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης.

59. Nu se cuvine să fie citiți în biserică psalmi privați, nici cărți necanonice, ci numai cele canonice ale Vechiului și Noului Testament.

Concordanți: Can. 85 Ap.; 60 Laod.; 24 Cart.; 2 Atanasie; Grig. Nazianz; Amfilochie

Canonul 60 Laodiceea

ξ'. Ὅσα δεῖ βιβλία ἀναγινώσκεσθαι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης: α' Γένεσις κόσμου· β' Ἔξοδος ἐξ Αἰγύπτου· γ' Λευϊτικόν· δ' Ἀριθμοί· ε' Δευτερονόμιον· ζ' Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ· ζ' Κριταί, Ρούθ· η' Ἔσθήρ· θ' Βασιλειῶν πρώτη καὶ δευτέρα· ι' Βασιλειῶν τρίτη καὶ τετάρτη· ια' Παραλειπομένων πρῶτον καὶ δεύτερον· ιβ' Ἔσδρας πρῶτον καὶ δεύτερον· ιγ' Βίβλος Ψαλμῶν ρν'· ιδ' Παροιμίας Σολομῶντος· ιε' Ἐκκλησιαστής· ις' Ἄσμα ἁσμάτων· ιζ' Ἰώβ· ιη' Δωδεκαπρόφητον· ιθ' Ἡσαΐας· κ' Ἰερεμίας καὶ Βαρούχ, Θρηνοὶ καὶ ἐπιστολαί· κα' Ἰεζεκιήλ· κβ' Δανιήλ. Τὰ δὲ τῆς Καινῆς Διαθήκης ταῦτα· Εὐαγγέλια τέσσαρα, κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν, κατὰ Ἰωάννην· Πράξεις Ἀποστόλων· Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ ἑπτὰ, Ἰακώβου μία, Πέτρου δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰούδα μία· Ἐπιστολαὶ Παύλου δεκατέσσαρες· πρὸς Ῥωμαίους μία, πρὸς Κορινθίους δύο, πρὸς Γαλάτας μία, πρὸς Ἐφεσίους μία, πρὸς Φιλιπησίους μία, πρὸς Κολοσσαεῖς μία, πρὸς Θεσσαλονικεῖς δύο, πρὸς Ἑβραίους μία, πρὸς Τιμόθεον δύο, πρὸς Τίτον μία, καὶ πρὸς Φιλήμονα μία.

60. Cărțile Vechiului Testament care trebuie citite sunt: 1. *Facerea lumii*; 2. *Ieșirea din Egipt*; 3. *Leviticul*; 4. *Numerii*; 5. *Deuteronomul*; 6. *Iisus al lui Navi*; 7. *Judecătoria și Rut*; 8. *Estera*; 9. prima și a doua a *Regilor*; 10. a treia și a patra a *Regilor*; 11. prima și a doua *Paralipomena*; 12. prima și a doua a lui *Ezdra*, 13. *Cartea celor 150 de Psalmi*; 14. *Pildele lui Solomon*; 15. *Ecclesiastul*; 16. *Cântarea Cântărilor*; 17. *Iov*; 18. *Doisprezece proroci*; 19. *Isaia*; 20. *Ieremia și Baruh, Plângerile și*

epistolele; 21. *Iezechiel*; 22. *Daniel*. Cele ale Noului Testament sunt acestea: patru Evanghelii: după *Matei*, după *Marcu*, după *Luca*, după *Ioan*; *Faptele Apostolilor*; șapte Epistole sobornicești; una a lui *Iacob*; două ale lui *Petru*; trei ale lui *Ioan*; una a lui *Iuda*; paisprezece ale lui *Pavel*: una către *Romani*, două către *Corinteni*, una către *Galateni*, una către *Efeseni*, una către *Filipeni*, una către *Coloseni*, două către *Tesaloniceni*, una către *Evrei*, două către *Timotei*, una către *Tit* și una către *Filimon*.

Concordanță: *Can. 85 Ap.*; *59 Laod.*; *24 Cart.*; *2 Atanasie*; *Grig. Nazianz*; *Amfilohie*

CANOANELE SINODULUI DE LA SARDICA (343)

BIBLIOGRAFIE: Christopher STEPIENS, *Canon Law and Episcopal Authority: The Canons of Antioch and Sardica*, Oxford University Press, 2015; H. HESS, *The Canons of the Council of Sardica A.D. 343: A Landmark in the Early Development of Canon Law*, Clarendon Press, Oxford, 1958; H. HESS, *The Early Development of Canon Law and the Council of Sardica*, Oxford University Press, Oxford, 2002; I. RĂMUREANU, „Sinodul de la Sardica din anul 343. Importanța lui pentru istoria pătrunderii creștinismului geto-daco-roman”, în: *Studii Teologice*, 3-4/1962, pp. 146-182; Franz Xaver VON FUNK, „Die Echtheit der Kanones von Sardika (1905)”, în: *Historisches Jahrbuch*, 26/1905, pp. 1-18, 255-274; L.W. BARNARD, „Pope Julius, Marcellus of Ancyra, and the Council of Sardica – A Reconsideration”, în: *Recherches de théologie ancienne et médiévale*, 38/1971, pp. 69-79; H. LEGRAND, „Il Concilio di Sardica: Esempio di accettazione del primato di Roma da parte dell’Oriente e dell’Occidente”, în: *Nicolaus*, XXXIV (2007), 2, pp. 9-34; I. FLOCA, „Canoanele sinodului de la Sardica”, în: *Studii Teologice*, 9-10/1971, pp. 720-726; Fernández HERNÁNDEZ, „La autenticidad de los cánones del sínodo sardicense en los años 343-344: Una polémica historiográfica”, în: *Anuario de Historia de la Iglesia*, 6/1997, pp. 305-307; M. TETZ, „Ante omnia de sancta fide et de integritate veritatis: Glaubensfragen auf der Synode von Serdika (342)”, în: *Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft*, 76 (1985), 3-4, pp. 243-269; I. OPELT, „I dissidenti del concilio di Serdica”, în: *Augustinianum*, XXV (1985), 3, pp. 783-791; L.W. BARNARD, *The Council of Sardica, 343 A.D.*, Synodal Publ. House, Sofia, 1983; Ella HECKRODT, *Die Kanones von Sardika aus der Kirchengeschichte erläutert*, Marcus und Weber, 1917; L.W. BARNARD, „The council of Serdica: Some problems re-assesses”, în: *Annuaire Historiae Conciliorum*, XII (1980), 1-2, pp. 1-25; Heinz OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council (691/2) Councils and Church Fathers”, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, pp. 66-74; E. SCHWARTZ, „Der griechische Text der Kanones von Serdika”, în: *Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der Älteren Kirche*, 30/1931, pp. 265-334; Paul DE CHASTONAY, „Die Canones von Sardica”, în: *Archiv für Katholisches Kirchenrecht*, 85/1905, pp. 3-19; Franz DÜNZL, *A Brief History of the Doctrine of the Trinity in the Early Church*, Bloomsbury Publishing, 2007, pp. 79-86; J. ULRICH, *Die Anfänge der abendländischen Rezeption des Nizänums*, Walter

de Gruyter, Berlin, 1994, pp. 26-111; Henry CHADWICK, *The Church in Ancient Society: From Galilee to Gregory the Great*, OUP Oxford, 2001, pp. 240-253; W. SCHNEEMELCHER, „Serdika 342: Ein Beitrag zum Problem Ost und West in der Alten Kirche”, în: *Gesammelte Aufsätze zum Neuen Testament und zur Patristik*, vol. 22, Patriarchal Institute for Patristic Studies, Thessaloniki, 1974, pp. 338-364; P. MENEVISOGLU, „Η Σύνοδος τῆς Σαροδικῆ (343)”, în: *Επιστημονική Παρουσία Ἐστίας Θεολόγων Χάλκης*, τόμος 10ς, Atena, 1987, pp. 187-209.

Sinodul din Sardica (în prezent Sofia, Bulgaria) a avut loc în anul 343⁸⁶, într-un context istoric, politic și doctrinar foarte tulburat⁸⁷. Sinodul a fost convocat de către ambii împărați, Constantius II și Constans, la inițiativa papei Iulius I. A avut în vedere examinarea cazurilor lui Atanasie cel Mare, Marcel de Ancira⁸⁸ și Pavel de Constantinopol.

Sf. Atanasie al Alexandriei a fost caterisit și excomunicat de către arieni la un sinod din Tir din anul 335, condus de către Eusebiu de Nicomidia. În anul 337, după moartea lui Constantin cel Mare, fiul acestuia, Constantius II, hotărăște întoarcerea Sfântului Atanasie în Alexandria. Totuși, episcopii eusebieni resping această decizie a împăratului, de întoarcere a lui Atanasie, impunându-l pe Pistus, episcop arian, în locul Sfântului Atanasie, care, la rândul său, a avut parte de multe contestări. Episcopii eusebieni se adresează papei Iulius I pentru a convoca un sinod care să trateze problema ridicată de reîntoarcerea lui Atanasie, hirotonind concomitent un alt episcop în Alexandria, pe Grigorie din Capadocia, decizie susținută de puterea imperială. Fiind nevoit să părăsească cetatea Alexandriei în anul 339, Atanasie se refugiază în Roma, la Papa Iulius I, iar în anul 340 sau la începutul anului 341, papa a convocat un contra-sinod, la Roma, de revizuire a hotărârii de caterisire și excomunicare a lui Atanasie, recunoscându-l pe Atanasie ca episcopul canonic al cetății Alexandriei. Cu toate că Papa Iulius I dorea ca la sinodul convocat să participe episcopii din Apus și Răsărit, partida ariană a episcopilor s-a întrunit separat, cu ocazia sfințirii catedralei din Antiohia, la anul 341, și a respins revizuirea deciziei sinodului din Tir. Această întâlnire a dus la o

⁸⁶ Unii autori afirmă că sinodul a început în toamna anului 342, continuându-se în anul 343: H. OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council...”, p. 67.

⁸⁷ Pentru contextul istoric, a se vedea: H. Hess, *The Early Development of Canon Law...*, pp. 95-100.

⁸⁸ Leslie W. BARNARD, „Marcellus of Ancyra and the Eusebians”, în: *The Greek Orthodox Theological Review*, XXV (1980), 1, pp. 63-76.

ruptură între Apus și Răsărit⁸⁹. Sinodul din Sardica reprezintă reacția apuseană la sinodul din Antiohia, din anul 341, care, formulând un alt simbol de credință, dorea să conteste deciziile sinodului din Niceea, din anul 325⁹⁰. După cum vom vedea, importanța pe care sinodul din Sardica a avut-o pentru istoria bisericească și pentru dreptul canonic este capitală⁹¹.

La inițiativa lui Iulius I și prin colaborarea celor doi împărați, în cele din urmă sinodul a fost convocat pentru toamna anului 343, în Sardica sau Ulpia Serdica din Illiricum, provincie aflată sub conducerea împăratului Constans. Contextul și dezvoltarea sinodului au fost marcate de factori doctrinari, politici, personali și regionali⁹². Problemele doctrinare au fost legate de terminologia și de credința formulată de Sinodul I Ecumenic, pe care partida eusebiană nu a acceptat-o, ci, după cum s-a văzut la Sinodul din Antiohia, din 341⁹³, a înlocuit-o cu o altă formulare de credință. Motivele politice au fost date de intervențiile repetate ale puterii imperiale fie voit, fie la insistența unei partide, în rezolvarea chestiunilor doctrinare și canonice. Motivele personale au fost legate de campaniile duse de către episcopii eusebieni împotriva episcopilor niceeni: Atanasie, Eustatie și Marcel.

În ceea ce privește numărul participanților la Sinodul din Sardica, oraș plasat la interfeșența dintre Apus și Răsărit, mărturiile sunt diferite. După listele participanților, păstrate în unele traduceri, și după alte mărturii, au fost prezenți 76 de episcopi din Est, reprezentând partea eusebiană, și 94 de episcopi din vest, reprezentând episcopii niceeni⁹⁴. Socrate afirmă în *Istoria* sa că numărul episcopilor apuseni

⁸⁹ H. CHADWICK, *The Church in Ancient Society. From Galilee to Gregory the Great*, Oxford University Press, Oxford, 2001, pp. 240-250; H. CHADWICK, *East and West: the making of a rift in the Church: from apostolic times until the Council of Florence*, Oxford University Press, Oxford, 2003, pp. 15-17.

⁹⁰ Despre disputa doctrinară dintre aceste două sinoade, a se vedea: Martin TETZ, „Ante omnia de sancta fide et de integritate veritate: Glaubensfragen auf der Synode von Serdika (342)”, în: *Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der Älteren Kirche*, LXXVI (1985), 3-4, pp. 243-269.

⁹¹ V. PHIDAS, „The Importance of the Council of Serdica”, în: *Sourozh: A Journal of Orthodox Life and Thought*, 22/1985, pp. 49-52.

⁹² H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, p. 99; J. ULRICH, *Die Anfänge der abendländischen Rezeption des Nizäniums*, p. 27.

⁹³ Pentru relația dintre canoanele sinodului din Antiohia și canoanele de la Sardica, a se vedea: C. STEPHENS, *Canon Law and Episcopal Authority...*, pp. 131-171.

⁹⁴ H. OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council...”, p. 67; H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, p. 101.

a fost de 300⁹⁵. Această cifră reprezintă numărul episcopilor care au semnat probabil ulterior actele sinodului din Sardica, dar fără a fi participat la sinod⁹⁶. Sf. Atanasie cel Mare atestă că au fost prezenți la sinod un număr total de 170 de episcopi⁹⁷. Episcopii eusebieni au refuzat să participe la întrunirile propuse de către episcopii apuseni, din cauza nerespectării cerinței lor de a exclude din sinod persoanele incriminate. Aceștia s-au întrunit separat de părinții sinodali, într-un sinod propriu ținut în palatul imperial din Sardica, și i-au anatematizat pe episcopii niceeni care erau de partea lui Atanasie, după care au părăsit orașul. Sinodul a continuat, fiind prezidat de către Osiu de Cordoba, după cum se poate constata din listele semnatărilor, acesta fiind cel care a propus cele mai multe dintre canoanele de la Sinodul din Sardica. Papa Iulius I a fost reprezentat la sinod prin preoții Archidamus și Philoxenus.

Numărul canoanelor date de Sinodul din Sardica diferă în traducerile și edițiile latine și grecești, din cauza divizării lor, dar conținutul, cu câteva excepții, rămâne același. În majoritatea edițiilor latine, numărul canoanelor este de 21, iar în cele grecești numărul lor este de 20⁹⁸. Chiar și între manuscrisele latine există diferențe de numerotare și divizare a canoanelor. În edițiile grecești lipsesc două canoane regăsite în edițiile latine, iar în cele latine lipsesc două canoane regăsite în cele grecești⁹⁹. Aceste diferențe arată că inițial nu a existat o numerotare a canoanelor, ci, după cum se poate constata din structura lor, ele au reprezentat părți din dezbaterile realizate la sinod, fiind extrase ulterior din minutele desfășurării sinodului și numerotate. Cele mai răspândite sisteme de numerotare, deși arbitrare, sunt cele regăsite în traducerea latină *Prisca* și în cea a lui Dionisie Exiguul, unde se întâlnesc 21 de canoane. În tabelul următor vom pune în paralel canoanele regăsite în edițiile grecești cu cele regăsite în edițiile latine.

⁹⁵ Mai mulți autori preiau numărul de 300 de participanți din Apus, afirmând că a fost un sinod în preponderență apusean – N. MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, vol. II, part. I, p. 44; Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2: *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, p. 156.

⁹⁶ H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, p. 102.

⁹⁷ Pentru o analiză a numărului episcopilor prezenți, a se vedea: A.L. FEDER, *Studien zu Hilarius von Poitiers II*, *Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Viena*, 1910; L.W. BARNARD, *The Council of Sardica 343 A.D.*, Sofia, 1983, pp. 56-58.

⁹⁸ H. OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council...”, p. 69; H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, p. 116.

⁹⁹ H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, p. 116.

Greacă	Latină	Greacă	Latină	Greacă	Latină
Can. 1 =	1	Can. 8 =	9a	Can. 13 =	16
Can. 2 =	2	Can. 9a =	9b	Can. 14 =	17
Can. 3 =	3 a, b, c	Can. 9b =	10a	Can. 15 =	19
Can. 4 =	4	-	10b*	Can. 16 =	20
Can. 5 =	7	-	12*	-	18*
Can. 6a =	5	Can. 10 =	13	Can. 17 =	21
Can. 6b =	6	Can. 11 =	14	Can. 18, 19	-
Can. 7 =	8	Can. 12 =	15	Can. 20, 21 =	11

După cum se poate constata din tabelul alăturat, în edițiile grecești lipsesc Canoanele 10b, 12 și 18 din edițiile latine, iar în edițiile latine lipsesc Canoanele 18 și 19 grecești. În continuare, vom traduce canoanele care lipsesc din edițiile grecești, oferind și textul lor latin.

Canonul 10b*

Alipius episcopus dixit: si enim propter pupillos et viduas vel laborantes qui causas non iniquas habent susceperint peregrinationis incommoda, habeant quasi rationem. Nunc vero, cum ea postulant quae sine invidia omnium et sine reprehensione esse non possunt, non necesse est ire illos ad comitatum¹⁰⁰.

Episcopul Alipius a spus: „Într-adevăr, dacă au luat asupra lor neplăcerile călătoriei peste mare din pricina orfanilor și văduvelor sau a celor în nevoi, care nu au cauze ne semnificative, atunci au avut întocmai un motiv justificat. Dar acum, fiindcă pretind aceste lucruri care nu pot fi fără invidia și reproșul tuturor, nu este necesar ca ei să meargă la curtea imperială”.

Canonul 12*

Osius Episcopus dixit: Sed et moderatio necessaria est, dilectissimi fratres, ne subito adhuc quidam, non scientes quid decretum sit in synodo, venerint subito ad civitates eas quae in canali sunt: episcopus civitatis ipsius admonere et instruere illum debet, ut ex eo loco ille mittat diaconum suum, admonitus tamen ipse redeat ad parrociā suam.

Episcopul Osius a spus: „Preaiubiți frați, deoarece este necesară și cumpătarea, ca nu cumva cineva, neștiind ceea ce a fost decretat în

¹⁰⁰ H. Hess, *The Early Development of Canon Law...*, p. 218.

sinod, să vină pe neașteptate în cetățile care sunt pe canalul maritim, însuși episcopul acelei cetăți să-i atragă atenția și să îl instruiască că ar trebui să-și trimită diaconul din acel loc, apoi, după ce i-a atras atenția, să se reîntoarcă în parohia lui.

Canonul 18*

Ianuarius Episcopus dixit: Illud praeterea statuat sanctitas vestra, ut nulli episcopo liceat alterius civitatis ecclesiasticum sollicitare et in suis parocciis ordinare. Universi dixerunt: Quia ex his contentionibus solet discordia nasci, probibet omnium sententia ne quis hoc facere audeat.

Episcopul Ianuarie a spus: „Pe lângă aceasta, preasfinția voastră să decidă ca nimănui să nu i se permită să convingă un cleric al unei alte cetăți și să îl hirotonească în parohia sa”. Toți au spus: „Fiindcă din aceste dispute se naște numai dezbinare, să fie interzis prin hotărârea tuturor ca cineva să îndrăznească să săvârșească acest lucru”.

Autenticitatea canoanelor de la Sardica, în special a celor legate de dreptul de apel, a fost contestată de către J. Friedrich, începând cu 1901¹⁰¹, însă cercetarea ulterioară a arătat că tezele lui sunt nefondate, afirmându-se autenticitatea tuturor canoanelor de la Sinodul din Sardica¹⁰². Papa Inochentie I (401-417) contestă folosirea canoanelor Sinodului din Antiohia, afirmând că acestea au fost condamnate de către părinții din Sardica:

„Nu numai că nu trebuie să urmăim unora ca acestea, ci ele trebuie să fie condamnate împreună cu dogmele ereticilor și schismaticilor

¹⁰¹ J. FRIEDRICH, „Die Unächtheit der Canones von Sardica”, în: *Sitzungsberichten der philosophisch-philologischen und der historischen Klasse der kgl. bayer. Akademie der Wissenschaften zu München*, vol. 3, 1901, pp. 417-476; J. FRIEDRICH, „Zur Kritik meiner Abhandlung: Die Unechtheit der Canones von Sardica”, în: *Revue internationale de théologie*, 11/1903, pp. 427-454; J. FRIEDRICH, „Die sardicensischen Aktenstücke der Sammlung des Theodosius Diaconus”, în: *Sitzungsberichte der bayerischen Akademie der Wissenschaften, philos.philol.-hist. Klasse*, 1903, pp. 321-343; E.Ch. BABUT, „L'authenticité des canons de Sardique”, în *Transactions of the Third International Congress for the History of Religions*, vol. II, Oxford, 1908, pp. 345-352.

¹⁰² C.H. TURNER, „The Genuineness of the Sardican Canons”, în: *JTS*, 3/1902, pp. 370-397; F.X. FUNK, „Die Echtheit der Kanones von Sardika”, în: *Historisches Jahrbuch der Görres-Gesellschaft*, 23/1902, pp. 497-516; 26/1905, pp. 1-18, 255-274; L. DUCHESNE, „Les Canons de Sardique”, în: *Bessarione*, 68/1902, pp. 129-144; P. BATIFFOL, „M. Babut sur l'authenticité des canons de Sardique”, în: *Bulletin d'Ancienne Littérature et d'Archéologie Chrétienne*, 4/1914, pp. 202-208.

(μετὰ αἰρετικῶν καὶ σχισματικῶν δογμάτων), precum a fost făcut acest lucru mai înainte, de către episcopii dinaintea noastră, în sinodul din Sardica”¹⁰³.

Cu toate acestea, tradiția canonică a Bisericii a receptat ambele sinoade și canoanele lor prin Canonul 1 al Sinodului IV Ecumenic și Canonul 2 Trulan.

Autorii de la începutul secolului al XX-lea au considerat că textul latin este prioritar celui grecesc, fiind mai vechi, textul grecesc reprezentând o traducere a deciziilor redactate în limba latină¹⁰⁴. E. Schwartz consideră că traducerea greacă a canoanelor de la Sinodul din Sardica a fost realizată în Tesalonic, în jurul anului 360. Cu toate acestea, analiza realizată de către cercetătorii ulteriori¹⁰⁵ pune accentul pe concomitența canoanelor latine și grecești, cele din urmă fiind traduceri chiar de la sinodul din Sardica 343, accentuându-se faptul că la sinod au participat undeva la 38 de episcopi vorbitori de limbă greacă și 33 de episcopi vorbitori de limbă latină¹⁰⁶.

Structura canoanelor este în mare parte specifică influențelor apusene, canoanele fiind redactate sub formă de dialog, dezbateri, asemenea canoanelor sinoadelor africane, iar nu de hotărâri, după cum este specific sinoadelor răsăritene. Structura unui canon are în vedere: enunțarea persoanei care propune (ἐπίσκοπος εἶπεν, *episcopus dixit*), propunerea respectivă, însoțită sau nu de alte amendamente, iar la final formula de aprobare din partea părinților sinodali (*si omnibus placet, Ἀρᾷσκει πᾶσιν*)¹⁰⁷.

¹⁰³ Traducere după: SOZOMEN, *H.E. VIII.26.XVI*; J. BIDEZ, G.C. HANSEN, *Sozomenus. Kirchengeschichte, Die griechischen christlichen Schriftsteller* 50, Berlin, 1960, p. 386.

¹⁰⁴ C.H. TURNER, „The Genuineness of the Sardican Canons”, p. 376, n. 2; E. SCHWARTZ, „Der griechische Text der Kanones von Serdika”, în: *Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der Älteren Kirche*, 30/1931, pp. 7-35. Cu toate acestea unii autori afirmă prioritatea textului grecesc față de traducerea latină, fără a aduce însă dovezi suficiente: G.R. VON HANKIEWICZ, „Die Kanones von Sardika”, în: *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Kanonistische Abteilung*, 33 (1912), 2, pp. 63-76. Pentru o dezbateri mai largă, a se vedea: Angelika WINTJES, „Die ursprachliche Fassung der Dokumente von Serdica”, în Annette von STOCKHAUSEN, Hanns Christof BRENNECKE, *Von Arius zum Athanasianum: Studien zur Edition der „Athanasius Werke“*, De Gruyter, Berlin, 2010, pp. 105-129.

¹⁰⁵ H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, p. 47.

¹⁰⁶ Cel care oferă aceste cifre ale episcopilor este: L.W. BARNARD, *The Council of Serdica 343 A.D.*, pp. 58-59.

¹⁰⁷ Cu privire la structura canoanelor și diferența de abordare a lor față de deciziile canonice ale sinoadelor răsăritene, a se vedea: P. BATIFFOL, „Le règlement des premiers conciles africaines”, în: *Bulletin d'ancienne littérature et d'archéologie chrétiennes*, 3/1913,

În Biserica Apuseană, canoanele de la Sardica au fost indexate canoanelor de la Niceea (325) și transmise foarte mult timp sub numele Primului Sinod Ecumenic, ceea ce a dus la o dispută de jurisdicție între Biserica Romei și Bisericile Africii, în anul 418. Preotul Apiarius din Sicca – Numidia, fiind caterisit de către propriul episcop, a făcut apel la Papa Zosim¹⁰⁸, care l-a repus în treaptă pe baza unor canoane pe care acesta le considera ca fiind ale Sinodului de la Niceea¹⁰⁹. Sinodul african din 419 respinge această decizie a papei, pe motiv că în copiile actelor Sinodului de la Niceea, pe care Bisericile africane le dețineau, nu existau asemenea canoane care să reglementeze dreptul de apel către papă și intervenția acestuia în alte teritorii. Acest fapt arată că la începutul secolului al V-lea canoanele de la Sinodul din Sardica încă nu erau cunoscute în Bisericile din Africa¹¹⁰. Acestea au fost receptate în Răsărit, pentru prima dată, în *Synagoga în 50 de Titluri* a lui Ioan Scolasticul și ulterior în *Syntagma în XIV Titluri*, canoanele Sinodului din Sardica fiind receptate ca normative de către Canonul 2 al Sinodului Trulan.

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.), 1.2: Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.), Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 159-189; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Oi iepoi kavónes kai oi êkklh̄sias̄stikoi νόμοι*, Atena, ²1949, pp. 184-195; V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 280-298 [retipărire: Leipzig, 1974]; Friedrich LAUCHERT, *Die Kanones der wichtigsten altkirchlichen Concilien: Nebst den apostolischen Kanones*, în coll. *Sammlung ausgewählter Kirchen-und dogmengeschichtlicher**

pp. 3-19; A. STEINWENTER, „Der antike kirchliche Rechtsgang und seine Quellen“, în: *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Kanonistische Abteilung*, 23/1934, pp. 1-116, 48-49; H. GELZER, „Die Konzilien als Reichsparlamente“, în: *Ausgewählte kleine Schriften*, Leipzig, 1907, pp. 142-155; H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, pp. 31-35.

¹⁰⁸ Despre acest caz, a se vedea: F.L. CROSS, „History and Fiction in the African Canons“, în: *Journal of Theological Studies*, XII (1961), 2, pp. 227-247; J.E. MERDINGER, *Rome and the African Church in the Time of Augustine*, Yale University Press, New Haven and London, 1997, pp. 111-135.

¹⁰⁹ H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, p. 124.

¹¹⁰ H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, pp. 124-127.

Quellenschriften, vol. 12, Freiburg im Breisgau, 1896, pp. 51-72; H.T. BRUNS, *Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV, V, VI, VII, pars prior*, în coll. *Bibliotheca ecclesiastica*, vol. 1, Berlin, 1839, pp. 88-106 [retipărire: Torino, 1959]; Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής των ορθοδόξων Εκκλησίας: ήτοι άπαντες οι ιεροί και θείοι κανόνες, Έκ του Τυπογραφείου ό Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 443-461; Jean Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 468-483; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τών θείων και Ιερών κανόνων*, vol. 3, Atena, 1853, pp. 227-285.

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Armeană: Manca-Erna SHIRINIAN, Gohar MURADYAN, Aram TOPCHYAN, *The Armenian Version of the Greek Ecclesiastical Canons*, Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte, Löwenklau-Ges., Frankfurt am Main, 2010, pp. 142-150; V. HAKOBYAN, *Kanonagirk' Hayoc'*, vol. 1, Erevan, 1964, pp. 250-272.

Georgiană: E. GABIDZASVILI, *Didi Sdzuliskanoni*, Tbilissi, 1975, pp. 278-286.

Latină: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 159-189; H.T. BRUNS, *Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV, V, VI, VII, pars prior*, în coll. *Bibliotheca Ecclesiastica*, vol. 1, Berlin, 1839, pp. 88-106 [retipărire: Torino, 1959]; C.H. TURNER, *Ecclesiae Occidentalis monumenta iuris antiquissima canonum et conciliorum graecorum interpretationes latinae*, vol. II, Clarendoniano, Oxonii, 1907, pp. 452-544; Jean Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 1, Roma, 1864, pp. 468-483; Adolf STREWE, *Die Canonensammlung des Dionysius Exiguus in der ersten Redaktion*, Walter de Gruyter, Berlin, 1931, pp. 60-70.

Siriacă: F. SCHULTHESS, *Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalkedon neubsteinigen zugehörigen Dokumenten*, Abh. Göttingen, Berlin, 1908, pp. 168-174.

Slavă veche: V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 280-298 [retipărire: Leipzig, 1974]; *Правила святых Поместных Соборов*, vol. 3, московского общества любителей духовного просвещения, Moscovia, 1880, pp. 282-358 [retipărire: Moscovia, 2000].

TRADUCERI ÎN LIMBI MODERNE:

Engleză: Hamilton HESS, *The Early Development of Canon Law and the Council of Serdica*, Oxford Early Christian Studies, Oxford, 2002, pp. 211-255; Henry R. PERCIVAL, *The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church: Their Canons and Dogmatic Decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have Received Ecumenical Acceptance*, în coll. *Nicene and Post-Nicene Fathers*, vol. 14, Oxford/New York, 1900, pp. 415-433; *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 583-599.

Franceză: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 159-189; Archim. Grigorios D. PΑΡΑΘΟΜΑS, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle). Le texte des Saints Canons ecclésiastiques*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 356-383.

Germană: K.J. HEFELE, *Conciliengeschichte*, vol. 1, Freiburg im Breisgau, 1873, pp. 556-607.

Italiană: Angelo DI BERARDINO, *I canoni dei concili della Chiesa antica*, vol. I, Roma, 2006, pp. 315-334; Angelo DI BERARDINO, *I canoni dei concili della chiesa antica*, vol. 2, Roma, 2008, pp. 315-338.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ιερών κανόνων και εκκλησιαστικής νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Κείμενο – Ερμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Baniass, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 231-242 [preia traducerea lui N. Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 120-146; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 3, Tipografia „Voința Națională”, București, 1907, pp. 2-25; † ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canoane ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidiecezană, Sibiu, 1871, pp. 268-282; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfințelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatych Apostol, Svjatych Soborov Vseleenskich i Pomestnych i Svjatych Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, ²1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAȘ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 104-128 [retipărire: Sibenik/Belgrad, 2004].

3. Bibliografie pentru interpretarea particulară a canoanelor Sinodului de la Sardica

Canonul 1 Sardica: Irimie MARGA, „The Jurisdictional Principle in the Orthodox Church”, în: *Anuarul Facultății de Teologie Sibiu*, 2011-2012, pp. 229-255 (239); Gabriel Pan. PAPANICOLAOU, *La translation des Evêques dans la tradition canonique de l'Eglise*, Ed. Epektasi, Katérini, 2003, pp. 69-70.

Canoanele 3 și 5 Sardica: Hanns Christof BRENNECKE, „II. Rom und der dritte Kanon von Serdika (342)”, în: *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Kanonistische Abteilung*, 69 (1983), 1, pp. 15-45; C.H. TURNER, „The Genuineness of the Sardican Canons”, în: *The Journal of Theological Studies*, 3/1902, pp. 370-397; Peter L'HUILLER, „La législation du concile de Sardique sur le droit d'appel dans la tradition canonique byzantine”, în: *Messenger de l'Exarchat du Patriarche russe en Europe occidentale*, 20/1972, pp. 201-230; Jean-Claude LARCHET, *Biserica Trupul lui Hristos. Relațiile dintre Biserică*, Ed. Sophia, București, 2013, pp. 22-25; C. HOVORUN, „Apostolicity and Right to Appeal,” în T. HAINTHALER, F. MALI, G. EMMENEGGER (eds), *Heiligkeit und Apostolizität der Kirche*, Tyrolia-Verlag, Innsbruck/Wien, 2010, pp. 214-245; Laurent CLEENEWERCK, *His Broken Body: Understanding and Healing the Schism Between the Roman Catholic and Eastern Orthodox Churches: an Orthodox Perspective*, Euclid University Press, 2007, p. 171; Susan WESSEL, *Leo the Great and the Spiritual Rebuilding of a Universal Rome*, Brill, 2008, p. 294; I.N. FLOCA, „Canoanele sinodului de la Sardica”, în: *Studii Teologice*, 9-10/1971, p. 721; J.J. TAYLOR, „Eastern appeals to Rome in the early church: a little-known witness”, în: *The Downside Review*, LXXXIX (1971), 295, pp. 142-146; Geoffrey D. DUNN, „The Church of Rome as a Court of Appeal in the Early Fifth Century: The Evidence of Innocent I and the Illyrian Churches”, în: *The Journal of Ecclesiastical History*, 64/2013, pp 679-699; E. CASPAR, „Kleine Beiträge zur älteren Papstgeschichte. IV. Zur Interpretation der Kanones III-V von Sardika”, în: *Zeitschrift für Kirchengeschichte*, 47/1928, pp. 162-177; I. GELZER, „Das Rundschreiben der Synode von Serdika”, în: *Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft*, 40/1941, pp. 1-24; Siméon VAILHÉ, „Le droit d'appel en Orient et le synode permanent de Constantinople”, în: *Echos d'Orient*, 20 (1921), 122, pp. 129-146; S. TROIANOS, „Der Apostolische Stuhl im früh- und mittelbyzantinischen kanonischen Recht”, în *Il primato del vescovo di Roma nel primo millennio*, Vatican, 1991, pp. 245-259; H.J. SIEBEN, „Die sardicensischen Appellationskanones im Wandel der Geschichte”, în H.J. SIEBEN, *Die Partikularsynode*, Frankfurt, 1990, pp. 193-228; K.M. GIRARDET, „Appellatio. Ein Kapitel kirchlicher Rechtsgeschichte in den Kanones des 4. Jahrhunderts”, în:

Historia, 23/1974, pp. 98-127; H. LEGRAND, „Il Concilio di Sardica: Esempio di accettazione del primato di Roma da parte dell'Oriente e dell'Occidente”, în: *Nicolaus*, XXXIV (2007), 2, pp. 9-34; Aidan NICHOLS, *Rome and the Eastern Churches: A Study in Schism*, Ignatius Press, 2010, pp. 199-201; K. SCHATZ, *Papal Primacy. From its Origins to the present*, Collegeville, 1996, pp. 24-26; Laurent CLEENEWERCK, *His Broken Body: Understanding and Healing the Schism Between the Roman Catholic and Eastern Orthodox Churches*, Euclid University Press, 2007, pp. 169-172; Andrew LOUTH, *Greek East and Latin West: The Church, AD 681-1071*, St Vladimir's Seminary Press, 2007, pp. 75-77.

Canonul 13 Sardica: J.St.H. GIBAUT, „The Peregrinations of Canon 13 of the Council of Sardica”, în Kathleen G. CUSHING, Richard F. GYUG, *Ritual, Text and Law Studies in Medieval Canon Law and Liturgy Presented to Roger E Reynolds*, Aldershot, 2004, pp. 141-160.

CANOANELE SINODULUI DIN SARDICA

Canonul 1 Sardica

α'. Ὅσιος Ἐπίσκοπος πόλεως Κορδοῦης εἶπεν· Οὐ τοσοῦτον ἡ φαύλη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγμάτων διαφθορά, ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἐστὶν ἐκριζωτέα, ἵνα μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξῆ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι. Ἡ γὰρ τῆς αἰτίας ταύτης πρόφασις φανερά, δι' ἣν τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρεῖται. Οὐδεὶς γὰρ πώποτε εὐρεθῆναι ἐπισκόπων δεδύνηται, ὅς ἀπὸ μείζονος πόλεως εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν ἐσπούδασε μεταστῆναι· ὅθεν συνέστηκε διαπύρῳ πλεονεξίας τρόπῳ ὑπεκκαίεσθαι τοὺς τοιούτους, καὶ μᾶλλον τῇ ἀλαζονείᾳ δουλεύειν, ὅπως ἐξουσίαν δοκοῖεν μείζονα κεκτηῆσθαι. Εἰ πᾶσι τοίνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε τὴν τοιαύτην σκαιότητα αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι, ἡγοῦμαι γὰρ μηδὲ λαϊκῶν ἔχειν τοὺς τοιούτους χρῆναι κοινωνίαν. Ἀπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἀρέσκει πᾶσιν.

1. Osius, episcop al cetății Cordoba, a spus: „Nu atât obiceiuul dăunător, cât distrugerea foarte vătămătoare a chestiunilor [bisericești] este cea care trebuie dezrădăcinată chiar din temelii, astfel încât niciunua dintre episcopi să nu-i fie permis să se mute dintr-un oraș mic într-altul. Căci pretextul acestei cauze, datorită căreia sunt săvârșite asemenea lucruri, este evident. Fiindcă nu a fost niciodată cu putință să fie descoperit vreunul dintre episcopi care să se fi străduit să se mute dintr-un oraș mai mare într-un oraș mai mic. Prin aceasta s-a adevărit că unii ca aceștia s-au aprins de firea arzătoare a lăcomiei și că slujesc mai mult trufiei, ca să se creadă că au dobândit o putere mai mare. De aceea, dacă acest lucru este acceptat de către toți, atunci o asemenea stângăcie să fie mai aspru pedepsită, căci consider că unii ca aceștia nu ar trebui să aibă nici măcar comuniunea laicilor”. Toți episcopii au spus: „Acest lucru este plăcut tuturor”.

Concordanță: Can. 14 Ap.; 15 I Ec.; 5 IV Ec.; 16, 21 Ant.; 2 Sard.

Canonul 2 Sardica

β'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Εἰ δέ τις τοιοῦτος εὐρίσκοιτο μανιώδης ἢ τολμηρός, ὡς περὶ τῶν τοιούτων δόξαι τινὰ φέρειν παραίτησιν, διαβεβαιούμενον ἀπὸ τοῦ πλήθους ἑαυτὸν κεκομίσθαι

γράμματα, δῆλόν ἐστιν, ὀλίγους τινὰς δεδυνῆσθαι, μισθῶ καὶ τιμῆματι διαφθαρέντας, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ στασιάζειν, ὡς δῆθεν τὸν αὐτὸν ἔχειν ἐπίσκοπον ἀξιούντας. Καθάπαξ οὖν τὰς τοιαύτας ῥαδιουργίας καὶ τέχνας οὐ δεκτέας, ἀλλὰ μᾶλλον κολαστέας εἶναι νομίζω, ὥστε μηδένα τοιοῦτον μηδὲ ἐν τῷ τέλει λαϊκῆς γοῦν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας. Εἰ τοίνυν ἀρέσκει ἡ γνώμη αὕτη, ἀποκρίνασθε. Ἀπεκρίναντο· Τὰ λεχθέντα ἤρρεσεν.

2. Episcopul Osius a spus: „Dar dacă s-ar găsi cineva atât de nesăbuit sau îndrăzneț încât să aibă de gând să aducă vreo justificare în privința unora ca acestea, susținând că el însuși a primit scrisori de la o mulțime de oameni, este evident că un număr mic de persoane, fiind corupte prin plată și recompensă, ar fi putut să producă răzvrătire în Biserică, ca unii care ar pretinde, într-adevăr, să-l aibă pe el ca episcop. De aceea, consider că asemenea viclenii și meșteșugiri nu numai că nu trebuie absolut deloc acceptate, ci trebuie pedepsite, încât unul ca acesta să nu fie învrednicit nici măcar la sfârșitul vieții de comuniunea laicilor. De aceea, să răspundeți dacă această opinie este acceptată”. Ei au răspuns: „Cele spuse au fost acceptate”.

Concordanță: Can. 14 Ap.; 15 I Ec.; 5 IV Ec.; 16, 21 Ant.; 1 Sard.; 48 Cart.

Canonul 3 Sardica

γ'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Καὶ τοῦτο προστεθῆναι ἀναγκαῖον, ἵνα μηδεὶς ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ἣ τυγχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι, διαβαίνοι, εἰ μὴ τοὶ παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἑαυτοῦ κληθεῖη διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τῆς ἀγάπης ἀποκλείειν πύλας. Καὶ τοῦτο δὲ ὡσαύτως προνοητέον, ὥστε, ἐὰν ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων τις ἄντικρυς ἀδελφοῦ ἑαυτοῦ καὶ συνεπισκόπου πρᾶγμα σχοίη, μηδένα ἕτερον ἐκ τούτων ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας ἐπισκόπους ἐπιγνώμονας ἐπικαλεῖσθαι. Εἰ δὲ ἄρᾳ τις ἐπισκόπων ἐν τινὶ πράγματι δόξη κατακρίνεσθαι, καὶ ὑπολαμβάνει ἑαυτὸν μὴ σαθρὸν ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρᾶγμα, ἵνα καὶ αὐθις ἢ κρίσις ἀνανεωθῆ, εἰ δοκεῖ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ, Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμῆσωμεν, καὶ γραφῆναι παρὰ τούτων τῶν κρινάντων Ἰουλίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ὥστε διὰ τῶν γειννιώντων τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, εἰ δέοι, ἀνανεωθῆναι τὸ δικαστήριον, καὶ ἐπιγνώμονας αὐτὸς παράσχοι. Εἰ δὲ μὴ συστήναι δύναται τοιοῦτον αὐτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὡς παλινδικίας χρῆζειν, τὰ ἅπαξ κεκριμένα μὴ ἀναλύεσθαι, τὰ δὲ ὄντα, βέβαια τυγχάνειν.

3. Episcopul Osius a spus: „Este necesar să fie adăugat și acest lucru, ca niciunul dintre episcopi să nu treacă din propria eparhie într-altă eparhie în care se întâmplă să fie episcopi, ci doar dacă ar fi chemat de către frații lui, pentru a nu se considera că noi închidem porțile dragosteii. De asemenea, trebuie să prevedem și acest lucru, încât, dacă într-o eparhie unul dintre episcopi ar fi într-un conflict deschis cu un frate al său și împreună-episcop, niciunul dintre aceștia să nu convoace ca judecători episcopi dintr-o altă eparhie. Iar dacă cumva vreunul dintre episcopi ar considera că este condamnat într-un anumit caz și el însuși pretinde că nu are o cauză nejustificată, ci una bună, încât judecarea să fie mai apoi reînnoită, atunci, dacă se pare de cuviință iubirii voastre, să cinstim memoria Apostolului Petru și să-i fie scris de către cei care au judecat episcopului Romei, Iulius, încât, dacă ar trebui, atunci să fie reînnoită curtea de judecată prin episcopii învecinați eparhiei și el să confere judecători. Dar dacă nu poate fi stabilit că această cauză a lui nu este de felul acesta, încât să fie nevoie de un al doilea proces, atunci cele ce au fost judecate anterior să nu fie anulate, ci cele ce sunt să rămână neclintite”.

Concordanță: Can. 35 Ap.; 2 II Ec.; 8 III Ec.; 13, 22 Ant.; 11, 12 Sard.

Canonul 4 Sardica

δ'. Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐάν τις ἐπίσκοπος καθαιρεθῆ τῇ κρίσει τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν γεινία τυγχανόντων, καὶ φάσκη πάλιν ἑαυτῶ ἀπολογία πρᾶγμα ἐπιβάλλειν, μὴ πρότερον εἰς τὴν καθέδραν αὐτοῦ ἕτερον ὑποκαταστήναι, ἐὰν μὴ ὁ τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος ἐπιγνούς, περὶ τούτου ὄρον ἐξενέγκη.

4. Episcopul Gaudentius a spus: „Dacă un episcop a fost caterisit prin judecata episcopilor care sunt în vecinătate și el ar pretinde că i se cuvine din nou un proces de apărare, să nu fie mai întâi așezat altul în tronul său dacă episcopul Romei nu a luat la cunoștință și nu a dat vreo hotărâre în privința acestuia”.

Concordanță: Can. 87 Cart.; 16 I-II

Canonul 5 Sardica

ε'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἦρεσεν, ἰν' εἴ τις ἐπίσκοπος καταγγεληθείη, καὶ συναθροισθέντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας τῆς αὐτῆς, τοῦ βαθμοῦ αὐτὸν ἀποκινήσωσι, καὶ ὅς περ ἐκκαλεσάμενος καταφύγη ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας

ἐπίσκοπον, καὶ βουλευθεὶς αὐτοῦ διακοῦσαι, δίκαιόν τε εἶναι νομίση ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, γράφειν τούτοις τοῖς ἐπισκόποις καταξιώση τοῖς ἀγχιστεύουσι τῇ ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ ἀκριβείας ἕκαστα διερευνήσωσι, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πίστιν, ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξενέγκωσιν. Εἰ δέ τις ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, καὶ τῇ δεήσει τῇ ἑαυτοῦ τὸν Ῥωμαίων ἐπίσκοπον κρίνειν δόξη, ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ προεσβυτέρους ἀποστεῖλοι, ἵνα ἢ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, ὅπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάση καὶ ὀρίση δεῖν, ἀποσταλῆναι τοὺς μετὰ τῶν ἐπισκόπων κρινούντας, ἔχοντάς τε τὴν ἀύθεντιαν τούτου, παρ' οὗ ἀπεστάλησαν· καὶ τοῦτο θετέον. Εἰ δὲ ἐξαρκεῖν νομίζοι πρὸς τὴν τοῦ πράγματος ἐπίγνωσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ ἐπισκόπου, ποιήσει ὅπερ ἂν τῇ ἐμφρονεστάτῃ αὐτοῦ βουλῇ καλῶς ἔχειν δόξη. Ἀπεκρίναντο οἱ ἐπίσκοποι τὰ λεχθέντα ἤρρεσεν.

5. Episcopul Osius a spus: „S-a acceptat ca, în cazul în care un episcop ar fi denunțat și episcopii regiunii aceleia, după ce au fost adunați, l-ar îndepărta din treaptă și acela, făcând apel, s-ar refugia la preafericitul episcop al Bisericii Romei și el ar dori să-l asculte și ar socoti că este drept să fie reînnoită cercetarea cazului său, atunci să creadă de cuvîntă să le scrie acelor episcopi care sunt în vecinătatea eparhiei, ca ei să cerceteze cu atenție și cu acrivie fiecare chestiune și, conform credinței adevărului, să ofere o sentință în privința cazului. Iar dacă cineva, învrednicindu-se să-i fie reascultat cazul și pentru rugămintea lui, ar socoti ca episcopul Romei să judece și ar trimite din partea lui preoți, atunci să fie în puterea acestui episcop să aprecieze ceea ce ar fi bine și să hotărască dacă se cuvine să fie trimise persoane care dețin autoritatea celui de către care au fost trimise care să judece împreună cu ceilalți episcopi. Și acest lucru trebuie stabilit. Dar dacă el ar socoti că este mulțumit de decizia cazului și de sentința asupra episcopului, atunci să facă ceea ce i s-ar părea preaînțeleptei lui voințe că este bine”. Episcopii au răspuns: „Cele spuse au fost acceptate”.

Canonul 6 Sardica

ς'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐὰν συμβῆ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ἣ πλείστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν, ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομεῖναι, κάκεῖνος κατὰ τινα ἀμέλειαν μὴ βουλευθῆ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ

παρ' αὐτῶν ἐπιζητούμενου ἐπισκόπου, χρη πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἐναπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας, (λέγω δὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως), ὅτι ἀξιοῖ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς δοθῆναι ἡγοῦμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι, ἵνα παραγένηται. Εἰ δὲ μὴ διὰ γραμμάτων ἀξιοθῆις παραγένηται, μήτε μὴν ἀντιγράφοι, τὸ ἱκανὸν τῇ βουλήσει τοῦ πλήθους χρη γενέσθαι. Χρη δὲ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους, πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου. Μὴ ἐξεῖναι δὲ ἀπλῶς καθιστᾶν ἐπίσκοπον ἐν κώμη τινὶ ἢ βραχεῖα πόλει, ἢ τινι καὶ εἰς μόνος πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ οὐκ ἀναγκαῖον γὰρ ἐπισκόπους ἐκεῖσε καθίστασθαι, ἵνα μὴ κατευτελίξηται τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία. Ἄλλ' οἱ τῆς ἐπαρχίας, ὡς προεῖπον, ἐπίσκοποι ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι καθιστᾶν ἐπισκόπους ὀφείλουσιν, ἔνθα καὶ πρότερον ἐτύγχανον γεγονότες ἐπίσκοποι. Εἰ δὲ εὐρίσκοιτο οὕτω πληθύνουσα τις ἐν πολλῶ ἀριθμῶ λαοῦ πόλις, ὡς ἀξίαν αὐτὴν καὶ ἐπισκοπῆς νομίζεσθαι, λαμβανέτω. Εἰ πᾶσιν ἀρέσκει τοῦτο; Ἀπεκρίναντο πάντες· Ἀρέσκει.

6. Episcopul Osius a spus: „Dacă într-o eparhie în care se află foarte mulți episcopi s-ar întâmpla ca un episcop să fi fost absent și acela, din cauza unei nepăsări, nu ar fi dorit să se întrunească și să consimtă instituirii episcopilor, iar mulțimile adunate ar cere cu insistență să fie făcută instituirea episcopului dorit de către ei, trebuie mai întâi ca aceluși episcop, care a absentat, să-i fie reamintit prin scrisorile exarhului eparhiei, adică ale episcopului mitropoliei, că mulțimile pretind să le fie dat un păstor. Consider că este bine ca și acela să fie așteptat pentru a fi și el prezent. Dar dacă nu este prezent, deși a fost rugat prin scrisori, și nici nu ar răspunde scrisorilor, trebuie să se facă pe placul dorinței mulțimilor. Însă la instituirea episcopului mitropoliei trebuie ca și episcopii din eparhia vecină să fie chemați. Dar, în general, nu este permis să se instituie un episcop într-un sat sau într-un oraș mic, pentru care este suficient și un singur preot. Căci nu este necesar să fie instituiți acolo episcopi, ca să nu fie înjosite renumele și autoritatea episcopului. Dar, după cum am spus mai înainte, episcopii eparhiei sunt datori să instituie episcopi în acele cetăți unde s-a întâmplat ca și mai înainte să fie episcopi. Iar dacă s-ar descoperi un oraș care sporește prin numărul mare de populație, încât acesta să fie socotit vrednic de episcopie, atunci să primească [episcopie]. Este acest lucru plăcut tuturor?” Toți au răspuns: „Este plăcut”.

Concordanță: Can. 1 Ap.; 4 I Ec.; 19 Ant.; 13, 49 Cart.

Canonul 7 Sardica

ζ'. Ὁσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἡ ἀκαιρία ἡμῶν, καὶ ἡ πολλὴ συνέχεια, καὶ αἱ ἀδικοὶ ἀξιώσεις πεποιήκασιν ἡμᾶς μὴ τοσαύτην ἔχειν χάριν καὶ παρῶρησίαν, ὅσην ὀφείλομεν κεκτηῖσθαι. Πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων οὐ διαλείπουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον παραγινόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ Ἄφροι οἵτινες, καθὼς ἔγνωμεν παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπου Γράτου, τὰς σωτηριώδεις συμβουλὰς οὐ παραδέχονται, ἀλλὰ καταφρονουῦσιν οὕτως, ὡς ἓνα ἄνθρωπον εἰς τὸ στρατόπεδον πλείστας καὶ διαφόρους, καὶ μὴ δυναμένας ὠφελεῖσαι τὰς ἐκκλησίας, δεήσεις διακομίζειν, καὶ μὴ, ὡς ὀφείλει γίνεσθαι, καὶ ὡς προσήκόν ἐστι, τοῖς πένησι καὶ τοῖς λαϊκοῖς, ἢ ταῖς χήραις συναίρεσθαι καὶ ἐπικουρεῖν, ἀλλὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ πράξεις περινοεῖν τισιν. Αὕτη τοίνυν ἡ σκαιότης τὸν θραυσμὸν οὐκ ἄνευ σκανδάλου τινὸς ἡμῖν καὶ καταγνώσεως προξενεῖ. Πρεπωδέστερον δὲ εἶναι ἐνόμισα, ἐπίσκοπον τὴν ἑαυτοῦ βοήθειαν παρέχειν ἐκεῖνω, ὅστις ἂν ὑπὸ τινος βιάζηται, ἢ εἴ τις τῶν χηρῶν ἀδικοῖτο, ἢ αὖ πάλιν ὀρφανὸς τις ἀποστεροῖτο τῶν αὐτῶ προσηκόντων, εἴπερ ἄρα καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα δικαίαν ἔχει τὴν ἀξίωσιν. Εἰ τοίνυν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πᾶσι τοῦτο δοκεῖ, ἐπικρίνατε, μηδένα ἐπίσκοπον χρῆναι εἰς τὸ στρατόπεδον παραγίνεσθαι, παρεκτὸς τούτων, οὐς ἂν ὀ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἡμῶν τοῖς ἑαυτοῦ γράμμασι μετακαλοῖτο. Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις συμβαίνει τινὰς οἴκτου δεομένους, καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὰ ἑαυτῶν ἀμαρτήματα εἰς περιορισμὸν, ἢ νῆσον καταδικασθέντας, ἢ δ' αὖ πάλιν οἰαδηποτοῦν ἀποφάσει ἐκδεδομένους, τοῖς τοιούτοις μὴ ἀρνητέαν εἶναι τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ χωρὶς μελλησμοῦ καὶ ἄνευ τοῦ διστάσαι τοῖς τοιούτοις αἰτεῖσθαι συγχώρησιν. Εἰ τοίνυν καὶ τοῦτο ἀρέσκει, σύμψηφοι γίνεσθε ἅπαντες. Ἀπεκρίναντο ἅπαντες· Ὁρίζεσθω καὶ τοῦτο.

7. Episcopus Osius a spus: „Lipsa noastră de măsură și multa stăruință și pretențiile nedrepte ne-au făcut să nu avem o așa mare bunăvoință și libertate de exprimare pe care suntem datori să le avem. Căci mulți dintre episcopi nu încetează să meargă la Curtea imperială, și mai ales cei africani, care, după cum am aflat de la iubitul nostru frate și împreună-episcop Gratus, nu acceptă sfaturile cele mântuitoare, ci le disprețuiesc, încât un om duce la Curtea imperială foarte multe cereri diferite, care nu pot fi de folos Bisericii, dar nu pentru a-i ajuta și a le oferi sprijin celor săraci și laicilor sau văduvelor, după cum este dator să facă și după cum este de cuviință, ci ca să pretindă demnități și funcții

lumești pentru anumite persoane. De aceea, această stângăcie ne pricinuieste necaz și nu fără o anumită sminteală și osândă. Însă am socotit că este mai potrivit ca un episcop să ofere ajutorul său aceluia care ar fi constrâns de ceva, sau dacă vreuna dintre văduve ar fi neîndreptățită sau, chiar mai mult, dacă un orfan ar fi deposedat de lucrurile care i se cuvin, însă doar dacă și aceste persoane au într-adevăr o cerere justificată. Astfel, iubiți frați, dacă toți sunteți de această părere, atunci decideți că niciun episcop, în afară de aceia pe care i-ar chema preaevlaviosul nostru împărat prin scrisori personale, nu trebuie să meargă la Curtea imperială. Însă, fiindcă adeseori se întâmplă ca unii care au nevoie de compasiune să se refugieze în biserică, fiindcă au fost condamnați, pentru greșelile lor, la expatriere sau la exil pe o insulă, sau iarăși, cei care au fost predați prin orice fel de sentință, unora ca aceștia nu trebuie să le fie refuzat ajutorul, ci fără ezitare și fără îndoială să fie cerută iertare pentru ei". Prin urmare, dacă considerați acest lucru plăcut, să votați cu toții împreună. Toți au răspuns: „Să fie hotărât și acest lucru”.

Concordanță: Can. 11 Ant.; 8, 9, 20 Sard.; 106 Cart.

Canonul 8 Sardica

η'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Καὶ τοῦτο ἡ ἀγχίνοια ὑμῶν κρινάτω, ἔν' ἐπειδὴ ἔδοξε, διὰ τὸ μὴ πίπτειν ὑπὸ κατάγνωσίν τινα τῶν ἐπισκόπων ἀφικνούμενον εἰς τὸ στρατόπεδον, εἴ τινες αὐτῶν τοιαύτας ἔχοιεν δεήσεις, οἷων ἐπάνω ἐπεμνήσθημεν διὰ ἰδίου διακόνου ἀποστέλλοιεν. Τοῦ γὰρ ὑπηρέτου τὸ πρόσωπον οὐκ ἐπίφθονον τυγχάνει, καὶ τὰ παρασχεθησόμενα θᾶπτον διακομισθῆναι δυνήσεται. Ἀπεκρίναντο πάντες· Καὶ τοῦτο ὀριζέσθω.

8. Episcopul Osius a spus: „Perspicacitatea voastră să judece și acest lucru, încât, fiindcă s-a hotărât ca niciunul dintre episcopi să nu meargă la Curtea imperială pentru a nu cădea sub acuzații, dar dacă unii totuși ar avea asemenea cereri, pe care le-am menționat mai sus, atunci să le trimită prin propriul diacon. Căci persoana slujitorului nu este supusă pizmuirii și cele ce vor fi conferite vor putea fi transmise mai repede”. Toți au răspuns: „Să fie hotărât și acest lucru”.

Concordanță: Can. 11 Ant.; 7, 9, 20 Sard.; 106 Cart.

Canonul 9 Sardica

θ'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Καὶ τοῦτο ἀκόλουθον εἶναι νομίζω, ἵνα εἰ ἐν οἰαδηποτοῦν ἐπαρχία ἐπίσκοποι πρὸς ἀδελφὸν

καὶ συνεπίσκοπον ἑαυτῶν ἀποστέλλοιεν δεήσεις, ὁ ἐν τῇ μείζονι τυγχάνων πόλει, τοὔτεστι τῇ μητροπόλει, αὐτὸς καὶ τὸν διάκονον αὐτοῦ καὶ τὰς δεήσεις ἀποστέλλοι, παρέχων αὐτῷ καὶ συστατικὰς ἐπιστολάς, γράφων δηλονότι κατὰ ἀκολουθίαν καὶ πρὸς τοὺς συναδελφούς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, οἵτινες ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐν τοῖς τόποις ἢ ἐν ταῖς πόλεσι διάγοιεν, ἐν αἷς ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς τὰ δημόσια πράγματα διακυβερνᾷ. Εἰ δὲ ἔχοι τις τῶν ἐπισκόπων φίλους ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ παλατίου, καὶ βούλοιο περὶ τινος, ὅπερ πρεπωδέστατον εἶη ἀξιῶσαι, μὴ κωλύοιο διὰ τοῦ ἑαυτοῦ διακόνου καὶ ἀξιῶσαι καὶ ἐντείλασθαι τούτοις, οὓς τε τὴν αὐτῶν ἀγαθὴν βοήθειαν ἀξιοῦντι αὐτῷ παρέχειν ἡγοῖτο. Οἱ δὲ εἰς Ῥώμην παραγινόμενοι, καθὼς προείρηκα, τῷ ἀγαπητῷ ἡμῶν ἀδελφῷ καὶ συνεπισκόπῳ Ιουλίῳ, τὰς δεήσεις, ἃς ἔχοιεν διδόναι, ὀφείλουσι παρέχειν, ἵνα πρότερος αὐτὸς δοκιμάζη, εἰ μὴ τινες ἐξ αὐτῶν ἀναισχυνοῖεν, καὶ οὕτω τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν καὶ φροντίδα παρέχων εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοὺς ἀποστέλλοι. Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι ἀπεκρίναντο, ἀρέσκειν αὐτοῖς, καὶ πρεπωδεστάτην εἶναι τὴν συμβουλήν ταύτην.

9. Episcopul Osius a spus: „Socotesc că și acest lucru este corespunzător, încât, dacă în orice eparhie episcopii ar trimite cereri către un frate sau un coepiscop de-al lor, care se află într-un oraș mai mare, adică în metropolă, să trimită cererile sale și pe diaconul său, oferindu-i acestuia scrisori de recomandare, evident scriindu-le în conformitate și fraților, și coepiscopilor noștri care petrec în momentul acela în regiuni sau în orașe în care preaevlaviosul împărat guvernează chestiunile civile. Iar dacă vreunul dintre episcopi ar avea prieteni la curtea palatului imperial și ar dori să-i roage în privința unui lucru care ar fi foarte potrivit să fie luat în considerare, să nu ezite să-l ceară și să poruncească prin diaconul său unora ca aceștia, pe care să-i convingă să ofere ajutorul lor cel bun celui care îl cere. Dar cei care merg la Roma, după cum am spus mai înainte, sunt dator să ofere cererile pe care le-ar avea de dat iubitului nostru frate și împreună-episcop Iulius, încât el să cerceteze mai întâi, ca nu cumva unele dintre ele să fie impertinente, și astfel, oferindu-le protecția și purtarea sa de grijă, să le trimită la Curtea imperială”. Toți episcopii au răspuns că este acceptat de către ei și că această deliberare este foarte potrivită.

Concordanță: Can. 11 Ant.; 7, 8 Sard.; 106 Cart.

Canonul 10 Sardica

ι'. Ὁσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω, ἵνα μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ἐξετάζοιτο, ὥστε ἐάν τις πλούσιος, ἢ σχολαστικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀξιοῖτο ἐπίσκοπος γίνεσθαι, μὴ πρότερον καθίστασθαι, ἐὰν μὴ καὶ ἀναγνώστου, καὶ διακόνου καὶ πρεσβυτέρου ὑπηρεσίαν ἐκτέλεση, ἵνα καθ' ἕκαστον βαθμὸν, ἐὰν περ ἄξιος νομισθεῖη, εἰς τὴν ἀψίδα τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ προκοπὴν διαβῆναι δυνηθεῖη. Ἐξεῖ δὲ ἐκάστου τάγματος ὁ βαθμὸς οὐκ ἐλαχίστου δηλονότι χρόνου μῆκος, δι' οὗ ἡ πίστις αὐτοῦ, καὶ ἡ τῶν τρόπων καλοκάγαθία, καὶ ἡ στερόφτης, καὶ ἡ ἐπιεικεία, γνῶριμος γενέσθαι δυνησεται· καὶ αὐτὸς ἄξιος τῆς θείας ἱερωσύνης νομισθεὶς τῆς μεγίστης ἀπολαύσει τιμῆς. Οὔτε γὰρ προσήκόν ἐστιν, οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ ἀγαθὴ ἀναστροφή ἐπιδέχεται, τολμηρῶς καὶ κούφως ἐπὶ τούτῳ ἵεναι, ὥστε ἡ ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον προχείρως καθίστασθαι· οὕτω γὰρ ἂν εἰκότως νεόφυτος νομισθεῖη· ἐπειδὴ μάλιστα καὶ ὁ μακαριώτατος Ἀπόστολος, ὃς καὶ τῶν ἐθνῶν ἐγένετο διδάσκαλος, φαίνεται κωλύσας ταχείας γίνεσθαι τὰς καταστάσεις· τοῦ γὰρ μηκίστου χρόνου ἡ δοκιμασία, τὴν ἀναστροφήν, καὶ τὸν ἐκάστου τρόπον οὐκ ἀπεικότως ἐκτυποῦν δυνησεται. Ἄπαντες εἶπον ἀρέσκειν αὐτοῖς, καὶ καθάπαξ μὴ δεῖν ἀνατρέπειν ταῦτα.

10. Episcopul Osius a spus: „Socotesc că și acest lucru este necesar să fie cercetat cu toată acrivia și sârguința, încât, dacă un bogat sau un avocat din forum ar fi vrednic să fie făcut episcop, să nu fie mai întâi instituit dacă nu a îndeplinit slujirea de citeț și de diacon și de preot, ca să poată să pășească progresiv spre înălțimea episcopatului, în conformitate cu fiecare treaptă, desigur, dacă va fi considerat vrednic. Însă treapta fiecărui rang va avea un interval de timp, evident nu foarte scurt, prin care se vor putea face cunoscute credința lui, noblețea comportamentelor, statornicia și echitatea sa. Și dacă este considerat vrednic de Dumnezeuiasca Preoție, se va bucura de cinstea cea mai mare. Căci nu este de cuviință, și nici disciplina, nici buna conduită nu admit ca cineva să vină spre aceasta cu îndrăzneală și cu ușurință, încât să fie instituit pur și simplu episcop sau preot sau diacon. Căci în cazul acesta ar fi considerat, pe bună dreptate, un neofit. Mai mult, chiar și preafericitul Apostol, care a devenit și învățătorul neamurilor, ni se descoperă ca cel care a oprit să se facă instituiri rapide, fiindcă examinarea într-un interval de timp va putea probabil să evidențieze

conduita și comportamentul fiecăruia”. Toți au răspuns că sunt acceptate de către ei și acestea nu trebuie absolut deloc înlăturate.

Concordanță: Can. 80 Ap.; 2 I Ec.; 10 Neocez.; 3 Laod.; 17 I-II; 4 Chiril

Canonul 11 Sardica

ια'. Ὁσῖος ἐπίσκοπος, εἶπεν· Καὶ τοῦτο δὲ ὀρίσαι ὀφείλομεν, ἵνα ἐπίσκοπος, ὅταν ἐξ ἑτέρας πόλεως παραγίνηται εἰς ἑτέραν πόλιν, ἢ ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, κόμπου χάριν ἐγκωμίοις οἰκείοις ὑπηρετούμενος, ἢ θρησκείας καθοσιώσει, καὶ πλείονα χρόνον βούλοιο διάγειν, καὶ μὴ ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐπίσκοπος ἔμπειρος ἢ διδασκαλίας, μὴ καταφρονῆ ἐκείνου, καὶ συνεχέστερον ὁμιλῆ, καταισχύνειν καὶ κατευτελίζειν τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτόθι ἐπισκόπου σπουδάζων· αὕτη γὰρ ἡ πρόφασις εἴωθε ταράχους ποιεῖν· καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης πανουργίας τὴν ἀλλοτρίαν καθέδραν ἑαυτῷ προμνηστεύεσθαι καὶ παρασπᾶσθαι σπουδάζη, μὴ διατάζων τὴν αὐτῷ παραδοθεῖσαν ἐκκλησίαν καταλιμπάνειν, καὶ εἰς ἑτέραν μεθίστασθαι. Ὅριστέον τοίνυν ἐπὶ τούτῳ χρόνον, ἐπειδὴ καὶ τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι ἐπίσκοπον τῶν ἀπανθρώπων καὶ σκαιῶν εἶναι νενόμισται. Μέμνησθε δὲ ἐν τῷ προάγοντι χρόνῳ τοὺς Πατέρας ἡμῶν κεκρικέναι, ἵνα, εἴ τις λαϊκὸς ἐν πόλει διάγων τρεῖς Κυριακὰς ἡμέρας ἐν τρισὶν ἑβδομάσι μὴ συνέρχοιτο, ἀποκινῶτο τῆς κοινωνίας. Εἰ τοίνυν περὶ τῶν λαϊκῶν τοῦτο τεθέσπισται, οὐ χρῆ, οὐδὲ πρέπει, ἀλλ' οὐδὲ συμφέρει ἐπίσκοπον, εἰ μηδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχοι, ἢ πρᾶγμα δυσχερές, ἐπὶ πλείστον ἀπολείπεσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας, καὶ λυπεῖν τὸν ἐμπειπιστευμένον αὐτῷ λαόν. Ἀπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἰρήκασι· Καὶ ταύτην τὴν γνώμην σφόδρα εἶναι πρεπωδεστάτην ὀρίζομεθα.

11. Episcopul Osius a spus: „Suntem dator să hotărâm și acest lucru, ca un episcop, ori de câte ori vine dintr-un oraș într-altul sau dintr-o eparhie în altă eparhie, slujind prin îngâmfare elogiilor proprii sau devotamentului cultului ar dori să petreacă acolo mai mult timp și episcopul aceluia oraș nu ar fi iscusit în învățătură, să nu-l disprețuiască pe acela și să nu predice neîncetat și să înjosească persoana episcopului care se ostenește acolo. Căci acest motiv obișnuiește să producă tulburări. Și printr-o asemenea viclenie el se va strădui să obțină¹¹¹ și

¹¹¹ Verbul προμνηστεύεσθαι, tradus literal cu „pre-logodi”, are sensul de „a face curte, a peți, a se sili pentru a obține ceva”.

să smulgă pentru el însuși scaunul străin, fără a ezita să-și părăsească biserica încredințată lui și să se mute într-alta. De aceea, trebuie să fie hotărâtă și perioada de timp pentru acesta, fiindcă a nu primi un episcop s-a considerat a fi neomenos și nepotrivit. Însă vă aduceți aminte că Părinții noștri au decis în trecut că, dacă un laic care petrece în oraș nu s-ar aduna împreună cu ceilalți timp de trei duminici în decursul a trei săptămâni să fie îndepărtat de la Împărtășire. Astfel, dacă a fost prevăzut acest lucru în privința laicilor, nu trebuie, nici nu se cuvine și nu este nici folositor ca un episcop, dacă nu ar avea nicio necesitate foarte cumplită sau vreo chestiune anevoioasă, să-și părăsească propria biserică foarte mult timp și să mârșnească astfel poporul care i-a fost încredințat". Toți episcopii au spus: „Hotărâm că și această opinie este foarte potrivită”.

Concordanță: Can. 35, 58 Ap.; 8 III Ec.; 19, 20, 80 Trulan; 13, 22 Ant.; 5, 20, 21 Gangra; 3, 12 Sard.; 71, 74, 76, 121, 123 Cart.; 16 I-II; 10 Petru; 6 Grig. Nyssa

Canonul 12 Sardica

ιβ'. Ὁσῖος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐπειδὴ οὐδὲν ἐστὶ παραλειπτέον, καὶ τοῦτο ὀρισθῆτω. Τινὲς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ἐπίσκοποι καθίστανται, δοκοῦσι κεκτῆσθαι σφόδρα ὀλίγα ὑπάρχοντα ἴδια, ἐν ἑτέροις δὲ τόποις κτήσεις μεγάλας, ἐξ ὧν καὶ ἐπικουρεῖν δυνατοὶ εἰσι τοῖς πένησιν. Οὕτως οὖν αὐτοῖς συγχωρητέον εἶναι κρίνω, ἵνα, εἰ μέλλοιεν εἰς τὰς ἑαυτῶν παραγίνεσθαι κτήσεις, καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ποιεῖσθαι, τρεῖς Κυριακὰς ἡμέρας, τουτέστι τρεῖς ἑβδομάδας, ἐν τοῖς ἑαυτῶν κτήμασιν αὐτοὺς διάγειν, καὶ ἐν τῇ ἀγχιστευούσῃ ἐκκλησίᾳ ἐν ἧ πρεσβύτερος συνάγοι, ὑπὲρ τοῦ μὴ χωρὶς συνελεύσεως αὐτὸν δοκεῖν εἶναι, συνέρχεσθαι, καὶ λειτουργεῖν, καὶ μὴ συνεχέστερον εἰς τὴν πόλιν, ἐν ἧ ἐστὶν ἐπίσκοπος, παραγίγνοιτο· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον καὶ τὰ οἰκεῖα αὐτοῦ πράγματα παρὰ τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν οὐδεμίαν ὑπομενεῖ ζημίαν, καὶ τὸ τῆς ἀλαζονείας καὶ τοῦ τύφου ἐκκλίνειν δόξει ἔγκλημα. Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἀρέσκει καὶ αὕτη ἡ διατύπωσις.

12. Episcopul Osius a spus: „Fiindcă nimic nu trebuie neglijat, să fie hotărât și acest lucru. Unii dintre frații și coepiscopii noștri consideră că, în orașele în care sunt instituți ca episcopi, au deținut prea puține bunuri personale, însă în alte ținuturi au proprietăți mari din care ar fi cu putință să ofere ajutor și celor săraci. Astfel, dacă ei ar avea de

gând să meargă la proprietățile lor și să facă recolta roadelor, consider că trebuie să li se admită acestora ca trei duminici, adică trei săptămâni, să petreacă la proprietățile lor și să se adune împreună cu ceilalți în biserica învecinată în care preotul face slujbă, pentru a nu se considera că este absent de la adunarea [euharistică] și că nu liturghisește. Dar să nu meargă neîncetat în orașul în care este un episcop. Fiindcă în felul acesta bunurile sale personale nu vor suferi în absența sa nicio vătămare și va fi posibil ca acuzația de trufie și mândrie să fie îndepărtată.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 19, 80 Trulan; 5, 20, 21 Gangra; 11 Sard.;

71, 74, 76, 121, 123 Cart.; 10 Petru; 6 Grig. Nyssa

Canonul 13 Sardica

ιγ'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Καὶ τοῦτο πᾶσιν ἀρεσάτω, ἵνα εἴτε διάκονος, εἴτε πρεσβύτερος, ἢ καὶ τις τῶν κληρικῶν ἀκοινωνήτος γένηται, καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον τὸν εἰδότα αὐτὸν καταφύγοι, γινώσκοντα ἀποκεκινήσθαι αὐτὸν τῆς κοινωνίας παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μὴ χρῆναι τῷ ἐπισκόπῳ καὶ ἀδελφῷ αὐτοῦ ὕβριν ποιῶντα, παρέχειν αὐτῷ κοινωνίαν. Εἰ δὲ τολμήσοι τοῦτο ποιῆσαι, γινωσκέτω, συνελθόντων ἐπισκόπων, ἀπολογία ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθεστᾶναι. Ἄπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Αὕτη ἡ κρίσις καὶ τὴν εἰρήνην πάντοτε διαφυλάξει, καὶ διατηρήσει τὴν πάντων ὁμόνοιαν.

13. Episcopul Osius a spus: „Și acest lucru să fie acceptat de către toți ca, în cazul în care un diacon sau un preot sau vreunul dintre clerici ar fi excomunicat și s-ar refugia la un alt episcop pe care îl cunoștea și care știe că acesta a fost îndepărtat de către propriul episcop de la comuniune, nu trebui să îi acorde aceluia comuniunea, fiindcă aduce ofensă împotriva episcopului și fratelui său. Dar dacă ar îndrăzni să facă acest lucru, când se vor întruni episcopii, să fie pus să dea socoteală pentru apărarea sa”. Toți episcopii au spus: „Această judecată va păstra întotdeauna pacea și va menține buna înțelegere a tuturor”.

Concordanță: Can. 12, 32, 33 Ap.; 6 Ant.; 13 IV Ec.; 1 Sf. Sofia

Canonul 14 Sardica

ιδ'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Τὸ δὲ πάντοτέ μὲ κινεῖν ἀποσιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω. Εἴ τις ἐπίσκοπος ὀξύχολος εὕρισκοιτο, ὀπεροῦκόφειλει ἐν τοιούτῳ ἀνδρὶ πολιτεύεσθαι, καὶ τραχέως ἀντικρὺ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου κινηθεῖς, ἐκβαλεῖν ἐκκλησίας αὐτὸν ἐθελήσοι, προνοητέον ἐστὶ μὴ ἀθρόον τὸν τοιοῦτον κατακρίνεσθαι,

καὶ τῆς κοινωνίας ἀποστερεῖσθαι. Πάντες ἐπίσκοποι εἰρήκασιν· Ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καταφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξιῶν, ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα· οὐ γὰρ χρὴ μὴ ὑπέχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιῶσιν. Κάκεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν τὸν τοιοῦτον, γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται, καὶ ἡ κυρωθῆ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις, ἡ διορθώσεως τύχη. Πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πίστεως ἕκαστα ἐξετασθῆ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν πρὸ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος, ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν τὴν κοινωνίαν. Ἐὰν δέ, συνελθλυθότες τῶν κληρικῶν τινες, κατίδωσι τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ, ἐπειδὴ οὐ προσῆκόν ἐστιν, ὕβριν, ἢ μέμψιν ἄδικον ὑπομένειν, πικροτέροις καὶ βαρυτέροις ῥήμασιν ἐπιστρέφειν τοῦτον ὀφείλουσιν, ἵνα τῷ τὰ πρέποντα κελεύοντι ὑπηρετῶνται, καὶ ὑπακούωσιν. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἐπίσκοπος τοῖς ὑπηρεταῖς εὐλικρινῆ ὀφείλει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν διάθεσιν παρέχειν, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ ὑποτεταγμένοι ἄδολα τοῖς ἐπισκόποις τὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐκτελεῖν ὀφείλουσιν.

14. Episcopul Osius a spus: „Sunt dator să nu țin sub tăcere ceea ce întotdeauna mă tulbură. Dacă s-ar descoperi un episcop ager la mânie – lucru care nu ar trebui să fie în comportamentul unui asemenea bărbat – și, pornindu-se cu asprime împotriva unui preot sau a unui diacon, va dori să-l alunge pe acesta din biserică, trebuie să se aibă de grijă ca unul ca acesta să nu fie condamnat imediat și să fie deposedat de comuniune”. Toți episcopii au spus: „Cel alungat are puterea de a se refugia la episcopul metropolei eparhiei aceleia. Iar dacă cel al metropolei este plecat, să alerge la cel învecinat și să-i ceară să fie examinat cazul lui cu acrivie. Căci nu se cuvine ca celor care cer să nu li se dea ascultare. Iar acel episcop care îl alungă pe unul ca acesta, pe drept sau pe nedrept, este dator să se poarte cu blândețe ca să fie făcută examinarea cazului și să fie confirmată sentința lui sau să obțină o revizuire. Dar, până ce nu a fost examinat fiecare lucru cu grijă și cu credință, cel care nu are comuniunea nu trebuie să pretindă comuniunea pentru sine înainte de rezolvarea cazului. Iar dacă unii dintre clericii care s-au întrunit ar vedea disprețul și trufia lui – fiindcă nu este de cuviință să sufere vătămare și învinuire nedreaptă – sunt datori să-l îndrepte pe acela prin cuvinte mai aspre și mai grele, pentru ca cele ce se cuvin celui care poruncește să fie respectate și ei să facă ascultare. Căci, precum

episcopul este dator să ofere slujitorilor dragoste și dispoziție curată, în același fel și cei supuși episcopilor sunt datori să le săvârșească cu sinceritate pe cele ale slujirii”.

Concordanță: Can. 12, 13, 28, 32 Ap.; 4 I Ec.; 4, 6 Ant.; 12, 15 Sard.; 11, 29, 62, 65 Cart.; 1 Sf. Sofia

Canonul 15 Sardica

ιε'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Καὶ τοῦτο δὲ πάντες ὀρίσωμεν, ἵνα, εἴ τις ἐπίσκοπος ἐξ ἑτέρας παροικίας βουλευθῆ, ἀλλότριον ὑπηρέτην, χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, εἰς τινα βαθμὸν καταστῆσαι, ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος ἢ τοιαύτη κατάστασις νομίζοιτο. Εἴ τινες δ' ἂν τοῦτο ἑαυτοῖς ἐπιτρέψειαν, παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν καὶ ὑπομνησθεσθαι καὶ διορθοῦσθαι ὀφείλουσιν. Ἄπαντες εἰρήκασι· Καὶ οὗτος ὁ ὅρος ἔσται ἀσάλευτος.

15. Episcopul Osius a spus: „Să hotărâm cu toții și acest lucru, ca, în cazul în care un episcop dintr-o altă parohie ar dori să instituie într-o treaptă vreun slujitor străin, fără aprobarea propriului episcop, o astfel de instituție să fie considerată nulă și invalidă. Iar dacă unii și-ar permite aceasta, trebuie să li se aducă la cunoștință și să fie îndreptați de către frații și coepiscopii noștri”. Toți au spus: „Și această hotărâre să fie neschimbată”.

Concordanță: Can. 15 Ap.; 5, 16 I Ec.; 5, 10, 23 IV Ec.; 17, 18 Trulan; 10, 15 VII Ec.; 3 Ant.; 16, 17 Sard.; 54, 90 Cart.

Canonul 16 Sardica

ις'. Αἰτίος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκ ἀγνοεῖτε ὅποια καὶ πηλίκη τυγχάνει ἢ τῶν Θεσσαλονικέων μητρόπολις. Πολλάκις τοιγαροῦν εἰς αὐτὴν ἀπὸ ἑτέρων ἐπαρχιῶν πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι παραγίνονται, καὶ οὐκ ἀρκούμενοι βραχείος διαγωγῆ χρόνου, ἐναπομένουσι, καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτόθι ποιοῦντες διατελοῦσιν, ἢ μόλις μετὰ πλεῖστον χρόνον εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπανιέναι ἐκκλησίας ἀναγκάζονται· περὶ τούτων οὖν ὀριστέον. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὗτοι οἱ ὅροι, οἱ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ὠρισμένοι, φυλαττέσθωσαν καὶ ἐπὶ τούτων τῶν προσώπων.

16. Episcopul Aetius a spus: „Nu vă este necunoscut cât de importantă și de măreață este metropola tesalonicenilor. De aceea, unii preoți și diaconi din alte eparhii vin adeseori în aceasta și, fiindcă nu se mulțumesc cu petrecerea unei scurte perioade de timp, rămân și persistă să

petreacă tot timpul acolo sau sunt constrânși să se întoarcă la bisericile lor numai după o foarte lungă perioadă de timp. Așadar, trebuie să se hotărască și în legătură cu acestea". Episcopul Osius a spus: „Acele hotărâri care au fost stabilite pentru episcopi să fie păzite și în privința acestor persoane”.

Concordanță: Can. 15 Ap.; 15, 16 I Ec.; 5, 10, 20, 23 IV Ec.; 17, 18 Trulan; 10, 15 VII Ec.;

3 Ant.; 15, 17 Sard.; 54, 90 Cart.

Canonul 17 Sardica

ιζ'. Ὁσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ὑποβάλλοντος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ὀλυμπίου, καὶ τοῦτο ἤρρεσεν, ἵνα, εἴ τις ἐπίσκοπος βίαν ὑπομείνας ἀδίκως ἐκβληθείη, ἢ διὰ τὴν ἐπιστήμην, ἢ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἢ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδικίαν, καὶ φεύγων τὸν κίνδυνον, ἀθῶος καὶ καθωσιωμένος ὢν, εἰς ἑτέραν ἔλθοι πόλιν, μὴ κωλυέσθω ἐκεῖ ἐπὶ τοσοῦτον διάγειν, ἕως ἂν ἐπανεέλθῃ, ἢ τῆς ὕβρεως τῆς γεγενημένης αὐτῷ ἀπαλλαγὴν εὐρέσθαι δυνατῆ· σκληρὸν γὰρ καὶ βαρύτερον, ἐλασίαν ἀδικὸν ὑπομεμενηκότα μὴ ὑποδέχεται ὑφ' ἡμῶν· πλείστη γὰρ καλοκαγαθία καὶ φιλοφρονήσει ὀφείλει παραδέχεται ὁ τοιοῦτος. Ἄπαντες εἰρήκασιν· ἤρρεσε καὶ τοῦτο.

17. Episcopul Osius a spus: „La propunerea fratelui nostru Olimpius, s-a acceptat și acest lucru ca, în cazul în care un episcop, suferind vreo vătămare, ar fi alungat în chip nedrept, fie din pricina gândirii lui, fie datorită mărturisirii Bisericii sobornicești, fie datorită apărării adevărului și, fugind de pericol – deși este nevinovat și curat –, ar veni într-un alt oraș, unul ca acesta să nu fie oprit să petreacă acolo până ce s-ar întoarce sau până ce ar putea să afle vreo scăpare de vătămarea care i-a fost făcută. Căci este un lucru aspru și foarte sever ca cel care a suferit o expulzare nedreaptă să nu fie primit de către noi. Căci se cuvine ca unul ca acesta să fie acceptat cu foarte mare generozitate și bunătate”. Toți au spus: „Este acceptat și acest lucru”.

Concordanță: Can. 15 Ap.; 15, 16 I Ec.; 5, 10, 20, 23 IV Ec.; 17, 18 Trulan; 10, 15 VII Ec.;

3 Ant.; 15, 16 Sard.; 54, 90 Cart.

Canonul 18 Sardica

ιη'. Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οἶδας, ἀδελφέ Ἄετιε, ὡς τὸ τηνικαυτὰ ποτε κατασταθέντος σου ἐπισκόπου, ἢ εἰρήνη λοιπὸν ἐβράβευσεν· ἵνα μήτινα λείψανα διχονοίας περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν

έναπομείνη, ἔδοξε καὶ τοὺς παρὰ Μουσαίου κατασταθέντας, καὶ τοὺς παρὰ Εὐτυχιανοῦ, ἐπειδὴ αὐτῶν οὐδεμία αἰτία εὐρίσκοιτο, πάντας ὑποδεχθῆναι.

18. Episcopul Gaudentius a spus: „Frate Aetius, știi că, de atunci de când ai fost instituit tu ca episcop, pacea a stăpânit și pe viitor. Ca să nu rămână nicio urmă de neînțelegere în privința [slujitorilor] bisericești, s-a decis ca toți cei care au fost instituți de către Musaeus și de către Eutihian, dacă nu li s-ar descoperi nicio vină, să fie acceptați”.

Canonul 19 Sardica

ιθ'. Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Τῆς ἐμῆς μετριότητος ἡ ἀπόφασίς ἐστὶν αὕτη· Ἐπειδὴ ἦσυχοι καὶ ὑπομονητικοὶ ὀφείλομεν εἶναι, καὶ διαρκῆ τὸν πρὸς πάντας ἔχειν οἶκτον, ἅπαξ τοὺς εἰς κλῆρον ἐκκλησιαστικὸν προαχθέντας ὑπὸ τινῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐὰν μὴ βούλοιντο ἐπανέρχεσθαι εἰς ἅς κατωνομάσθησαν ἐκκλησίας, τοῦ λοιποῦ μὴ ὑποδέχεσθαι· Εὐτυχιανὸν δὲ μήτε ἐπισκόπου ἑαυτῶ διεκδικεῖν ὄνομα· ἀλλ' οὐδὲ Μουσαῖον ὡς ἐπίσκοπον νομίζεσθαι· εἰ δὲ λαϊκὴν κοινωνίαν ἀπαιτοῖεν, μὴ χρῆναι αὐτοῖς ἀρνεῖσθαι. Πάντες εἶπον· Ἀρέσκει.

19. Episcopul Osius a spus: „Aceasta este umila mea părere: fiindcă suntem datori să fim blânzi și răbdători și să avem suficientă compasiune către toți cei care au fost oarecând înaintați de către unii dintre frații noștri în clerul bisericesc, dacă nu ar dori să se întoarcă în bisericile în care au fost numiți, să nu mai fie acceptați după aceea. Iar Eutihian să nu-și revendice numele de episcop, dar nici Musaeus să nu fie socotit episcop. Dar dacă ei ar cere comuniunea laică, nu trebuie să le fie refuzată”. Toți au spus: „Se acceptă”.

Canonul 20 Sardica

κ'. Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ταῦτα σωτηριωδῶς καὶ ἀκολούθως ὀρισθέντα, καὶ πρεπόντως τῇ ἐπιτιμία ἡμῶν τῶν ἱερέων, καὶ Θεῶ ἀρέσαντα καὶ ἀνθρώποις, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχὺν ἑαυτῶν κατασχεῖν οὐ δυνησονται, ἐὰν μὴ καὶ φόβος ταῖς ἐξενεχθείσαις ἀποφάσεσιν ἀκολουθήσῃ· ἴσμεν γὰρ καὶ αὐτοί, πλεονάκις διὰ τὴν ὀλίγων ἀναισχυντίαν τὸ θεῖον καὶ σεβασμιώτατον ὄνομα τῆς ἱερωσύνης εἰς κατάγνωσιν ἐληλυθέναι. Εἰ τοίνυν τις παρὰ τὰ πᾶσι δόξαντα τολμῆσοι, σπουδάζων τύφῳ μᾶλλον καὶ ἀλαζονείᾳ, ἢ τῷ Θεῶ ἀρέσαι, ἕτερόν τι διαπράξασθαι, ἤδη γινωσκέτω ἐγκλήματι

ἀπολογίας ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθίστασθαι, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλλειν. Ἄπαντες ἀπεκρίναντο· Πρέπει καὶ ἀρέσκει ἡμῖν ἡ τοιαύτη γνώμη.

20. Episcopul Gaudentius a spus: „Toate cele hotărâte spre mântuire și în chip potrivit și în conformitate cu demnitatea preoților noștri și plăcute lui Dumnezeu și oamenilor nu vor putea să-și păstreze tăria lor, dacă frica nu va însoți deciziile date. Căci și noi înșine știm că adevseori, din cauza nerușinării unora, numele dumnezeiesc și precinstit al preoției a fost dus spre denigrare. Astfel, dacă cineva, silindu-se să placă mai mult orgoliului și trufiei decât lui Dumnezeu, ar îndrăzni să săvârșească altceva contrar celor hotărâte de către toți, să știe că deja s-a făcut pe sine responsabil de apărare pentru acuzație și că își pierde cinstea și demnitatea de episcop”. Toți au răspuns: „O asemenea judecată este potrivită și acceptată de către noi”.

Concordanță: Can. 2 Trulan

Canonul 21 Sardica

κα'. Καὶ τοῦτο δὲ ἐκεῖθεν μάλιστα γνώριμον γενήσεται, καὶ πληρωθήσεται, ἔὰν ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς παρόδοις, ἤγουν καναλίῳ, καθεστῶτων ἐπισκόπων, θεασάμενος ἐπίσκοπον, ἐπιζητοῖ τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιεῖται καὶ ἔὰν μὲν εὖρη αὐτὸν εἰς στρατόπεδον ἀπιόντα, ἐπιζητήσει τὰς αἰρέσεις τὰς ἐπάνω προκειμένας, κἂν κεκλημένος ἀφικνῆται, ἀπιόντι αὐτῷ μηδὲν ἐμπόδιον γίγνοιτο. Εἰ δὲ ἐπιδείξῃ χάριν, καθὼς εἴρηται τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ἢ διὰ τινῶν ἀξιώσεις σπουδάζοι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράφειν, μήτε κοινωνεῖν τῷ τοιούτῳ. Ἄπαντες εἶπον· Ὅριζέσθω καὶ τοῦτο.

21. De aceea, acest lucru va fi mai bine cunoscut și va fi împlinit dacă fiecare dintre noi, care am fost așezați episcopi pe la trecători, adică pe un drum principal, văzând un episcop, ar cerceta cauza venirii lui și destinația călătoriei. Și dacă ar afla că acela merge la Curtea imperială, să cerceteze condițiile propuse mai sus și, dacă ar merge fiindcă a fost chemat, să nu se pună nicio piedică celui care călătorește. Dar dacă va merge doar de dragul înfățișării, precum a fost precizat mai înainte de către dragostea voastră, sau ar stărui la Curtea imperială pentru cerințelor unora, să nu semneze scrisorile lui și nici să nu aibă comuniune cu unul ca acesta”. Toți au spus: „Să fie hotărât și acest lucru”.

Concordanță: Can. 11 Ant.; 7, 8, 9 Sard.

CANOANELE SINODULUI DIN CARTAGINA (419)

BIBLIOGRAFIE: Georg MAY, „Anklage-und Zeugnisfähigkeit nach der zweiten Sitzung des Konzils zu Karthago vom Jahre 419“, în: *Theologische Quartalschrift*, 140/1960, pp. 163-205; Constantin RUS, „Legătura dintre Biserica locală din Africa de Nord cu Biserica Romei după sfintele canoane“, în Dumitru MEGHEȘAN, Emil CIOARĂ, Viorel Cristian POPA, Vasile Doru FER (coord.), *90 de ani de la înființarea învățământului academic teologic ortodox Oradea (1923-2013): Simpozionul național Oradea, 16-18 octombrie 2013*, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2013, pp. 409-435; Frank Leslie CROSS, „History and Fiction in the African Canons“, în: *Journal of Theological Studies*, 12/1961, pp. 227-247; Heinz OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council (691/2) Councils and Church Fathers“, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, pp. 74-75; C. MUNIER, „Vers une édition nouvelle des Conciles africains (345-525)“, în: *Revue des Études Augustiniennes*, 18/1972, pp. 249-59; R. Pierce BEAVER, „The organization of the Church of Africa on the eve of the vandal invasion“, în: *Church History*, 2/1936, pp. 168-181; P. MENEVISOGLOU, „Η ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος τοῦ 419“, în: *Aksum-Thyateira*, Londra, 1985, pp. 249-274.

Sinodul din Cartagina, urmând practiciile convocării sinodului general al Africii, s-a întrunit între 25 și 30 mai 419, pentru a dezbate problema de jurisdicție dintre Biserica Romei și Bisericile Africii, iscată în anul 418. Preotul Apiarius din Sicca, Numidia, fiind cate-risit de către propriul episcop Urban de Sicca, a făcut apel la Papa Zosim, care l-a repus în treaptă pe baza unor canoane pe care acesta le considera ca fiind ale Sinodului de la Niceea¹¹², dar care aparțineau Sinodului din Sardica, un sinod nereceptat de către Bisericile africane

¹¹² F.L. CROSS, „History and Fiction in the African Canons“, în: *Journal of Theological Studies*, 12 (1961), 2, pp. 227-247; J. E. MERDINGER, *Rome and the African Church in the Time of Augustine*, Yale University Press, New Haven and London, 1997, pp. 111-135; H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, p. 124.

la momentul acela. Sinodul general al Africii a respins această decizie a papei, pentru faptul că nu avea o bază canonică validă; copiile canoanelor deținute de către Bisericile africane, luate de la Sinodul de la Niceea, nu conțineau un canon care să confere papei dreptul de a judeca și repune un cleric în afara jurisdicției sale canonice. Mai mult, Canonul 17 al Sinodului general al Africii, din 418, respingea un apel către Roma¹¹³, reglementând apelul la sinoadele învecinate sau la sinodul general condus de primatul Africii. Numărul participanților la sinod a fost de 217 episcopi, sub conducerea episcopului Aurelius de Cartagina, participând și delegații papali, sub conducerea episcopului Faustinus de Potenza. Delegația romană a adus la sinod o scrisoare de instrucțiune din partea papei. Acest sinod a dat, după cum se poate constata din actele sinodale (*Gesta de nomine Apiarii*) un număr de 33 de canoane. Un alt număr mare de canoane (Can. 34-133) reprezintă o colecție canonică a deciziilor date de către sinoadele africane. În traducerea sa, Dionisie Exiguul pune această colecție întregă sub numele Sinodului din Cartagina, de la anul 419. În Răsărit, colecția celor 133 de canoane este receptată în *Syntagma în XIV Titluri* și confirmată de către Sinodul Trulan prin Canonul 2. Data traducerii canoanelor africane în limba greacă nu poate fi stabilită cu precizie, dar se poate constata că ea a fost realizată după a doua ediție a canoanelor lui Dionisie Exiguul.

Prima sesiune a sinodului cartaginez s-a deschis pe data de 25 mai 419, prin citirea actelor Sinodului de la Niceea, puse la dispoziție de către episcopul Cecilian, și a unor decizii luate de către sinoadele africane anterioare. În această primă sesiune s-au reluat 28 de decizii ale sinoadelor anterioare (Can. 1-28), la care au fost adăugate cinci canoane ale sinodului prezent (Can. 29-33), după care s-au adăugat alte canoane ale sinoadelor precedente (Can. 34-127). După întreruperea lucrărilor sinodale și plecarea unor episcopi, sinodul s-a reîntrunit în cea de-a doua sesiune la data de 30 mai 419. La această sesiune s-au mai stabilit încă 6 canoane referitoare la judecata bisericească (Can. 128-133). Actele sinodale au fost semnate de către episcopul Aurelius și de către 23 de episcopi în numele celor

¹¹³ G. MAY, „Anklage- und Zeugnisfähigkeit nach der zweiten Sitzung des Konzils zu Karthago vom Jahre 419“, în: *Theologische Quartalschrift*, CXL (1960), p. 163.

217 episcopi prezenți la prima sesiune. O listă a tuturor canoanelor date de către sinoadele anterioare celui din 419 este realizată de către J.P. Joannou în ediția sa¹¹⁴.

Can. 1 =	Cartagina, 25 mai 419, prima sesiune;	Can. 28 =	Cartagina 1 mai 418;	Can. 66-85 =	Cartagina 13 sept. 401;	Can. 95-106 =	Cartagina 13 iunie 407;
Can. 2-4 =	Cartagina 390, sub Genethlius;	Can. 29-33 =	Cartagina 419;	Can. 86-87 =	Mileve 402;	Can. 107 =	Cartagina 409;
Can. 5 =	Cartagina 345-348, sub Gratus;	Can. 34 =	Cartagina 28 august 397;	Can. 88-90 =	Mileve 402;	Can. 108 =	Cartagina 14 iunie 410;
Can. 6-13 =	Cartagina 390, sub Genethlius;	Can. 35-47 =	Hippona 393;	Can. 91-92 =	Cartagina 403;	Can. 109-110 =	Cartagina 1 mai 418;
Can. 14-24 =	Hippona 15 oct. 393 (= Cart. 397);	Can. 48-56 =	Cartagina 28 august 397;	Can. 93 =	Cartagina iunie 404;	Can. 111-126 =	Cartagina 1 mai 418;
Can. 25-27 =	Cartagina 13 sept. 401;	Can. 57-65 =	Cartagina 15/16 iunie 401;	Can. 94 =	Cartagina 23 august 405;	Can. 127-133 =	Cartagina 30 mai 419;

La cele 133 de canoane sunt atașate: *Scrisoarea trimisă de la întregul sinod al Africii lui Bonifacius, episcopul Bisericii Romei, prin episcopul Faustinus și prin preoții Filipus și Asellus, delegații Bisericii Romei, din 31 mai 419, Răspunsul scris al lui Chiril, episcopul Alexandriei, către sinodul din Africa, cu care a trimis prin Inochentius actele autentice ale sinodului din Niceea traduse din greacă, din 26 noiembrie 419; Epistola lui Aticus, episcopul Constantinopolului, Copiile sinodului din Niceea trimise lui Bonifacius, episcopul Romei, Epistola sinodului din Africa către Papa Celestin, episcopul cetății Romei, din anul 425-426. Numerotarea în Pidalion este diferită de cea regăsită în alte ediții, numărând în total 141 de canoane. Mai jos, redăm concordanța dintre *Syntagma ateniană* (Syn) și *Pidalion* (Pid)¹¹⁵.*

¹¹⁴ Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, pp. 194-196.

¹¹⁵ Pavlos MENEVISOGLU, *Λεξικόν των ιερών κανόνων, Επέκταση*, Katerini, 2013, pp. 355-359; Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, p. 193.

CANOANELE BISERICII ORTODOXE

Pid	Syn	Pid	Syn	Pid	Syn	Pid	Syn	Pid	Syn	Pid	Syn	Pid	Syn	Pid	Syn	Pyd	Sin
1	1	17	15	34	26	50	43	67	58	83	75	99	91	116	105	-	122
2	2	18	16	35	27	51	44	68	59	84	76	100	93	117	106	132	123
3	3	19	16	36	28	52	45	69	60	85	77	101	93	118	107	133	124
4	4	20	16	37	29	53	45	70	61	86	78	102	93	119	108	134	125
5	5	21	16	38	30	54	46	71	62	87	79	103	94	120	109	135	126
6	6	22	16	39	31	55	47	72	63	88	80	104	95	121	110	126	127
7	7	23	17	40	32	56	48	73	64	89	81	105	96	112	111	127	128
8	8	24	18	41	33	57	48	74	65	90	82	106	96	123	112	138	129
9	9	25	18	-	34	58	49	75	66	91	83	107	97	124	113	139	130
10	10	26	18	42	35	59	50	76	67	92	84	108	97	125	114	140	131
11	11	27	19	43	36	60	51	77	68	93	85	109	98	126	115	141	132
12	12	28	20	44	37	61	52	78	69	94	-	110	99	127	116	141	133
13	13	29	21	45	38	62	53	-	70	95	86	111	100	128	117		
-	14	30	22	46	39	63	54	79	71	96	87	112	101	-	118		
14	15	31	23	47	40	64	55	80	72	-	88	113	102	129	119		
15	15	32	24	48	41	65	56	-	73	97	89	114	103	130	120		
16	15	33	25	49	42	66	57	82	74	98	90	115	104	131	121		

Structura canoanelor este în mare parte specifică influențelor apusene, după cum s-a putut constata și la canoanele Sinodului din Sardica. Și canoanele cartagineze sunt redactate sub formă de dialog, dezbatere, iar nu de hotărâri, după cum este specific sinoadelor răsăritene. Structura unui canon are în vedere: enunțarea persoanei care propune (ἐπίσκοπος εἶπεν, *episcopus dixit*) sau a întregului sinod care concluzionează, în cazul în care reprezintă hotărâri date de sinoadele africane precedente și receptate de către Sinodul din Cartagina din 419, propunerea respectivă, însoțită sau nu de alte amendamente, iar la final, formula de aprobare din partea întregului sinod în consens (σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπεν)¹¹⁶. Cu toate acestea, stilul redactării canoanelor diferă de la un sinod la altul.

¹¹⁶ Cu privire la structura canoanelor și diferența de abordare a lor față de deciziile canonice ale sinoadelor răsăritene, a se vedea: P. BATHIFOL, „Le règlement des premiers conciles africaines”, în: *Bulletin d'ancienne littérature et d'archéologie chrétiennes*, 3/1913, pp. 3-19; A. STEINWENTER, „Der antike kirchliche Rechtsgang und seine Quellen”, în: *ZRG Kan. Abt.*, 23/1934, pp. 1-116, 48-49; H. GELZER, „Die Konzilien als Reichsparlamente”, în: *Ausgewählte kleine Schriften*, 1907, pp. 142-155; H. HESS, *The Early Development of Canon Law...*, pp. 31-35.

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 197-436; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Oi ieroi κανόνες και οι εκκλησιαστικοί νόμοι*, Atena, ²1949, pp. 225-302; Vladimir N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titulorum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 299-455 [retipărire: Leipzig, 1974]; Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής των ορθοδόξων Εκκλησίας: ήτοι άπαντες οι ιεροί και θείοι κανόνες, Έκ τοῦ Τυπογραφείου ό Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 462-542; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων*, vol. 3, Atena, 1853, pp. 286-624.

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Latină: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 197-436; Hermann Theodor BRUNS, *Canones apostolorum et conciliorum saeculorum IV, V, VI, VII, pars prior*, în coll. *Bibliotheca ecclesiastica*, vol. 1, Berlin, 1839, pp. 155-202 [retipărire: Torino, 1959]; Charles MUNIER, *Concilia Africae A. 345-A. 525*, în coll. *Corpus Christianorum Series Latina*, vol. 149, Turnhout, Brepols, 1974, pp. 89-172; PL 67, col. 181-230.

Slavă veche: V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titulorum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 299-455 [retipărire: Leipzig, 1974]; *Правила святых Поместных Соборов*, vol. 3, московского общества любителей духовного просвещения, Moscovia, 1880, pp. 359-383 [retipărire: Moscovia, 2000].

TRADUCERI ÎN LIMBI MODERNE:

Engleză: Henry R. PERCIVAL, *The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church: Their Canons and Dogmatic Decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have Received Ecumenical Acceptance*, în coll. *Nicene and Post-Nicene Fathers*, vol. 14, Oxford/New York, 1900, pp. 441-511; *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox Christians*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 583-599.

Franceză: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 197-436; Archim. Grigorios D. ΠΑΡΑΘΟΜΑΣ, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle). Le texte des Saints Canons ecclésiiaux*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 603-712.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ιερών κανόνων και εκκλησιαστικής νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Κείμενο – Ερμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Baniyas, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 243-299 [preia traducerea lui N. Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 150-289; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 3, Tipografia „Voința Națională”, București, 1907, pp. 28-167; † ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canoane ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidiecezană, Sibiu, 1871, pp. 284-353; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfintelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatykh Apostol, Svjatykh Soborov Vse-lenskich i Pomestnych i Svjatykh Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, ²1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAȘ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 131-268 [retipărire: Sibenik/Belgrad, 2004].

3. Bibliografie pentru interpretarea particulară a canoanelor

Sinodului de la Cartagina

Canonul 24 Cartagina: Constantin Rus, *Canonul cărților Sfintei Scripturi după canoanele Bisericii Ortodoxe*, Ed. Mirador, Arad, 2001.

Canonul 108 Cartagina: Athanasios N. PΑΡΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, *Canons and Freedom: The Metamorphoses of the 108th Canon of the Local Council of Carthage (419) and the Fortunes of Free Acceptance of Christianity*, Ed. Epektasis, Katerini, 2005.

CANOANELE SINODULUI DIN CARTAGINA (419)

Canonul 1 Cartagina

α'. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Ταῦτα οὕτω παρ' ἡμῖν ἔχοντα, τὰ ἴσα τῶν ὀρισθέντων, ἄπερ τότε οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐκ τῆς ἐν Νικαία συνόδου μεθ' ἑαυτῶν κατήγαγον, ἧς τὸν τύπον φυλάττοντα τὰ ἐπόμενα καὶ ὀρισθέντα παρ' ἡμῶν, βεβαιωθέντα φυλαχθῶσι.

1. Episcopul Aurelius a spus: „Astfel, să fie păzite aceste copii ale celor hotărâte, pe care le deținem și pe care Părinții noștri le-au adus atunci cu ei de la Sinodul din Niceea, pe al cărui model îl păstrează și cele care au urmat și au fost hotărâte și confirmate de către noi”.

Canonul 2 Cartagina

β'. Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπε· Θέλοντος τοῦ Θεοῦ, ἴση ὁμολογία ἡ ἐκκλησιαστικὴ πίστις, ἡ δι' ἡμῶν παραδιδομένη, ἐν ταύτῃ τῇ ἐνδόξῳ συνελεύσει πρωτοτύπως ὁμολογητέα ἐστίν· ἔπειτα ἡ ἐκκλησιαστικὴ τάξις, μετὰ συναινέσεως ἐκάστου, καὶ ὁμοῦ πάντων, φυλακτέα ἐστί. Πρὸς βεβαιωτέας δὲ τὰς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν τῶν ἔναγχος χειροτονηθέντων διανοίας, ταῦτα δεῖ προσθεῖναι, ἃ παρὰ τῶν Πατέρων βεβαίᾳ διατυπώσει παρελάβομεν, ὥστε τῆς Τριάδος, τουτέστι τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὴν ἐνότητα, τὴν μηδεμίαν ἔχειν διαφορὰν γινωσκομένην, ἣν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐγκαθιερωθεῖσαν κατέχομεν· καὶ καθὼς ἐμάθομεν, οὕτω τοὺς λαοὺς τοῦ Θεοῦ διδάσκομεν. Ὅμοίως ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῶν ἔναγχος προαχθέντων ἐλέγχθη φανερώς· Οὕτω δεχόμεθα, οὕτω κατέχομεν, οὕτω διδάσκομεν, τῇ πίστει τῇ εὐαγγελικῇ ἅμα τῇ ὑμετέρα διδασκαλίᾳ ἐπόμενοι.

2. Întregul sinod a spus: „Așa după cum vrea Dumnezeu, credința bisericească, ce este transmisă prin noi, trebuie mărturisită în special în această slăvită întrunire cu aceeași mărturisire. Apoi, rânduiala bisericească trebuie păzită după consimțământul fiecăruia și al tuturor împreună. Dar, pentru că trebuie să întărim cugetele fraților și coepiscopilor noștri care au fost de curând hirotoniți, se cuvine să fie adăugate și cele pe care le-am primit de la Părinți printr-o expunere sigură,

încât unitatea Treimii, adică a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, care este cunoscută că nu are nicio diferență și pe care o păstrăm consfințită în cugetele noastre, și precum am învățat-o, să le-o predăm astfel, și popoarelor lui Dumnezeu”. De asemenea, a fost afirmat în chip evident de către toți episcopii înaintați de curând că: „După cum am primit, tot așa și păstrăm și învățăm, urmând credinței biblice și, în același timp, și învățăturii voastre”.

Canonul 3 Cartagina

γ'. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν τῇ προλαβούσῃ συνόδῳ ὡς περὶ ῥυθμοῦ ἐγκρατείας καὶ ἀγνείας ἐζητεῖτο, ἤρρεσεν, ὥστε τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τούτους, τοὺς συνδέσμῳ τινὶ τῆς ἀγνείας διὰ τῆς καθιερώσεως συμπεπλεγμένους, φημί δὲ ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, ὡς πρέπει ὁσίοις ἐπισκόποις, καὶ ἱερεῦσι Θεοῦ, καὶ Λευίταις καὶ ὑπουργοῦσι θείοις καθιερώμασιν, ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσιν, ὅπως δυνηθῶσιν, ὁ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀπλῶς αἰτοῦσιν, ἐπιτυχεῖν· ἵνα καὶ τὸ διὰ τῶν Ἀποστόλων παραδοθέν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατηθέν, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν.

3. Episcopul Aurelius a spus: „La sinodul precedent, când s-a cercetat în legătură cu caracterul înfrânării și al castității, s-a acceptat ca aceste trei trepte, adică episcopii, preoții și diaconii, care prin consacra-re s-au unit printr-o anumită legătură a castității, după cum se cuvine cuvioșilor episcopi și preoților, și leviților, și slujitorilor dumnezeiești consacrați, să fie întru toate înfrânați, ca să poată dobândi ceea ce cer, în general, de la Dumnezeu și pentru ca și noi să păzim, de asemenea, ceea ce a fost transmis prin Apostoli și ceea ce a fost împuternicit chiar din vechime”.

Concordanță: Can. 5 Ap.; 12, 13, 30, 48 Trulan; 4 Gangra; 4, 16, 25 Cart.

Canonul 4 Cartagina

δ'. Φαυστῖνος ἐπίσκοπος Πικένου τῆς Ποτεντινῆς χώρας, τοποτηρητῆς τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, εἶπεν· Ἀρέσκει, ἵνα ἐπίσκοπος, καὶ πρεσβύτερος, καὶ διάκονος, καὶ πάντες οἱ τὰ ἱερά ψηλαφῶντες τῆς σωφροσύνης φύλακες, γυναικῶν ἀπέχωνται. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ἀρέσκει, ὥστε πάντας σωφροσύνην τηρεῖν τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας, ἤτοι δουλεύοντας.

4. Faustinus, episcopul Piceniei, din provincia Potentinei, delegatul Bisericii Romei, a spus: „Să se accepte ca episcopul, preotul, diaconul și

toți cei care se ating de cele sfinte să fie păzitori ai înfrânării și să se abțină de la soțiile lor". S-a afirmat de către toți episcopii că: „Se acceptă ca toți cei care stau sau slujesc la altar să respecte înfrânarea”.

Concordanță: Can. 5 Ap.; 12, 13, 30, 48 Trulan; 4 Gangra; 3, 16, 25 Cart.

Canonul 5 Cartagina

ε'. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὴν τῆς ἀπληστίας ἐπιθυμίαν, ἣν πάντων τῶν κακῶν μητέρα εἶναι οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, δεόν ἐπέχειν, ἵνα μὴ τις τοῖς ἀλλοτρίοις κατακέχρηται, μηδὲ ἵνα διὰ κέρδος τοὺς τῶν Πατέρων ὄρους τις ὑπερβαίνη, μηδὲ ἵνα παντοίως τινὶ κληρικῷ ἐξὸν εἶη ἀπὸ οἰουδήποτε πράγματος τόκον λαβεῖν. Καὶ τὰ μὲν νεωστὶ ἀνενεχθέντα, ἀμαυρὰ ὄντα, καὶ καθόλου λανθάνοντα, σκοπούμενα παρ' ἡμῶν, τυπωθήσονται. Περί δὲ ὧν φανερώτατα ἡ θεία Γραφή ἐθέσπισεν, οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἔπεσθαι. Ἀκολουθῶς γὰρ τὸ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον, πολλῶ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς ὀφείλει καταδικάζεσθαι. Σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπεν· Οὐδεὶς κατὰ τῶν Προφητῶν, οὐδεὶς κατὰ τῶν Εὐαγγελίων χωρὶς κινδύνου ἐποίησε.

5. Episcopul Aurelius a spus: „Patima lăcomiei, de care nimeni nu se îndoiește că este mama tuturor relelor, trebuie oprită pentru ca nimeni să nu se folosească de lucruri străine și nici să nu încalce cineva hotărârile Părinților din pricina vreunui câștig, nici să nu fie permis în vreun chip unui cleric să ia vreo camătă pentru un lucru. Și chestiunile care au fost tocmai propuse, fiindcă sunt incerte și întru totul trecute cu vederea, vor fi stabilite, după ce sunt examinate de către noi. Iar în privința celor pe care Dumnezeuiasca Scriptură le-a prevăzut foarte evident, nu se cuvine să fie supuse votului, ci să fie doar urmate. De aceea, ceea ce este blamabil între laici cu atât mai mult trebuie să fie condamnat între clerici”. Întregul sinod a spus: „Nimeni nu poate să săvârșească ceva împotriva prorocilor sau împotriva Evangheliilor fără vreo anumită primejdie”.

Concordanță: Can. 44 Ap.; 17 I Ec.; 10 Trulan; 4 Laod.; 16 Cart.; 3 Grig. Neocez.; 14 Vasile

Canonul 6 Cartagina

ς'. Φορτουνάτος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν ταῖς προλαβούσαις συνόδοις μεμνήμεθα ὀρισθέντα, ὥστε χρίσμα, ἢ καταλλαγὴν μετανοούντων, ἢ κορῶν, καὶ τόπων, καὶ ναῶν καθιέρωσιν ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι. Ἐὰν δέ τις ἀναφυῇ τοῦτο πράττων, τί δὲ περὶ τούτου ὀρίσαι; Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ ὑμέτερον ἀξίωμα

ἤκουσε τὸ ἀνενεχθὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Φορτουνάτου· τί πρὸς ταῦτα λέγετε; Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη, χρίσματος ποιήσιν, καὶ κορῶν καθιέρωσιν ὑπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι· μήτε δὲ καταλλάξαι τινὰ εἰς δημοσίαν λειτουργίαν πρεσβυτέρῳ ἐξεῖναι· τοῦτο πᾶσιν ἀρέσκει.

6. Episcopul Fortunatus a spus: „Ne aducem aminte de cele hotărâte la sinoadele precedente, ca Mirul, reîmpăcarea penitenților, consacrarea fecioarelor, a locurilor și a bisericilor să nu fie făcute de către preoți. Iar dacă cineva este descoperit făcând acest lucru, ce să se hotărască în privința lui?” Episcopul Aurelius a spus: „Cuvioșia voastră a auzit ceea ce a fost propus de către fratele și coliturghisitorul nostru Fortunatus. Ce spuneți despre acestea?” A fost afirmat de către toți episcopii că: „Producerea mirului și consacrarea fecioarelor să nu fie făcute de către preoți. Însă nu este nici permis vreunui preot să reîmpăce pe cineva spre slujba obștească. Acest lucru este plăcut tuturor”.

Concordanță: Can. 39 Ap.; 3, 19 I Ec.; 7, 43, 44, 126 Cart.

Canonul 7 Cartagina

ζ'. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐάν τις ἐν κινδύνῳ καθεστώς, αἴτηση ἑαυτὸν καταλλαγῆναι τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις, τοῦ ἐπισκόπου ἀπόντος, ὀφείλει εἰκότως ὁ πρεσβύτερος ἐρωτῆσαι τὸν ἐπίσκοπον, καὶ οὕτω τὸν ἐν κινδύνῳ καταλλάξαι κατὰ τὴν ἐκείνου παραγγελίαν· τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα ὀφείλομεν σωτηριῶδει βουλήν κυρῶσαι. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ἀρέσκει ὅπερ ἡ ὑμετέρα ἀγιοσύνη ἀναγκαίως ἡμᾶς ὠφελεῖναι κατηξίωσεν.

7. Episcopul Aurelius a spus: „Dacă cineva, aflându-se în pericol, ar cere să fie reîmpăcat față cu Sfintele Altare în timp ce episcopul este absent, preotul este dator să-l întrebe, desigur, pe episcop și astfel, conform poruncii lui, să-l reîmpăce pe cel în pericol. Însă suntem datori să împruternicim acest lucru printr-o decizie mântuitoare”. A fost afirmat de către toți episcopii că: „Este acceptat ceea ce sfințenia voastră a considerat că este vrednic de a ne fi absolut folositor”.

Concordanță: Can. 39 Ap.; 3, 19 I Ec.; 6, 43, 44, 126 Cart.

Canonul 8 Cartagina

η'. Νουμίδιος ἐπίσκοπος Μαζουλιτάνος εἶπεν· Εἰσὶ πολλοὶ οὐκ ἀγαθῆς ἀναστροφῆς, οἵτινες ἠγοῦνται τοὺς πατέρας καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἔτυχεν, ὀφείλιν ἐνάγεσθαι· τοὺς τοιοῦτους δεῖ προσδέχεσθαι, ἢ

μή; Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἀρέσκει τοίνυν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν, τοὺς εἰς τινα μύση ἐμπεπλεγμένους, κατὰ πατέρων φωνὴν κατηγορίας ἀποτίθεσθαι; Ἐκ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ἐὰν διαβέβληται ὁ τοιοῦτος, μὴ προσδεχθῆ.

8. Numidius, episcopul Mazulitaniei, a spus: „Există multe persoane fără o conduită bună, care consideră că li s-ar cuveni oarecum să-i acuze pe părinți și pe episcopi. Se cuvine ca unii ca aceștia să fie acceptați sau nu?” Episcopul Aurelius a spus: „Este acceptat de către dragostea voastră ca cei care au fost implicați într-o anumită necurăție să depună cuvânt de acuzare împotriva părinților?” A fost afirmat de către toți episcopii că: „Dacă unul ca acesta este calomniator, să nu fie primit”.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 21 IV Ec.; 6 Trulan; 19, 128, 129, 130 Cart.

Canonul 9 Cartagina

θ'. Αὐγουστῖνος ἐπίσκοπος, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς χώρας, εἶπε· Τοῦτο ὀρίσαι καταξιώσατε, ὥστε τοὺς ἀξίως τῶν οἰκείων ἐγκλημάτων ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διωχθέντας, ἐάν τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος δέξηται εἰς κοινωνίαν, καὶ αὐτὸς ἔτι μὴν τῷ ἴσῳ ἐγκλήματι ὑπεύθυνος φανῆ, ἅμα τοῖς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου τὴν κανονικὴν ψῆφον ἀποφεύγουσιν. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πᾶσιν ἀρέσκει.

9. Episcopul Augustin, delegatul provinciei Numidiei, a spus: „Socotiți că este vrednic să hotărâm și acest lucru ca, în cazul în care un episcop sau un preot ar primi în comuniune pe cei care au fost alungați din Biserică pe baza acuzațiilor personale, atunci și el să fie, de asemenea, găsit răspunzător de aceeași acuzație împreună cu cei care fug de sentința canonică a propriului episcop”. A fost afirmat de către toți episcopii că: „Acest lucru este plăcut tuturor”.

Concordanță: Can. 10, 11, 12, 13, 32 Ap.; 2, 6 Ant.; 1 Sf. Sofia

Canonul 10 Cartagina

ι'. Ἀλύπιος ἐπίσκοπος, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς χώρας εἶπεν· Οὐδ' ἐκεῖνο δεῖ παρεᾶσαι, ἵνα, ἐάν τις τυχὸν πρεσβύτερος ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καταγνωσθεῖς, φυσιοτήτι τινι καὶ ὑπερηφανία ἐπαρθεῖς, ἠγγήσεται ὀφείλειν κεχωρισμένως ἅγια τῷ Θεῷ προσφέρειν, ἢ ἄλλο ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰηθεῖν κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καὶ καταστάσεως ὁ τοιοῦτος ἀτιμώρητος μὴ ἐξέλθῃ. Βαλεντῖνος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς

Νουμδικῆς χώρας, εἶπεν· Αναγκαίως τῇ ἐκκλησιαστικῇ πίστει καὶ τάξει σύμφωνά εἰσι τὰ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἀλυπίου προενεχθέντα· Λοιπόν, τί δοκεῖ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, εἶπατε.

10. Episcopul Alipius, delegatul provinciei Numidiei, a spus: „Nu se cuvine să se neglijeze nici acel lucru ca, în cazul în care s-ar întâmpla ca un preot care a fost condamnat de către propriul episcop, fiind apoi îndemnat de un anumit orgoliu și de mândrie, ar considera că este dator să aducă Cele Sfinte lui Dumnezeu în chip separat sau s-ar gândi să construiască un alt altar, contrar credinței și instituirii bisericești, unul ca acesta să nu scape nepedepsit”. Valentinus, episcopul celui dintâi scaun al provinciei Numidia, a spus: „Cele ce au fost propuse de către fratele nostru Alipius sunt inevitabil conform credinței și rânduiei bisericești. Deci, afirmați ceea ce consideră dragostea voastră”.

Concordanță: Can. 31 Ap.; 18 IV Ec.; 31, 32 Trulan; 5 Ant.; 11, 53 Cart.; 13, 14, 15 I-II;

Canonul 11 Cartagina

ια'. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Ἐάν τις πρεσβύτερος ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνωσθῆ, ὀφείλει ὁ τοιοῦτος τοῖς γειτνιώσιν ἐπισκόποις προσαγγεῖλαι, ἵνα αὐτοὶ τοῦ πράγματος ἀκροάσωνται, καὶ δι' αὐτῶν τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ καταλλαγῆ. Τοῦτο δὲ ἐὰν μὴ ποίησῃ, ἀλλ', ὅπερ ἀπειή, ὑπεροψία φυσιούμενος, ἐκ τῆς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου κοινωνίας ἑαυτὸν χωρίσῃ, καὶ παρὰ μίαν μετὰ τινων σχίσμα ποιῶν, ἀγίασμα τῷ Θεῷ προσενέγκῃ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα λογισθῆτω, καὶ τὸν ἴδιον τόπον ἀπολεσάτω σκοπομένου, μὴ ποτε κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μέμψιν ἔχοι δικαίαν.

11. A fost afirmat de către toți episcopii că: „Dacă un preot a fost condamnat pentru purtarea sa, unul ca acesta are datoria de a-i anunța pe episcopii vecini, ca aceștia să audieze cazul și prin ei să se împace cu propriul episcop. Dar dacă nu ar face acest lucru, ci – Doamne ferește –, umplându-se de dispreț¹¹⁷, s-ar separa de comuniunea cu propriul său episcop și, făcând împreună cu alții o schismă în jurul unuia, ar aduce lui Dumnezeu Cele Sfinte, unul ca acesta să fie considerat anatema și să-și piardă propriul loc. Să se ia în considerare dacă nu cumva ar avea vreo învinuire justă împotriva episcopului”.

Concordanță: Can. 31, 34 Ap.; 5, 6 Ant.; 6 Gangra; 53 Cart.; 13, 14, 15 I-II;

¹¹⁷ Formularea „ὕπεροψία φυσιούμενος” este o expresie plastică și poate fi tradusă literal cu „umflându-se în sine, umfându-se de dispreț, desconsiderare”.

Canonul 12 Cartagina

ιβ'. Φῆλιξ ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἀναφέρω κατὰ τὰ ὀρισθέντα ἐκ τῶν παλαιῶν συνόδων, ἵνα, ἐάν τις ἐπίσκοπος (ὅπερ ἀπίει) ἐν τινι ἐγκλήματι περιπέση, καὶ γένηται πολλή ἀνάγκη τοῦ μὴ δύνασθαι πολλοὺς συνελθεῖν, διὰ τὸ μὴ ἀπομεῖναι αὐτὸν ἐν τῷ ἐγκλήματι, ἀπὸ δώδεκα ἐπισκόπων ἀκουσθῆ, καὶ ὁ πρεσβύτερος ἀπὸ ἑξ ἐπισκόπων καὶ τοῦ ἰδίου, καὶ ὁ διάκονος ἀπὸ τριῶν.

12. Episcopul Felix a spus: „Conform celor hotărâte la sinoadele mai vechi, propun ca, în cazul în care un episcop ar cădea – Doamne ferește – sub vreo acuzație și ar exista o mare constrângere încât nu ar fi cu putință să se întrunească mai mulți, pentru ca acela să nu rămână sub acuzație, să fie audiat de către doisprezece episcopi. Și preotul de către șase episcopi și de către propriul episcop, iar diacoul de către trei”.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9 IV Ec.; 4 Ant.; 15, 20, 97, 107 Cart.

Canonul 13 Cartagina

ιγ'. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὶ πρὸς ταῦτα λέγει ἡ ὑμετέρα ἀγισοσύνη; Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη. Ὅφειλει παρ' ἡμῶν τὰ ὀρισθέντα ἐκ τῶν πρὸ ἡμῶν φυλαχθῆναι, ὧν τινων ὡς ἔτυχεν ἀβούλως οἱ πρωτεύοντες τῆς οἰασοδήποτε ἐπαρχίας ἀμελεῖν κατατολμῶσι. Πολλοὶ οὖν ἐπίσκοποι συναχθέντες, ἐπίσκοπον χειροτονήσουσιν. Εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, τρεῖς ἐπίσκοποι, ἐν οἰωδήποτε ἂν τόπῳ ὦσι, τῷ τοῦ πρωτεύοντος παραγγέλματι χειροτονήσουσι τὸν ἐπίσκοπον. Καὶ ἐάν τις ἐν τινι ἐναντιωθῆ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑπογραφῇ, αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστερήσει τῆς τιμῆς.

13. Episcopul Aurelius a spus: „Ce spune sfințenia voastră în legătură cu acestea?” A fost afirmat de către toți episcopii că: „Este obligatoriu să fie păzite de către noi cele ce au fost hotărâte de către înaintașii noștri, căci s-a întâmplat ca pe unele dintre ele întâistătorii anumitei eparhii să îndrăznească din nechibzuință să le neglijeze. Astfel, dacă au fost întruniți mulți episcopi, să hirotonească un episcop. Iar dacă există vreo constrângere, atunci trei episcopi, în orice provincie ar fi, să hirotonească un episcop după porunca primatului. Iar dacă vreunul s-ar contrazice prin ceva cu propria lui mărturisire sau semnătură, acesta se va deposeda pe el însuși de cinste”.

Concordanță: Can. 1, 4, 6 Ap.; 4 I Ec.; 3 VII Ec.; 19 Ant.; 1 C-pol

Canonul 14 Cartagina

ιδ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν ἀπὸ Τριπόλεως, διὰ τὴν τῆς χώρας ἔνδειαν, ἓνα ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν, καὶ ἵνα ὁ πρεσβύτερος, ἐκεῖσε ἀπὸ πέντε ἀκούηται ἐπισκόπων, καὶ ὁ διάκονος ἀπὸ τριῶν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δηλονότι ἐπισκόπου προκαθημένου.

14. De asemenea, s-a acceptat ca din Tripoli, din cauza sărăciei provinciei, să vină un singur episcop în delegație. Și s-a acceptat ca preotul să fie audiat acolo de către cinci episcopi, și diaconul de către trei, precum s-a spus mai sus, evident propriul episcop fiind cel care prezidează.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 I Ec.; 9 IV Ec.; 12 Ant.; 104 Cart.

Canonul 15 Cartagina

ιε'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ὅστισδήποτε τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ κληρικῶν, πράγματος αὐτῶ ἐκκλησιαστικοῦ ἢ πολιτικοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κινουμένου, ἐὰν παραιτούμενος τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, δημοσίως θέλησῃ καθαρθῆναι δικαστηρίοις, κἂν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ψῆφος ἐκφωνηθῇ, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον ἀπολέσῃ· καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ· ἐπὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ, ἀπολέσῃ, τὸ εἰς ὃ ἐνίκησεν, ἐὰν τὸν ἴδιον τόπον θέλησῃ κατέχειν. Καὶ τοῦτό γε μὴν ἤρρεσεν, ὥστε, ἐὰν ἀπὸ οἰωνοῦ ποτε δικαστῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ ἄλλους δικαστὰς ἐκκλησιαστικούς ἔχοντας μείζονα τὴν ἀθηντίαν, ἐκκλητος γένηται, μηδὲν βλάπτειν τούτους ὧν ἡ ψῆφος λύεται· ἐὰν ἐλεγχθῆναι μὴ δυναθῶσιν, ἢ κατ' ἔχθραν, ἢ κατὰ προσπάθειαν δεδικακέναι, ἢ τινι χάριτι ὑποφθαροῦναι· ἐὰν δὲ κατὰ συναίνεσιν τῶν μερῶν ἐπιλεγέντες ὡς δικασταί, εἰ καὶ ὀλιγώτεροι ἔσονται τῶν ὀρισθέντων, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι. Καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων θεώρια κοσμικὰ μὴ ἐκτελεῖν, μηδὲ θεωρεῖν· τοῦτο δὲ καὶ πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς ἀεὶ κεκήρυκται, ὥστε τούτων ἀπέχεσθαι, καὶ ὅπου βλασφημίαι εἰσὶ μὴ προσίεναι.

15. De asemenea, s-a acceptat ca oricare dintre episcopi, preoți, diaconi sau dintre clerici împotriva căruia se declanșează în Biserică un proces penal sau civil, dacă, refuzând instanța de judecată bisericească, ar dori să fie disculpat de către instanțele civile de judecată, chiar dacă sentința ar fi pronunțată în favoarea lui, să-și piardă, totuși, propriul loc. Și aceasta este în legătură cu procesul penal. Iar în legătură cu cel civil, dacă ar dori să își păstreze propriul loc, atunci va pierde ceea

ce a câștigat în proces. Într-adevăr, s-a acceptat și acest lucru, încât, dacă s-ar face recurs de la anumiți judecători bisericești la alți judecători bisericești care au autoritate mai mare, să nu-i prejudicieze pe cei a căror sentință este anulată, dacă nu a fost cu puțință să fie dovedit că au judecat după vreo dușmănie sau după vreo părtinire, sau că au fost corupți printr-un anumit dar. Iar dacă au fost denumiți judecători prin consimțământul părților, chiar dacă vor fi mai puțini decât cei stabiliți, să nu fie permis să se mai facă recurs.

Și copiii preoților să nu facă și nici să nu privească spectacole lumești. Iar acest lucru a întotdeauna propovăduit tuturor creștinilor, ca să se țină departe de ele și să nu meargă unde există blasfemii.

Concordanță: Can. 42, 44, 74 Ap.; 6 I Ec.; 6 II Ec.; 9 IV Ec.; 24, 51, 62, 66 Trulan; 12 Ant.; 13, 54 Laod.; 5, 12, 96, 100, 104, 121 Cart.

Canonul 16 Cartagina

ις'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι, ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται, ἢ προκουράτορες, μηδὲ ἕκ τινος αἰσχροῦ ἢ ἀτίμου πράγματος τροφήν πορίζωνται· ὀφείλουσι γὰρ ἀποβλέψαι εἰς τὸ γεγραμμένον· Οὐδεὶς στρατευόμενος τῷ Θεῷ, ἐμπλέκει ἑαυτὸν πράγμασι κοσμικοῖς. Καὶ ὥστε τοὺς ἀναγνώστας, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἡβῆς ἐρχομένους ἀναγκάζεσθαι, ἢ συμβίους ἀγαγέσθαι, ἢ ἐγκράτειαν ὁμολογεῖν. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα κληρικός, ἐὰν χρήματα δῶ ἐν χρήσει, τὰ χρήματα λάβῃ· ἐὰν δὲ εἶδος, ὅσον δέδωκε λάβῃ. Καὶ ἵνα πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν, μήτε διάκονοι χειροτονῶνται· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναγνώσται τὸν δῆμον μὴ προσκυνῶσι.

16. De asemenea, s-a acceptat ca episcopii, preoții și diaconii să nu fie întreprinzători sau administratori și nici să nu-și procure hrana printr-o muncă rușinoasă sau necinstită. Căci sunt datori să fie atenți la ceea ce s-a scris: „Niciun om care este ostaș pentru Dumnezeu nu se amestecă pe sine în lucruri lumești”. Și [s-a acceptat] ca citeții care ajung la momentul maturității să fie obligați fie să accepte căsătoria, fie să făgăduiască înfrânarea. De asemenea, s-a acceptat ca un cleric, dacă ar da bani împrumut, să-și primească banii înapoi, iar dacă ar da vreun bun, să primească tot atât cât a dat. Și [s-a acceptat] ca diaconii să nu fie hirotoniți înainte de douăzeci și cinci de ani. Iar citeții să nu facă plecăciune către popor.

Concordanță: Can. 6, 26, 42, 81, 83, Ap.; 17 I Ec.; 3, 7 IV Ec.; 6, 9, 10, 14, 33 Trulan; 9-14 VII Ec.; 5, 25 Cart.; 11 I-II; 14 Vasile

Canonul 17 Cartagina

ιζ'. Ἦρρεσεν, ἵνα ἡ Μαυριτανία Σιτιφένσης, ὡς ἤτησε, τὸν πρωτεύοντα τῆς Νουμιδικῆς χώρας, ἧς τινος ἐκ τῆς συνόδου κεχώρισται, ἴδιον ἔχη πρωτεύοντα. Συναινέσει οὖν πάντων τῶν πρωτευόντων τῶν Ἀφρικανῶν ἐπαρχιῶν, καὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων, διὰ τὸ μακροδαπές, ἔχειν ἐπετράπη.

17. S-a acceptat ca Mauritania Sitifensis să aibă, precum a cerut de la primatul provinciei Numidia, de care o fost despărțită de către sinod, propriul întâistătător. Astfel, prin consimțământul tuturor întâistătătorilor eparhiilor africane și a tuturor episcopilor, să aibă permisiunea aceasta din pricina distanței mari.

Concordanță: Can. 12 IV Ec.

Canonul 18 Cartagina

ιη'. Ὅμοίως ἤρρεσεν, ὥστε, χειροτονουμένου ἐπισκόπου, ἡ κληρικοῦ, πρότερον ἀπὸ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς τὰ δεδογμένα ταῖς συνόδοις εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἐντίθεσθαι, ἵνα μὴ ποιῶντες κατὰ τῶν ὄρων τῆς συνόδου μεταμεληθῶσιν. Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων εὐχαριστία μὴ δοθῆ. Γέγραπται γάρ· Λάβετε, φάγετε· τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα οὐδὲ λαβεῖν δύνανται, οὐδὲ φαγεῖν. Καὶ, ἵνα μὴ τοὺς ἤδη τελευτώντας βαπτισθῆναι ποίηση ἡ τῶν πρεσβυτέρων ἄγνοια. Διὸ βεβαιωτέον ἐστὶν ἐν ταύτῃ τῇ ἀγία συνόδῳ, ὥστε κατὰ τοὺς ἐν Νίκαια ὄρους, διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας, αἵτινες πολλάκις πρὸς ὄλεθρον τοῦ λαοῦ παλαιοῦνται, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν σύνοδον συγκαλεῖσθαι, πρὸς ἣν πάντες οἱ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς πρῶτας καθέδρας ἐπέχοντες, ἐκ τῶν οικείων συνόδων δύο, ἡ καὶ ὅσους ἐπιλέξωνται, ἐπισκόπους τοποτηρητὰς ἀποστείλωσιν· ἵνα ἐν τῇ συναχθείσῃ συνελεύσει πλήρης εἶναι δυναθῆ ἡ ἀύθεντία.

18. De asemenea, s-a acceptat ca, în cazul în care este hirotonit un episcop sau un cleric, cele decise de către sinoade să le fie mai întâi aduse la cunoștință de către cei ce îi hirotonesc pe ei, ca nu cumva, făcând ceva contrar hotărârilor sinodului, să fie supuși pocăinței. De asemenea, s-a acceptat să nu se ofere Euharistia trupurilor celor morți. Căci este scris: „Luați, mâncați” [Matei 26, 26]. Dar trupurile morților nu pot nici lua, nici mânca. Și [s-a acceptat] să nu se săvârșească, din neștiința preoților, botezarea celor ce sunt deja morți. De aceea,

conform hotărârilor din Niceea, trebuie să fie reconfirmat în acest Sfânt Sinod ca în fiecare an să fie convocat un sinod pentru problemele bisericești care adeseori devin învechite spre vătămarea poporului, la care toți cei care dețin scaunele principale să trimită din propriile lor sinoade doi episcopi delegați, sau câți s-au desemnat, pentru ca autoritatea din adunarea întrunită să poată să fie deplină.

Concordanță: Can. 37 Ap.; 3 I Ec.; 19 IV Ec.; 8, 83 Trulan; 2, 6 VII Ec.; 8 Ant.;

73, 76, 77, 95 Cart.

Canonul 19 Cartagina

ιθ'. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐάν τις τῶν ἐπισκόπων κατηγορῆται, παρὰ τοῖς τῆς αὐτοῦ χώρας πρωτεύουσιν ὁ κατήγορος ἀναγάγη τὸ πρᾶγμα· καὶ μηδὲ ἀπὸ τῆς κοινωνίας κωλυθῆ ὁ κατηγορούμενος, εἰ μὴ δ' ἂν πρὸς ἀπολογίαν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἐπιλεγέντων δικάζειν γράμμασι προσκληθεῖς, τῇ ὠρισμένη ἡμέρᾳ οὐδαμῶς ἀπαντήσοι, τουτέστιν, ἐντὸς προθεσμίας μηνός, ἀφ' ἧς ἡμέρας φανείη τὰ γράμματα δεξάμενος. Ἐάν δὲ ἀληθεῖς τινὰς καὶ ἀναγκαστικὰς αἰτίας ἀποδείξη, τὰς αὐτὸν κωλυσάσας ἀπαντῆσαι πρὸς ἀπολογίαν τῶν κατ' αὐτοῦ προτεθέντων, ἐντὸς ἑτέρου μηνός ἀκεραίαν ἐχέτω εὐχέρειαν· μετὰ δὲ τὸν δεῦτερον μῆνα μὴ κοινωνήσῃ, ἕως οὗ καθαρὸς ἀποδειχθεῖ. Εἰ δὲ πρὸς σύμπασαν τὴν ἐτησίαν σύνοδον ἀπαντῆσαι μὴ βουληθεῖη, ἵνα κἂν ἐκεῖ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ περαιωθῆ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐκπεφωνηκέναι κριθήσεται. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ, ᾧ οὐ κοινωνεῖ, μηδὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, μηδὲ ἐν παροικίᾳ κοινωνήσῃ. Ὁ δὲ τούτου κατήγορος, ἐὰν μηδαμοῦ ἀπολειφθεῖη, ἐν αἷς ἡμέραις γυμνάζεται τὰ τοῦ πράγματος, μηδαμῶς κωλυθῆ ἀπὸ τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ποτε ἐλλείψῃ ἑαυτὸν ὑποσύρας, ἀποκαθισταμένου τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, αὐτὸς ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἐκβληθῆ ὁ κατήγορος, οὕτω μέντοι, ὡς μηδὲ τὴν εὐχέρειαν αὐτῷ ἀφαιρεῖσθαι τῆς κατηγορίας τοῦ πράγματος, ἐὰν δυνηθῆ ἀποδείξει κατὰ τὴν προθεσίαν, οὐχὶ μὴ τεθελῆκεναι, ἀλλὰ μὴ δεδυνῆσθαι ἀπαντῆσαι· ἐκείνου δῆλου ὄντος, ὡς ἐν τῷ κινεῖσθαι τὰ τοῦ πράγματος ἐν τῷ τῶν ἐπισκόπων δικαστηρίῳ, ἐὰν διαβέβληται τὸ πρόσωπον τοῦ κατήγορου, μὴ προσδεχθῆ εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴδ' ἂν ὑπὲρ ἰδίου πράγματος, μὴ μέντοι περὶ ἐκκλησιαστικοῦ θέλησῃ ἐπιβαλέσθαι.

19. Episcopul Aurelius a spus: „Dacă unul dintre episcopi este acuzat, atunci acuzatorul să înainteze cazul în fața întâistătătorilor din

provincia lui. Și cel care este acuzat să nu fie oprit de la comuniune, doar dacă nu cumva, după ce a fost citat prin scrisori pentru apărare în fața instanței celor aleși să judece, nu s-ar prezenta deloc în ziua hotărâtă, adică în decursul a o lună de la ziua în care s-ar dovedi că a primit scrisorile. Dar dacă ar evidenția anumite cauze constrângătoare veridice, care l-au împiedicat să se prezinte pentru apărarea celor propuse împotriva lui, să aibă șansa de dezvinovățire în decursul unei luni. Dar după a doua lună să nu mai fie în comuniune, până când nu ar fi dovedit nevinovat. Iar dacă nu ar dori să se prezinte la sinodul general anual, ca măcar acolo să-i fie soluționat cazul, atunci el va fi judecat ca și cum și-a pronunțat sentința condamnării împotriva lui însuși. Iar în perioada în care nu este în comuniune, să nu se împărtășească nici în biserica sa și nici în vreo altă parohie. Iar acuzatorul său, dacă nu ar fi absent deloc în zilele în care sunt investigate chestiunile cazului, să nu fie nicidecum oprit de la comuniune. Dar dacă, după ce a acuzat, ar lipsi cândva, atunci, după ce episcopul este repus în comuniune, acuzatorul însuși să fie alungat din comuniune. Cu toate acestea, să nu i se anuleze șansa de apărare a cazului dacă ar putea să dovedească că nu s-a prezentat la termenul stabilit nu pentru că nu a vrut, ci pentru că nu a putut. Este evident faptul că, dacă persoana acuzatorului a fost reprobata în timpul desfășurării chestiunilor cazului în tribunalul episcopilor, atunci să nu fie acceptat la acuzare, ci doar dacă ar dori să fie supus unui caz privat, însă nu în privința unuia bisericesc.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9, 21 IV Ec.; 14, 15 Ant.; 4 Sard.; 8, 12, 15, 87, 96, 121, 128, 129, 130 Cart.

Canonul 20 Cartagina

κ. Ἐὰν δὲ πρεσβύτεροι, ἢ διάκονοι κατηγορηθῶσι, προσευγνυμένοι τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τῆς πλησιαζούσης τοποθεσίας αἰρετικῶν ἐπισκόπων, οὓς οἱ κατηγορούμενοι αἰτήσονται, τουτέστιν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ πρεσβυτέρου ἕξ, καὶ τοῦ διακόνου τριῶν, σὺν τούτοις αὐτὸς ὁ ἴδιος τῶν κατηγορουμένων ἐπίσκοπος τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐξετάσει, τοῦ αὐτοῦ τῶν ἡμερῶν, καὶ ὑπερθέσεων, καὶ ἐξετάσεων, καὶ προσώπων, μεταξύ τῶν κατηγορούντων καὶ κατηγορουμένων τύπου φυλαττομένου· τῶν δὲ λοιπῶν κληρικῶν τὰς αἰτίας, καὶ μόνος ὁ ἐντόπιος ἐπίσκοπος διαγνῶ καὶ περάτωσῃ.

20. Dacă vor fi acuzați preoți sau diaconi, atunci, după ce se reunește numărul legal al episcopilor aleși din regiunea apropiată, pe care îi vor pretinde cei care acuză, adică șase în cazul preotului și trei în cazul diaconului, vor fi cercetate învinuirile lor împreună cu aceștia și propriul episcop al celor ce acuză. Și să fie păstrat între acuzatori și acuzați același program al zilelor, amânărilor, examinărilor și al persoanelor. Iar învinuirile celorlalți clerici le va determina și soluționa episcopul locului singur.

Concordanță: Can. 9 IV Ec.; 4 Ant.; 12, 14 Cart.

Canonul 21 Cartagina

κα'. Ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τέκνα τῶν κληρικῶν, ἐθνικοῖς, ἢ αἰρετικοῖς, γαμικῶς μὴ συνάπτεσθαι.

21. De asemenea, s-a acceptat ca fiii clericilor să nu se unească prin căsătorie¹¹⁸ cu păgânii sau cu ereticii.

Concordanță: Can. 14 IV Ec.; 72 Trulan; 10, 31 Laod.

Canonul 22 Cartagina

κβ¹¹⁹. Μηδὲ διὰ δωρεᾶς τῶν οικείων πραγμάτων, ὡς εἴρηται, τοὺς ἐπισκόπους, ἢ κληρικούς, τούτοις συνεισάγειν.

22. Iar episcopii sau clericii, precum s-a spus, să nu le confere aceleora nimic prin donația din bunurile personale.

Concordanță: Can. 40 Ap.; 81, 93 Cart.

Canonul 23 Cartagina

κγ'. Ὁμοίως ἐπίσκοποι πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδημείπωσαν, εἰ μὴ μετὰ ψηφίσματος τῆς πρώτης καθέδρας τοῦ ἰδίου ἐκάστης χώρας ἐπισκόπου, τουτέστιν, εἰ μὴ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πρωτεύοντος κατ' ἐξαίρετον λάβῃ τὴν, ἣτις λέγεται ἀπολυτική, τετυπωμένην, ἥτοι παράθεσιν.

23. De asemenea, episcopii să nu călătorească dincolo de mare, decât numai cu acordul propriului episcop al scaunului principal din fiecare provincie, adică, dacă nu a primit în special de la întâistătătorul său așa-numita scrisoare tipică de îndepărtare, adică de recomandare.

Concordanță: Can. 12, 13 Ap.; 11, 13 IV Ec.; 17 Trulan; 6, 7, 8, 11 Ant.; 41, 42 Laod.; 7, 8 Sard.; 89, 105 Cart.

¹¹⁸ Textul grecesc folosește adverbul γαμικῶς (conjugal).

¹¹⁹ Ediția lui Joannou conține: „Τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, εἰ καὶ συγγενεῖς ἐτι μὴν ὦσι” („Celor ce nu sunt creștini ortodocși, chiar dacă ar fi rude”).

Canonul 24 Cartagina

κδ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν Γραφῶν, μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκηται ἐπ' ὀνόματι θείων Γραφῶν. Εἰσὶ δὲ αἱ κανονικαὶ Γραφαὶ αὗται. Γένεσις, Ἔξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, Κριταί, Ρούθ, τῶν Βασιλειῶν βίβλοι τέσσαρες, τῶν Παραλειπομένων βίβλοι δύο, Ἰώβ, Ψαλτήριον, Σολομῶντος βίβλοι πέντε, τῶν Προφητῶν βίβλοι δώδεκα, Ἡσαΐας, Ἱερεμίας, Ἰεζεκιήλ, Δαυιδ, Τωβίας, Ἰουδήθ, Ἐσθήρ, Ἔσδρα βίβλοι δύο· τῆς Νέας Διαθήκης· Εὐαγγέλια τέσσαρα, Πράξεων τῶν Ἀποστόλων βίβλος μία, ἐπιστολαὶ Παύλου δεκατέσσαρες, Πέτρου Ἀποστόλου δύο, Ἰωάννου Ἀποστόλου τρεῖς, Ἰακώβου Ἀποστόλου μία, Ἰούδα Ἀποστόλου μία, Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου βίβλος μία. Τοῦτο δὲ τῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν Βονιφατίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν αὐτῶν μερῶν ἐπισκόποις, πρὸς βεβαίωσιν τοῦ προκειμένου κανόνος γνωρισθῆ, ἐπειδὴ παρὰ τῶν Πατέρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα ἀναγνωστέα παρελάβομεν.

24. De asemenea, s-a acceptat ca în afară de scrierile canonice să nu se mai citească nimic în biserică sub titulatura de „scrieri dumnezeiești”. Iar scrierile canonice sunt acestea: *Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numerii, Deuteronomul, Iisus al lui Navi, Judecători, Rut*, patru cărți ale *Regilor*, două cărți ale *Paralipomenelor, Iov, Psaltirea*, cinci cărți ale lui Solomon, douăsprezece cărți ale *Profeților, Isaia, Ieremia, Iezechiel, Daniel, Tobie, Iudit, Estera*, două cărți ale lui *Ezdra*. Iar ale Noului Testament: patru *Evangelii*, o carte a *Faptelor Apostolilor*, paisprezece epistole ale lui Pavel, două ale Apostolului Petru, trei ale Apostolului Ioan, una a Apostolului Iacob, una a Apostolului Iuda și o carte a *Apocalipsei* lui Ioan. Aceasta să fie făcută cunoscută fratelui și coliturghisitorului nostru Bonifatius și altor episcopi din părțile acelea, spre confirmarea canonului propus, fiindcă noi le-am primit pe acestea de la Părinți ca să fie obligatoriu citite în Biserică.

Concordanță: Can. 85 Ap.; 59 Laod.; 46 Cart.; 2 Atan.; Grig. Nazianz; Amfil.

Canonul 25 Cartagina

κε'. Ἀρχήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Προστίθημι, ἀδελφοὶ τιμιώτατοι, πρὸς τούτοις, ἐν τῷ ἀναφέρεσθαι ἕνεκεν ἐγκράτειας τῆς περὶ τὰς ἰδίας γυναικᾶς τινῶν τῶν κληρικῶν, ἐξαιρέτως ἀναγνωστῶν, τὸ ἐν διαφόροις συνόδοις βεβαιωθέν, ὥστε τοὺς ὑποδιακόνους τοὺς τὰ ἱερὰ μυστήρια ψηλαφῶντας καὶ τοὺς διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους,

Canonul 29 Cartagina

κθ'. Ὁμοίως ἤρесе συμπάση τῇ συνόδῳ, ἵνα, ὁ διὰ ῥαθυμίαν αὐτοῦ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενος, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε οἰοσδήποτε κληρικός, ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀκοινωνησίας αὐτοῦ, πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι, εἰς κοινωνίαν τολμήσῃ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐξενηνοχένοι κριθῆ.

29. De asemenea, a fost acceptat de către întregul sinod ca episcopul sau orice fel de cleric care a fost [scos] de la comuniune din cauza neglijenței lui, dacă pe perioada excomunicării lui ar îndrăzni [să vină] la comuniune înainte de a fi audiat, acesta să fie judecat ca și cum sentința condamnării a fost pronunțată deja împotriva lui.

Concordanță: Can. 12, 13, 32 Ap.; 5 I Ec.; 6 Ant.; 14 Sard.; 105, 132 Cart.

Canonul 30 Cartagina

λ'. Ὁμοίως ἤρесе, ἵνα ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ κατηγορῶν, ἐν τῷ τόπῳ, ὅθεν ἐστὶν ὁ κατηγορούμενος, ἐὰν φοβῆται τινα βίαν προπετοῦς πολυπληθείας, τόπον ἑαυτῷ ἐπιλέξῃται ἐγγιστα, ἐν ᾧ οὐκ ἐστὶν αὐτῷ δυσχέρεια μάρτυρας προκομίσει, ἔνθα τὸ πρᾶγμα περατοῦται.

30. De asemenea, s-a acceptat ca acuzatul sau acuzatorul, în cazul în care s-ar teme de o anumită constrângere din partea mulțimii pripite în locul de unde este acuzatorul, să-și aleagă un loc foarte apropiat, în care nu are vreo dificultate să-și aducă martorii spre înfățișare acolo unde este soluționat cazul.

Concordanță: Can. 75 Ap. 2 I Ec.; 131 Cart.

Canonul 31 Cartagina

λα'. Ὁμοίως ἤρесе, ἵνα οἰοιδήποτε κληρικοί καὶ διάκονοι, ἐὰν μὴ πειθαρχῶσι τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν, βουλομένοις διὰ τινὰς ἀναγκαστικὰς αἰτίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν τούτους πρὸς μείζονα ἀναβιβάζειν τιμᾶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν, μηδὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ διακονήσωσιν, ἐξ οὗ ἀναχωρῆσαι οὐκ ἠθέλησαν.

31. De asemenea, s-a acceptat ca orice fel de clerici și diaconi, în cazul în care nu s-ar supune episcopilor lor care doresc să-i promoveze în biserica lor spre cinstiri mai mari din pricina anumitor cauze urgențe pentru bisericile lor, să nu mai slujească în acea treaptă din care nu au vrut să iasă.

Concordanță: Can. 89 Vasile

Canonul 32 Cartagina

λβ'. Ὅμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι ἢ καὶ οἰοιδήποτε κληρικοί, οἱ μηδὲν ἔχοντες, ἐὰν προκόψαντες τῷ καιρῷ τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς κληρώσεως αὐτῶν, ἀγροὺς ἢ οἰαδήποτε χωρία ἐπ' ὀνόματι αὐτῶν ἀγοράσωσιν, ἵνα ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφοδον πεποιηκότες ἐνέχωνται, εἰ μὴ ἄρα λοιπὸν ὑπομνησθέντες τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα εἰσκομίσουσιν. Ἐὰν δὲ εἰς αὐτοὺς κυρίως φιλοτιμία τινός, ἢ διαδοχῇ συγγενείας περιέλθῃ, ἐξ αὐτοῦ ποιήσωσιν ὃ ἔχει ἢ πρόθεσις αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ προθέσθαι εἰς τοῦπίσω μετατραπῶσι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀνάξιοι, ὡς ἀδόκιμοι, κριθῶσιν.

32. De asemenea, s-a acceptat ca episcopii, preoții, diaconii sau orice fel de clerici care nu dețin nimic, în cazul în care, după ce au avansat, și-ar cumpăra pe numele lor țărini sau orice fel de terenuri, pe perioada episcopatului sau clericatului lor, să fie considerați ca cei care s-au făcut vinovați de jefuirea bunurilor Domnului¹²⁰, dacă nu cumva, după ce au fost muștrați, le vor restitui de atunci înainte Bisericii. Dar dacă le-ar reveni ceva prin generozitatea cuiva sau prin succesiunea vreunei rude, atunci să facă din acesta după cum este intenția lor. Dar dacă după donarea acestora le-ar preschimba înapoi, să fie considerați nevrednici de cinstea bisericască, ca niște nepricepuți.

Concordanță: Can. 40 Ap.; 22 IV Ec.; 35 Trulan; 22, 81 Cart.

Canonul 33 Cartagina

λγ'. Ὅμοίως ἤρρεσεν, ὥστε τοὺς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμην τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων πράγμα μὴ πιπράσκειν τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἣ καθιέρονται, ὃν τρόπον καὶ τοῖς ἐπισκόποις οὐκ ἔξεστι πιπράσκειν χωρία τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοούσης τῆς συνόδου, ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. Μὴ οὔσης τοίνυν ἀνάγκης, μηδὲ ἐπισκόπων ἔξεῖναι καταχρησασθαι πράγματι ἐκ τοῦ τίτλου τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος.

33. De asemenea, s-a acceptat ca preoții să nu vândă vreun bun al bisericii în care au fost consacrați fără voința episcopilor lor, în același fel precum nici episcopilor nu le este permis să vândă proprietățile bisericii, dacă sinodul sau preoții lor nu știu despre aceasta. De aceea,

¹²⁰ Traducerea literală a „ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφοδον πεποιηκότες” este: „precum cei care au săvârșit o jefuire împotriva bunurilor domnești”.

dacă nu există vreo necesitate, nu este permis niciunui episcop să abuzeze de vreun bun din inscripția registrului bisericesc.

Concordanță: Can. 38, 41 Ap.; 26 IV Ec.; 11, 12 VII Ec.; 15 Anc.; 24, 25 Ant.; 7 Gangra; 26 Cart.; 10 Teofil; 2 Chiril

Canonul 34 Cartagina

Λδ'. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν Ἐν τούτῳ τῷ βρεβίῳ, τῷ ἀποδρεφθέντι ἐκ τῆς ἐν Ἰππῶνι συνόδου, οὐδὲν νομιζομεν εἶναι διορθωτέον, ἢ προσθετέον· εἰ μὴ, ἵνα ἡ ἡμέρα τοῦ ἀγίου Πάσχα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου γνωρισθεῖη.

34. Episcopul Epigonius a spus: „În acest breviar care a fost luat de la Sinodul din Hippone, socotim că nu trebuie să fie nimic modificat sau adăugat, doar ca ziua Sfințelor Paști să fie făcută cunoscută în timpul sinodului”.

Canonul 35 Cartagina

Λε'. Ὅστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικούς, τὰ τέκνα αὐτῶν μὴ ἔαν ἀυτεξουσίως ἀπιέναι διὰ ἐμαγκιπατίωνος, εἰ μὴ δ' ἂν εἰς τοὺς τρόπους καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν πληροφορηθῶσιν· ὡς λοιπὸν τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν εἰς αὐτοὺς συντείνειν.

35. Episcopii și clericii să nu-i lase cumva pe copiii lor să devină independenți printr-un act de emancipare decât dacă sunt convinși de comportamentul și de vârsta lor, încât, de atunci înainte, greșelile acestora se îndreaptă împotriva lor.

Concordanță: Can. 15 Gangra

Canonul 36 Cartagina

Λς'. Ὅστε ἐπίσκοπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους μὴ χειροτονεῖσθαι, πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν Χριστιανούς ὀρθοδόξους ποιήσωσιν.

36. Episcopii, preoții și diaconii să nu fie hirotoniți înainte de a-i face pe toți cei din casele lor creștini ortodocși.

Concordanță: Can. 82 Ap.

Canonul 37 Cartagina

Λζ'. Ἴνα ἐν τοῖς ἀγίοις μὴδὲν πλέον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου προσενεχθεῖη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρέδωκε, τουτέστιν,

ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένον. Ἀπαρχὴ δέ, εἴτε μέλι, εἴτε γάλα, ὡς εἶωθε, προσφερέσθω ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐθίμῳ εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐν θυσιαστηρίῳ προσφέρεται, ὅμως ἰδίαν ἐχέτω κυρίως εὐλογίαν, ὡς ἐκ τοῦ ἀγιάσματος τοῦ Κυριακοῦ σώματος καὶ αἵματος διΐστασθαι. Μηδὲν δὲ πλέον ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς προσφερέσθω, ἢ ἀπὸ σταφυλῶν καὶ σίτου.

37. Să nu fie oferit la Cele Sfinte nimic mai mult decât Trupul și Sângele Domnului, precum Domnul Însuși ne-a transmis, adică pâine și vin amestecat cu apă. Iar pârga de miere sau de lapte să fie oferită, precum este obiceiul, într-o zi specială, la Taina pruncilor. Căci, deși este adusă în mod deosebit în altar, totuși să aibă, în mod cuvenit, binecuvântarea ei proprie, ca să fie separată de Sfântul Trup și Sânge al Domnului. Dar să nu fie oferit ca pârgă nimic mai mult decât cea de struguri și grâu.

Concordanță: Can. 3, 4 Ap.; 28, 32, 57, 99 Trulan

Canonul 38 Cartagina

Λη'. Κληρικοί, ἢ ἐγκρατευόμενοι, πρὸς χήρας, ἢ παρθένους, εἰ μὴ κατ' ἐπιτροπὴν καὶ συναίνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ τῶν πρεσβυτέρων, μὴ εἰσίστησαν· καὶ τοῦτο δὲ μὴ μόνοι ποιεῖτωσαν, ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν, ἢ μετὰ τούτων, μεθ' ὧν ὁ ἐπίσκοπος ἢ οἱ πρεσβύτεροι μόνοι ἔχουσι τὴν εἴσοδον πρὸς τὰς τοιουτοτρόπους γυναικάς, ἢ ὅπου πάρεισι κληρικοί, ἢ ἐντιμοὶ τινες Χριστιανοί.

38. Clericii sau cei care se înfrânează să nu meargă la văduve sau la fecioare decât cu permisiunea și acordul propriului episcop sau al preoților. Dar și acest lucru să nu-l facă singuri, ci cu cei care sunt deopotrivă clerici sau cu unii cu care numai episcopul sau preoții au intrare la acest fel de femei, sau unde sunt prezenți clerici ori anumiți creștini cucernici.

Concordanță: Can. 3 I Ec.; 18, 22 VII Ec.; 19 Anc.; 89 Vasile

Canonul 39 Cartagina

Λθ'. Ὅστε τὸν τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπον μὴ λέγεσθαι ἔξαρχον τῶν ἱερέων, ἢ ἄκρον ἱερέα, ἢ τοιουτότροπον τίποτε, ἀλλὰ μόνον ἐπίσκοπον τῆς πρώτης καθέδρας.

39. Episcopul scaunului principal să nu se numească exarhul preoților sau marele preot sau ceva de genul acesta, ci numai episcop al scaunului principal.

*Concordanță: Can. 34 Ap.***Canonul 40 Cartagina**

μ'. Ὅστε τοὺς κληρικούς χάριν τοῦ τρώγειν ἢ πίνειν μὴ εἰσιέναι εἰς καπηλεῖα, εἰ μὴδ' ἂν ξενίας ἀνάγκη συνωθουμένους.

40. Clericii să nu intre în cârciumă să mănânce sau să bea, decât dacă ar fi siliți de necesitatea găzduirii într-un han.

*Concordanță: Can. 42, 43, 54 Ap.; 9, 50 Trulan; 22 VII Ec.; 24, 55 Laod.***Canonul 41 Cartagina**

μα'. Ὅστε ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ἀπὸ νηστικῶν ἀνθρώπων, μὴ ἐπιτελεῖσθαι, ἐξηρημένης μιᾶς ἐτησίας ἡμέρας, ἐν ἣ τὸ Κυριακὸν δεῖπνον ἐπιτελεῖται. Ἐὰν δέ τινων κατὰ τὸν δειλινὸν καιρὸν τελευτησάντων εἴτε ἐπισκόπων, εἴτε τῶν λοιπῶν, παρὰθεσις γένηται, μόναίς εὐχαῖς ἐκτελεσθῆ, ἐὰν οἱ ταύτην ποιοῦντες ἀριστήσαντες εὐρεθῶσι.

41. Cele Sfinte ale Altarului să nu fie săvârșite decât de către oameni care ajunează, cu excepția unei singure zile din an, în care se săvârșește Cina Domnească. Iar dacă s-ar face seara pomenirea unora care au murit, fie a unor episcopi, fie a celorlalți, atunci, dacă s-ar afla că cei care fac aceasta au mâncat, să se săvârșească pomenirea numai cu rugăciuni.

*Concordanță: Can. 69 Ap.; 29, 89 Trulan; 49, 50, 51, 52 Laod.; 1 Dionisie***Canonul 42 Cartagina**

μβ'. Ὅστε ἐπισκόπους, ἢ κληρικούς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ συμποσιάζεσθαι εἰ μὴ δ' ἂν τυχὸν ἀνάγκη ξενίας διαβάντες ἐκεῖ καταλύσωσι. Καὶ οἱ λαοὶ δὲ ἀπὸ τοιουτοτρόπων συμποσιῶν ὅσον δυνατόν ἐστι κωλυθῶσι.

42. Episcopii sau clericii să nu mănânce în biserică decât dacă, fiind în trecere, s-ar întâmpla să poposească acolo din cauza necesității găzduirii. Dar și poporul să fie oprit, pe cât este cu putință, de la acest fel de ospătări.

*Concordanță: Can. 74, 76, 88 Trulan; 27 Laod.; 11 Gangra***Canonul 43 Cartagina**

μγ'. Ὅστε τοῖς μετανοοῦσι, κατὰ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων διαφοράν, τῇ τῶν ἐπισκόπων κρίσει τὰς μετανοίας ἐν καιρῷ ψηφίζεσθαι: πρᾶξύτερος δὲ παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, μὴ

καταλλάσσει μετανοοῦντα, εἰ μὴ δ' ἂν ἀνάγκης συνωθούσης ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ ἐπισκόπου· οὐ τινος δὴποτε δὲ μετανοοῦντος, εἰ πούβλικον καὶ τεθρολλημένον ἐστὶ τὸ ἔγκλημα, τὸ σύμπασαν τὴν ἐκκλησίαν κινοῦν, πρὸ τῆς ἀψίδος τούτῳ ἢ χειρὶ ἐπιτεθῆ.

43. Celor care se pocăiesc să le fie stabilite penitențele prin judecata episcopilor pentru o perioadă de timp, conform diferențierii păcatelor. Iar preotul să nu reîmpace pe cel care se pocăiește fără voia episcopului decât numai dacă, în absența episcopului, l-ar constrânge vreo necesitate. Dar dacă cumva acuzația vreunui penitent este publică și răspândită pretutindeni, încât tulbură întreaga biserică, atunci să fie pusă mâna asupra lui înaintea absidei bisericii.

Concordanță: Can. 39 Ap.; 6, 7 Cart.

Canonul 44 Cartagina

μδ'. Ὅστε τὰς ἱεράς παρθένοὺς, ὅτε τῶν πατέρων χωρίζονται, ἐξ ὧν ἐφυλάττοντο, τῇ τοῦ ἐπισκόπου, ἢ αὐτοῦ ἀπόντος, τῇ τοῦ πρεσβυτέρου προνοίᾳ ταῖς τιμιωτέραις γυναιξὶ παρατίθεται, ἢ ἅμα κατοικούσας ἀλλήλας φυλάττειν, ἵνα μὴ πανταχοῦ πλαζόμεναι, τὴν ὑπόληψιν βλάψωσι τῆς ἐκκλησίας.

44. Fecioarele consacrate, când se despart de părinții de către care erau ocrotite, să fie încredințate, prin purtarea de grijă a episcopului sau, în absența lui, a preotului, femeilor preacinstite, sau, locuind împreună, să se păzească unele pe altele, ca nu cumva, pribegind pretutindeni, să vatăme renumele Bisericii.

Concordanță: Can. 3, 19 I Ec.; 16 IV Ec.; 6, 126 Cart.

Canonul 45 Cartagina

με'. Ὅστε τοὺς ἀσθενοῦντας, οἵτινες ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι οὐ δύνανται, τότε βαπτίζεσθαι, ὅτε τῇ αὐτῶν προαιρέσει τὴν περὶ αὐτῶν μαρτυρίαν καὶ κινδύνῳ ἰδίῳ εἴπωσι. Ὅστε τοῖς σκηνικοῖς, καὶ μίμοις, καὶ τοῖς λοιποῖς τοιουτοτρόποις προσώποις, ἢ ἀποστάταις, μετανοοῦσι καὶ ἐπιστρέφουσι πρὸς τὸν Θεόν, χάριν ἢ καταλλαγὴν μὴ ἀρνεῖσθαι.

45. Bolnavii care nu pot să răspundă pentru ei înșiși să fie botezați atunci când, prin alegerea lor proprie și prin propria lor răspundere, au dat mărturie despre ei. Harul și reîmpăcarea să nu le fie refuzate actorilor, mimilor și celorlalte persoane de acest fel sau apostaziilor care se pocăiesc și se întorc la Dumnezeu.

Concordanță: Can. 52 Ap.; 63 Cart.

Canonul 46 Cartagina

μς'. Εξέστω ἔτι μὴν ἀναγινώσκεισθαι τὰ πάθη τῶν μαρτύρων, ἡνίκα αἱ ἐτήσια αὐτῶν ἡμέραι ἐπιτελοῦνται.

46. Să fie permis să se citească rătimirile martirilor atunci când sunt săvârșite zilele lor de pomenire.

Concordanță: Can. 85 Ap.; 51, 60 Laod.; 32 Cart.; 2 Atan.; Grig. Nazianz, Amfil.

Canonul 47 Cartagina

μζ'. Ἦρρεσεν, ἵνα ἐρωτήσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνιερεῖς ἡμῶν Σιρίκιον καὶ Σιμπλικιανόν, περὶ μόνων τῶν νηπίων τῶν παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένων, μήπως τοῦτο, ὅπερ οἰκεία προθέσει οὐκ ἐποίησαν, τῇ τῶν γονέων πλάνη ἐμποδίσθη αὐτοῖς πρὸς τὸ μὴ προκόπτειν εἰς ὑπουργίαν τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, ὅταν πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν σωτηριῶδει προθέσει ἐπιστρέψωσι. Τούτων δὲ ἐναρχθέντων, Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανός, οἱ ἐπίσκοποι τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης χώρας, εἶπον· Ἐκ πολλοῦ, ὅτε πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγιωσύνην ἀπεστελλόμεθα, τὰ γραφέντα ὑπερεθέμεθα ταύτη τῇ κατανοήσει, ὅτι προσεδοκῶμεν ἀδελφοὺς ἡμῶν παραγενέσθαι τοποτηρητὰς Νουμιδίας· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ὀλίγαι ἡμέραι εἰσίν, ἀφοῦ οἱ προσδοκώμενοι οὐδαμῶς κατέλαβον, περαιτέρω παριδεῖν τὰ ἐνταλέντα ἡμῖν ἀπὸ τῶν συνεπισκόπων οὐ δεῖ· καὶ διὰ τοῦτο, ἀδελφοί, τὴν ἀναφορὰν ἡμῶν προθύμως εἰσδέξασθε· περὶ τῆς πίστεως γὰρ τοῦ ἐν Νίκαια τρακτάτου ἠκούσαμεν· ἀληθές ἐστι περὶ τῶν γινομένων μετὰ τὸ ἄριστον ἁγίων, ἵνα ἀπὸ νηστικῶν, ὡς ἐστὶν ἄξιον, προσφέρωνται, καὶ τότε ἐβεβαιώθη.

47. S-a acceptat să-i întrebăm pe frații și preoții împreună cu noi Siricius și Simplicianus numai în privința pruncilor botezați de către donatiști, ca nu cumva în acest fel, fiindcă nu au făcut acest lucru printr-o decizie personală, ci prin rătăcirea părinților, să fie oprți spre a înainta în slujirea Sfântului Altar, atunci când se întorc la Biserica lui Dumnezeu printr-o decizie mântuitoare. Dar când au fost începute acestea, Honoratus și Urbanus, episcopii Mauritaniei Sitiphensis, au spus: „Încă de demult, de când am fost trimiși la sfințenia voastră, noi am comunicat cele scrise cu privire la această observație, că îi așteptaserăm pe frații noștri delegați ai Numidiei să vină. Dar fiindcă nu sunt puține zile de atunci, și iată că cei ce au fost așteptați nu au venit

deloc, nu se cuvenea să trecem mai departe cu vederea cele care ne-au fost poruncite de către coepiscopii noștri și de aceea, fraților, acceptați în chip binevoitor propunerea noastră. Căci, în privința credinței, am ascultat tratatul de la Niceea. Fiindcă a fost confirmat atunci și este corect ca în privința Celor Sfinte, care se săvârșesc după masă, să fie oferite, după cum se cuvine, de către cei care ajunează”.

Concordanță: Can. 57, 66, 67, 68, 69, 71, 73, 74, 79, 118, 119 Cart.

Canonul 48 Cartagina

μη'. Ἐκεῖνο δὲ ἀναφέρομεν ἐνταλὲν ἡμῖν, τὸ καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐν Καπούῃ ὀρισθὲν, ὥστε μὴ ἐξεῖναι γίνεσθαι ἀναβαπτίσεις, ἢ ἀναχειροτονήσεις, ἢ μετακινήσεις ἐπισκόπων. Κρεσκώνιος, οὖν τοῦ Ῥεκένσης ἀγροῦ ἐπίσκοπος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου λαοῦ, τῇ Τουβηνέκῃ ἐπέβη ἐκκλησία, καὶ ἕως τῆς σήμερον πολλάκις ὑπομνησθεὶς κατὰ τὸ ὀρισθὲν καταλιπεῖν τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν, ἣ τινι ἐπῆλθεν, οὐχ' εἴλετο. Περὶ τούτου δὲ τὰ προαγγελθέντα, βέβαια ἠκούσαμεν· καὶ αἰτοῦμεν κατὰ τὸ ἐνταλὲν ἡμῖν, ἵνα καταξιώσητε δοῦναι παρῴρησιαν ἐπ' ἀδείας ἡμῖν γενέσθαι, ὅτι αὕτη ἡ ἀνάγκη παρασκευάζει, τῷ ἄρχοντι τῆς χώρας κατ' ἐκείνου προσελθεῖν, κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ἵνα ὁ τῇ πρῶν ὑπομνήσει τῆς ὑμετέρας ἀγιοσύνης πειθαρχῆσαι μὴ θελήσας, καὶ διορθώσασθαι τὸ ἀσυγχώρητον, ἀθηντία ἀρχοντικῆ παραχρημα κωλυθῆ. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, μὴ κριθῆ τῆς συνόδου ὑπάρχων, ἐὰν ἐπιεικῶς αἰτηθεὶς παρὰ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἀποστήναι παρητήσατο, ἐπειδὴ ἐκ τῆς οἰκείας καταφρονήσεως καὶ μονοτονίας περιήλθεν εἰς ἀρχοντικὴν ἔξουσίαν. Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανός, οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Τοῦτο οὖν πᾶσιν ἀρέσκει· Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Δίκαιόν ἐστιν, ἀρέσκει.

48. Propunem și chestiunea poruncită nouă, care a fost hotărâtă la Sinodul din Capua, încât să nu fie permis să se săvârșească rebotezări, rehirotoniri sau transferări de episcopi. Cu toate acestea, Cresconius, episcop de Villa-Regis, desconsiderându-și propriul popor, s-a năpus-tit asupra bisericii din Tubinia și, deși a fost adeseori muștrat, conform celor hotărâte, până în ziua de astăzi nu a ales să părăsească această biserică asupra căreia a venit. Iar în legătură cu această chestiune, am auzit că cele ce au fost mai înainte declarate sunt adevărate și cerem, conform celor ce ne-au fost poruncite, să considerați de cuviință să ni

se ofere permisiunea să se acționeze potrivit libertății și, fiindcă însăși necesitatea o cere, să ne adresăm împotriva acestuia guvernatorului provinciei, conform dispozițiilor preaslăviților împărați, încât cel care nu a vrut să se supună admonestării blânde a sfințeniei voastre și, astfel, să îndrepte ceea ce nu este permis, să fie imediat oprit de către autoritatea guvernatorială. Episcopul Aurelius a spus: „După ce a fost păzit modelul de procedură, să nu mai fie considerat ca membru al sinodului dacă, deși a fost rugat cu insistență de către dragostea voastră să se îndepărteze, a refuzat, fiindcă din propriul lui dispreț și din propria lui neascultare s-a ajuns la puterea guvernatorială”. Episcopii Honoratus și Urbanus au spus: „Este deci acceptat acest lucru de către toți?” A fost afirmat de către toți episcopii: „Este un lucru drept și se acceptă”.

Concordanță: Can. 14, 15, 68 ap.; 16, 21 Ant.; 1, 2 Sard.

Canonul 49 Cartagina

μθ'. Ὁνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· Κάκεῖνο ἡμῖν ἐνετάλη, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ πλησίον ἀδελφοὶ ἡμῶν δύο ἐπίσκοποι τῆς Νουμιδίας χειροτονῆσαι ἐτόλμησαν ἱερέα, κρίνατε μὴ γενέσθαι χειροτονίας ἐπισκόπων, εἰ μὴ ἀπὸ δώδεκα. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ὁ ἀρχαῖος τύπος φυλαχθήσεται, ἵνα μὴ ἦττονες τριῶν τῶν ὀρισθέντων εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπων ἀρκέσωσι· διότι ἐν Τριπόλει τυχὸν καὶ ἐν Ἀρζουῖῃ δῆλον ὡς παρέγκεινται βάρβαρα ἔθνη· ἐν Τριπόλει δὲ πέντε καὶ μόνοι εἰσὶν, ὡς γινώσκετε, ἐπίσκοποι καὶ δυνατὸν ἐξ αὐτοῦ πολλάκις τοῦ ἀριθμοῦ τοὺς δύο ἀνάγκη τινὶ κατέχεσθαι. Δυσχερὲς γὰρ ἐστὶν ἐξ οἰουδήποτε ἀριθμοῦ πάντας δύνασθαι ἀπαντῆσαι· μὴ ὀφείλει τοῦτο αὐτὸ παρεμποδῶν εἶναι τῷ χρησίμῳ τῆς ἐκκλησίας· καὶ γὰρ εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν κατηξίωσεν ἡ ὑμετέρα συνελθεῖν ἀγισσύνη, συχνῶς καὶ σχεδὸν κατὰ Κυριακὴν χειροτονουμένους ἔχομεν. Μὴ ἄρα δύναμαι συνεχῶς δώδεκα ἢ δέκα, ἢ οὐχὶ πολὺ ἐλάττους συγκαλεῖν ἐπισκόπους; δύο δὲ γείτονας προσζευξαὶ εὐχερὲς ἐστὶ τῇ ἐμῇ βραχύτητι. Διὸ ὁρᾷ σὺν ἐμοὶ ἡ ὑμετέρα ἀγάπη, τοῦτο αὐτὸ μὴ δύνασθαι παραφυλαχθῆναι.

49. Episcopii Honoratus și Urbanus au spus: „Fiindcă doi frați de-ai noștri din împrejurimi, episcopi ai Numidiei, au îndrăznit să hirotonească un arhiereu, ne-a fost poruncit și acel lucru ca să hotărâți să nu se facă hirotoniile episcopilor decât de către doisprezece”. Episcopul Aurelius a spus: „Va fi păzit vechiul model, încât să nu se accepte mai puțin de trei episcopi desemnați pentru hirotonia episcopilor. Fiindcă este evident că

în Tripoli și în Arzua popoarele barbare sunt în apropiere, iar în Tripoli sunt, după cum știți, numai cinci episcopi și este posibil ca, adesea, din numărul acesta, doi să fie reținuți pentru o anumită necesitate. Căci este dificil ca dintr-un asemenea număr să fie cu putință să se întâlnească toți. Și nu trebuie ca acest lucru să fie un obstacol pentru folosul Bisericii. Căci, de exemplu, și în această biserică, în care sfințenia voastră a considerat vrednic să ne întrunim, îi avem pe cei care sunt hirotoniți adeseori aproape în fiecare Duminică. Pot eu oare să convoc doispzece sau zece episcopi, sau nu mult mai puțini? Însă este mai ușor smereniei mele să chem doi episcopi învecinați. De aceea, dragostea voastră vede împreună cu mine că acel lucru nu poate fi respectat”.

Concordanță: Can. 1 Ap.; 4 I Ec.; 3 VII Ec.; 19 Ant.; 13 Cart., 1 C-pol

Canonul 50 Cartagina

ν'. Ἐκεῖνο δὲ ὀρίσαι δεῖ, ὥστε, ἐάν ποτε πρὸς ἐπιλογὴν ἐπισκόπου προέλθωμεν, καὶ ἀναφυῆ τις ἀντιλογία, ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα παρ' ἡμῖν ἐτρακταῖσθησαν, τολμηρὸν εἶναι λοιπόν, τρεῖς μόνους πρὸς τὸ καθᾶραι τὸν χειροτονηθησόμενον εὐρεθῆναι, ἀλλὰ τῷ προλεχθέντι ἀριθμῷ προστεθῆ εἷς καὶ δύο, καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, οὗ μέλλει χειροτονεῖσθαι, ἐξετασθῶσι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων· εἰς ὕστερον γὰρ καὶ τὰ προτεθειμένα συζευχθῶσι· καὶ ὅτε καθαρὸς φανείη ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, εἴθ' οὕτω χειροτονηθείη. Ἐὰν τοῦτο καταδέχηται ἢ ὑμετέρα ἀγίωσύννη, τῇ ὁμονοητικῇ ἀποκρίσει τοῦ ὑμέτερου ἀξιώματος βεβαιωθείη. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη Πάνυ ἀρέσκει.

50. Se cuvine să se decidă și acea chestiune, încât, dacă ne-am aduna vreodată pentru alegerea unui episcop și ar apărea vreo împotrivire, fiindcă lucrurile de felul acesta au fost tratate deja de către noi, să nu se îndrăznească de acum înainte să fie găsiți numai trei episcopi pentru a-l dezvinovăți pe cel ce va fi hirotonit, ci să se mai adauge numărului menționat mai înainte unul sau doi episcopi și să fie mai întâi cercetate persoanele celor ce se împotrivesc înaintea aceluia popor pentru care el trebuie să fie hirotonit. Iar după aceea, cele ce au fost propuse să fie unificate și, dacă va fi găsit nevinovat în opinia publică, atunci să fie hirotonit. Dacă sfințenia voastră acceptă acest lucru, să fie confirmat prin răspunsul unanim al cucerniciei voastre”. A fost afirmat de către toți episcopii: „Se acceptă întru totul”.

Concordanță: Can. 61 Ap.; 6 II Ec.; 129 Cart.

Canonul 51 Cartagina

να'. Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἐπειδὴ τὰ ἐν τῷ κομμονιτωρίῳ ἡμῶν πάντα δεῖ συζεῦξαι, προστίθεμεν ἔτι μὴν ἐνταλὲν ἡμῖν περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ἵνα κατὰ τὸ εἰωθὸς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνας ἀεὶ παρασκευαζώμεθα καὶ μὴ ἐν στενῷ τοῦ χρόνου διαστήματι. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐὰν δοκῇ τῇ ἀγιωσύνῃ ὑμῶν, ἐπειδὴ μεμνήμεθα ἤδη ἐκ πολλοῦ ὑμᾶς ἐπαγγεिलाμένους, ὥστε ἐν ἐκάστοις ἐνιαυτοῖς συνέρχεσθαι πρὸς τὸ συζητεῖν, ὅταν εἰς ἐν συνέλθωμεν, τότε διαδοθήσεται τοῦ ἀγίου Πάσχα ἡ ἡμέρα διὰ τῶν εὐρεθησομένων ἐν τῇ συνόδῳ τοποτηρητῶν. Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· Νῦν διὰ τῆς παρούσης συνελεύσεως αἰτοῦμεν, ἵνα γράμμασι τυπῶσαι τὰς ἡμετέρας ἐπαρχίας καταξιώσητε. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἀναγκαῖόν ἐστι οὕτω γενέσθαι.

51. Episcopii Honoratus și Urbanus au spus: „Fiindcă se cuvine să se unifice toate cele din scrisoarea noastră de instrucțiune, propunem, de asemenea, și ceea ce ne-a fost poruncit în privința datei Paștilor, ca să o procurăm întotdeauna de la Biserica Cartaginei, conform obiceiului, însă nu într-o perioadă scurtă de timp”. Episcopul Aurelius a spus: „Dacă s-ar părea potrivit sfințeniei voastre ca, de vreme ce ne aducem aminte că încă de demult ați făgăduit ca în fiecare an să ne întrunim pentru cercetări, atunci când suntem adunați într-un loc, să fie anunțată data Sfințelor Paști prin delegații care se vor afla în sinod”. Episcopii Honoratus și Urbanus au spus: „Acum, vă rugăm prin prezenta întru-nire să binevoiți să informați eparhiile noastre prin scrisori”. Episcopul Aurelius a spus: „Este necesar să se procedeze în felul acesta”.

Concordanță: Can. 37 Ap.; 5 I Ec.; 19 IV Ec.; 8 Trulan; 6 VII Ec.; 18, 52, 73, 76, 77, 95 Cart.

Canonul 52 Cartagina

νβ'. Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· Κάκεινο ἡμῖν διὰ λόγου ἐντέταλται, ὥστε καὶ ἡμᾶς καταξιῶσαι τὸ ὀρισθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Ἰππῶνι συνόδου ὀφείλαιν ἐκάστην ἐπαρχίαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου ἐπισκέπτεσθαι, καὶ ὅτι ἐν τούτῳ καὶ τῷ ἄλλῳ ἐνιαυτῷ ὑπερέθεσθε κατὰ τάξιν ἐπισκέψασθαι τὴν Μαυριτανίαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τότε περὶ τῆς τῶν Μαυριτανῶν χώρας οὐδὲν ὠρίσαμεν, διὰ τὸ εἰς τὰ τέλη τῆς Ἀφρικῆς κείσθαι αὐτήν, καὶ ὅτι τῷ βαρβαρικῷ παράκειται ὁ δὲ Θεὸς παράσχοι ἐκ περιοουσίας δύνασθαι ἡμᾶς καὶ μὴ ἐπαγγεिलाμένους τοῦτο ποιεῖν, καὶ παραγίνεσθαι εἰς

τὴν χώραν ὑμῶν. Οφείλετε γὰρ ἐννοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι ἐὰν λογισμὸς ἀπαιτῆ τοῦτο, περὶ ἑαυτῶν διεξελεθεῖν ἠδύναντο καὶ οἱ Τριπολιτανοὶ καὶ οἱ Ἀρζουίτανοὶ ἀδελφοί.

52. Episcopii Honoratus și Urbanus au spus: „Ne-a fost poruncit prin cuvânt să luăm în considerare că a fost hotărât de către Sinodul din Hippone faptul că fiecare eparhie trebuie vizitată în timpul sinodului și că în anul acesta și într-altul ați omis să vizitați Mauritania, conform rânduielii”. Episcopul Aurelius a spus: „Atunci, nu am hotărât nimic în privința provinciei Mauritania, deoarece ea este situată la granițele Africii și este învecinată cu barbarii. Dar să dea Dumnezeu să putem îndeplini cu prisosință acest lucru, nu numai să promitem, ci să venim în provincia voastră. Însă sunteți datori, fraților, să luați în considerare că în privința acestora, dacă judecata ar pretinde acest lucru, atunci și frații din Tripolitania și Arzuitania puteau să facă aceasta”.

Concordanță: Can. 37 Ap.; 5 I Ec.; 19 IV Ec.; 8 Trulan; 6 VII Ec.; 18, 51, 73, 76, 77, 95 Cart.

Canonul 53 Cartagina

γγ'. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν πολλαῖς συνόδοις ὄρισται συνεδρίῳ ἱερατικῶ, ἵνα τὰ πλήθη τὰ ἐν ταῖς παροικίαις ἀπὸ τῶν ἐπισκόπων κατεχόμενα, τὰ ἴδιον ἐπίσκοπον μηδέποτε ἐσχηκότα, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἐπισκόπου, παρ' οὐ ἐξ ἀρχῆς κατέχονται, μὴ λαμβάνοιεν ἰθυστὰς ἰδίους, τουτέστιν ἐπισκόπους· ἐπειδὴ τινες δηλαδὴ τυραννίδος τινὸς ἐπιτετυχηκότες, τὴν τῶν ἀδελφῶν κοινωνίαν ἀποστρέφονται· καὶ ὅταν δὲ ἀποφαιλισθῶσιν, ὡσανεὶ τινὶ παλαιᾷ τυραννίδι δεσποτείας ἑαυτοῖς ἐκδικουῦσι· πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων φυσιοῦμενοι καὶ μωροί, τοὺς ἀυχένας ἐπανιστῶσι κατὰ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων, τὸ πλήθος συμποσίοις καὶ κακοθελέσι συμβουλίαις διαγείροντες, ὡς ἀτάκτῳ εὐνοίᾳ τούτους ἑαυτοῖς ἰθυστὰς καθιστάνειν· τοῦτο δὲ ἐπισήμως εὐκταῖον παρὰ τῆς ὑμετέρας κατέχομεν διανοίας, πιστότατε ἀδελφὲ Ἀυρήλιε, ὅτι πολλακίς τὰς τοιαύτας ὁρμὰς μὴ προσδεχόμενος ἐκώλυσας. Διὰ δὲ τὰς τῶν τοιούτων κακοθελεῖς ἐννοίας, καὶ τὰ φαύλως συμφρονούμενα βουλευόμενα τοῦτο λέγω, μὴ ὀφείλειν ἴδιον καθηγητὴν δέξασθαι τὸ πλήθος τὸ ἐν τῇ λεγομένῃ παροικίᾳ ὑποκείμενον ἀρχαίῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μηδέποτε ἴδιον ἐπίσκοπον ἐσχηκῶς. Διό, ἐὰν συμπάσῃ τῇ ἀγιωτάτῃ συνόδῳ ἀρέσκη τὸ παρ' ἐμοῦ, βεβαιωθῆ. Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν τῇ ἐξακολουθήσει οὐκ ἀνθίσταμαι,

ἀλλὰ τοῦτο ἐμὲ καὶ πεποηκότα καὶ ποιήσοντα ὁμολογῶ, δηλαδὴ περὶ τοὺς ὁμονοοῦντας, οὐ μόνον τῇ ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἱερατικῇ συγκληρώσει. Εἰσὶ γὰρ πλείστοι συμπνέοντες τοῖς οἰκείοις πλήθεσιν, ἅτινα, ὡς λέλεκται, ἀπατῶσι κνήθοντες τὰς ἀκοὰς αὐτῶν, καὶ κολακεύοντες πρὸς ἑαυτοὺς ἀνθρώπους κατεγνωσμένου βίου· μᾶλλον δὲ φυσιοῦμενοι, καὶ ἐκ τῆς συγκληρώσεως ταύτης ἑαυτοὺς χωρίζοντες, οἵτινες τῷ ἰδίῳ πλήθει ἐπερειδόμενοι, πολλάκις συγκληθέντες ἐλθεῖν εἰς σύνδον παραιτοῦνται, ὡς φοβούμενοι μήπως τὰ τούτων ἀτοπήματα φανερωθῶσι. Λέγω οὖν, ἐὰν δοκῇ, ὀφείλομεν παντὶ τρόπῳ ἀγωνίσασθαι, τούτοις μὴ μόνον τὰς τοιαύτας διοικήσεις μὴ φυλάττεσθαι, ἀλλὰ μηδὲ τὰς οἰκείας ἐκκλησίας τὰς κακῶς εἰς αὐτοὺς περιελθούσας, καὶ ἵνα ἀθηντικῶς δημοσίᾳ ἐκβάλλωνται, καὶ αὐτῇ τῇ τῶν πρωτευόντων καθέδρᾳ ἀποκινῶνται. Χρῆ γὰρ τοὺς σύμπασι τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ὅλη τῇ συνόδῳ προσκολλημένους, μὴ μόνον τὴν οἰκείαν κατέχειν δικαίως καθέδραν, ἀλλ' ἔτι μὴν τὰς τοιαύτας διοικήσεις κεκτηῖσθαι, τοὺς δὲ δοκοῦντας τοῖς ἰδίοις ὄχλοις ἀρκεῖσθαι, καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καταφρονοῦντας, μὴ μόνον τὰς διοικήσεις ἀπολλύειν, ἀλλ' ἔτι μὴν, ὡς εἶπον, καὶ τῶν οἰκείων τόπων ἀρχοντικῇ στερεῖσθαι ὡς ἀντάρτας δυναστεία. Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον· Ἡ μεγίστη πρόνοια τῆς ὑμετέρας ἀγιοσύνης ταῖς πάντων διανοίαις ἐνεκαθέσθη, καὶ λογιζόμεθα ὀφείλειν τῇ πάντων ἀποκρίσει βεβαιωθῆναι τὴν ὑμετέραν ἐξακολουθήσιν. Σύμπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἀρέσκει, ἀρέσκει.

53. Episcopul Epigonius a spus: „În multe sinoade a fost hotărât de către adunarea sacerdotală ca mulțimile care depind în parohii de episcopi și care nu au avut niciodată un episcop propriu să nu își ia îndrumători proprii, adică episcopi, decât cu aprobarea episcopului de care au depins de la început. Fiindcă unii care au ajuns în chip evident la o anumită guvernare se îndepărtează de comuniunea fraților și, ori de câte ori sunt tratați cu disprețuire, își revendică o anumită autoritate pentru ei înșiși, ca și cum ar avea-o printr-o guvernare veche. Dar mulți dintre preoții încăpățânați și obtuzi se ridică cu înfumurare¹²¹ împotriva propriilor episcopi, întărâtând mulțimea prin banchete și prin consfătuiri rău voitoare spre a-i institui pe

¹²¹ Traducere literală a sintagmei „τοὺς ἀυχένως ἐπανιστῶσι” este „își ridică grumajii”.

ei pentru aceștia printr-o părtinire necuvenită. Însă păstrăm în mod special acest lucru dorit de către judecata voastră, preacredinciosule frate Aurelius, fiindcă adeseori ai oprit asemenea tentative, neacceptându-le. Dar din cauza gândurilor răuvoitoare a unora ca aceștia și din pricina sfaturilor lor consimțite în chip josnic, propun următorul lucru: să nu fie permis ca mulțimea care a fost supusă într-o anumită parohie unui episcop vechi și nu a avut niciodată un episcop propriu să accepte un învățător propriu. Așadar, dacă este acceptată de către întregul sinod preasfânt chestiunea propusă de către mine, să fie stabilită”. Episcopul Aurelius a spus: „Nu sunt împotriva propunerii fratelui și coepiscopului nostru, ci mărturisesc că am practicat acest lucru și îl voi practica, evident în legătură cu cei care sunt în comun acord, nu numai cu Biserica din Cartagina, ci cu întreaga comunitate sacerdotală. Căci sunt foarte mulți care uneltesc cu propriile mulțimi pe care, după cum s-a spus, le amăgesc, fiindcă urechile lor sunt gădilate în mod plăcut, ademenind de partea lor oameni cu viață remarcabilă și care chiar se încăpățânează și se separă pe ei înșiși de această comunitate, deși unii ca aceștia au fost convocați adeseori să vină la sinod, însă, sprijinindu-se pe propria mulțime, au refuzat, temându-se ca nu cumva nelegiuirile lor să fie descoperite. De aceea, afirm, dacă vi se pare potrivit, că se cuvine să luptăm sub orice formă ca nu numai aceste provincii să nu mai fie păstrate de către ei, ci nici bisericile lor, care au ajuns, din păcate, în mâinile lor. Și să fie izgoșiți cu autoritate și în mod public, și să fie înlăturați de către însuși scaunul înaintestăților. Căci trebuie ca cei care se alătură tuturor fraților și întregului sinod să dețină în mod just nu numai propriul scaun, ci să obțină chiar și aceste provincii. Iar cei care au de gând să se apere cu propriile mulțimi și disprețuiesc dragostea frățescă, să piardă nu numai provinciile, ci, precum s-a spus, să fie deposedați de locurile lor de către puterea guvernamentală, precum cei răzvrățiți”. Episcopii Honoratus și Urban au spus: „Prevederea excelentă a sfințeniei voastre este impusă de către judecățile tuturor și considerăm că se cuvine ca propunerea voastră să fie certificată de către răspunsul tuturor”. Toți episcopii au spus: „Se acceptă, se acceptă”.

Canonul 54 Cartagina

vd'. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν πολλαῖς συνόδοις τοῦτο ὀρισθέν, καὶ νῦν ἔτι μὴν ἐκ τῆς ὑμετέρας ἐβεβαιώθη συνέσεως,

μακαριώτατοι ἀδελφοί, ὥστε μηδένα ἐπίσκοπον ἰδιοποιεῖσθαι ἀλλότριον κληρῖκόν, παρὰ τὴν κρίσιν τοῦ προτέρου αὐτοῦ ἐπισκόπου. Αναφέρω δὲ Ἰουλιανὸν ἀχαρίστως ἐνεχθέντα περὶ τὰς διὰ τῆς ἐμῆς βραχύτητος εἰς αὐτὸν σωρευθείσας τοσαύτας τοῦ Θεοῦ εὐεργεσίας, καὶ οὕτω προπετῶς καὶ τολμηρῶς διαγενόμενον, ὥστε τὸν ἀπὸ νηπίας ἡλικίας ὑπ' ἐμοῦ βαπτισθέντα, τὸν καὶ διὰ πολλὴν ἔνδειαν ἐξ αὐτοῦ παρατεθέντα μοί, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξ ἐμοῦ τραφέντα καὶ αὐξηθέντα, τόν, ὡς εἶπον, ἐν τῇ ἐμῇ ἐκκλησίᾳ τῇ χειρὶ τῆς ἐμῆς μετριότητος βαπτισθέντα, καὶ δεικνύμενον ἐν τῇ τῶν Μαπαλιτῶν παροικίᾳ ἀναγνώστην γενόμενον, καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἐκεῖσε ἀναγινώσκοντα, τοῦτον, οὐκ οἶδα ποῖα καταφρονήσει τῆς ἐμῆς μετριότητος, ἀφαρπάσαι τὸν αὐτὸν Ἰουλιανόν, καὶ λέγειν πολίτην τοῦ διαφέροντος αὐτῷ Βαζαριτανοῦ τόπου, καὶ παρὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τοῦτω κατακεχρηῖσθαι· καὶ γὰρ καὶ διάκονον τοῦτον ἐχειροτόνησε. Τοῦτο εἰ ἔξεστι, γνωσθῆ ἡμῖν ἢ τοιαύτη ἄδεια, μακαριώτατοι ἀδελφοί· εἰ δὲ μὴ γε, τὸ οὕτως ἀναιδὲς κωλυθῆ, ἵνα μὴ ὁ λεχθεὶς Ἰουλιανὸς ἐπικοινωνῆ ἀλλοτρίοις. Νουμίδιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐὰν μὴ ἐρωτηθείσης, μηδὲ αἰτηθείσης τῆς σῆς ἀξίας, φανείη τοῦτο πράξας Ἰουλιανός, κρίνομεν πάντες ἀδίκως γινόμενον καὶ μὴ ἀξίως. Διὸ εἰ μὴ ὁ αὐτὸς Ἰουλιανὸς διορθώσεται τὴν οἰκείαν πλάνην, καὶ μετ' ἀποθεραπεύσεως τῷ ὑμετέρῳ λαῷ τὸν αὐτὸν ἀποκαταστήσῃ κληρῖκόν, ὃν ἐτόλμησε χειροτονῆσαι κατὰ τῶν ὀρισθέντων τῇ συνόδῳ πράττων, καὶ χωρισθεὶς ἀφ' ἡμῶν, τῆς οἰκείας μονοτονίας ἀπενέγκοι τὴν κρίσιν. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ὁ κατὰ τὴν κείραν πατήρ, καὶ αὐτῇ τῇ προκοπῇ ἀρχαιότατος καὶ ἐπαινετὸς ἀνὴρ, ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Βίκτωρ, τὴν αἴτησιν ταύτην γενικὴν βούλεται ἐπὶ πᾶσιν ἐκτελεσθῆναι.

54. Episcopul Epigonius a spus: „Acest lucru a fost hotărât în multe sinoade și chiar și acum a fost stabilit prin înțelegerea voastră, preafiericiți frați, ca niciun episcop să nu-și însușească un cleric străin fără judecata episcopului său de mai înainte. Dar menționez că Iulian, care s-a purtat cu nemulțumire față de asemenea binefaceri ale lui Dumnezeu, care au fost adunate asupra lui prin smerenia mea, s-a purtat astfel în mod pripit și îndrăzneț, încât pe unul botezat de către mine din perioada prunciei, care mi-a fost încredințat de către acesta din cauza unei mari sărăcii și care, timp de mulți ani, a fost hrănit și crescut de către mine și care, după cum am spus, a fost botezat în biserica mea, prin

mâna modestiei mele, și s-a făcut cunoscut în parohia Mapalitaniei, fiindcă a devenit citeț și a citit acolo timp de doi ani, pe acesta, nu știu prin ce fel de desconsiderare a smereniei mele, Iulian însuși mi l-a răpit și declară că acela este cetățean al localității Bazaritania, care îi aparține lui, și, împotriva voinței mele, s-a folosit de el și chiar l-a și hirotonit diacon. Dacă acest lucru este permis, să ne fie recunoscută, preafericiți frați, și nouă o asemenea îngăduire, iar dacă nu, să fie interzisă o astfel de nerușinare, încât Iulian, cel menționat, să nu se amestece în cele străine”. Episcopul Numidius a spus: „Dacă va fi descoperit că Iulian a făcut acest lucru, fără să fie întrebată și rugată cuvioșia ta, judecăm că toate s-au făcut în chip nedrept și nevrednic. De aceea, dacă Iulian însuși nu-și va îndrepta propria rătăcire și nu va reda, prin deplină restabilire, poporului vostru acest cleric pe care a îndrăznit să îl hirotonească, procedând împotriva celor hotărâte de către sinod și separându-se de noi, atunci își va aduce judecata propriei sale încăpățănări”. Episcopul Epigonius a spus: „Părintele nostru după vârstă și cel mai vechi prin instituirea sa, bărbat onorabil, fratele și împreună liturghisitor cu noi, Victor, dorește ca această rugămintă generală să fie împlinită în totalitate”.

Concordanță: Can. 15 Ap.; 15, 16 I Ec.; 5, 10, 20, 23 IV Ec.; 17, 18 Trulan; 15 VII Ec.;

3 Ant.; 15, 16, 19 Sard.; 90 Cart.

Canonul 55 Cartagina

νε'. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸν λόγον μου προσδέξασθε, ἀδελφοί. Συνέβη πολλάκις αἰτηθῆναί με ἀπὸ ἐκκλησιαστικῶν ἐνδεομένων διακόνων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ ἐπισκόπων· καὶ ὁμως μεμνημένος τῶν ὀρισθέντων, τούτοις ἔπομαι, ὥστε συνελθεῖν με τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου κληρικοῦ, καὶ ταῦτα αὐτῷ ἐμφανίσαι, ὅτι κληρικὸν αὐτοῦ αἰτοῦνται οἱ τῆς οἰασδήποτε ἐκκλησίας. Ἰδοὺ οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἀντιλέγουσι διὰ δὲ τὸ μῆτε μετὰ ταῦτα συμβῆναι, τουτέστιν, ἐναντιωθῆναι μοι τοὺς ἐν τούτῳ τῷ πράγματι παρ' ἐμοῦ αἰτουμένους, ἐπειδὴ οἶδατε πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ χειροτονιῶν φροντίδα με βαστάζειν, ὡτινιδήποτε τῶν συνιερέων συνέλθω μετὰ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων τῆς ὑμετέρας συγκληρώσεως, ἐὰν ἀκαθοσίωτος εὐρεθῆι, δίκαιόν ἐστι κρῖναι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, τί δεῖ ποιῆσαι· ἐγὼ γάρ, ὡς ἴστε ἀδελφοί, κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ, πολλῶν ἐκκλησιῶν φροντίδος ἀντέχομαι.

Νουμίδιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Αἰὶ ὑπῆρξεν ἡ αὐθεντία αὕτη τῷ θρόνῳ τούτῳ, ἵνα, ὅθεν θέλει καὶ περὶ οἰουδήποτε προετραπῆ ὀνόματος, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκάστης ἐκκλησίας ἐχειροτόνει ἐπίσκοπον. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἡ ἀγαθοθέλεια μεσάζει τὴν ἐξουσίαν· ἦττον γὰρ τολμᾶς, ἢ περὶ δύνῃ, ἀδελφέ, ἐν τῷ πᾶσιν ἑαυτὸν ἀποδεικνύειν ἀγαθὸν καὶ φιλόανθρωπον· ἔχεις γὰρ τούτο ἐν τῇ κρίσει σου, τὸ ἀποθεραπεῦσαι ἑνὸς ἐκάστου ἐπισκόπου τὸ πρόσωπον· ἐν πρώτῃ δὲ καὶ μόνη συνελεύσει, εἰ συνίδης, τὸ ἐπ' ἐξουσίας ταύτης τῇ καθέδρᾳ εἶναι ἐκδικητέον· ἐπειδὴ ἀνάγκη ἔχεις αὐτὸς πάσας τὰς ἐκκλησίας ὑποστηρίζειν. Ὅθεν ἐξουσίαν σοὶ ἡμεῖς οὐ δίδομεν, ἀλλ' ἐπισφραγίζομεν ταύτην τῇ σῇ προαιρέσει, ὥστε ἐξεῖναι αἰεὶ κρατεῖν ὃν ἂν θέλης, καὶ προχειρίζεσθαι προεστῶτας ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ταῖς λοιπαῖς τοὺς ζητούμενους, καὶ ὅθεν συνίδεις. Ποστουμετιανὸς ἐπίσκοπος εἶπεν· Εἶτα, ἐὰν τις ἓνα καὶ μόνον ἔχη πρεσβύτερον, μὴ ὀφείλει καὶ αὐτὸς ὁ εἷς ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι; Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ δύναται ὁ εἷς ἐπίσκοπος πολλοὺς χειροτονεῖν πρεσβύτερους· πρεσβύτερος δὲ πρὸς ἐπισκοπὴν ἐπιτήδειος δυσχερῶς εὐρίσκεται· διὸ ἐὰν τις εὐρεθῆ ἔχων ἓνα μόνον πρεσβύτερον, καὶ αὐτὸν τῇ ἐπισκοπῇ ἐπιτήδειον, καὶ αὐτὸν τὸν ἓνα ὀφείλει δοῦναι πρὸς χειροτονίαν. Ποστουμετιανὸς ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκοῦν ἐὰν ἄλλος ἐπίσκοπος ἔχη πλῆθος κληρικῶν, ὀφείλει μοι τὸ ἕτερον πλῆθος συνελθεῖν. Ἀυρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Δηλαδὴ ὃν τρόπον σὺ τῇ ἐτέρᾳ ἐκκλησίᾳ συνῆλθες, συνωθηθήσεται καὶ ὁ τοὺς πλείονας ἔχων κληρικούς, ἓνα ἐξ αὐτῶν εἰς χειροτονίαν σοὶ δαψιλεύσασθαι.

55. Episcopul Aurelius a spus: „Fraților, primiți cuvântul meu. Adeseori s-a întâmplat să fiu rugat de către cei ai Bisericii care aveau nevoie de diaconi sau de preoți sau de episcopi și, aducându-mi aminte de cele ce au fost astfel hotărâte, urmez întru totul acestora și de aceea mă întâlnesc cu episcopul acelui cleric care este dorit, și îi explic aceste lucruri, adică faptul că cei ai unei anumite biserici cer un cleric de-al său. Astfel, iată că până în prezent ei nu s-au împotrivit, dar pentru ca acest lucru să nu se întâmple în viitor, adică cei rugați de către mine în această chestiune să mi se opună, fiindcă știți că port grija multor biserici și hirotonii, mă întâlnesc cu oricare dintre coepiscopi, în prezența a doi sau trei martori din comunitatea voastră, dar dacă acela se va arăta necuviincios, este drept ca dragostea voastră să judece ce trebuie făcut. Căci eu, după cum știți, fraților, cu voia lui

Dumnezeu, port grija multor biserici". Episcopul Numidius a spus: „Scaunul acesta a avut întotdeauna autoritatea aceasta ca, acolo unde dorește și în numele oricui a fost îndemnat, să hirotonească un episcop conform dorinței fiecărei Biserici". Episcopul Epigonius a spus: „Bunăvoința moderează puterea, căci tu, frate, îndrăznești mai puțin decât ai putea, fiindcă te arăți pe tine însuși întru totul bun și iubitor de oameni. Căci acest lucru îl ai în judecarea ta, ca să tratezi cu atenție persoana fiecărui episcop în parte. Dar, dacă ești de acord, atunci, la prima și singura întrunire trebuie să decizi conform puterii pe care acest scaun o deține, fiindcă aveți datoria aceasta de a susține toate bisericile. De aceea, nu noi îți oferim ție putere, ci noi o confirmăm, potrivit hotărârii tale, încât să-ți fie permis ca întotdeauna să ai putere asupra celui pe care îl dorești și să rânduiești întâistătători pentru biserici și pentru ceilalți care-i solicită, atunci când vei crede de cuviință". Episcopul Postumianus a spus: „Dar dacă cineva ar avea numai un singur preot, s-ar cuveni ca și acela, singurul, să-i fie luat de la el?" Episcopul Aurelius a spus: „Prin îngăduirea lui Dumnezeu, un singur episcop poate să hirotonească mulți preoți, dar un preot potrivit pentru episcopat se găsește mai dificil. De aceea, dacă cineva ar fi descoperit că are numai un singur preot și acela este potrivit pentru episcopat, se cuvine ca el să îl dea pe acela unul spre hirotonie". Episcopul Postumianus a spus: „Așadar, dacă un alt episcop ar avea o mulțime de clerici, acea mulțime este datoare să-mi vină în ajutor". Episcopul Aurelius a spus: „Evident că, în felul în care tu ai venit într-ajutorul altei biserici, și cel care are mai mulți clerici va fi nevoit să-ți ofere cu generozitate pe unul dintre aceștia spre hirotonie".

Concordanță: Can. 15, 16 Ap.

Canonul 56 Cartagina

νς'. Ὁνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἠκούσαμεν ὀρισθέν, ἵνα αἱ παροικίαι μὴ ἀξιῶνται λαμβάνειν ἐπισκόπους, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τούτου, ὑφ' ὧν καθίσταντο· ἐν δὲ τῇ χώρᾳ ἡμῶν, κατὰ συγχώρησιν τοῦ ἐξ ἀρχῆς κατέχοντος τὰς διοικήσεις ἐπισκόπου, τινὲς εἰς τὰς αὐτὰς παροικίας χειροτονηθέντες ἐπίσκοποι, ἑαυτοῖς ἔτι μὴν ἐτέρας διεκδικοῦσι. Τοῦτο καὶ κωλυθῆναι τῇ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης κρίσει, καὶ ἀναρτηθῆναι τοῦ λοιποῦ ὀφείλει. Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐκάστῳ ἐπισκόπῳ τὸ πρέπον ἐφυλάχθη, ἵνα ἐκ τῆς συγκτησίας

τῶν παροικιῶν μηδὲν ἀποδρεφθεῖη πρὸς τὸ ἴδιον κτήσασθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος· ἂν δὲ αὐτὸς παραχωρήσῃ, ὥστε τὴν αὐτὴν διοίκησιν ἐπιτραπέυσαν ἴδιον κτήσασθαι ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς τὸν προχειρισθέντα μὴ ἐπιβαλέσθαι διοικήσεις, διότι μία ἐκ τοῦ σώματος τῶν πολλῶν ἀφαιρεθεῖσα, αὐτὴ καὶ μόνη ἠξιώθη τιμῆν ἰδίας ἐπισκοπῆς ἀναδέξασθαι. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκ ἀμφιβάλλω τῇ πάντων ὑμῶν ἀγάπῃ ἀρέσκειν, ὥστε τὸν κατὰ τὴν συγχώρησιν τοῦ προτέρου ἐπισκόπου ἐν τῇ διοίκησει προχειρισθέντα ἐπίσκοπον, μόνον αὐτὸν κατέχειν τὸν λαὸν εἰς ὃν ἐχειροτονήθη. Ἐπειδὴ οὖν πάντα νομίζω εἶναι τετρακταῖσμένα, ἂν πάντα στοιχῇ τῷ λογισμῷ ὑμῶν, πάντα βεβαιώσατε τῇ ὑμετέρᾳ ἐκφωνήσει. Πάντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Πᾶσιν ἡμῖν ταῦτα ἤρесе, καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ὑπογραφῇ ταῦτα βεβαιοῦμεν· καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνας τῷ παρόντι δεκρέτῳ συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

56. Episcopii Honoratus și Urbanus au spus: „Am auzit ceea ce s-a hotărât, ca parohiile să nu fie învrednicite să primească episcopi decât cu aprobarea aceluia căruia îi sunt supuse. Însă în ținutul nostru, unii episcopi care au fost hirotoniți pentru anumite parohii, cu îngăduirea episcopului care deține acele dioceze de la început, pretind însă pentru ei înșiși și altele. Acest lucru trebuie împiedicat și suspendat pe viitor prin hotărârea din partea dragostei voastre”. Episcopul Epigonius a spus: „Ceea ce este de cuviință trebuie să fie păzit de către fiecare episcop, încât din bogăția comună de parohii să nu fie smulsă niciuna pentru a avea episcop propriu decât cu aprobarea celui ce deține puterea. Iar dacă el încuviințează ca acea dioceză cedată să posede episcop propriu, cel ce a fost instituit să nu se năpustească asupra altor dioceze, fiindcă numai aceea care a fost luată din totalitatea tuturor a fost învrednicită să primească cinstirea unei episcopii proprii”. Episcopul Aurelius a spus: „Nu mă îndoiesc că prin dragostea voastră se acceptă ca episcopul instituit în dioceză prin acordul primului episcop să dețină numai poporul acela pentru care a fost hirotonit. Prin urmare, deoarece consider că toate problemele au fost evidențiate, dacă toate sunt în concordanță cu judecata voastră, atunci confirmați-le pe toate prin aprobarea voastră”. Toți episcopii au spus: „Acestea sunt acceptate de către noi toți și le

aprobăm prin semnătura noastră". Și apoi au semnat: „Eu, Aurelius, episcopul Cartaginei, am consimțit hotărârii prezente, care a fost citită, și am semnat-o. De asemenea, au semnat și restul episcopilor”.

Concordanță: Can. 6 Sard.; 53, 98 Cart.

Canonul 57 Cartagina

νζ. Διὸ ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ συνόδῳ ὀρισθὲν μέμνηται ἅμα ἔμοι ἢ ὑμετέρα ὁμοψυχία, ὥστε τοὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς μικροὺς βαπτιζομένους, καὶ μηδέπω δυναμένους γινώσκειν τῆς πλάνης αὐτῶν τὸν ὄλεθρον, μετὰ τὸ εἰς κεῖραν λογισμοῦ δεκτικὴν παραγενέσθαι, ἐπιγνωσθείσης τῆς ἀληθείας, τὴν φανλότητα ἐκείνων βδελυττομένους, πρὸς τὴν καθολικὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, τὴν ἀνὰ πάντα τὸν κόσμον διακεχυμένην, τάξει ἀρχαία διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἀναδεχθῆναι τοὺς τοιούτους ἐκ τοῦ τῆς πλάνης ὀνόματος μὴ ὀφείλιν ἐμποδίζεσθαι εἰς τάξιν κληρώσεως, ὅποταν τὴν ἀληθινὴν ἐκκλησίαν ἰδίαν ἑαυτῶν ἐλογίσαντο τῇ πίστει προσερχόμενοι, καὶ ἐν αὐτῇ τῷ Χριστῷ πιστεύσαντες, τῆς Τριάδος τὰ ἀγιάσματα ὑπεδέξαντο· ἅτινα πάντα ἀληθῆ καὶ ἅγια καὶ θεῖα εἶναι δῆλόν ἐστι, καὶ ἐν τούτοις πᾶσαν τὴν τῆς ψυχῆς ἐλπίδα ὑπάρχειν. Κὰν εἰ τὰ μάλιστα οὖν καὶ ἡ τῶν αἰρετικῶν προληφθεῖσα τόλμα, τῷ ὀνόματι τῆς ἀληθείας ἐναντιούμενά τινα παραδιδόναί προπετεύεται, ταῦτα ἐπειδὴ ἀπλᾶ εἰσιν, ὡς διδάσκει ὁ ἅγιος Ἀπόστολος λέγων, Εἷς Θεός, μία πίστις, ἐν βάπτισμα· καὶ τὸ ὀφείλον προσάπαξ δίδοσθαι, ἐπαναληφθῆναι οὐκ ἔξεστιν, ἀναθεματιζομένου τοῦ τῆς πλάνης ὀνόματος, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἀναδεχθῶσιν εἰς τὴν μίαν ἐκκλησίαν, τὴν, ὡς εἴρηται, περιστεράν, καὶ μόνην μητέρα τῶν Χριστιανῶν, ἐν ἣ πάντα τὰ ἀγιάσματα σωτηριωδῶς αἰώνια καὶ ζωτικὰ παραλαμβάνονται· ἅτινα τοῖς ἐπιμένουσιν ἐν τῇ αἰρέσει, μεγάλην τῆς καταδίκης τὴν τιμωρίαν πορίζουσιν, ἵνα, ὅπερ ἦν αὐτοῖς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀκολουθητέον φωτεινότερον, τοῦτο γένηται αὐτοῖς ἐν τῇ πλάνῃ σκοτεινότερον καὶ πλέον καταδεδικασμένον· ὅπερ τινὲς ἔφυγον, καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς μητρὸς τὰ εὐθύτατα ἐπιγνόντες, πάντα ἐκεῖνα τὰ ἅγια μυστήρια φίλτρῳ τῆς ἀληθείας ἐπίστειψαν καὶ ὑπεδέξαντο. Τοῖς οὖν τοιούτοις, ὅταν δοκιμὴ χρηστοῦ βίου προσέλθῃ, ἀναμφιβόλως καὶ κληρὸς πρὸς ὑπουργίαν τῶν ἀγίων προσκυρωθήσεται καὶ μάλιστα ἐν τῇ τοσαύτῃ τῶν πραγμάτων ἀνάγκῃ, οὐδεὶς ἐστὶν ὁ μὴ τοῦτο

παραχωρῶν. Εἰ δέ τινες τοῦ αὐτοῦ δόγματος κληρικοί, μετὰ τοῦ πλήθους καὶ τῶν τιμῶν αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς ἔλθειν ποθήσουσιν, οἵτινες τῷ ἔρωτι τῆς τιμῆς συμβουλευούσι πρὸς ζωὴν, καὶ κατέχουσι πρὸς σωτηρίαν, ἀλλὰ τοῦτο καταλειπτέον κρίνω τῇ μείζονι κατανοήσει, ψηφισομένων τῶν προλεχθέντων ἀδελφῶν, ἵνα τῇ συνετωτέρα αὐτῶν βουλῇ τῆς ἡμετέρας ἀναφορᾶς τὸν λόγον διαγνῶσι, καὶ ἡμᾶς βεβαιῶσαι καταξιώσωσιν εἰς τὸ ὀφείλον περὶ τούτου τοῦ πράγματος παρ' ἡμῶν τυπωθῆναι. Μόνον δὲ περὶ τῶν ἐν νηπιότητι βαπτισθέντων ἀρκοῦμεθα, ἵνα, εἰ ἀρέσκει αὐτοῖς, τῇ ἡμετέρᾳ συναινέσωσι προαιρέσει περὶ τοῦ χειροτονεῖσθαι τούτους. Πάντα τοίνυν ἂ ἀνωτέρω συνηγάγομεν παρὰ τοῖς ἁγιωτάτοις ἐπισκόποις, πρακτέα εἶναι δικαιοὶ ἅμα ἐμοὶ ἢ ἔντιμος ὑμῶν ἀδελφότης.

57. Fiindcă la sinodul precedent a fost hotărât, după cum vă aduceți unanim aminte împreună cu mine, ca cei mici, care sunt botezați de către donatiști, dar care nu au putut să cunoască încă decăderea rătăcirii lor, după ce au ajuns la vârsta capabilă de raționare și după ce le-a fost descoperit adevărul, disprețuind răutatea acelora față de Biserica sobornicească a lui Dumnezeu, răspândită în toată lumea, să fie acceptați, conform vechii rânduieli, prin punerea mâinilor, unii ca aceștia nu trebuie opriți de la demnitatea clericatului sub pretextul rătăcirii, atunci când, venind la credință, au socotit Biserica cea adevărată ca a lor proprie și după ce în ea au crezut în Hristos și au primit Cele Sfinte ale Treimii, care sunt descoperite ca fiind toate adevărate, sfinte și dumnezeiești și în care se află toată nădejdea sufletului, deși îndrăzneala pripită a ereticilor se grăbește să transmită, în numele adevărului, foarte multe lucruri contrare. Dar fiindcă acestea sunt simple, precum ne învață Sf. Apostol Pavel, zicând: „este un Dumnezeu, o credință, un botez (*Efeseni 1, 5*)”, și ceea ce trebuie să se dea o singură dată nu este permis să fie repetat, după ce este anatematizat numele rătăcirii, să fie primiți prin punerea mâinii la Biserica cea una, care, precum s-a spus, este porumbața și singura mamă a creștinilor și în care sunt primite toate cele sfinte, veșnice și dătătoare de viață, care le produc celor ce perseverează în erezie o mare pedeapsă spre condamnare, fiindcă ceea ce, când erau în adevăr, le era mai luminat pentru necesitatea de a urmări viața veșnică, acest lucru devine pentru ei, în rătăcire, mai întunecat și foarte condamnat. Însă unii

au fugit de acest lucru și, cunoscând dreptatea maicii noastre, Biserica sobornicească, au crezut și au primit prin iubirea de adevăr toate acele Sfinte Taine. Astfel, unora ca acestora, atunci când încercarea vieții celei bune îi aduce înainte, fără îndoială că le va fi dată cu siguranță și treapta clericală spre slujirea celor sfinte, mai ales într-o așa mare nevoie a cazurilor curente unde nu ar exista nimeni care să nu permită acest lucru. Dar dacă unii clerici de aceeași doctrină ar cere să revină la noi împreună cu mulțimile și cu cinstirile lor, ca unii care, din cauza iubirii de cinstire, îi îndeamnă spre viață și îi împiedică de la mântuire, consider că această problemă trebuie lăsată la latitudinea unei aprecieri mai mari a fraților menționați care vor decide ca ei să determine prin sfatul lor mai priceput răspunsul problemei ridicate de noi și noi să confirmăm judecata vrednică pentru ceea ce trebuie reglementat de către noi în legătură cu acest caz. Însă ne limităm numai la cei care au fost botezați în pruncie ca, în cazul în care este acceptat de către aceștia, să fie de acord cu alegerea noastră în legătură cu hirotonirea lor. De aceea, toate lucrurile pe care le-am primit mai înainte de la preasfinții episcopi, frațiile voastre cinstite, împreună cu mine, trebuie să le facem să devină juste.

Concordanță: Can. 46, 47, 68 Ap.; 8 I Ec.; 7 II Ec.;

95 Trulan: 47, 66, 67, 68, 69, 91, 93, 94, 99, 117, 119 Cart.

Canonul 58 Cartagina

νη'. Ὡν χάριν αἰτῆσαι δεῖ τοὺς θρησκευτικωτάτους βασιλεῖς, ὥστε τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων τὰ κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀφρικὴν κελεῦσαι παντελῶς ἀνακοπῆναι καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς τόποις παραθαλασσίοις καὶ διαφόροις κτήσεσιν ἀκμάζει ἔτι τῆς πλάνης ταύτης ἢ ἀδικία· ἵνα παραγγελθῶσι καὶ αὐτὰ ἀπαλειφθῆναι, καὶ οἱ ναοὶ αὐτῶν οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἀποκεκρυμμένοις τόποις χωρὶς τινος εὐκοσμίας καθεστῶτες παντὶ τρόπῳ κελευσθῶσι καταστραφῆναι.

58. Din această cauză, trebuie să-i rugăm pe preaevlavioșii împărați să dea poruncă astfel încât restul idolilor din întreaga Africă să fie cu desăvârșire dărâmați, căci nedreptatea acestei rătăcirii prosperă în multe locuri de lângă mare și pe diferite proprietăți, și să se dea ordin să fie distruși și aceștia și să se poruncească să fie demolate și templele lor fără nicio frumusețe, situate sub orice fel în țarini și în locuri ascunse.

Concordanță: Can. 84 Cart.

Canonul 59 Cartagina

νθ'. Δεῖ αἰτῆσαι ἔτι μῆν, ἵνα ὀρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε, ἐάν τινες ἐν ἐκκλησίᾳ οἰανδήποτε αἰτίαν ἀποστολικῶ δικαίῳ τῶ ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικειμένῳ, γυμᾶσαι θελήσωσι, καὶ ἴσως ἡ τομὴ τῶν κληρικῶν τῶ ἐνὶ μέρει ἀπαρέσοι, μὴ ἐξεῖναι πρὸς δικαστήριον εἰς μαρτυρίαν προκαλεῖσθαι τὸν κληρικὸν ἐκεῖνον, τὸν πρότερον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα σκοπήσαντα, ἢ καὶ σκοπομένῳ παρατυχόντα· καὶ ἵνα μηδὲ προσώπῳ τις προσήκων ἐκκλησιαστικῶ ἐναχθῆ περὶ τοῦ ὀφείλειν μαρτυρεῖν.

59. Se cuvine să se solicite, de asemenea, să se ia în considerare și să se decidă ca, în cazul în care unii ar dori să se investigheze în biserică orice fel de caz conform dreptului apostolic stabilit pentru biserică, și, probabil, uneia dintre părți nu i-ar conveni decizia clericilor, să nu fie permis ca acel cleric, care a examinat mai înainte acest caz, sau care a fost prezent la examinare, să fie citat la tribunal pentru mărturie și nicio persoană aparținând unei persoane bisericești să nu fie constrânsă pentru a fi nevoită să depună mărturie.

Concordanță: Can. 75 Ap.; 2 I Ec.; 30, 131 Cart.

Canonul 60 Cartagina

ξ'. Κακεῖνο ἔτι μῆν δεῖ αἰτῆσαι παρὰ τῶν Χριστιανῶν βασιλέων, ἐπειδὴ παρὰ τὰ θεῖα παραγγέλματα ἐν πολλοῖς τόποις συμπόσια οὕτως ἐπιτελοῦνται, ἐκ τῆς ἐθνικῆς πλάνης προενεχθέντα, ὡς καὶ Χριστιανούς τοῖς Ἑλλησι λάθρα προσσυνάγεσθαι ἐπὶ τῇ τούτων τελετῇ, ἵνα κελεύσωσι τὰ τοιαῦτα κωλυθῆναι καὶ ἐκ τῶν πόλεων καὶ ἐκ τῶν κτήσεων· μάλιστα, ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γενεσίοις τῶν μακαρίων μαρτύρων ἀνά τινες πόλεις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἱερούς τόπους τὰ τοιαῦτα πλημμελεῖν οὐχ ὑφορῶνται· ἐν αἷς ἡμέραις, ὅπερ καὶ λέγειν αἰσχύνῃ ἐστίν, ὀρχήσεις μυσαρὰς εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκτελοῦσιν, ὥστε τῇ τῶν οἰκοδεσποινῶν τιμῇ, καὶ ἄλλων ἀναριθμῆτων γυναικῶν τῇ αἰδοῖ, τῶν εὐλαβῶς εἰς τὴν ἀγίαν ἡμέραν παραγενομένων, λάγναις ὕβρεσιν ἐφορμᾶν, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ἀγίας πίστεως σχεδὸν φεύγεσθαι τὴν προσέλευσιν.

60. De asemenea, fiindcă în multe locuri, contrar poruncilor dumnezeiești, se săvârșesc, astfel, banchete provenite din rățăcirea păgână, se cuvine să se ceară de la împărații creștini, fiindcă și creștinii iau parte

pe ascuns împreună cu păgânii la săvârșirea lor, să ordone ca acestea să fie interzise atât în orașe, cât și pe anumite proprietăți. Mai ales că unii, în anumite orașe și la locuri sfinte, nu au frică să comită asemenea greșeli chiar și la zilele de prăznuire a fericiților martiri, zile în care – este o rușine și numai să o spunem – se săvârșesc în țarini și în locuri publice dansuri murdare, încât abuzează prin insulte lascive cinstea matroanelor și pudoarea altor nenumărate femei care vin în chip evlavios la zilele sfinte, încât aproape că se pierde apropierea de această credință sfântă.

Concordanță: Can. 42, 43, 54 Ap.; 9, 50, 62 Trulan; 22 VII Ec.; 24, 53, 55 Laod.; 40 Cart.

Canonul 61 Cartagina

ξα'. Κάκεϊνο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα τὰ θεώρια τῶν θεατρικῶν παιγνίων, ἐν τῇ Κυριακῇ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς φαιδραῖς τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως ἡμέραις κωλύωνται μάλιστα, ὅτι ἐν τῇ ὀγδοάδι τοῦ ἀγίου Πάσχα, οἱ ὄχλοι μᾶλλον εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, ἢ περ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχονται, ὀφείλουν μετενεχθῆναι τὰς ὠρισμένας αὐτῶν ἡμέρας, ὅτε ἀπαντήσῃ, καὶ μὴ ὀφείλουν τινὰ τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὰ θεώρια ταῦτα ἀναγκάζεσθαι.

61. De asemenea, se cuvine să se mai ceară ca spectacolele jocurilor teatrale să fie interzise duminică și în celelalte zile luminate ale credinței creștinilor. Mai mult, prin faptul că în a opta zi a Sfintelor Paști mulțimile se adună în hipodromuri mai mult decât în Biserică, se cuvine ca zilele hotărâte pentru acestea, când vor cădea concomitent, să fie mutate și să nu se permită ca vreunul dintre creștini să fie constrâns [să meargă] la aceste spectacole.

Concordanță: Can. 24, 51, 62, 66 Trulan; 22 VII Ec.; 53, 54 Laod.; 15 Cart.

Canonul 62 Cartagina

ξβ'. Κάκεϊνο δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα ὀρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε κληρικὸν οἰασθῆποτε τιμῆς τυγχάνοντα, ἐφ' οἰωδῆποτε ἐγκλήματι τῇ τῶν ἐπισκόπων κρίσει καταδικασθέντα, μὴ ἐξεῖναι τὸν αὐτόν, εἴτε παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἧς ὑπῆρχεν, εἴτε παρ' οἰουδῆποτε ἀνθρώπου διεκδικεῖσθαι, ποινῆς ἐπὶ τούτῳ παρεντεθείσης ζημίας χρημάτων τε καὶ τιμῆς, ὅπως μὴδὲ κείραν μὴδὲ φύσιν ἀπολογητέαν εἶναι κελεύσωσι.

62. De asemenea, trebuie să solicităm să se ia în considerare și să se decidă ca niciunui cleric condamnat de către judecata episcopilor pentru orice fel de acuzație, indiferent de cinstirea în care s-ar afla, să

Canonul 59 Cartagina

νθ'. Δεῖ αἰτῆσαι ἔτι μῆν, ἵνα ὀρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε, ἐάν τινες ἐν ἐκκλησίᾳ οἰανδήποτε αἰτίαν ἀποστολικῶ δικαίῳ τῷ ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικειμένῳ, γυμναῖσαι θελήσωσι, καὶ ἴσως ἢ τομὴ τῶν κληρικῶν τῷ ἐνὶ μέρει ἀπαρέσοι, μὴ ἐξεῖναι πρὸς δικαστήριον εἰς μαρτυρίαν προκαλεῖσθαι τὸν κληρικὸν ἐκεῖνον, τὸν πρότερον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα σκοπήσαντα, ἢ καὶ σκοπούμενῳ παρατυχόντα· καὶ ἵνα μὴδὲ προσώπῳ τις προσήκων ἐκκλησιαστικῶ ἐναχθῆ περὶ τοῦ ὀφείλειν μαρτυρεῖν.

59. Se cuvine să se solicite, de asemenea, să se ia în considerare și să se decidă ca, în cazul în care unii ar dori să se investigheze în biserică orice fel de caz conform dreptului apostolic stabilit pentru biserici, și, probabil, uneia dintre părți nu i-ar conveni decizia clericilor, să nu fie permis ca acel cleric, care a examinat mai înainte acest caz, sau care a fost prezent la examinare, să fie citat la tribunal pentru mărturie și nicio persoană aparținând unei persoane bisericești să nu fie constrânsă pentru a fi nevoită să depună mărturie.

Concordanță: Can. 75 Ap.; 2 I Ec.; 30, 131 Cart.

Canonul 60 Cartagina

ξ'. Κακεῖνο ἔτι μῆν δεῖ αἰτῆσαι παρὰ τῶν Χριστιανῶν βασιλέων, ἐπειδὴ παρὰ τὰ θεῖα παραγγέλματα ἐν πολλοῖς τόποις συμπόσια οὕτως ἐπιτελοῦνται, ἐκ τῆς ἐθνικῆς πλάνης προενεχθέντα, ὡς καὶ Χριστιανούς τοῖς Ἑλλησι λάθρα προσσυνάγεσθαι ἐπὶ τῇ τούτων τελετῇ, ἵνα κελεύσωσι τὰ τοιαῦτα κωλυθῆναι καὶ ἐκ τῶν πόλεων καὶ ἐκ τῶν κτήσεων· μάλιστα, ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γενεσίοις τῶν μακαρίων μαρτύρων ἀνά τινας πόλεις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἱερούς τόπους τὰ τοιαῦτα πλημμελεῖν οὐχ ὑφορῶνται· ἐν αἷς ἡμέραις, ὅπερ καὶ λέγειν αἰσχύνη ἐστίν, ὀρχήσεις μυσαρὰς εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκτελοῦσιν, ὥστε τῇ τῶν οἰκοδεσποινῶν τιμῇ, καὶ ἄλλων ἀναριθμῆτων γυναικῶν τῇ αἰδοῖ, τῶν εὐλαβῶς εἰς τὴν ἁγίαν ἡμέραν παραγενομένων, λάγναις ὕβρεσιν ἐφορμᾶν, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίας πίστεως σχεδὸν φεύγεσθαι τὴν προσέλευσιν.

60. De asemenea, fiindcă în multe locuri, contrar poruncilor dumnezeiești, se săvârșesc, astfel, banchete provenite din rătăcirea păgână, se cuvine să se ceară de la împărații creștini, fiindcă și creștinii iau parte

pe ascuns împreună cu păgânii la săvârșirea lor, să ordone ca acestea să fie interzise atât în orașe, cât și pe anumite proprietăți. Mai ales că unii, în anumite orașe și la locuri sfinte, nu au frică să comită asemenea greșeli chiar și la zilele de prăznuire a fericiților martiri, zile în care – este o rușine și numai să o spunem – se săvârșesc în țarini și în locuri publice dansuri murdare, încât abuzează prin insulte lascive cinstea matroanelor și pudoarea altor nenumărate femei care vin în chip evlavios la zilele sfinte, încât aproape că se pierde apropierea de această credință sfântă.

Concordanță: Can. 42, 43, 54 Ap.; 9, 50, 62 Trulan; 22 VII Ec.; 24, 53, 55 Laod.; 40 Cart.

Canonul 61 Cartagina

ξα'. Κάκεινο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα τὰ θεώρια τῶν θεατρικῶν παιγνίων, ἐν τῇ Κυριακῇ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς φαιδραῖς τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως ἡμέραις κωλύονται μάλιστα, ὅτι ἐν τῇ ὀγδοάδι τοῦ ἀγίου Πάσχα, οἱ ὄχλοι μᾶλλον εἰς τὸ ἵπποδρόμιον, ἢ περ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχονται, ὀφείλιν μετενεχθῆναι τὰς ὠρισμένας αὐτῶν ἡμέρας, ὅτε ἀπαντήσῃ, καὶ μὴ ὀφείλιν τινὰ τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὰ θεώρια ταῦτα ἀναγκάζεσθαι.

61. De asemenea, se cuvine să se mai ceară ca spectacolele jocurilor teatrale să fie interzise duminică și în celelalte zile luminate ale credinței creștinilor. Mai mult, prin faptul că în a opta zi a Sfintelor Paști mulțimile se adună în hipodromuri mai mult decât în Biserică, se cuvine ca zilele hotărâte pentru acestea, când vor cădea concomitent, să fie mutate și să nu se permită ca vreunul dintre creștini să fie constrâns [să meargă] la aceste spectacole.

Concordanță: Can. 24, 51, 62, 66 Trulan; 22 VII Ec.; 53, 54 Laod.; 15 Cart.

Canonul 62 Cartagina

ξβ'. Κάκεινο δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα ὀρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε κληρικὸν οἰασδήποτε τιμῆς τυγχάνοντα, ἐφ' οἴωδήποτε ἐγκλήματι τῇ τῶν ἐπισκόπων κρίσει καταδικασθέντα, μὴ ἐξεῖναι τὸν αὐτόν, εἴτε παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἧς ὑπῆρχεν, εἴτε παρ' οἰουδήποτε ἀνθρώπου διεκδικεῖσθαι, ποινῆς ἐπὶ τούτῳ παρεντεθείσης ζημίας χρημάτων τε καὶ τιμῆς, ὅπως μὴδὲ κείραν μὴδὲ φύσιν ἀπολογητέαν εἶναι κελεύσωσι.

62. De asemenea, trebuie să solicităm să se ia în considerare și să se decidă ca niciunui cleric condamnat de către judecata episcopilor pentru orice fel de acuzație, indiferent de cinstirea în care s-ar afla, să

nu i se permite să fie apărat de către biserica pe care a prezidat-o și nici de către vreo anumită persoană, fiind stabilită pentru un asemenea caz pedeapsa pierderii de bani și de cinstire, și să poruncească, astfel, ca nici vârsta și nici genul să nu fie un motiv de apărare.

Concordanță: Can. 28 Ap.

Canonul 63 Cartagina

ξγ'. Περί τῶν τοιούτων ἔτι μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα, ἐάν τις ἐξ οἰουδήποτε παιγνιώδους ἐπιτηδεύματος πρὸς τὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ χάριν ἐλθεῖν θελήσῃ, καὶ ἐλεύθερος ἀπ' ἐκείνων τῶν σπυλάδων διαμείναι, μὴ ἐξὸν εἴη τινί, τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰ αὐτὰ γυμνάσματα πάλιν προτρέπεσθαι, ἢ καταναγκάζειν.

63. În privința aceloră se cuvine, de asemenea, să se mai ceară ca, în cazul în care vreunul dintre cei care practică orice fel de îndeletniciri de divertisment ar dori să vină la harul creștinismului și să rămână liber de acele întinări, să nu se permită nimănui să-l îndemne sau să-l constrângă pe unul ca acesta din nou spre aceleași practici.

Concordanță: Can. 52 Ap.; 45 Cart.

Canonul 64 Cartagina

ξδ'. Περί ἐλευθεριῶν δηλαδὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κηρυκτέων, ἐὰν τοῦτο οἱ ἡμέτεροι συνιερεῖς φαίνωνται ποιοῦντες ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἡ ἡμετέρα δῆλον πεποιθήσις τῇ τούτων τάξει ἔπεται, δοθείσης φανερώς ἀδείας πεμπομένου τοποτηρητοῦ, ἵνα οἰαδήποτε ἄξια πίστεως ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας ἐκτελέσαι δυναθῆι, καὶ ἡμεῖς ἐπαινετῶς ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ὑποδεξώμεθα. Ταῦτα πάντα, ἐὰν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγιοσύνη ἀρέσκει, ἐξείπατε, ἵνα καὶ τὴν ἐμὴν ἀναφορὰν βεβαίαν οὔσαν ὑμῖν ἐπιδείξω, καὶ τὰ παρὰ τῆς πάντων ἡμῶν συναινέσεως ἢ αὐτῶν εἰλικρινότης ἡδέως προσδέξηται. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πᾶσιν ἀρέσκει· τὰ προτεθέντα, καὶ συνετῶς ἀπὸ τῆς σῆς ἀγιοσύνης ἐξηγηθέντα ὀφείλει ἐκτελεσθῆναι.

64. În privința proclamării manumisiunilor¹²² în biserică, dacă se va arăta că cei împreună cu noi episcopi practică acest lucru în Italia, atunci, desigur, și încredințarea noastră va urma rânduiei acestora,

¹²² *Manumisiunea* reprezenta eliberarea legală a unui sclav de către stăpânul său. Actul de manumisiunea conferea acelei persoane dreptul de cetățean liber (*libertus, liberta*).

oferindu-se permisiunea delegatului trimis să poată să îndeplinească orice lucruri vrednice de credință pentru bunăstarea Bisericii și pentru mântuirea sufletelor, și noi le vom primi în chip vrednic de laudă înaintea Domnului. Spuneți dacă toate acestea sunt acceptate de către sfințenia voastră, astfel încât să arăt că propunerea mea este confirmată de către voi și sinceritatea lor va primi cele stabilite de către consensul nostru al tuturor. A fost afirmat de către toți episcopii: „Cele propuse sunt acceptate de către toți și se cuvine ca cele expuse în chip înțelept de către sfințenia ta să fie îndeplinite”.

Concordanță: Can. 82 Ap.; 4 IV Ec.; 85 Trulan; 3 Gangra; 82 Cart.; 40, 42 Vasile

Canonul 65 Cartagina

Ξε΄. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τοῦ Αἰκυτίου ἐτι μὴν, τοῦ ἔκπαλαι κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν τῆ τῶν ἐπισκόπων γνώμη καταδικασθέντος, τὸ πρᾶγμα οὐκ οἶμαι παρεατέον τῆ πρεσβεία, ἵνα, ἐὰν τυχὸν τοῦτον εὖρη ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν, ἔστω πρὸς φροντίδος τῷ αὐτῷ ἡμῶν ἀδελφῷ, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ὡς χρή, καὶ ὅπου ἐξὸν εἶη, κατ' ἐκεῖνου διαπράξασθαι. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πολὺ ἀρέσκει καὶ αὕτη ἢ ἐξακολούθησις· μάλιστα, ὅτι ἔκπαλαι καταδεδίκασαι ὁ αὐτὸς Αἰκύτιος, καὶ ἡ τούτου ἀναίσχυντος ἀνησυχία, ὑπὲρ τῆς καταστάσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐκκλησίας μᾶλλον καὶ μᾶλλον πανταχοῦ καταμαχητέα ἐστὶ καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

65. Episcopul Aurelius a spus: „De asemenea, cazul lui Equitius, condamnat mai demult de către voința episcopilor conform vredniciei lui, consider că nu trebuie nesocotit de către delegație, pentru ca, în cazul în care l-ar descoperi că este în părțile acelea, atunci fratele nostru să-l aibă în atenție, precum se cuvine, pentru orânduirea bisericească și, acolo unde ar fi posibil, să acționeze împotriva lui”. A fost afirmat de către toți episcopii: „Se aprobă întru totul și această procedură, mai ales că acest Equitius a fost condamnat mai demult și indignarea acestui nerușinat trebuie pretutindeni mult mai mult combătută pentru orânduirea și păzirea Bisericii”. Și au semnat. „Eu, Aurelius, episcopul Bisericii Cartaginei, am consimțit moțiunii prezente și, după ce a fost citită, am semnat. De asemenea, au semnat și ceilalți episcopi”.

Concordanță: Can. 28 Ap.; 62 Cart.

Canonul 66 Cartagina

ξς'. Μετὰ ταῦτα ψηλαφηθέντων καὶ κατανοηθέντων πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι συντρέχειν δοκούντων, ἐπινεύσαντος καὶ ἐνηγήσαντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἐπελεξάμεθα ἡπίως καὶ εἰρηρικῶς διαπράξασθαι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀνθρώπων, κἂν εἰ τὰ μάλιστα ἐκ τῆς τοῦ Κυριακοῦ σώματος ἐνώσεως ἀνησυχάστῳ διχονοίᾳ ἀποσχίζωσιν, ἵνα, ὅσον τὸ ἐν ἡμῖν, πᾶσι καθόλου γνωσθῇ τοῖς τῇ ἐκεῖνων κοινωνίᾳ καὶ ἑταιρίᾳ σαγηνευθεῖσιν, ἀνὰ πάσας τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, πῶς ἐλεεινῇ πλάνῃ κατεδέθησαν ἴσως, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, ἡμῶν ἐν ἡμερότητι συναγόντων τοὺς τὰ διάφορα φρονοῦντας, δώσει αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν πρὸς τὸ ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἵνα ἀνασφήλωσιν οἱ ἐκ τῶν τοῦ διαβόλου βρόχων αἰχμαλωτισθέντες αὐτῶ εἰς τὸ αὐτοῦ θέλημα.

66. După ce au fost examinate și observate toate cele care par să concurgă spre folosul Bisericii, și după ce Duhul lui Dumnezeu ne-a încuviințat și povățuit, am ales să ne purtăm cu persoanele menționate în chip blând și împăciuitor, deși s-au separat de unitatea Trupului Domnului printr-un dezacord îngrijorător, pentru ca, atât cât ne este cu putință, să se facă pretutindeni cunoscut tuturor celor care au fost prinși în plasă de către comuniunea și societatea acelor pe cuprinsul tuturor eparhiilor Africii felul în care au fost legați printr-o rătăcire josnică și, poate atunci, precum spune Apostolul, să-i aducem împreună prin blândețe pe cei care cugetă în mod diferit, „fiindcă le va da Dumnezeu pocăință spre a cunoaște adevărul și ei să scape din cursele diavolului, de care sunt prinși, spre a-i face voia” (2 Timotei 2, 25-26).

Concordanță: Can. 56, 57, 67, 69, 91, 93, 94, 99, 117, 118 Cart.

Canonul 67 Cartagina

ξζ'. Ἦρεσε τοίνυν, ἵνα ἐκ τῆς ἡμετέρας συνόδου γράμματα πρὸς τοὺς τῆς Ἀφρικῆς, ἄρχοντας δοθῶσιν, ἀφ' ὧν αἰτῆσαι ἀρμόδιον ἔδοξε, περὶ τοῦ βοηθῆσαι τῇ κοινῇ μητρὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν οἷς ἡ τῶν ἐπισκόπων αὐθεντία ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονεῖται· τουτέστιν, ἵνα ἀρχοντικῇ δυναστείᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ, καὶ Χριστιανικῇ πίστει ἀναζητήσωσι τὰ γενόμενα ἐν ὅλοις τοῖς τόποις, ἐν οἷς οἱ Μαξιμιανισταὶ τὰς ἐκκλησίας κατέσχον, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἀποσχίσαντας, καὶ δημοσίοις πεπραγμένοις τὴν περὶ τούτων γνῶσιν βεβαίαν πᾶσιν ἀναγκαίως ποιήσωσιν ἐντεθῆναι.

67. S-a decis, aşadar, să fie trimise scrisori de la sinodul nostru către guvernatorii din Africa, de la care s-a considerat să se solicite ceea ce este potrivit în vederea oferirii ajutorului maicii noastre comune, Biserica sobornicească, în cazurile în care, în anumite cetăți, autoritatea episcopilor este disprețuită, adică să se cerceteze prin puterea și atenția guvernatorială și cu credință creștină cele ce au fost săvârșite în toate ținuturile în care maximianiștii au deținut biserici. Dar, mai mult, să se stabilească în mod categoric recunoașterea certă pentru toți în legătură cu aceștia, încât cei care s-au separat de ei să fie înscriși în actele publice.

Concordanță: Can. 27 Ap.; 5 Ant.; 47, 57, 68, 69, 91, 93, 94, 99, 117, 118 Cart., 9 I-II

Canonul 68 Cartagina

ξη'. Ἐς ὕστερον ἤρρεσεν, ἵνα γράμματα πεμφθῶσι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν, ἐν ἣ προκάθηται ὁ μνημονευθεὶς προσκυνητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Ἀναστάσιος· ἐπειδὴ γινώσκει τὴν Ἀφρικὴν μεγάλην ἔχειν ἀνάγκην, ὥστε, διὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας εἰρήνην καὶ χρησιμότητα, καὶ αὐτῶν τῶν Δονατιστῶν οἵτινεσδὴποτε κληρικοί, διορθουμένης τῆς βουλῆς πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα μετελθεῖν θελήσοιεν, κατὰ τὴν ἐνὸς ἐκάστου καθολικοῦ ἐπισκόπου προαίρεσιν, καὶ βουλὴν τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κυβερνῶντος τὴν ἐκκλησίαν, ἐὰν τοῦτο συμβάλλεσθαι τῇ τῶν Χριστιανῶν εἰρήνῃ φανεῖη, ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς αὐτοὺς ἀναδεχθῆναι· καθὼς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις περὶ τῆς αὐτῆς διαστάσεως γενέσθαι φανερόν ἐστιν· ὅπερ πολλῶν καὶ σχεδὸν πασῶν τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ἡ τοιαύτη πλάνη ἀνεφύη, τὰ παραδείγματα μαρτύρονται οὐχ ἵνα ἡ σύνοδος ἢ ἐν τοῖς περαματικοῖς μέρεσι περὶ τούτου τοῦ πράγματος γενομένη διαλυθῆ, ἀλλ' ἵνα ἐκεῖνο μείνη περὶ τοὺς οὕτω μετελθεῖν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν βουλομένους, ὥστε μηδεμίαν ἐπὶ τούτου τῆς ἐνότητος συντομίαν περιεργάζεσθαι. Δι' ὧν δὲ παντὶ τρόπῳ ἐκτελεσθῆναι καὶ προσβοηθηθῆναι ἡ καθολικὴ ἐνότης φανερῶ κέρδει τῶν ἀδελφικῶν ψυχῶν φανεῖη ἐν τοῖς τόποις, οἷς διάγουσι, μὴ ἐμπόδιση τούτοις τὸ ὀρισθὲν κατὰ τῶν τιμῶν αὐτῶν ἐν τῇ περαματικῇ συνόδῳ, ὅποταν τὸ σωθῆναι οὐδενὶ προσώπῳ ἀποκέκλεισται· τουτέστιν, ἵνα οἱ χειροτονηθέντες ἐν τῷ τῶν Δονατιστῶν μέρει, ἐὰν πρὸς τὴν καθολικὴν πίστιν διορθωθέντες μετελθεῖν θελήσοιεν, μὴ κατὰ τὴν περαματικὴν σύνοδον μὴ

δεχθῶσιν ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς, ἀλλὰ μᾶλλον οὗτοι προσδεχθῶσι, δι' ὧν τῇ καθολικῇ ἐνότητι γίνεταί πρόνοια.

68. Mai apoi, s-a decis să fie trimise scrisori către frații și coepiscopii noștri și mai ales către tronul apostolic în care prezidează venerabilul nostru frate pomenit și coliturghisitor Anastasie, deoarece el știe că Africa are o mare nevoie, astfel încât, pentru pacea și folosul Bisericii, dacă clericii donatiștilor, indiferent de felul lor, după ce și-au îndreptat hotărârea, ar dori să vină spre unitatea sobornicească, să fie acceptați în demnitățile lor conform dispoziției fiecărui episcop sobornicesc în parte și conform deliberării celui ce cârmuiește Biserica în acel loc, dacă s-ar constata că acest lucru corespunde păcii creștinilor, precum este evident că s-a procedat în perioadele precedente în legătură cu această grupare, lucru pe care îl mărturisesc exemplele multor și aproape ale tuturor bisericilor din Africa în care s-a produs această rătăcire, nu cu scopul de a fi anulat sinodul ținut în privința acestei chestiuni în ținuturile de peste mare, ci pentru ca acela să rămână în vigoare în legătură cu cei care doresc astfel să treacă la Biserica sobornicească, încât să nu se producă pentru aceasta nicio divizare a unității. Dar dacă prin acestea s-ar arăta că unitatea sobornicească a fost îndeplinită în tot chipul și că a venit într-ajutor spre câștigarea evidentă a sufletelor fraților în locurile în care viețuiesc, atunci ceea ce a fost hotărât împotriva demnităților lor în sinodul de peste mare să nu fie o piedică pentru ei, câtă vreme nicio persoană nu este exclusă de la a fi mântuită, adică, altfel spus, cei care au fost hirotoniți în gruparea donatiștilor, dacă, după ce s-au îndreptat, ar dori să treacă la credința sobornicească să nu fie primiți în demnitățile lor conform sinodului de peste mare, ci ei să fie primiți mai degrabă prin cei care au purtarea de grijă pentru unitatea sobornicească.

Concordanță: Can. 47, 57, 67, 69, 91, 93, 94, 99, 117, 118 Cart.

Canonul 69 Cartagina

ξθ'. Ἦρρεσεν ἔπειτα, ὥστε τούτων πραχθέντων, τοποτηρητὰς περὶ τοῦ κηρύξαι εἰρήνην καὶ ἐνότητα, ἧς τινος χωρὶς ἢ τῶν Χριστιανῶν σωτηρία καθίστασθαι οὐ δύναται, πεμφθῆναι ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀριθμοῦ πρὸς τοὺς τῶν αὐτῶν Δονατιστῶν, εἴτε τινὰς ἔχουσιν ἐπισκόπους, εἴτε λαϊκούς· δι' ὧν τοποτηρητῶν πᾶσιν ἐν γνώσει γενηταί, πῶς οὐδὲν ἔχουσιν εὐλογον κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· μάλιστα, ἵνα φανερόν πᾶσι γένηται διὰ τῶν

πολιχνιωτικῶν πεπραγμένων, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀποδείξεως, ἅπερ αὐτοὶ περὶ τῶν Μαξιμιανιστῶν τῶν ἰδίων σχισματικῶν ἔπραξαν· ἔνθα αὐτοῖς θεόθεν ἀποδείκνυται, ἐὰν ἐπισκῆψαι θελήσοιεν, οὕτως ἀδίκως τότε αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως ἀποσχίσαντας, ὥσπερ κράζουσιν ἀδίκως ἀπ' αὐτῶν τοὺς Μαξιμιανιστὰς νῦν ἀποσχίσαι· ἐκ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τούτων, οὐστίνας φανερᾶ τῆς οἰκείας βουλῆς αὐθεντία κατεδίκασαν, μετὰ ταῦτα ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς ἀνεδέξαντο, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ οἱ παρ' αὐτοῖς καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι δεδώκασι, προσεδέξαντο, πρὸς τὸ δειχθῆναι, πῶς μωρᾶ καρδίᾳ ἀντιτάσσονται τῇ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ διακεχυμένης, ταῦτα ποιοῦντες ὑπὲρ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου, καὶ μὴ λέγοντες ἑαυτοὺς μολύνεσθαι τῇ κοινωνίᾳ τῶν παρ' αὐτοῖς οὕτω διὰ τὸ ἀκούσιον τῆς εἰρήνης ἀναδεχθέντων, ἡμῖν δὲ φιλονεικοῦντες, τουτέστι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔτι μὴν καὶ τῇ ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τῆς γῆς καθεστῶσῃ, διὰ τῆς μεμιασμένης τούτων κοινωνίας, ὧν τινων πρῶην κατητιῶντο πάντες, ἐλέγξαι αὐτοὺς οὐκ ἠδυνήθησαν.

69. S-a acceptat, de asemenea, ca, după ce au fost stabilite acestea, să fie trimiși delegați din rândul nostru către cei ai donatiștilor, fie către unii episcopi pe care ei îi au, fie către laici, spre a vesti pace și unitate, fără de care mântuirea creștină nu poate fi stabilită, delegați prin care să fie adus la cunoaștința tuturor cum că nu au nicio obiecție rezonabilă împotriva Bisericii sobornicești. Mai mult, să fie cunoscut tuturor, prin acte municipale, spre confirmarea dovedirii a ceea ce ei au practicat în legătură cu propriii lor schismatici proveniți dintre maximianiști. Căci prin aceea le este descoperit de la Dumnezeu, dacă ar dori să se gândească la aceasta, că ei, de asemenea, s-au separat atunci de unitatea bisericească în chip nedrept, precum ei vociferează că unii maximianiști s-au separat acum de ei tot în chip nedrept, iar din rândul acestora, pe care inițial i-au condamnat prin autoritatea publică a propriei lor deliberări, i-au primit după aceea în propriile lor demnități și au acceptat botezul pe care l-au săvârșit cei condamnați și excluși de către ei, pentru a fi descoperit cum s-au opus cu inimă ne bună păcii Bisericii, răspândită în toată lumea, făcând aceste lucruri din partea lui Donatus, spunând că ei înșiși nu au fost contaminați prin comuniunea celor acceptați astfel de către ei pentru nevoia păcii, însă certându-se cu noi, adică cu Biserica sobornicească – deși ea este stabilită până în părțile cele mai îndepărtate ale pământului

– din cauza comuniunii ei întinate cu aceștia, pe care inițial totți i-au acuzat fără a-i fi putut învinovăți.

Concordanță: Can. 47, 57, 67, 68, 91, 93, 94, 99, 117, 118 Cart.

Canonul 70 Cartagina

ο'. Πρὸς ἐπὶ τούτοις ἐν τῷ περὶ ἐγκράτειας τῆς περὶ τὰς οἰκείας γαμετάς τινων μνημονεύεσαι κληρικῶν ἤρρεσεν, ὥστε τοὺς ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, καὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἔτι μὴν ἀπέχεσθαι γαμετῶν ὅπερ εἰ μὴ ποιῆσαιεν, ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποκινήθῳσι τάξεως· τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικοὺς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, ἀλλ' ὀφείλειεν κατὰ τὴν ἐκάστης ἐκκλησίας συνήθειαν παραφυλάττεσθαι.

70. Mai mult, fiindcă s-a făcut mențiune în legătură cu abstenența unor clerici față de propriile lor soții, s-a acceptat ca episcopii, preoții și diaconii, conform prevederilor proprii, să se abțină chiar și de la propriile lor soții și, dacă nu ar face acest lucru, să fie înlăturați din starea bisericească. Însă ceilalți clerici să nu fie constrânși spre acest lucru, ci se cuvine să fie păzit obiceiul conform fiecărei biserici.

Concordanță: Can. 5 Ap.; 12, 13, 30 Trulan; 3, 25 Cart.

Canonul 71 Cartagina

οα'. Πάλιν ἤρρεσεν, ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι ἐπισκόπῳ, καταλειφθείσης τῆς αὐθεντικῆς αὐτοῦ καθέδρας, πρὸς τινα ἐκκλησίαν ἐν διοικήσει καθεστῶσαν ἑαυτὸν ἀποφέρειν, ἢ ἐν οἰκείῳ πράγματι, ὑπὲρ ὃ χρὴ ἐπὶ πολὺ ἀπασχολουμένῳ, ἀμελεῖν τῆς φροντίδος καὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἰδίου θρόνου.

71. De asemenea, s-a acceptat să nu-i fie permis niciunui episcop, în cazul în care și-ar abandona scaunul oficial, să meargă la o altă biserică aflată în dioceza proprie sau să fie neglijenți față de îngrijirea și statornicia propriului scaun din cauza chestiunilor lui personale cu care se îndeletnicește mai mult decât ar trebui.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 25 IV Ec.; 19 Trulan; 11 Sard.; 121, 122, 123 Cart.;

16 I-II; 10 Petru; 6 Grig. Nyssa

Canonul 72 Cartagina

οβ'. Ὅμοίως ἤρρεσε περὶ τῶν νηπίων, ὅσάκις μὴ εὐρίσκονται βέβαιοι μάρτυρες, οἱ ταῦτα ἀναμφιβόλως βαπτισθέντα εἶναι λέγοντες, καὶ οὐδὲ αὐτὰ διὰ τὴν κείραν περὶ τῆς παραδοθείσης

αὐτοῖς μυσταγωγίας ἀποκρίνεσθαι ἐπιτηδεῖως ἔχουσι, χωρὶς τινος προσκόμματος ὀφείλιν ταῦτα βαπτίζεσθαι, μὴ ποτε ὁ τοιοῦτος δισταγμὸς ἀποστέρηση αὐτὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως· ἐκ τούτου γὰρ οἱ τοποτηρηταὶ τῶν Μαύρων ἀδελφοὶ ἡμῶν τοῦτο ἐβουλεύσαντο, ὅτι πολλοὺς τοιούτους ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἐξαγοράζονται.

72. De asemenea, s-a acceptat ca în privința pruncilor, atâta vreme cât nu sunt găsiți martori siguri, care să spună că aceștia au fost cu siguranță botezați, și nici ei, din cauza vârstei, nu ar avea cum să răspundă corespunzător dacă le-a fost transmisă această Taină, atunci trebuie botezați fără nicio reținere, ca nu cumva o astfel de îndoială să-i priveze de această curățire a sfințirii. Căci și frații noștri, delegați ai maurilor, au stabilit în privința acestei chestiuni același lucru, fiindcă ei răscumpără de la barbari mulți copii de felul acesta.

Canonul 73 Cartagina

ογ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ὥστε τὴν ἡμέραν τοῦ προσκυνητοῦ Πάσχα διὰ τῆς τῶν τετυπωμένων ὑπογραφῆς πᾶσιν ἐμφανίζεσθαι. Ἡ δὲ τῆς συνόδου ἡμέρα ἢ αὐτὴ φυλαχθῆ, ἥτις ὠρίσθη ἐν τῇ ἐν Ἰππῶνι συνόδῳ, τουτέστιν, ἢ πρὸ δέκα καλανδῶν Σεπτεμβρίων· ὀφείλει γὰρ καὶ γραφῆναι πρὸς τοὺς πρωτεύοντας πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν, ἵνα, ὅτε παρ' ἐαυτοῖς σύνοδον προσκαλοῦνται, ταύτην τὴν ἡμέραν φυλάττωσι.

73. De asemenea, s-a acceptat ca ziua Cinstitelor Paști să fie comunicată tuturor prin semnarea scrisorilor-model. Iar ziua sinodului să fie păstrată aceeași cu cea hotărâtă la Sinodul de la Hippona, adică înainte de ziua a zecea a calendelor lui septembrie. Căci se cuvine să se scrie întâistătătorilor tuturor eparhiilor ca, atunci când vor convoca la ei înșiși sinodul, să păstreze această zi.

Concordanță: Can. 7, 37 Ap.; 51, 106 Cart.

Canonul 74 Cartagina

οδ'. Ὁμοίως ὠρίσθη, ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι μεσίτη τὴν καθέδραν κατέχειν, ἢ τινι μεσίτης δέδοται, διὰ οἰασδήποτε τῶν λαῶν σπουδᾶς ἢ διχοστασίας, ἀλλὰ σπουδάζειν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τοῖς αὐτοῖς προνοεῖσθαι ἐπίσκοπον· εἰ δὲ περὶ τοῦτο ἀμελήσοι, μετὰ τὴν περαιώσιν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔτερος ψηφισθῆ μεσίτης.

74. De asemenea, a fost stabilit să nu-i fie permis niciunui locțiitor să păstreze scaunul pentru care a fost dat un asemenea [episcop] supleant, prin eforturile sau răzvrătirile poporului, ci să-și dea silința ca într-un [termen de un] an să li se ofere acelora un episcop. Iar dacă va neglija acest lucru, după trecerea unui an să fie ales un alt locțiitor.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 25 IV Ec.; 19 Trulan.; 11 Sard.; 71, 78, 121, 123, 124 Cart.; 16 I-II; 10 Petru; 6 Grig. Nyssa

Canonul 75 Cartagina

οε'. Σύμπασιν ἔδοξεν αἰτῆσαι ἀπὸ τῶν βασιλέων διὰ τὴν τῶν πενήτων κάκωσιν, ὧν ταῖς ἐπαχθείαις ἀπαύστως ἡ ἐκκλησία παρενοχλεῖται, ὥστε ἐκδίκους τούτοις μετὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων προνοίας ἐπιλεγῆναι κατὰ τῆς τῶν πλουσίων τυραννίδος.

75. S-a hotărât în unanimitate să se ceară de la împărați ca, din cauza relei tratări a săracilor, de ale căror greutăți Biserica este îngrijorată neîncetat, să le fie desemnați, cu purtarea de grijă a episcopilor, avocați publici împotriva despotismului bogăților.

Concordanță: Can. 27 Ap.; 5 Ant.; 48, 53, 67, 91, 93, 96, 97 Cart.; 9 I-II

Canonul 76 Cartagina

ος'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὅσάκις δῆποτε σύνοδον δεῖ συναχθῆναι, οἱ ἐπίσκοποι, οἵτινες οὔτε κείρα, οὔτε ἀσθενεία, οὔτε τινὶ βαρυτέρα ἀνάγκη ἐμποδίζονται, ἀρμοδίως ἀπαντῶσι καὶ τοῖς πρωτεύουσιν ἐκάστης ἰδίας αὐτῶν ἐπαρχίας ἐμφανισθεῖν περὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων, εἴτε δύο, εἴτε τρεῖς συναθροίσεις γένωνται· καὶ ἀπὸ ἐκάστου δὲ ἀθροισμοῦ εἰς ἀμοιβὴν ὅσοιδήποτε ἐπιλεγῶσι πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς συνόδου ἐνστατικῶς ἀπαντήσωσιν· ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσιν ἀπαντῆσαι, ἀθρόον τινῶν ἀναγκῶν ὡς εἰκὸς ἀναφυομένων, εἰ μὴ τὸν λόγον τοῦ οικείου ἐμποδισμοῦ παρὰ τῷ οικείῳ πρωτεύοντι ἀποδώσωσιν, ὀφείλειν τοὺς τοιούτους τῇ κοινωσίᾳ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀρκεῖσθαι ἐκκλησίας.

76. De asemenea, s-a acceptat ca, ori de câte ori trebuie să se întrunească un sinod, episcopii care nu sunt opriți nici de vârstă, nici de boală și nici de vreo necesitate mai grea, să fie în mod cuviincios prezenți. Și să se facă cunoscut întâistătătorilor lor din fiecare eparhie ca din toți episcopii să fie făcute două sau trei grupe. Iar din fiecare

mulțime să fie aleși alternativ unii, ca să răspundă prompt în ziua sinodului. Iar dacă nu ar putea să se prezinte, fiindcă s-ar produce, pe bună dreptate, în mod neașteptat anumite constrângeri, dacă nu va trimite propriului primat motivul opririi personale, atunci se cuvine ca unii ca aceștia să fie îndepărtați de însăși comuniunea Bisericii.

Concordanță: Can. 34 Ap.; 5 I Ec.; 19 IV Ec.; 8 Trulan; 6 VII Ec.; 20 Ant.; 40 Laod.; 18, 51, 73, 77, 95 Cart.

Canonul 77 Cartagina

οζ'. Περὶ Κρεσκωνίου τοῦ Βιλλαρεκεντισίου τοῦτο πᾶσιν ἔδοξεν, ἵνα ἐντεῦθεν ὁμοίως ἐμφανισθεῖ τῷ πρωτεύοντι τῆς Νουμιδίας, πρὸς τὸ εἶδέναι αὐτὸν ὀφείλειν γράμμασιν οἰκείοις πρὸς συνέλευσιν προτρέψασθαι τὸν μνημονευθέντα Κρεσκώνιον, ὥστε μὴ ὑπερθέασθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ τῇ πλησιαζούσῃ συμπάσῃ Ἀφρικανῇ συνόδῳ παρασχεῖν· ἂν δὲ τοῦ ἐλθεῖν καταφρονήσῃ, ἔσται εἰδῶς κατ' αὐτοῦ ψῆφον νομοθετηθησομένην.

77. Cu privire la Cresconius de Villa-Regis, a fost hotărât de către toți ca acest caz să fie, de asemenea, făcut cunoscut întâistătătorului Numidiei, ca să știe că el trebuie să-l îndemne pe menționatul Cresconius prin scrisori personale spre întrunire, încât apariția lui să nu fie amânată, ca să se prezinte la sinodul general al Africii care se apropie. Iar dacă desconsideră să vină, să știe că va fi promulgată o sentință împotriva lui.

Concordanță: Can. 37 Ap.; 5 I Ec.; 19 IV Ec.; 8 Trulan; 6 VII Ec.; 20 Ant.; 18, 51, 73, 95 Cart.

Canonul 78 Cartagina

ση'. Πάλιν ἤρρεσεν, ἵνα, ἐπειδὴ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἐν Ἰππῶνι φροντιστῶν ἢ ἐγκατάλειψις οὐκ ὀφείλει ἐπὶ πολὺ ἀμεληθῆναι, καὶ ἐπειδὴ αἱ ἐκεῖ ἐκκλησῖαι κατέχονται παρὰ τῶν τὴν ἀτυπον τοῦ Αἰκυτίου κοινωμάτων παραιτησαμένων, πεμφθέντων ἐκ τῆς παρούσης συνόδου ἐπισκόπων Ῥηγίνου, Ἀλυπίου, Αὐγουστίνου, Ματέρνου, Θεασίου, Εὐοδίου, Πλακιανοῦ, Οὐρβανοῦ, Βαλερίου, Ἀμβιβίου, Φουρτουνάτου, Κουοδβουλτδέου, Ὀνωράτου, Ἰαννουαρίου, Ἄπτου, Ὀνωράτου, Ἀμπελίου, Βικτοριανοῦ, Εὐαγγέλου καὶ Ῥογατιανοῦ, καὶ συναχθέντων, καὶ διορθωθέντων τῶν ἐπιψόγῳ μονοτονία τὴν φυγὴν τοῦ αὐτοῦ Αἰκυτίου προσδοκητέαν λογισαμένων, μετὰ τῆς πάντων εὐχῆς, ἐπίσκοπος τούτοις χειροτονηθῆ. Ἐὰν δὲ μὴ

θελήσωσιν ἐκεῖνοι τὴν εἰρήνην κατανοῆσαι, μὴ ἐμποδίωσι τῇ ἐπιλογῇ τοῦ προέδρου πρὸς τὸ χεροτονηθῆναι εἰς χρησιμότητα τῆς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐγκαταλειφθείσης ἐκκλησίας.

78. De asemenea, fiindcă nu se cuvine ca lipsa responsabililor Bisericii din Hippo să fie neglijată și fiindcă bisericile de acolo sunt deținute de către cei care au cerut comuniunea deformată a lui Equitius, s-a stabilit să fie trimiși de la prezentul sinod episcopii: Reginus, Alypius, Augustin, Maternus, Theasius, Evodius, Placian, Urban, Valerius, Ambivius, Fortunatus, Quodvultdeus, Honoratus, Januarius, Aptus, Honoratus, Ampelius, Victorian, Evangelus și Rogation și, după ce au fost adunați și îndreptați cei care printr-o stăruință condamnilă au considerat că exilul lui Equitius însuși trebuie așteptat, atunci, cu rugăciunea tuturor, să le fie hirotonit un episcop. Iar dacă aceia nu ar dori să se gândească la pace, să nu fie o predică pentru alegerea întâistătătorului spre a fi hirotonit pentru folosul Bisericii care a fost atât de mult timp neglijată.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 25 IV Ec.; 19 Trulan; 11 Sard.; 71, 74, 121, 123, 124 Cart.; 16 I-II

Canonul 79 Cartagina

οθ'. Πάλιν ὠρίσθη, ἵνα, ὅσάκις κληρικῶν ἐλεγχθέντων, καὶ καταθεμένων τινὰ ἐγκλήματα, εἴτε διὰ τὸ τῆς ἐκκλησίας ὄνειδος, εἴτε διὰ τὴν αἰδεσιμότητα, ὧν χάριν τούτοις φειδῶ γίνεται, εἴτε διὰ τὴν ἀλαζόνα τῶν αἰρετικῶν καὶ ἐθνικῶν ἐπιγαυρίασιν, ἐὰν ὡς εἰκὸς ἐπαγωνίσασθαι τῷ ἰδίῳ πράγματι, καὶ τῆς ἰδίας ἀβλαβείας φροντίσαι θελήσωσιν, ἐντὸς ἀκοινωνησίας ἐνιαυτοῦ τοῦτο ποιήσωσιν· ἐὰν δὲ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὸ πρᾶγμα αὐτῶν καθᾶραι καταφρονήσωσι, μηδεμία τούτων τοῦ λοιποῦ φωνὴ παντελῶς προσδεχθεῖη.

79. De asemenea, a fost hotărât ca, ori de câte ori sunt examinați clerici și sunt puși sub anumite acuzații, fie din cauza ocărării Bisericii, fie din pricina respectabilității ei, în favoarea cărora li se face cruțare, fie din cauza îngâmfării lăudăroase a ereticilor și păgânilor, dacă, într-adevăr, ar dori să lupte pentru cazul lor și să se îngrijească de nevinovăția lor, atunci să facă acest lucru în timpul excomunicării de un an. Iar dacă au nesocotit să-și clarifice cazul în perioada de un an, să nu mai fie admis ulterior absolut deloc vreun apel de la aceștia.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9 IV Ec.;

Canonul 80 Cartagina

π'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ἐάν τις ἀπὸ ἀλλότριου μοναστηρίου ὑποδέξηται τινα, καὶ πρὸς κλήρωσιν προαγαγεῖν ἐθελήσῃ, ἢ τοῦ ἰδίου μοναστηρίου ἡγούμενον καταστήσῃ, ὁ τοῦτο ποιῶν ἐπίσκοπος ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν κοινωρίας χωριζόμενος, τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινωρία ἀρκεσθῆ ἴσως· ἐκεῖνος δέ, μηδὲ κληρικὸς, μηδὲ ἡγούμενος ἐπιμείνη.

80. De asemenea, s-a acceptat ca, în cazul în care cineva va primi vreo persoană dintr-o mănăstire străină și ar dori să-l înainteze spre cler sau să-l instituie egumen al mănăstirii sale, episcopul care săvârșește acest lucru, dacă se separă de comuniunea cu ceilalți, să se mulțumească numai cu comuniunea propriului popor, iar acela să nu rămână nici cleric, nici egumen.

Concordanță: Can. 4 IV Ec.; 19, 21 VII Ec.; 3, 4 I-II

Canonul 81 Cartagina

πα'. Ὁμοίως ὠρίσθη, ἵνα, ἐάν τις ἐπίσκοπος κληρονόμους συγγενεῖς, ἢ ἐκτὸς τῆς ἰδίας συγγενείας αἰρετικούς, ἢ Ἕλληνας, προτίμησῃ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μετὰ θάνατον ἀνάθεμα τῷ τοιούτῳ λεχθεῖν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηδαμῶς παρὰ τοῖς τοῦ Θεοῦ ἱερεῦσιν ἀνενεχθῆ, μηδὲ δυνηθῆ ἀπολογηθῆναι, ἐάν ἀδιάθετος ἀπογένηται, ἐπειδὴ γενόμενος ἐπίσκοπος, εἰκότως ὀφείλει τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τὴν διατύπωσιν ἀρμοδίαν τῷ ἑαυτῷ ἐπαγγέλματι ποιήσασθαι.

81. De asemenea, a fost hotărât ca, în cazul în care un episcop ar prefera mai mult decât Biserica, drept moștenitori, pe ereticii sau păgânii care sunt rudele sale sau în afara rudeniei sale, împotriva unuia ca acestuia să fie pronunțată anatema chiar și după moarte și numele lui să nu fie pomenit de către arhieriei lui Dumnezeu și să nu fie cu putință să fie apărat, dacă a murit fără testament, fiindcă, devenind episcop, se cuvenea să fi realizat în mod corespunzător împărțirea potrivită a bunurilor sale.

Concordanță: Can. 40 Ap.; 22 IV Ec.; 35 Trulan; 24 Ant.; 22, 32, 93 Cart.

Canonul 82 Cartagina

πβ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα περὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινομένων ἐλευθεριῶν, ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτήσεις γίνηται.

82. De asemenea, s-a acceptat ca, în legătură cu cei care devin liberi în biserică, să se facă o cerere de la împărat.

Concordanță: Can. 82 Ap.; 4 IV Ec.; 85 Trulan; 3 Gangra; 64 Cart.; 40, 42 Vasile

Canonul 83 Cartagina

πγ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα τὰ πανταχοῦ ἀνά τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ἀμπελῶνας θυσιαστήρια, ὡσανεὶ εἰς μνήμην μαρτύρων καθιστάμενα, ἐν οἷς οὐδὲ ἐν σῶμα, ἢ λείψανον μαρτύρων, ἀποκεείμενα δείκνυνται, ἀπὸ τῶν ἐντοπίων ἐπισκόπων, εἰ ἔστι δυνατόν, καταστρέφονται· εἰ δὲ τοῦτο θορύβοις δημοτικοῖς οὐ συγχωρεῖται, ὅμως τὰ πλήθη νουθετηθῶσι μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους. Καὶ ἵνα οἱ τὰ ὀρθὰ φρονούντες μηδεμιᾶ δεισιδαιμονία τῶν τοιούτων τόπων καταδεσμώνται· καὶ παντελῶς μηδὲ μνήμη μαρτύρων ἐπιτελεσθῆ, εἰ μήπου ἢ σῶμα, ἢ τινα λείψανα ὦσιν, ἢ ἀρχαιογονία τινὸς οἰκίσεως, ἢ κτήσεως, ἢ πάθους πιστῆ ἀρχαιότητι παραδιδῶνται· ὅσα γὰρ δι' ἐνυπνίων, καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων ἀνθρώπων τινῶν ὅπουδῆποτε καθίστανται θυσιαστήρια, παντὶ τρόπῳ τὰ τοιαῦτα ἀποδοκιμασθῶσι.

83. De asemenea, s-a acceptat ca altarele instituite pretutindeni în mijlocul țarinilor sau al viilor întru pomenirea martirilor, dar în care nu se descoperă a fi așezate niciun trup sau moaște ale martirilor, dacă este posibil, să fie dărâmate de către episcopii locali. Iar dacă acest lucru nu este posibil, din cauza tulburărilor publice, totuși, mulțimile să fie povățuite să nu se adune în acele locuri. Și pentru ca cei care cugetă cele drepte să nu fie legați de nicio superstiție a unor asemenea locuri, să nu se săvârșească deloc pomenirea martirilor, decât acolo unde se află un trup sau moaște, sau unde este locul de origine al familiei, sau al nașterii, ori al pătimirii acestora, transmise din vechime prin credință. Iar acele altare instituite în orice loc în urma viselor și descoperirilor deșarte ale unor oameni, să fie respinse sub orice chip.

Concordanță: Can. 9 VII Ec.

Canonul 84 Cartagina

πδ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν αἰτηθῆναι ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ἵνα τὰ λείψανα τῆς εἰδωλοατρίας, μὴ μόνον τὰ ἐν ξοάνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν οἰοισδῆποτε τόποις, ἢ ἄλσεσιν, ἢ δένδροις, παντὶ τρόπῳ ἐξαλειφθῶσι.

84. De asemenea, s-a acceptat să fie cerut de la preacinstiții împărați ca rămășițele idolatriei, nu numai cele din sculpturi, ci și cele din orice fel de locuri sau din dumbrăvi ori din copaci, să fie sub orice chip distruse.

Concordanță: Can. 58 Cart.

Canonul 85 Cartagina

πε'. Από συμπάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη, ἵνα, ἐὰν ἤρесе τινα γράμματα ὀφείλιν ὑπαγορευθῆναι ἐν τῇ συνόδῳ, ὁ προσκυνητὸς ἐπίσκοπος ὁ ἐν τῷ θρόνῳ τούτῳ προκαθήμενος καταξιοῖ ἐπ' ὄνόματι πάντων ὑπαγορεύειν καὶ ὑπογράφειν. Ἐν οἷς ἤρесе ἐτι μὴν τοῖς τοποτηρηταῖς ἐπισκόποις, τοῖς ὀφείλουσιν ἀποσταλῆναι εἰς τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, ἕνεκεν τῶν Δονατιστῶν, γράμματα δοθῆναι, δύναμιν ἐντολικοῦ περιέχοντα, ἣν δύναμιν μὴ παρεξέλθωσι. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρῆλιος ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

85. A fost afirmat de către toți episcopii ca, în cazul în care s-a acceptat că trebuie să fie dictate în sinod anumite scrisori, preacinstitul episcop care prezidează în tronul acesta să se învrednicească să dicteze și să semneze în numele tuturor. Prin acestea s-a acceptat, de asemenea, ca episcopilor delegați, care trebuie trimiși către eparhiile Africii, din pricina donatiștilor, să le fie oferite scrisori care să cuprindă împuternicirea mandatului lor, împuternicire pe care să nu o încalce. Și apoi au semnat: „Eu, Aurelius, episcopul Bisericii Cartaginei, am consimțit prezentei motiuni și, după ce a fost citită, am semnat-o. De asemenea, au semnat și ceilalți episcopi”.

Canonul 86 Cartagina

πς'. Βαλεντῖνος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ ἀγαθὸν τῆς ὑμετέρας ἀνεξικακίας ἐὰν ἐπιτρέπη, ἀκολουθῶς ἐξηγήσομαι τὰ ἐν τῷ προλαβόντι χρόνῳ εἰς τὴν Καρχηδονίων ἐκκλησίαν πραχθέντα, καὶ ταῖς τῶν ἀδελφῶν ὑπογραφαῖς φανερώς κυρωθέντα, καὶ ἡμᾶς ἐτι μὴν φυλάξοντας ὁμολογήσω. Ἐκεῖνο τοίνυν ἐπιστάμεθα ἀμίαντον ἀεὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φυλάττεσθαι κατάστασιν, οὕτως ὡς μηδένα τῶν ἀδελφῶν τολμᾶν ἑαυτὸν προτιμᾶν προπετῶς τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ ταῖς τῆς ἀγάπης τάξεσιν ἀεὶ παρεσχέθη τοῖς προτέροις, ὅπερ οἱ ἐπακολουθοῦντες χαριέντως κατεδέξαντο. Ταύτην οὖν τὴν τάξιν κελεύσει ἡ ὑμέτερα ἀγίωσύνη κρειπτόνως ταῖς ὑμέτεραις διαλαλιαῖς βεβαιῶσαι. Αὐρῆλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Οὐκ ἐχρῆν μὲν ταῦτα ἡμᾶς ἐπαναλαμβάνειν, εἰ μὴ ἐὰν τυχὸν ἀκατανόητοι διάνοιαί τινων ἀνεφύησαν, αἱ πρὸς τοὺς ὄρους τούτους τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις ὀξύνουσαι· ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη κοινὴ ἐστὶν αἰτία, ἣν νῦν ἐνεφάνισεν ὁ ἀδελφὸς

καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν, ὥστε ἕκαστον ἡμῶν ἐπιγινώσκειν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ψηφισθεῖσαν αὐτῷ τάξιν, καὶ ἵνα οἱ μεταγενέστεροι τοῖς προτέροις ἀναφέρωσι, καὶ μὴ τολμῆσωσι παρὰ γνώμην τούτων τίποτε πράττειν, διὰ τοῦτο λέγω, καθὼς τὸν ἐμὸν ὑποτρέχει λογισμόν, τοὺς καταφρονούντας τῶν πρὸ αὐτῶν, καὶ τινα ἀποτολμῶντας, κωλυτέους ἀρμοδίως εἶναι ἀπὸ πάσης τῆς συνόδου. Σάγκτιππος ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδίας εἶπεν· Ἦκουσεν ἡ πάντων τῶν ἀδελφῶν παρουσία τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνιερέως ἡμῶν Αὐρηλίου, τί πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται; Διατίμιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὰ παρὰ τῆς ψήφου τῶν ἀρχαίων ὀρισθέντα, τῇ ὑμετέρα συναινέσει ἐκδοθήσονται, ἵνα τὰ περιεχόμενα τοῖς πεπραγμένοις τῶν προτέρων συνόδων ἐν τῇ ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν ἡμετέραν συναίνεσιν πεπληρωμένως βέβαια παρὰ πᾶσι φυλαχθῶσι. Σύμπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· Ἡ τάξις αὕτη καὶ ἀπὸ τῶν Πατέρων καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐφυλάχθη, καὶ ἀφ' ἡμῶν κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ φυλαχθήσεται, σωζομένου ἔτι μὴν τοῦ δικαίου τῶν πρωτευόντων τῆς Νουμιδίας καὶ Μαυριτανίας. Ἐπειτα ἤρесе πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις τοῖς ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ὑπογράψασιν, ἵνα τὸ ματρικίον καὶ ἀρχαιότυπον τῆς Νουμιδίας καὶ εἰς τὴν πρώτην καθέδραν ἦ, καὶ εἰς τὴν Μητρόπολιν Κωνσταντίαν.

86. Episcopul Valentin a spus: „Dacă bunătatea răbdării voastre îmi îngăduie, voi expune în continuare cele înfăptuite în perioada precedentă în Biserica Cartaginei, care au fost ratificate în chip oficial prin semnăturile fraților și pe care mărturisesc că noi încă le vom mai păstra. Așadar, știm că în acel loc rânduiala bisericască este întotdeauna păzită în chip nevătămat, astfel încât niciunul dintre frați nu ar îndrăzni să-și acorde lui însuși cinstirea în chip pripit înaintea celor care sunt mai vechi decât el, ci, conform rânduielilor dragostei, aceasta le-a fost acordată întotdeauna celor mai vechi, pe care au acceptat-o cu bunăvoință și cei care au fost urmași ai lor. Sfințenia voastră să poruncească, așadar, ca să confirmați mai mult această rânduială prin declarațiile voastre”. Episcopul Aurelius a spus: „Nu ar fi trebuit să repetăm și noi aceste lucruri, dacă nu s-ar fi întâmplat să apară anumite gânduri de neînțeleas ale unora, care au aplecat priceperea noastră asupra acestor hotărâri. Deoarece, problema aceasta pe care a evidențiat-o fratele și coliturghisitorul nostru este comună, întrucât fiecare dintre noi cunoaște demnitatea ce i-a fost stabilită de

către Dumnezeu, pentru ca cei mai noi să atribuie cinstirea celor mai vechi și să nu îndrăznească să facă ceva contrar voinței lor. De aceea afirm, după cum îmi trece acum prin minte, că cei care desconsideră pe cei ce sunt înaintea lor și îndrăznesc să facă ceva trebuie să fie opriți în chip adecvat de către întregul sinod". Sanctipus, episcopul primului scaun al Numidiei, a spus: „Prezența tuturor fraților a auzit propunerea fratelui și arhiereului nostru Aurelius, ce răspundeți la acestea?" Episcopul Datiman a spus: „Cele ce au fost hotărâte prin votul celor mai vechi vor fi supuse aprobării voastre pentru ca cele cuprinse în actele sinoadelor precedente din Biserica Cataginei să fie pe deplin păzite de către toți, conform aprobării noastre ferme". Toți episcopii au spus: „Această rânduială a fost păzită și de către Părinți și de către cei vechi și va fi păzită, cu voia lui Dumnezeu, și de către noi, păstrându-se însă și dreptul primaților Numidiei și Mauritaniei". Apoi a fost acceptat de către toți episcopii care au semnat la acest sinod, ca registrul matricol și arhivele Numidiei să fie la primul scaun și în metropola Constantina.

Canonul 87 Cartagina

πζ'. Περί Κουοδβουλτδέου ἔτι μὴν τοῦ Κεντυριάτου, ἐπειδὴ τοῦ ἐναντίου αὐτοῦ αἰτήσαντος παρὰ τῆ ἡμετέρα εἰσενεχθῆναι συνόδω, ἐρωτηθεῖς, εἰ ἄρα βούλεται μετ' αὐτοῦ παρὰ τοῖς ἐπισκόποις ἀποπειραθῆναι, πρῶτον μὲν ὑπέσχετο, τῆ δὲ ἄλλῃ ἡμέρᾳ τοῦτο μὴ ἀρέσκειν αὐτῷ ἀπεκρίνατο, καὶ ἀνεχώρησεν, ἤρесе πάσι τοῖς ἐπισκόποις, ἵνα μηδεὶς τῷ αὐτῷ Κουοδβουλτδέω κοινωνήσῃ, ἕως οὗ τὸ κατ' αὐτὸν πρᾶγμα περατωθῆ. Τὴν γὰρ ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι, πρὸ τῆς ἐκβάσεως τοῦ κατ' αὐτὸν πράγματος, οὐδενὶ Χριστιανῷ δύναται δοκεῖν.

87. În privința lui Quodvultdeus al Centuriei, fiindcă atunci când adversarul lui a solicitat să fie introdus la sinodul nostru a fost întrebat dacă dorește cumva să fie anchetat înaintea episcopilor împreună cu el, prima dată a confirmat, însă în altă zi a răspuns că nu acceptă acest lucru și a plecat, a fost acceptat de către toți episcopii ca nimeni să nu fie în comuniune cu acest Quodvultdeus, până când acest caz nu va fi finalizat. Însă să nu-i fie luat episcopatul de la el înainte de terminarea cazului său, căci niciun creștin nu se poate gândi la aceasta.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9, 17, 21 IV Ec.; 14, 15 Ant.;

4 Sard.; 8, 12, 15, 19, 96, 121, 128, 129, 130 Cart.; 16 I-II

Canonul 88 Cartagina

πη'. Περὶ Μαξιμιανοῦ δὲ τοῦ Βαγενσίου, ἤρρεσεν ἐκ τῆς συνόδου γράμματα δοθῆναι καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν λαόν, ἵνα κάκεῖνος ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς ἀναχώρησῃ, κάκεῖνοι ἑαυτοῖς ἄλλον ἀναζητήσωσι.

88. În privința lui Maximianus de Bagainse, s-a acceptat să fie trimise scrisori de la Sfântul Sinod către el și către popor, ca acela să se retragă din episcopat și aceia să-și caute un alt [episcop] pentru ei.

Canonul 89 Cartagina

πθ'. Ἐπειτα ἤρρεσεν, ἵνα οἵτινεσδήποτε μετὰ ταῦτα χειροτονῶνται ἀνὰ τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, γράμματα λάβωσι παρὰ τῶν χειροτονούντων αὐτούς, τῇ χειρὶ αὐτῶν ὑπογεγραμμένα, περιέχοντα τὸν ὕπατον καὶ τὴν ἡμέραν, ὥστε μηδεμίαν ἀμφισβήτησιν περὶ ὑστέρων ἢ προτέρων ἀναφυῆναι.

89. Apoi s-a acceptat ca toți cei care sunt hirotoniți mai apoi pe cuprinsul eparhiilor Africii să ia scrisori de la cei care îi hirotonesc pe ei, semnate de mâna acelora, care să conțină numele consulului și ziua, încât să nu fie produsă nicio controversă în legătură cu cei de pe urmă sau cu cei dintâi.

Concordanță: Can. 12 Ap.; 86 Cart.

Canonul 90 Cartagina

Ϛ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ὅστισδήποτε ἐν ἐκκλησίᾳ κἂν ἅπαξ ἀναγνῶ, ἀπ' ἄλλης ἐκκλησίας πρὸς κλήρωσιν μὴ καταδέχεται. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνῆνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

90. De asemenea, s-a acceptat ca oricine a citit, chiar și o singură dată, într-o biserică, să nu fie primit în cler de către o altă biserică. Și au semnat: „Eu, Aurelius, episcopul Bisericii Cartaginei, am consimțit prezentei moțiuni și, după ce a fost citită, am semnat-o”. De asemenea, au semnat și ceilalți episcopi.

Concordanță: Can. 15 Ap.; 15, 16 I Ec.; 5, 10, 20, 23 IV Ec.; 17, 18 Trulan; 15 VII Ec.;

3 Ant.; 15, 16, 19 Sard.; 54 Cart.

Canonul 91 Cartagina

QA'. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Τὸ εἰς ψηλάφησιν ἐλθὼν τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, λογίζομαι ὀφείλιν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πεπραγμένοις βεβαιωθῆναι ἢ γὰρ ὑπόσχεσις πάντων ἡμῶν τοῦτο προεβάλετο, ὀφείλιν ἓνα ἕκαστον ἡμῶν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει καθ' ἑαυτὸν συνελθεῖν τοῖς ἀρχηγοῖς τῶν Δονατιστῶν, ἢ προσζευξαὶ ἑαυτῷ γείτονα ἕτερον, ἵνα ὁμοίως τοῖς τοιούτοις ἐν ἐκάστη πόλει καὶ τόπῳ διὰ τῶν ἀρχόντων, ἢ τῶν πρῶτα φερόντων ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις συνέλθωσι· τοῦτο ἐὰν ἀρέσκη πᾶσι, παραγγελθεῖη. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πᾶσιν ἀρέσκει, καὶ πάντες τοῦτο τῇ ἡμετέρᾳ ὑπογραφῇ ἐκυρώσαμεν. Αἰτοῦμεν ἔτι μὴν, ἵνα ταῖς ἐπιστολαῖς ταῖς ὀφειλούσαις ἐκ τῆς συνόδου πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἀποπεμφθῆναι, ὑπὲρ πάντων ἢ σὴ ὑπογράψῃ ἀγιωσύνη. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐὰν δοκῇ τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὁ τύπος τῆς πρὸς ἐκείνους συνελεύσεως ἀναγνωσθεῖη, ὅπως τοῦτον τὸν τόνον τῆς ἐπακολουθήσεως πάντες, ἐὰν ἀρέσκη, κρατήσωμεν. Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη. Ἀναγνωσθεῖη. Λαῖτὸς νοτάριος ἀνέγνω.

91. Episcopul Aurelius a spus: „Socotesc că ceea ce a venit spre examinarea dragostei voastre se cuvine să fie certificat prin acte bisericești. Căci făgăduința noastră a tuturor a propus că se cuvine ca fiecare dintre noi să se întâlnească singur cu căpeteniile donatiștilor în propria lui cetate, sau să își adauge un alt episcop vecin, pentru ca astfel să se întâlnească cu unii ca aceștia în fiecare cetate și loc cu ajutorul guvernatorilor sau a celor care dețin întâietatea în acele locuri. Dacă acest lucru este acceptat de către toți, să fie făcut public”. A fost afirmat de către toți episcopii: „Se acceptă de către toți și toți am ratificat aceasta prin semnătura noastră. Însă mai cerem ca sfinția ta să semnezi pentru toți scrisorile care se cuvin să fie trimise din sinod către guvernatori”. Episcopul Aurelius a spus: „Dacă dragostea voastră hotărăște, atunci să fie citit formularul întrunirii cu aceia, astfel încât, dacă este acceptat, toți să păstrăm același fel de procedură”. A fost afirmat de către toți episcopii: „Să fie citit”. Notarul Laetus a citit.

Concordanță: Can. 47, 57, 68, 69, 70, 92, 93, 94, 99, 117, 118 Cart.

Canonul 92 Cartagina

QB'. Ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶπε· Τὸ παρὰ τῆς αὐθεντίας ἐκείνης τῆς μεγίστης καθέδρας ἡμῖν ἐπιτραπὲν αἰτοῦμεν

τὴν ὑμετέραν τιμιότητα ἀναγνωσθῆναι, καὶ εἰς πέρας ἀχθῆναι κελεῦσαι. Ἀναγνωσθεῖσης δὲ τῆς κελεύσεως καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐντιθεμένης, ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας εἶπε: Τὸ διὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος πρὸς τοὺς Δονατιστὰς ὀφείλον ἀπενεχθῆναι ἐντολικὸν ἀκούσαι, καὶ πεπραγμένοις ἐμβαλεῖν, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀποκομίσαι καταξιώσατε, καὶ τὴν τούτων ἀπόκρισιν πάλιν διὰ τῶν ὑμετέρων πεπραγμένων ἡμῖν ἐμφανίσαί. Συνερχόμεθα ὑμῖν, αὐθεντικῶς ἀποσταλέντες ἐκ τῆς ἡμετέρας καθολικῆς συνόδου, ἐπιθυμοῦντες χαρῆναι περὶ τῆς ὑμετέρας διορθώσεως· ἐπιστάμεθα γὰρ τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου εἰπόντος· Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθῆσονται· ὑπέμνησε δὲ καὶ διὰ τοῦ Προφήτου, ὥστε ἔτι μὴν καὶ τοῖς μὴ βουλομένοις λέγεσθαι ἀδελφοῖς ἡμῶν, λέγειν ἡμᾶς, Ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐστέ. Ταύτην τοίνυν τὴν ἐξ ἀγάπης εἰρηνικῆς ἐρχομένην ἡμετέραν ἀνάμνησιν ἐξουθενῆσαι οὐκ ὀφείλετε, ἵνα ἐὰν τί ποτε ἀληθείας ἔχειν ἡμᾶς οἴεσθε, ἀντιλαβέσθαι τούτου μὴ ἀμφιβάλητε· τουτέστιν, ἵνα συναχθείσης συνόδου ὑμῶν ἐπιλέξησθε ἐξ ὑμῶν αὐτῶν τοὺς ὀφείλοντας τὸ πρᾶγμα ἐμπιστευθῆναι τῆς τοιαύτης ὑμῶν δικαιολογίας, ὅπως καὶ ἡμεῖς δυναθῶμεν τὸ αὐτὸ ποιῆσαι· τουτέστιν, ἵνα ἐκ τῆς ἡμετέρας συνόδου ἐπιλεγῶσιν οἱ ὀφείλοντες μετὰ τῶν ἐξ ὑμῶν ἐπιλεγέντων ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ καὶ καιρῷ πᾶν τὸ τῆς ζητήσεως ἐχόμενον, τὸ τὴν ὑμετέραν ἀφ' ἡμῶν κοινωνίαν χωρίζον, εἰρηρικῶς ἐξετάσαι, καὶ κἂν ὀψέποτε τῇ βοήθειᾳ Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τέλος ἢ παλαιὰ δέξηται πλάνη, μὴ ποτε διὰ πείσμα ἀνθρώπων ἀσθενεῖς ψυχαὶ καὶ ἄπειροί λαοὶ ἱεροσύλῳ τινὶ χωρισμῷ ἀπόλωνται. Ἐὰν γὰρ τοῦτο ἀδελφικὸς καταδέξησθε, εὐχερῶς ἢ ἀλήθεια διαφανήσεται· εἰ δὲ τοῦτο ποιῆσαι μὴ θελήσετε, ἡ ἀπιστία ὑμῶν εὐθέως γνωρισθήσεται. Καὶ ἀναγνωσθέντος τοῦ τοιούτου τύπου, ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· Πάνυ ἀρέσκει τοῦτο γενήσεται. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς Καρχηδονίων ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

92. Episcopul Bisericii sobornicești a spus: „Îți cerem, preacinstite¹²³, ca ceea ce ne-a fost încredințat prin autoritate aceluși scaun preamăreț să fie citit și să se poruncească să fie pus în aplicare”. Însă

¹²³ Termenul „τιμιότητα” – „cinstire, onoare” – este folosit ca formulă de adresare față de un episcop, fiind echivalent cu formula „preasfințite”.

după ce a fost citit ordinul și a fost anexat actelor, episcopul Bisericii sobornicești a spus: „Binevoiți să ascultați mandatul care trebuie trimis donatiștilor de către voi, preacinstite, ca să-l adăugați actelor și să-l duceți acelora și să ne evidențiați, mai apoi, răspunsul lor prin actele voastre: «Noi, fiind trimiși în chip oficial din sinodul nostru sobornicesc, ne întrunim cu voi, dorind cu ardoare să ne bucurăm de îndreptarea voastră. Căci cunoaștem dragostea Domnului Care spune: „Fericiți făcătorii de pace, căci aceea fiii lui Dumnezeu se vor chema” (Matei 5, 9). Dar s-a spus și prin prorocul că și celor care nu doresc să fie numiți frații noștri, noi să le spunem: «Voi sunteți frații noștri». De aceea, nu trebuie să disprețuiți acest memoriu al nostru, venit din dragoste de pace, căci dacă socotiți că noi avem cumva ceva din adevăr, nu vă îndoiiți să primiți acest lucru, adică, după ce s-a întrunit sinodul vostru, desemnați dintre cei ai voștri pe cei cărora li se cuvine să le fie încredințat procesul de expunere a acestei îndreptări a voastre, precum și noi am putut să facem acest lucru, adică, pentru ca cei din sinodul nostru care trebuie împreună cu cei desemnați dintre voi să cerceteze în pace, în locul și timpul stabilit, tot ceea ce ține de investigare și să desemneze ceea ce separă comuniunea voastră de noi, pentru ca, măcar în cele din urmă, vechea rătăcire să aibă, prin ajutorul Domnului Dumnezeului nostru, un sfârșit, ca nu cumva din cauza intențiilor oamenilor sufletele slabe și mulțimile nepricepute să piară printr-o anumită dezbinare necucernică. Căci dacă veți accepta acest lucru în chip frățesc, adevărul va fi ușor învederat, dar dacă nu veți dori să faceți acest lucru, neîncrederea voastră va fi imediat cunoscută». Și după ce a fost citit acest document model, a fost afirmat de către toți episcopii: „Se acceptă întru totul. Să fie făcut acest lucru”. Și au semnat: „Eu, Aurelius, episcopul Bisericii Cartaginei, am consimțit prezentei moțiuni și, după ce a fost citită, am semnat-o. De asemenea, au semnat și ceilalți episcopi”.

Concordanță: Can. 47, 57, 68, 69, 70, 91, 93, 94, 99, 117, 118 Cart.

Canonul 93 Cartagina

ΚΓ'. Κομμονιτόριον τοῖς ἀδελφοῖς Θεασίῳ καὶ Εὐοδίῳ, τοῖς πεμφθεῖσι πρεσβευταῖς ἐκ τῆς ἐν Καρχηδόνι συνόδου, πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους καὶ θρησκευτικωτάτους αὐτοκράτορας. Ἦνίκα τῆ τοῦ Κυρίου βοήθεια τοῖς εὐσεβεστάτοις προσέλθωσι βασιλεῦσι, τούτοις ἐμφανίσουσι, ποίῳ τρόπῳ τελεία τῆ παρῴρησία κατὰ τὴν

τοῦ ἀνωτέρου ἐνιαυτοῦ σύνοδον οἱ πρωτεύοντες τῶν Δονατιστῶν τοῖς πολυχινωτικοῖς πεπραγμένοις συνελθεῖν προετράπησαν· ἵνα, εἰ ἐθάρῃουν τοῦ οἰκείου δόγματος ἀντιλαβέσθαι, ἐπιλεγέντων τινῶν ἱκανῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμοῦ, μεθ' ἡμῶν εἰρηρικῶς ἀμφέβαλλον, καὶ ἡμερότητι Χριστιανικῇ ἀναμφιβόλως εἶχον ἐπιδεῖξαι, εἰ τίποτ' ἀληθείας μετεῖχον, ὅπως ἐκ τούτου ἢ καθολικῆ εἰλικρινότης, ἢ ἔκπαλαι τοῖς ἀνωτέρω διαλάμψασα χρόνους, καὶ νῦν ὁμοίως διὰ τῆς ἀπειρίας καὶ μονοτονίας τῶν ἀντιλεγόντων ἐγνωρίζετο, ἀλλ' ἐπειδὴ τῶ μὴ θαρῃεῖν συνέχοντο, σχεδὸν οὐδὲν ἐτόλμησαν ἀποκρίνασθαι. Διό, ἐπειδὴ ἐπισκοπικῆ καὶ εἰρηρικῆ τάξις περὶ τοὺς τοιοῦτους πεπλήρωται, κάκεινοι τῇ ἀληθείᾳ μὴ δυνηθέντες ἀποκριθῆναι, εἰς ἀτόπους βίας μετεστράφησαν, ὡς πολλοὺς ἐπισκόπους, καὶ πολλοὺς κληρικούς, ἵνα τὸ περὶ τῶν λαϊκῶν σιωπήσωμεν, ἐπιβουλαῖς συσχεῖν, καὶ τισι δὲ ἔτι μὴν ἐκκλησίαις ἐπέβησαν, καὶ ἄλλαις ἐπελθεῖν ὁμοίως ἐπειράθησαν, τῆς αὐτῶν φιλανθρωπίας λοιπὸν ἐστὶ προνοήσασθαι, ἵνα ἢ καθολικῆ ἐκκλησία ἢ αὐτοὺς θρησκευτικῆ γεννήσασα γαστρί, καὶ τῇ βεβαιώσει τῆς πίστεως ἐκθρέψασα, τῇ αὐτῶν ἔτι μὴν προνοία ὀχυρωθῇ· μὴ ποτε προπετεῖς ἄνθρωποι ἐπὶ τῶν εὐσεβῶν αὐτῶν χρόνων φόβῳ τινὶ τῶν ἀσθενῶν λαῶν καταδυναστεύσωσιν, ἐπειδὴ ὑποπείθοντες τούτους ἀποφαιλίσαι οὐ δύνανται. Ἐγνωσταὶ γάρ, καὶ πολλάκις τοῖς νόμοις ἐκβοᾶται, τῶν παρασυναγόντων ἢ βδελυκτῆ πληθὺς ποῖα διαπράττεται, ἅτινα καὶ πολλάκις τοῖς θεσπίσμασιν αὐτῶν τῶν προλεχθέντων εὐσεβεστάτων αὐτοκρατόρων κατεδικάσθησαν· κατὰ οὖν τῆς ἐκείνων μανίας δυνάμεθα συμμαχίας θείας τυχεῖν, οὐκ ἀήθους δέ, οὐδὲ ἀλλοτρίας, ἀπὸ τῶν ἀγίων Γραφῶν, ὁπότεν Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, ὡς ταῖς ἀληθιναῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων δεδήλωται, τὴν σύμπνοιαν τῶν ἀτάκτων στρατιωτικῆ ἀπεκίνησε βοήθεια. Ἡμεῖς τοίνυν τοῦτο αἰτοῦμεν, ἵνα ταῖς καθολικαῖς τάξεσι τῶν ἐκκλησιῶν, ἀνὰ ἐκάστην πόλιν καὶ ἀνὰ διαφόρους τόπους τῶν γειτονεουσῶν ἐκάστων κτήσεων, ἀνυπερθέτως παραφυλακῆ παρασχεθῇ. Ἄμα δὲ καὶ τοῦτο δεῖ αἰτῆσαι, ὥστε τὸν νόμον τὸν ἐκτεθέντα παρὰ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης πατέρος αὐτῶν Θεοδοσίου, τὸν περὶ τῶν δέκα τοῦ χρυσοῦ λιτρῶν, τὸν κατὰ τῶν χειροτονούντων καὶ χειροτονουμένων αἰρετικῶν, φυλάξωσιν ἔτι μὴν καὶ κατὰ τῶν κητόρων τῶν παρ' οἷς ἢ ἐκείνων εὐρεθῇ συναγωγῆ· εἴθ' οὕτως βεβαιωθῆναι τὸν τοιοῦτον νόμον κελεύσωσιν, ὡς ἰσχύειν κατὰ τούτων, ὧν διὰ τὰς ἐπιβουλάς

οί τῆς καθολικῆς προτραπέντες διαμαρτυρίαν ἀπέθεντο, ἵνα κἄν τούτῳ τῷ φόβῳ ἐκ τοῦ ποιεῖν σχίσματα καὶ ἀπὸ τῆς τῶν αἰρετικῶν φαυλότητος παύσωνται, οἱ τῇ κατανοήσει τῆς αἰωνίας κολάσεως καθαρθῆναι καὶ διορθωθῆναι ὑπερτιθέμενοι. Κάκεινο ἔτι μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα τῇ αὐτῶν εὐσεβείᾳ ὁ μέχρι τοῦ παρόντος νόμος ἐπαναληφθεῖη, ὁ τὴν εὐχέριαν τῶν αἰρετικῶν ἀφαιρούμενος τοῦ εἶτε ἀπὸ κληρονομιῶν, εἶτε ἀπὸ διαθηκῶν τούτους δύνασθαι λαμβάνειν τί ποτε, ἢ καταλιμπάνειν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοῦ εἶτε τι καταλιμπάνειν, εἶτε λαμβάνειν τὰ δίκαια, καὶ ἀφέληται τῶν τῇ μανίᾳ τοῦ ἰδίου πείσματος τυφλωθέντων καὶ ἐν τῇ τῶν Δονατιστῶν πλάνῃ ἐπιμένειν βουλομένων. Τοῖς δὲ τῇ κατανοήσει τῆς ἐνότητος καὶ εἰρήνης ἑαυτοὺς διορθώσασθαι βουλομένοις, ὑπερκείμενου τοῦ τοιοῦτου νόμου, ἀνοιχθεῖη ἢ ἀκρόασις τοῦ λαμβάνειν κληρονομίαν, εἰ καὶ ἔτι τούτοις αὐτοῖς ἐν τῇ τῶν αἰρετικῶν πλάνῃ καθεστῶσι, προσαρμόζει τίποτε ἀπὸ δωρεᾶς ἢ κληρονομίας, ἐξηρημένων ἐκείνων δηλαδή, οἵτινες, μετὰ τὸ εἰς δίκην ἀναχθῆναι, ἐλογίσαντο ὀφείλειν πρὸς τὴν καθολικὴν μετελθεῖν· περὶ γὰρ τῶν τοιούτων πιστευτέον ἐστὶ, μὴ τῷ φόβῳ τῆς οὐρανίου κρίσεως, ἀλλὰ τῇ ἀπληστία τῆς γῆϊνης λυσιτελείας, τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπιποθῆσαι. Πρὸς τούτοις δὲ πᾶσι, τῆς βοηθείας χρεῖα ἐστὶ τῶν δυναστειῶν ἐκάστης ἐπαρχίας ἰδίας· καὶ ἄλλο δὲ εἰτιδῆποτε κατανοήσουσι τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι λυσιτελοῦν, τοῦτο διαπράττεσθαι καὶ ἐξανύειν αὐτεξούσιον ψηφίζόμεθα τοποτηρησίαν. Κάκεινο δὲ πρὸς τούτοις ἤρρεσεν, ἵνα γράμματα ἐκ τῆς ἡμετέρας συνελύσεως πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους βασιλεῖς καὶ τὰς ὑπερεχούσας ἐξουσίας ἀποσταλῶσι, δι' ὧν πληροφοροῦνται, ὡς τῇ συναινέσει πάντων ἡμῶν ἐπὶ τὸ εὐτυχέστατον κομιτάτον τοὺς τοποτηρητὰς παρ' ἡμῶν εἶναι ἀποσταλέντας· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς αὐτοῖς γράμμασι πάντα ἡμᾶς ὑπογράψαι βραδύτατόν ἐστιν, ἵνα μὴ ταῖς ἐκάστου ἡμῶν ὑπογραφαῖς τὰ αὐτὰ γράμματα φορτωθῶσιν, αἰτούμεν, ἀδελφὲ Αὐρήλιε, ἵνα ἐν τούτοις ἡ σὴ ἀγάπη ὑπογράψαι ἐπ' ὀνόματι πάντων ἡμῶν καταξιῶσῃ. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ὑπέγραψαν. Γράμματα ἔτι μὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντας πέμψαι δεῖ, ἵνα ἕως οὗ ὁ Κύριος τοὺς τοποτηρητὰς ὑποστρέψαι πρὸς ἡμᾶς καταξιῶσῃ, παραφυλακὴν ἀνὰ τὰς τῶν πόλεων τάξεις, καὶ κτήτορας τῶν χωρίων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιμερίσωσιν.

Ἐτι μὴν δεῖ προσζευξαι καὶ περὶ τοῦ Αἰκυτίου, ἵνα ἡ ἀναίδεια αὐτοῦ ἐξωθηθῆ ἀπὸ τῶν διοικήσεων, ἃς ἐκ τῶν φροντιστῶν τῆς ἐν Ἰππῶνι ἐκκλησίας ἱερατικῶν δικαίων πρὸς ἑαυτὸν διεκδικεῖ. Καὶ γράμματα δὲ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας περὶ τοῦ παραθέσθαι τοὺς τοποτηρητὰς πεμφθῆναι ὀφείλουσι, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δέ, ὅπου ἐστὶν ὁ βασιλεύς. Καὶ ὑπέγραψαν. Ὁμοίως Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ὑπέγραψαν.

93. Scrisoarea de instrucțiune pentru frații Theasius și Evodius, delegați trimiși de sinodul din Cartagina către preaslăviții și preacredincioșilor conducători: „Atunci când, cu ajutorul Domnului, vor ajunge la preaevlavioșii împărați, le vor explica modul prin care întâistătătorii donatiștilor, cu deplină libertate de exprimare, au fost îndemnați, în conformitate cu sinodul de anul trecut, prin acte municipale, să se întrunească pentru ca, în cazul în care aveau curajul să-și susțină doctrina proprie, după ce au fost desemnate din numărul lor anumite persoane suficiente, să dezbată pașnic cu noi și să arate prin blândețe creștină și fără ambiguitate dacă sunt cumva părtași adevărului, pentru ca prin aceasta puritatea sobornicească, care a strălucit în perioadele precedente, să fie de asemenea dovedită și acum pe baza ignoranței și încăpățânării adversarilor. Dar fiindcă erau stăpâniți de lipsa lor de curaj, aproape că nu au îndrăznit să răspundă. De aceea, fiindcă în privința unora ca aceștia a fost îndeplinită rânduiala episcopală și cea de pace a fost îndeplinită, și ei, neputând să răspundă adevărului, au recurs la violență necuviincioasă, încât i-au constrâns pe mulți episcopi și pe mulți clerici, ca să nu mai vorbim despre laici, prin anumite intrigi, dar s-au năpustit chiar și asupra unor anumite biserici și au încercat să vină și asupra altora, rămâne să fie de datorია purtării lor de grijă să se îngrijească pentru ca Biserica sobornicească, care i-a născut pe aceștia din pântecelii ei religioși și i-a crescut prin certitudinea credinței, să fie întărită chiar și prin providența lor, ca nu cumva, pe perioada unor timpuri de dreaptă-credință, anumiți oameni impulsivi să asuprească popoarele neputincioase printr-o anumită frică, deoarece nu pot să-i pervertească prin convingere. Căci este cunoscut, și adeseori este proclamat prin legi, ce fel de fapte săvârșesc mulțimea îngrozitoare a adunărilor ilicite, fapte condamnate adeseori chiar și prin decretul preaevlavioșilor conducători menționați.

În acest fel, putem dobândi alianța divină împotriva nebulniei acelorora, care nu este neobișnuită, nici străină de Sfintele Scripturi, de vreme ce și Apostolul Pavel, după cum este arătat prin adevăratele Fapte ale Apostolilor, a surpat complotul celor nelegiuți prin ajutor militar (*Faptele Apostolilor* 21, 33; 23, 24-25). Deci, solicităm aceasta pentru a fi oferită protecție imediată pentru orânduiri sobornicești ale bisericilor de pe cuprinsul fiecărei cetăți și de pe cuprinsul diferitelor locuri ale fiecărei proprietăți învecinate. Dar, în același timp, trebuie să fie solicitat și acest lucru, ca legea publicată de Teodosie, părintele lor de pioasă amintire, cea cu privire la cele zece litre de aur impuse asupra ereticilor care hirotonesc și care sunt hirotoniți, și chiar și asupra proprietarilor la care ar fi descoperită adunarea acelorora, să fie păstrată. Astfel, să dea ordin ca o asemenea lege să fie din nou confirmată, ca să fie în vigoare împotriva acelorora pentru ale căror comploturi cei ai Bisericii au fost constrânși să depună un memoriu, pentru ca măcar prin această frică, cei care refuză să fie curățați și îndreptați prin luarea în considerare a pedepsei veșnice să înceteze de a mai produce schisme și să se oprească de la nebunia ereticilor. Trebuie să se mai solicite să fie reînnoită, de către cucernicia lor, legea în vigoare, care înlătură posibilitatea ereticilor de a putea primi ceva prin moșteniri sau prin testamente, sau, mai simplu spus, să fie confiscate drepturile de a lăsa sau de a primi moștenire ceva celor ce au fost orbiți de nebunia propriei lor încredințări, dorind să rămână în rătăcirea donațiilor. Însă celor care doresc să se îndrepte pe ei înșiși prin cugetarea unității și a păcii, fără să fie pasibili de această lege, să le fie lăsată deschisă putința de a primi o moștenire, chiar dacă li s-a oferit ceva din dar sau din moștenire pe când se aflau încă în rătăcirea ereticilor, evident cu excepția acelorora care, după ce au fost aduși la judecată, au socotit că trebuie să treacă la Biserica sobornicească. Căci în privința unora ca aceștia este de crezut că au tânjit după Biserica sobornicească nu din frică de judecata cerească, ci din dorință acerbă de câștig pământesc. Însă pentru toate acestea este necesar ajutorul autorităților din fiecare eparhie în parte. Iar dacă vor considera că există orice alt lucru bun pentru folosul bisericesc, decidem ca delegația să realizeze și să îndeplinească cu toată puterea acest lucru". Dar pe lângă acestea, s-a acceptat să fie trimise scrisori din adunarea noastră către preaslăviții împărați și către autoritățile superioare, prin care să fie asigurați că delegații au fost trimiși la preafericita Curte imperială de

către noi, prin acordul nostru al tuturor. Însă fiindcă ar fi mult prea încet ca noi toți să semnăm aceste scrisori, și pentru ca aceste scrisori să nu fie supraîncărcate de semnăturile fiecăruia dintre noi, te rugăm, frate Aurelius, ca dragostea ta să semneze acestea în numele nostru al tuturor. Și au semnat: „Eu, Aurelius, episcopul Bisericii Cartaginei, am consimțit prezentei moțiuni și, după ce a fost citită, am semnat-o. De asemenea, au semnat și ceilalți episcopi”. Totuși, trebuie să fie trimise scrisori și către guvernatori pentru ca, până când Domnul ne va învrednici ca delegații să se întoarcă la noi, aceștia să distribuie pază pentru Biserica sobornicească prin autoritățile orașelor și prin proprietarii moșiilor. De asemenea, în privința lui Equitius trebuie să se adauge ca nerușinarea lui să fie expulzată din diocesele pe care le pretinde pentru el însuși de la purtătorii de grijă ai Bisericii din Hippo pe baza drepturilor arhieresti. Însă se cuvine să fie trimise scrisori și episcopului Bisericii romane pentru recomandarea delegaților, dar și altor episcop, acolo unde rezidă împăratul. Și au semnat: „De asemenea, eu, Aurelius, episcopul Bisericii Cartaginei, am consimțit prezentei moțiuni și, după ce a fost citită, am semnat-o. De asemenea, au semnat și ceilalți episcopi”.

Concordanță: Can. 40, 68 Ap.; 22, 32, 47, 57, 68, 69, 70, 92, 94, 99, 117, 118, 119 Cart.

Canonul 94 Cartagina

ϸΔ'. Ἴνα ἐλευθέρα τοποτηρησία ἐκ πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν εἰς τὴν σύνοδον ἀποσταλῆ. Πρὸς Μιζόνιον τοποτηρηταὶ καὶ γράμματα ἀποσταλῆναι παρηγγέλθησαν, διὰ τὸ ὀφείλειν ἐλευθέραν ἐκπέμψαι τοποτηρησίαν. Ἴνα, ἐπειδὴ ἐν Καρχηδόνι μόνον ἔνωσις ἐγένετο, πεμφθῶσι γράμματα πρὸς τοὺς ἄρχοντας, ὅπως καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις καὶ πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες σπουδῆν ἐπιχορηγηθῆναι κελεύσωσι τῇ ἐνότητι ἵνα ἐν Καρχηδόνι εὐχαριστίαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὑπὲρ πάσης τῆς Αἰφρικῆς περὶ τοῦ ἀπελαθῆναι τοὺς Δονατιστὰς μετὰ γραμμάτων τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ κομιτάτον πεμφθῶσι. Γράμματα ἀνεγνώσθησαν Ἰννοκεντίου τοῦ πάπα, ἵνα οἱ ἐπίσκοποι ὡς ἔτυχε πρὸς τὰ περαματικά ἀπιέναι μὴ δύνανται ὅπερ τοῦτο αὐτὸ ταῖς γνώμαις τῶν ἐπισκόπων βεβαιούται ἵνα διὰ τὴν εὐχαριστίαν τὴν περὶ τοῦ διωχθῆναι τοὺς Δονατιστὰς δύο κληρικοὶ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας ἐπὶ τὸ κομιτάτον πεμφθῶσιν.

94. Să fie trimisă la sinod o delegație independentă din toate eparhiile. A fost dispus să fie trimise delegații și scrisori la Mizoneum,

deoarece se cuvine să trimită și ei o delegație independentă pentru că, de vreme ce numai în Cartagina s-a făcut unirea, să fie expediate scrisori dregătorilor, ca și dregătorii înșiși să poruncească în alte eparhii și orașe să fie conferită o atenție sporită unirii. Și să fie trimise la Curtea imperială mulțumiri de la Biserica din Cartagina pentru toată Africa, împreună cu scrisorile episcopilor pentru expulzarea donatiștilor. Scrisorile papei Inocentius au fost citite pentru ca episcopii să nu poată trece sub orice formă în ținuturile de peste mare, ceea ce este confirmat de către voința episcopilor. Ca mulțumire pentru faptul că donatiștii au fost alungați, doi clerici ai Bisericii din Cartagina să fie trimiși la Curtea imperială.

Concordanță: Can. 47, 57, 68, 69, 70, 92, 93, 99, 117, 118, 119 Cart.

Canonul 95 Cartagina

QE'. Ηρεσεν, ὥστε μὴ εἶναι περαιτέρω ἐνιαυσίαν ἀνάγκην τοῦ συντρίβεσθαι τοὺς ἀδελφούς, ἀλλ' ὅσάκις ἂν κοινὴ χρεία καλέσοι, τουτέστι πάσης τῆς Ἀφρικῆς, γραμμάτων διδομένων ὀθενδήποτε πρὸς ταύτην τὴν καθέδραν, σύνοδον ὀφείλειν συνάγεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαρχίᾳ ἔνθα ἡ χρεία καὶ ἐπιτηδειότης συνωθήσει· αἱ δὲ αἰτίαι αἱ μὴ οὔσαι κοιναί, ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις κριθῶσι.

95. S-a acceptat ca de acum înainte să nu mai existe nevoia anuală de ostenire a fraților, ci ori de câte ori o va cere necesitatea comună, adică a întregii Africi, atunci, după ce sunt trimise de pretutindenii scrisori către acest scaun, trebuie să se întrunească sinodul în acea eparhie unde necesitatea și oportunitatea ne va îndemna. Însă cauzele care nu sunt comune să fie judecate în eparhiile proprii.

Concordanță: Can. 37 Ap.; 5 I Ec.; 8 Trulan; 6 VII Ec.; 20 Ant.; 51, 73, 76, 77 Cart.

Canonul 96 Cartagina

CS'. Ἐὰν δὲ γένηται ἔκκλητος, καὶ ἐπιλέξηται ὁ ἐκκαλεσάμενος δικαστὰς, καὶ μετ' αὐτοῦ κάκεινος καθ' οὗ ἐξεκαλέσατο, τοῦ λοιποῦ ἀπὸ τούτων μηδενὶ ἐξέστω ἐκκαλεῖσθαι. Ὑφ' ἐν τοποτηρησίαι διαφόρων ἐπαρχιῶν ἐμφανισθεῖσαι, χαριέντως προσεδέχθησαν· τουτέστι, τῶν Νουμιδιῶν, τῶν Βυζακηνῶν, τῶν Μαύρων Σιτιφενσιῶν, ὁμοίως δὲ καὶ Καισαρειανῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ Τριπόλεως. Ἦρεσε πρὸς τούτοις, ὥστε ἐκβιβαστὰς ἐν πᾶσι τοῖς τῆς ἐκκλησίας χρειώδεσι πέντε ἐπιλεγῆναι αἰτηθῆναι, οἵτινες ἐν ταῖς διαφόροις ἐπιμερισθήσονται ἐπαρχίαις.

96. Iar dacă se face apel, și apelantul și-a ales anumiți judecători, dar, împreună cu el, și cel împotriva căruia a fost făcut apel, de atunci înainte să nu fie permis niciunuia dintre ei să mai facă apel. Când delegațiile diferitelor eparhii, adică din Numidia, Byzacenes, Maures Sitifiens, de asemenea, din Cezareea, dar și din Tripolitania, s-ar înfățișa, să fie primiți cu recunoștință. Pe lângă acestea, s-a acceptat ca pentru toate necesitățile bisericii să se solicite să fie desemnați cinci executori care vor fi distribuiți în diferite eparhii.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9 IV Ec.; 15, 100, 121 Cart.

Canonul 97 Cartagina

ϸΖ'. Ἦρρεσεν ἔτι μῆν, ἵνα ἐξ ὀνόματος πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν οἱ πορευθησόμενοι πρεσβευταὶ Βικέντιος καὶ Φορτουνατιανός, αἰτήσωσιν ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων ὥστε δοθῆναι ἄδειαν τοῦ καταστῆσαι ἐκδίκους σχολαστικούς, οἵτινες αὐτὸ τοῦτο τὸ λειτούργημα, τοῦ ἐκδικεῖν τὰ πράγματα, ἐπιτήδευμα ἔχουσι καὶ ἵνα ὡς ἱερεῖς τοῖς τῆς ἐπαρχίας οἱ αὐτοί, οἱ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκκλησιῶν ἀναδεξάμενοι, εὐχερῶς δυνηθῶσιν ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων, ὡσάκισ ἀνάγκη ἀπαιτήσῃ, πρὸς τὸ ἀντιστῆναι τοῖς ἀνακύπτουσι, καὶ ἀναφέρειν τὰ ἀναγκαῖα, καὶ εἰς τὰ σῆκρητα τῶν δικαστηρίων εἰσιέναι. Ἦρρεσεν, ὥστε αὐτεξούσιον τὴν τοποτηρησίαν ἔχειν τοὺς ἐπὶ τὸ κομιτάτον πεμφθέντας ἐπίλεκτους τοποτηρητάς. Προσεπιτούτοις δῆλόν ἐστι, προμαρτυρουμένους εἶναι γράμμασιν ἰδίοις τοὺς Μαυριτανούς Καισαρειανούς, Πρίμοσον διὰ τῶν ἐξεχόντων τῆς Θιγαβενσίας πόλεως περὶ τοῦ συνελθεῖν, ἵνα κατὰ τὰς βασιλικὰς διατυπώσεις ἐντελῶς παράσχη τὴν ἑαυτοῦ παρουσίαν καὶ ὡς ἐχρῆν, ἀναζητηθεῖς ὁ αὐτὸς Πρίμοσος οὐχ εὐρέθη, ὡς οἱ διάκονοι ἀνήγγειλαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἤτησαν οἱ αὐτοὶ Μαῦροι ἐκ πάσης τῆς συνόδου ὀφείλειν γράμματα ἀποσταλῆναι τῷ προσκυνητῷ ἀδελφῷ γέροντι Ἰννοκεντίῳ, ἥρρεσε πεμφθῆναι, ἵνα γνῶ ζητηθέντα τὸν Πρίμοσον ἐν τῇ συνόδῳ, καὶ μηδαμῶς εὐρεθέντα.

97. S-a mai acceptat ca Vicentius și Fortunatian, delegații care vor pleca în numele tuturor eparhiilor, să solicite de la preaslăviții împărați să ofere permisiunea de a se stabili reprezentanți legali care să dețină însăși slujba și menirea de a pleda în procese și aceștia, precum arhieriei pentru chestiunile eparhiei, acceptând apărarea bisericilor, să poată cu ușurință, ori de câte ori necesitatea o va cere, să intre în tribunalele de judecată pentru a sta împotriva potrivnicilor și

să producă cele de trebuință pentru cazurile Bisericii. S-a acceptat ca delegații aleși, care au fost trimiși la Curte, să posede mandatul libertății de acțiune. Este cunoscut că Mauritanii din Cezareea au dat anticipat dovezi prin scrisori proprii în legătură cu convocarea lui Primos prin înaintașii cetății Tigabeniei, ca să-și facă apariția neapărat personal, conform ordinelor imperiale. Însă când acest Primos a fost căutat, precum și trebuia, nu a fost găsit, după cum au raportat diaconii. Dar fiindcă Mauritanii înșiși au susținut că trebuie să fie trimise scrisori de la întregul sinod către preacinstitul frate bătrânul Inochentie, s-a acceptat să fie trimise ca el să știe că Primos a fost căutat în sinod, dar nu a fost nicidecum găsit.

Concordanță: Can. 93 Cart.

Canonul 98 Cartagina

ϸΗ'. Ἦρεσε κάκεῖνο, ἵνα οἱ ὄχλοι, οἱ μηδέποτε ἰδίους ἐσχηκότες ἐπισκόπους, εἰ μὴ ἐκ πάσης τῆς συνόδου ἐκάστης ἐπαρχίας καὶ τοῦ πρωτεύοντος ψήφισμα γένηται, καὶ κατὰ συναίνεσιν ἐκείνου, οὔτινος ὑπὸ τὴν διοίκησιν καθίστατο ἢ αὐτὴ ἐκκλησία, μηδαμῶς δέξωνται.

98. De asemenea, s-a acceptat ca mulțimilor care nu au avut niciodată episcopi proprii să nu le fie nicidecum oferți, decât dacă a fost realizat acest lucru prin întregul sinod al fiecărei eparhii și prin decizia primatului și conform aprobării aceuia sub a căruia administrare se află acea biserică.

Concordanță: 34 Ap.; 6 Sard.; 53, 56 Cart.

Canonul 99 Cartagina

ϸΘ'. Ἰνα κάκεῖνοι δηλαδὴ οἱ λαοί, οἱ ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν ἐπιστρέφοντες, καὶ ἐπισκόπους ἐσχηκότες παρὰ γνώμην τῆς συνόδου, τούτους ἀναμφιβόλως ἔχειν ἀξιωθῶσιν· οἵτινες δὲ λαοὶ ἐσχήκασιν ἐπίσκοπον, καὶ τούτου τελευτήσαντος οὐκ ἠθέλησαν ἴδιον ἐπίσκοπον ἔχειν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλου τινὸς ἐπισκόπου διοίκησιν ἀναδραμεῖν ἀνήκειν, τοῦτο μὴ ὀφείλουν τούτοις ἀρνηθῆναι. Οὐ μὴν ἀλλὰ κάκεῖνο ἀνηνέχθη, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι οἱ πρὸ τοῦ βασιλικοῦ νόμου, τοῦ περὶ ἐνότητος προκομιζομένου, οἵτινες δήποτε πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψουσι τοὺς λαούς, οὓς εἶχον αὐτοί, τούτους κατέχειν ὀφείλουσι μετὰ δὲ τὸν νόμον τῆς ἐνότητος καὶ ἐπέκεινα, χρὴ πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς διοικήσεις αὐτῶν, καὶ ἐάν τινα τυχόν ὧσι δικαίωμα ταῖς δικαίαις ἀνήκοντα τῶν αὐτῶν ἐκκλησιῶν,

διεκδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν καθολικῶν ἐπισκόπων, τῶν ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖνοις ἐν οἷς κατεῖχοντο παρὰ τῶν αἰρετικῶν, εἴτε ἐπιστρεφόντων λοιπὸν πρὸς τὴν καθολικὴν, εἴτε μὴ ἐπιστρεφόντων· καὶ ἐὰν τινὲς τισιν ἐκ τούτου κατεχρήσαντο μετὰ τὸν βασιλικὸν νόμον, ὀφείλει ταῦτα ἀποκαθίστασθαι.

99. Este evident că acele popoare care s-au reîntors de la donatiști și care avuseseră episcopi vor fi învrednicite să-i aibă tot pe aceștia în chip neîndoielnic chiar și fără decizia sinodului. Iar popoarelor care avuseseră un episcop și, după ce acesta a murit, nu au vrut să aibă un episcop propriu, ci au năzuit spre a aparține de administrarea unui alt episcop, nu se cuvine ca acest lucru să le fie refuzat. Însă a fost admis și acel lucru ca episcopii care, înainte de legea imperială promulgată în legătură cu unirea, au readus cândva popoarele la Biserica sobornicească trebuie să le dețină pe acelea pe care ei le-au avut. Însă după legea unirii și pe mai departe, trebuie ca bisericile și diocezele lor, chiar dacă s-ar întâmpla să existe anumite merite care aparțin drepturilor acelor biserici, să fie revendicate de către episcopii sobornicești din acele locuri în care erau deținute de către eretici, chiar dacă mai târziu se reîntorc la Biserica sobornicească sau nu se reîntorc. Și dacă unii, ulterior legii imperiale, s-au folosit de unele lucruri ale acesteia, se cuvine ca ele să fie restituite.

Can. 38 Ap.; 47, 57, 68, 69, 93, 94, 99, 117, 118, 119 Cart.

Canonul 100 Cartagina

Ρ'. Κατὰ τὴν ἀναφορὰν καὶ αἴτησιν τοῦ ἐπισκόπου Μαυρεντίου, ἀναγνωσθέντος τοῦ σχεδαρίου, ὅπερ προσήνεγκε Πλακέντιος ὁ ἐπίσκοπος, ὁ τὸ πρόσωπον τοῦ τοποτηρητοῦ τῶν Νουμιδιῶν ἀναπληρῶν, ὅπερ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ αὐτοῦ Πλακεντίου ἀνεγνώσθη ἐνώπιον τῶν ἐπισκόπων, καὶ ζητηθέντων πρὸ τῶν θυρῶν τῶν λεγομένων παρεστάναι διακόνων, τουτέστι τῶν γερόντων τῶν ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ, καὶ μηδαμῶς εὐρεθέντων, καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ζητηθέντων, ἔκρινε διὰ τοῦτο ἡ ἁγία σύνοδος, ὥστε γράμματα πρὸς τὸν αὐτὸν γέροντα Σάγκκιτιππον ἐκπεμφθῆναι διὰ τὸ γνῶναι, ὅτι οὐ προαιρέσει τοῦ μνημονευθέντος λαοῦ ὕβρει ὑποπέπτωκεν ὁ ἐπίσκοπος. Μαυρέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐπειδὴ περ ἐζητήθησαν οἱ γέροντες οἱ ἀπὸ νέας Γερμανοῦ δεύτερον καὶ τρίτον, καὶ οὐχ εὐρέθησαν, οἷς ἦν παραγγελλέν ἀπὸ τοῦ πρωτεύοντος πρὸς τὴν νῦν ἐν ταῖς εἰδοῖς γινομένην προσκυνητὴν

σύνοδον ἀπαντῆσαι, τῆς νηστείας ἑαυτῶν ἅπαντες ἐφρόντισαν· καὶ διὰ τοῦτο κρίνην ἡ ὑμετέρα ἀγιωσύνη περὶ τούτου τοῦ πράγματος, ἀναιτίως μὴ συντριβῆναί με τῇ ἐπιμονῇ τῆς ἐκείνων συκοφαντίας. Ἡ ἀγία σύνοδος ὥρισεν ὀφείλειν μὲν κατὰ τὴν ἱερατικὴν κρίσιν ἐκ τῆς συνόδου ταύτης κατὰ τῶν μονοτονούντων ψῆφον ἐκφέρεσθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμερότητα ἐκκλησιαστικὴν δεῖ φυλάττειν ἐν ὅλοις τοῖς πράγμασιν, ἐπεσχέθησαν γράμματα πρὸς τὸν γέροντα Σάγκτιππον, ὅπως γνῶ κριτὰς ἐπιλεγέντας ἀπὸ τῆς συνόδου, τοὺς ὀφείλοντας ἀνυπερθέτως σκοπῆσαι ἐν Θουβουρσικένη τῇ πόλει, πρὸς τὸ ἀρμοδίαν τῷ πράγματι παρασχεθῆναι διάγνωσιν. Μαυρέντιος ἐπίσκοπος εἶπε· Κριτὰς αἰτῶ τὸν ἀγιώτατον γέροντα Σάγκτιππον, Αὐγουστῖνον τὸν ἀγιώτατον, Φλωρεντῖνον, Θεάσιον, Σαμψύχιον, Σεκοῦνδον, καὶ Ποσειδῖον· τοῦτο ψηφισθῆναί μοι κελεύσατε. Ἡ ἀγία σύνοδος ἐπένευσε τοὺς ἀπηθέντας κριτὰς· τοὺς λοιποὺς δὲ ἀναγκαίους δικαστὰς πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῖς τοῖς ἀπὸ τῆς νέας Γερμανοῦ γέρουσιν ἐπιλέξασθαι ψηφίσεται ὁ γέρων Σάγκτιππος.

100. La solicitarea și cererea episcopului Maurentius, a fost citit memoriul pe care l-a adus episcopul Placentius, cel care suplinește persoana delegatului Numidiei, care, după voința aceluiași Placentius, a fost citit înaintea episcopilor și, fiindcă cei despre care se spune că stau înaintea ușilor, adică bătrânii din Noua-Germania, au fost căutați de către diaconi, dar nu au fost găsiți, deși au fost căutați de două și chiar de trei ori, din această cauză Sfântul Sinod a decis să fie trimise scrisori bătrânului Sanctipus însuși pentru aducerea la cunoștință a faptului că episcopul (Maurentius) nu a căzut sub acuza-re după planul poporului menționat mai sus. Episcopul Maurentius a spus: „Fiindcă bătrânii din Noua-Germania au fost căutați de două și de trei ori și nu au fost găsiți și cu toate că le-a fost poruncit de către întâistătător să se prezinte la preacinstitul sinod care se desfășoară la Idele prezent, au socotit cu toții să se abțină, de aceea dragostea voastră să judece în legătură cu acest caz, ca să nu fiu strivit de persistența calomniei lor fără a fi vinovat”. Sfântul Sinod a hotărât că se cuvine ca, în conformitate cu judecata episcopală, să fie pronunțată din acest sinod o decizie împotriva îndărătnicilor, însă, fiindcă trebuie să se păstreze blândețea bisericească în toate lucrurile, au fost pregătite scrisori pentru bătrânul Sanctipus, ca astfel să ia la cunoștință faptul că judecătorii desemnați din sinodul acesta trebuie să cerceteze

imediat în orașul Thubursicum pentru a fi oferită o soluționare corespunzătoare a cazului. Episcopul Maurentius a spus: „Solicite ca judecători pe preasfințitul și bătrânul Sanctipus, pe preasfințitul Augustin, pe Florentin, pe Teasius, Sampsihius, pe Secundus și pe Possidius. Porunciți să fie votat acest lucru pentru mine”. Sfântul Sinod i-a aprobat pe judecătorii preținși. Pe restul judecătorilor necesari pentru completarea numărului, bătrânul Sactipus va decide să fie desemnați de către bătrânii din Noua-Germania.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9 IV Ec.; 15, 96, 121 Cart.

Canonul 101 Cartagina

PA'. Ἦρθεσεν ἔτι μῆν, ὥστε περὶ τῆς διχονοίας τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ Ἀλεξανδρινῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν ἀγιώτατον πάπαν Ἰννοκέντιον γραφῆναι, ὅπως ἑκατέρω ἐκκλησία πρὸς ἀλλήλας εἰρήνην φυλάξωσιν, ἦν ὁ Κύριος παραγγέλει.

101. S-a acceptat, de asemenea, ca în privința dezacordului dintre Biserica Romei și cea a Alexandriei să se scrie preasfântului papă Inochentius, pentru ca fiecare Biserică să păstreze față de cealaltă pacea pe care Domnul a poruncit-o.

Canonul 102 Cartagina

PB'. Ἦρθεσεν, ὥστε κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐπιστήμην, μήτε ὁ ἀπὸ γυναικὸς ἐαθεῖς, μήτε ἡ ἀπὸ ἀνδρὸς καταληφθεῖσα, ἐτέρω συζευχθῆ· ἀλλ' ἢ οὕτω μείνωσιν, ἢ ἑαυτοῖς καταλλαγῶσιν· οὐπερ ἐὰν καταφρονήσωσι, πρὸς μετένοιαν καταναγκασθῶσιν· ἐν ᾧ πράγματι νόμον βασιλικὸν ἐκτεθῆναι χρεῶν αἰτῆσαι.

102. S-a acceptat, potrivit experienței evanghelice și apostolice, ca nici cel lăsat de soție și nici cea părăsită de soț să nu se unească în căsătorie cu altcineva, ci fie să rămână așa, fie să se împace unul cu altul. Dacă vor desconsidera acest lucru, să fie constrânși spre pocăință, în acest caz fiind necesar să se solicite să fie promulgată o lege imperială.

Concordanță: Can. 48 Ap.; 86 Trulan; 20 Anc.; 9, 25, 35, 77 Vasile

Canonul 103 Cartagina

PG'. Ἦρθεσε καὶ τοῦτο, ὥστε τὰς κεκυρωμένας ἐν τῇ συνόδῳ ἰκεσίας, εἴτε προοίμια, εἴτε παραθέσεις, εἴτε τὰ τῆς χειρὸς ἐπιθέσεις,

ἀπὸ πάντων ἐπιτελεῖσθαι, καὶ παντελῶς ἄλλας κατὰ τῆς πίστεως μηδέποτε προενεχθῆναι, ἀλλ' αἵτινεσδήποτε ἀπὸ τῶν συνετωτέρων συνήχθησαν, λεχθήσονται.

103. S-a acceptat și acest lucru, ca rugăciunile aprobate în sinod, fie cele de la început, fie cele de la aducere, fie cele de la punerea mâinii, să fie săvârșite de către toți și să nu fie folosite absolut deloc altele contrare credinței, ci vor fi citite toate acelea care au fost adunate de către cei mai înțelepți.

Concordanță: Can. 18 Laod.

Canonul 104 Cartagina

ΡΔ'. Ἦρρεσεν, ἵνα ὅστισδήποτε ἀπὸ τοῦ βασιλέως διάγνωσιν δημοσίων δικαστηρίων αἰτήσοι, τῆς ἰδίας τιμῆς στερηθεῖη· ἐὰν δὲ κρίσιν ἐπισκοπικὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτήσοι, μηδὲν αὐτῶ ἐμποδίσοι.

104. S-a acceptat ca oricine care va solicita de la împărat decizia tribunalelor lumești să fie lipsit de propria demnitate, iar dacă ar cere de la împărat judecata episcopală, nimic să nu constituie vreo piedică pentru el.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9 IV Ec.; 12 Ant.; 14 Cart.

Canonul 105 Cartagina

PE'. Ὅστισδήποτε μὴ κοινωνῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ, εἰς τὰ περαματικά πρὸς τὸ κοινωνεῖν ὑφερπύσει, τὴν ζημίαν τῆς κληρώσεως ἀναδέξεται.

105. Dacă orice fel de persoană privată de comuniune în Africa se furișează pe ascuns în ținuturile de peste mare, pentru a fi în comuniune, aceasta va primi pedeapsa pierderii clericatului.

Canonul 106 Cartagina

ΡΣ'. Ἦρρεσεν, ἵνα, ὅστισδήποτε πρὸς τὸ κομιτάτον πορευθῆναι θελήσοι, ἐν τῇ ἀπολυτικῇ τῇ ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν Ῥώμης πεμπομένη κατάδηλος γένηται, καὶ ἵνα ἐκεῖθεν ἔτι μὴν ἀπολυτικὴν λαβὴ ἐπὶ τὸ κομιτάτον. Διό, ἐὰν ὁ λαβῶν ἀπολυτικὴν πρὸς τὴν Ῥώμην μόνον, σιωπήσας τὴν ἀνάγκην, δι' ἣν εἰς τὸ κομιτάτον αὐτὸν χορὴ πορευθῆναι, θελήσῃ εὐθέως εἰς τὸ κομιτάτον βαδίσαι, ἀποκινήθῃ τῆς κοινωνίας. Ἐὰν δὲ ἐκεῖσε ἐν τῇ Ῥώμῃ αἰφνηδία ἀνάγκη ἀναφυῇ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὸ κομιτάτον, ἐμφανίσῃ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, καὶ παρακομίση ἀντίγραφον τοῦ αὐτοῦ τῆς

Ρώμης ἐπισκόπου. Αἱ ἀπολυτικάι δὲ αἱ ἀπὸ τῶν πρωτευόντων, ἢ τῶν οἰωνδήποτε ἐπισκόπων, τοῖς ἰδίοις κληρικοῖς διδόμεναι, σχῶσι τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα· ἐὰν δὲ ἀκμὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα τοῦ αὐτοῦ ἐνιαυτοῦ κατάδηλος οὐκ ἔστιν, ἢ τοῦ προηγησαμένου προσζευχθείη, ὄν τρόπον εἴωθε μετὰ τὴν ὑπατείαν γράφεσθαι ἐν τοῖς δημοσίοις πεπραγμένοις. Ἦρεσε δὲ κάκεινο, ὥστε κατὰ τῶν Δονατιστῶν, καὶ τῶν ἑλλήνων, καὶ τῶν θρησκευτῶν αὐτῶν, τοὺς πεμφθέντας τοποτηρητὰς ἐκ τῆς τίμιας ταύτης συνόδου πανοσιῶν χρησίμων συνίδωσιν, ἐκ τῶν ἐνδοξοτάτων αἰτήσασθαι βασιλέων. Ἦρεσεν ἔτι μὴν τῇ αἰτήσει πάντων τῶν ἐπισκόπων, ἵνα πάσαις ταῖς ὀφειλούσαις δοθῆναι ἐκ τῆς συνόδου ἐπιστολαῖς, ἢ σὴ ἀγίωσύνη μόνῃ ὑπογράψῃ. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα, καὶ παραναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

106. S-a acceptat ca, în cazul în care cineva va dori să meargă la Curtea imperială, să evedențieze acest lucru printr-o scrisoare de plecare adresată Bisericii Romei și, mai apoi, să primească de acolo o scrisoare de plecare pentru Curtea imperială. De aceea, dacă cel care a primit scrisoare de plecare numai către Roma, trecând sub tăcere necesitatea pentru care trebuie să meargă la Curte, va dori să se ducă direct la Curte, să fie înlăturat de la comuniune. Iar dacă acolo în Roma ar apărea o necesitate neașteptată de a se duce la Curtea imperială, atunci va evedenția această necesitate episcopului Romei și va obține o confirmare de la însuși episcopul Romei.

Iar scrisorile de plecare de la primați sau de la orice episcopi, date propriilor clerici, să conțină ziua Paștilor, iar dacă până atunci ziua Paștilor aceluia an nu este cunoscută, să fie adăugată cea a celui trecut, în conformitate cu modul obișnuit de către consulat de a se înscrie în actele publice.

S-a acceptat și acel lucru ca delegații trimiși din acest cinstit sinod să solicite de la preaslăviții împărați tot ceea ce consideră că este de folos împotriva donatiștilor, păgânilor și a religiilor lor.

S-a mai acceptat apoi, la cererea tuturor episcopilor, ca numai sfinția ta să semneze toate scrisorile care trebuie să fie date de la sinod. Și a semnat: „Eu, Aurelius, episcopul Bisericii Cartaginei, am consimțit prezentei moțiuni și, după ce a fost citită, am semnat-o. De asemenea, au semnat și ceilalți episcopi”.

Concordanță: Can. 12 Ap.; 11 Ant.; 7, 9 Sard.

Canonul 107 Cartagina

PZ'. Ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνωρίου τὸ ἕβδομον, καὶ Θεοδοσίου τὸ τρίτον, τῶν ἀυγούστων ὑπάτων, τῇ πρὸ ἑπτακαιδεκάτῃ καλανδῶν Ἰουλίω, εἰς Καρχηδόνα, ἐν τῇ Σεκούνδου ἐκκλησίᾳ. Εἰς ταύτην τὴν σύνοδον ἤρρεσεν, ὥστε ἓνα ἐπίσκοπον μὴ ἐκδικεῖν ἑαυτοῦ διάγνωσιν. Τὰ πεπραγμένα τῆς παρουσίας συνόδου διὰ τοῦτο οὐκ ἐγράφη ἐπειδὴ ἐπιχωρίως καὶ οὐ κατὰ κοινοῦ ἐπετελέσθη.

107. În timpul preaslăviților împărați, al consulilor auguști, Honorius – pentru a șaptea oară și Theodosius – pentru a treia oară, în a șaptesprezecea zi a calendelor lui iulie, în orașul Cartagina, în biserica celui de-al doilea district. S-a acceptat în acest sinod ca un singur episcop să nu-și pretindă dreptul propriu de decizie a unui caz. Actele prezentului sinod nu au fost transcrise din cauza faptului că s-a impus ca local, iar nu ca general.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9 IV Ec.; 12, 15, 20, 96 Cart.

Canonul 108 Cartagina

PH'. Μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνωρίου τὸ ὄγδοον, καὶ Θεοδοσίου τὸ τέταρτον, τῶν ἀυγούστων, πρὸ ὀκτωκαιδεκάτῃ καλανδῶν Ἰουλίω, ἐν Καρχηδόνι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κλίματος Σεκούνδης. Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ τοποτηρησίαν ἐδέξαντο κατὰ τῶν Δονατιστῶν, Φλωρέντιος, Ποσειδίου, Πραισιδίου καὶ Βενάντιος, οἱ ἐπίσκοποι. Ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ νόμος ἐδόθη, ἵνα ἐλευθέρα προαιρέσει ἕκαστος τῆς Χριστιανότητος τὴν ἄσκησιν ἀναδέξῃται.

108. După consulatul preaslăviților împărați auguști, Honorius pentru a opta oară și Theodosius a patra oară, în ziua a optsprezecea a calendelor lui iulie, în Cartagina, în biserica celui de-al doilea district. În acest sinod, episcopii Florentius, Posidius, Presidius și Venantius au primit delegația împotriva donatiștilor. În această perioadă a fost dată o lege ca fiecare, potrivit alegerii sale libere, să primească nevoița creștinătății.

Concordanță: Can. 12 Neocez.; 99 Cart.

Canonul 109 Cartagina

PΘ'. Ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων Ὀνωρίου τὸ δωδέκατον, καὶ Θεοδοσίου τὸ ὄγδοον, τῶν ὑπάτων, καλάνδαις Μαΐαις, εἰς Καρχηδόνα ἐν τῷ σηκρήτῳ τῆς Φαύστου ἐκκλησίας, Αὐρηλίου τοῦ ἐπισκόπου συμπάση τῇ συνόδῳ προκαθίσαντος, παρεστώτων τῶν διακόνων, ἤρρεσε πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας,

ἀγία συνόδῳ καθεστῶσιν, ὧν τὰ ὀνόματα καὶ αἱ ὑπόγραφαὶ ἐνετέθησαν. Ὅτι Ἀδὰμ θνητὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐγένετο. Ἴνα ὅστις λέγῃ τὸν Ἀδὰμ, τὸν πρωτόπλαστον ἄνθρωπον, θνητὸν γενόμενον οὕτως, ὡς εἶτε ἁμαρτήσοι, εἶτε μὴ ἁμαρτήσοι, τεθνηξόμενον ἐν τῷ σώματι, τουτέστιν, ἐξελεῖν ἐκ τοῦ σώματος μὴ τῆ ἀξία τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ τῆ ἀνάγκῃ τῆς φύσεως, ἀνάθεμα ἔστω.

109. În timpul preaslăviilor împărați Honorius, consul pentru a zecea oară, și Theodosius pentru a opta oară, la calendele lui mai, în Cartagina, în cancelaria bisericii lui Faustus, când episcopul Aurelius a prezidat sinodul întreg, fiind alături diaconii, s-a acceptat de către toți episcopii Bisericii din Cartagina, întruniți în sinod, ale căror nume și semnături au fost înscrise, că: «Adam nu a fost făcut muritor de către Dumnezeu». Iar cel care spune că Adam, primul om creat, a fost făcut muritor, astfel încât chiar dacă ar fi păcătuit sau chiar dacă nu ar fi păcătuit, ar fi murit cu trupul, adică ar fi ieșit din trup nu din cauza păcatului, ci a necesității firii, să fie anatema.

Concordanță: Can. 101, 111, 112, 113, 114, 115, 116 Cart.

Canonul 110 Cartagina

ΠΙ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὅστισδήποτε τὰ μικρὰ καὶ νεογέννητα ἐκ τῶν γαστέρων τῶν μητέρων βαπτίζόμενα, ἀρνεῖται, ἢ λέγει, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν αὐτὰ βαπτίζεσθαι, μηδὲν δὲ ἐκ τῆς τοῦ Ἀδὰμ ἔλκειν προγονικῆς ἁμαρτίας τὸ ὀφείλον καθαρθῆναι τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας, (ὅθεν γίνεται ἀκόλουθον, ὅτι ἐν τούτοις ὁ τύπος τοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν βαπτίσματος οὐκ ἀληθῆς, ἀλλὰ πλαστὸς νοεῖται), ἀνάθεμα εἶη· ἐπειδὴ οὐκ ἄλλως δεῖ νοῆσαι τὸ εἰρημένον τῷ Ἀποστόλῳ, Δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος· καὶ οὕτως εἰς πάντα ἀνθρώπους διήλθεν, ἐν ᾧ πάντες ἥμαρτον, εἰ μὴ ὃν τρόπον ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἡ πανταχοῦ διακεχυμένη καὶ ἠπλωμένη, αἰεὶ ἐνόησε. Διὰ γὰρ τὸν κανόνα τοῦτον τῆς πίστεως, καὶ οἱ μικροὶ ἔτι μὴν, οἱ μηδὲν ἁμαρτημάτων εἰς ἑαυτοὺς ἔτι μὴν πλημμελεῖν δυνάμενοι, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἀληθινῶς βαπτίζονται, ἵνα καθαρῇ ἐν αὐτοῖς διὰ τῆς παλιγγενεσίας, ὅπερ εἴλκυσαν ἐκ τῆς ἀρχαιογονίας.

110. De asemenea, s-a acceptat ca oricine care refuză sau spune că cei mici și ce născuți de curând din pântecel mamelor lor, fiind

botezați, nu sunt botezați întru iertarea păcatelor, căci nu au dobândit nimic din păcatul strămoșesc al lui Adam, care trebuie curățat prin baia renașterii, de unde rezultă că pentru ei forma botezului pentru iertarea păcatelor nu este înțeleasă drept adevărată, ci plăsmuită, să fie anatema. Fiindcă nu trebuie să fie perceput în alt fel ceea ce a fost spus de către Apostol: „Precum printr-un om a intrat păcatul în lume, și prin păcat moartea, așa a trecut la toți oamenii, întru care toți au păcătuit” (*Romani* 5, 12), decât în felul în care biserica sobornicească, răspândită și întinsă pretutindeni, a perceput întotdeauna. Căci, după acest canon al credinței, chiar și cei mici, care nu au putut să comită încă prin ei înșiși niciunul dintre păcate, sunt botezați în chip adevărat spre iertarea păcatelor, ca prin nașterea din nou să fie curățat întru ei, ceea ce au dobândit prin nașterea cea veche.

Canonul 111 Cartagina

PIA'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὅστισδήποτε εἴποι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἢ τινι δικαιῶται διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, πρὸς μόνην ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ἰσχύειν τῶν ἤδη πεπλημμελημένων, καὶ μὴ παρέχει ἔτι μὴν βοήθειαν πρὸς τὸ μὴ ἕτερα πλημμελεῖσθαι, ἀνάθεμα εἶη.

111. De asemenea, s-a acceptat ca oricine ar spune că harul lui Dumnezeu, prin care cineva este îndreptat prin Iisus Hristos, Domnul nostru, are putere numai pentru păcatele deja săvârșite și nu oferă ajutor pentru a nu fi săvârșite altele, să fie anatema.

Concordanță: Can. 101, 109, 112, 113, 114, 115, 116 Cart.

Canonul 112 Cartagina

PIB'. Ὁμοίως ὅστισδήποτε εἴποι τὴν αὐτὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἰς τοῦτο μόνον ἡμῖν βοηθεῖν, πρὸς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ὅτι δι' αὐτῆς ἡμῖν ἀποκαλύπτεται καὶ φανεροῦται ἢ γνώσις τῶν ἁμαρτημάτων, ὥστε γινώσκειν ἃ δεῖ ἐπιζητεῖν, καὶ ἃ δεῖ ἐκκλίνειν, οὐ μὴν δι' αὐτῆς ἡμῖν παρέχεται, ἵνα, ὅπερ γνῶμεν ποιητέον, καὶ ποιῆσαι ἔτι μὴν ἀγαπήσωμεν καὶ ἰσχύσωμεν, ἀνάθεμα εἶη· τοῦ γὰρ Ἀποστόλου λέγοντος, ὅτι ἢ γνώσις φυσιοῖ, ἢ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ, ἀσεβὲς πάνυ ἐστὶ πιστεύειν, πρὸς μὲν τὸ φυσιοῦν ἡμᾶς ἔχειν τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ, πρὸς δὲ τὸ οἰκοδομεῖν μὴ ἔχειν· ὅποταν ἐκάτερον δῶρόν ἐστι τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ εἰδέναι τι ποιεῖν δεῖ, καὶ τὸ ἀγαπᾶν ὃ δεῖ ποιεῖν· ἵνα τῆς

ἀγάπης οἰκοδομοῦσης, ἡ γνῶσις φυσιοῦν μὴ δυνηθῆ· ὡσπερ γὰρ ἐκ Θεοῦ γέγραπται, Ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν, οὕτως ἔτι μὴν γέγραπται, Ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν.

112. De asemenea, oricine ar spune că același har al lui Dumnezeu, cel prin Iisus Hristos, Domnul nostru, ne ajută numai să nu păcătuiim, fiindcă prin acesta ni se descoperă și ni se face evidentă cunoașterea păcatelor, ca să le cunoaștem pe cele pe care trebuie să le căutăm și pe cele pe care trebuie să le evităm, însă nu ni se oferă prin acesta să avem putere și, de asemenea, să iubim să facem ceea ce știm că trebuie făcut, să fie anatema. Fiindcă Apostolul spune: „Cunoașterea însă semețește, iar iubirea zidește” (1 Corinteni 8, 1), de aceea este absolut necucernic să credem că avem harul lui Hristos pentru a ne îngâmfă, însă pentru a ne zidi și a cunoaște ceea ce trebuie făcut și a iubi ceea ce trebuie făcut nu-l avem, câtă vreme fiecare este darul lui Dumnezeu. Deoarece iubirea zidește, cunoașterea nu poate să semețească, căci, precum a fost scris de la Dumnezeu, „Cel ce învață pe om cunoașterea” (Psalmul 93, 10), tot așa a fost scris că: „Iubirea este din Dumnezeu” (1 Ioan 4, 7).

Concordanță: Can. 101, 109, 111, 113, 114, 115, 116 Cart.

Canonul 113 Cartagina

ΠΙΓ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὅστισδήποτε εἴποι, διὰ τοῦτο τὴν χάριν ἡμῖν τῆς δικαιοσύνης δεδόσθαι, ἵνα, ὅπερ ποιεῖν διὰ τοῦ αὐτεξουσίου δυνάμεθα, εὐχερεστέως πληρῶμεν διὰ τῆς χάριτος, ὡς ἂν εἰ καὶ ἡ χάρις μὴ ἐδίδοτο, οὐκ εὐχερῶς μὲν, ἀλλ' ὅμως ἐδυνάμεθα καὶ δίχα ἐκείνης ἔτι μὴν πληρῶσαι τὰς θείας ἐντολάς, ἀνάθεμα εἶη. Περὶ γὰρ τῶν καρπῶν τῶν ἐντολῶν ὁ Κύριος ἐλάλει, ὅπου οὐκ εἶπε, Χωρὶς ἐμοῦ δυσχερῶς δύνασθε ποιεῖν· ἀλλ' εἶπε, Χωρὶς ἐμοῦ, οὐδὲν δύνασθε ποιεῖν.

113. De asemenea, s-a acceptat ca oricine ar spune că harul îndreptării ne-a fost dat doar ca să împlinim mai ușor prin har ceea ce putem face prin libertatea noastră de alegere, ca și cum dacă nu ne-ar fi fost dat harul, am fi putut totuși, deși nu ușor, să împlinim chiar și fără el poruncile dumnezeiești, să fie anatema. Căci Domnul a vorbit despre roadele poruncilor, dar nu a spus acolo că: „fără de Mine veți putea face ceva mai dificil”, ci a spus: „fără de Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5).

Concordanță: Can. 101, 109, 111, 112, 114, 115, 116 Cart.

Canonul 114 Cartagina

PIΔ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ὅπερ εἶπεν ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἀπόστολος: Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν, ὅστισδήποτε οὕτω παραληπτέον νομίση, ὡς εἰπεῖν διὰ ταπεινοφροσύνην μὴ ὀφείλειν λέγεσθαι ἡμᾶς μὴ ἔχειν ἁμαρτίαν, οὐχ ὅτι ἀληθῶς οὕτως ἐστίν, ἀνάθεμα εἶη· ἐπακολουθεῖ γὰρ ὁ Ἀπόστολος καὶ προσζεύγνυσιν οὕτως: Ἐὰν δὲ ὁμολογήσωμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ὅστις ἀφήσει ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρίσει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας· ἐνθα πάνυ δεδήλωται τοῦτο μὴ μόνον ταπεινοφρόνως, ἀλλ' ἐτι μὴν ἀληθῶς λέγεσθαι. Ἡδύνατο γὰρ ὁ Ἀπόστολος εἰπεῖν, ἐὰν εἴπωμεν, οὐκ ἔχομεν ἁμαρτίαν, ἑαυτοὺς ἐξυψοῦμεν, καὶ ταπεινοφροσύνη ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν· ἀλλ' εἰπὼν, ὅτι ἑαυτοὺς ἀπατῶμεν, καὶ ἀλήθεια ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστι, πάνυ ἀπέδειξε τὸν λέγοντα ἑαυτὸν μὴ ἔχειν ἁμαρτίαν, μὴ ἀληθεύειν, ἀλλὰ ψεύδεσθαι.

114. De asemenea, s-a acceptat ca oricine consideră că ceea ce Sf. Apostol Ioan a zis: „Dacă spunem că nu avem păcat, ne amăgim pe noi înșine și adevăr nu este în noi” (1 Ioan 1, 8), trebuie perceput într-un astfel de mod, ca și cum s-ar spune că nu trebuie să afirmăm că nu avem păcate pe motiv de smerenie, iar nu pentru că este într-adevăr așa, să fie anatema. Căci Apostolul, continuând, adaugă astfel: „Dacă ne mărturisim păcatele, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească de toată nedreptatea” (1 Ioan 1, 9). Aici a fost pe deplin evidențiat că acest lucru este afirmat nu numai din smerenie, ci chiar în chip adevărat. Căci Apostolul putea zice: „dacă spunem că nu avem păcat, ne înălțăm pe noi înșine și smerenie nu este în noi”. Însă, spunând că „ne amăgim pe noi înșine și adevăr nu este în noi”, a arătat pe deplin că cel care afirmă că el însuși nu are păcat, nu mărturisește adevărul, ci minte.

Concordanță: Can. 101, 109, 111, 112, 113, 115, 116 Cart.

Canonul 115 Cartagina

PIE'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα ὅστισδήποτε εἶποι, ἐν τῇ δεσποτικῇ εὐχῇ διὰ τοῦτο λέγειν τοὺς ἀγίους, ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, οὐχ ὅτι ὑπὲρ ἑαυτῶν λέγουσιν, ἐπειδὴ αὐτοῖς λοιπὸν οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖα αὕτη ἢ αἴτησις, ἀλλ' ὅτι ὑπὲρ ἄλλων τῶν ὄντων ἐν τῷ λαῷ αὐτῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ μὴ λέγειν ἕνα ἕκαστον τῶν ἀγίων, ἄφες μοι τὰ ὀφειλήματά μου, ἀλλ' ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς ὑπὲρ ἄλλων τοῦτο μᾶλλον ἢ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν δίκαιον αἰτοῦντα

νοεῖσθαι, ἀνάθεμα εἶη· ἅγιος γὰρ καὶ δίκαιος ἦν Ἰάκωβος ὁ Ἀπόστολος, ὅτε ἔλεγεν· Ἐν πολλοῖς γὰρ ἁμαρτάνομεν πάντες. Ἐπεὶ διὰ τί προστέθεται τό, πάντες, εἰ μὴ ἵνα ἡ ἔννοια αὕτη ἀρμοσθῆ καὶ τῷ ψαλμῷ, ὅπου ἀναγινώσκεται· Μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δούλου σου, ὅτι οὐ δικαιοθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν· καὶ ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σοφωτάτου Σολομώντος· Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ὃς οὐχ ἥμαρτε· καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ ἁγίου Ἰώβ, τὸ, ἐν χειρὶ παντὸς ἀνθρώπου σημαίνει, ὥστε εἰδέναι πάντα ἄνθρωπον τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ. Ὅθεν ἔτι μὴν ὁ ἅγιος καὶ δίκαιος Δανιὴλ ὁ Προφήτης, πληθυντικῶς λέγων, το, ἥμαρτομεν, ἠνομήσαμεν, καὶ τὰ λοιπά, ἃ ἐκεῖ ταπεινοφρόνως καὶ ἀληθινῶς ὁμολογεῖ, ἵνα μὴ νομισθῆ, ὡς τινες νοοῦσι τοῦτο, μὴ περὶ τῶν ἰδίων, ἀλλὰ περὶ τῶν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ μᾶλλον λέγειν ἁμαρτιῶν, μετὰ ταῦτα εἶπεν, ὅτι ηὐχόμεν καὶ ἐξωμολογούμεν τὰς ἁμαρτίας μου καὶ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου Κυρίῳ τῷ Θεῷ μου· οὐκ ἠθέλησεν εἰπεῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀλλὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ εἶπε, καὶ ἑαυτοῦ· ἐπειδὴ μέλλοντας τούτους οὕτω κακῶς νοεῖν ὡσανεὶ προεῖδεν ὁ Προφήτης.

115. De asemenea, s-a acceptat ca oricine ar afirma că în Rugăciunea Domnească sfinții rostesc: „și ne iartă greșelile¹²⁴ noastre” nu pentru faptul că ei spun aceasta despre ei înșiși, fiindcă lor nu le-ar fi necesară această cerere, ci pentru alții care sunt păcătoși în neamul lor și, de aceea, niciunul dintre sfinți nu spune: „și îmi iartă păcatele mele”, ci „ne iartă nouă păcatele noastre”, ca și cum ar considera că cel drept cere acest lucru pentru alții, mai degrabă decât pentru el însuși, să fie anatema. Căci Apostolul Iacob era sfânt și drept când a spus: „căci toți greșim în multe chipuri” (*Iacob* 3,2). Fiindcă, de ce a fost adăugat cuvântul „toți”, dacă nu ca această cugetare să fie în armonie cu psalmul, unde se citește: „să nu intri la judecată cu robul tău, căci nimeni dintre cei vii nu va fi îndreptat înaintea ta” (*Psalmul* 142, 2) și în rugăciunea preînțeleptului Solomon: „Nu este om care nu a păcătuit” (*3 Regi* 8, 46), și în cartea Sfântului Iov: „în mâna fiecărui om se însemnează, pentru ca fiecare om să-și cunoască slăbiciunea sa (*Iov* 37, 7)”. De aceea, chiar și sfântul și dreptul proroc Daniel afirmă la plural că: „noi am păcătuit, fărădelegi am săvârșit” (*Daniel* 9, 5) și celelalte pe care le mărturisește acolo în chip smerit și adevărat. Și ca să nu se considere,

¹²⁴ Termenul ὀφειλήματα înseamnă „datorii”. L-am tradus prin „greșelile”, deoarece a intrat în traducerea și practica bisericească ortodoxă română.

precum percep unii acest lucru, că a afirmat aceasta nu despre păcatele lui personale, ci mai degrabă despre cele ale poporului său, a spus după acestea că: „mă rugam și mărturiseam păcatele mele și păcatele poporului meu Domnului Dumnezeului meu” (*Daniel 9, 20*). Nu a dorit să spună „păcatele noastre”, ci a spus „ale poporului lui și ale lui însuși”, ca și cum prorocul a prevăzut astfel pe cei care vor percepe greșit aceste [cuvinte].

Concordanță: Can. 101, 109, 111, 112, 113, 114, 116 Cart.

Canonul 116 Cartagina

PIΣ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα οἵτινεσδήποτε αὐτὰ τὰ ῥήματα τῆς δεσποτικῆς εὐχῆς, ὅπου λέγομεν, Ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, οὕτω βούλονται ἀπὸ τῶν ἀγίων λέγεσθαι, ὡς ταπεινοφρόνως καὶ οὐκ ἀληθῶς ταῦτα λεχθῆναι, ἀνάθεμα εἶη. Τίς γὰρ ὑπενέγκοι τὸν εὐχόμενον, μὴ ἀνθρώποις, ἀλλ' αὐτῷ τῷ Κυρίῳ ψευδόμενον, τὸν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ λέγοντα θέλειν ἀφεθῆναι, τῇ δὲ καρδίᾳ λέγοντα, τὰς ὀφειλούσας ἀφεθῆναι ἁμαρτίας αὐτῷ μὴ ἔχειν;

116. De asemenea, s-a acceptat ca oricine vrea ca aceste cuvinte ale rugăciunii domnești, unde spunem: „ne iartă nouă greșelile noastre” să fie astfel spuse de către sfinți, ca și cum acestea ar fi rostite în chip smerit și nu după adevăr, să fie anatema. Căci cine l-ar suporta pe cel care se roagă, mințindu-i nu pe oameni, ci pe Domnul Însuși și pe cel care cu buzele lui spune că dorește să fie iertat, dar cu inima spune că nu are păcate care ar trebui să-i fie iertate?

Concordanță: Can. 101, 109, 111, 112, 113, 114, 115 Cart.

Canonul 117 Cartagina

PIΖ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἐπειδὴ πρό τινων ἐνιαυτῶν ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ πεπληρωμένη τῇ συνόδῳ ὠρίσθη, ἵνα οἰαίδηποτε ἐκκλησίαι, ἐν διοικήσει καθεστῶσαι, πρὸ τῶν νόμων τῶν περὶ τῶν Δονατιστῶν ἐκτεθέντων καθολικαὶ γένωνται, ἐκείνοις τοῖς θρόνοις ἀνήκωσιν, ὧν τινων διὰ τῶν ἐπισκόπων προτραπείσαι τῇ καθολικῇ ἐνότητι ἐκοινώνησαν, μετὰ δὲ τοὺς νόμους οἰαίδηποτε ἐκοινώνησαν, ἐκείνοις ἀνήκωσιν, οἷς καὶ ὅτε ἦσαν εἰς τὸ μέρος τοῦ Δονάτου. Καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ φιλονεικίαι ὕστερον μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων περὶ τῶν διοικήσεων ἀνεφύησαν καὶ ἀναφύονται, οἷς τότε οὐ τελεία δοκεῖ γενέσθαι πρόνοια, νῦν ἐν ταύτῃ τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ ἤρρεσεν, ἵνα ὅπουδήποτε καθολικῇ ἐγένετο, καὶ τοῦ μέρους

τοῦ Δονάτου, καὶ διαφόροις θρόνοις ἀνήκουσαι ἦσαν, ἐν οἰωδίποτε καιρῷ ἔνωσις ἐκεῖ ἐγένετο ἢ ἔσται, εἴτε πρὸ τῶν νόμων, εἴτε μετὰ τοὺς νόμους, ἐκείνῳ τῷ θρόνῳ ἀνήκωσιν, ᾧ τινι ἢ ἔκπαλαι ἐκεῖ ὑπάρξασα καθολικῇ ἀνῆκεν.

117. De asemenea, având în vedere că mai înainte cu câțiva ani a fost dezbătut de către sinodul deplin în această biserică, s-a acceptat ca acele biserici constituite în dioceză, care au devenit sobornicești înainte de legile promulgate în legătură cu donatiștii, să aparțină acelor scaune prin ai căror episcopi au fost îndemnați să intre în comuniune cu unitatea sobornicească, iar acelea care au intrat în comuniune ulterior legilor să aparțină aceluia care erau acolo și în vremea lui Donatus și, fiindcă ulterior s-au produs și se produc încă multe dispute între episcopi cu privire la diocezele pentru care se pare că atunci nu s-a purtat o grijă deosebită, s-a acceptat acum, în acest Sfânt Sinod, ca oriunde a fost o biserică sobornicească și una de partea lui Donatus, și au aparținut unor scaune diferite, indiferent în ce moment a fost acolo sau va fi făcută unirea, fie înainte de legi, fie ulterior legilor, să aparțină aceluia scaun căruia i-a aparținut biserică sobornicească care era acolo din vechime.

Concordanță: Can. 47, 57, 66, 67, 68, 69, 93, 94, 99, 118, 119 Cart.

Canonul 118 Cartagina

PIH'. Οὕτω δηλαδή, ἵνα εἴπερ ἐπίσκοποι ἀπὸ τῶν Δονατιστῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπέστρεψαν, ἐξίσου πρὸς ἀλλήλους διέλωσι τὰς οὕτως εὕρισκομένας διοικήσεις, ἔνθα ἦσαν ἀμφοτέρω τὰ μέρη· τουτέστιν, ἵνα ἄλλοι τόποι πρὸς ἐκεῖνον, καὶ ἄλλοι πρὸς ἐκεῖνον ἀνήκωσιν οὕτως, ἵνα ὁ παλαιότερος ἐν τῇ ἐπισκοπῇ μερίζῃ, καὶ ὁ ἥττων ἐπιλέγηται· εἰ δὲ τυχὸν εἷς ἔσται τόπος, ἐκείνῳ προσχωρήσῃ ᾧ τινι μᾶλλον γειτνιαζῶν εὕρισκεται· ἐὰν δὲ ἀμφοτέροις τοῖς θρόνοις ἴσως γειτνιαζῇ, ἐκείνῳ παραχωρηθῇ, ὃν τὸ πλῆθος ἐπιλέξῃται. Εἰ δὲ τυχὸν οἱ ἀρχαῖοι καθολικοὶ τὸν ἴδιον θελήσουσι, καὶ οἱ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ Δονάτου μεταστρέψαντες τὸν ἴδιον, τῶν πλειόνων ἢ γνώμη προτιμηθῇ τῶν ὀλιγωτέρων· εἰ δὲ τὰ μέρη εἰσὶν ἴσα, τῷ παλαιότερῳ ἐπισκόπῳ καταλογισθεῖη. Ἐὰν δὲ οὕτω πλείστοι οἱ τόποι εὕρεθῶσιν, ἐν οἷς ἀμφοτέρω τὰ μέρη εἰσὶν, ὡς μὴ δύνασθαι ἐξ ἴσου μερισθῆναι, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν αὐτῶν τόπων ἀνίσου ὑπάρχοντος, πρῶτον μερισθῶσιν οἱ ἴσοι ἀριθμοί, καὶ τῷ ἀπομένοντι τόπῳ τοῦτο φυλαχθῇ, ὅπερ ἀνωτέρῳ λέλεκται, ὅτε περὶ τοῦ ἐνὸς ἐζητεῖτο τόπου.

118. De asemenea, dacă anumiți episcopi s-au reîntors de la donațiști la unitatea sobornicească, atunci, este evident că, acolo unde erau ambele părți, se vor împărți diocesele aflate în această situație în mod egal, pentru unii și pentru alții, adică unele teritorii să se atribuie acestora și altele celorlalți, încât cel mai vechi în episcopat să împartă, iar cel mai mic să aleagă. Însă, dacă s-ar întâmpla să existe un singur teritoriu, atunci să fie acordat aceluia care se va descoperi că este mai aproape. Iar dacă este învecinat la distanță egală față de ambele scaune, atunci să fie acordat aceluia pe care mulțimea îl va desemna. Iar dacă s-ar întâmpla ca și cei vechi ai Bisericii sobornicești și cei reîntorși din partea lui Donatus să și-l dorească pe al lor, voința majorității să fie preferată față de cea a minorității. Iar dacă părțile sunt egale, să fie trecut sub socotința episcopului celui mai vechi. Iar dacă se vor găsi mai multe teritorii în care sunt ambele părți, încât nu pot fi împărțite în mod egal, fiindcă numărul acelor teritorii este inegal, să fie distribuite mai întâi cele egale la număr, și pentru teritoriul care rămâne să se păzească ceea ce s-a precizat mai sus, când s-a examinat în privința unui singur loc.

Concordanță: Can. 47, 57, 66, 67, 68, 69, 93, 94, 99, 117, 119 Cart.

Canonul 119 Cartagina

ΠΘ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ἐάν τις μετὰ τοὺς νόμους, τόπον τινα πρὸς τὴν καθολικὴν ἐνότητα μεταστρέψῃ, καὶ τοῦτον ἐπὶ τριετίαν μηδενὸς ἀναζητοῦντος κατάσχη, τοῦ λοιποῦ παρ' αὐτοῦ μὴ ἀναζητηθῆ, ἐάν μέντοι ἐντὸς τῆς αὐτῆς τριετίας ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος ὁ ὀφειλῶν ἀναζητηῆσαι, καὶ ἠσύχασεν· εἰ δὲ μὴ ἦν, μὴ προκριματισθῆ ἐν τῇ μάτρικι· ἀλλ' ὅτε ὁ χηρεύων τόπος λάβῃ ἐπίσκοπον, ἐξὸν εἶη αὐτῷ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐντὸς τριετίας ἀναζητηῆσαι. Ὁμοίως δέ, καὶ ἐάν ἐπίσκοπος ἐκ τῶν τοῦ Δονάτου μερῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψῃ, μὴ προκριματισθῆ ἐν τῇ μάτρικι περὶ τοῦ ὀρισθέντος χρόνου, ἀλλ' ἐξ ἧς ἡμέρας ἐπέστρεψεν, ἐχέτω ἐξουσίαν ἀναζητεῖν ἐντὸς τριετίας τοὺς τόπους τοὺς τῇ αὐτοῦ ἀνήκοντας καθέδρα.

119. De asemenea, s-a acceptat ca, în cazul în care cineva, ulterior legilor, va readuce un teritoriu la unitatea sobornicească și îl va deține pe acesta timp de trei ani, fără ca cineva să-l revendice, să nu fie ulterior revendicat de la el, chiar dacă pe perioada celor trei ani a existat un episcop care trebuia să îl revendice, dar a tăcut. Iar dacă nu a existat, să nu fie dată o sentință în registrul matricol, ci, când teritoriul văduvit

va primi un episcop, să-i fie permis acestuia să-l revendice în curs de trei ani de la acea zi. De asemenea, dacă un episcop s-ar întoarce din părțile lui Donatus la Biserica sobornicească, să nu fie dată o sentință în registrul matricol în legătură cu timpul hotărât, ci să aibă puterea ca din ziua în care s-a reîntors să revendice în decurs de trei ani teritoriile pe care scaunul său le deține.

Concordanță: Can. 17 IV Ec.; 47, 57, 66, 67, 68, 69, 117, 118, 121 Cart.

Canonul 120 Cartagina

PK'. Ομοίως ἤρρεσεν, ἵνα, οἰοιδήποτε ἐπίσκοποι τὰ πλήθη, ἃ νομίζουσι τῷ θρόνῳ αὐτῶν ἀνήκειν, μὴ οὕτως ἀναζητῶσιν, ὥστε ἄλλων ἐπισκόπων κρινόντων τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ὑπὸ ἐτέρου κατεχομένοις ἐπέλθωσι τοῖς λαοῖς, εἴτε θέλουσιν, εἴτε μὴ θέλουσι, τοῦ ἰδίου πράγματος τὴν ζημίαν ὑπομείνωσι. Καὶ οἵτινεσδήποτε τοῦτο ἐποίησαν, εἰ μὴ ἢ μεταξύ τῶν ἐπισκόπων συνέλευσις ἐπερατώθη, ἀλλ' ἀκμὴν περὶ τοῦ αὐτοῦ φιλονεικοῦσιν, ἐκεῖνος ἀποστῆ ἐκεῖθεν, περὶ οὗ δειχθεῖη, ὅτι παρεάσας τοὺς ἐκκλησιαστικούς δικαστάς, ἔφοδον ἐποίησε. Καὶ μὴ ἑαυτὸν τις κολακεύσῃ, εἰ ἐκ τοῦ πρωτεύοντος γράμματα περὶ τοῦ κατέχειν ἔλαβεν, ἀλλ' εἴτε γράμματα ἔχει, εἴτε οὐκ ἔχει, συνέλθοι τῷ κατέχοντι, καὶ πάρ' αὐτοῦ γράμματα λάβοι, ὥστε φανῆναι τοῦτον εἰρηρικῶς τὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν κατασχεῖν ἐκκλησίαν. Ἐὰν δὲ κάκεῖνός τινα ζήτησιν ἀντεναγάγη, καὶ αὐτὴ περατωθῆ μεταξύ ἐπισκόπων κρινόντων, εἴτε οὖς ὁ πρωτεύων αὐτοῖς δῶ, εἴτε οὖς γειννιώντας κατὰ συναίνεσιν ἐπιλέξωνται.

120. De asemenea, s-a acceptat ca oricare episcopi care nu revendică mulțimile pe care ei le socotesc că aparțin scaunului lor, încât să facă aceasta după judecata altor episcopi, ci se năpustesc asupra popoarelor deținute de către altcineva, fie că ele doresc, fie că nu doresc, să suporte pierderea cazului lor. Și cei care au făcut un astfel de lucru, dacă întâlnirea între episcopi nu a ajuns la un final, ci se discută în contradictoriu la nivelul cel mai ridicat în privința cazului, atunci acela în privința cărui a fost dovedit că, după ce a neglijat judecătorii bisericești, s-a năpustit asupra altora, să se îndepărteze din acel loc. Și să nu se aduleze cineva pe sine, dacă a primit scrisori pentru deținere de la primat, ci, chiar dacă are scrisori sau nu, se va întâlni cu cel care le deține și va primi scrisori de la el, ca să fie arătat că a deținut în chip pașnic Biserica pe care acela i-o atribuie. Dar dacă

și acela din urmă aduce o sesizare de investigare, ea să fie finalizată între episcopii judecători sau de către cei pe care primatul i-ar acorda lor, sau de către cei pe care îi vor desemna episcopii vecini prin comun acord.

Canonul 121 Cartagina

PKA'. Ομοίως ἤρρεσεν, ἵνα, οἵτινεσδῆποτε ἀμελῶσι τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων τῇ αὐτῶν καθέδρα, πρὸς τὸ τούτους κερδᾶναι εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα, ἐγκληθῶσιν ἀπὸ τῶν γειτνιώντων αὐτοῖς ἐπιμελῶν ἐπισκόπων, περὶ τοῦ μὴ ἀναβάλλεσθαι τοῦτο πρᾶξιαι. Διό, ἐὰν ἐντὸς προθεσμίας μηνῶν ἕξ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς περὶ τούτου συνελύσεως μηδὲν ἀνύσωσι, τῷ δυναμένῳ λοιπὸν τούτους κερδᾶναι προσκυρωθῶσιν· οὕτω μέντοι, ἵνα, ἐὰν ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ἐνδείκνυνται ἀνήκειν οἱ τοιοῦτοι, ἐξεπίτηδες διὰ τινα οἰκονομίαν ἔδοξεν ἀμελεῖν, τοῦτο τῶν αἰρετικῶν ἐπιλεξαμένων, ὥστε ἀθορύβως αὐτοὺς παραδέξασθαι καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἢ αὐτοῦ ἐπιμέλεια ἀπὸ ἐτέρου προελήφθη, ἢ τινι εἰ κατεχρήσατο, τοὺς αὐτοὺς αἰρετικούς πλέον ἐκάκιζε, τούτου μεταξὺ ἐπισκόπων κρινόντων διαγινωσκομένου, οἱ τόποι τῇ αὐτοῦ καθέδρα ἀποκατασταθῶσι. Τῶν δὲ κρινόντων ἐπισκόπων, ἐκ διαφόρων ὄντων ἐπαρχιῶν, ἐκεῖνος ὁ πρωτεύων τοὺς δικαστὰς δώσει, οὔτινος ἐν τῇ χώρᾳ ὃ αὐτὸς ὑπάρχει τόπος, περὶ οὗ φιλονεικεῖται. Ἐὰν δὲ κατὰ κοινὴν συναίνεσιν γείτονας ἐπιλέξωνται κριτὰς, ἢ εἰς ἐπιλεγῆ, ἢ τρεῖς· καὶ ἐὰν τρεῖς ἐπιλέξωνται, ἢ τῇ τῶν ὄλων ψήφῳ ἐξακολουθήσωσιν, ἢ τῇ τῶν δύο.

121. De asemenea, s-a acceptat ca oricine ar neglija teritoriile atribuite scaunului lor, spre a le câștiga pentru unitatea sobornicească, să fie dojeniți de către episcopii vecini mai râvnitori decât ei, pentru a nu întârzia să facă acest lucru. De aceea, dacă în decursul a șase luni de la ziua stabilită a întrunirii pentru această chestiune nu au îndeplinit nimic, atunci să fie adjuocate aceluia care poate de acum înainte să le câștige, în afară de cazul în care acela, în privința căruia se dovedește că unele ca acestea îi aparțin, și-a propus să le neglijeze intenționat datorită unei anumite iconomii, după ce ereticii au cugetat asupra acestui lucru, ca ei să fie primiți fără tulburare. Și dacă, într-o asemenea situație, sânguinta lui a fost zădărnicită de către alt episcop, sânguintă pe care, dacă el ar fi întrebuintat-o, i-ar fi iritat mai mult pe eretici, atunci, după ce este cercetat acest lucru între episcopii judecători, ținuturile să fie

restituite scaunului lui. Iar dacă episcopii care judecă sunt din eparhii diferite, acel primat în al cărui ținut se află teritoriul în privința căruia există o dispută să ofere judecători. Iar dacă vor fi desemnați judecători din vecinătate printr-un acord comun, atunci să fie desemnați fie unul, fie trei. Iar dacă vor fi desemnați trei, să urmeze votului tuturor sau al celor doi.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 25 IV Ec.; 19 Trulan; 11 Sard.; 15, 71, 74, 78, 122, 123 Cart.; 16 I-II

Canonul 122 Cartagina

PKB'. Από δὲ τῶν δικαστῶν, τῶν κατὰ κοινήν συναίνεσιν ἐπιλεγέντων, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι. Ὅστισδῆποτε δὲ ἀποδειχθεῖη διὰ μονοτονίαν μὴ θέλαιν τοῖς δικασταῖς πειθαρχῆσαι, τοῦτο γινώσκων ὁ τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος δώσει γράμματα, ὥστε μηδένα τῶν ἐπισκόπων αὐτῶ κοινωνῆσαι, ἕως οὗ πειθάρχηση.

122. Nu este permis să se facă recurs de la [decizia] judecătorilor desemnați conform unui acord comun. Iar oricine ar fi dovedit că din îndărătnicie nu dorește să se supună judecătorilor, episcopul primului scaun, cunoscând această problemă, va da scrisori ca niciunul dintre episcopi să nu fie în comuniune cu el până ce se va supune.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 25 IV Ec.; 19 Trulan; 11 Sard.; 15, 71, 74, 78, 121, 123 Cart.; 16 I-II

Canonul 123 Cartagina

PKΓ'. Ἐὰν ἐν τοῖς ματρικίοις, ἦγουν ἐν ταῖς καθέδραις, ἐπίσκοπος ἀμελής γένηται κατὰ τῶν αἰρετικῶν, ὑπομνησθεῖη ἀπὸ τῶν γεντιώντων ἐπιμελῶν ἐπισκόπων, καὶ ὑποδειχθεῖη αὐτῶ ἢ ἰδίᾳ περιφρόνησις πρὸς τὸ μὴ ἔχειν ἀπολογία· ἐὰν δέ, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὑπομνησθῆ· ἐντὸς μηνῶν ἕξ, ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάγων, μὴ τῶν ὀφειλόντων εἰς τὴν καθολικὴν ἐνότητα ἐπιστραφῆναι τὴν φροντίδα ποιήσεται, τῶ τοιοῦτῳ μὴ συγκοινωνηθῆ, ἕως οὗ τοῦτο πληρώσῃ. Εἰ δὲ ὁ ἐπεξεργαστὴς εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους μὴ παραγένηται, τῶ ἐπισκόπῳ μὴ ἐπιγραφῆ.

123. Dacă un episcop ar fi neglijent față de eretici în privința registrelor matricole sau a scaunelor, să-i fie adus la cunoștință de către episcopii vecini mai râvnitori și să-i fie arătată propria lui neglijență ca să nu mai aibă nicio scuză. Iar dacă în decurs de șase luni din ziua în care i s-a adus la cunoștință, petrecând în acea eparhie, nu se va ocupa de grija celor care trebuie să se reîntoarcă la unitatea sobornicească, cu

unul ca acesta să nu se aibă comuniune până când v-a îndeplini acest lucru. Iar dacă executorul nu a venit în acele ținuturi, atunci să nu-i fie consemnată episcopului pedeapsa.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 25 IV Ec.; 65, 71, 74, 78, 121 Cart.; 16 I-II; 10 Petru; 6 Grig. Nyssa

Canonul 124 Cartagina

PKΔ'. Ἐὰν δὲ ἀποδειχθῆ τὸν τοιοῦτον ψευδάμενον περὶ τῆς ἐκείνων κοινωνίας, ἐν τῷ λέγειν αὐτοὺς κεκοινωνηκέναι, οὐς δείκνυται συνειδήσει αὐτοῦ μὴ κοινωνῆσαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἔτι μὴν ἀπολέσει.

124. Iar dacă va fi dovedit că un asemenea episcop a mințit în privința comuniunii cu aceia, prin afirmarea faptului că ei intraseră în comuniune, și este descoperit că el știe că nu au intrat în comuniune, acesta să își piardă chiar și episcopatul.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 25 IV Ec.; 10 Trulan; 11 Sard.; 65, 71, 74, 78, 121, 122 Cart.; 16 I-II;

Canonul 125 Cartagina

PKE'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα πρεσβύτεροι, διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοί, ἐν αἷς ἔχωσιν αἰτίαις, ἐὰν περὶ τῆς ψήφου τοῦς ἰδίους ἐπισκόπους μέμφωνται, οἱ γεινιῶντες ἐπίσκοποι τοῦτον ἀκροάσωνται, καὶ τὰ μεταξὺ τούτων περατώσωσιν οἱ παρ' αὐτῶν κατὰ συναίνεσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων προσλαμβανόμενοι. Ἐὰν δὲ καὶ ἀπ' αὐτῶν ἐκκαλέσασθαι θελήσωσι, μὴ ἐκκαλέσωνται εἰ μὴ πρὸς τὰς τῆς Ἀφρικῆς συνόδους, ἢ πρὸς τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπαρχιῶν. Πρὸς δὲ τὰ πέραν τῆς θαλάσσης ὁ βουλόμενος ἐκκαλεῖσθαι, ἀπὸ μηδενὸς ἐν Ἀφρικῇ δεχθεῖν εἰς κοινωνίαν.

125. De asemenea, s-a acceptat ca preoții, diaconii și ceilalți clerici inferiori, dacă sunt nemulțumiți în legătură cu sentința propriilor episcopi în cauzele pe care le au, episcopii vecini să audieze acest caz și cei acceptați de către ei, după aprobarea propriilor lor episcopi, să soluționeze problemele dintre ei. Iar dacă vor dori să facă apel și de la aceștia, să nu se facă recurs decât la sinoadele Africii sau la primații propriilor lor eparhii. Iar cel care ar vrea să facă recurs la cei de peste mare, să nu mai fie acceptat de către nimeni din Africa în comuniune.

Concordanță: Can. 6 II Ec.; 9 IV Ec.; 11, 28 Cart.

Canonul 126 Cartagina

PKΣ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὅστισδήποτε τῶν ἐπισκόπων, δι' ἀνάγκην τῆς παρθενικῆς σωφροσύνης κινδυνευούσης, ὅτε, ἢ ἐραστῆς δυνατός, ἢ ἄρπαξ τίς ἐστὶν ἐν ὑποψία, ἢ ἔτι μὴν ὑπὸ τινος θανατηφόρου κινδύνου αὕτη αἰσθηται νυχθεῖσα, παρακαλούντων ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ ὧν τῇ φροντίδι ἀνάκειται, διὰ τὸ μὴ χωρὶς τοῦ σχήματος τελειωθῆναι, καλύψη παρθένον, ἢ ἐκάλυψεν, ἐντὸς κείρας ἐνιαυτῶν εἰκοσιπέντε, μηδὲν τὸν τοιοῦτον βλάβη ἢ περὶ τούτου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνιαυτῶν κατασταθεῖσα σύνοδος.

126. De asemenea, s-a acceptat ca oricare dintre episcopi ar îmbrăca o fecioară cu haina monahală sau au îmbrăcat-o înainte de vârsta de douăzeci și cinci de ani, datorită necesității periclitării cumințeniei feciorelnice, sau în cazul în care există suspiciunea vreunui amoroș puternic, sau a unui răpitor, sau când ea simte că este străbătută chiar de o primejdie cauzatoare de moarte, și părinții ei sau cei sub a căror îngrijire a fost supusă cer ca ea să nu moară fără schimă, sinodul care a stabilit în privința acestui număr de ani să nu-l oprească cu nimic pe unul ca acesta.

Concordanță: Can. 3, 19 I Ec.; 15 IV Ec.; 40, 45 Trulan; 6, 46 Cart.

Canonul 127 Cartagina

PKΖ'. Ὁμοίως ἤρρεσε πάση τῇ συνόδῳ, διὰ τὸ μὴ ἐπὶ πολὺ τοὺς πρὸς τὴν σύνοδον συναχθέντας ἐπισκόπους σύμπαντας κατέχεσθαι, ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας ἀνὰ τρεῖς ἐπιλεγῆναι δικαστάς. Καὶ ἐπελέγησαν, ἐκ τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, Βικέντιος, Φουρτουνατιανός, καὶ Κλάρος· ἐκ τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας, Ἀλύπιος, Αὐγουστίνος, καὶ Ῥεσπιτοῦτος· ἐκ τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, μετὰ τοῦ ἀγιωτάτου γέροντος Δονατιανοῦ τοῦ πρωτεύοντος, Κρεσκώνιος, Ἰουκοῦνδος, καὶ Αἰμιλιανός· ἐκ τῆς Μαυριτανίας Σιτιφένσης, Σεβηριανός, Ἀσιατικός, καὶ Δονάτος· ἐκ τῆς Τριπολιτιανῆς ἐπαρχίας, Πλαύτιος, ὁ κατὰ τὸ ἔθος εἰς τοποτηρησίαν πεμθεῖς· οἵτινες πάντες μετὰ τοῦ ἀγιωτάτου γέροντος Αὐρηλίου σύμπαντα σκοπήσουσιν· ἀφ' οὗ ἤτησε σύμπασα ἡ σύνοδος, ἵνα πᾶσιν εἴτε πεπραγμένοις τοῖς ἤδη ἐκτελεσθεῖσιν, εἴτε ἐπιστολαῖς, αὐτὸς ὑπογράψῃ. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρηλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνῆνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα. Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

127. De asemenea, s-a acceptat de către întregul sinod să fie desemnați trei judecători din cuprinsul fiecărei eparhii, ca să nu fie reținuți

toți episcopii întruniți la sinod pentru un timp îndelungat. Și au desemnat, din Biserica Caraginei pe Vicentius, pe Fortunatian și pe Clarus, din eparhia Numidiei, pe Alipius, pe Augustinus și pe Restitutus, din eparhia Byzacena, împreună cu preasfințitul și bătrânul Donatian, primatul, pe Cresconius, pe Iocundus și pe Emilian, din Mauritania Sitifensis, pe Severian, pe Asiaticus și pe Donatus, din eparhia Tipolitaniei, pe Plautius, care a fost trimis după obicei în delegație. Toți vor examina toate problemele împreună cu preasfințitul și bătrânul Aurelius, pe care întregul sinod l-a rugat ca el să semneze toate actele finalizate sau scrisorile. Și apoi au semnat: „Eu, Aurelius, episcopul Bisericii Cartaginei, am consimțit prezentei moțiuni și, după ce a fost citită, am semnat-o. De asemenea, au semnat și ceilalți episcopi”.

Canonul 128 Cartagina

PKH'. Ἦρεσε τοίνυν πᾶσιν, ἕπειδὴ τοῖς ἀνωτέροις τῶν συνόδων ψηφίσμασι περὶ προσώπων κληρικῶν, τῶν ὀφειλόντων εἰς κατηγορίαν προσδεχθῆναι ὠρίσθη, καὶ οὐκ ἐπεξεργάσθη, ποῖα πρόσωπα μὴ προσδεχθῶσι, διὰ τοῦτο ὀρίζομεν τοῦτον ὀρθῶς πρὸς κατηγορίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, ὅστις μετὰ τὸ ἀπὸ κοινωνίας γενέσθαι, ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ ἀφορισμῷ ὑπάρχει, εἴτε κληρικὸς εἴη, εἴτε λαϊκὸς ὁ κατηγορῆσαι βουλόμενος.

128. De asemenea, deoarece în legătură cu persoanele clericale care trebuie primite pentru acuzare s-a hotărât prin deciziile anterioare ale sinoadelor, s-a acceptat de către toți că nu a fost stabilit ce fel de persoane să nu fie acceptate. De aceea, hotărâm în chip corect să nu fie admis la acuzare acela care fie că ar fi cleric, fie laic, după ce a fost îndepărtat de la comuniune, se află încă în această afurisire și dorește să depună o acuzație.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9, 21 IV Ec.; 8, 19, 129, 130 Cart.

Canonul 129 Cartagina

PKΘ'. Ὁμοίως ἤρρεσεν, ἵνα πάντες οἱ δούλοι, καὶ οἱ ἴδιοι ἀπελεύθεροι εἰς κατηγορίαν μὴ προσδεχθῶσι καὶ πάντες οὓς πρὸς κατηγορητέα ἐγκλήματα οἱ δημόσιοι νόμοι οὐ προσδέχονται πάντες ἔτι μὴν οἱ τοῖς τῆς ἀτιμίας σπίλοις ἐρῶαντισμένοι, τουτέστι μῖμοι, καὶ ὅσα ταῖς αἰσχροτήσιν ὑποβέβληνται πρόσωπα· αἰρετικοὶ ἔτι μὴν, εἴτε Ἕλληνες, εἴτε Ἰουδαῖοι· πλὴν ὅμως πᾶσιν, οἷς ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀρνεῖται, ἐν ταῖς ἰδίαις αἰτίαις τὴν τοῦ κατηγορεῖν ἄδειαν μὴ ὀφείλιν ἀρνεῖσθαι.

129. De asemenea, s-a acceptat ca toți sclavii și chiar cei eliberați și toți cei pe care legile civile nu îi acceptă în acte de acuzare să nu fie acceptați spre acuzare, de asemenea, și toți cei care sunt mânjiți de petele lipsei de onoare, adică mimii și acele persoane pervertite de comportamente dizgrațioase, dar nici ereticii, fie păgâni, fie iudei. Totuși, tuturor celor cărora li se refuză acest tip de acuzare, nu trebuie să li se refuze libertate de acuzare în cazurile personale.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9, 21 IV Ec.; 8, 19, 130 Cart.

Canonul 130 Cartagina

PA'. Ομοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ὅσα κισδήποτε κληρικοῖς ἀπὸ κατηγορῶν πολλὰ ἐγκλήματα ὑποβάλλονται, καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν, περὶ οὗ πρῶτον ἐπράχθη, ἀποδειχθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, πρὸς τὰ λοιπὰ μετὰ ταῦτα μὴ προσδεχῶσι.

130. De asemenea, s-a acceptat ca ori de câte ori le sunt aduse clericilor mai multe acuzații de către învinuitori și una dintre ele, în legătură cu care s-a dezbătut la început, nu a putut fi dovedită, să nu mai fie acceptate celelalte după aceea.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 II Ec.; 9, 21 IV Ec.; 8, 19, 129 Cart.

Canonul 131 Cartagina

ΠΑΑ'. Μάρτυρας δὲ εἰς μαρτυρίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, τοὺς μηδὲ πρὸς κατηγορίαν εἰσδεχθῆναι παραγγελθέντας, ἢ ἔτι μὴν οὖς αὐτὸς ὁ κατήγορος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου προσκομίσει· μαρτυρία δὲ ἐντὸς κείρας ἐνιαυτῶν δεκατεσσάρων μὴ προσδεχθεῖη.

131. Să nu fie admiși la mărturie ca martori cei despre care a fost poruncit să nu fie admiși nici la acuzare, sau cei pe care acuzatorul îi va aduce din propria lui casă, dar să nu fie acceptată nici mărturia, până la vârsta de paisprezece ani.

Concordanță: Can. 74 Ap.; 6 I Ec.; 8, 19, 30, 59, 129, 130 Cart.

Canonul 132 Cartagina

ΠΑΒ'. Ομοίως ἤρρεσεν, ἵνα, ἐάν ποτε ἐπίσκοπος λέγη τινὰ αὐτῷ μόνῳ τὸ ἴδιον ἐγκλημα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκεῖνος ἀρνῆται, μὴ λογίσηται ὁ ἐπίσκοπος εἰς ἰδίαν ὕβριν συντείνειν, ὅτι αὐτὸς μόνος οὐ πιστεύεται, εἰ καὶ τῷ σκινδαλῶ τῆς ἰδίας συνειδήσεως λέγει μὴ θέλειν ἑαυτὸν κοινωνεῖν τῷ ἀρνούμένῳ.

132. De asemenea, s-a acceptat ca, în cazul în care vreun episcop ar afirma cândva că o persoană i-a mărturisit numai lui o acuzație personală și acela mai apoi neagă, episcopul să nu considere că ar contribui la defăimare personală a aceluia, fiindcă el singur nu poate fi crezut, chiar dacă afirmă că din remușcarea conștiinței sale nu dorește să fie în comuniune cu cel care-și neagă fapta.

Concordanță: Can. 32 Ap.; 5 I Ec.; 6 Ant.; 14 Sard.; 11, 29 Cart.

Canonul 133 Cartagina

ΡΑΓ'. Ἐφ' ὅσον τῷ ἀφωρισμένῳ μὴ κοινωνεῖ ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος, τῷ αὐτῷ ἐπισκόπῳ ἄλλοι μὴ συγκοινωνήσωσιν ἐπίσκοποι· ὥστε μᾶλλον παραφυλάττεσθαι τὸν ἐπίσκοπον μὴ λέγειν κατὰ τινος, ὅπερ ἀποδείξεσιν ἐλέγξαι παρ' ἑτέροις οὐ δύναται. Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε· Μετὰ τὰ ὀρισθέντα τῇ γνώμῃ πάσης τῆς συναθροισθείσης συνόδου καὶ τῆς ἐμῆς μετριότητος ἀρέσκει, πάντων τῶν πραγμάτων τοῦ προδηλωθέντος ὀλοτελοῦς τίτλου ποιῆσαι τὸ συμπέρασμα, καὶ τὴν συζήτησιν τῆς διατυπώσεως, τῆς παρούσης ἡμέρας τὰ ἐκκλησιαστικὰ πεπραγμένα ἀναδέξωνται ἅτινα δὲ ἀκμὴν οὐκ ἐπεξεργάσθησαν, τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ διὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Φαυστίνου τοῦ ἐπισκόπου, Φιλίππου, καὶ Ἀσέλλου τῶν πρεσβυτέρων, τῷ προσκυνητῷ ἀδελφῷ καὶ συνεπισκόπῳ ἡμῶν Βονιφατίῳ ἀντιγράψωμεν. Καὶ ὑπέγραψαν. Αὐρίλιος ἐπίσκοπος, τοῖς παροῦσι τῶν ὄρων πεπραγμένοις τοῖς παρ' ἡμῖν ἐχομένοις ὑπέγραψα. Βαλεντίνος τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος τῆς Νουμιδικῆς χώρας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Φαυστίνος ἐπίσκοπος τῆς Ποτεντινῆς ἐκκλησίας, ἐπαρχίας Πικένου, τοποτηρητῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Ἀλύπιος ἐπίσκοπος Θυγατένης, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς χώρας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Αὐγουστίνος ἐπίσκοπος Ἰππῶνης, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Ποσειδῖος ἐπίσκοπος Καλαμένης, τοποτηρητῆς τῆς Νουμιδικῆς ἐπαρχίας τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Βικέντιος Κουλουσιτανός, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Φουρτουνατιανός Νεαπολίτης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Πεντάδιος Καρπετανός, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Ῥουφιανός Μουζουενσιανός, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ὑπέγραψα. Πραιτεξτάτος Σικηλιβένσης, τοῖς παροῦσι

πεπραγμένοις υπέγραψα. Κουοτβουλτδέος Βερίσης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Κάνδιδος Γερμανίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Γαλλώνιος Οὐτικένσης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Μαξιμιανὸς Ἀκυρεγενσιώτης, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Ἰουκοῦνδος Σουφφетуλένης, τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Μαξιμιανὸς τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Ἰλαριανὸς Ὀρρεοκίλης, τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς χώρας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Νοβάτος Σιτιφενσιώτης, τοποτηρητῆς τῆς Βυζακηνῆς ἐπαρχίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Νινέλλος Ρουσουρόθανίτης, τῆς Καισαρειανῆς χώρας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Λαυρέντιος Ἰκοσιτανός, τῆς Καισαρειανῆς χώρας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Νουμεριανὸς Ρουσουγουριώτης, τῆς Καισαρειανῆς χώρας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Λέων ἀπὸ Μόκτης, τῆς Καισαρειανῆς χώρας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Ἄλλος Λέων, τῆς Σιτιφένσης ἐπαρχίας τοποτηρητῆς, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα. Καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι διακόσιοι δεκαεπτὰ, ὁμοίως υπέγραψαν. Φίλιππος πρεσβύτερος, τοποτηρητῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις ἀφ' ἡμῶν ἀναγνωσθεῖσιν υπέγραψα. Ἄσελλος πρεσβύτερος, τοποτηρητῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τοῖς παροῦσι πεπραγμένοις υπέγραψα, τοῖς δι' ἡμῶν ἀποσταλεῖσι.

133. Atât timp cât episcopul propriu nu este în comuniune cu unul afurisit, nici ceilalți episcopi să nu fie în comuniune cu acel episcop, pentru ca episcopul să fie mai precaut, ca să nu afirme un lucru împotriva cuiva, pe care nu poate să-l susțină prin dovezi în fața celorlalți.

Episcopul Aurelius a spus: „Conform celor stabilite prin voința întregului sinod întrunit și a smereniei mele, se acceptă să se întocmească finalizarea tuturor chestiunilor secțiunii depline arătate mai înainte și ca actele bisericești să recepteze dezbaterea dispoziției zilei curente. Iar pe cele care nu au fost stabilite, le vom comunica în scris, în ziua următoare, preacinstului frate și împreună-episcopul nostru Bonifacius, prin frații noștri, episcopul Faustinus și preoții Filip și Asellus”. Și au semnat: „Eu, Aurelius episcopul, am semnat actele prezente ale hotărârilor, care sunt deținute de către noi”. „Eu, Valentinus, episcop al primului scaun al provinciei Numidia, am semnat

actele prezente". „Eu, Faustinus, episcop al bisericii Potentina, din eparhia Picenum, delegat al Bisericii Romane, am semnat actele prezente". „Eu, Alipius, episcopul Thegastei, delegatul provinciei Numidiei, am semnat actele prezente". „Eu, Augustinus, episcopul Hipponei, delegat al eparhiei Numidiei, am semnat actele prezente". „Eu, Possedius, episcopul de Calama, delegat al eparhiei Numidiei am semnat actele prezente". „Eu, Vicentius de Culusita, am semnat actele prezente". „Eu, Fortunatius de Neapolis, am semnat actele prezente". „Eu, Pentadius de Carpita, am semnat actele prezente". „Eu, Rufinianus de Muzua, am semnat actele prezente". „Eu, Pretextatus de Siceliba, am semnat actele prezente". „Eu, Quodvultdeus de Ucra, am semnat actele prezente". „Eu, Candidus de Germania, am semnat actele prezente". „Eu, Gallonius de Utique, am semnat actele prezente". „Eu, Maximian de Aquae, am semnat actele prezente". „Eu, Iocondus de Suffetula, delegat al eparhiei Byzacena, am semnat actele prezente". „Eu, Maximian, delegatul eparhiei Byzacena, am semnat actele prezente". „Eu, Ilarion de Horreocella, delegatul provinciei Byzacena, am semnat actele prezente". „Eu, Novatus de Sitifis, delegatul eparhiei Byzacena am semnat actele prezente". „Eu, Ninellus de Russurbis, delegat al provinciei Cezareea, am semnat actele prezente". „Eu, Laurentius de Icosium, delegat al provinciei Cezareea, am semnat actele prezente". „Eu, Numerianus de Rusguniae, delegat al provinciei Cezareea, am semnat actele prezente". „Eu, Leon de Mocta, delegat al provinciei Cezareea, am semnat actele prezente". „Eu, Leon, delegat al eparhiei Sitifiene, am semnat actele prezente". Și au semnat, de asemenea, alți 217 episcopi. „Eu, preotul Filip, delegat al Bisericii Romei, am semnat actele prezente, după ce au fost citite de către noi". „Eu, preotul Asellus, delegat al Bisericii Romei, am semnat actele prezente care au fost trimise prin noi".

Concordanță: Can. 32 Ap.; 5 I Ec.; 6 Ant.; 14 Sard.; 11, 29 Cart.; 1 Sf. Sofia

*Ἡ ἀπό πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Βονιφάτιον τὸν τῆς
Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, διὰ Φαυστίνου ἐπισκόπου,
Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου πρεσβυτέρων τῶν τοποτηρητῶν τῆς
Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἀποσταλεῖσα ἐπιστολή
Δεσπότη μακαριωτάτῳ, καὶ τιμιωτάτῳ ἀδελφῷ Βονιφατίῳ,
Αὐρήλιος, Βαλεντίνος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμιδικῆς
ἐπαρχίας, καὶ οἱ λοιποὶ παραγενόμενοι τὸν ἀριθμὸν διακόσιοι
δεκαεπτὰ, ἐκ πάσης τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου.*

Ἐπειδὴ τῷ Κυρίῳ ἤρρεσεν, ἵνα περὶ ὧν ἅμα ἡμῖν διεπράξαντο οἱ ἀγώτατοι ἀδελφοὶ ἡμῶν Φαυστίνος ὁ συνεπίσκοπος καὶ οἱ συμπρεσβύτεροι Φίλιππος καὶ Ἄσελλος, μὴ τῷ τῆς μακαριᾶς μνήμης Ζωσίμῳ τῷ ἐπισκόπῳ, ἀφ' οὗ πρὸς ἡμᾶς γράμματα καὶ ἐντολὰς ἤγαγον, ἀλλὰ τῇ ὑμετέρῳ τιμιότητι τῇ εἰς τὸν ἐκεῖνου τόπον θεόθεν κατασταθείσῃ ἢ ἡμετέρα βραχύτης ἀντιγράψῃ, τὰ τῇ ἐκατέρων ἡμῶν ὁμοιοῖα περατωθέντα ὀφείλομεν διὰ βραχέων ἐμφανῆ καταστήσαι, οὐ μὴν τὰ τοῖς ἐκτεταμένοις τῶν πεπραγμένων κυλίμασι κατεχόμενα, ἐν οἷς σωζομένης μὲν τῆς ἀγάπης, οὐ χωρὶς δὲ μικροῦ τῆς ἀμφισβητήσεως καμάτου παρειλκύσαμεν, σκεπτόμενοι τὰ εἰς τὸ πρᾶγμα συντείνοντα τοῖς πεπραγμένοις ἐνθεῖναι. Κακεῖνος γάρ, εἰ ἔτι ἦν ἐν τῷ σώματι τούτῳ, χαριστέρωσ ἐδέχετο ὅπερ ἔβλεπεν εἰρηνικώτερωσ περατωθέν, κύριε ἀδελφέ. Ἀπιάριος ὁ πρεσβύτερος, οὗ τινος καὶ περὶ τῆς χειροτονίας καὶ τῆς ἀκοινωνησίας καὶ προκλήσεως ἀνεφύη, οὐ μόνον τῇ ἐν Σίκκη, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐν πάσῃ τῇ Ἀφρικῇ ἐκκλησίᾳ οὐ μικρὸν σκάνδαλον, περὶ πάντων ὧν ἐπλανήθη συγγνώμην αἰτήσας, τῇ κοινωνία ἀποκατέστη. Πρῶτος δὲ ὁ συνεπίσκοπος ἡμῶν Οὐρβανὸς ὁ τῆς Σίκκης, ὅσον ἦν ἐν αὐτῷ διορθωτέον, ἀναμφιβόλως διορθώσατο. Ἐπειδὴ δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας οὐ μόνον πρὸς τὸ παρὸν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἔδει πρόνοιαν ποιήσασθαι, ὅτι πολλὰ τοιαῦτα προηγήσαντο, ὅπως ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἢ καὶ βαρύτερων τῶν μετὰ ταῦτα προπαραφυλαξώμεθα, ἤρρεσεν ἡμῖν, ἵνα ἐκ τῆς ἐν Σίκκη ἐκκλησίας ἀποκινηθῇ ὁ πρεσβύτερος Ἀπιάριος, φυλαττομένης αὐτῷ δηλονότι τῆς τιμῆς τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ· καὶ λαμβάνων ἐπιστολὴν ὅπουδῆποτε ἀλλαχοῦ βουλευθεῖη καὶ δυνηθεῖη, τῷ καθήκοντι τοῦ πρεσβυτερίου λειτουργήσῃ· ὅπερ τῷ αὐτῷ Ἀπιαρίῳ δι' οἰκείων γραμμάτων αἰτήσαντι χωρὶς

τινος δυσχερείας συνεχωρήσαμεν. Πρὸ τοῦ δὲ ἡ αἰτία αὕτη τῷ τοιοῦτῳ πέρατι παραδοθῆ, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἅτινα διηνεκέσι διαγνώσεσιν ἀνεστρέφομεν, αὐτοῦ τοῦ λόγου ἀπαιτήσαντος, ὥστε τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πεπραγμένοις ζητῆσαι ἡμᾶς παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Φαυστίνου τοῦ συνεπισκόπου, καὶ Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου τῶν συμπρεσβυτέρων, ἵνα προενέγκωσιν εἰτιδῆποτε ἦν αὐτοῖς ἅμα ἡμῖν πρακτεον ἐπιτραπέν, τινὰ μὲν ἀγράφως διὰ λόγων ἐπεξεργάσαντο· ἡμῶν δὲ ἀπαιτησάντων ὅπερ ἐπέφεροντο ἔγγραφον κομμονιτόριον, τοῦτο προήγαγον· ὅπερ ἀναγνωσθὲν παρ' ἡμῶν, τοῖς πεπραγμένοις ἔτι μὴν ἐνετάγη, τοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς δι' αὐτῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος φερομένοις· ἐν ᾧ τέσσαρα αὐτοῖς τινα ἅμα ἡμῖν πρακτέα ἐνετάγησαν· ἐν, περὶ ἐκκλήτων ἐπισκόπων πρὸς τὸν τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἱερέα· δεῦτερον, ἵνα ἐπὶ τὸ κομιτάτον ἐπίσκοποι ὡς ἔτυχε μὴ πλεύσωσι· τρίτον, περὶ τοῦ τὰς αἰτίας τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων ζητεῖσθαι παρὰ τοῖς ὁμόροις ἐπισκόποις, ἐὰν ἐκ τῶν ἰδίων ἀπὸ κοινωνίας προπετῶς γένωνται· τέταρτον, περὶ Οὐρβανοῦ τοῦ ἐπισκόπου ἀποκοινωνητέου, ἢ ἔτι μὴν ἐν Ῥώμῃ κλητέου, εἰ μὴ τὰ ὀφείλοντα διορθωθῆναι διορθώσεται. Ἐξ ὧν πάντων περὶ τοῦ πρώτου καὶ τρίτου, τουτέστιν, ἵνα ἐξείη εἰς Ῥώμην τοῖς ἐπισκόποις ἐκκαλεῖσθαι, καὶ ἵνα αἱ τῶν κληρικῶν αἰτίαι παρὰ τοῖς τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἐπισκόποις περατῶνται, ἤδη ἐν τῷ προλαβόντι ἐνιαυτῷ γράμμασιν ἔτι μὴν ἡμετέροις πεμφθεῖσι τῷ αὐτῷ τῆς προσκυνητῆς μνήμης Ζωσίμῳ τῷ ἐπισκόπῳ ἐσπουδάσαμεν ἐμφανίσει, ἵνα ταῦτα χωρὶς τινος ὕβρεως αὐτοῦ πρὸς ὀλίγον φυλάξωμεν, ἕως οὗ ζήτησις γένηται τῶν ὄρων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. Καὶ νῦν δὲ ἀπὸ τῆς σῆς αἰτούμεθα ἀγιωσύνης, ἵνα, ὄν τρόπον ταῦτα τὰ ἐν Νικαίᾳ ἀπὸ τῶν Πατέρων ἐπράχθησαν καὶ ὠρίσθησαν, οὕτως αὐτὰ παρ' ἡμῶν φυλαχθῆναι ποιήσης· καὶ αὐτόθι παρ' ὑμῖν τὰ ἐν τῷ αὐτῷ κείμενα κομμονιτορίῳ γυμνασθῆναι ποιήσης· τουτέστιν, ἐὰν ἐπίσκοπος κατηγορηθῆ, καὶ οἱ συνελθόντες ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας κρίνωσι, καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ καθέλωσιν αὐτόν, ὅταν δόξη ἐκκαλεῖσθαι καὶ πρὸς τὸν μακαριώτατον τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον καταφύγη· ἐὰν συνίδῃ αὐτὸν ἀκουσθῆναι, καὶ δίκαιον λογίσσεται, ὥστε ἀνανεωθῆναι τὴν κρίσιν, γράψαι καταξιώσῃ τοῖς ἐν τῇ ὁμόρῳ καὶ ἐγγιζούσῃ ἐπαρχίᾳ καθεστῶσιν ἐπισκόποις, ἵνα αὐτοὶ πάντα ἐπιμελῶς ἀναζητήσωσι, καὶ κατὰ τὴν πίστιν τῆς ἀληθείας περατώσωσιν. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ παρακαλῶν τὴν αἰτίαν αὐτοῦ

ἄνωθεν ἀκουσθῆναι, ἰδίᾳ ἰκεσίᾳ κινήση τὸν Ῥωμαϊκὸν ἐπίσκοπον, ἵνα ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πλευροῦ πρεσβύτερον ἀποστείλῃ, ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦτ' ἔσται τοῦ ἐπισκόπου, τί βουληθῆ καὶ τί κρίνῃ· καὶ ἂν ψηφίσηται τοὺς ὀφείλοντας μετὰ τῶν ἐπισκόπων παρόντας κρινῆναι, ἔχοντας τὴν αὐθεντίαν αὐτοῦ ἐξ οὗ ἀπεστάλησαν, ἔσται ἐν τῇ κρίσει αὐτοῦ· ἂν δὲ καὶ πιστεύσῃ ἀρκεῖν τοὺς ἐπισκόπους πρὸς τὸ περατῶσαι τὰ τοῦ πράγματος, ποίησῃ ὅπερ τῷ σοφωτάτῳ αὐτοῦ συνίδῃ βουλευμάτι. Ὁμοίως περὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἂν τις ἐπίσκοπος ὀργίλος, ὅπερ εἶναι οὐκ ὀφείλει, ταχέως ἢ τραχέως κινήθῃ κατὰ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἰδίου, καὶ θελήσῃ τοῦτον ἐκ τῆς ἰδίας ἐξορίσαι ἐκκλησίας, προνοητέον ἐστίν, ἵνα μὴ ἀδίκως καταδικασθῆ, ἢ ἀπολέσῃ τὴν κοινωνίαν. Καὶ ἐχέτω ὁ ἐκβληθεὶς ἐξουσίαν προσελεθεῖν τοῖς ὁμοροῦσι, καὶ ἡ αἰτία αὐτοῦ ἀκουσθῆ, καὶ ἐπιμελέστερον ζητηθῆ· ὅτι οὐκ ὀφείλει παρακαλοῦντι αὐτῷ ἢ ἀκρόασις ἀρνηθῆναι· κάκεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ἢ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν, ἀνεξικάκως καταδέξεται τὰ τοῦ πράγματος ἐξετασθῆναι, ἵνα ἢ κυρωθῆ, ἢ διορθωθῆ ἢ γνώμῃ αὐτοῦ. Ταῦτα δηλονότι, ἕως τῆς παρουσίας τῶν ἀληθεστάτων ἐξέμπλων τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, τοῖς πεπραγμένοις ἐνεβλήθησαν· ἄτινα, ἂν ἐκεῖ, ὄν τρόπον ἐν αὐτῷ τῷ κομμονιτορίῳ περιέχονται, τῷ ἡμῖν διὰ τῶν ἀποσταλέντων ἀδελφῶν ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ἐμφανισθέντι καὶ παρ' ὑμῖν τῇ αὐτῇ τάξει ἐν Ἰταλίᾳ φυλάττωνται, οὐδαμῶς καὶ ἡμεῖς τῶν τοιούτων μεμνήσθαι βουλόμεθα, ἢ οὐχ ὑποφέρειν ἐπειγόμεθα, ἀλλὰ πιστεύομεν, ὅτι βοηθοῦντος τοῦ ἐλέους Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τῆς σῆς ἀγιωσύνης προεστῶσης τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, οὐκέτι λοιπὸν ὑπομείνωμεν τὸν τύφον τοῦτον· φυλαχθῶσι δὲ περὶ ἡμᾶς ἄτινα καὶ μὴ λαλούντων ἡμῶν ὀφείλουσι φυλαχθῆναι ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, ἅπερ κατὰ τὴν σοφίαν καὶ δικαιοσύνην, ἣν σοι ὁ Ὑψιστος ἐδωρήσατο, καὶ αὐτὸς ἔτι μὴν συνορᾶς ὀφείλειν φυλαχθῆναι, ἂν τυχὸν ἀλλοίως ἔχωσιν οἱ κανόνες τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. Ἡμεῖς γὰρ πλείστοις ἐντυχόντες βιβλίοις, οὐδαμοῦ ἀνέγνωμεν εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον ἐν Ῥωμαϊκοῖς βιβλίοις, ὄν τρόπον ἐν τῷ προλεχθέντι κομμονιτορίῳ αὐτόθεν ἀπεστάλησαν· ὅμως, ἐπειδὴ ἐνταῦθα εἰς οὐδὲν βιβλίον Γραικὸν ταῦτα εὑρεῖν ἠδυνήθημεν, ἐκ τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν, ἐνθα λέγονται τὰ αὐτὰ ψηφίσματα δύνασθαι τὰ αὐθεντικὰ ἔτι μὴν εὑρεθῆναι, ἡμῖν προσενεχθῆναι ταῦτα μᾶλλον ποθοῦμεν. Διὸ καὶ τὴν σὴν σεβασμιότητα δυσωποῦμεν, ἵνα γράψαι καὶ

αὐτὸς ἔτι μὴν καταξιώσης πρὸς τοὺς ἐκείνων τῶν μερῶν ἱερεῖς, τουτέστι τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας, καὶ τῆς Ἀλεξανδρέων, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἄλλοις δέ, ἐὰν παραστῇ τῇ σῇ ἀγιωσύνῃ, ὅπως ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν Ἁγίων Πατέρων ὀρισθέντες ἔλθωσι κανόνες, σοῦ κατ' ἐξαίρετον τὴν εὐεργεσίαν ταύτην πάσαις ταῖς δυτικαῖς ἐκκλησίαις τῇ τοῦ Κυρίου βοηθείᾳ συνεισάγοντος. Τίς γὰρ ἀμφιβάλλει τὰ ἴσα ἀληθέστατα εἶναι ἐν Γραικοῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ συναθροισθείσης συνόδου, ἅτινα ἀπὸ οὕτω διαφόρων τόπων καὶ ἐπισήμων Γραικῶν ἐκκλησιῶν προσενεχθέντα καὶ συγκριθέντα ὁμονοοῦσιν; ὅπερ ἕως οὗ γένηται, τὰ ἐν τῷ προλεχθέντι κομμονιτορίῳ ἡμῖν προσενεχθέντα, περὶ τῶν πρὸς τὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἱερέα ἐκκλήτων τῶν ἐπισκόπων, καὶ περὶ τῶν αἰτιῶν τῶν κληρικῶν τῶν ὀφειλουσῶν περατοῦσθαι παρὰ τοῖς τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἐπισκόποις, ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν καὶ φυλάξοντας ἕως τῆς ἐπικυρώσεως, καὶ τὴν ὑμετέραν μακαριότητα, θέλοντος τοῦ Θεοῦ, πρὸς τοῦτο ἡμῖν βοηθήσουσαν θαρρόομεν. Τὰ δὲ λοιπὰ τὰ ἐν τῇ ἡμέτερα συνόδῳ πραχθέντα καὶ βεβαιωθέντα, ἐπειδὴ οἱ προλεχθέντες ἀδελφοὶ ἡμῶν Φαυστῖνος ὁ συνεπίσκοπος, Φίλιππος καὶ Ἄσελλος οἱ πρεσβύτεροι, μεθ' ἑαυτῶν ἐπιφέρονται, ἐὰν καταξιώσητε, γνωστὰ ποιήσουσι τῇ ὑμέτερα ἀγιωσύνῃ. Καὶ ὑπέγραψαν Ὁ Κύριος ἡμῶν φυλάξει σε ἡμῖν ἐπὶ χρόνου, μακαριώτατε ἀδελφέ. Ὑπέγραψαν ὁμοίως, Ἀλύπιος, Αὐγουστῖνος, Ποσσείδιος, Μαρίνος, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι.

Scrisoarea trimisă de la întregul sinod al Africii, lui Bonifacius, episcopul Bisericii Romei, prin episcopul Faustinus și prin preoții Filipus și Asellus, delegații Bisericii Romei

Aurelius și Valentinus ai primului scaun al eparhiei Numidiei, alături fiind și ceilalți episcopi, în număr de 217, din întregul sinod al Africii, preafericitului stăpân și preacinstitului frate Bonifacius.

Fiindcă, în privința chestiunilor pe care preasfințiții frați ai noștri Faustinus, coepiscopul, și preoții Filipus și Asellus le-au tratat împreună cu noi, s-a acceptat prin Domnul ca smerenia noastră să comunice în scris nu episcopului Zosim, cel de fericită pomenire, de la care ni s-au adus scrisori și porunci, ci vouă, preacinstite, care, cu ajutorul lui

Dumnezeu, ai fost instituit în ținutul acela, cuvenindu-se să vă facem cunoscute pe scurt cele ce au fost stabilite prin consensul fiecăruia dintre noi, dar nu și pe cele cuprinse în sulurile detaliate ale actelor, în care, păstrându-se dragostea, am înaintat nu fără vreun mic efort de dezbatere, analizând atent ca cele ce se referă la un caz particular să fie introduse în acte. Căci și acela, Stăpâne frate, dacă ar mai fi fost încă în viață, ar fi primit cu foarte mare bucurie ceea ce ar fi văzut că s-a realizat în chip foarte pașnic. Preotul Apiarius, în legătură cu a cărui hirotonie, excomunicare și apel s-a produs un mare scandal nu numai în Biserica din Sica, ci și în Biserica din toată Africa, după ce și-a cerut iertare pentru toate rătăcirile, a fost reintegrat în comuniune. Însă coepiscopul nostru Urbanus din Sica a fost primul care a corectat fără echivoc ceea ce trebuia să fie corectat la acesta. Dar, fiindcă trebuia să se săvârșească purtarea de grijă a păcii și liniștii bisericești, nu numai pentru prezent, ci și pentru viitor, fiindcă multe lucruri de felul acesta au precedat, și pentru a ne păzi dinainte împotriva unor lucruri asemănătoare sau chiar mai dificile, a fost acceptat de către noi ca preotul Apiarius să fie înlăturat din Biserica din Sicca, păstrându-i-se, evident, demnitatea treptei lui. Și după ce primește scrisoare, să slujească cele de cuviință preotului oriunde altundeva ar vrea și ar putea. Am încuviințat acest lucru, fără nicio dificultate, lui Apiarius însuși, ca urmare a cererii propriilor lui scrisori.

Dar înainte ca această cauză să primească o asemenea soluționare, printre alte lucruri pe care le-am examinat prin deliberările succesive, însăși discursul a pretins ca, pentru actele bisericești, să cerem de la frații noștri, coepiscopul Faustinus și preoții Filipus și Asellus, să expună tot ceea ce le-a fost încredințat să trateze împreună cu noi, lucruri pe care le-au explicat oral, fără ceva consemnat. Însă, fiindcă noi am pretins aceasta, au adus scrisoarea de instrucțiune scrisă, pe care au înaintat-o și, după ce a fost citită de către noi, a fost anexată, desigur, la actele care vă sunt aduse acum prin ei. În aceasta au fost introduse de către ei patru lucruri care trebuie tratate împreună cu noi: primul, despre apelurile episcopilor la arhierul Bisericii Romei, al doilea, ca episcopii să nu călătorească la întâmplare peste mare, până la Curtea imperială, al treilea, cauzele preoților și ale diaconilor să fie cercetate de către episcopii vecini, dacă ei au fost scoși de la comuniune în mod pripit de către propriii episcopi, al patrulea, în privința episcopului Urbanus, care trebuie

excomunicat sau care trebuie chiar chemat la Roma, dacă nu vor fi îndreptate cele ce necesită îndreptare. Dintre toate acestea, în legătură cu prima și a treia chestiune adică, să fie permis apelul făcut de către episcopi la Roma și să fie soluționate cauzele clericilor de către episcopia eparhiilor lor, ne-am străduit încă de anul trecut, prin scrisorile noastre trimise aceluiași episcop Zosim, cel de cinstită pomenire, să arătăm că le-am păzi pe acestea pentru scurt timp, fără nicio defăimare față de el, până când s-a realizat cercetarea hotărârilor sinodului din Niceea. Însă, acum cerem de la sfinția ta să dispui ca, după felul în care cele din Niceea au fost stabilite și hotărâte de către Părinți, tot așa acestea să fie păzite și de către noi și să dispui, de asemenea, să fie aplicate acolo, de către voi, cele ce se află în scrisoarea de instrucțiune, adică: „dacă un episcop a fost acuzat și episcopia întruniți din regiunea aceea ar judeca și l-ar depune din treaptă, dacă el ar decide să facă apel și să se refugieze la preafericitul episcop al Bisericii Romei și dacă acesta din urmă ar decide să-l asculte și ar socoti că este drept să fie reînnoită judecata, atunci să creadă de cuviință să le scrie episcopilor din eparhia învecinată și alăturată, ca ei să cerceteze toate lucrurile cu atenție și să finalizeze cazul conform credinței adevărului. Iar dacă cel care solicită să-i fie reascultată cauza l-ar mișca prin rugămintea lui pe episcopul Romei, ca să fie trimis un preot din partea lui însuși, atunci să fie în puterea acestui episcop să facă ce dorește și cum hotărăște. Și va fi conform deciziei lui dacă îi va alege pe cei prezenți care trebuie să judece împreună cu episcopia, având autoritatea celui de către care au fost trimiși. Iar dacă va crede că sunt episcopi suficienți pentru investigarea chestiunilor cazului, să facă ceea ce va considera după preînțeleapta lui hotărâre”¹²⁵. De asemenea, în privința preoților și a diaconilor, „dacă un episcop este irascibil – lucru care nu s-ar cuveni – și s-a pornit cu iuțime și asprime împotriva unui preot sau a unui diacon de-al său și va dori să-l alunge pe acesta din biserica lui, trebuie să se aibă de grijă să nu fie condamnat sau să piardă comuniunea în chip nedrept. Și cel alungat să aibă puterea de a merge la episcopia învecinată și să fie ascultată cauza lui și să fie cercetată foarte atent. Iar dacă cel al metropolei este plecat, să alerge

¹²⁵ Deși scrisoarea afirmă că este o decizie de la Niceea, această canon menționat este o parafrază după Canonul 5 Sardica.

la cel învecinat și să-l roage să fie examinat cazul lui cu acrivie. Căci nu se cuvine ca celor ce cer să nu li se dea ascultare, fiindcă nu se cuvine ca celui ce face o rugămintă să-i fie refuzată audiența. Iar episcopul acela, care l-a alungat pe drept sau pe nedrept, să accepte cu răbdare ca problemele cazului să fie examinate în amănunt, încât voința lui să fie confirmată sau corectată¹²⁶. Aceste lucruri au fost evident introduse în acte, până la sosirea exemplarelor originale ale Sinodului din Niceea, iar dacă acestea sunt cuprinse acolo, după cum ne-a fost arătat în scrisoarea de instrucțiune, prin frații trimiși din scaunul apostolic, să fie păzite și de către voi în Italia, conform acelei rânduieli și, de asemenea, noi nu dorim nicidecum să ne mai reamintim de unele ca acestea, nici să fim siliți să le suportăm, ci credem că, dacă mila Domnului Dumnezeuului nostru ne va ajuta, fiind sfinția ta întâistătătorul Bisericii Romei, nu vom mai suferi o asemenea trufie. Însă, în privința noastră vor fi respectate acele lucruri, fără ca noi să mai zicem că trebuie să fie respectate întru dragoste frățească, pe care, după înțelepciunea și dreptatea pe care cel Preaînalt ți le-a dăruit, și tu însuși observi că trebuie să fie respectate, dacă nu se va întâmpla să cuprindă altceva canoanele Sinodului din Niceea. Căci noi, căutând în foarte multe cărți, niciunde nu am citit în cărțile romane, cu referire la Sinodul din Niceea, ceva după modul în care ni s-au transmis de acolo în scrisoarea de instrucțiune amintită. Astfel, fiindcă aici nu am putut găsi aceste lucruri în nicio carte grecească, dorim foarte mult să ne fie oferite acele cărți de la Bisericile Răsăritene, în care se spune că deciziile pot fi găsite chiar în original. De aceea, înduplecăm pe cuvioșia ta să încuviințezi și să scrii chiar tu însuși preoților din acele locuri, adică celor ai Bisericii din Antiohia, Alexandria și Constantinopol, dar și altora, dacă este de folos sfinției tale, ca astfel, canoanele de la Niceea, stabilite de către Sfinții Părinți, să ne parvină de acolo și nouă, astfel încât, împreună cu ajutorul Domnului, să aduci această remarcabilă binefacere tuturor Bisericilor apusene. Căci cine se îndoiește de faptul că exemplarele de la greci ale sinodului întrunit în Niceea nu sunt cele mai sigure și că cele care au fost adunate astfel, din diferite locuri și de la vestitele biserici grecești, și au fost comparate, nu sunt în

¹²⁶ Aceast canon menționat de către scrisoare este o parafrază după Canonul 14 Sardica.

concordanță? Dar până ce se face acest lucru, noi mărturisim cele ce ne-au fost aduse în scrisoarea de instrucțiune amintită, în privința episcopilor care fac apel la arhierul bisericii Romei și în privința cauzelor clericilor care trebuie să fie soluționate de către episcopii propriilor lor eparhii și, păzindu-le până la confirmare, nădăjduim că preafericirea voastră, dacă Dumnezeu va dori, ne va ajuta în această chestiune. Iar restul lucrurilor îndeplinite și confirmate în sinodul nostru, fiindcă frații noștri menționați, Faustinus, împreună episcop cu noi, și preoții Filipus și Asellus le aduc cu ei înșiși, dacă veți încuviința, vi le vor face cunoscute sfinției voastre". Și au semnat: „Domnul nostru să ni te păzească întru foarte mulți ani, preaiubit frate". De asemenea, au semnat Alipius, Augustinus, Posidius, Marinus și ceilalți episcopi.

Ἀρχεται τὰ πρὸς τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον ἀντίγραφα Κυρίλλου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπισκόπου, ἐν οἷς τὰ αὐθεντικά τῆς ἐν Νικαΐα συνόδου ἀπὸ Γραικοῦ μεταβληθέντα διὰ Ἰννοκεντίου πρεσβυτέρου ἀπέστειλεν αἴτινες ἐπιστολαὶ μετὰ τῆς ἐν Νικαΐα συνόδου, διὰ τοῦ μνημονευθέντος Ἰννοκεντίου πρεσβυτέρου, καὶ Μαρκέλλου ὑποδιακόνου τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ ἁγιωτάτῳ Βονιφατίῳ, ἐπισκόπῳ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, τῇ πρὸ ἕξ καλανδῶν Δεκεμβρίων ἀπεστάλησαν.

Κύριλλος κυρίοις τιμιωτάτοις καὶ ἁγιωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συνεπισκόποις, Αὐρηλίῳ, Βαλεντίνῳ, καὶ πάσῃ τῇ ἐν Καρχηδόνι συναθροισθείσῃ ἁγιωτάτῃ συνόδῳ ἀσπαζόμεθα ἐν Κυρίῳ τὴν ὑμετέραν ἀγάπην. Τὰ γραφέντα παρὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος πολλὴν ἔχοντα θρησκείαν, μετὰ πάσης χαρᾶς διὰ τοῦ τέκνου ἡμῶν Ἰννοκεντίου τοῦ προσβυτέρου ἐδεξάμην. Τούτων δὲ παρ' ἡμῶν ἐλπισθέντων, ὥστε ἐκ τοῦ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας σκρινίου τὰ ἀληθέστατα ἴσα τῆς ἐν τῇ Νικαέων μητροπόλει τῆς Βιθυνίας αὐθεντικῆς συνόδου, τὰ παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ὀρισθέντα καὶ βεβαιωθέντα ὑποκάτω τῆς ὁμολογίας τῆς ἡμετέρας πίστεως, τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ὑμᾶς ἀποστεῖλαι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην, κύριοι τιμιώτατοι ἀδελφοί, ἀσπασμοῦ προηγουμένου, διὰ τοῦ αὐτοῦ τέκνου ἡμῶν Ἰννοκεντίου τοῦ πρεσβυτέρου, τὰ πιστότατα ἴσα τὰ τῆς αὐθεντικῆς συνόδου τῆς ἐν τῇ Νικαέων πόλει

τῆς Βιθυνίας ἐχόμενα, τῇ ὑμετέρα ἀποστεῖλαι ἀγάπη· ὅπερ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ζητοῦντες εὐρήσετε. Περὶ δὲ τοῦ Πάσχα, ὡς ἐγράψατε, ἀναγγέλλομεν, ἡμῖν, τῇ πρὸ δεκαεπτὰ καλανδῶν Μαΐων ἡμᾶς ἐπιτελέσοντας τῇ ἐπεισερχομένῃ Ἰνδικτιῶνι. Ἡ ὑπογραφή Ὁ Θεὸς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν τὴν ἀγίαν ὑμῶν σύνοδον φυλάξοι, ὅπερ εὐχόμεθα, τιμιώτατοι ἀδελφοί.

Răspunsul scris al lui Chiril, episcopul Alexandriei, către sinodul din Africa, cu care a trimis, prin Inochentius, actele autentice ale Sinodului din Niceea traduse din greacă. Aceste epistole, împreună cu cele ale Sinodului din Niceea, au fost trimise preasfințitului Bonifacius, episcopul Bisericii Romei, prin menționatul preot Inochentie și prin ipodiatonul Marcel al Bisericii Cartaginei în a șasea zi înaintea calendelor lui Decembrie

Chiril, preacinstiților stăpâni și preasfințiților frați și împreună-episcopi, lui Aurelius, Valentin și întregului sinod preasfânt întrunit în Cartagina, întâmpinăm întru Domnul dragostea voastră. Am primit cu toată bucuria, prin fiul nostru, presbiterul Inochentie, cele scrise de către voi, preacinstite, care conțin multă cucernicie. Dar, fiindcă nădărduiți de la noi să trimitem dragostei voastre, din arhiva Bisericii noastre, cele mai veridice copii ale sinodului autentic din Niceea, capitala Bitiniei, care au fost hotărâte și certificate de către Sfinții Părinți sub mărturia credinței noastre, am socotit necesar, preacinstiți domni și frați, ca, împreună cu salutarea noastră prealabilă, să fie trimise dragostei voastre copiile cele mai de încredere ale sinodului autentic al cetății Niceea din Bitinia, prin însuși fiul nostru, preotul Inochentie, pe care, cercetându-le, le veți găsi și în istoria bisericească.

Iar în privința Paștilor, după cum ați scris, vă înștiințăm că noi le vom prăznui în a șaptesprezecea zi înainte de calendele lui mai, în Indictionul următor.

Semnătura

*Domnul și Dumnezeu nostru să păzească sfântul vostru sinod,
pentru care ne rugăm, preacinstiți frați.*

Ἄρχεται ἡ ἐπιστολὴ Ἀττικοῦ τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως
πρὸς τοὺς αὐτοὺς.

Τοῖς κυρίοις τιμιωτάτοις καὶ μακαριωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ
συνεπισκόποις Αὐρηλίῳ, Βαλεντίνῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν τῇ
Ἄφρικῇ συνελθοῦσι συνόδῳ, Ἀττικὸς ἐπίσκοπος. Διὰ τοῦ τέκνου ἡμῶν
Μαρκέλλου, τοῦ ὑποδιακόνου ὑμῶν, γράμματα τῆς ὑμετέρας ἀγάπης
μετὰ πάσης εὐχαριστίας ἐδεξάμην, τῷ Κυρίῳ εὐχαριστῶν, ὅτι ἠξιώθην
τοσοῦτων ἀδελφῶν εὐλογίας ἀπολαῦσαι. Κύριοι μακαριώτατοι
ἀδελφοί, ἐγράψατε δηλαδὴ, ἵνα τοὺς ἀληθεστάτους κανόνας, τοὺς ἐν
τῇ Νικαέων μητροπόλει τῆς Βιθυνίας παρὰ τῶν Πατέρων ὀρισθέντας,
μετὰ τὴν τῆς πίστεως ἐκθεσιν ἀποστείλω. Καὶ τίς ἐστὶν ὁ τὴν κοινὴν
πίστιν, καὶ τοὺς ὅρους τοὺς ἀπὸ τῶν Πατέρων βεβαιωθέντας, τοῖς ἰδίοις
ἀδελφοῖς ἀρνούμενος; Ὅθεν διὰ τοῦ αὐτοῦ τέκνου ἡμῶν Μαρκέλλου,
τοῦ ὑποδιακόνου ὑμῶν, πάνυ σπεύδοντος, καθὼς οἱ ἐν Νικαίᾳ ἀπὸ
τῶν Πατέρων ὠρίσθησαν κανόνες, ἐν ὀλοκλήρῳ, ὡς ἐκελεύσατε,
ἀπέστειλα, αἰτῶν τὴν ὑμετέραν ἀγίαν σύνοδον ὑπὲρ ἐμοῦ πλεῖστας
εὐξασθαι καταξιῶσαι. Ἡ ὑπογραφή Ὁ Κύριος ὑμῶν φυλάξει τὴν
ὑμετέραν ἀγιωσύνην, ὅπερ εὐχόμεθα, ἀγιώτατοι ἀδελφοί.

Ἄρχεται τὰ ἴσα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὰ ἀποσταλέντα τῇ πρὸ ἕξ
καλανδῶν Δεκεμβρίων, μετὰ τὴν ὑπατείαν τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων
Ὀνωρίου τὸ δωδέκατον, καὶ Θεοδοσίου τὸ ἕννατον, τῶν αὐγούστων,
Βονιφατίῳ τῷ Ἐπισκόπῳ Ρώμης. Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεόν, Πατέρα
παντοκράτορα, ὁρατῶν τε καὶ ἀορατῶν ποιητὴν καὶ εἰς ἕνα Κύριον
Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρὸς
μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, Φῶς ἐκ
Φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα·
ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τὰ τε ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ
ἐν τῇ γῆ· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν
κατελθόντα, σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα, καὶ τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ πάλιν
ἐρχόμενον κρῖναι ζώντας καὶ νεκρούς· καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τοὺς δὲ
λέγοντας, ἦν καιρὸς ὅτε οὐκ ἦν, καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἑτέρας
ὑποστάσεως, ἢ οὐσίας, ἢ κατελθόντα, ἢ ἄλλοιωτὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ,
τοὺς τοιοῦτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία.

Τῷ παρόντι συμβόλῳ τῆς πίστεως, καὶ τὰ ἴσα τῶν ὄρων
τῆς αὐτῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐκ τῶν μνημονευθέντων ἱερέων
προσεζεύχθησαν, ὡς ἀνωτέρω ἐν πᾶσι περιέχονται· ἅπερ ἡμεῖς
ἐνταῦθα πάλιν τὰ αὐτὰ γραφήναι ἀναγκαῖον οὐχ ἡγήσάμεθα.

*Epistola lui Aticus, episcopul Constantinopolului, către aceiași
[episcopi]*

*Episcopul Aticus preacinstiților domni și preafericiților frați și împreună
episcopi, lui Aurelius, Valentinian și tuturor celorlalți care s-au întrunit în
sinodul din Africa.*

Am primit cu toată mulțumirea scrisorile dragostei voastre prin fiul nostru Marcel, ipodiatonul vostru, mulțumind Domnului că m-a învrednicit să mă bucur de binecuvântarea atâtor frați. Prefericiților domni și frați, evident ați scris ca să vă trimit cele mai veridice canoane care au fost stabilite de către părinți în metropola Niceei din Bitinia, împreună cu simbolul de credință. Și cine este acela care ar refuza propriilor frați credința comună și hotărârile certificate de către Părinți? De aceea, v-am trimis, după cum ați poruncit, prin însuși fiul nostru Marcel, ipodiatonul vostru, care se ostenește întru totul, canoanele în întregime așa cum au fost stabilite la Niceea de către Părinți, cerând ca sfântul vostru sinod să considere vrednic să se roage îndelungat pentru mine.

Semnătura.

Domnul să păzească sfinția voastră, pentru care ne rugăm, preasfințiților frați.

*Copiile sinodului din Niceea, trimise lui Bonifacius, episcopul Romei,
în ziua a șasea înainte de calendele lui decembrie, după consulatul
preaslăviților împărați auguști Honorius, a douăsprezecea oară,
și Teodosie, a noua oară*

Credem întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, făcătorul celor văzute și nevăzute, și întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl a fost născut, adică din ființa Tatălui, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut, de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut, cele din cer și cele de pe pământ, care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire S-a pogorât, S-a întrupat și S-a făcut om, a pățimit și a înviat a treia zi, și S-a înălțat la ceruri, și iarăși va veni să judece viii și morții. Și întru Duhul Sfânt. Biserica sobornicească și apostolică îi anatematizează pe aceia care afirmă că a fost un timp când Fiul lui Dumnezeu nu era și că a fost făcut din cele inexistente, sau dintr-un alt ipostas, sau ființă, sau că poate decădea sau preschimba.

La prezentul simbol de credință au fost anexate, de către preoții menționați, și copiile hotărârilor aceluiași Sinod din Niceea, după cum sunt întru-totul cuprinse mai sus, pe care le-am socotit că nu este necesar să le transcriem din nou aici.

Ἄρχεται ἡ ἐπιστολή τῆς ἐν Ἀφρικῇ συνόδου πρὸς Κελεστίνον τὸν
πάπαν, τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐπίσκοπον.

Δεσπότη ἀγαπητῶ καὶ τιμιωτάτῳ ἀδελφῶ Κελεστίνῳ,
Αὐρηλίῳ, Παλατίνῳ, Ἀντωνίνῳ, Τοῦτος, Σερβὸς Δεῖ, Τερέντιος,
Φουρτουνάτος, Μαρτίνος, Ἰανουάριος, Ὀπτάτος, Κέλτιος,
Δονάτος, Θεάσιος, Βικέντιος, Φουρτουνατιανός, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν
πάσῃ τῇ συνόδῳ τῆς Καρθαγένης εὐρεθέντες. Ἡυχόμεθα, ἵνα, ὄν
τρόπον ἡ σὴ ἀγιωσύνη περὶ τῆς παρουσίας τοῦ Ἀπιαρίου χαρέντας
ὑμᾶς ἐδήλωσε, γραμμάτων πεμφθέντων διὰ τοῦ συμπρεσβυτέρου
ἡμῶν Λέοντος, οὕτω καὶ ἡμεῖς ὁμοίως περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ
αὐτοῦ τὰ παρόντα γράμματα μετὰ χαρᾶς ἀπεστείλαμεν. Ἦν γὰρ
δηλαδὴ καὶ ἡ ἡμετέρα καὶ ἡ ὑμετέρα προθυμία ἀσφαλεστέρα, καὶ
οὐδὲ σπενστική ἐδόκει ἡ περὶ τοῦ ἀκμῆν ἀκουστέου, ἥπερ ὡς περὶ
ἀκουσθέντος προηγησαμένη. Παραγενομένου τοίνυν πρὸς ἡμᾶς
τοῦ ἀγιωτάτου ἀδελφοῦ καὶ συνεπιακόπου ἡμῶν Φαυστίνου,
συνήξαμεν σύνοδον, καὶ ἐπιστεύσαμεν διὰ τοῦτο αὐτὸν μετ'
ἐκείνου πεμφθέντα, ἵνα, ὡσπερ οὗτος τῇ αὐτοῦ σπουδῇ τῷ
πρεσβυτέρῳ ἀπεδόθη, οὕτω καὶ νῦν δυνηθῇ τῷ αὐτοῦ κόπῳ ἐκ τῶν
ἀπὸ τῶν ἐν Θαβρακηναῖς ὑποβληθέντων τοσοῦτων ἐγκλημάτων
καθαρθῆναι· οὐ τινος τὰ τοσαῦτα καὶ οὕτω παμμεγέθη ἀτοπήματα,
ἢ πληθὺς καταδραμοῦσα τῆς ἡμετέρας συνόδου εὔρεν, ὅτι καὶ
τοῦ μνημονευθέντος τὴν πατρωνίαν μᾶλλον ἥπερ κρίσιν, καὶ
τὴν ὡς ἐκδίκου σπουδῆν μᾶλλον ἥπερ διαγνώστου δικαιοσύνην
ὑπερεκίνησε. Πρῶτον μὲν γὰρ ἀντέστη μεγάλως πάσῃ τῇ
συνόδῳ διαφόρους ὕβρεις ἐπιφέρων, ὡσανεὶ τὰ πριβιλέγια τῆς
Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας διεκδικῶν, καὶ θέλων αὐτὸν παρ' ἡμῶν εἰς
κοινωνίαν δεχθῆναι, ἦν ἡ σὴ ἀγιωσύνη πιστεύσασα ἐκκαλεῖσθαι,
ὅπερ ἀποδείξαι οὐκ ἠδυνήθη, τῇ κοινωνίᾳ ἀποδέδωκεν· Ὅμως
ἦττον αὐτῷ τοῦτο ἐξεγένετο, ὅπερ ἔτι μὴν τῇ ἀναγνώσει τῶν
πεπραγμένων κρειπτόνως γνοίης. Τριήμερου μέντοι δίκης
ἐπιμόχθου κινήσεως, ἐν ὅσῳ τὰ διάφορα τῷ αὐτῷ ὑποβληθέντα
συντριβόμενοι ἐζητοῦμεν, ὁ Θεὸς ὁ δίκαιος κριτής, ὁ ἰσχυρὸς καὶ
μακρόθυμος, τὰς τε παρολκὰς τοῦ συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου,
καὶ τὰς τριψεργίας τοῦ αὐτοῦ Ἀπιαρίου, αἷς τὰς ἀθεμίτους αὐτοῦ
αἰσχροτήτας συγκαλύψαι ἐπηρείδετο, μεγάλη συντομία ἔτεμε,
τῆς σιχαντῆς δηλαδὴ καὶ δυσωδεστέρας ἐπιμονῆς καταργηθείσης,
καὶ τῆς ἀναισχυντίας τῆς ἀρνήσεως, δι' ἧς τῶν τοσοῦτων ἡδονῶν

τὸν βόρβορον ἐβούλετο καταβυθίσαι. Τοῦ γὰρ Θεοῦ ἡμῶν τὴν συνείδησιν αὐτοῦ στενοχωρήσαντος, καὶ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ κρυπτά, ὡς ἐν ἰλύϊ τῶν ἐγκλημάτων ἤδη καταδεδικασμένα, πᾶσιν ἔτι μὴν τοῖς ἀνθρώποις δημοσιεύσαντος, αἰφνηδίως εἰς ὁμολογίαν πάντων τῶν ὑποβληθέντων αὐτῷ ἐγκλημάτων ὁ δόλιος ἀρνητὴς ἐξέρρηξε, καὶ μόλις ποτὲ περὶ πάντων τῶν ἀπιθάντων ὄνειδῶν ἐκοντὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἤλεγξε· καὶ αὐτὴν ὁμοίως τὴν ἡμετέραν ἐλπίδα, ἣ τινι καὶ ἐπιστεύσαμεν αὐτόν, καὶ ηὐχόμεθα ἐκ τῶν οὕτως ἐπαισχυντέων σπύλων δύνασθαι καθαρθῆναι, μετέστρεψεν εἰς στεναγμούς, εἰ μὴ ὅτι ταύτην ἡμῶν τὴν λύπην μιᾶ καὶ μόνῃ παραμυθία κατεπράϋνεν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τοῦ ὄδυρμοῦ τοῦ διηνεκοῦς καμάτου εὐλύπτωσε, καὶ τοῖς ἰδίους τραύμασιν ὀτεδήποτε ἴασιν, εἰ καὶ ἀκουσίως καὶ τῆς ἰδίας συνειδήσεως ἀντιμαχομένης, ὁμολογήσας προενοήσατο, κύριε ἀδελφέ. Ἐν προφάτῳ τοίνυν τοῦ καθήκοντος τῆς ὀφειλομένης προσκυνήσεως ἐκπληρουμένου, ἱκετεύομεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ πρὸς τὰς ὑμετέρας ἀκοὰς τοὺς ἐντεῦθεν παραγινομένους εὐχερῶς μὴ προσδέχησθε, μηδὲ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀποκοινωνητέους, εἰς κοινωνίαν τοῦ λοιποῦ θελήσητε δέξασθαι· ἐπειδὴ τοῦτο καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ ὀρισθὲν εὐχερῶς εὐροὶ ἡ σὴ σεβασμιότης· εἰ γὰρ καὶ περὶ κατωτέρων κληρικῶν καὶ περὶ λαϊκῶν φαίνεται ἐκεῖ παραφυλάττεσθαι, πόσῳ μᾶλλον τοῦτο περὶ ἐπίσκοπων βούλεται παραφυλαχθῆναι; Μὴ οὖν οἱ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπαρχίᾳ ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἀναρτηθέντες παρὰ τῆς σῆς ἀγιωσύνης, σπουδαίως, καὶ καθὼς μὴ χρή, φανῶσιν ἀποκαθιστάμενοι τῇ κοινωνίᾳ. Καὶ τῶν πρεσβυτέρων δὲ ὁμοίως, καὶ τῶν ἐπομένων κληρικῶν τὰς ἀναιδεῖς ἀποφυγὰς, ὡς ἔστι σου ἄξιον, ἀποδιώξει ἡ ἀγιωσύνη ἡ σὴ· ἐπειδὴ καὶ οὐ διὰ τινος ὄρου τῶν Πατέρων τοῦτο ἀπηγόρευται τῇ ἐν Ἀφρικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὰ ψηφίσματα τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, εἴτε κληρικοὺς τοῦ κατωτέρου βαθμοῦ, εἴτε αὐτοὺς τοὺς ἐπισκόπους, τοῖς ἰδίους μητροπολίταις φανερώτατα κατέπεμψαν. Συνετῶς γὰρ καὶ δικαίως συνείδεν, ἀτιναδήποτε πράγματα ἀναφυῶσι, ταῦτα ἐν τοῖς ἰδίους ὀφείλειν περατοῦσθαι τόποις· οὔτε γὰρ μιᾶ καὶ ἐκάστη προνοία ἐλογίσαντο ἐλλείπειν τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δι' ἧς ἡ δικαιοσύνη ἀπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἱερέων καὶ ὁρᾶται φρονίμως, καὶ κατέχεται σταθερῶς, μάλιστα, ὅτι καὶ ἐνὶ ἐκάστῳ συγκεχώρηται, ἐὰν περὶ τῆς δίκης τῶν διαγνωστῶν προῖσταται αὐτῷ πρὸς τὰς συνόδους τῆς ἰδίας ἐπαρχίας, ἣ ἔτι μὴν εἰς οἰκουμενικὴν σύνοδον ἐκκαλέσασθαι· εἰ μὴ ἄρᾳ τίς ἔστιν, ὅστις

πιστεύσει, ἐνὶ ὥτινιδήποτε δύνασθαι τὸν Θεὸν ἡμῶν τῆς κρίσεως ἐμπνεῦσαι τὴν δικαιοσύνην, τοῖς δὲ ἀναριθμήτοις εἰς σύνοδον συνηθροισμένοις ἱερεῦσιν ἀρνεῖσθαι. Πῶς δὲ αὕτη ἡ περαματική κρίσις βεβαία ἔσται, πρὸς ἣν τῶν μαρτύρων τὰ ἀναγκαῖα πρόσωπα, ἢ διὰ τὴν τῆς φύσεως, ἢ διὰ τὴν τοῦ γήρωσ ἀσθένειαν, ἢ πολλοῖς ἄλλοις ἐμποδισμοῖς, ἐνεχθῆναι οὐ δύναται; Περὶ γὰρ τοῦ, τινὰς ὡσανεὶ ἐκ τοῦ πλευροῦ τῆς σῆς ἀγιοσύνης πέμπεσθαι, οὐδεμιᾶ τῶν Πατέρων συνόδῳ ὀρισθὲν εὐρίσκομεν· ἐπειδὴ ὅπερ πάσαι διὰ τοῦ αὐτοῦ συνεπισκόπου ἡμῶν Φαυστίνου, ὡσανεὶ ἐκ μέρους τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου αὐτόθεν ἀπέσταλτο, ἐν ταῖς ἀληθεστέραις ἀπογραφαῖς τῆς ἐν Νικαίᾳ, ἄσπερ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τοῦ ἀγιοτάτου Κυρίλλου, τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας συνεπισκόπου ἡμῶν, καὶ παρὰ τοῦ προσκυνητοῦ Ἀττικοῦ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισκόπου, πεμφθείσας ἐκ τῶν ἀυθεντικῶν, αἴτινες ἔτι μὴν πρὸ τούτου διὰ Ἰννοκεντίου τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ Μαρκέλλου τοῦ ὑποδιακόνου, δι' ὧν πρὸς ἡμᾶς παρ' ἐκείνων ἀπεστάλησαν, τῷ τῆς προσκυνητῆς μηνῆς Βονιφατίῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῷ προηγησαμένῳ ὑμᾶς παρ' ἡμῶν ἐξεπέμφθησαν, τοιοῦτο τί ποτε οὐκ ἠδυνήθημεν εὐρεῖν. Ἐκβιβαστὰς τοίνυν κληρικοὺς ὑμῶν τινῶν αἰτούντων μὴ θέλετε ἀποστέλλειν, μήτε παραχωρεῖν, ἵνα μὴ τὸν καπνώδη τύφον τοῦ κόσμου δόξωμεν εἰσάγειν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἣτις τὸ φῶς τῆς ἀπλότητος, καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τὴν ἡμέραν τοῖς τὸν Θεὸν ἰδεῖν ἐπιθυμοῦσι προσφέρει. Τοῦ γὰρ κλαυσίμου Ἀπιαρίου, ἤδη ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Φαυστίνου κατὰ τὰς ἰδίας ἀθεμίτους ἀχρειωσύννας ἐκ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀποκινηθέντος, ἀμέριμνοί ἐσμεν, ὅτι τοῦτον τῇ δοκιμῇ καὶ ῥυθμίσει τῆς σῆς ἀγιοσύνης ἐν τῷ σῶζεσθαι τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην περαιτέρω ἢ Ἀφρικὴ οὐδαμῶς ὑπομείνη. Ἡ ὑπογραφή Ὁ Θεὸς ἡμῶν τὴν ἀγιοσύνην ὑμῶν ἐπὶ μήκιστον χρόνον φυλάξοι, ὑπὲρ ἡμῶν εὐχομένην, κύριε ἀδελφέ.

*Epistola sinodului din Africa, către Papa¹²⁷ Celestin,
episcopul cetății Romei*

*Aurelius, Palatin, Antonius, Tut, Servusdei, Terentius, Fortunatus, Martin,
Ianuarius, Optatus, Celtus, Donatus, Teasius, Vicentius, Fortunatian și
ceilalți care s-au aflat la sinodul deplin al Cartaginei, iubitului stăpân și
preacinstului frate Celestin.*

Rugăm ca, după felul în care sfinția ta s-a arătat cu bucurie față de noi, în legătură cu prezența lui Apiarius, fiind trimise scrisori prin Leon, presbiterul nostru, tot așa și noi ți-am trimis, de asemenea, cu bucurie, prezentele scrisori în legătură cu îndreptarea aceleiași persoane. Căci a fost evident că râvna noastră și a voastră era foarte fermă și nu părea să fie grabnică în legătură cu necesitatea imediată a audierii care a și precedat în privința celui care a fost audiat. De aceea, când preasfințitul frate și episcop împreună cu noi Faustinus a venit la noi, am întrunit un sinod și am crezut că, prin aceasta, el a fost trimis împreună cu Apiarius ca, precum el, prin râvna lui, a răsplătit preotului, astfel și acesta, prin osteneala sa, să poată acum să fie dezvinovățit de acuzațiile ridicate de către cei din Tavrachina, dar pe ale cărui așa mari și extraordinare abateri cercetându-le plenu sinodului nostru a descoperit că patronajul persoanei menționate a depășit cu mult judecata, iar zelul de avocat a mers cu mult dincolo de dreptatea unui judecător. Căci la început s-a împotrivit viguros întregului sinod, aducând diferite ofense, ca și cum ar apăra privilegiile Bisericii Romei, dorind ca acela să fie primit de către noi în comuniune, la care sfinția ta ai crezut de cuviință să se facă apel, lucru pe care nu a putut să îl dovedească și l-a repus în comuniune. Totuși, acest lucru a fost spre dezavantajul lui, lucru pe care l-ai înțelege mai bine chiar din citirea actelor. Într-adevăr, după ce s-a desfășurat judecarea dificilă timp de trei zile, în care ne-am ostenit, înlăturând diferite argumente aduse de către el, Dumnezeu, dreptul judecător, Cel puternic și îndelung-răbdător, a retezat cu multă simplitate amănările coepiscopului nostru Faustinus și subterfugiile lui Apiarius însuși, pe care se baza să acopere urâciunile lui ilegiteime, fiind astfel evident oprită încăpățânarea dezgustătoare și pestilențială,

¹²⁷ Pentru titulatura de „papă”, a se vedea: B. LABANCA, „Del nome papa nelle Chiese cristiane”, în *Actes de Douzième Congrès International des orientalistes. Rome 1899*, vol. III-1, Florența, 1902, pp. 47-101.

precum și nerușinarea tăgăduirii, prin care dorea să îngroape mizeria atâtor plăceri. Însă, când Dumnezeu nostru a strâmtorat conștiința lui, atunci, tăgăduitorul amăgitor le-a deșertat deodată pe cele ascunse în inima lui, precum niște lucruri care au fost deja condamnate prin noroiul acuzațiilor, făcându-le publice înaintea tuturor oamenilor, spre mărturia tuturor acuzațiilor aduse împotriva lui, și cu greu s-a disculpat vreodată de bunăvoie pe sine însuși în privința tuturor reproșurilor incredibile. De asemenea, a preschimbat în dezaprobare chiar și nădejdea noastră însăși, în baza căreia i-am oferit încredere, căci doream să poată fi dezvinovățit de necurățiile de care trebuia astfel să se rușineze, totuși a domolit această întristare a noastră prin unica și singura consolare că ne-a eliberat de tânguirea muncii continue și, stăpâne frate, fiindcă a mărturisit, a prevăzut și o vindecare pentru rănilor sale, deși nu în chip voit, ci deoarece conștiința lui s-a împotrivit. Așadar, după ce s-a împlinit în prealabil datoria cuvenitei salutări, vă implorăm ca pe viitor să nu mai primiți la audierile voastre pe cei care vin ușor de aici, nici să nu dorești pe viitor să îi primești în comuniune pe cei excomunicați de către noi, fiindcă preacucernicia ta vei afla ușor că acest lucru a fost hotărât de către sinodul din Niceea. Fiindcă, dacă se vede că acest lucru a fost acolo păzit în privința clericilor inferiori și a laicilor, cu atât mai mult se dorește ca acesta să fie păzit în privința episcopilor. Așadar, cei care au fost îndepărtați în eparhia lor de la comuniune să nu fie repuși de către sfinția ta în comuniune în grabă și cum nu trebuie. Și, de asemenea, sfinția ta să respingi, după cum ești vrednic de aceasta, refugierile nerușinate ale preoților și clericilor inferiori, fiindcă acest lucru nu a fost refuzat Bisericii Africii prin niciun decret al Părinților și hotărârile evidente ale sinodului de la Niceea îi trimit atât pe clericii de treaptă inferioară, cât și pe episcopii înșiși, la mitropoliții lor. Fiindcă au știut în chip înțelept și just că orice chestiuni care s-ar ivi, acestea se cuvin să fie soluționate la locurile lor, deoarece au socotit că harul Duhului Sfânt, prin care dreptatea este percepută în chip evident și este păstrată cu fermitate de către preoții lui Hristos, nu se lasă lipsit pentru grija față de fiecare [Biserică] în parte, mai ales că s-a permis fiecăruia, dacă este nemulțumit în privința judecății, să facă apel la sinoadele eparhiei lui, sau chiar și la sinodul general, dacă nu cumva este cineva care va crede că Dumnezeu nostru poate să inspire dreptate în judecată numai unuia singur și să o refuze nenumăraților ierarhi care au fost întruniți în sinod. Dar cum va fi sigură această judecată de peste mare,

la care persoanele indispensabile pentru mărturii nu pot să se prezinte, fie din cauza slăbiciunii firii sau a bătrâneții, fie din cauza multor altor impedimente? Dar în privința faptului că unii sunt trimiși ca din partea sfinției tale, acest lucru nu l-am găsit hotărât de către niciun sinod al Părinților, fiindcă ceea ce ai trimis prin Faustinus, împreună episcop cu noi, odinioară, ca și cum ar fi din extrasele sinodului din Niceea, acest lucru nu l-am putut găsi deloc în copiile cele mai veridice ale documentelor autentice ale Sinodului din Niceea, pe care le-am primit trimise de la preasfințitul Chiril, episcop împreună cu noi al Bisericii Alexandriei, și de la preacinstitul Aticus, episcopul Constantinopolului, și care au fost trimise de către noi, înainte de aceasta, episcopului de cucernică memorie Bonifacius, înaintașul vostru, prin preotul Inochentius și prin ipodiatonul Marcel, prin care ne-au fost și nouă trimise. Așadar, să nu mai pretindeți să trimiteți, nici să îngăduiți clerici executori ai unora care cer aceasta, pentru ca să nu credem că am introdus trufia lumească înfumurată în Biserica lui Hristos, cea care aduce lumina simplității și ziua smereniei celor care doresc să-l vadă pe Dumnezeu. Și fiindcă Apiarius cel jalnic a fost scos din Biserica lui Hristos, de către fratele nostru Faustinus, din pricina netrebnicilor sale ilegiteime, vom fi fără grijă, de acum înainte, că prin cercetarea și orânduirea sfinției tale pentru păzirea iubirii frățești, Africa nu va mai îndura nicidecum acest lucru.

Semnătura

*Stăpâne frate, Dumnezeuul nostru să păzească sfinția voastră
care se roagă pentru noi, întru mulți ani.*

CANONUL SINODULUI DIN CONSTANTINOPOL (394)

BIBLIOGRAFIE: Ernest HONIGMANN, „Le concile de Constantinople de 394 et les auteurs du «Syntagma des XIV titres»”, în E. HONIGMANN, *Trois mémoires posthumes d'histoire et de géographie de l'Orient Chrétien*, vol. 35, Brussels, 1961, pp. 3-48; Heinz OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council (691/2). Councils and Church Fathers”, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, pp. 75-77; Louis DUCHESNE, „Le pape Sirice et le siège de Bostra”, în: *Annales de philosophie chrétienne*, 111/1885, pp. 280-284.

Sinodul a fost întrunit în baptisteriumul Bisericii din Constantinopol, la data de 29 septembrie 394, sub Arcadius și Honorius, cu ocazia sfințirii Bisericii „Sfinților Apostoli”, fiind convocat de Rufinus, *praefectus praetorio*, pe care împăratul Teodosie l-a desemnat regent al părții de răsărit pentru fiul său, Arcadius¹²⁸.

În anul 1884, Louis Duchesne descoperă în textul unui memorandum al Papei Pelagius I (*In defensione trium capitulorum*) mai multe fragmente ale actelor sinodului din 394¹²⁹. Din aceste fragmente se poate reda o imagine de ansamblu a sinodului¹³⁰. Numărul episcopilor prezenți s-a ridicat la 20, fiind reprezentate toate regiunile Răsăritului, prin episcopii: Nectarie al Constantinopolului, Teofil al Alexandriei, Flavian al Antiohiei, Gelasie al Cezareei Palestinei, Sf. Grigorie de Nyssa, Amfilochie de Iconiu, Teodor de Mopsuestia și alții¹³¹. Datorită reprezentării

¹²⁸ Introducerea canonului precizează că sinodul s-a întrunit: „În timpul consulatului preaevlaviosului și iubitorului de Dumnezeu împăratul nostru, Flavius Arcadius Augustus, consul pentru a treia oară, și a lui Honorius, consul pentru a doua oară, în a treia zi înainte de calendele lui octombrie, în baptisteriumul preasfintei biserici din Constantinopol”.

¹²⁹ L. DUCHESNE, „Le pape Sirice et le siège de Bostra”, în: *Annales de philosophie chrétienne*, 111/1885, pp. 280-284; E. HONIGMANN, „Le concile de Constantinople de 394 et les auteurs du «Syntagma des XIV titres»”, în E. HONIGMANN, *Trois mémoires posthumes d'histoire et de géographie de l'Orient Chrétien*, în coll. *Subsidia hagiographica*, vol. 35, Brussels, 1961, pp. 3-6.

¹³⁰ E. HONIGMANN, „Le concile de Constantinople de 394...”, pp. 11-16.

¹³¹ Canonul oferă următoarea listă: „Nectarie al Constantinopolului, Teofil al Alexandriei, Flavian al Antiohiei, Helladius al Cezareei Capadociei, Ghelasie al Cezareei Palestinei, Grigorie de Nyssa, Amfilochie de Iconium, Pavel de Heracleea, Aravian de Ancira,

tuturor provinciilor, acest sinod poate fi considerat un sinod general al Răsăritului¹³². Sinodul a avut în vedere problema ridicată de disputa dintre doi mitropoliți ai provinciilor arabe.

Canonul sinodului din Constantinopol reprezintă o decizie preluată din actele sinodale. Acesta a fost receptat pentru prima dată la sfârșitul secolului al VI-lea, prin *Syntagma în XIV Titluri*, fiind pus după canoanele Sinodului din Cartagina, și a fost confirmat prin Canonul 2 al Sinodului Trulan.

Importanța acestui canon este dată de faptul că reprezintă prima menționare a canoanelor apostolice în Răsărit, făcută de către Nectarie al Constantinopolului ca argument pentru condamnarea unui episcop de către întregul sinod, iar nu doar de către un număr foarte redus de episcopi: „καθώς και οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο (precum au stabilit Canoanele Apostolice)”. Este probabil ca această menționare să se refere la Canonul 74 Apostolic¹³³.

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.), 1.2. Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.), Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 438-444; Hamillkar S. ALIVISATOS, *Oi ieroi κανόνες και οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι*, Atena, ²1949, pp. 303-305; Robert DEVREESE, *Pelagii diaconi ecclesiae Romanae, In defensione Trium Capitulum*, vol. 57, Roma, 1932, pp. 9-11; V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titulorum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 456-459 [retipărire: Leipzig, 1974]; Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής των ορθοδόξων Εκκλησίας: ήτοι άπαντες οι ιεροὶ και θεῖοι κανόνες, Εκ του Τυπογραφείου ό Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 461-462; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*,*

Ammon de Adrianopole, Faleriu de Tars, Lucius de Hierapole, Elpidus de Laodiceea, Pavel Alexandru, Dioscor de Hermopole, Probatius de Veronices, Teodor de Mopsuestia, Bizus de Seleucia, Epagatus de Marcianopole, Gherontie de Claudianopole și alți diferiți episcopi și toată preoțimea”.

¹³² H. OHME, „Sources of the Greek Canon Law to the Quinisext Council...”, p. 77.

¹³³ E. HONIGMANN, „Le concile de Constantinople de 394...”, p. 48.

vol. 2, Roma, 1868, pp. 162-165; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων*, vol. 3, Atena, 1853, pp. 625-628.

2. TRADUCERI

LIMBI CLASICE:

Armeană: Manea-Erna SHIRINIAN, Gohar MURADYAN, Aram TOPCHYAN, *The Armenian Version of the Greek Ecclesiastical Canons*, *Forschungen zur byzantinischen Rechtsgeschichte*, Löwenklau-Ges., Frankfurt am Main, 2010, pp. 150-152.

Georgiană: E. GABIDZASVILI, *Didi Sazuliskanoni*, Tbilissi, 1975, pp. 363-365.

Latină: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 438-444; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 2, Roma, 1868, pp. 162-165.

Slavă veche: V.N. BENEŠEVIČ, *Syntagma XIV titularum sine scholiis secundum versionem paleo-slovenicam adjecto textu graeco e vetutissimis codicibus manuscriptis exarato*, St. Petersburg, 1906, pp. 456-459 [retipărire: Leipzig, 1974].

TRADUCERI LIMBI MODERNE:

Engleză: Henry R. PERCIVAL, *The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church: Their Canons and Dogmatic Decrees, together with the Canons of all the Local Synods which have Received Ecumenical Acceptance*, în coll. *Nicene and Post-Nicene Fathers*, vol. 14, Oxford/New York, 1900, pp. 511-513; *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox Christians*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 601-602.

Franceză: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 438-444; Archim. Grigorios D. PAPATHOMAS, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle). Le texte des Saints Canons ecclésiastiques*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 369-374; Karl J. von HEFELE, *Histoire des conciles d'après les documents originaux*, trad. H. Leclercq, vol 2.1., pp. 97-100.

Italiană: Angelo Di BERARDINO, *I canoni dei concili della Chiesa antica*, vol. I, Roma, 2006, pp. 353-360.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ιερῶν κανόνων καὶ ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Κείμενο – Ἐρμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Baniyas, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 242-243 [preia traducerea lui N. Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 147-149; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 3, Tipografia „Voința Națională”, București, 1907, pp. 26-27; † ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canoane ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidiecezană, Sibiu, 1871, pp. 283-284; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfințelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatykh Apostol, Svjatykh Soborov Vselenskich i Pomestnych i Svjatykh Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, ²1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAȘ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 129-130 [retipărire: Sibenik/Belgrad, 2004].

Κανὼν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου (394)

Ἐκ τῶν πραχθέντων ὑπομνημάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ
Ἀγαπίου καὶ Γαβαδίου

Ἐκατέρου ἀντεχομένου τῆς ἐπισκοπῆς Βόστρης

Ἐπὶ ὑπατείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφιλεστάτων βασιλέων ἡμῶν, Φλαβίου Ἀρκαδίου, αὐγούστου τῷ τρίτῳ, καὶ Ὀνωρίῳ τῷ δευτέρῳ, τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ὀκτωβρίων, ἐν τῷ φωτιστηρίῳ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιωτάτης ἐκκλησίας, καθεσθέντων τῶν ἀγιωτάτων ἐπισκόπων, Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως, Θεοφίλου Ἀλεξανδρείας, Φλαβιανοῦ Ἀντιοχείας, Ἑλλαδίου Καισαρείας Καππαδοκίας, Γελασίου Καισαρείας Παλαιστίνης, Γρηγορίου Νύσσης, Ἀμφιλοχίου Ἴκονιου, Παύλου Ἡρακλείας, Ἀραβιανοῦ Ἀγκύρας, Ἀμμωνος Ἀδριανουπόλεως, Φαλερίου Ταρσοῦ, Λουκίου Ἱεραπόλεως, Ἐλπιδίου Λαοδικείας, Παύλου Ἀλεξανδρῶν, Διοσκόρου Ἐρμουπόλεως, Προβατίου Βερονίκης, Θεοδώρου Μοψουεσίας, Βίζου Σελευκείας, Ἐπαγάθου Μαρκιανουπόλεως, Γεροντίου Κλαυδιανουπόλεως, καὶ ἑτέρων διαφόρων ἐπισκόπων, καὶ παντὸς τοῦ ἱερατείου, Νεκτᾶριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· Τῆς ἀγίας ταύτης συνόδου κατὰ Θεοῦ χάριν πάλιν ἐν τῷ ἀγίῳ τόπῳ τούτῳ συνειλεγμένης, εἰ δοκιμάζει ἢ αὐτῇ τῶν ἀγίων ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν σύνοδος, ἐπειδὴ καὶ ἐστῶτας ὁρῶ τοὺς διαφερομένους πρὸς ἑαυτοὺς περὶ τῆς τῶν Βοστρηνῶν ἐπισκοπῆς, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Βαγάδιον καὶ Ἀγάπιον, τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐνάρξασθαι δικαίων. Καὶ μετὰ τὸ πραχθῆναί τινα παρ' αὐτοῖς χάριν τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως καὶ ἐμφανισθῆναι καθαίρεσιν τοῦ ρηθέντος Βαγαδίου γενομένην ὑπὸ δύο καὶ μόνον ἐπισκόπων τῶν καὶ τετελευτηκότων ἤδη κατὰ τὸν καιρὸν τῆς αὐτῆς συνόδου. Ἀραβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· Οὐ τῆς παρούσης ἕνεκα δίκης, ἀλλὰ τοῦ ἐφεξῆς βίου παντὸς δεδουκῶς, τοῦτο ἀξιῶ τὴν ἀγίαν σύνοδον διαλαλῆσαι, ἕξεστι γενέσθαι καθαίρεσιν παρὰ δύο ἐπισκόπων ἢ οὐ; καὶ κατὰ ἀπόντος μητροπολίτου ἕξεστιν ἢ οὐ; Οὐδὲν πρόκριμα πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν. Δέδοικα δὲ μὴ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τούτων τινὲς λαβόμενοι ἐξουσίας, τοιαῦτα τολμήσωσιν. Ἀξιῶ οὖν ὑμᾶς ἀποκρίνασθαι. Νεκτᾶριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν· Ἐπαινετῶς εἰσηγήσατο ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος

Αραβιανός· οὐ μὴν δυναμένης δίκης ἐξομοιοῦσθαι, τὸ παρελθὸν μὴ κατακρίναντες, τὸ ἐξῆς ἀσφαλίσωμεθα. Αραβιανός ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· Τὸ παρελθὸν ἢ τῶν μακαρίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαία σύνοδος κατακρίνει, ἢ κελεύουσα μὴ ἐλάττους εἶναι τριῶν τοὺς χειροτονοῦντας, μηδὲ ἀπόντος τοῦ μητροπολίτου· τοῦ δὲ μέλλοντος ἔνεκεν δεδουκῶς ἐγώ, τὴν ἐρώτησιν ἐποιησάμην. Αξιώ οὖν ὑμᾶς σαφῶς διαλαλῆσαι καὶ μῆτε ἡρτημένως, μῆτε ἀμφιβόλως, ὥστε μὴ ἐξεῖναι ὑπὸ δύο ἀνθρώπων μῆτε χειροτονεῖσθαι, μῆτε καθαιρεῖσθαι ἐπίσκοπον, ἀκολουθῶς τῇ ἐν Νικαία συνόδῳ. Καὶ μεθ' ἕτερα, Θεόφιλος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας εἶπεν· Ἐπὶ τῶν ἀπελθόντων οὐ δυνατὸν ψῆφον ἐκφέρειν ἀγανακτήσεως, ἐπειδήπερ μὴ παρόντες κατεκρίθησαν. Εἰ μέντοι γε περὶ τῶν μελλόντων διασκοπεῖται τις τῶν ὀφειλόντων καθαιρεῖσθαι, φαίνεται μοι μὴ μόνον τρεῖς παρεῖναι προσήκειν, ἀλλ' εἰ δυνατὸν τοὺς πάντας ἐπαρχεώτας, ἵνα τῇ τῶν πολλῶν ψήφῳ ἀκριβεστέρα ἢ κατάκρισις τοῦ ἀξίου τῆς καθαιρέσεως δεικνύηται, παρόντος καὶ κρινομένου. Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· Νομίμων εἰσηγήσεων καὶ δογμάτων πρυτανευομένων, ἀκόλουθον οὐ διὰ προσώπων τινὰς αἰτίας τὰ τοιαῦτα δογματίζεσθαι. Τοιγαροῦν καθάπερ ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Αραβιανός εἰσηγήσατο, τὰ μέλλοντα ἀσφαλίσασθαι βουλόμενος, ἀκολουθῶς καὶ φιλανθρώπως ἢ τοῦ ἀγιωτάτου ἐπισκόπου Θεοφίλου ψῆφος διωρίσατο, μὴ χρῆναι πρὸς τὸ ἐξῆς μηδὲ παρὰ τριῶν, μῆτοι γε παρὰ δύο, τὸν ὑπεύθυνον δοκιμαζόμενον καθαιρεῖσθαι, ἀλλὰ γὰρ πλείονος συνόδου ψήφῳ καὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας, καθὼς καὶ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο. Φλαβιανός ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν· Ἄπερ κατέθεντο οἱ περὶ τὸν ἀγιώτατον καὶ ὀσιώτατον ἐπίσκοπον Νεκτάριον καὶ τὸν ἀγιώτατον καὶ ὀσιώτατον ἐπίσκοπον Θεόφιλον δῆλα καὶ στέργομεν πάντες οἱ ἐκκλησιαστικοί.

Canonul Sinodului din Constantinopol (394)

Din extrasele actelor din Constantinopol în privința lui Agapius și Gabadius, ficare ținând de episcopatul lui Bostres

În timpul consulatului preaevlaviosului și iubitorului de Dumnezeu împăratul nostru, Flavius Arcadius Augustus, consul pentru a treia oară, și a lui Honorius, consul pentru a doua oară, în a treia zi înainte de calendele lui octombrie, în baptisteriumul preasfintei

biserici din Constantinopol, după ce au șezut în tron preasfințirii episcopii: Nectarie al Constantinopolului, Teofil al Alexandriei, Flavian al Antiohiei, Helladius al Cezareei Capadocie, Ghelasie al Cezareei Palestinei, Grigore de Nyssa, Amfilochie de Iconium, Pavel de Heracleea, Aravian de Ancira, Ammon de Adrianopole, Faleriu de Tars, Lucius de Hierapole, Elpidus de Laodiceea, Pavel Alexandru, Dioscor de Hermopole, Probatius de Veronices, Teodor de Mopsuestia, Bizus de Seleucia, Epagatus de Marcianopole, Gherontie de Claudianopole și alți diferiți episcopi și toată preoțimea. Nectarie, episcopul Constantinopolului a spus: „Fiindcă acest sfânt sinod a fost întrunit din nou, prin harul lui Dumnezeu, în acest loc sfânt, dacă acest sinod al sfinților frați și coliturghisitori este de acord, fiindcă îi văd prezenți pe frații noștri Gabadius și Agapie, care dezbat între ei în privința episcopatului din Bostra, să înceapă cu drepturile reciproce”. Și, după ce au fost stabilite anumite chestiuni din partea lor pentru această cauză și după ce s-a demonstrat că acea caterisire a lui Gabadius, menționat mai sus, a fost făcută numai de către doi episcopi care au murit deja, înainte de momentul acestui sinod, Aravian, episcopul Ancirei a spus: „Nu datorită judecății de față, ci fiindcă mă tem pentru întreaga viață de acum înainte solicit acest lucru, ca sfântul sinod să se pronunțe dacă este permis sau nu ca o caterisire să fie făcută de către doi episcopi și dacă este permisă sau nu în absența mitropolitului? Niciun prejudiciu nu este adus împotriva cauzei prezente. Dar mă tem că unii, care nu și-au luat autoritatea din aceste acte, vor îndrăzni unele ca acestea. De aceea vă cer să dați un răspuns”. Episcopul Nectarie al Constantinopolului a spus: „Preacucernicul episcop Aravian a făcut o propunere de lăudat, dar fiindcă judecata prezentă nu poate fi asimilată, deoarece nu condamnăm ceea ce a trecut, vom stabili pentru viitor”. Aravian, episcopul Ancirei a spus: „Sinodul fericitilor Părinți de la Niceea condamnă ceea ce a trecut, poruncind ca cei care hirotonesc să nu fie mai puțini de trei și nici mitropolitul să nu fie absent, eu însă am pus întrebarea, temându-mă pentru cele viitoare. De aceea, vă cer ca voi să vă pronunțați lămurit, fără ezitare și fără ambiguitate, încât, urmând Sinodului din Niceea, să nu fie permis nici să se facă hirotonie, nici ca un episcop să fie caterisit de către două persoane”. Și după altele, Teofil, episcopul Alexandriei, a spus: „Nu se poate aduce o decizie de blamare împotriva celor care au plecat din această viață, fiindcă ar fi condamnați fără să fie prezenți. Totuși, dacă

cineva ar examina în legătură cu cei care vor trebui să fie caterisiți pe viitor, mi se pare că nu numai trei se cuvine să fie de față, ci, dacă este posibil, toți episcopii eparhioți, încât condamnarea celui care este vrednic de caterisire, fiind prezent și judecat, să fie arătată mai precisă prin votul multora". Nectarie, episcopul Constantinopolului, a spus: „Fiindcă sunt deliberate propuneri și decizii legale, acestea sunt decretate fără a urma anumitor cauze ale unor persoane. De aceea, precum a propus preasfințitul episcop Aravian, dorind să fie stabilite cele viitoare, prin urmare, decizia preasfințitului episcop Teofil a hotărât în chip iubitor de oameni că, pe viitor, cel care este cercetat sub judecată nu trebuie să fie caterisit nici de către trei, dar mai ales de către doi, ci cu decizia unui sinod mai mare și a aceloră din eparhie, precum au stabilit canoanele apostolice". Flavian, episcopul Antiohiei a spus: „Cele pe care le-au propus preasfințitul și preacuviosul episcop Nectarie și preasfințitul și preacuviosul episcop Teofil sunt clare și noi toți cei ai Bisericii le îndrăgim”.

Concordanță: Can. 1, 74 Ap.; 4 I Ec.

CANOANELE SINODULUI PROTO-DEUTERA DIN CONSTANTINOPOL (861)

BIBLIOGRAFIE: Hans Georg BECK, *Istoria Bisericii Ortodoxe în Imperiul Bizantin*, trad. V.A. Carabă, Ed. Nemira, București, 2012; Frensis DVORNIK, *The Photian Schism*, Cambridge, 1948, pp. 70-90; Frensis DVORNIK, *The Patriarch Photios in the Light of Recent Research*, München, 1958; Spyros TROIANOS, „Byzantine Canon Law to 1100”, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, pp. 146-148; P. MENEVISOGLOU, „Η ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος τοῦ 861 (Πρωτοδευτέρα)”, în: *Texts and Studies*, 4/1985, pp. 207-223.

După moartea Patriarhului Metodie, în iunie 847, împărăteasa Teodora l-a numit ca patriarh pe monahul Ignatie, fiul împăratului Mihail I Rangabe, fără hotărârea Sinodului Bisericii Constantinopolului. Gregorios Asbestas, arhiepiscop de Syracusa, care a intrat în conflict direct cu Ignatie, fiind caterisit și excomunicat de către acesta, a făcut apel la Roma, la Papa Leon al IV-lea, care a ridicat sentința de caterisire a lui Gregorios¹³⁴. În anul 856, Mihail al III-lea, fiul împărătesei Teodora, devine împărat, iar Bardas, unchiul său, preia conducerea chestiunilor imperiale. După mai multe imixtiuni în politică, prin care a susținut-o pe împărăteasa Teodora, Ignatie a renunțat la patriarhat din cauza presiunilor externe. După retragerea lui Ignatie, a fost ales patriarh Fotie, un demnitar imperial, șef al cancelariei imperiale¹³⁵, fiind hirotonit în câteva zile, în preajma Nașterii Domnului din anul 858, de la laic la patriarh. În martie 859, s-a ținut un sinod în Biserica „Sfinții Apostoli” din Constantinopol, pentru proclamarea caterisirii patriarhului Ignatie și anatematizarea acestuia în cazul în care nu s-ar supune deciziilor sinodului. Hotărârea a fost acceptată de către 170 de episcopi. În anul 860, Fotie a trimis la Roma o delegație

¹³⁴ Hans Georg BECK, *Istoria Bisericii Ortodoxe în Imperiul Bizantin*, trad. V.A. Carabă, Ed. Nemira, 2012, pp. 212-213.

¹³⁵ H.G. BECK, *Istoria Bisericii Ortodoxe în Imperiul Bizantin*, p. 216.

din partea sa și a împăratului Mihail, cu privire la intronizare și la un convocarea unui sinod de către împărat pentru rezolvarea chestiunilor legate de iconoclastism. Papa Nicolae I (858-867) a respins retragerea lui Ignatie, făcută fără încredințarea sa, cât și hirotonia unui laic ca patriarh al Constantinopolului, dar a dispus cercetarea cazului prin trimiterea unor delegați de la Roma, în iarna anului 860, pentru a fi prezenți la sinod. Sinodul s-a întrunit înainte de Paști, în anul 861, și a durat până în luna septembrie a aceluiași an¹³⁶. Numărul participanților la sinod a fost de 318 Părinți, precum la Sinodul I Ecumenic. Au fost în total șapte întruniri, divizate pe două secțiuni: prima a avut în vedere condamnarea patriarhului Ignatie, iar a doua, problema iconoclastismului. Actele sinodale, deși au fost redactate, nu s-au păstrat, ele fiind distruse la sinodul antifotinian din 869/870.

Cu privire la denumire sinodului „Proto-deutera” au existat mai multe teorii: a fost denumit în conformitate cu cele două secțiuni ale sinodului sau a fost considerat ca reluarea Primului Sinod Ecumenic, datorită numărului egal de episcopi prezenți, sau a reprezentat continuarea sinodului din martie 859, ținut în aceeași Biserică, pentru condamnarea lui Ignatie¹³⁷.

Sinodul a dat 17 canoane care pot fi divizate în trei grupe: canoane care se referă la organizarea vieții monahale (Can. 1-7); canoane pentru reglementări liturgice și cultice (Can. 10, 12); canoane care se referă la disciplina canonică (Can. 8, 9, 11, 13-17). Canoanele 13-15 sunt de o importanță mare pentru sinodul Protodeutera, deoarece interzic ruperea comuniunii prin nepomenirea episcopului, mitropolitului sau patriarhului, fără o condamnare prealabilă a acestora de către un sinod. Aceste canoane au avut ca scop interzicerea rupeerii comuniunii cu Patriarhul Fotie a adepților lui Ignatie și ruperea comuniunii cu Ignatie condamnat de sinod¹³⁸. Interesant este Canonul 17 care interzice hirotonia unei persoane în trepte succesive într-un timp scurt, canon care avea ca menire nerepetarea cazului lui Fotie.

¹³⁶ Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, p. 446; Spyros TROIANOS, „Byzantine Canon Law to 1100”, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, p. 147.

¹³⁷ S. TROIANOS, „Byzantine Canon Law to 1100”, p. 148.

¹³⁸ S. TROIANOS, „Byzantine Canon Law to 1100”, p. 148.

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 447-479; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Οἱ ἱεροὶ κανόνες καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι*, Atena, ²1949, pp. 306-318; Πηδάλιον της νοητῆς νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικῆς και Αποστολικῆς των ορθοδόξων Εκκλησίας: ἤτοι ἀπαντες οἱ ἱεροὶ και θεῖοι κανόνες, Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου ὁ Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. 345-360; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 2, Roma, 1868, pp. 127-141; Georgios A. RHALLIS, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων*, vol. 2, Atena, 1852, pp. 648-704.

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Latină: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 447-479; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 2, Roma, 1868, pp. 127-141.

TRADUCERI ÎN LIMBI MODERNE:

Engleză: *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 455-474.

Franceză: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 447-479; Archim. Grigorios D. PAPATHOMAS, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle). Le texte des Saints Canons ecclésiiaux*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 1015-1042.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ἱερῶν κανόνων και εκκλησιαστικῆς νομοθεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (Κείμενο – Ερμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Baniyas, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 304-315 [preia traducerea lui N. Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 300-325; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 2, Tipografia „Voința Națională”, București,

1906, pp. 161-187; †ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canoane ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidieceșană, Sibiu, 1871, pp. 188-205; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfințelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatych Apostol, Svjatych Soborov Vselenskich i Pomestnych i Svjatych Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, ²1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAŠ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896 [retipărire: Sibenik/Belgrad, 2004], pp. 267-292.

CANOANELE SINODULUI PROTO-DEUTERA DIN CONSTANTINOPOL (861)

Canonul 1 Proto-deutera

α'. Πρᾶγμα σεμνὸν οὕτω καὶ τίμιον καὶ τοῖς μακαρίοις καὶ ὁσίοις Πατράσιν ἡμῶν πάλαι καλῶς ἐπινοηθέν, ἢ τῶν μοναστηρίων οἰκοδομή, κακῶς ὁρᾶται πραττόμενον σήμερον. Τινὲς γὰρ ὄνομα μοναστηρίου ταῖς οἰκείαις περιουσίαις καὶ ὑπάρξεσι περιθέμενοι καὶ Θεῷ καθαγιαζέιν ταύτας ἐπαγγελλόμενοι, κυρίου τε τῶν ἀφιερωθέντων ἑαυτοὺς ἀναγράφουσι καὶ μόνη τῇ προσηγορίᾳ τὸ θεῖον ἀφοσιοῦν ἐκμηχανᾶσθαι διεγνώκασι. Τὴν αὐτὴν γὰρ ἐξουσίαν καὶ μετὰ τὴν ἀφιέρωσιν οὐκ ἐρυθριῶσι σφετερίζεσθαι, ἥνπερ ἔχειν οὐκ ἐκωλύοντο πρότερον. Καὶ τοσαύτη καπηλεία προσετρίβη τῷ πράγματι, ὥστε πολλὰ τῶν ἀφιερωθέντων, παρ' αὐτῶν γε τῶν ἀφιερωσάντων, καθορᾶται πιπρασκόμενα, θάμβος ὁμοῦ καὶ μῖσος τοῖς ὁρῶσι παρεχόμενα. Καὶ οὐ μόνον οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μεταμέλεια, ἐφ' οἷς τῶν ἅπαξ ἀνατεθειμένων Θεῷ τὴν ἐξουσίαν ἑαυτοῖς ἐπιτρέπουσιν, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις ταύτην ἀδεῶς παραπέμπουσιν. Ὁρισεν οὖν διὰ ταῦτα ἡ ἀγία σύνοδος, μηδενὶ ἐξεῖναι μοναστήριον οἰκοδομεῖν ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου γνώμης καὶ βουλῆς. Ἐκείνου δὲ συνειδότος καὶ ἐπιτρέποντος καὶ τὴν ὀφειλομένην ἐπιτελοῦντος εὐχὴν, ὡς τοῖς πάλαι θεοφιλῶς νενομοθέτηται, οἰκοδομεῖσθαι μὲν τὸ μοναστήριον, πάντα δὲ τὰ ἐν αὐτῷ προσήκοντα, σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ, βρεβίῳ ἐγκαταγράφεσθαι καὶ τοῖς ἐπισκοπικοῖς ἀρχείοις ἐναποτίθεσθαι, μηδαμῶς ἄδειαν ἔχοντος τοῦ ἀφιερῶντος, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἑαυτὸν ἡγούμενον ἢ ἀνθ' ἑαυτοῦ ἕτερον καθιστᾶν. Εἰ γὰρ ἅπερ τις ἀνθρώπῳ χαρίζεται, τούτων οὐκέτι κύριος εἶναι δύναται, πῶς ἅπερ τις Θεῷ καθαγιαζέει καὶ ἀνατίθῃσι, τούτων ὑφαρπάζειν τὴν κυριότητα παραχωρηθήσεται;

1. Construirea mănăstirilor, lucru atât de respectabil și cinstit, conceput din vechime în chip frumos de către fericiții și cuvioșii noștri Părinți, astăzi este percepută ca fiind făcută în chip rău. Fiindcă unii, atribuind numele de „mănăstire” proprietăților și averilor personale, făgăduind să le consacre lui Dumnezeu, s-au înscris pe ei înșiși ca

stăpâni ai celor afierosite și au considerat că vor reuși să realizeze consacrarea dumnezeiască doar printr-o denumire. Căci, după afierosire, nu se rușinează să-și asume aceeași putere pe care mai înainte nu erau opriți să o dețină. Și s-a produs prin acest lucru o așa mare negustorie, încât s-a văzut că multe dintre cele afierosite sunt vândute chiar de către cei care le-au afierosit, provocând uimire și silă din partea celor care constată acestea. Și nu numai că ei nu au vreun regret pentru că își conferă lor înșiși puterea asupra lucrurilor dedicate lui Dumnezeu, ci și oferă altora această putere fără nicio sfială. Astfel, din cauza acestor lucruri, Sfântul Sinod a hotărât să nu fie permis nimănui să construiască o mănăstire fără știința și învoirea episcopului. Iar după ce acela este de acord și îngăduie aceasta și după ce săvârșește rugăciunea necesară, după cum a fost legiferat prin iubire de Dumnezeu de către cei din vechime, atunci să fie construită mănăstirea. Iar toate cele ce aparțin acesteia, împreună cu ea însăși, să fie înscrise într-un inventar și acesta să fie așezat în arhivele episcopale. Cel care le-a afierosit nu are în niciun fel permisiunea de a se institui egumen pe sine însuși sau pe altcineva în locul său fără voia episcopului. Căci, dacă cineva care dăruiește anumite lucruri unui om nu mai poate fi stăpân asupra lor, cum va fi îngăduit ca cineva care consacră și dedică anumite lucruri lui Dumnezeu să răpească stăpânirea acestora?

Concordanță: Can. 4, 24 IV Ec.; 49 Trulan; 12, 13, 17, 19 VII Ec.; 2 Chiril

Canonul 2 Proto-deutera

β'. Ἐπειδή τινες τὸν μονήρη βίον ὑποδύεσθαι σχηματίζονται, οὐχ ἵνα Θεῷ καθαρῶς δουλεύσωσιν, ἀλλ' ἵνα τῇ σεμνότητι τοῦ σχήματος δόξαν εὐλαβείας προσλάβωσι καὶ τῶν οἰκείων ἐντεῦθεν ἡδονῶν ἄφθονον εὐρήσωσι τὴν ἀπόλαυσιν, (τῶν τριχῶν γὰρ μόνον τὴν ἀποβολὴν ποιούμενοι, ἐν τοῖς οἰκείοις παρεδρεύουσι, μηδεμίαν τῶν μοναχῶν ἀποπληροῦντες ἀκολουθίαν ἢ κατάστασιν), ὤρισεν ἡ ἀγία σύνοδος, μηδένα τῶν ἀπάντων τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἀξιῶν, ἄνευ παρουσίας τοῦ ὀφείλοντος αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν ἀναδέχεσθαι καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡγεμονίαν καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας τὴν πρόνοιαν ἐπαγγέλλεσθαι ἀνδρὸς ὄντος δηλονότι θεοφιλοῦς καὶ μονῆς προεστηκότος καὶ ἱκανοῦ σώζειν ψυχὴν, ἀρτίως τῷ Θεῷ προσαγομένην. Εἰ δέ τις φωραθεῖ ἀποκουρεύων τινὰ χωρὶς παρουσίας τοῦ εἰς ὑποταγὴν αὐτὸν ὀφείλοντος ἀναλαμβάνειν ἡγουμένου, τοῦτον μὲν

καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, ὡς ἀπειθοῦντα τοῖς κανόσι καὶ τὴν μοναδικὴν εὐταξίαν διαλύοντα, τὸν δὲ παραλόγως καὶ ἀτάκτως ἀποκουρευθέντα, ἐν ὑποταγῇ καὶ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἂν ὁ κατὰ τόπον ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, παραδίδοσθαι. Αἱ γὰρ ἄκριτοι καὶ ἐπισφαλεῖς ἀποκουραὶ καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἠτίμωσαν καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα βλασφημεῖσθαι πεποιήκασιν.

2. Fiindcă unii, prefăcându-se că primesc viața monahală, nu ca să slujească în curățile lui Dumnezeu, ci ca să dobândească prin demnitatea schimei slava evlaviei, găsesc pe urmă desfătarea abundantă a propriilor plăceri, deoarece, practicând doar tunderea părului, locuiesc în casele lor, fără a îndeplini vreuna dintre ascultările și constituțiile monahilor, Sfântul Sinod a hotărât ca nimeni să nu se învrednicească de schima monahală fără prezența celui dator să-l primească la ascultare și supunere față de el și care să-i făgăduiască purtarea de grijă a mântuirii lui sufletești, acela fiind, evident, un bărbat iubitor de Dumnezeu, întâistătător al mănăstirii și capabil să mântuiască un suflet adus de curând lui Dumnezeu. Iar dacă cineva va fi descoperit că tunde pe cineva fără prezența egumenului, care este dator să-l primească în ascultare, unul ca acela să fie supus caterisirii, ca unul care nu se supune canoanelor și distruge rânduiala monahală. Iar cel care a fost tuns fără chibzuință și fără rânduială, să fie încredințat spre ascultare în mănăstirea în care ar crede de cuviniță episcopul locului. Căci tunderile fără discernământ și instabile au necinstit și schima monahală și au făcut să fie blasfemiât și numele lui Hristos.

Canonul 3 Proto-deutera

γ'. Καὶ τοῦτο κακῶς πραττόμενον, κατὰ πολὺ δὲ χεῖρον παροράσει καὶ ἀμελεία παραπεμπόμενον, τυχεῖν ἐκρίθη διορθώσεως. Εἴ τις οὖν μονῆς προϊστάμενος, τοὺς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους μοναχοὺς ἀποδιδράσκοντας, οὐ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας ἀναζητεῖ ἢ ἐφευρίσκων οὐκ ἀναλαμβάνοιτο καὶ τῇ προσηκούσῃ καὶ καταλλήλῳ τοῦ πταίσματος ἰατρείᾳ τὸ νενοσηκὸς ἀνακτᾶσθαι καὶ ἐπιρρῶννύειν ἀγωνίζοιτο, τοῦτον ὦρισεν ἡ ἁγία σύνοδος ἀφορισμῶ ὑποκεῖσθαι. Εἰ γὰρ ὁ ζῶων ἀλόγων τὴν προστασίαν ἐγχειριζόμενος καὶ τοῦ ποιμνίου καταμελῶν οὐκ ἀτιμώρητος καταλιμπάνεται, ὁ τῶν τοῦ Χριστοῦ θερμεμάτων τὴν ποιμαντικὴν ἀρχὴν καταπιστευθεὶς καὶ ῥαστώνῃ καὶ ῥαθυμίᾳ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἀπεμπολῶν, πῶς οὐ δίκας τοῦ τολμήματος εἰσπραχθήσεται.

3. S-a stabilit ca și acest lucru practicat rău, dar, ceea ce este mult mai grav, transmis prin neglijență și indiferență, să dobândească o îndreptare. Astfel, dacă un întâistătător al unei mănăstiri nu i-ar cercea cu multă purtare de grijă pe monahii rânduți lui care au fugit sau, găsindu-i, nu i-ar lua cu sine și s-ar lupta să-i recâștige și să îndrepte suferința prin tratamentul convenit și adecvat greșelii, Sfântul Sinod a hotărât ca acesta să fie supus afurisirii. Căci dacă cel căruia îi este încredințată purtarea de grijă a animalelor necuvântătoare, dacă nu acordă atenție turmei, nu este lăsat nepedepsit, cel căruia i-a fost încredințată conducerea pastorală a fapturilor lui Hristos, dacă abandonează mântuirea lor prin ușurătate și trândăvie, cum nu va fi supus unei pedepse pentru îndrăzneala sa?

Concordanță: Can. 4 IV Ec.; 19, 21 VII Ec.; 80 Cart.

Canonul 4 Proto-deutera

δ'. Πολυτρόπως ὁ πονηρὸς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τὸ σεβάσιμον ἐπονείδιστον θεῖναι κατηγωνίσαστο καὶ πολλὴν εὐρεν εἰς τοῦτο συνδρομὴν τῆς προκατασχούσης αἰρέσεως τὸν καιρὸν. Τὰς γὰρ ἰδίας μονὰς τῇ ἀνάγκῃ τῆς αἰρέσεως οἱ μονάζοντες καταλιμπάνοντες, οἱ μὲν εἰς ἑτέρας, οἱ δὲ εἰς κοσμικῶν ἀνδρῶν μετέπιπτον καταγῶγια. Ἀλλὰ γὰρ, ὅπερ αὐτοὺς δι' εὐσεβείαν τότε πρᾶττόμενον μακαριστοὺς ἀπέφαινεν, εἰς ἔθος ἄλογον μεταπεσόν, καταγελάστους παρίστησι. Πανταχοῦ γὰρ νῦν τῆς εὐσεβείας ἐξηπλωμένης καὶ σκανδάλων τῆς Ἐκκλησίας ἀπηλλαγμένης, ἔτι τινὲς τῶν οικείων μοναστηρίων ἀποφοιτῶντες καὶ καθάπερ τι ρεῦμα δυσκάθεκτον ὧδε κάκεῖσε μεταγγιζόμενοί τε καὶ μεταρρέοντες, πολλῆς μὲν πληροῦσι τῆς ἀκοσμίας τὰ μοναστήρια, πολλὴν δὲ τὴν ἀταξίαν ἑαυτοῖς συνεισκωμάζουσι καὶ τῆς ὑποταγῆς τὸ σεμνὸν διασπῶσί τε καὶ καταλυμαίνονται. Ἀλλὰ τούτων τὸ ἄστατον τῆς ὀρμῆς καὶ ἀνυπότακτον ἡ ἁγία σύνοδος ἀνακόπτουσα, ὤρισεν, ἵνα εἴ τις μοναχὸς τῆς ἰδίας ἀποδράσας μονῆς εἰς ἕτερον μεταπέση μοναστήριον ἢ εἰς κοσμικὸν εἰσκωμάσῃ καταγῶγιον, αὐτὸς τε καὶ ὁ τοῦτον ὑποδεξάμενος ἀφωρισμένος εἴη ἕως ἂν ὁ ἀποφυγὼν ἐπανέλθῃ, ἐξ ἧς κακῶς ἐξέπεσε μονῆς. Εἰ μέντοι γε ὁ ἐπίσκοπός τινος τῶν μοναχῶν, ἐπὶ εὐλαβείᾳ καὶ βίου σεμνότητι μαρτυρούμενος, εἰς ἕτερον μοναστήριον ἐπὶ καταστάσει τῆς μονῆς θελήσῃ μετακομίσει ἢ καὶ εἰς κοσμικὴν οἰκίαν, ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἐνοικούντων, δοκιμάσει καταστῆσαι ἢ ἀλλαχόσε εὐδοκήσει

ἐπιστῆσαι, τοῦτο οὔτε τοὺς ὑποδεχόμενους, οὔτε τοὺς μοναχοὺς ὑποδίκους ποιεῖ.

4. Cel rău s-a străduit în multe feluri să facă cinstea schimei monahale un lucru vrednic de ocară și pentru aceasta a găsit multă colaborare pe timpul ereziei recente. Căci monahii, părăsindu-și propriile mănăstiri sub constrângerea ereziei, s-au mutat unii în alte mănăstiri, iar alții în locuințele unor oameni din lume. Însă ceea ce se părea că pe atunci îi făcea fericiți datorită dreptei credințe s-a transformat într-un obicei irațional care i-a făcut de răs. Dar și acum, când dreapta-credință este pretutindeni răspândită și Biserica a scăpat de dispute, unii fug din propriile mănăstiri și, precum o scurgere greu de oprit, așa și ei se revarsă și se mută de acolo și umplu mănăstirile de dezordine, dar își aduc și asupra lor înșiși multă neorânduială, încălcând și distrugând cinstea supunerii. Dar Sfântul Sinod, pentru a curma nestatornicia pornirii acestora, a hotărât ca, în cazul în care un monah, fugind din propria mănăstire, se va muta în alta sau va intra într-o locuință lumească, să fie afurisiți și el și cel care l-a primit, până când cel care a fugit se va întoarce în mănăstirea din care a ieșit în chip rușinos. Iar dacă episcopul ar dori, într-adevăr, să mute pe unii dintre monahii dovediți în dreapta-credință și în demnitatea vieții într-o altă mănăstire, pentru statornicirea mănăstirii, sau într-o locuință lumească, pentru mântuirea celor care locuiesc acolo, și va fi de acord să îi așeze sau va crede de cuviință să îi pună altundeva, acest lucru nu îi face vrednici de judecată nici pe monahi și nici pe cei care îi primesc.

Concordanță: Can. 4 IV Ec.; 13, 19, 21 VII Ec.; 80 Cart.

Canonul 5 Proto-deutera

ε'. Τὰς ἀκρίτους καὶ ἀδοκιμάστους ἀποταγὰς ἐπὶ πολὺ τὴν μοναχικὴν εὐταξίαν λυμαιομένας εὐρίσκομεν. Προπετῶς γάρ τινες εἰς τὸν μονήρη βίον ἑαυτοὺς ἐπιρρίπτοντες καὶ πρὸς τὸ τραχὺ καὶ ἐπίπονον κατολιγωροῦντες τῆς ἀσκήσεως, ἐπὶ τὸν φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον ἀθλίως πάλιν ἐπαναστρέφουσιν. Ὄρισεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἀγία σύνοδος, μηδένα τοῦ μοναχικοῦ καταξιοῦσθαι σχήματος, πρὶν ἂν ὁ τῆς τριετίας χρόνος, εἰς πείραν αὐτοῖς ἀφθεῖς, δοκίμους αὐτοὺς καὶ ἀξίους τῆς τηλικαύτης βιοτῆς παραστήσῃ. Καὶ τοῦτο κρατεῖν παντὶ τρόπῳ παρεκελεύσατο, πλὴν εἰ μήπου τις βαρεῖα προσπεσοῦσα νόσος τὸν χρόνον ἀναγκάσῃ συσταλῆναι τῆς δοκιμασίας, ἢ μήπου τις εἴη ἀνὴρ εὐλαβῆς καὶ τὸν μοναχικὸν

βίον ἐν τῷ κοσμικῷ διανύων σχήματι. Ἐπὶ γὰρ τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς εἰς ἀπόπειραν παντελῆ καὶ ὁ ἕξαμηνιαῖος ἀρκέσει χρόνος. Εἰ δὲ τις παρὰ ταῦτα διαπράξεται, τὸν μὲν ἡγούμενον, τῆς ἡγουμενείας ἐκπίπτοντα, παιδείαν τῆς ἀταξίας τὴν ἐν ὑποταγῇ διαγωγῆν ἐφευρίσκειν, τὸν δὲ μονάσαντα ἐν ἑτέρῳ μονῇ, τὴν μοναχικὴν ἀκριβειαν φυλαττούση, παραδίδοσθαι.

5. Descoperim că lepădările fără discernământ și neexaminat prelabil produc multă pagubă bunei rânduieli monahale. Căci unii, aruncându-se pe ei înșiși în chip pripit în viața monahală și, fiind neglijenți față de asprimea și greutatea ascezei, se reîntorc în chip deplorabil la viața carnală și voluptoasă. De aceea, Sfântul Sinod a hotărât ca niciunul dintre monahi să nu fie învrednicit de schimă înainte de o perioadă de trei ani, stabilită pentru ei spre cercetare, care i-ar arăta pe aceștia potriviți și vrednici de un asemenea mod de viață. Și s-a poruncit ca acest lucru să fie păzit sub orice chip, doar dacă nu cumva vreo boală grea, năpustindu-se asupra lui, ar necesita reducerea perioadei de cercetare, sau, dacă ar fi un bărbat drept-credincios, care și în chipul lumesc, a împlinit viața monahală. Căci pentru un asemenea bărbat este suficientă și o perioadă de șase luni pentru examinarea completă. Iar dacă cineva va proceda împotriva acestora, atunci egumenul, după ce decade din egumenie, să-și afle corectarea indisciplinei prin petrecerea în ascultare, iar cel care s-a făcut monah să fie încredințat unei alte mănăstiri care păzește acrvia monahală.

Concordanță: Can. 40, 41 trulan; 21 VII Ec.

Canonul 6 Proto-deutera

ς'. Οἱ μοναχοὶ οὐδὲν ἴδιον ὀφείλουσιν ἔχειν, πάντα δὲ τὰ αὐτῶν προσκυροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ. Φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Λουκᾶς περὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ τὴν τῶν μοναχῶν πολιτείαν διατυπούντων, ὡς οὐδεὶς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. Διὸ τοῖς ἐθέλουσι μονάζειν ἄδειαν δίδοται περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διατίθεσθαι πρότερον καὶ οἷς ἂν βούλοιντο προσώποις, μὴ κεκωλυμένοις δηλονότι παρὰ τοῦ νόμου τὰ αὐτῶν παραπέμπεσθαι. Μετὰ γὰρ τοι τὸ μονάσαι, τῶν προσόντων αὐτοῖς ἁπάντων τὸ μοναστήριον ἔχει τὴν κυριότητα, καὶ οὐδὲν περὶ τῶν οἰκείων φροντίζειν ἢ διατίθεσθαι τούτοις παρακεχώρηται. Εἰ δὲ τις φωραθεῖη κτησίν τινα, ἥτις οὐκ ἀπεκληρώθη τῷ μοναστηρίῳ, ἰδιοποιούμενος καὶ φιλοκτησίας πάθει

δουλούμενος, ταύτην μὲν παρὰ τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἀναλαμβάνεσθαι καὶ πολλῶν παρουσία πιπρασκομένην πτωχοῖς καὶ ἀπόροις διανέμεσθαι. Τὸν δὲ γε τὴν τοιαύτην κτῆσιν, κατὰ τὸν πάλαι Ἀνανίαν, ὑποσυλᾶν μελετήσαντα, τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ ἢ ἀγία σύνοδος ὥρισε σωφρονίζεσθαι. Δῆλον δὲ ὡς ἄτινα περὶ μοναζόντων ἀνδρῶν ἢ ἀγία σύνοδος ἐκανόνισε, τὰ αὐτὰ καὶ περὶ μοναζουσῶν γυναικῶν κρατεῖν ἐδικαίωσεν.

6. Monahii sunt datori să nu dețină niciun lucru personal, ci toate bunurile lor să aparțină mănăstirii. Căci fericitul Luca spune despre cei care cred în Hristos și preînchipuie viețuirea monahală că: „niciunul nu zicea că ceva din averea sa este al său, ci toate le erau de obște (*Faptele Apostolilor* 4, 32)”. De aceea, celor care doresc să devină monahi, li se oferă, în privința averilor lor, libertatea să dispună mai înainte și să transfere bunurile lor oricăror persoane ar dori, evident, nu celor oprite prin lege. Căci după ce devin monahi, mănăstirea are stăpânire asupra tuturor bunurilor care aparțin acestora și nu le mai este permis să dispună sau să se îngrijească de nimic în privința bunurilor personale. Iar dacă cineva va fi descoperit că agonisește vreun lucru care nu a fost atribuit mănăstirii și, posedându-l, este robit de patima iubirii de stăpânire, atunci acest lucru să-i fie luat de către egumen sau de către episcop și, după ce este vândut în prezența tuturor, să se distribuie celor săraci și neajutorați. Iar cel care va lua pe ascuns ceva de felul acesta în posesie, precum mai demult Anania, Sfântul Sinod a hotărât să fie îndreptat printr-o pedeapsă cuvenită. Este evident că cele pe care Sfântul Sinod le-a stabilit canonic în privința bărbaților care au o viață monahală, pe aceleași le-a rânduit să fie în vigoare și pentru femeile care duc o viață monahală.

Concordanță: Can. 19 VII Ec.

Canonul 7 Proto-deutera

ζ'. Πολλὰς τῶν ἐπισκοπῶν ὀρῶμεν καταπιπτούσας καὶ ἀφανισμῷ τελείῳ κινδυνεύουσας παραδίδοσθαι, ὅτι περὶ οἱ τούτων προεστηκότες τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν εἰς νεουργίας μοναστηρίων καταναλίσκουσι, καὶ ταύτας διασπώντες καὶ τὸν σφετερισμὸν τῶν εισόδων ἐκμηχανώμενοι, τὴν ἐκείνων ἐπαύξησιν πραγματεύονται. Ὅρισεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἀγία σύνοδος, μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξεῖναι μοναστήριον ἴδιον ἐπὶ καταλύσει τῆς οἰκειᾶς ἐπισκοπῆς νεουργεῖν. Εἰ δὲ τις φωραθεῖη τοῦτο τολμῶν,

αὐτὸν μὲν τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεσθαι, τὸ δὲ νεουργηθὲν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς μηδὲ τὴν ἀρχὴν μοναστηρίου δίκαιον ἀπειληφός, ὡς ιδιόκτητον τῷ ἐπισκοπείῳ προσκυροῦσθαι. Οὐδὲν γὰρ τῶν παρανόμως καὶ ἀτάκτως παρυφισταμένων, τὸ πρόκριμα τῶν κανονικῶς συνισταμένων ἀποφέρεσθαι δύναται.

7. Vedem că multe dintre episcopii sunt lăsate să se dărâme și sunt primejduite de distrugerea completă, fiindcă cei care stau la conducerea lor își epuizează toată atenția și grija pentru acestea în construirea de noi mănăstiri și, după ce le demolează pe acelea și întocmesc prin viclenie sustragerea veniturilor, se preocupă cu sporirea celor din urmă. De aceea, Sfântul Sinod a hotărât ca niciunui dintre episcopi să nu-i fie permis să construiască din nou o mănăstire proprie prin distrugerea propriei episcopii. Iar dacă cineva va fi descoperit că a îndrăznit acest lucru, să fie supus unei pedepse potrivite, iar clădirea nou construită de către el, ca unul care nu a avut dreptul de începere a unei mănăstiri, să aparțină episcopiei ca proprietate a sa. Fiindcă nimic din ceea ce a fost înființat contrar legii și fără rânduială nu poate aduce un prejudiciu celor statornicite în chip canonic.

Concordanță: Can. 26 IV Ec.; 11, 12 VII Ec.; 38 Ap.; 15 Anc.; 24, 25 Ant.;

7 Gangra; 26, 33 Cart.; 10 Teofil; 2 Chiril

Canonul 8 Proto-deutera

η'. Ὁ θεῖος καὶ ἱερός τῶν ἁγίων Αποστόλων κανὼν, τοὺς ἐκτέμνοντας ἑαυτοὺς αὐτοφονευτὰς κρίνει καὶ ἱερεῖς μὲν ὄντας, καθαιρεῖ, μὴ ὄντας δέ, τῆς ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην προκοπῆς ἀπείργει, δῆλον ἐντεῦθεν καθιστῶν, ὡς εἶπερ ὁ ἑαυτὸν ἐκτέμνων αὐτοφονευτὴς ἐστίν, ὁ ἕτερον ἐκτέμνων πάντως φονευτὴς ἐστί. Θεὸς δ' ἂν τις τὸν τοιοῦτον δικαίως καὶ τῆς δημιουργίας αὐτῆς ὕβριστήν. Διόπερ ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος ὡς εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος εὐνουχίζων τινὰ ἐλεγχθεῖη, ἢ αὐτοχειρία ἢ ἕξ επιτάγματος, τοῦτον καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, ἀφορίζεσθαι πλήν, εἰ μήπου νόσημά τι περιπεσὸν πρὸς ἐκτομὴν τοῦ πεπονθότος ἐκβιάζοιτο. Ὅσπερ γὰρ ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου πρῶτος κανὼν τοὺς ἐν νόσῳ χειρουργηθέντας οὐ κολάζει διὰ τὸ νόσημα, οὕτω καὶ ἡμεῖς οὔτε τοὺς ἱερεῖς, ἐπιτάσσοντας εὐνουχίζεσθαι τοὺς νοσοῦντας, κατακρίνομεν, οὔτε μὴν τοὺς λαϊκοὺς, αὐτοχειρία πρὸς τὴν ἐκτομὴν χρωμένους, αἰτιώμεθα· τοῦτο γὰρ ἰατρειαν τοῦ νοσήματος, ἀλλ' οὐκ ἐπιβολὴν τοῦ πλάσματος, ἢ τῆς πλάσεως ὕβριν λογιζόμεθα.

8. Dumnezeuiescul și sfântul canon al Sfinților Apostoli îi consideră pe cei care se castrează pe ei înșiși drept sinucigași și, dacă sunt preoți, îi caterisește, iar dacă nu sunt, îi oprește de la înaintarea în preoție. Este evident că, dacă se stabilește că cel care se castrează pe sine însuși este un sinucigaș, atunci și cel care-l castrează pe altul este, fără îndoială, un ucigaș. Cineva l-ar putea vedea în chip just pe un asemenea om ca pe un disprețuitor al creației însăși. De aceea, Sfântul Sinod a hotărât ca, în cazul în care un episcop, un preot sau un diacon ar fi dovedit că a făcut pe cineva eunuc, fie cu propria mână, fie printr-o poruncă, acesta să fie supus caterisirii, iar dacă ar fi laic, să fie afurisit, doar dacă nu cumva, căzând în vreo boală, ar fi constrâns spre castrarea celui care suferă. Căci precum primul canon al Sinodului de la Niceea nu îi pedepsește pe cei care au fost operați în boală din cauza unei afecțiuni, tot așa nici noi nu îi condamnăm pe preoții care poruncesc ca cei bolnavi să fie făcuți eunuci și nu îi acuzăm nici pe laicii care se folosesc de mâinile lor pentru castrare. Deoarece considerăm acest lucru drept vindecare a bolii, iar nu afront împotriva creației sau o defăimare a făpturii.

Concordanță: Can. 21, 22, 23, 24 Ap.; 1 1 Ec.;

Canonul 9 Proto-deutera

θ'. Τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ θείου κανόνος τοὺς ἱερεῖς τύπτειν ἐπιχειροῦντας πιστοὺς ἀμαρτήσαντας ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας καθαιρέσει καθυποβάλλοντος, οἱ τὸν οἰκεῖον ἀποθεραπεύειν μηχανώμενοι θυμὸν καὶ τὰς ἀποστολικὰς διατάξεις παραχαράσσοντες τοὺς αὐτοχειρῖα τύπτοντας ἐξειλήφασι, μήτε τοῦ κανόνος μηδὲν τοιοῦτον ὑποσημαίνοντος, μήτε τοῦ ὀρθοῦ λόγου τοῦτο νοεῖν ἐπιτρέποντος. Μάταιον γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ λίαν ἐπισφαλές, τὸν αὐτοχειρῖα μὲν ἐν τῷ τύπτειν τρεῖς ἢ τετράκις πλήξαντα καθαιρεῖσθαι, ἀδείας δὲ διδομένης τύπτειν ἐξ ἐπιτάγματος, τὸν ἀπηνῶς καὶ μέχρι θανάτου τὴν τιμωρίαν ἐπαύξοντα παρορᾶσθαι ἀτιμώρητον. Διόπερ, τοῦ κανόνος τὸ τύπτειν ἀπλῶς κολάζοντος, καὶ ἡμεῖς οὕτω συμψηφίζομεθα. Χρὴ γὰρ τὸν τοῦ Θεοῦ ἱερέα διδασκαλίαις καὶ νουθεσίαις, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίαις, τὸν ἀτακτοῦντα παιδαγωγεῖν, ἀλλὰ μὴ ταῖς μάστιξι καὶ ταῖς πληγαῖς εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα ἐπιπηδᾶν. Εἰ δὲ τινες εἶεν παντελῶς ἀνυποτακτοῦντες καὶ τῷ σωφρονισμῷ τῶν ἐπιτιμιῶν μὴ ὑπέικοντες, τούτους, διὰ τῆς πρὸς τοὺς κατὰ τόπον ἄρχοντας ἐγκλήσεως, οὐδεὶς κωλύει

σωφρονίζεσθαι. Καὶ γὰρ καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου πέμπτος κανὼν, τοὺς θορυβοῦντας καὶ στάσεις τῇ ἐκκλησίᾳ παρεισάγοντας διὰ τῆς ἔξωθεν χειρὸς ἐκανόνισεν ἐπιστρέφεσθαι.

9. Deoarece dumnezeiescul canon apostolic supune caterisirii pe preoții care încercă să-i bată pe credincioșii care au păcătuit sau pe necredincioșii care au săvârșit vreo nedreptate, unii, inventând o modalitate să-și satisfacă propria mânie și falsificând rânduielile apostolice, au luat aceasta doar cu referire la cei care îi bat pe alții cu propria lor mână, deși nici canonul nu subînțelege un asemenea lucru și nici rațiunea dreaptă nu permite să se conceapă aceasta. Căci ar fi un lucru într-adevăr zadarnic și extrem de periculos să fie caterisit cel ce bate pe cineva cu propria mână, lovindu-l de trei sau de patru ori, și să fi lăsat nepedepsit cel ce înmulțește pedeapsa în chip brutal până la moarte, doar fiindcă i se oferă printr-o poruncă permisiunea de a bate pe cineva. Prin urmare, deoarece canonul pedepsește în general bătaia, tot așa decidem și noi. Căci preotul lui Dumnezeu trebuie să-i educe pe cei indisciplinați prin învățături și sfaturi, iar uneori chiar și prin epitimii bisericești, dar nu să vatăme trupurile oamenilor cu biciul sau cu lovituri. Iar dacă unii vor fi întru totul neascultători și nu se vor supune cumpătării epitimiilor, nimic nu oprește ca aceștia să fie înțelepțiți prin apelul la autoritățile locului. Căci și canonul al cincilea al Sinodului din Antiohia a stabilit în mod canonic ca cei care provoacă dezordine și introduc dezbinarea în Biserică să fie îndreptați prin brațul lumesc¹³⁹.

Concordanță: Can. 27 Ap.; 5 Ant.; 48, 53, 67, 75, 91, 93, 96, 97 Cart.

Canonul 10 Proto-deutera

ι'. Οἱ τοῖς πάθεσιν ἑαυτοὺς ἐκδότους παραστήσαντες, οὐ μόνον τὴν ἀπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων τιμωρίαν οὐ φρίττουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐκείνων κατορχεῖσθαι τετολμήκασι. Στρεβλοῦσι γὰρ αὐτοὺς καὶ πρὸς τὸ ἐμπαθὲς αὐτῶν ἀποκιβδηλεύουσι τοῦ θελήματος, ἵνα τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς ἐμπαθείας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, μὴ μόνον ἀνεύθυνον αὐτοῖς ἢ τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ θεῖον νομίζοιτο. Τὸν γὰρ Ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν λέγοντα· Σκευὸς χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθέν, ἢ ὀθόνην μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκείαν χρεῖαν

¹³⁹ Sintagma „διὰ τῆς ἔξωθεν χειρὸς” se traduce literal „prin mâna cea din afară”, referindu-se la autoritatea civilă capabilă, în acest caz, să impună disciplină în ordinea socială.

σφετερίζεσθω, παράνομον γάρ, εἰ δέ τις φωραθείη, ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῶ. Τοῦτο οὖν εἰς συνηγορίαν τῶν οἰκείων παρανομημάτων ἐκλαμβάνοντες, οὐ φασί, δεῖν καθαιρέσεως ἀξίους κρίνεσθαι τοὺς τὴν σεβασμίαν τῆς ἁγίας τραπέζης ἐνδυτὴν εἰς οἰκείον χιτῶνα ἢ ἕτερόν τι τῶν ἀμφίων μετασχηματίζοντας, οὐ μὴν, ἀλλ' οὐδέ τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον, ὧ τῆς ἀσεβείας, ἢ τὸν σεπτὸν δίσκον ἢ τὰ τούτοις παραπλήσια εἰς ἰδίαν ἐκδαπανῶντας χρεῖαν ἢ καταχραίνοντας, ὁ γὰρ κανὼν, φασι, τοὺς εἰς τοῦτο περιπίπτοντας, ἀφορισμῶ μὲν καθυποβάλλεσθαι, ἀλλ' οὐ καθαιρέσει ἐδικαίωσεν. Ἀλλὰ τίς ἂν ἀνάσχοιτο τῆς τσοαύτης παραποιήσεως καὶ δυσσεβείας τὸ μέγεθος; Τοῦ γὰρ κανόνος τοῖς τὸ μόνον ἁγιασθέν εἰς χρῆσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς τελείαν ἀρπαγὴν σφετεριζομένοις τὸν ἀφορισμὸν ἐπιπέμποντος, αὐτοὶ καὶ τοὺς καθαρπάζοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τὰ τῶν ἁγίων ἅγια ἐλευθεροῦσι τῆς καθαιρέσεως καὶ τοὺς εἰς βρωμάτων ὑπηρεσίαν, ὅσον γε τῇ ἐφ' ἑαυτοὺς κρίσει, τοὺς σεβάσμιους δίσκους ἢ τὰ ἱερὰ ποτήρια καταμολύνοντας ἀκαθαιρέτους εἰσάγουσι. Καίτοι φανεροῦ καθεστηκότος τοῦ μιάσματος καὶ δῆλον ὄν, ὡς οἱ τὰ τοιαῦτα πράττοντες οὐ μόνον καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσχάτης δυσσεβείας τῷ ἐγκλήματι περιπίπτουσι. Διόπερ ὤρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον ἢ τὸν δίσκον ἢ τὴν λαβίδα ἢ τὴν σεβασμίαν ἐνδυτὴν ἢ τὸν λεγόμενον ἀέρα ἢ ἀπλῶς τοὺς ἐν τῶν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερῶν καὶ ἁγίων σκευῶν ἢ ἀμφιασμάτων, εἰς ἴδιον κέρδος ὑφαρπάζοντας ἢ εἰς χρῆσιν αποχρωμένους ἀνίερον, παντελεῖ καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι. Τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ βεβηλῶσαι, τὸ δὲ, συλῆσαι τὰ ἅγια. Τοὺς μέντοι τὰ ἔξωθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἀφωρισμένα σκεύη τινὰ ἢ ἀμφια εἰς χρῆσιν ἀνίερον ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις παρέχοντας, τούτους καὶ ὁ κανὼν ἀφορίζει καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν, τοὺς δὲ παντελῶς ἀφαρπάζοντας, τῇ τῶν ἱεροσύλων καταδίκῃ καθυποβάλλομεν.

10. Cei care se arată pe ei înșiși ca fiind dedați patimilor nu numai că nu se înfricoșează de pedeapsa din Sfintele Canoane, ci au și îndrăznit să le ia pe acestea în derâdere. Căci le răstălmăcesc și le falsifică după împătımirea vouinței lor, pentru ca, după cum spune Grigorie Teologul, prin râvna lor pătimasă nu numai să nu le fie reproșat vreun lucru rău, ci chiar și acesta să fie considerat un lucru dumnezeiesc. Deoarece cano-nul apostolic spune: „nimeni să nu-și mai însușească pentru întrebuin-țarea personală vreun vas sfințit de argint sau de aur, ori vreo pânză, căci este o nelegiuire, iar dacă cineva ar fi descoperit, să fie pedepsit cu

afurisiră”. Astfel, interpretând acesta canon în vederea sprijinirii neleguirilor personale, afirmă că nu trebuie să fie judecați ca vrednici de caterisire cei care transformă cinstitul acoperământ al Sfintei Mese într-o haină proprie sau în orice altă îmbrăcăminte, și nici cei care folosesc chiar Sfântul Potir, sau Cinstitul Disc – o, ce sacrilegiu! – sau cele asemănătoare acestora, spre trebuința proprie și le pângăresc, deoarece canonul, afirmă ei, îi supune afurisirii pe cei care cad într-o asemenea faptă, dar nu îi pedepsește prin caterisire. Însă cine ar susține grozăvia unui asemenea sacrilegiu și falsificări? Fiindcă, de vreme ce canonul supune afurisirii pe cei care își atribuie un lucru sfințit numai spre întrebuințare, iar nu spre însușire totală, aceia îi absolvă de caterisire pe cei care răpesc și profanează Sfintele Sfintelor, iar pe cei care pângăresc Cinstitele Discuri și Sfintele Potire prin servirea la mese, în măsura judecății lor, îi consideră de necaterisit, deși profanarea lor a fost vădită și este clar că cei care fac asemenea lucruri sunt supuși nu numai caterisirii, ci și acuzației de cel mai mare sacrilegiu. De aceea, Sfântul Sinod a hotărât ca cei care sustrag spre folosul personal ori spre vreo întrebuințare neconsacrată Sfântul Potir, Sfântul Disc, lingurița, Cinstitul Acoperământ, sau ceea ce se numește Aer, sau, pe scurt, ceva dintre Sfintele și Cinstitele Vase și veșminte din Altar, să fie supuși caterisirii desăvârșite. Căci una este a pângări cele sfinte și alta este a le fura. Astfel, deoarece canonul îi afurisește pe cei care își atribuie lor înșiși sau oferă altora cele sfinte, fie vreun vas, fie vreun veșmânt, spre întrebuințare neconsacrată în afara altarului, pe unii ca aceștia îi afurisim și noi, iar pe cei care le sustrag definitiv îi supunem condamnării profanatorilor.

Concordanță: Can. 72, 73 Ap.; 8 Grig. Nyssa

Canonul 11 Proto-deutera

ια'. Τοὺς πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, κοσμικὰς ἀρχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχομένους ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ἀρχόντων λεγομένας κουρατωρείας, οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες καθαιρέσει καθυποβάλλουσι. Τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦντες, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῷ κλήρῳ κατελιγμένων διοριζόμεθα, ὡς, εἴ τις αὐτῶν κοσμικὰς ἀρχὰς μεταχειρίζοιτο, ἢ τὰς ἐν τοῖς τῶν ἀρχόντων οἴκοις ἢ προαστείοις λεγομένας κουρατωρείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οἰκείου κλήρου ἐκδιώκεσθαι: οὐδεὶς γὰρ δύναται, κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀυτόλεκτον καὶ ἀψευδεστάτην φωνήν, δυοὶ κυρίοις δουλεύειν.

11. Sfintele și dumnezeieștile canoane supun caterisirii pe preoții sau pe diaconii care acceptă demnități sau funcții lumești, sau care devin așa-numiții curatori în casele conducătorilor. Același lucru îl confirmăm și noi. Iar în privința celorlalți care sunt înscrși în cler, stabilim ca, în cazul în care vreunul dintre ei ar deține demnități lumești sau ar accepta să fie un așa-numit curator în casele sau ținuturile de la periferie ale conducătorilor, acesta să fie alungat din rândul clerului său, fiindcă nimeni nu poate sluji la doi domni, conform cuvântului nemincinos al lui Hristos Însuși, adevăratul nostru Dumnezeu.

Concordanță: Can. 6, 81, 83 Ap.; 3, 7 IV Ec.; 10 VII Ec.; 16 Cart.

Canonul 12 Proto-deutera

ιβ'. Τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἔκτης συνόδου, τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις, ἔνδον οἰκίας οὖσι, λειτουργοῦντας ἢ βαπτίζοντας κληρικούς, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, καθαιρέσει καθυποβαλλούσης, καὶ ἡμεῖς τούτῳ συμψηφίζομεθα. Τῆς γὰρ ἁγίας Ἐκκλησίας ὀρθοτομούσης καὶ τὸν ἀληθῆ πρεσβευούσης λόγον καὶ τὸ σεμνὸν τῆς πολιτείας συντηρούσης τε καὶ ἐκδιδασκούσης, ἀπηχῆς καὶ ἀνόσιον παραχωρεῖν τοὺς ἀπαιδευσία καὶ ἀναρχία συζῶντας, εἰς τὰς οἰκίας ὑποδουμένους, τὴν ταύτης εὐταξίαν διασπᾶν καὶ πολλῆς ταραχῆς καὶ σκανδάλων ἀποπληροῦν. Διόπερ, ἢ νῦν ἱερά καὶ θεοσυνέργητος σύνοδος, τῇ οἰκουμενικῇ καὶ ἁγία ἕκτη συνόδῳ συμφωνοῦσα, ἀποκεκληρωμένους εἶναι τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις, ἔνδον οἰκίας οὖσι, λειτουργοῦντας διωρίσατο, τῆς ἀποκληρώσεως δηλονότι παρὰ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου αὐτοῖς ἀπονεμηθείσης. Εἰ δέ τινες παρὰ τούτους, τοῦ ἐπισκόπου μὴ εὐδοκοῦντος, εἰς τὰς οἰκίας εἰσπίπτοντες ἄπτεσθαι τῆς λειτουργίας ἀποτολμῶσι, τούτους μὲν καθαιρεῖσθαι, τοὺς δὲ τῆς αὐτῶν κοινωνίας μετασχόντας τῷ ἀφορισμῷ καθυποβάλλεσθαι.

12. Fiindcă al Șaselea Sfânt Sinod Ecumenic îi supune caterisirii pe clericii care liturghisesc sau botează în capele private, care se află în interiorul unor case, împotriva voinței episcopului, și noi decidem împreună același lucru. Căci, de vreme ce Sfânta Biserică urmează calea cea dreaptă și oferă întâietate cuvântului adevărat și păstrează și învață sfințenia viețuirii, ar fi supărător și necuviincios să se dea permisiunea ca cei care trăiesc în neștiință și nesupunere și se furișează în aceste case să distrugă buna ei rânduială și să o umple de multă tulburare și de certuri. De aceea, prezentul Sfânt Sinod, în conlucrare

cu Dumnezeu și în acord cu al Șaselea Sfânt Sinod Ecumenic, a hotărât ca cei care liturghisesc în capele private, care se află în interiorul unor case, să fie scoși din cler, iar scoaterea din cler să le fie, evident, dată de către episcopul locului. Iar dacă unii, contrar acestora, vor intra în case fără aprobarea episcopului și vor îndrăzni să se atingă de liturghisire, unii ca aceștia să fie caterisiți, iar cei care iau parte la comuniunea lor să fie supuși afurisirii.

Concordanță: Can. 31 Ap.; 18 IV Ec.; 31, 34, 59 Trulan; 5 Ant.; 6 Gangra; 10, 53 Cart.;

58 Laod.; 13, 14, 15 I-II

Canonul 13 Proto-deutera

ιγ'. Τὰς τῶν αἰρετικῶν ζιζανίων ἐπισπορὰς ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ὁ παμπόνηρος καταβαλὼν καὶ ταύτας ὄρων τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος τεμνομένας προῤῥίζους, ἐφ' ἑτέραν ἤλθε μεθοδείας ὁδόν, τῇ τῶν σχισματικῶν μανίᾳ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα μερίζειν ἐπιχειρῶν. Ἀλλὰ καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν ἡ ἁγία σύνοδος ἀναστέλλουσα παντελῶς, ὥρισε τοῦ λοιποῦ, ἵνα, εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ὡς δῆθεν ἐπὶ ἐγκλήμασι τισι τοῦ οἰκείου κατεγνωνκῶς ἐπισκόπου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως καὶ ἐξετάσεως καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ τελείας κατακρίσεως ἀποστήναι τολμήσοι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν λειτουργιῶν εὐχαῖς, κατὰ τὸ παραδεδομένον τῇ Ἐκκλησίᾳ, μὴ ἀναφέρου, τοῦτον ὑποκεισθαι καθαιρέσει καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστερεῖσθαι τιμῆς. Ὁ γὰρ ἐν πρεσβυτέρου τάξει τεταγμένος καὶ τῶν μητροπολιτῶν ἀρπάζων τὴν κρίσιν καὶ πρὸ κρίσεως αὐτὸς κατακρίνων, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, τὸν οἰκεῖον πατέρα καὶ ἐπίσκοπον, οὗτος οὐδὲ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου ἐστὶν ἄξιος τιμῆς ἢ ὀνομασίας. Οἱ δὲ τοῦτῳ συνεπόμενοι, εἰ μὲν τῶν ἱερωμένων εἶεν τινες, καὶ αὐτοὶ τῆς οἰκείας τιμῆς ἐκπιπέτωσαν, εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν παντελῶς τῆς Ἐκκλησίας, μέχρις ἂν, τὴν πρὸς τοὺς σχισματικούς συνάφειαν διαπτύσαντες, πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον ἐπιστραφεῖεν.

13. Fiindcă cel a-toate-rău, aruncând semințele neghinei eretice în Biserica lui Hristos și văzând că sunt tăiate din rădăcini de către sabia Duhului, a venit pe o altă cale a înșelăciunii, încercând să divizeze Trupul lui Hristos prin nebunia schismaticilor. Dar Sfântul Sinod, înlăturând cu totul această uneltire a lui, a hotărât ca, pe viitor, în cazul în care un preot sau un diacon, care a ridicat într-adevăr anumite acuzații împotriva propriului episcop, ar îndrăzni să se îndepărteze de

comuniunea aceluia înainte de cercetarea și decizia sinodului și înainte de condamnarea lui finală și nu va pomeni numele lui la sfintele rugăciuni ale slujbelor, după cum a fost transmis de către Biserică, acesta să fie supus caterisirii și să fie depozat de toată cinstea preoțească. Căci cel rânduit în treapta presbiterială, care răpește judecata mitropoliților și condamnă el însuși, după cum i se pare lui, pe propriul lui părinte și episcop, acesta nici nu este vrednic de cinstea și numele de preot. Iar cei care urmează acestuia, dacă vor fi dintre cei din preoție, și aceștia să decadă din cinstea proprie, iar dacă sunt monahi sau laici, să fie întru totul afuriși din Biserică, până când, după ce au lepădat unirea cu schismaticii, se vor reîntoarce la propriul lor episcop.

Concordanță: Can. 31 Ap.; 18 IV Ec.; 31, 34, 59 Trulan; 5 Ant.; 6 Gangra; 10, 53 Cart.; 58 Laod.; 12, 14, 15 I-II

Canonul 14 Proto-deutera

ιδ'. Εἰ τις ἐπίσκοπος, ἐγκλήματος πρόφασιν ποιούμενος κατὰ τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἀποστήσει ἑαυτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ εἰθισμένον, ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος καθηρημένον εἶναι εἰ μόνον ἀποστὰς τοῦ οἰκείου μητροπολίτου σχίσμα ποιήσοι. Δεῖ γὰρ ἕκαστον τὰ οἰκεῖα μέτρα γινώσκειν καὶ μήτε τὸν πρεσβύτερον καταφρονεῖν τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, μήτε τὸν ἐπίσκοπον τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

14. Dacă un episcop, sub pretextul unei acuzații făcute împotriva propriului mitropolit, s-ar îndepărta el însuși de la comuniunea cu acesta înainte de decizia sinodală și nu ar pomeni numele lui la săvârșirea Dumnezeieștilor Taine, conform obiceiului, sinodul a hotărât ca acela să fie caterisit numai dacă, după ce s-a îndepărtat de propriul mitropolit, ar provoca schismă. Fiindcă fiecare trebuie să-și cunoască propria măsură și nici preotul să nu-l disprețuiască pe propriul episcop, dar nici episcopul pe propriul mitropolit.

Concordanță: Can. 31 Ap.; 18 IV Ec.; 31, 34, 59 Trulan; 5 Ant.; 6 Gangra; 10, 11, 53 Cart.; 58 Laod.; 12, 13, 15 I-II

Canonul 15 Proto-deutera

ιε'. Τὰ ὀρισθέντα ἐπὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐπὶ πατριαρχῶν ἀρμόζει. Ὅστε, εἰ τις πρεσβύτερος ἢ ἐπίσκοπος ἢ μητροπολίτης τολμήσειεν ἀποστήναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον πατριάρχην κοινωνίας καὶ μὴ

ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ ὠρισμένον καὶ τεταγμένον, ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως σχίσμα ποιήσει, τοῦτον ὠρισεν ἡ ἀγία σύνοδος, πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθεῖν τοῦτο παρανομήσας. Καὶ ταῦτα μὲν ὠρισται καὶ ἐσφράγισται περὶ τῶν προφάσει τινῶν ἐγκλημάτων τῶν οἰκείων ἀφισταμένων προέδρων καὶ σχίσμα ποιούντων καὶ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἐκκλησίας διασπώντων. Οἱ γὰρ δι' αἵρεσίν τινα, παρὰ τῶν ἀγίων Συνόδων ἢ Πατέρων κατεγνωσμένην, τῆς πρὸς τὸν πρόεδρον κοινωνίας ἑαυτοὺς διαστέλλοντες, ἐκείνου τὴν αἵρεσιν δηλονότι δημοσίᾳ κηρύττοντος καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκοντος, οἱ τοιοῦτοι οὐ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμῆσει οὐχ ὑποκείσονται, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἑαυτοὺς τῆς πρὸς τὸν καλούμενον ἐπίσκοπον κοινωνίας ἀποτειχίζοντες, ἀλλὰ καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται. Οἱ γὰρ ἐπισκόπων, ἀλλὰ ψευδεπισκόπων καὶ ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν, καὶ οὐ σχίσματι τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ῥύσασθαι.

15. Cele hotărâte pentru preoți, episcopi și mitropoliți se potrivesc cu mult mai mult și pentru patriarhi. Astfel, dacă un preot, episcop sau mitropolit ar îndrăzni să se îndepărteze de comuniunea cu propriul patriarh și nu ar pomeni numele lui la săvârșirea Sfintei Taine, după cum s-a hotărât și rânduit, ci ar face schismă înainte de înfățișarea sinodală și de judecarea lui definitivă, sinodul a hotărât ca acesta să fie cu totul străin de întreaga preoție numai dacă va fi dovedit că a comis această nelegiuire. Și acestea au fost hotărâte și pecetluite în privința celor care se îndepărtează de întâistătătorii lor sub pretextul anumitor acuzații și produc schismă și rup unitatea Bisericii. Dar cei care, din cauza unei anumite erezii care a fost condamnată de către Sfintele Sinoade și de către Părinți, se separă de comuniunea cu întâistătătorul lor, evident fiindcă acela propovăduiește erezia în chip public și o învață în biserică cu capul descoperit, unii ca aceștia nu numai că nu vor fi supuși unei pedepse canonice, dacă se separă de comuniunea cu așa-numitul episcop înainte de decizia sinodală, ci vor fi și învredniciți de cinstea cuvenită drept-credincioșilor. Căci aceștia nu au condamnat pe episcopi, ci pe niște episcopi și învățători falși, și nu au rupt unitatea Bisericii prin schismă, ci s-au sârguit să scape Biserica de schisme și diviziunii.

Concordanță: Can. 31 Ap.; 18 IV Ec.; 31, 34, 59 Trulan; 5 Ant.; 6 Gangra; 10, 11, 53 Cart.;

58 Laod.; 12, 13, 14 I-II

Canonul 16 Proto-deutera

ις'. Διὰ τὰς φιλονεικίας τε καὶ ταραχάς, τὰς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ συμβαινούσας, καὶ τοῦτο ὀρίσσαι ἀναγκαῖόν ἐστι τό, μηδενὶ τρόπῳ ἐπίσκοπον καταστῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ἔτι ὁ προεστῶς ζῆ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ συνίσταται τιμῇ, εἰμῆ αὐτὸς ἐκὼν τὴν ἐπισκοπὴν παραιτήσεται. Χρὴ γὰρ πρότερον τὴν αἰτίαν τοῦ μέλλοντος τῆς ἐπισκοπῆς ἐκδιώκεσθαι, κανονικῶς ἐξεταζομένην, εἰς πέρας ἄγεσθαι, εἴθ' οὕτω, μετὰ τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προβιβάζεσθαι. Εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων, ἐν τῇ ἰδίᾳ συνιστάμενος τιμῇ, μήτε παραιτεῖσθαι βούλοιο, μήτε τὸν οἰκεῖον ἐθέλοι ποιμαίνειν λαόν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀποστὰς ἐπισκοπῆς ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβοι τόπῳ, μήτε βασιλικῶ προστάγματι κατεχόμενος, μήτε ταῖς τοῦ οἰκείου πατριάρχου λειτουργίαις ὑπηρετούμενος, μήτε μὴν ὑπὸ νόσου χαλεπῆς τε καὶ ἀκινήσιαν ἐμποιοῦσης παντελῆ συνεχόμενος, ὁ τοιοῦτος οὖν, ὁ κατὰ μηδεμίαν τῶν εἰρημένων προφάσεων κωλύμενος, τῆς οἰκείας ἀφιστάμενος ἐπισκοπῆς καὶ ὑπὲρ τὸν ἑξαμηνιαῖον χρόνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβων τόπῳ, τῆς τοῦ ἐπισκόπου τιμῆς τε καὶ ἀξίας ἀλλοτριωθήσεται παντελῶς. Τὸν γὰρ τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ καταμελοῦντα ποιμνῆς καὶ ἐν ἑτέρῳ ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον χρονοτριβοῦντα τόπῳ, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος τῆς ἀρχιερωσύνης, δι' ἧς ποιμαίνειν ἐτάχθη, παντελῶς ἀλλότριον καθιστᾶναι, καὶ εἰς τὸν αὐτοῦ τῆς ἐπισκοπῆς τόπον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ προχειρίζεσθαι.

16. Din cauza dorințelor de ceartă și a tulburărilor care se petrec în Biserica lui Dumnezeu, este necesar să se hotărască și acest lucru: să nu fie instituit sub nicio formă un episcop într-o biserică al cărei întăistător încă trăiește și se află în demnitatea sa, ci doar dacă el însuși va renunța de bunăvoie la episcopat. Însă cauza celui care va fi scos din episcopat trebuie, după ce este examinată din punct de vedere canonic, să fie dusă mai întâi la îndeplinire, și astfel, după caterisirea lui, să fie înaintat altul în locul său în episcopat. Iar dacă unul dintre episcopii care se află în propria demnitate nu ar vrea nici să renunțe și nici nu ar dori să-și păstorească propriul popor, ci, părăsindu-și episcopia sa, va petrece mai mult de șase luni într-un alt loc, fără să fie reținut prin poruncă imperială, sau să fie desemnat slujitor pentru slujbele patriarhului său, sau să fie oprit de o boală dificilă, care să-i pricinuiască imobilitatea totală, atunci unul ca acesta, care, deși nu este constrâns de niciunul dintre motivele menționate, se îndepărtează totuși de propria

sa episcopie, petrecând pe o perioadă de peste șase luni în alt loc, să fie cu totul înstrăinat de cinstea și vrednicia de episcop. Căci cel care este neglijent față de turma care i-a fost încredințată și pierde vremea într-un alt loc mai mult de șase luni, Sfântul Sinod a hotărât să fie întru totul înstrăinat de arhieria prin care a fost rânduit să păstorească, și în locul lui să fie instituit altul în episcopia sa.

Concordanță: Can. 58 Ap.; 19, 80 Trulan; 11 Sard.; 71, 74, 78, 121, 123, 124 Cart.;

10 Petru, 6 Grig. Nyssa; 1 Chiril

Canonul 17 Proto-deutera

ιζ'. Ἐν πάσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας φροντίζοντες, καὶ τοῦτο ὀρίσαι ἀναγκαῖον ἐθέμεθα. Ὡστε τοῦ λοιποῦ μηδένα τῶν λαϊκῶν ἢ μοναχῶν ἀθρόον εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀνάγεσθαι, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βαθμοῖς ἐξεταζόμενον πρότερον, οὕτω τῆς ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν ὑποδέχεσθαι. Εἰ γὰρ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἢ μοναχῶν τινες, ἀπαιτούσης χρείας, παραντίκα τιμῆς ἄξιοι γεγονάσιν ἐπισκοπικῆς, ἀρετῆ τε διαπρέψαντες καὶ τὰς κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίας ὑψώσαντες, ἀλλὰ τό γε σπάνιον οὐδαμοῦ νόμον τῆς Ἐκκλησίας τιθέμενοι, ὀρίζομεν τοῦ λοιποῦ μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι, εἰ μὴ κατὰ λόγον ὁ χειροτονούμενος διὰ τῶν ἱερατικῶν προέλθοι βαθμῶν, ἐν ἐκάστῳ τάγματι τὸν νενομισμένον χρόνον ἀποπληρῶν.

17. Îngrijindu-ne întru toate de buna rânduială bisericească, am stabilit că este necesar să se hotărască și acest lucru, ca pe viitor niciunul dintre laici sau dintre monahi să nu fie ridicat dintr-o dată la înălțimea episcopatului, ci, după ce este mai întâi rânduit în treptele bisericești, să primească astfel hirotonia de episcop. Căci, dacă până acum unii dintre laici sau monahi, fără să se impună un caz particular ca lege a Bisericii, ci fiindcă necesitatea a cerut-o, au fost învredniciți imediat de cinstea episcopală, deoarece au excelat prin virtute și au înălțat bisericile lor, s-a hotărât ca pe viitor să nu se mai facă acest lucru, doar dacă cel care este hirotonit va trece prin treptele preoțești, îndeplinind în fiecare stare perioada legiferată.

Concordanță: Can. 80 Ap.; 2 I Ec.; 3 Laod.; 12 Neocez.; 10 Sard.; 4 Chiril

CANOANELE SINODULUI DE LA SFÂNTA SOFIA, CONSTANTINOPOL (879-880)

BIBLIOGRAFIE: P. MENEVISOGLOU, „H ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος τοῦ 879 (Ἀγίας Σοφίας)”, în: *Ἐκκλησία και Θεολογία*, 6/1985, pp. 797-816; Spyros TROIANOS, „Byzantine Canon Law to 1100”, în Kenneth PENNINGTON, *The History of Byzantine and Eastern Canon Law to 1500*, vol. 4, CUA Press, 2012, pp. 149-150; Johan MEIJER, *A successful council of union. A Theological Analysis of the Photian Synod of 879-880*, Thessalonike, 1975; P. ΣΤΕΦΑΝΟΥ, „Deux concils, deux ecclésiologies? Les concils de Constantinople en 869 et en 879”, în: *Orientalia christiana periodica*, 39/1973, pp. 363-407; Vittorio PERI, „Il concilio di Constantinopoli dell 879-880 come problema filologico e storiografico”, în: *Annuario Historiae Conciliorum*, 9/1977, pp. 29-42; Vittorio PERI, „C'è un concilio ecumenico ottavo?”, în: *Annuario Historiae Conciliorum*, 8/1976, pp. 53-79; Venance GRUMEL, „Le «Filioque» au concile photien de 879-880 et le témoignage de Michel d'Anchialos”, în: *Echos d'Orient*, XXIX (1930), 159, pp. 257-264; Martin JUGIE, „Les Actes du Synode photien de Sainte-Sophie (879-880)”, în: *Echos d'Orient*, XXXVII (1938), 189-190, pp. 89-99; Venance GRUMEL, „Le décret du synode photien de 879-880 sur le symbole de foi”, în: *Echos d'Orient*, XXXVII (1938), 191-192, pp. 357-372; Theodore GIAGKOU, „Η κουρά μετά τη χειροτονία. Η εφαρμογή του Β' κανόνα της Συνόδου της Αγ. Σοφίας 879/880”, în *Σύναξις ευχαριστίας. Χριστήρια εις τιμήν του Γέροντος Αιμιλιανού*, Ινδικτος, Atena, 2003, pp. 365-390.

După asasinarea împăratului Mihail al III-lea, în septembrie 867, împăratul Vasile I Macedoneanul, co-împărat și uzurpator al lui Mihail al III-lea, l-a repus pe Ignatie în scaunul patriarhal, prin înlăturarea lui Fotie, în 23 noiembrie 867. Decizia de condamnare a lui Fotie a fost luată într-un sinod condus de către Papa Adrian al II-lea, în vara anului 869, și confirmată prin Sinodul din Constantinopol, din 869/870¹⁴⁰. Biserica Apuseană consideră acest sinod ca al VIII-lea Sinod Ecumenic, oferind, după cum se poate constata dintr-o traducere latină păstrată, 27

¹⁴⁰ Despre acest sinod, a se vedea: Constantin Rus, *Sinodul VIII (zis ecumenic). Hotărârile dogmatice și canonice*, Ed. Universității Aurel Vlaicu, Arad, 2008, pp. 16-39.

de canoane sau 14 canoane, după ediția grecească. Aceste decizii nu au fost acceptate de către Biserica Răsăritului, deoarece sinodul a fost condamnat de către cel din 879-880. La 10 ani după repunerea în treaptă a lui Ignatie, acesta a murit pe 23 octombrie 877. Deși împăratul Vasile I a fost cel care l-a înlăturat în 867 pe Fotie, tot el este cel care l-a readus pe scaunul patriarhal, după doar trei zile de la moartea lui Ignatie. Fotie și împăratul Vasile I au trimis papei Ioan al VIII-lea scrisori pentru convocarea unui sinod de revizuirea a deciziilor din 869-870. Sinodul s-a desfășurat în perioada noiembrie 879 - 13 martie 880, în Biserica Sfânta Sophia din Constantinopol, iar ultima sesiune dintre cele șapte a avut loc în palatul Chrysotriklinos¹⁴¹. La sinod au participat 383 de episcopi, șapte reprezentanți ai papei și reprezentanții patriarhiilor orientale. Sinodul a decurs fără dezbateri contradictorii de amploare, încercându-se diminuarea tuturor disensiunilor. Fotie a prezidat sinodul și a citit scrisoarea papei în proprie traducere grecească, fără a mai menționa anumite pasaje impuse de către acesta. Sinodul a respins decizia pronunțată împotriva lui Fotie în 869-870, a confirmat deciziile Sinodului de la Niceea, din 787, proclamându-l în mod solemn ca al VII-lea Sinod Ecumenic. În cea de-a cincea ședință a sinodului, s-au dat trei canoane pentru normarea disensiunilor între Apus și Răsărit, raportul dintre demnitatea episcopală și ascultarea monahală, anatematizarea demnitarilor laici care încearcă să acuze un episcop fără motiv întemeiat. În cea de-a șasea sesiune, s-a semnat un *horos* de credință, care a fost ulterior contestat în literatura de specialitate¹⁴².

EDIȚII ȘI TRADUCERI

1. Ediții ale textului grecesc:

Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 482-486; Hamilkar S. ALIVISATOS, *Οί ιεροί κανόνες και οί εκκλησιαστικοί νόμοι*, Atena, ²1949, pp. 319-321; *Πηδάλιον της νοητής νηός, της Μίας Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής των ορθοδόξων Εκκλησίας: ήτοι άπαντες οι ιεροί και θείοι κανόνες*, Έκ του Τυπογραφείου ό Παρνασσός Σεργίου Χ. Ραφτάνη, Zakynthos, 1864, pp. pp. 363-365; Jean-Baptiste PITRA, *Juris*

¹⁴¹ S. TROIANOS, „Byzantine Canon Law to 1100”, p. 150.

¹⁴² H.G. BECK, *Istoria Bisericii Ortodoxe în Imperiul Bizantin*, pp. 239-240.

ecclesiastici Graecorum historia et monumenta, vol. 2, Roma, 1868, pp. 142-143; Georgios A. RHALLES, Michael POTLES (eds), *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων*, vol. 2, Atena, 1852, pp. 705-712.

2. Traduceri:

LIMBI CLASICE:

Latină: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 482-486; Jean-Baptiste PITRA, *Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta*, vol. 2, Roma, 1868, pp. 142-143.

TRADUCERI ÎN LIMBI MODERNE:

Engleză: *The Rudder (Pedalion) of the Metaphorical Ship of the One Holy Catholic and Apostolic Church of Orthodox Christians*, trad. D. Cummings, Chicago, 1957, pp. 477-481.

Franceză: Périclès-Pierre JOANNOU, *Discipline générale antique (II^e-IX^e s.)*, 1.2. *Les canons des synodes particuliers (IV^e-IX^e s.)*, Série 1, Grottaferrata, Roma, 1962, pp. 482-486; Archim. Grigorios D. PAPAΘOMAS, *Le Corpus Canonum de l'Église (1^{er}-9^e siècle). Le texte des Saints Canons ecclésiiaux*, Ed. Epectasis, 2015, pp. 1043-1048.

Neogreacă: Prodromos AKANTHOPOULOS, *Κώδικας ἱερῶν κανόνων καὶ ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Κείμενο – Ἑρμηνεία – Σχόλια)*, Ed. Banias, Tesalonic, 2009.

Română: Ioan FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note și comentarii*, Sibiu, 1992, pp. 315-318 [preia traducerea lui N. Milaș]; Nicodim MILAȘ, *Canoanele Bisericii Ortodoxe însoțite de comentarii*, trad. U. Kovincici, N. Popovici, vol. II, part. I, Tipografia Diecezană, Arad, 1934, pp. 326-334; Marius THEODORIAN, *Dreptul canonic oriental*, vol. 2, Tipografia „Voința Națională”, București, 1906, pp. 188-193; † ANDREI ȘAGUNA, *Enchiridionu, adeca Carte manuale de canone ale unei sântei, sobornicesci, și apostolicesci Biserici cu Comentare*, Tipografia archidiecezană, Sibiu, 1871, pp. 205-208; *Pidalion sau Cârma corăbiei înțelese a Soborniceștii și Apostoliceștii Biserici a Ortodocșilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinților Apostoli, a Sfintelor Sinoade Ecumenice, locale și a Sfinților Părinți de pe alocurea*, trad. Mitrop. V. Costachi, Mănăstirea Neamț, 1844.

Rusă: Georgij GRABBE, *Kniga Pravil Svjatych Apostol, Svjatych Soborov Vselenskich i Pomestnych i Svjatych Otec*, Izdanie Bratstva, Montreal, 1971 [retipărire: Moscova, 1911].

Sârbă: Nikodim MILAŠ, *Pravila pravoslavne crkve s tumačenjima*, vol. 2, Novi Sad, 1896, pp. 293-300 [retipărire: Sibenik/Belgrad, 2004].

CANOANELE SINODULUI DE LA SFÂNȚA SOFIA

Canonul 1 Sfânta Sofia

α'. Ὁρισεν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὥστε, εἰ τινες τῶν ἐξ Ἰταλίας κληρικῶν ἢ λαϊκῶν ἢ ἐπισκόπων, ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἢ Εὐρώπῃ ἢ Λιβύῃ διατρέβοντες, ὑπὸ δεσμὸν ἢ καθαίρεσιν ἢ ἀναθεματισμὸν παρὰ τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ἰωάννου ἐγένοντο, ἵνα ὧσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ παρὰ Φωτίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐπιτιμίας ὄρω, τουτέστιν ἢ καθηρημένοι ἢ ἀναθεματισμένοι ἢ ἀφωρισμένοι. Οὓς μέντοι Φώτιος, ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν πατριάρχης, κληρικοὺς ἢ λαϊκοὺς ἢ τοῦ ἀρχιερατικοῦ τάγματος καὶ ἱερατικοῦ, ἐν οἰαδήποτε παροικίᾳ, ὑπὸ ἀφορισμὸν ἢ καθαίρεσιν ἢ ἀναθεματισμὸν ποιήσει, ἵνα ἔχη αὐτοὺς καὶ ὁ ἀγιώτατος πάπας Ἰωάννης καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἀγία τοῦ Θεοῦ Ῥωμαίων ἐκκλησία ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐπιτιμίας κρίματι, μηδὲν τῶν προσόντων πρεσβείων τῷ ἀγιωτάτῳ θρόνῳ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας, μηδὲ τῷ ταύτης προέδρῳ τὸ σύνολον καινοτομουμένων, μηδὲ νῦν, μήτε εἰς τὸ μετέπειτα.

1. Sfântul Sinod Ecumenic a hotărât ca, în cazul în care unii dintre clericii, laicii sau episcopii din Italia, care petrec în Asia, Europa sau Libia, au fost puși sub legătură, caterisire sau anatematizare de către preasfințitul papă Ioan, unii ca aceștia să fie considerați și de către Fotie, preasfințitul patriarh al Constantinopolului, sub aceeași hotărâre de pedeapsă, adică fie caterisiți, fie anatematizați, fie afurisiți. De asemenea, pe clericii, laicii sau cei din tagma arhierescă sau preoțească, din fiecare parohie, pe care Fotie, preasfințitul nostru patriarh, i-a pus sub afurisire, caterisire sau anatematizare pe aceștia și preasfințitul papă Ioan și Biserica lui Dumnezeu din Roma, supusă lui, să-i socotească în aceeași decizie de pedeapsă. Prerogativele atribuite preasfântului tron al Bisericii Romei, sau întâistătătorului ei, cu nimic să nu fie în general modificate, nici acum, nici pe viitor.

Concordanță: Can. 12, 13, 32 Ap.; 6 Ant.; 14 Sard.; 11, 29, 132 Cart.

Canonul 2 Sfânta Sofia

β'. Εἰ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἔνιοι τῶν ἀρχιερέων εἰς τὸ τῶν μοναχῶν κατιόντες σχῆμα ἐπὶ τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐβιάζοντο

διαμένειν ὕψει, καὶ τοῦτο πράττοντες παρεωρῶντο, ἀλλ' οὖν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενική αὕτη σύνοδος, καὶ τοῦτο ρυθμίζουσα τὸ παρόραμα καὶ πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικούς θεσμούς τὴν ἄτακτον ταύτην ἐπανάγουσα πρᾶξιν, ὥρισεν, ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ εἴ τις ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος πρὸς τὸν μοναδικὸν θελήσοι κατελθεῖν βίον καὶ τὸν τῆς μετανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, μηκέτι τοῦτον τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας. Αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνθήκαι ὑποταγῆς λόγον ἐπέχουσι καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας ἢ προεδρείας, οὐδὲ ποιμένειν ἄλλους, ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ἐπαγγέλλονται. Διὸ, καθ' ἃ προείρηται, θεσπίζομεν, μηκέτι τινὰ τῶν ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ καὶ ποιμένων ἐξεταζομένων εἰς τὴν τῶν ποιμαιομένων καὶ μετανοούντων χώραν ἑαυτὸν καταβιβάζειν. Εἴ δέ τις τοῦτο τολμήσειε πρᾶξαι, μετὰ τὴν ἐκφώνησιν καὶ διάγνωσιν τῆς νῦν ἐκπεφωνημένης ψήφου, αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀποστερήσας βαθμοῦ, οὐκέτι πρὸς τὸ πρότερον, ὅπερ δι' αὐτῶν τῶν ἔργων ἠθέτησεν, ἀξίωμα ἐπαναστρέψει.

2. Deși până acum unii dintre arhieriei care se coborau în schima monahilor erau constrânși să rămână la înălțimea arhieriei, și, după ce făceau acest lucru, erau desconsiderați, totuși, acest Sfânt Sinod Ecumenic, orânduind și această scăpare și readucând această faptă nelegiuită înapoi la legile bisericești, a hotărât ca, dacă un episcop sau oricine altcineva din demnitatea arhierescă ar dori să se coboare la viața monahală și să împlinească treapta pocăinței, acela să nu mai aibă pretenții asupra demnității arhieresti. Căci legămintele monahilor conțin promisiunea ascultării și a uceniciei, iar nu pe cea a învățării și a înainte-șederii, fiindcă făgăduiesc nu să păstorească pe alții, ci să fie păstoriți. De aceea, în conformitate cu cele spuse mai înainte, stabilim ca niciunul dintre cei rânduiți păstori în catalogul arhieresc să nu se coboare pe sine însuși în rândul celor care sunt păstoriți și fac pocăință. Iar dacă cineva ar îndrăzni să facă aceasta, după proclamarea și publicarea deciziei promulgate acum, acela, fiindcă el însuși s-a lipsit de treapta arhierescă, să nu se mai întoarcă nicidecum la demnitatea de dinainte, pe care a refuzat-o prin faptele sale.

Canonul 3 Sfânta Sofia

γ'. Εἴ τις τῶν λαϊκῶν, αὐθεντήσας καὶ καταφρονήσας μὲν τῶν θείων καὶ βασιλικῶν προσταγμάτων, καταγελάσας δὲ καὶ τῶν

φρικτῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμῶν τε καὶ νόμων, τολμήσειεν ἐπίσκοπόν
τινα τύψαι ἢ φυλακίσαι, ἢ χωρὶς αἰτίας ἢ καὶ συμπλασάμενος
αἰτίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

3. Dacă vreunul dintre laicii care dețin autoritate, disprețuind
poruncile dumnezeiești și imperiale și ridiculizând înfricoșătoarele
legiuri și legi ale Bisericii, ar îndrăzni să lovească un episcop sau să-l
întemnițeze fie fără motiv, fie inventând un motiv, unul ca acesta să fie
anatema.

Concordanță: Can. 55 Ap.



Canoanele Sinodului din Neocezareea – Sinai,
Μονή τῆς Αγίας Αικατερίνης, *Codex Synaiticus gr. 1666*,
sec. XII-XIII
(Library of Congress, *Collection of Manuscripts*
in *St. Catherine's Monastery, Mt. Sinai*)

وغير ذلك فليصنع بطر
من طول في الاعيان اما في المذبح وهو
متمسك بالعمود وسائر الكيسه مثل سائر
النصارى في مكان لومهم درجات في الكهنة
ولو غير ذلك والبطر في الكهنة ايضا
فلا يمد هولاء بنزلة اليهود والوثني لانهم لم يغيروا
وانما ما زواوا عن اعلمه الحازبه والقسمه
من خلفه السند فلهذا سوزن لغيره
وان
البطركه في جميع الدنيا اربعة عشر
الاول اربعة والانيما اربعة واثاني
وزواها اربعة والثلث اربعة والاربع
اربعة لان هذه الاشيا قام العالم كاد
الوثنيهم والمقدسه صلح كرسى ما بطرس
نوسه على المزيه الاستطاش وتغيره صاحب
الاستكندريه العظا وهو كرسى قس والناث
صاحب افسس وهو كرسى اوجنا الناولوس
قوال الالهيات والاربع ما حبت انطاكيه وهو
كرسيه ابي بطرس ايضا وسر جميع الاشيا فقه من
تسبدي هولاء الاربع بطركه ونصير شافق

الذي الصغار التي هي في سلطان المدن العظام
تسبدي المطاينه ويكون كل مطاينه من هولاء
المدن العظام تسقف اشيا فقه ناجيه ولا يطرد هو
لحد من اشيا فقه لاهوه ان وقع منهم فلهذا
انسان صكر من بيته ولا يجاوزها الا مرتبه غيره
ومن خلفه السند التي رسمها في
السوزن لغيره
وان بطر بطر افسس المدينة الملك المتكون
الكرامه الهلوك والظهور جميعا والغير
اسقفها ولا يقصره ليعول البطركه ولا يغير
اسقفه ليعي اسقف السند وان لا يصح اسقف
او اسقف لاسقف غيره من الاشيا فقه هو
ويؤخر لاهي البلد المذبح ويسره صاحب الشرح
فامه ويغير ايضا صاحب كرسى سلصا اعني
ساو الذي بلد المشرق وهي المزان ويكون هذا
اسقف الخليفه وتوزن لاهي اذن في ان بطر المطاينه
كل اصعب البطركه لاهي لاهي المشرق وتوزن في
معهدهم الى بطركه انطاكيه في هولاء اورد
انصرا فم من عنده وتوجد الوثنيه فيهم السبل

Canoane Sinoadelor Ecumenice și Locale – Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, Codex Synaiticus Arabicus 590,
sec. al XIII-lea
(Library of Congress, Collection of Manuscripts
in St. Catherine's Monastery, Mt. Sinai)



Canoanele Sinodului din Ancira – Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, Codex Synaiticus gr. 1666,
sec. al XIII-lea
(Library of Congress, Collection of Manuscripts
in St. Catherine's Monastery, Mt. Sinai)



Canoanele Sinodului din Gangra – Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, *Codex Syntacticus gr.* 1666,
sec. al XIII-lea
(Library of Congress, *Collection of Manuscripts*
in St. Catherine's Monastery, Mt. Sinai)



Canoanele Sinodului din Antiohia – Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, *Codex Synaiticus* gr. 1666,
sec. al XIII-lea
(Library of Congress, *Collection of Manuscripts*
in St. Catherine's Monastery, Mt. Sinai)



Comentariile lui Zonaras la Canoane și Epistole Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, *Codex Synaiticus* gr. 1116, f. 4v-5r,
sec. XIII-IV

(Library of Congress, *Collection of Manuscripts*
in St. Catherine's Monastery, Mt. Sinai)



Canoanele Sinodului din Neocezareea – Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, *Codex Synaiticus gr. 1112*,
sec. IX

(Library of Congress, *Collection of Manuscripts*
in *St. Catherine's Monastery, Mt. Sinai*)



Canoanele Sinodului din Sardica – Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, *Codex Synaiticus gr. 1112*,
sec. IX
(Library of Congress, *Collection of Manuscripts*
in *St. Catherine's Monastery*, Mt. Sinai)



Canoanele Sinodului din Laodiceea – Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, *Codex Synaiticus gr. 1112*,
sec. IX
(Library of Congress, Collection of Manuscripts
in St. Catherine's Monastery, Mt. Sinai)



Canoanele Sinodului din Gangra – Sinai,
Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, *Codex Synaiticus gr. 1112*,
sec. IX
(Library of Congress, *Collection of Manuscripts*
in *St. Catherine's Monastery*, Mt. Sinai)

CUPRINS

CANOANELE SINODULUI DE LA ANCIRA (314) / 5

Canonul 1 Ancira /	16
Canonul 2 Ancira /	16
Canonul 3 Ancira /	17
Canonul 4 Ancira /	17
Canonul 5 Ancira /	18
Canonul 6 Ancira /	19
Canonul 7 Ancira /	19
Canonul 8 Ancira /	20
Canonul 9 Ancira /	20
Canonul 10 Ancira /	20
Canonul 11 Ancira /	21
Canonul 12 Ancira /	21
Canonul 13 Ancira /	21
Canonul 14 Ancira /	22
Canonul 15 Ancira /	22
Canonul 16 Ancira /	22
Canonul 17 Ancira /	23
Canonul 18 Ancira /	24
Canonul 19 Ancira /	24
Canonul 20 Ancira /	24
Canonul 21 Ancira /	24
Canonul 22 Ancira /	25

CUPRINS

Canonul 23 Ancira / 25

Canonul 24 Ancira / 26

Canonul 25 Ancira 26

CANOANELE SINODULUI DIN NEOCEZAREEA (315) / 27

Canonul 1 Neocezareea / 32

Canonul 2 Neocezareea / 32

Canonul 3 Neocezareea / 32

Canonul 4 Neocezareea / 32

Canonul 5 Neocezareea / 33

Canonul 6 Neocezareea / 33

Canonul 7 Neocezareea / 33

Canonul 8 Neocezareea / 33

Canonul 9 Neocezareea / 34

Canonul 10 Neocezareea / 34

Canonul 11 Neocezareea / 34

Canonul 12 Neocezareea / 35

Canonul 13 Neocezareea / 35

Canonul 14 Neocezareea / 35

Canonul 15 Neocezareea / 35

CANOANELE SINODULUI DE LA GANGRA (cca. 340) / 36

Epistola sinodală a Sinodului din Gangra / 43

Epistola sinodului din Gangra către episcopii din Armenia / 45

CANOANELE SINODULUI DIN GANGRA / 47

Canonul 1 Gangra / 47

Canonul 2 Gangra / 47

Canonul 3 Gangra / 47

Canonul 4 Gangra / 47

Canonul 5 Gangra / 48

Canonul 6 Gangra / 48

CUPRINS

Canonul 7 Gangra / 48

Canonul 8 Gangra / 48

Canonul 9 Gangra / 49

Canonul 10 Gangra / 49

Canonul 11 Gangra / 49

Canonul 12 Gangra / 49

Canonul 13 Gangra / 50

Canonul 14 Gangra / 50

Canonul 15 Gangra / 50

Canonul 16 Gangra / 50

Canonul 17 Gangra / 51

Canonul 18 Gangra / 51

Canonul 19 Gangra / 51

Canonul 20 Gangra / 51

Canonul 21 Gangra / 52

CANOANELE SINODULUI DE LA ANTIOHIA (338-341) / 65

Canonul 1 Antiohia / 65

Canonul 2 Antiohia / 66

Canonul 3 Antiohia / 66

Canonul 4 Antiohia / 67

Canonul 5 Antiohia / 67

Canonul 6 Antiohia / 68

Canonul 7 Antiohia / 68

Canonul 8 Antiohia / 68

Canonul 9 Antiohia / 69

Canonul 10 Antiohia / 69

Canonul 11 Antiohia / 70

Canonul 12 Antiohia / 71

Canonul 13 Antiohia / 71

CUPRINS

Canonul 14 Antiohia / 72

Canonul 15 Antiohia / 72

Canonul 16 Antiohia / 73

Canonul 17 Antiohia / 73

Canonul 18 Antiohia / 73

Canonul 19 Antiohia / 74

Canonul 20 Antiohia / 74

Canonul 21 Antiohia / 75

Canonul 22 Antiohia / 76

Canonul 23 Antiohia / 76

Canonul 24 Antiohia / 76

Canonul 25 Antiohia / 77

CANOANELE SINODULUI DIN LAODICEEA / 79

Canonul 1 Laodiceea / 85

Canonul 2 Laodiceea / 85

Canonul 3 Laodiceea / 85

Canonul 4 Laodiceea / 86

Canonul 5 Laodiceea / 86

Canonul 6 Laodiceea / 86

Canonul 7 Laodiceea / 86

Canonul 8 Laodiceea / 87

Canonul 8 Laodiceea / 87

Canonul 9 Laodiceea / 87

Canonul 10 Laodiceea / 87

Canonul 11 Laodiceea / 87

Canonul 12 Laodiceea / 88

Canonul 13 Laodiceea / 88

Canonul 14 Laodiceea / 88

Canonul 15 Laodiceea / 88

CUPRINS

Canonul 16 Laodiceea / 89
Canonul 17 Laodiceea / 89
Canonul 18 Laodiceea / 89
Canonul 19 Laodiceea / 89
Canonul 20 Laodiceea / 90
Canonul 21 Laodiceea / 90
Canonul 22 Laodiceea / 90
Canonul 23 Laodiceea / 90
Canonul 24 Laodiceea / 91
Canonul 25 Laodiceea / 91
Canonul 26 Laodiceea / 91
Canonul 27 Laodiceea / 91
Canonul 28 Laodiceea / 91
Canonul 29 Laodiceea / 92
Canonul 30 Laodiceea / 92
Canonul 31 Laodiceea / 92
Canonul 32 Laodiceea / 92
Canonul 33 Laodiceea / 93
Canonul 34 Laodiceea / 93
Canonul 35 Laodiceea / 93
Canonul 36 Laodiceea / 93
Canonul 37 Laodiceea / 94
Canonul 38 Laodiceea / 94
Canonul 39 Laodiceea / 94
Canonul 40 Laodiceea / 94
Canonul 41 Laodiceea / 95
Canonul 42 Laodiceea / 95
Canonul 43 Laodiceea / 95
Canonul 44 Laodiceea / 95

CUPRINS

Canonul 45 Laodiceea / 95

Canonul 46 Laodiceea / 96

Canonul 47 Laodiceea / 96

Canonul 48 Laodiceea / 96

Canonul 49 Laodiceea / 96

Canonul 50 Laodiceea / 96

Canonul 51 Laodiceea / 97

Canonul 52 Laodiceea / 97

Canonul 53 Laodiceea / 97

Canonul 54 Laodiceea / 97

Canonul 55 Laodiceea / 98

Canonul 56 Laodiceea / 98

Canonul 57 Laodiceea / 98

Canonul 58 Laodiceea / 98

Canonul 59 Laodiceea / 99

Canonul 60 Laodiceea / 99

CANOANELE SINODULUI DE LA SARDICA (343) / 113

Canonul 1 Sardica / 113

Canonul 2 Sardica / 113

Canonul 3 Sardica / 114

Canonul 4 Sardica / 115

Canonul 5 Sardica / 115

Canonul 6 Sardica / 116

Canonul 7 Sardica / 118

Canonul 8 Sardica / 119

Canonul 9 Sardica / 119

Canonul 10 Sardica / 121

Canonul 11 Sardica / 122

Canonul 12 Sardica / 123

CUPRINS

Canonul 13 Sardica / 124

Canonul 14 Sardica / 124

Canonul 15 Sardica / 126

Canonul 16 Sardica / 126

Canonul 17 Sardica / 127

Canonul 18 Sardica / 127

Canonul 19 Sardica / 128

Canonul 20 Sardica / 128

Canonul 21 Sardica / 129

CANOANELE SINODULUI DIN CARTAGINA (419) / 136

Canonul 1 Cartagina / 136

Canonul 2 Cartagina / 136

Canonul 3 Cartagina / 137

Canonul 4 Cartagina / 137

Canonul 5 Cartagina / 138

Canonul 6 Cartagina / 138

Canonul 7 Cartagina / 139

Canonul 8 Cartagina / 139

Canonul 9 Cartagina / 140

Canonul 10 Cartagina / 140

Canonul 11 Cartagina / 141

Canonul 12 Cartagina / 142

Canonul 13 Cartagina / 142

Canonul 14 Cartagina / 143

Canonul 15 Cartagina / 143

Canonul 16 Cartagina / 144

Canonul 17 Cartagina / 145

Canonul 18 Cartagina / 145

Canonul 19 Cartagina / 146

CUPRINS

Canonul 20 Cartagina /	147
Canonul 21 Cartagina /	148
Canonul 22 Cartagina /	148
Canonul 23 Cartagina /	148
Canonul 24 Cartagina /	149
Canonul 25 Cartagina /	149
Canonul 26 Cartagina /	150
Canonul 27 Cartagina /	151
Canonul 28 Cartagina /	151
Canonul 29 Cartagina /	152
Canonul 30 Cartagina /	152
Canonul 31 Cartagina /	152
Canonul 32 Cartagina /	153
Canonul 33 Cartagina /	153
Canonul 34 Cartagina /	154
Canonul 35 Cartagina /	154
Canonul 36 Cartagina /	154
Canonul 37 Cartagina /	154
Canonul 38 Cartagina /	155
Canonul 39 Cartagina /	155
Canonul 40 Cartagina /	156
Canonul 41 Cartagina /	156
Canonul 42 Cartagina /	156
Canonul 43 Cartagina /	156
Canonul 44 Cartagina /	157
Canonul 45 Cartagina /	157
Canonul 46 Cartagina /	158
Canonul 47 Cartagina /	158
Canonul 48 Cartagina /	159

CUPRINS

Canonul 49 Cartagina /	160
Canonul 50 Cartagina /	161
Canonul 51 Cartagina /	162
Canonul 52 Cartagina /	162
Canonul 53 Cartagina /	163
Canonul 54 Cartagina /	165
Canonul 55 Cartagina /	167
Canonul 56 Cartagina /	169
Canonul 57 Cartagina /	171
Canonul 58 Cartagina /	173
Canonul 59 Cartagina /	174
Canonul 60 Cartagina /	174
Canonul 61 Cartagina /	175
Canonul 62 Cartagina /	175
Canonul 63 Cartagina /	176
Canonul 64 Cartagina /	176
Canonul 65 Cartagina /	177
Canonul 66 Cartagina /	178
Canonul 67 Cartagina /	178
Canonul 68 Cartagina /	179
Canonul 69 Cartagina /	180
Canonul 70 Cartagina /	182
Canonul 71 Cartagina /	182
Canonul 72 Cartagina /	182
Canonul 73 Cartagina /	183
Canonul 74 Cartagina /	183
Canonul 75 Cartagina /	184
Canonul 76 Cartagina /	184
Canonul 77 Cartagina /	185

CUPRINS

Canonul 78 Cartagina /	185
Canonul 79 Cartagina /	186
Canonul 80 Cartagina /	187
Canonul 81 Cartagina /	187
Canonul 82 Cartagina /	187
Canonul 83 Cartagina /	188
Canonul 84 Cartagina /	188
Canonul 85 Cartagina /	189
Canonul 86 Cartagina /	189
Canonul 87 Cartagina /	191
Canonul 88 Cartagina /	192
Canonul 89 Cartagina /	192
Canonul 90 Cartagina /	192
Canonul 91 Cartagina /	193
Canonul 92 Cartagina /	193
Canonul 93 Cartagina /	195
Canonul 94 Cartagina /	200
Canonul 95 Cartagina /	201
Canonul 96 Cartagina /	201
Canonul 97 Cartagina /	202
Canonul 98 Cartagina /	203
Canonul 99 Cartagina /	203
Canonul 100 Cartagina /	204
Canonul 101 Cartagina /	206
Canonul 102 Cartagina /	206
Canonul 103 Cartagina /	206
Canonul 104 Cartagina /	207
Canonul 105 Cartagina /	207
Canonul 106 Cartagina /	207

CUPRINS

Canonul 107 Cartagina /	209
Canonul 108 Cartagina /	209
Canonul 109 Cartagina /	209
Canonul 110 Cartagina /	210
Canonul 111 Cartagina /	211
Canonul 112 Cartagina /	211
Canonul 113 Cartagina /	212
Canonul 114 Cartagina /	213
Canonul 115 Cartagina /	213
Canonul 116 Cartagina /	215
Canonul 117 Cartagina /	215
Canonul 118 Cartagina /	216
Canonul 119 Cartagina /	217
Canonul 120 Cartagina /	218
Canonul 121 Cartagina /	219
Canonul 122 Cartagina /	220
Canonul 123 Cartagina /	220
Canonul 124 Cartagina /	221
Canonul 125 Cartagina /	221
Canonul 126 Cartagina /	222
Canonul 127 Cartagina /	222
Canonul 128 Cartagina /	223
Canonul 129 Cartagina /	223
Canonul 130 Cartagina /	224
Canonul 131 Cartagina /	224
Canonul 132 Cartagina /	224
Canonul 133 Cartagina /	225

Scrisoarea trimisă de la întregul sinod al Africii, lui Bonifacius,
episcopul Bisericii Romei... / 228

CUPRINS

Răspunsul scris al lui Chiril, episcopul Alexandriei, către sinodul din Africa... / 235

Epistola lui Aticus, episcopul Constantinopolului, către aceiași [episcopi] / 237

Epistola sinodului din Africa, către Papa Celestin, episcopul cetății Romei / 239

CANONUL SINODULUI DIN CONSTANTINOPOL (394) / 245

Canonul Sinodului din Constantinopol (394)

Din extrasele actelor din Constantinopol în privința lui Agapius și Gabadius, fiecare ținând de episcopatul lui Bostres / 250

CANOANELE SINODULUI PROTO-DEUTERA DIN CONSTANTINOPOL (861) / 257

Canonul 1 Proto-deutera / 257

Canonul 2 Proto-deutera / 258

Canonul 3 Proto-deutera / 259

Canonul 4 Proto-deutera / 260

Canonul 5 Proto-deutera / 261

Canonul 6 Proto-deutera / 262

Canonul 7 Proto-deutera / 263

Canonul 8 Proto-deutera / 264

Canonul 9 Proto-deutera / 265

Canonul 10 Proto-deutera / 266

Canonul 11 Proto-deutera / 268

Canonul 12 Proto-deutera / 269

Canonul 13 Proto-deutera / 270

Canonul 14 Proto-deutera / 271

Canonul 15 Proto-deutera / 271

Canonul 16 Proto-deutera / 273

Canonul 17 Proto-deutera / 274

CANOANELE SINODULUI DE LA SFÂNTA SOFIA, CONSTANTINOPOL (879-880) / 278

Canonul 1 Sfânta Sofia / 278

Canonul 2 Sfânta Sofia / 278

Canonul 3 Sfânta Sofia / 279

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY